

הקדמת המספר יען אשר שמוע אשמע מאת רבים המדברים על לב מוציאי לאור חבוריהם היום לאמר מה העבודה הזאת לכם.

הכי אין די לנו בספרי הקדמונים כי מלאו פני תבל מהמה כי בכל מקום אשר אתה משים עיניך שם חלקת מחוקק ספון. ומעטים המה דורשיהם ומבקשי פניהם כי אין עוד היום רוח תשוקת דת אל חי מתנוסס בקרב כל איש ישראל.

ואין דבר ד' יקר היום פאשר הנה בימי קדם כי הנה בימי קדם בעוד הי' הרעב חזק בארץ. לא רעב לקחם.

והצמא גדול. לא צמא למים.

כי אם לשמוע דבר ד' כל היום. והי' האש התשוקה בוערת ומתלקחת בתוך לב כל איש ואיש מישראל.

רק לדעת חכמה ולהבין אמרי בינה ושאר כל איש צמים רק לאהבה את ד' וליראת את שמו. אז דבקה כל נפש אדם רק אחדיו לשמור מצותיו ויטו שכם אחד כלם לעבדו ביראה ופחד ויבזו כל זרי התאוות ועל כל חמדת התבל ועל כל שאר תענוגות בני אדם והבליהם שפכו כל אדם בוז וימאסו איש אלילי כספו ואיש אלילי זהבו בכחד.

הלא אז אהבי ד' ידידי התנשי' והמדע מאד שמוחו לקראת מפליאי עצה המודיעים לתדשים מחידושיהם אלה תולדות רעיוניהם ועל ספר יוחקו. למען יגדילו התורה ויאדרוה ויגילו לקראתם פאשר גיל יגיל איש בראותו הביכורה בטורם קיץ אשר בעודו בכפו יבלענה.

והלא אז גם אז מה נאוו על ההרי' רגלי מבשרכם משמועכם הטוב. כי בא תבאו.

וגם עלה תעלו בנדכם מנחת פרי רוחכם ביום הנפכם את אומר התנופה. ביום נטעכם נטעי נעמנים מוצאי פרי הלולים.

והתיינה למראה עינים לנכחם ביטו. כמראה פני פלגי המים בציון.

וכמראה פני דבר ד' לבית ישראל ונגולו ספריכם כמראה ספר השמים. והיום הנה תאמרנה הלא לריק יגיעכם והלא לחנם ולהבל מכחכם תשחדו רעיוניכם לפני אחיך'.

ותביאו להם ומים אל אשר לא רעב ולא יצמא. וכי תדברו גבוה גבוה בעת ההוא עת לחשות עת יעצים אדם עיניו מלראות אות בתבל הנשמה הלזו אשר הזליה צאוק ברוב פחות התאות וכל כלי חמדת גנום הם ימשלו בם וזרועיהם הם הורידו לארץ מגלי התנשי' והמדע.

עד כי אם משחת מראה ותואר והדר וינפי כלילת בית ישראל מעל פני האדמה וידל כבוד יעקב. ומקום כבוד התורה ולומדיה ומבקשיה אימו.

וכל בעלי מלאכו' המריבות והתפארות להם מעושיהם היום הלא ישיבו לאחור ומיניהם וחתום הלא יחתמו צור הלא יצורו תעודתם בלמודם מלשימם בספר וחרות עלי הלוח בעט ברזל ועופרת.

מבלי משים לעינים דבר ולא לנכחו ביטו. לאמר להם ראה ראו ואל ידעו.

וּלְהַעֲרִיר אֲזַנִּים לָהֶם וְלֹא יֵאָזִינוּ לְשִׁמּוֹעַ בְּלִמּוּדִים. וְלֹא־מַר לָהֶם שְׁמָעוּ שְׁמוֹעַ.
וְלֹא יָבִינוּ. לְכֹן אֲמַרְתִּי תְּהִי זֹאת לִי לְמִשְׁפָּט קוֹנֵדֶשׁ כִּי בַיּוֹם הַעֲלוֹתִי אֶת מִנְחַת קֶרְבָּנִי מִנְחַת
פְּרִי חֲבוּרֵי זֶה עַל מִזְבַּח הַדְּפוּס.

אֲנִי קָדַם אֶקְרָא לְמֵאֲהָבֵי הַמָּה אַחִי בֵּית יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר לָהֶם. לְכוּ שְׁמָעוּ אֵלַי וְתַחֲזִי נַפְשְׁכֶם
שְׁמוּ לְגַגְד דְּבָרֵי עֵינֵיכֶם.

וּלְבַכְּכֶם תְּשִׁיתוּ לְדַעְתִּי אֶל הַגִּיּוֹן לְבִי לְפָנֵיכֶם אֲשִׁימָה וְאַחֲרַי כֹּן אֶקְנֶה כִּי פֹאֲשֶׁר יֵאָסְפוּ
דְּבָרֵי אֵל לְבַכְּכֶם. הֲלֹא יִטְבוּ בְּעֵינֵיכֶם עַד יִכְוֹנוּ וְעַד יִשִּׁימוּ שׁוֹרֵשׁ וְעֵנָף שְׁמָה.

לְמוֹצָאֵי גִטְעֵי נַעֲמָנִים עוֹשֵׂי פְרֵי הַלּוּלִים. עַד יֵצֵא פְּנוּגָה שְׁמֶשׁ צְדָקְתוֹ לְפָנֵיכֶם צְדָקַת
פְּזוֹנֵי קַרְנֵי אֹר מַחֲדוּשֵׁי עָלֵי אֹר הַתַּבֵּל.

הֲלֹא פֹה דְבָרֵי עֲשֵׂה יַעֲשׂוּ בְּלִבְבְּכֶם פְּרֵי תְּנוּבָה וַיִּזְרִיחוּ עֲלֵיכֶם שְׁמֶשׁ הַזֶּה הַתְּבוּנָה. עַד־
מַעֲלֵיכֶם יַעֲרִיר עֲלֵיכֶם רוּחַ וְנִפְקָחוּ עֵינֵיכֶם וְהֵייתֶם יוֹדְעִים בֵּין טוֹב לְרַע לְבַקֵּר וּלְהַבְדִּיל
בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ.

עַד־יִהְיֶה עֲלֵיכֶם הַמּוֹן לְבַכְּכֶם וּמַעֲיַכֶם לְטוֹבַת בְּעָלֵי הַמַּחְבְּרִים וְחֲבוּרֵיהֶם. דְּבָרֵי חֲכָמִיָּה
וְחֲדוּתֵיהֶם.

הַזֶּה לְבַכְּכֶם עִם רְכוּשֵׁי רַעֲיוֹנֵיהֶם. בְּעֵזְרוֹתֵי תְּשׁוּקוֹתֵיכֶם אוֹתָם כָּל הַיּוֹם לְדָרוֹשׁ.
וְאַל־יִהְיֶה תְּשִׁימוּ מַגְמַת פְּנֵיכֶם. וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינֵיכֶם בַּתַּבֵּל אַחֲרֵיהֶם יִסִּירוּ לְבַכְּכֶם וּלְהַבֵּל
וּלְתַהוּוֹ אֵל תִּשְׁאַף רוּחְכֶם עוֹד.

כִּי אִם לְשִׁמּוֹעַ דְּבַר ד' כָּל הַיּוֹם מִפִּי מַפְלִיאֵי עֲצָה מַגִּידֵי הַתּוֹשִׁיָּה וְהַמְדַעַ. אֲשֶׁר עֵינֵי כָּל־
רַק אֵל חַפֵּץ ד' בְּיָדָם יִצְלִיחַ לְהַגִּיעַ אֶל הַמַּטְרָה לְהַאֲרִיר וּלְסַקֵּל הַדְּרֹךְ לְפָנֵיהֶם לְפָנֵי אֲשֶׁר
יִהְיוּ לְעֲלוֹת הַהֶרָה הַר הַמְּוֹרֵה יִבִּיטוּ יִישִׁירוּ.

כִּי יִתֵּן ד' אֶת רוּחוֹ עֲלֵיהֶם כִּי יִהְיֶה לָהֶם דְּבָרֵי חֲדוּשֵׁיהֶם לְעֵינֵי לְשִׁים בַּיּוֹם הַתְּלִמוֹד דְּרַכְּ-
וּשְׁבִילֵם בְּמִים עֲזִים הַתּוֹשִׁיָּה לְנִצָּחַ. עַד־יִנְחָלוּ נִחְלִיאֵל וּמִנְחָלִיאֵל בְּמוֹת.

עַד־יִזְכּוּ לְחַזוֹת בְּנוֹעַם ד'. קֶרְבוּ הַנְּהָ.

בְּנֵי זֶרַע יַעֲקֹב בְּחִירֵי רִצְתָה נַפְשֵׁי אֲתָכֶם. שְׂאוּנֵי וְאַנְכֵי אֲדַבְּרָה.

הַתְּפִתְחוּ שְׁעָרֵי לְבַבְּכֶם וְהִבִּינוּ. קֶרְעוּ סָגוּר עַפְעַפֵּיכֶם וְהִבִּיטוּ.

וּרְאוּ מִי בָּרָא אֱלֹהֵי הַנְּהָ הַשְּׁמַיִם וְכָל אֲשֶׁר עָלֶיהָ.

הַנְּהָ הַשְּׁמַיִם וְהַיָּרֵחַ וְהַכְּכָבִים הַמְּאִירִים לְעֵינֵיכֶם. גַּם הַנְּהָ הַתַּבֵּל וְכָל אֲשֶׁר בַּתּוֹכָהּ.

הַטּוֹ נֹא אֲזַנְּכֶם כִּי הַנְּהָ רַעֲיוֹן זֶה צוֹמֵחַ חֲדָשׁ בְּקַרְבִּי. כִּי הַנְּהָ הַשְּׁמַיִם בְּעֵינֵי פְּאֶרְמוֹן הַמְּלֹךְ
אֵל חֵי בּוֹ שָׁכֵן.

יֹושֵׁב בְּמִרְחָבֵי מְרוֹם וּמִשְׁגִּיחַ עָלֵינוּ וְעַל כָּל נְבִרָאָיו כָּל־לֹא נַעֲלָם מִפְּנֵיו. וּמֵה הַנְּהָ עוֹד
מִבְּלַעֲדֵיו צוּר יוֹצֵרנוּ בַּל יִרְאֵנוּ וּבַל יִדְעֵנוּ כִּי הַנְּהָ הָאֶרְוֹבוֹת בְּמְרוֹם גְּפִתְחוּ.

וְעֵינָיו בְּכָל מְשֻׁטָּטוֹת מִכָּל בְּמָרוֹם שָׁמָּה וְעַד כָּל אֲשֶׁר בְּתַחְתֵּיּוֹת אֶרֶץ מִיָּמִין וּמִשְׁמָאל.
מִמְּזֶרֶח וּמִמַּעֲרֵב וּמִצָּפוֹן וּמִיָּם.

בְּכָל פְּנֵה וַיִּרְכַּתִּי צָפוֹן וְגִלְוֵי. הִנֵּה עֵין ד' שָׁמָּה תִּשְׁגִּיחַ וְתִצְיֵץ וְתִקְרָא בְּקוֹל.
אֲנִי אֲנִי הוּא. הִיִּיתִי וְאֶהְיֶה.

וְחִסְדֵּימֵאתְכֶם לֹא תִמְוֹשׁ עַדִּי עַד. אִף הִנֵּה בְּמָרוֹם שָׁמָּה נִקְבְּצוּ לְאַלְפִים וְלִרְבֹּבוֹת יַחַד כָּל
צָבָאֵי מִעֲלֵהּ.

מִלְּאֲכָיו גִּבּוֹרֵי כַח עוֹשֵׂי דְבָרוֹ. מִשְׁרָתִיו עוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ.

וְהוּא יִשְׁלַחֵם דְּבָרוֹ. אֵל כָּל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ לְהִטּוֹת חִסְדּוֹ הַנִּעְלָהּ.

שָׁמָּה לְמַצּוֹתָיו יֵאִיצוּ. וְכָל חֲפָצוֹ בְּגִילָה וּבִרְעֵדָה הֲלֹא יִשְׁלִימוּ.

כִּי אֱלֹקִים הוּא מִלְּכָם וּמְלִךְ עוֹלָם. הוּא בְּרָאֵם אִף יִצְרָם.

הָאוֹתוֹ לֹא יֵרְאוּ וְאֵת מַצּוֹתָיו לֹא יִשְׁמְרוּ. אֲשֶׁר עַל אֵלֶּה אִף נוֹצְרוּ.

וְלִכְבוֹד שְׁמוֹ יִקָּר בֵּל יִתְּנוּ עַל מְנוֹבְחָר כָּל בְּרִיאָתָם וְעַל כָּל מַפְלְאוֹת מַפְעֲלוֹת תְּמִי' דְּעֵים.
וְעֵתָה נִקְיָמָה נָא וְנַעֲבֹרָהּ.

וְנִסְבָּה נָא עֵינֵינוּ מִנְּגִד הַשְּׁמַיִם. מִמַּעַל לָנוּ.

וְנִבְיָטָה לְאֶרֶץ מִתְּחַת. פֶּה הִנֵּה אֶרֶץ רַחֲבַת יָדַיִם לְפָנֵינוּ הֲלֹא הוּא אֲבִינוּ הוּא עֲשֵׂנוּ.

וַיְכַוְנֵנָה לָנוּ. וַיִּמְתַּחֶה כָּמוֹ אֹהֶל לְשִׁבְתָּ לָנוּ.

וּבְרָא בָּהּ כָּל בְּהֵמָה וְכָל חַיָּה וְכָל הָעוֹף. וְכָל אֲשֶׁר הוּא חַי עַל פְּנֵי הָאָדָמָה.

מִרְמֵשׁ הָרוֹמֵשׁ עַל הָאֶרֶץ וְעַד כָּל חַיֵּי הַגְּדוֹלוֹת וְהַנּוֹרְאוֹת. וְכָל אֲשֶׁר בְּיָמַיִם וּבַנְּהָרוֹת.

וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ נִפְשׁ חַיָּה. הוּא שְׁמוֹ בְּתַבֵּל.

וַיֹּאמֶר ד' אֵל הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרָאוֹ בְּצַלְמוֹ. בְּצַלְם דְּמוֹת תְּבַנִּיתוּ.

לֵךְ רְדֵה וּמִשְׁוֹל בְּכָל בְּאֶרֶץ יְדֵה בְּכָל תְּהִי'. וְזִרוּעֵה וְאִימָתֵה עֲלֵיהֶם וְרֹאוּהוּ כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה
וְרִגְזוּ וְחָלוּ מִפְּנֵיהֶ.

וַיֵּרְאוּ מִמֶּה כִּי אוֹת וְתַבְּנִית מְלִךְ עוֹלָם עָלֵיהֶם. הָאוֹתוֹ לֹא יֵרְאוּ.

וְאִם מִפְּנֵיו לֹא יַחֲלוּ הַכֹּל. וּבְרָא בָּהּ כָּל שְׂדֵה חֶמֶד.

וְנִטַע בָּהּ כָּל עֵץ גִּחְמָד לְמִרְאֵה הָעֵינַיִם. וְטוֹב פְּרִיֹו לְמֵאֲכָל.

וְזֵרַע בָּהּ כָּל זֵרַע מוֹצֵאת פְּרִיָּה טוֹב. אֵלֶּה יִתְּנוּ יְבוּלָם.

וְהָיָה לְאֹכֹל. וּמֵאֲלֵהּ.

יִצְיֵצוּ כָּל צִיָּצִים וּפְרָחִים וְשׁוֹשְׁנִים מְפִיקִים רִיחַ הַנְּחֻחוֹת וְהָעֲלוּז לְאִפֵּינוּ. בָּם יֵשֵׁב רוּחֵנוּ.

בְּהִרְיָחֵנוּ בָּם. וְנִתְעַנֵּג מִזִּנְעֵם זִיו מִרְאֵיהֶם.

נִבְּנֵה תְּהִלָּהּ. אֲשֶׁר יֵאִירוּ לְגַגְדֵּינוּ.

ומבִּהִיקִים פְּנֵינוּ בְּנוֹגַה תִּפְאַרְתֶּם. וּמִהֶמָּה.

אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים יַעֲשׂוּ לְמַעַן מִצְמַחֲתָהֶם בָּם יִשְׁלַח ד' דְּבָרוֹ וַיִּרְפָּא בְּנֵי אָדָם. וַיִּחַלְמֵם וַיִּחִים מִחֲלִים.

וְהֵאֲדָמָה. אִיךָ לְבִשָׁה תִלְבַּן־שֵׁת עַדִּי יָקָר לְמַרְאֵה פְּנֵינוּ כְּמַרְאֵה פְּנֵי הַיְרַקְרָקוֹת וְהֵאֲדָמְדָמוֹת הַמְרַהִיבִים עַיִן רוֹאֶה.

וְאֵת דַּעַת אָדָם יִצְחָצְחוּ. שִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה הֲלֵא יִמָּצָא בָּם בְּהִבִּיטוֹ.

וְרַעֲיוֹנָיו הֲלֵא יִזְהִירוּ כְּזוֹהַר הַרְקִיעַ. מִשְׁפִּילָיו הֲלֵא יְרוּמָמוּ וַיִּשְׁגְּבוּ.

וְרוּחַ מִבִּינְתוֹ הֲלֵא יִרְחַף וַיִּדְאָה לְמַעְלָה כְּנֹשֶׁר יַעֲוֶף הַשָּׁמַיְמָה. כָּל אֵלֶּה וְכֹאֵלֶּה רַבּוֹת אֵין מִסְפָּר כָּל גְּבֻרָאֵיו.

קֶצֶר קֶצֶרָה יְדֵי מַהְעֵלוֹת עָלֵי לוֹס. וְלִבְרָאִים דִּי בְּאָר הַמְמַלְאִים חֵן ד' אֵת כָּל פְּנֵי הַתַּבֵּל לְמַעַן מִי אֱלֹהִים פְּלִם גְּבֻרָאוֹ.

הֲלֵא לְמַעַן עֵינֵינוּ הֲלֵא יִרְאוּנוּ. וְלִבֵּינוּ הֲלֵא יִבִּינוּ זֹאת כִּי אֱלֹהִים לְמַעַן הֵאֲדָם הֵאֲדָם הַזֶּה אֲשֶׁר שָׁמָּה ד' לְאֲדוֹן עַל כָּל וּלְמוֹשֵׁל בְּאַרְצָא הוּא פֶּעַל וְעָשָׂה הַכֹּל.

הֲקִיצוּ נָא לְבַבְכֶם וּשְׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִסְבִּיב לְכֶם יַעַן מָה עָשָׂה ד' כִּן לְכֶם הוּד וְהִדָּר וְגִאוֹת עַל כָּל אֲשֶׁר בְּרָא בְּתַבֵּל לְבַשְׁכֶם. כִּי בְּמָה נִחְשָׁב הֵאֲדָם וְנִכְבָּד מִכָּל אֲשֶׁר בְּתַבֵּל.

יַעַן מָה אַחַר אֲכָלוֹ וְאַחַר שִׁתּוֹ וְאַחַר מְלֵאֲתוֹ לוֹ כָּל תַּאֲנוֹת לְבוֹ נִיִּלְךָ שׁוֹכֵב בְּדַרְךָ לְבוֹ וְכִי אֱלֹהִים יַעַן אֲשֶׁר שָׁם כְּזָב מִחֲסָהוּ וְשִׁקָּר תְּרַמִּית מְעִיל צְדָקָה יַעֲטָהוּ וַיֹּאמֶר לְנַפְשׁוֹ אֱלֹהִים טוֹב אֲנִי כִּי עַל דַּרְכֵי אֱלֹהִים נִגַּה אִוֵּר ד' מַעֲשֵׂי יְדֵי הֲלֵא יִצְלִיחוּ וְלֹא יִדַּע אֲתוֹ כִּי בְּנַפְשׁוֹ הִיא.

כִּי רַפְּאִים שָׁם כִּי כֵן דַּרְךְ כָּל עוֹבְרֵי אֲרָחוֹת עַקְלָקְלוֹת הַמַּעֲמִיקִים לְסַתּוֹר עֲצַת ד' וְאֵת דַּרְךְ הַתּוֹרָה לֹא יִדְעוּ וְעַל בִּינְתָם יִשְׁעֲנוּ לֵאמֹר הֲלֵא עַל דַּרְכֵי נֵר לְרַגְלֵי דְבָרֵי יְהוָה. וְאֲנִי אוֹלִיכְנִי בְּדַרְךְ אֱלֹהִים.

כִּי חֲכָמָתִי וְאֵל לִי אֲרַח תּוֹרָה. הוּי הַלּוּמִי רֹאשׁ מַיִן וְשִׁכָּר תַּעֲתוּעֵי תִיעוּב וְהַבְּלִי הַעוֹלָם אֲשֶׁר מִנְעוּרֵיהֶם אֱלֹהִים יִהְיֶה בְּתוֹכָם.

וְעַם הַבְּהֵמוֹת וְחַיֵּיהֶם אֲרָץ יִתְגַּדְּדוּ וְאַחֲרֵיהֶם בְּשִׁרְיוֹת לְבָם אֱלֹהִים יִלְכוּ כִּי כִפְרָא לְמוֹד מְדַבֵּר. בְּאוֹתָהּ שְׂאֵפָה רִיחָה תִּאֲנַתָּה מִי יִשְׁיַבְנָה כֵּן הִמָּה אֱלֹהִים בְּדַרְךְ לְבָם בְּחִירוֹ וְאַחֲרֵי עֵינֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זִנְיִים אַחֲרֵיהֶם יִלְכוּ וְלֹא יֵאָבִו פְּקוּחַ עֵינַיִם לְרֵאוֹת וּלְהַבִּיט כִּי רִיחַ אֲנוּשׁ יָקָר בְּתוֹכָם.

מִדּוּעַ שׁוֹכְבוֹ הַבְּנִים מְשִׁיבָה נִצְחַת שְׁוֹרֵשׁ אֲמַת. זֵית רַעֲעֵן יִפֶּה פְּרֵי תְּנוּאָר עֲזָבוּ וְעַל שְׁוֹרֵשֵׁי גְּבָרִים פּוֹרָה רֹאשׁ וְלַעֲנָה יִתְחַקּוּ כִּי עֲזָבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לְחֻצוֹב לְהֵם בְּאֲרוֹת בְּאֲרוֹת וְשִׁבְרוֹת וּבְדַרְכֵיהֶם אֱלֹהִים בְּחִירוֹ וְאֵת בְּנֵיהֶם יִלְמְדוּן לְלַכֵּת בָּם כִּי בְּלַעֲגֵי שְׂפָה וּבְלִשׁוֹן אַחֲרַת אֱלֹהִים יִדְבְּרוּ מִלְּבוּשֵׁיהֶם זָרִים גְּבֻרָה עֲבוֹדָתָם.

הוּי בְּנֵים חֲכָמִים וְגִבּוֹנִים בְּחִירֵי רֹאשֵׁי חֲכָמִי. וְזִקְנֵי כָּל עַם וְעַם אֲשֶׁר מַעוֹלָם יִבְחָרוּ לְלַכֵּת אֱלֹהִים בְּדַרְךְ הַנְּעָרִים וְהַסְּכָלִים בְּדַרְךְ לֹא הוּא אִיךָ יֹאמְרוּ לְנַפְשָׁם שְׂחִי וְנַעֲבֹרָה אֵת דַּרְךְ ד' צִיִּצִי תִפְאַרָה פְּאֵת רֹאשֵׁי הֲלֵא יִכְרִיתוּ וְאֵת פְּאֵת זִקְנָם קוֹדֵשׁ הֲלֵא יִגְלָחוּ.

וְאֵת בְּרִיתוֹ הִפְרוּ מֵאַנּוּ לְשִׁמּוֹעַ דְּבַרֵי ד' שְׁכָחוּ אֶל מוֹשִׁיעֵם וְאֵת מְקוֹמָם קוֹדֵשׁ מֵאַיִן יָבֹאוּ
לְמוֹעֵד קִץ לֹא יִזְכְּרוּ וְלֹא יַעֲלוּ עַל לֵב לְעוֹלָם. טַח מִרְאוֹת עֵינֵיהֶם מִהִבִּין לְבוֹתָם כִּי הִנֵּה
פְּחוּלָה אֲשֶׁר תִּגְבֵּר עָלָיו חֲלָיו לְמֵאֵד לָכֵן יִכְסוּף אִף לְטָרוֹף מֵאֲכָלִים הָעֲרֻבִים וְהַנְּעִימִים
לְחַפּוֹ כְּמִדּוֹמָה בְּעֵינָיו כִּי זֶה וְרָפָא לוֹ וְהוּא רַע וּמַר לְחֲלָיו.

כֵּן אִיפֹה הָאִישׁ הַמְּשׁוּמֵם וְהַמְּשֻׁתְּמָע הִזָּה מְלַךְ בְּלֵהוֹת הוּא הַרְוֹדֵף אַחַר תַּאֲנוֹת לְבוֹ אֲשֶׁר
עָוְנוּ כְּלִפְיֵי אִשׁ מְסַבִּיב עַל כָּל מַחְמַדֵי הַעֵינַי וְעַל כָּל אֲשֶׁר בִּקְצָה תִּבְּל מֵהוֹן וְעוֹשֵׁר
וְהַתַּאֲנוּה וְהַפְּבוֹד עַד בְּלִי יוֹכֵל מֵצָא דֵי רוּחָה דֵי בְּלִבְבוֹ כִּי אִף זֶה הַדְּרָךְ יִלֵּךְ בּוֹ יִשְׁפּוֹן אוֹר
הַצְּלִחָה לְרַגְלוֹ וְלֹא יִדַע אֵתוֹ כִּי אִף זֶה הַדְּרָךְ מַעוֹף וְחֻשְׁכָה כִּי יִדְדָה כָּל שְׁנוֹתָיו בְּמַר נִפְשׁוֹ
בְּאֶפְס עֲשׂוּק וְרַצְיוֹן וְחִסּוֹר כָּל הַיּוֹם לֹא לְבוֹ חִסּוֹר מְאוּמָה לֹא דַעַת וְלֹא בִינָה יִתְיַרָה לֹא
תוֹרָה וְלֹא מְצוּתָיָה וְנִפְשׁוֹ אִף שׁוֹקֵקָה וְרַעֲבָה לְמֵלֵא טוֹב לָהּ כִּי הִיא אִף חִסְרָה כָּל יְמֵיהָ
כִּי כִּהָר פְּרָצִים כֵּן תִּקּוּם וּפְעָרָה פִּיהָ לְבְּלִי חוֹק עַל כָּל אֲשֶׁר בְּתַבֵּל וּמְלוֹאָה זַעִיר שֵׁם זַעִיר
שְׁמָה כָּל רֹחֵב מִשְׁאֲלוֹתֶיהָ וְלֹא יִתְּנוּ לֵב וְלֹא יִסְבוּ עֵינַיִם לְנִגְדָם לְרֵאוֹת הָאֲנָשִׁים הֵהֵם כִּי
אִף שְׁעִירִים יִרְקְדוּ שֵׁם עַל דְּרָכֵיהֶם זֶה הַטוֹב בְּעֵינֵיהֶם לְלֶכֶת בּוֹ לְמַעַן יִהְיֶה לָהֶם זֶה לְצִוּר
מְכֻשׁוֹל וְלֵאכּוֹן נִגְף לְמַעַן יוֹסִיפוּ לְחַטֵּא חֻטְאֵת עַל חֻטְאֵת וְנוֹקְשׁוּ וְנִלְכְּדוּ בַּפֶּח יוֹקְשִׁים.

פְּתוּחוּ נָא אֵת חֲלוֹן רוּחַ מִבִּינְתְּכֶם וְעַמְדוּ נָא פֶּה מִשְׁתוֹמֵם עַל מִרְאֵה עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר תִּרְאוּ
מָה אֶרֶץ וּמְלוֹאָה מָה תִּבְּל וְיִוֹשְׁבֵי בָהּ וּמָה הָאָדָם וְיִחַשְׁבֵהוּ ד' כִּכָּה עַל כָּל נִבְרָאוֹת כָּלֵם
וְכִי חֲנַנּוּ וְכִי יֵשׁ לוֹ כָּל בְּיָדוֹ הֵלֵא כָּל בַּעַל הַמְּלֵאכָה הַנְּמַבְזָה וְהַקְּלָה בְּעַרְףָּה לֹא יַעֲשֶׂה
מְלֵאכָה לֹלֵא יִקְוֶה מִמֶּנָּה פְּעֻלָּה וְתוֹעֲלֵתָה לְקַבֵּל וּד' בּוֹ נִהְלֵל דְּבָר וּנְפִאָרָנָה מַעֲשֶׂהוּ נוֹרָא
תְּהִלּוֹת עַל כָּל עֲלִילוֹת בְּנֵי אָדָם יִבְרָא אֶרֶץ לְתוֹהוֹ וְלַהֲבֵל דְּמָה וְיֵאמֶר לְאָדָם הָעֵץ הַיָּבֵשׁ
הִזָּה אָבִי כָּל חַי תְּהִיָּה.

אִין זֶה כִּי אִם זֶה סוּד אֱלוֹהִים מִמַּעַל וְזֹאת הַעֲצָה הַיְעוּצָה מִמֶּנּוּ בְּבְרִיאָתוֹ הָעוֹלָם וּמְלוֹאָה
מְקַדָּם וּמֵאֵז כִּי בָּהּ יַחַד כְּבוֹד הָאָדָם הִזָּה אָמַר לוֹ בְּחַר לְסִגְנוֹלְתוֹ הוּא אֲשֶׁר בְּחַקְיוֹ יִלְךְ
וְתוֹרְתוֹ יִנְצְרוּ רַגְלָיו לְלֶכֶת בָּהּ.

וְיֵאמֶר ד' אֵל הָאָדָם רְאֵה הַחֲזוֹקְתִיךָ בְּיָמִין צְדָקִי מְקַצָּה הָאֶרֶץ הַבְּאֲתִיךָ מִשְׁפַּל מִצְבָּךְ
וּמִמַּעְמַדְךָ הַעֲלֵתִיךָ הַר קְדוֹשִׁי שְׁמָה תַּחַת צֵל בְּנָפִי כִּי בְּצֵל הַחֲקָמָה בְּצֵל אֵל חֲסִיִּתִיךָ לְקוֹל
תַּתִּי הַמּוֹן נוֹרְאוֹתִי וְנִפְלְאוֹתִי לְעֵינֶיךָ חֲרָד וּפְחָד לְבָבְךָ מְאֹד נַעֲלִיתָ עַל כָּל הָעַמִּים כִּי אֲז
מְכַל עִם הַקְּדוֹשִׁתִי אוֹתְךָ לִי וְאֵת אֲשֶׁכֶר חֲפָצִי וְאַהֲבַתִּי לָךְ הַקְּרִבְתִּי מִיָּמִינִי אִשׁ דַּת לָךְ נִתְּתִי
וְנִכְרַתָּה שְׁנִינּוּ בְּרִית עוֹלָם אִתָּה תְּהִיָּה לִי לְעַם וְאַנִּי אֶהְיֶה לָךְ לְאֱלֹקִים.

מֵאֵז כִּרְם חֲמַד עֲנִיתִי עָלֶיךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. וְנִטְעַתִּיךָ לִי שׁוֹרֵק אֶהְבִּים גְּפוֹן אֲדַרְתָּ וְאֵל עַל
קְרֵאתִיךָ וְאֶפִּירָךְ לִי לְהִיּוֹת כְּבָרוֹשׁ רַעֲנָן בְּגוֹן אֱלֹקִים הִיא הַתַּבֵּל לְמִטָּה וְעַל מְבוּעֵי מַיִם
חַיִּים יִשְׁלַח שְׁרָשָׁיו וְעֲשֶׂה פְּרִי לְמַעֲלָה וְיִהִי כַּבִּיַּת הוֹדוֹ וְרִיחַ לוֹ כְּלִבְנוֹן אִף הַשְּׁמֶר לָךְ
וְשִׁמּוֹר נִפְשָׁךְ מְאֹד מַעֲשׂוֹת פְּרִי כַּחַשׁ חֲלִילָה לָךְ מַעֲזוֹב תּוֹרַת פִּי מֵהַלּוֹף אַחֲרֵי צוּ מְזִימוֹת
שְׁוֹא וְהִבֵּל יִצִּיץ וּפְרַח עַל תְּלִמֵי לְבָבְךָ פֶּן תַּעֲלֶה עוֹלְתְךָ וְתַתְּבָרָךְ בְּלִבְבְךָ לֵאמֹר שְׁלוֹם יִהְיֶה
לִי כִּי אִם בְּדָרְךָ שְׁפַל אָדָם לִי אֵלֶיךָ וְאַחֲרֵי מְצוּתִי אֲרוּץ וְאַעֲשֶׂה הַיִּשָּׁר וְהַטוֹב בְּעֵינֵי ד'
רְאֵה הַעֲדוֹתִי בָּהּ הַיּוֹם הִזָּה נִגְדַּ שְׁמִים וְאֶרֶץ וְנִגְדַּ תּוֹרַת קְדוֹשִׁי זֹאת לְבַל תִּלְךָ בְּדָרְךָ זְדוֹן
לְבָבְךָ יִשְׁיֵאֶךָ חֲלִילָה לָךְ מַעֲשׂוֹת זֹאת מִהַפְּרִיחַ צָרַעַת מִמְּאָרַת הַזֹּאת עַל מִצְחָךְ מִהַעֲלוֹת

עליה רוח עונעים רוח עקש ופתלתל כי תדע כי אף זאת פועלת שוטני הבאים להדיחה ממני.

שוקדים עליה לרע כל היום למען הוליקה בדרך רשעים אף לפתנתה באו מהסתופף בבית אלקי ולדור באהלי רשע: בני אל תלה בדרך אלה פן תכרות ברית ליושב לבבה לאמר הן ד' נתן לי רוח חכמה למען אשר במשפטו אף אלה.

כי ידוע תדע כי אף זאת היא נפלאת ממה וכי היא רחוקה ממה לא תוכל עשוהו ואני הנה בתתי לה את הדעת לה היא אף למען אשר בו תדע איה כי בחסי תלה ואת מצותי תשמור לעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורה.

בני אל נא יליזו דברי אלה מעיניך עשה זאת איפה בני ותנצל מרע אף שמע בני בקול מוסר אביה ואל נא תטנש תורת אמה חדל לה מהלוד אחר צו לבה ועל בינתה אל תשען שקוד על דלתותי שמור מצותי וחקיה.

כי הנה זה לעינים הוא לנו מדברי הש"ס בעירובין ד"ק ע"ב מ"ד מלפינו מבהמות ארץ ומעוף השמים יחכמו אלמלא נתנה תורה היינו למדין צנועות מחתול גזל מנמלה ועריות מיונה וכו' וע"ש ודברי הש"ס צריכין ביאור דלכאורה הכי אין לאדם דעת ושכל יותר מבהמות להבין על מצות השכליות כאלו כגזל ועריות וד"א וכדומיהן ולמה היינו למדין כ"ז רק מבהמות ומהעופות והנמלה אף אמתות הדברים הלא יאירו לנגדינו כי רואים אנחנו שגם בעצם המצות השכליות ישתנו דעות בני אדם בכל עת ולא ידון רוח אנוש לאשר נשגב על דעת הנכון והשונה כאשר מצינו בספרים כי גם בימים הקדמונים וגם בזמנינו רואים אנו איה כי בכל עת ישתנו הדעות בהשכליות הנהם כמו און גזל אשר השכל יעיד עליו בודאי אכן יקראו האנשים לאמר הלא פלנו בני איש אחד נחנו ולכל אשר לכל מהראוי להיות חלק חלק בארץ מולדתנו ואל יעשר אחד מחבירו כיס אחד לכלנו יהי ועל אופן זה מצוה שכלם להם רק לגזול ולחמסן הון חבירו וכן בעריות מצינו איה שאמרו המדברים כי מהראוי להיות הנשים כהפקר לכל וכירק עשב גיתר להם כל הנשים וכי"ב מהדעות רואים אנו כמה אשר בשכליהם ישתנה אחד מחבירו לדון מהיפה אל ההיפה אם מפאת גודל השגתם לא יעמדו גם החכמים על סוף דעת הנכון לשפוט כלם כאחד כאמור או אם לפעמים מפני כי השמן לב העם הנה ואשר לגודל תאות לבם אשר כהמות ימים יהמו בתוכם בכל עת יתעו שכליהם ללכת רק אחריהם וישחדו מהמה לדון רק אחריהם נפש השכליות אחר נפש הבהמיות ולכן אלמלא נתנה תורה היינו בני אדם צריכין ללמוד גם על המצות השכליות כגזל ועריות וד"א וכדומה להם רק מבהמות וכו' אחר אשר לא ישתנו הדעות בני אדם ולא ידונו דינם למזור בשונה על דרך א' ולכן רק אלפו מבהמות ארחות תבל ומהשכל מהם הנצרכו להביא ראי' על השכל הפשוט כדי להשוות דעותם ולסקל דרכם לפניהם ורק שהקב"ה בבראו העולם ורק בשביל האדם הנה המובחר על כל נבראי כלם כנ"ל והי' ברצונו הקדום וכבודו ית' כי לא ברא ארץ לתהוה ורק למען האדם השלם אשר יישר דרכו ומצעדו פראוי להאדם לדעתו בראה אף יצרה ולכן יען אשר בשכל האדם לבד לא ישפוק בידו להשוות דעתו ולישרו להעמידו על אמתתו לזאת מההכרח אליו ית' להכין לו מקדם התורה אשר היא תורה הדרה ילך ולא יעבטו ארחותיו: וזהו נכון בעיני מה שדרשו חז"ל על בראשית ברא בשביל ישראל

ובשביל התורה שנקראו ראשית שעיקר רצונו בכריאתו העולם ומלוואה בשביל האדם השלם והיינו בשביל התורה וכו' פי מבלעדי זאת התורה לא יכול האדם להיות שלם כרצונו וכבן מפאת זה נתקשר ונשתלשל הכריאה מהעולם והאדם והתורה גם יחד עד שהתורה נתהנה עיקר וקונטב ושורשה של העולם על דרך האילן אשר בלקות השורש גם ענפיו והפירות יתקלקלו פן בעקש דרכי האדם שלא על פי התורה בא קלקול ועוות בארץ כ"ש ועצר את השמים וכו' והאדמה לא תתן את יבולה וכדומיהן בפתובים וכן אמרו בשבת דף ל"ב בעון ביטול תרומות ומעשרות שמים נעצרו וכו' בעון גזל וכו' וכן איך דהתם דקחשיב דנת הנה הקלקול בגוף העולם וע"י עבירות מהתורה וע"ש וכי"ב הרבה בדחו"ל ולזאת הפוננה יתכן גם מה שמצינו אצל אדה"ר אחר החטא איך שאמר לו ד' ארורה האדמה בעבורך וכו' וקוץ ודרדר תצמיח לך לפי שבעבור חטאך מוכרח לבא קלקול בהאדמה.

ועפ"ז יונח לנו גם דהש"ס בנדרים דף פ"א דקאמר מ"ד מי האיש החכם ויבן את זאת דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו על מה אבדה הארץ ויאמר ד' על עזבם את תורתי וגו' היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה אמר רב יהודה אמר רב על שלא ברכו בתורה תחלה ודברי הש"ס בכוננתם צריכין הבנה ולדברינו ותפשו דה"ק על מה אבדה הארץ היינו מפני מה רואים אנו שיבא קלקול בגוף הארץ ולכן אמר על עזבם וכו' ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה רצונו שהי' בדתם לאמר לנפשם פי אינם צריכין ללכת בדרכי התורה ורק ע"פ שכלם יגיד להם ילכו ודי להם בזה להשלים חפץ ד' ואולם כבר ביארנו שזה מן הנמנע לאדם ללכת רק ע"פ שכלו בדרך הישר והטוב בעיני ד' ולכן ממילא רק ע"פ שכלם שהלכו ולא הלכו בה בדרך הטוב והישר כאשר ע"פ התורה ואשר הביאם לזה הענין ללכת רק בדרך שכל לבם היא שלא ברכו בתורה תחלה פי' שלא שבחו והללו במה שהתחילה התורה בכריאת שמונה על שזה מן הנמנע לאדם לדון רק ע"פ שכלו ולכן הוצרך לברא העולם רק בשביל התורה וללכת רק בדרך זהם לא שבחו זאת ההתחלה ולכן סמכו על דעתם ולא הלכו בדרך הטוב והישר בעיני ד' ולכן לאשר פי בריאת העולם והתורה והאדם השלם הפל תלויים זה בזה בכריאתם ואלמלא זה האדם בשלמיתו לא תתקיים העולם בשלמותה ולכן אבדה הארץ שע"י קלקול מעשי בני אדם יבא הקלקול בארץ והנה לפי מה שנתבאר לנו יבא הטוב והרע בעולם רק ממעשי בני אדם ושד' ישגיח להתמיד טבע בריאתו כפי אשר יעשו בני אדם אם טוב ואם רע ושה הטביע ברצונו הקדום מראשית הכריאה שהכל ילך אחר המהלכים ומעשי בני אדם שכל טבעי העולם על קונטב מעשי בני אדם איך יסבו בלכתו ואשר לפ"ז א"ש דל"ק גם מה שהקשו עליו ית' שיהי' בעל שינוי ידיעה ורצון להפוך מהטוב אל הרע או להיפך ע"י התשובה והתפילה והמעשים טובים של האדם ואשר זה לא יתכן לד' פי לא בן אדם הוא ויתנחם אבל לפי הנחתנו יונח לנו פי מאתו ית' ומרצונו הקדום מאז ברא עולם ומלוואה לא יפול שום דעת ושינוי אחרת זולתו כפי מה שהאדם משתנה ע"פ מעשיו פן ישתנו אופני וסדרי מעשי בראשית בהשגחתו בהתמדת סדרם וקיומם ע"פ רצונו הקדום והיא התורה וזהו אצלי מאמר הפתוב פי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי על שיבא השאלה איך ישתנו ידיעותי ודרכי מהיפך אל ההיפך ע"ז אומר לכם פי מחשבותיכם ודרכיכם אינם רק שלכם לבד ושלכם

נראה לפע"ד לחדש דכמו שכתבו התוס' בשפת ה"ל דע"י זכות גמור תשתנה המזל כמו
כן מוכן שע"י רשעות גמור נמי תשתנה מזלו מהטוב אל הרע כי טעם אחד לשניהם כפי
מה שביארנו שפן הי' אופן וסדר הבריא' מהעולם והאדם שע"י שונשתנה אופן האדם
ע"י רשעותו ושתנה מזלו כפי סדר הבריא' מראש וכמו שנתבאר לפנינו וע"ז קאמר
רשע וטוב לו רשע שאינו גמור ולכן מצד שנוולד במזל הטוב לא תשתנה מזלו ברשעותו
שאינו גמור רשע ורע לו רשע גמור והיינו דאף שנוולד במזל הטוב מ"מ ע"י רשעותו
גמור תשתנה מזלו מהיפה אל ההיפה ולכן שפיר אמר ופליגא דר"מ דאמר וסננותי את
אשר אחון ואע"פ שאינו הגון והיינו דקאמר ר"מ דלזה שנברא במזל הטוב לא תשתנה
מזלו כלל ואע"פ שאינו הגון והוא רשע גמור והיינו וסננותי את אשר אחון מטבע בריאתי
ע"פ מערכות השמים לא ישתנה עוד וזה דפליגי וגבי ר"א בן פדת ה"ל אף א"נ דבנדאי
הי' לו זכות גדול אכן הנצרה לאמר לו ד' אפכי לעלמא וכו' די"ל דלא רצה לזון מזכותו
כמו שפי' רש"י על נאמתחנן דצדיקים אינם רוצים ליהנות ממעשיהם הטובים ורק
מבקשים מתנת חנם ע"ש או מטעם אחר זולתו.

והנה לפי המתבאר שרק ע"י התורה תכון תכל ובחטא התורה תשם ותאבד שפן הי'
עיקר היצירה מראשיתה ורק הישראל בטרם קבלת התורה לא הרגישו ולא הפירו זאת
כי תהלוכות הארץ הי' אז בחסדו הנעלה והי' הפל על מכונו גם קודם קבלת התורה וגם
הרבה השי"ת להם הנסים ובמצרים ואח"כ קודם קבלת התורה למען אף יעבדו האלקים
על החר הקודש הזה לפ"ד יתבארו דהש"ס בשפת דף פ"ח ויתיצבו בתחתית החר
ארדבב"ח מלמד שפפה הקב"ה עליהם את החר כגגית ואמר להם אם אתם מקבלים
התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם דלכאורה וכי הקב"ה וברא בטרונגיא ובכפי'
עם בריותיו וכי ס"ד דעד"ז יתן ד' תורה לישראל רק ע"ד אונס וכפי' פזו אכן יש לומר
בביאור אף בטרם אציג מה שאמרתי בביאור דברי פ' האזינו שמרע"ה אמר האזינו
השמים ותשמע הארץ וכו' וישע' הנביא שינה ואמר שמעו שמים והאזיני ארץ וכו' וכמו
שדקדקו רש"י ז"ל בישע' אף נראה דבאמת התורה נכללת בשנים מהפנים והיינו ללמדנו
על המצות השמעיות וגם על השכליות המובנים גם לדעת בני אדם פי הם הכרחים
לשלמות האדם לבל ישנה תנארו וצורתו האנישיות ושזילת התורה ביארנו למעלה דלא
הי' ביז האדם לבדו הפח לדון ברוחו גם על מצות השכליות וכמו שנתבאר ורק דעוד
נכלל בתורה מלבד הענינים הגשמיים אשר דרכם מתועבים לעיני בעלי שכל גם ענינים
הרוחניים הגדולים למאד וכמ"ש דע' פנים לתורה ואשר עליהם יעלה האדם למדרגה
גדולה ונפלאה ביתר שאת ממדרגת המלאכים פי' דע' וידוע דהאזנה היא מקרוב
ושמיעה מרחוק ולזאת בדורו של מרע"ה אחר שקבלו ישראל התורה דהוי הדור דור
דעה והם היו הולכים רק ע"פ התורה והיו רחוקים מאד מעניני עבירות הגשמיות ורק
שרצה מרע"ה עוד לזכותם ולקרבתם למעלה להיותם עולים במדרגתם הרוחניים כאשר
מהראוי להם לערפם הנשאה ולכן אמר האזינו השמים ותשמע הארץ אמרי פי היינו
שע"י אמרי פי תקרבו לענינים השמימיים הגדולים והנשאים פי ותשמע הארץ היינו
מענינים הארציים השפלים אתם ממילא רחוקים מהם מאד וע"ז נופל לשון ותשמע
הארץ ורק תאזינו מקרוב השמים היינו שתראו להגיע למעלות השמימיים הגדולים
והנפלאים ולקרבתם זאת הצנואה אל שכל בינתם פי מעתה יהי' נקל להם לעלות במעלות

ההמה אחר אשר כבר נתקדשו ונטהרו וננדפכו מאד מענינים הגשמיים ועד"ש כל המקדש עצמו מלמטה וכו' לכן אמר יצרןך כמטר לקחי וכו' כשעיריך עלי דשא וכרביבים עלי עשב שמאחר שיש שם עשבים ודשאים אזי הגידול נקל פן אתם ניקל לכם לעלות במעלות ההמה הגדולות אחר אשר כבר נתקדשתם ונטהרתם מענינים הגשמיים ואולם אצל ישעיהו הנביא ע"ה שהי' הדור מתועב ומשוקע מאד בענינים הגשמיים לכן צונח כרוקיא שמעו שמים היינו לפי שאתם רחוקים מן השמימיים מאד כל אדבר עמכם מזה כלל ורק והאזיני ארץ לפי שקרובים אתם אל הענינים הארציים והגשמיים ע"ז אני מר צורח על לבבכם וכמ"ש להם בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי ידע שור קונהו וכו' ולכן אמר ארצכם שממה וכו' והיינו שע"י רוע מעלליכם תאבד הארץ וכנ"ל.

ומעתה נפן לבאר דהש"ס בשפת אשר הכנותי דה"פ דברי הש"ס לפי האמור דהישראל בראותם את כל הנוראות והלפידים הגדולות והנפלאות ואת כל אשר ראו עיניהם במעמד החר הזה אז עלו ונתעלו למדרגה גדולה מאד עד שהרגישו בנפשם את כל גודל ההכרח שלהם לקבלת התורה מצד שהרגישו לגודל השגתם מאז את כל השגות הגדולות ואת כל הפנימיות שבתורה עד מקום שיד בני אדם פמוהם מגיע להשיג לגודל עילוי השגתם שנתעלו חושם ורחפו עליהם בקודש עד שהרגישו בנפשם כל גודל ההכרח שלהם לתורה עד שראו בעיניהם איך שמבלעדי התורה לא יכלו להתקיים בעולם כלל ולכן ממילא שהי' הענין מעמד החר אליהם ככפיי' מצד השגתם אשר הי' להם מאז והי' זה להם פאלו פפה עליהם ד' החר פגיית ואמר להם אם אתם מקבלים מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם כי הרגישו בנפשם את זאת כי לא יכלו להתקיים מבלעדי התורה ולכן נ"ל דזהו שאחז"ל שהי' רואים את הנשמע היינו שראו והשיגו את הנשמע היא התורה את גודל ההכרח שלהם לה ולכן יפה אראב"ח שם מפאן מודעא רבה לאורייתא לפי שיש להם טענת אונס מצד שבהיותם במעמד הה"ס והיו אז במדרגה גדולה ולכן אז לפי מדרגתם והשגתם הכריחו לתורה ולמעלותי' הגדולים והנפלאים אכל אח"כ במשןך היובל ונסתלק השכינה וחרו ונפלו ממדרגתם הנה אז לא הרגישו לפי מדרגתם של עכשיו שום צד הכרח לתורה לפי שפל מדרגתם של עכשיו ולדעת ולראות זאת איך כי רק ע"י התורה נתקיימה העולם בשלמותה ובפגם דברי התורה גם הארץ נאבדת וירגישו בנפשם ע"כ ההכרח לתורה עוד לא יכלו לראות ולדעת זאת אחר אשר ראו עד עכשיו קודם קבלת התורה כי גם בלאו התורה נתקיימה העולם ותהלוכותי' על מכונם ולזאת הי' להם טענת אונס ורק אחר קבלת התורה בכל עת הראה להם ד' איך כי קיום הארץ ועיקרה תולה בקיום התורה וכי בעבירתם ע"ד התורה הארץ נשממה והאדמה לא תתן יבולה וכדומיהן אז ראו והפירו איך כי גם עתה לפי שפל מדרגתם מוכרחים לתורה מצד קיומם וקיום העולם ולכן יפה אמר רבא דאעפ"כ הדר קבלוה בימי אששורוש דכתיב קימו וקבלו וכו' והיינו שמאז בימי אששורוש הי' קבלתם שלימ' וקבלו ברצונם גמור ואף לפי מדרגתם השפיל של עכשיו מפני שראו בעינים איך כי רק לכך נוצרו והעולם מתקיים רק ע"י קיום התורה והמצות שפך הי' עיקר בריאת העולם ומלואה והוי הקבלה שלימה מאז ויש לפרש גם בזה מה שאחז"ל בריש ע"ז דאה"ע טוענים פלוס כפית עלינו הר פגיית והיינו שטוענים שהם ל"ה נופלים ממדרגתם אחר מעמד הה"ס וע"ז אומר

לָהֶם שְׁבַע מִצְוֹת שֶׁקִּבְּלֹתָם בְּמִדְרַגְתְּכֶם שָׁל עֲכָשְׁיוֹ הֵיכָן קִיַּיְמַתְם וְעוֹד מִרְאָה לָהֶם פְּחִיתוּתָם
נִגְדַּד יִשְׂרָאֵל בְּהֵאֵי דְלִקְמוֹנְבַע"ז ד"ג הֵתָם עַל הָא דְאָמְרוּ הָאָה"ע תְּנֶה לָנוּ מֵרֵאשׁ וְנַעֲשֶׂנָה
וְאָמַר לָהֶם הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם וְכו' אֲלָא אַעפ"כ מִצְוָה קִלְהַ יֵשׁ לִי וְסוֹפָה שְׁמָה וְכו' וְהַקִּב"ה
מִקְדִּיר עֲלֵיהֶם חֲמָה וְכָל ח' מְבַעַט בְּסוֹפָתוֹ וְיִנְצֵא וּפְרִיָּהּ מִקְדִּיר וְהָא אֵין הַקִּב"ה בָּא
בְּטְרוּנְיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו וּמִשְׁנֵי דִישְׂרָאֵל נְמִי זְיָמְנִין דְּמִשְׁכָּא תְּקוּפַת תַּמּוּז וְהֵנִי לְהוּ צַעֲרָא
וְלֹא מְבַעַטוּ וּבִיאֹר הַדְּבָרִים יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים רַק מֵאַהֲבָה וְיִרְאֵת ד' וְכַמ"ש בְּב"ב ד"י ע"ב
גְּבִי וְחֶסֶד לְאֻנְמִים חֲטָאת דְּבִישְׂרָאֵל הָאוֹמֵר סָלַע זֹו לְצַדִּיקָה עַל מְנַת שְׁיַחְיֵי בְּנֵי ה"ז צַדִּיק
גְּמוֹר מִשׁוּם דְּלֹא הִדְרוּ בְּהוּ וְגַם כְּשֵׁלֹא יַעֲשֶׂה מְבַקְשֵׁם עוֹשִׂים לַד' וְהָאָה"ע אֵינָם עוֹשִׂים
רַק לְהִנְאָתָם וְאִם לֹא יַעֲשֶׂה בְּקִשְׁתָּם הִדְרוּ בְּהוּ מֵהַטּוֹב שְׁעָשׂוּ וְלָכֵן מִרְאָה לָהֶם בְּסוֹפָתָם
מֵהוּתָם וּמֵהוּת יִשְׂרָאֵל אִיָּהּ שְׁהִישְׂרָאֵל הֵם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם צַעַר וְאִי לֹא שְׁמַצְטַעַר פְּטוֹר
מִן הַסּוֹפָה אֲזִי קִבְּלוּ בְּאַהֲבָה צַעַר הַחֲמָה לְקִיָּים מִצְוֹת סוֹפָה לְמַעַן שְׁמוּ בְּאַהֲבָה וְכַמָּה
הִרְבּוּ יִשְׂרָאֵל לְקַדֵּשׁ אֵת שְׁמוֹ בְּרַבִּים וְזֵהוּ הַפִּי שְׁאָמְרוּ דְלֹא נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל אֲלָא
מִפְּנֵי שְׁהֵן עֲזִין וְלֹא יִשְׁמַעוּ צַעֲרָם בְּמִקּוֹם קִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת אֲבָל הָאָה"ע אֵינָם עוֹשִׂים
רַק לְהִנְאָתָם וּלְטוֹבָתָם נִתְּפוֹנוּ וְאִם לֹא יִבְעִטוּ בְּהַמִּצְוֹת סוֹפָה וְיִצְאוּ לְמַעַן לֹא יִשְׂאוּ הַצַּעַר
הַהוּא אִף רַגַע וְלָכֵן מֵאֵין לָהֶם לִיתֵן הַתּוֹרָה אֲשֶׁר בְּרִצּוֹנוֹ יַח' הִי רַק שְׁיִשְׁלַם הָאָדָם
בַּעֲשׂוֹתוֹ הַמִּצְוֹת רַק לְמַעַן שְׁמוּ.

וּבְדַרְכֵינוּ יֵשׁ לְפָרֵשׁ גַּם דְּבָרֵי הַש"ס יוֹמָא דְּךָ כ"ט אֲל דְאָמַר רַב אַם. לָמָּה נִמְשְׁלָה אֶסְתֵּר
לְשַׁחַר מַה שַׁחַר סוּף כָּל הַלִּילָה אִף אֶסְתֵּר סוּף כָּל הַנְּסִים וּפְרִיָּהּ וְהָאִיפָא חֲגוּנְכָה וּמִשְׁנֵי
נִתְּנָה לְכַתּוּב קְאָמְרִינוּ ע"כ וְדְבָרֵי הַש"ס לְפִי הַפְּשֵׁט בְּרִיכּוֹן הַבְּנָה.

וְנִרְאָה לַפ"ד הַנְּ"ל מִשׁוּם דְּבִאָמַת אַחַר קִבְּלַת יִשְׂרָאֵל הַתּוֹרָה שְׁלִימָה הִנֵּה הַל הַעוֹלָם
וְתַהֲלוּכוֹתֵי מֵאֵז תְּהִלָּה כְּפִי מַעֲשֵׂיהֶם ע"פ הַתּוֹרָה וְאִם ע"פ הַתּוֹרָה תְּתַנְּהוּ ל"ש בְּשׁוּם
פְּנִים לוֹמֵר דְּהֵנִי אֲצֻלָּם דְּרָךְ גַּם כִּיּוֹן שְׁבִהִיּוּתָהּ עוֹשִׂים רִצּוֹנוֹ יַת' הִנֵּה הַטְּבִיעַ מִקְדָּם
בְּבְרִיאַת הַעוֹלָם הַשִּׁי"ת לְהִיּוֹת הַפֶּל קִיָּים וְעוֹמֵד לְפָנֵיהֶם לְכָל אֲשֶׁר יַחְפְּצוּ לְהַטּוֹתָם וְהַפֶּל
מוֹכֵן וְעוֹמֵד לְרִצּוֹנָם וְצָרְכָם בְּכ"ע וְהַפֶּל הִי בְּטַבַּע הַבְּרִיאָה כֵּן וּל"ש לְכַתּוּב ע"ש גַּם דְּרַק
מִקְדָּם שֶׁקִּבְּלוּ הַתּוֹרָה בְּמִצְרַיִם וְכַדּוּמָה וְגַם אַח"כ עַד אַחֲשׁוּרוֹשׁ מִצַּד שְׁהִי לָהֶם עוֹד
טַעֲנַת אוֹנָם כְּנ"ל הִי כָּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה לָהֶם טוֹב רַק ע"ד הַחֶסֶד אוּ דְרָךְ גְּסִי וְאִם שְׁאֵין
שְׁיִנּוּי אֲצֻלוֹ יַת' אֲמָנָם הַטְּבִיעַ בְּבְרִיאָתוֹ מֵאֵז כִּי לַעַת הַצְּנוּרָה יִבְאוּ וְכַמִּש"כ הַרְמַב"ם בְּפ"ה
מֵאַבוֹת וְשְׁהִישְׂרָאֵל לֹא הָיוּ שְׁוִים עוֹד לְפִי מַעֲשֵׂיהֶם לַעֲשׂוֹת לָהֶם וְהִי שְׁיָיָה אֲזִי לְכַתּוּב עַל
סִפְר גְּוִדֵל הַגַּם וְהַחֶסֶד שְׁעָשֶׂה עִמָּהֶם ד' בְּשֵׁלֹא הִי מַגִּיעַ לָהֶם כָּלֵל וְלָכֵן יָפָה אָמַר דְּרַק
אֶסְתֵּר סוּף כָּל הַנְּסִים כִּיּוֹן דְּעַד אֶסְתֵּר ל"ה עוֹד קִבְּלֹתָם הַתּוֹרָה שְׁלִימָה וְלָכֵן עוֹד הַנְּצָרָה
לְהִרְאוֹת לָהֶם ע"ד גַּם אֲבָל מִכָּאן וְאֵילָף לֹא הַנְּצָרָה לְגַם וְהִי כָּל הַעוֹלָם דִּי לְפָנֵיהֶם לְפִי
מַעֲשֵׂיהֶם ע"פ הַתּוֹרָה אִם לְרַע וְאִם לְטוֹב וְהִי הַפֶּל רַק ע"פ דְּרָךְ הַתּוֹרָה וְטַבְּעֵי לָהֶם וְלֹא
ע"ד גְּסִי וְחוּץ לְטַבַּע לְפָנֵיהֶם וּפְרִיָּהּ וְהִי אִיפָא חֲגוּנְכָה הִרִי שְׁהִי גַם אַחַר אַחֲשׁוּרוֹשׁ ע"ד
גַּם וּפְלֵא לְפָנֵיהֶם וְלֹא הִי דִי לָהֶם רַק ע"פ טַבַּע ע"פ מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים וְע"ז מִשְׁנֵי נִתְּנָה
לְכַתּוּב קְאָמְרִינוּ וְהִינּוּ שְׁלֵא נִתְּנוּ חֲנוּפָה לְכַתּוּב ע"ש הַגַּם שְׁנַעֲשֶׂה לְפָנֵיהֶם לְפִי שְׁזָה הִי
רַק לְטוֹב מַעֲשֵׂיהֶם ע"פ הַתּוֹרָה וְרַק שְׁהַשְׁגִּיחַ ד' עֲלֵיהֶם לְהִרְאוֹת זֹאת לָהֶם לְגוֹדֵל חִיבָתָם
שְׁיִקְרָה לְפָנֵיהֶם ע"ד גַּם לְעִינֵיהֶם וְשְׁהִרְאָה לָהֶם שְׁזָה מַגִּיעַ לָהֶם בְּחֻבָּה לְפִי מַעֲשֵׂיהֶם
הַטּוֹבִים וְהִישְׂרִים וְהִרְאָה לָהֶם זֶה ע"ד גְּסִי וְחוּץ לְטַבַּע לְעִינֵיהֶם לְמַעַן יִפְרִיּוּ וְיִדְעֵי גְּוִדֵל

חיבתם לפניו וכדרך שמצינו שאמרו בש"ס אבל לחם הפנים בפרק ראשון דיומא שהי' מראה לעולי רגלים ראו חיבתכם לפני המקום שסילוקו כסדורו שנ' לשום לחם חם פיום הלקחו ורק ע"ד החיבה פשמראה להם יבא הברכה במעשי ידיהם שלמטה ואשר בזה מראה לעיניהם שהיא ע"ד החיבה ומראה להם חיבתם לפניו לעיניהם כמו בלחה"פ שהי' הלחם חם פיום הלקחו והראה לעולי רגלים שמצד פעולתיהם הטובים שעושים ישתנה לפנייהם ויראו זה ע"ד נס לגודל חיבתם לפני המקום ולכן נראה לפרש בזה גם דהש"ס שבת דף כ"ב דאיתא התם מחוץ לפרכת העדות יערוך וכי לאורם הוא צריך והלא פל מ' שנה שהלכו בני"י במדבר לא הלכו אלא לאורו של הקב"ה אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל מאי עדות אמר רב זו נר מערכי שנותן בה שמן כמדת חברותי וממנה הי' מדליק ובה הי' מסיים וע"ש בתוס' שהקשו דאמאי נקט מ' שנה שהלכו במדבר והרי פל העולם פולה הולך לאורו של המקום אף לפי דרכינו יונח לנו דפריה דלמה הי' צריך להראות להם להגיס רק בשמן שלקחם דלמטה והלא פל מ' שנה שהלכו במדבר לא היו הולכין אלא לאורו של הקב"ה בלבד ועשה להם הקב"ה הגיס ושלח לפנייהם האור בלי פועלם שלמטה כלל וע"ז קאמר דרק עדות היא לישראל שהשכינה שורה בתוכם ובא רק על גודל חיבתם להראות שהיא רק על מעשייהם הטובים ולזאת מראה לפנייהם ד' בזה שעושים רצוני וע"פ מעשייהם יעשה להם רק ע"ד חיבוב והרא' שלאחר פן פשמת שמעון הצדיק הראה להם שלא הי' עוד החובה נודעת להם כמקדם וככה הגר מערבי.

ולזאת נכון שהי' מראה להם זה שהשכינה שורה בתוכם רקע"י אורם שלמטה למען הראות לעיניהם שיבא להם זה רק ע"י מעשייהם הטובים דלמטה וזהו שנאמר במנורה ויקחו אליה שמן זית וכו' והיינו אליה אל שמן שלה דנקא וכנ"ל אבל במ' שנה שהלכו במדבר דלא הי' מגיע להם לפי מעשייהם קודם מ"ת פנ"ל ורק שעשה להם ע"פ נס לכן לא היו הולכים אלא לאורו של הקב"ה שהיה הפל בא להם רק מן השמים ממעל ולא ממעשייהם הטובים שלמטה א"ש לפ"ז גם בגס דחננפה שהי' רק בשמן שהי' להם למען הראות לעיניהם שיבא להם רק ע"י מעשייהם הטובים וע"ד החיבה פנ"ל ומינושב בזה קושית הב"י והובא בט"ז בר"ה חננפה שהקשה דכיון שהי' להם על לילה א' להדליק א"כ למה קבעו ח"י דל"ה הגיס רק על זה"י ולפי האמור א"ש דע"כ הוצרך לשמן להראות להם את גודל החובה שבא הפל ע"פ מעשייהם הטובים מלמטה פנ"ל הרי דע"כ גם בלילה הראשונה הי' הגיס שנשתמר ללילה הב' וא"ש והבן.

וע"פ דרפנו זה יש לבאר ע"נ גם הסמיכות של הש"ס שבת דכ"ב אמר רב פהנא וכו' גר חננפה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסנפה וכמבוי ואמר רב פהנא דרש רב נתן וכו' משמ' דר' תנחום מ"ד והבור רק אין בו מים מים אין בו אבל גחשים ועקרבים יש בו ע"כ דלכאורה תמוה וכי מה ענין גר חננפה אצל והבור רק וכו' ולפ"ד יבא הפל ע"ב בס"ד.

אף מטרם נראה לבאר דבריהם ז"ל במד"ר ע"פ וישב ראובן אל הבור וכו' ויאמר היגד איננו ואני אנה אני בא ממעשה בלחה וצ"ב ונראה דלכאורה צריכין להבין הפ' וישמע ראובן ויצילהו מידם במה דנתן עצה להשליכו אל הבור הנה של גחשים ועקרבים דאיה

בְּאֵמֶת סָמַךְ רְאוּבֵן עַל הַגָּס וְנָבִין בְּזֶה דַמ"ש דְרָצָה רַק רְאוּבֵן לְהַצִּילוֹ מִפְּלֶם וְרַש"י פִּי דִנְרָא מְשׁוּם דְּהוּא בְּכוֹר וְיִתְלָה אָבִיו הַסְרַחְחוֹן בּוֹ וְלוֹלִי פִּי רַש"י נִלְפַע"ד לְהַבִּין הַדְּבָרִים דְּהֵנָּה זֶה שְׂרָאוּבֵן בִּיְלָבֵל יֶצִיעַ אָבִיו הֵנָּה מִפְּנֵי שְׂתַבַּע עַלְבוֹן אָמוּ מִרְחַל כִּפִּי רַש"י וְאָמְרוּ בַש"ס ב"ב קכ"ג דְרָאוּבֵן הִי מִתְחַלָּה הַבְּכוֹרָה לְיוֹסֵף שְׁנֹאֲמַר אֵלֶּה תְּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף וְרַק שַׁע"י שְׁהִיְתָה רְחֵל צָרָה לְלֵאָה זָכְתָּה לְאָה לְהַבְּכוֹרָה שֵׁנ' וַיֵּרָא ד' פִּי שְׁנוּאָה לְאָה וַיִּפְתַּח אֶת רַחֲמָה וְהִינּוּ כְּמוֹ שְׂדֵרְשׁוֹ חו"ל שֵׁם עַל וַיִּפְתַּח אֶת רַחֲמָה לְהִיּוֹת לָהּ הַבְּכוֹר וְשׂוּזָה בָּא רַק ע"י שְׁהִיְתָה שְׁנוּאָה לְאָה ע"י רְחֵל וְלֵזָה א"ש דְּכַשְׁחִלֵּל יֶצִיעַ אָבִיו לְאַחַר שְׂתַבַּע עַלְבוֹן אָמוּ מִרְחַל וְתִיָּקֵן בְּזֶה מַעֲשֵׂה רְחֵל שְׁהִיְתָה לְאָה שְׁנוּאָה ע"י נִמְצָא דַח"ז הַדָּר תִּהְדָּר הַבְּכוֹרָה לְרְחֵל כְּמַשְׁפֵּט הָרֵאשׁוֹן וּלְכֵנָּה לְיוֹסֵף כְּנ"ל וְשִׁמְמִילָא מוּבָן שְׂבִהִיּוֹת הַבְּכוֹרָה לְיוֹסֵף וְיֵהֵן לְרְאוּבֵן הַפְּסֹד הַבְּכוֹרָה ע"י חֲטָא בִּיְלָבֵל יֶצִיעַ אָבִיו שְׂיִתְוִקֵן בְּזֶה הַחֲטָא וְלֵזָה כְּוָנוֹן רְאוּבֵן לְהַצִּילָהּ מִיָּדָם כְּדִי לְתַקֵּן הַחֲטָא שֶׁל בִּלְבוּל יֶצִיעַ אָבִיו וּבִיחֻד יֵשׁ לֹאמַר לְפִי פִּי הַרְמַב"ן פ' אָז חִלְלַת יֶצוּעֵי עֲלָה בְּאוֹתָן פַּעַם חִלְלַת גַּם יֶצוּעֵי דְהִינּוּ מִטָּה שְׁלִי שְׁלֵא אוֹלִיד בְּנִים מִמֶּנָּה וְעֲשִׂיתָ זֶה בְּעֵבוֹר חֲמַדַּת הַמָּמוֹן שְׂיֵהֵן לָהּ חֵלֶק בְּכוֹרָה שְׁלָהּ גְדוּל בִּירְוִשְׁתָּהּ וְע"ש וּלְפ"ז שֶׁפִּיר הִי זֶה לְמַדָּה כְּנֹגֵד מַדָּה בְּנִתְיַנֵּת חֵלֶק בְּכוֹרָתוֹ לְעַנְיֵן יִרְוִשָׁה לְיוֹסֵף וְכַש"א ב"ב שֵׁם מְקָרָא לְאַפְרִים וּמְנַשָּׁה כְּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יֵהִיוּ לִי ע"ש וְהִי גַם זֶה לְתִיקוֹן הַחֲטָא שֶׁל חֲמַדַּת הַמָּמוֹן דְּבִיְלָבֵל יֶצִיעַ אָבִיו ע"י הַצְּלַת יוֹסֵף וְיֵשׁוּב הַחֵלֶק בְּכוֹרָה לְיוֹסֵף וְיֵהֵן זֶה לְתַשׁוּבַת הַמְּשַׁקֵּל עַל חֲטָא חֲמַדַּת הַמָּמוֹן שְׁלוֹ וְכַדְרָה שְׂמַצִּינוּ דְאַמְרוּ בְּסַנְהֶדְרִין דַּכ"ה ע"א לְעַנְיֵן חֲמַדַּת מָמוֹן דְּהַחֲשׂוּד עַל הַטְרִיפוֹת הִיא תְּשׁוּבַתִּי דִּיחֻזְרוּ אֲבִיזָה בְּדָבָר חָשׁוּב אוֹ שְׂיִוְצִיא טְרִיפָה בְּדָבָר חָשׁוּב מְשֻׁלוֹ מִשׁוּם שְׂוּזָה מוֹרָה שְׂבִנְדָאֵי הַדָּר בִּי בְתַשׁוּבָה גְּמוּרָה מִחֲמַדַּת הַמָּמוֹן שְׂבִיזוֹ וְע"ש וְגַם זֶה נִרְאָה לְפ"ד לְמַעְלָה דְהָא דְאַמַר רְאוּבֵן לְהַשְׁלִישׁוֹ לְהַבּוֹר שֶׁל גַּחְשִׁים וְעַקְרָבִים דְלֵא סָמַךְ רְאוּבֵן בְּזֶה עַל הַגָּס כָּלֵל לְפ"ד הַנ"ל וְגַם שְׂמַצִּינוּ בְּעַקְרֵיזָה שֶׁכ' ע"פ וּמוֹרָאֲכֶם וְחַתְּכֶם יֵהִי עַל פְּנֵי כָּל חֵיַת הַשָּׂדֶה שְׁכֹן הִי מְטַבֵּעַ הַבְּרִיאָה כְּשֶׁהָאָדָם הוֹלֵךְ בְּתוֹמּוֹ וְצִלְמוֹ וְאִינוּ פּוֹגֵם בְּדַמּוֹתוֹ וְצִלְמֵם אֱלֹקִים אֲזִי מְמִילָא תְּפוּל אֵימְתָהּ וּפְחָד ע"פ כָּל חֵיַת הַשָּׂדֶה וְהַכֹּל יִרְאִים מִפְּנֵיו וְהוּא ג"כ עה"ד שְׂכַתְּבֵנוּ לְעֵיל וְלֵזָה רְאוּבֵן יָדַע בְּיוֹסֵף שֶׁהִי בֶן פּוֹרְת יוֹסֵף וְכְמוֹ שְׂפִירְשׁוֹ הַמְּפֹרְשִׁים שֶׁהִי יָפָה פְּרִי תְּנָאָר וְהִינּוּ לְפ"ד שְׁלֵא שְׂיֵנָה צוּרְתוֹ וְצִלְמֵם הָאֱלֹקִים וְשַׁע"כ הִי עֲלֵי עֵינֵי וְכְמוֹ שְׂדֵרְשׁוֹ רז"ל שֶׁהִי מְסוּלָק מְעִינָא בִישָׂא וְלֵא שְׁלֵטָה בִּי עֵינֵי חֵי רָעָה וְכִי"ב שְׁהִיוּ הַכֹּל יִרְאִים מִפְּנֵיו וְלָכֵן חָשַׁב רְאוּבֵן בְּזֶה לְהַצְּלָה גְּמוּרָה לְיוֹסֵף לְהַשְׁלִיכּוֹ אֶל הַבּוֹר הֵזָה כִּינּוֹן שְׂיָדַע רְאוּבֵן שְׁלֵא יִשְׁלֹטוּ בּוֹ הַגַּחְשִׁים וְעַקְרָבִים וְהוּא מְטַבֵּעַ הַבְּרִיאָה וְהִצִּירָה שְׁלוֹ כְּנ"ל אֲבָל לֵא סָמַךְ רְאוּבֵן עַל הַגָּס בְּזֶה כְּדָבָרֵי הִיפ"ת וְלָכֵן שׁוּב בְּבָאוּ אֶל הַבּוֹר וַיֵּרָא כִּי יוֹסֵף אֵינּוּ וַיֵּאמֶר הִילָד אֵינּוּ וְאֵינּוּ אֲנִי אֲנִי אֲנִי בָּא וְלָכֵן יָפָה פִּירְשׁוֹ רז"ל שְׂשָׁב אֶל שְׁקוֹ וְאֶל תַּעֲנִיתוֹ עַל מַעֲשֵׂה בִלְהָה כִּינּוֹן שְׂיִוְצֵי אֵינּוּ וְלֵא יִנְתֵן לְיוֹסֵף הַבְּכוֹרָה וְלֵא יִתְוִקֵן חֲטָא בִּלְבוּל יֶצִיעַ אָבִיו שְׁלוֹ וּמַעֲתָה יִתְבָּאָרוּ לְנִכּוֹן דְּהַש"ס דְּשִׁבְתָּ הַנ"ל שְׂסִמְכוּ עַנְיֵן לֹא לְפ"ד הַנ"ל הֵיטֵב דַּה"ק גַּר חֲנֻנְפָה שְׂגַבּוּזָה לְמַעְלָה מִכ' פְּסוּלָה וְכו' וְהִינּוּ כְּמוֹ שְׂבִיזָרְנוּ דְכִינּוֹן שְׂבָא רַק ע"ד חִיפָה לְהִרְאוֹת לְעֵינֵיהֶם חִיפְתָּן לָכֵן צָרִיף לְהִיּוֹת אִף שְׁלֵטָה בָּהּ עֵינָא לְרֵאוֹת שַׁע"י מַעֲשִׂיהֶם הַטּוֹבִים יָבֵא בְּאוֹרְשִׁמְנָם שְׁלֵמְטָה הַגָּס וְהוּא ע"ד חוֹבָה כְּנ"ל וְשְׂבָא אֲלֵיהֶם מְטַבֵּעַ הַבְּרִיאָה ע"פ מַעֲשִׂיהֶם לְשִׁנוֹת הַלִּיכּוֹת עוֹלָם שְׁכֵן הִי מְעִיקָר יֶצִירָה מִנֵּי קָדָם בְּאֵמֶת כְּנ"ל וְע"ז אָמַר בְּסוּמָף לֹא מ"ד וְהַבּוֹר רַק וְכו' אֲבָל גַּחְשִׁים וְעַקְרָבִים יֵשׁ בּוֹ וּבְכָל זֹאת

אמר ראובן להשליכו לשם והינינו ג"כ שחשב זה להצלה ול"ה סומך על הנס פלל פיון
שגם זה בטבע היצירה הטביע שיראו מפניו הנחשים והעקרבים פנ"ל וא"ש הסמיכות
לאהדדי ויש עוד לדבר בעניי זה הרבה אך המדפים והוצאות הדפוס אצים עלי א: לאמר
פלה מעשיך: ולפ"ד נתבאר שע"י קיום התורה והמצוות נתקיימה העולם ובעונות
עליהם עי"כ נאבדה הארץ ומלואה ועוד נוסף לזה יש לומר בבניאור דהש"ס דנדורים
הנ"ל על מה אבדה החרץ וכו' וזה הלכו ביה שלא ברכו בתורה תחלה די"ל ע"ד הנה
לפי שבעו"ה יש לומדים בתורה ורק שלא על מנת לקיימה בנאדי שהם גורמים גורמים
לאיבוד ארץ וירתו תרתי גהינם בזה ובכ"ל זה הגונב ד"ת יחשב שגזול חבירו
כמבואר בהש"ס בכורות דף ל"א ע"ב גבי ר' אידי סרסיא דרב ששית דשמת' רב ששית
משום דלא אמרה משמ' דרב ששית ועש"ה ובכ"ל זה הלומד פדי לקנתר חבירו שפבר
כתבו ב התוס' בכ"ד דנוח לו שלא נברא והוא בנאדי אינו ממקיימי התורה ומאבדי
העולם ע"י התורה גופה ובכ"ל זה אצלי היא מה שאחז"ל בירושלמי והובא גם בתוס'
סוטה דל"ז ע"פ ארור אשר נא יקים את דברי התורה וכו' וכי יש תורה נופלת אלא זה
הב"ד ונראה דזה שאינו דן דין אמת לאמתו והוא אצלי ג"כ שאמרו בש"ס פתובות ק"ה
מ"ד מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה אם הדיין דומה למלך שא"צ לכלום
יעמיד ארץ ואם דומה לכהן שמחזיר על הגרנות יהרסנה ירצה שבהיותו דן דין אמת
לאמתו בלי שום עוות ומרמה יעמיד ארץ כמו שאמרו בריש ב"ב דהדן דין אמת לאמתו
נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית וכו' התוס' לאפוקי דין מרומה והינינו לפ"ד דרק
בדין אמת לאמתו בלי שמץ מענות דידי' רק לאמתו של הדיין ה"ז גורם בהדין לקיום
התורה והעולם פנ"ל ולאפוקי פשהדין מרומה שגורם בזה איבוד עולם באיזה מהפנים
לפי שפוגם ביסודי התורה גורם פגם וקלקול בארץ שהתורה קוטב הארץ פנ"ל וזהו
שי"ל א בפי' דרש"י ז"ל בחומש ע"פ צדק צדק תרדוף שפי' פדאי מניית הדיינים
להחיותו ולהושיב ישראל על אדמתו והינינו שע"י שממנים הדיינים הדנים הא אמת
לאמתו בלי עוות ומרמה שה"ז לקיומה של תורה בעיקר בכ"ל וא"ש כפל הלשון צדק
צדק תרדוף שיצדיק הצדק בכל האופנים שיהי' הדין אמת ולאמתו של הדיין ואזי בנאדי
דגורם בזה להעמדת ארץ ולקיומה וזהו שפדאי בזאת המניי' להחיותו ולהושיבו את
ישראל על אדמתו שכל עולם פדאי להם פנ"ל ולכן אמר שבהיות הדיין דומה למלך
שא"צ לכלום שפדאי הוא דן דין אמת ולאמתו של דיין מכל הצדדים ואחד שא"צ לכלום
ואזי יעמיד ארץ ואולם ואיש תרומות היינו כשרודף שלומים ובצעים ושחדים אזי לא
ימלט שלא יהי' הדין מרומה באיזה מהפנים ואזי גורם בהדין להירוס ולאיבוד העולם
ועד"ז יתכן שאמרו בירו' הנ"ל ע"פ ארור אשר לא יקים וכו' זה הב"ד והינינו הוא הדיין
איש תרומות פנ"ל וי"א זה הסזן שפאמרה גם שם בהירושלמי נמי איכא לפרושי בענין
התורה דסזן זה שקורא לתורה הז' קרואים ועושה עול ומרמה לקרא זה עלי' פחותה
מכפי סדר מעלתו ולחבירו הפחות עליה מעולה מכפי סדר מעלתו לעיני בני אדם ונתפנין
בזה פדי לבזות חבירו ועושה עול ע"י התורה וכדומה להם שאינן ממקיימי התורה
והעולם ורק ממכילים וממורדי אור ומאבדי העולם באשר יענתו דרכם ויעשו עול ומרמה
בדברי תורה גופם והנה בהיות פשמברכים בעלי התורה על התורה מתחלה והיא ברפת
אשר בחר בנו מכל העמים וכו' ונותנים הודאה ושבת לאל על נתן להם התורה שע"כ

מְבָרְכִים עַל חַיֵּי הָעוֹלָם וְכַמ"ש בַּכ"מ שְׁמֵבְרָכִין עַל הַתּוֹרָה שֶׁהִיא חַיֵּי הָעוֹלָם וְהַיְיָנוּ שֶׁהִיא שׁוֹרֵשׁ וְעֵיקַר חַיּוּתָהּ שֶׁל הָעוֹלָם וְכִדְרָהּ שֶׁנִּתְבָּאָר לְפָנֵינוּ וְלָכֵן מְבָרַךְ עַל הַתּוֹרָה שֶׁ"י קִיּוּם הַתּוֹרָה נוֹחַ לוֹ שֶׁנִּבְרָא וְנוֹתֵן הַדָּאָה כְּזֶה לְשַׁעֲבֵר עַל עֵיקַר בְּרִיאָתוֹ וְהָעוֹלָם כַּנ"ל וְאוּלָּם זֶה יוֹנֵחַ בְּלוּמֵד תּוֹרָה כְּדֵי לְקַיְיֵמָהּ וּבְלִי שְׂמִיץ דְּנָפִי וּפְסוּל וְאִזִּי בְּרַכְתּוֹ וְהַדָּאָתוֹ כַּהוֹנֵן אֲבָל כְּשֶׁלּוּמֵד רַק לְעוֹנוֹת כַּנ"ל שֶׁגוֹרֵם לְאִיבוֹד הָעוֹלָם וְנוֹחַ לוֹ שֶׁלֹּא נִבְרָא מִשְׁנִבְרָא בְּנוֹדָאֵי ה"ז כְּבוֹצָע בְּרָהּ נֶאֱמַר ד' וְלָכֵן אֲמָרוּ עַל עֲזָבְתָם אֶת תּוֹרָתִי וְלֹא הִלְכוּ בָּהּ הַיְיָנוּ שֶׁזֶהוּ גּוֹפָה עֲזִיבַת הַתּוֹרָה גְּדוּלָה מְאֹד מֵה שֶׁלֹּא הִלְכוּ בָּהּ ע"ד הַנ"ל דְּגַלְל כֵּן בְּנוֹדָאֵי אֲבָדָה הָאֲרִיז מֵאֲחַר אֲשֶׁר עָנִיתוּ בַּתּוֹרָה גּוֹפָה וְאוּלָּם כִּשְׁד' בְּעֲזָרְתוֹ שֶׁאִינוּ לוֹמֵד ע"ד מְעַנּוֹת וַיִּזְכְּהוּ לְלִמּוּד רַק ע"ד קִיּוּמָהּ שֶׁל תּוֹרָה אִזִּי לוֹ נֶאֱמַר לְבָרַךְ לְשֵׁם ד' אֲשֶׁר בָּחַר וְכו' וְעַל עֲצָם בְּרִיאָתוֹ וְעַד"ז נִמְי יָפָה אֲמָרוּ בְּרִישׁ ע"ז דְּאָמַר ר"ל בּוֹאוּ וְנַחֲזִיק טוֹבָה לְאַבּוֹתֵינוּ שֶׁאֵלְמָלָה הֵם אָנוּ לֹא בָּאנוּ לְעוֹלָם וּמִיָּנֻשׁב קִנְיַת הַתּוֹסֵס' שֶׁם דְּלוּלֵי שְׁלוּמֵד עַד"ז אֲדַרְבֵּה נוֹחַ לוֹ שֶׁלֹּא נִבְרָא שֶׁגוֹרֵם לְאִיבוֹד עוֹלָם וְרַק כְּשֶׁהִיא ע"ד קִיּוּם הַתּוֹרָה וְהָעוֹלָם כַּנ"ל אִזִּי הוּא צָרִיף לְהַחֲזִיק טוֹבָה לְאַבּוֹתֵינוּ עַל שֶׁבָּא ע"י בְּעוֹלָם וְלִזְמַן הַכְּנוּנָה מִד' אֲבִיקְשָׁה וְהִנֵּה קָרָאתִי בְּשֵׁם חַבּוּרֵי זֶה בְּשָׂמִים רֵאשׁ לְפִי שֶׁנִּקְרָאוּ בְּשֵׁמוֹת הַלְלוּ שְׁמֵי וְשֵׁם אֲבוֹתֵי הַיְיָרִים יִחְיוּ ר"ת בְּשֵׁמִי"ם שֶׁאוּל בֵּן מוֹרֵי מְשֻׁנָּלִים יִשְׁכַּר וּר"ת רֵאשׁ"ש אִם שֶׁאוּל רִיזוּל נֶאֱמַר אַחַת שֶׁאֵלְתִּי מֵאֵת ד' וְאוֹתָהּ אֲבִיקֵשׁ כִּי יִזְכְּנוּ וְאֵת בְּנֵי בְּזוּת אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים לְשֶׁבַת תַּחֲכַמּוּנֵי וְלִשְׁקוּד עַל דְּלִתּוֹתֵינוּ יוֹמָם וְלַיְלָה אִף לְקִיּוּמָהּ שֶׁל תּוֹרָה וְשֶׁלֹּא לְהַתְגַּדֵּל וְלְהַתְיַהַר וְהִיא שְׁבַע"ה רּוֹאִים אָנוּ רַבִּים שֶׁגוֹרֵם שֶׁחֲכַמְתֶּם מִסְתַּלְקֵת וְא"י לְהוֹרוֹת כְּהַלְכָה כְּמֵאֲמַר רַז"ל וְזֶהוּ שֶׁאֲמָרוּ חַז"ל דְּזָכוּ ב"ה לְקַבֵּעַ הַלְכָה כְּמִוֶּתֶם מִפְּנֵי שֶׁהֵם עֲנוּי לֵב וְעֵלּוּבִים מְאֹד וְלֹא עוֹד אֵלָּא שֶׁמְקַדְמֵי דְבָרֵי ב"ש לְדַבְּרֵיהֶם וְגַם מִפְּנֵי שֶׁאִין מִיַּגְעִים וְעַמְלִים בַּתּוֹרָה לָכֵן אִין הַתּוֹרָה מִתְקַיְיֵמַת וְכו' וְד' יִחַלְצֵנִי וְאֵת בְּנֵי מֵהֶם.

וְגַם אֲנִי שְׂמַעְתִּי רַבִּים אוֹמְרִים לְנַפְשִׁי ע"ד הַהִסְפָּמָה כִּי הִלֵּא הַהִסְפָּמָה הִיא רַק לְמַעַן מְמַנָּה יַעֲרִי עֵינֵי בְּנֵי אָדָם וַיִּתְּנוּ לֵב לְהַבִּיט אֶל הַסֵּפֶר וְלְהוֹרוֹת אַחֲרָיו כִּי טוֹב הוּא וּבַעו"ה רּוֹאִים אָנוּ אִף שֶׁמְסַפִּימִים וְהוֹלְכִים עַל כָּל דְּבָרֵי זָרִים וּבוֹרוֹת וּגְנִיבָה כְּעַל א' הַסֵּפֶרִים הַגְּדוּלִים וְהַטּוֹבִים וְכֵן בְּשֶׁאֵר עֲנִינֵי הַסֵּפֶמוֹת וְא"כ אִיפֹה לָמָּה זֶה הַסֵּפָמָה לְקַחַת הַיּוֹם כִּי לְמַבְיָנִים וְהַמְבַּחֲזִינִים הָעֲנָיו יִסְפִּיק לְעַצְמוֹ וְלָכֵן יַעֲצוּנֵי לְבַל לְקַחַת הַסֵּפָמָה וְעַל כֵּן לְכּוֹד מֵר אֲבָא מו"ר הַרְבַּ הַגָּאוֹן הָאֵמֵתִי נִי' וְלָכֵן נִמְצָאתִי לְשִׁמּוֹעַ בְּקוֹלָם וְאֲנִי אִף אֶל ד' אֲקַנְהָ כִּי נְבוּנֵי לֵב אֲנִשִּׁי אֵמֵת הִלֵּא הֵמָּה יִבְחִינוּ וַיְבִיחוּ דְבָר עַל אֵמֵתוֹ וַיִּשְׁקְלוּ בְּמֵאֲזֵנֵי שֶׁפְּלִיָּהֶם הֵיטֵב וַיִּפְּרוּ וַיִּדְעוּ אִף יַגְעֵתִי הַרְבֵּה וְנִפְתִּיתִי בְּכַמָּה נְפִים בְּטָרֵם הוֹצֵאתִי דְבָר עַל אֲוִפְנָיו וְלְמַחְסְרֵי הָאֵמֵת וְהַבְּנַת לֵב לֹא לְאֲשֶׁר אִין עֵינַיִם לוֹ יֵאִיר מְאוֹר וְשִׁמְשׁ.

וְאֲנִי אִף אֶל ד' אוֹסִיף אֲבִיקֵשׁ כִּי יִזְכְּנֵי אִף לְלַמּוֹד וְלִלְמַד לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת וְלִקְנִיִם אֵת כָּל דְּבָרֵי תְלִמוּד תּוֹרָתוֹ בְּאַהֲבָה. וְזָכוּת זַקְנֵי הַגָּאוּנִים וְהַקְּדוּשִׁים יַעֲמֹד לִי שֶׁיֵּאִיר עֵינֵי בַּתּוֹרָתוֹ וְאֵזְפָה לְהַפִּיץ מִעֵינֵי תּוֹרָתִי חוּצָה וְרַק עַל אֲוִפְן שֶׁאֵהֵ' בָּם מִמְּזִכֵּי הַרְבִּים שֶׁיֵּהֵ' רַק לְקִיּוּמָהּ שֶׁל תּוֹרָה וְהָעוֹלָם כַּנ"ל וְשֶׁיֵּהֵ' תְּפָאֲרַת לִי מְעוֹשֵׁי וְתְּפָאֲרַת לִי מִן הָאָדָם וְנִגְדַת זַקְנֵי כְּבוֹד וְלֹא יִמִּישׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּי זָרְעֵי וְזָרַע זָרְעֵי עַד עוֹלָם.

אֵלָּה דְבָרֵי הַמְעַתִּיר בְּלֵב וְנִפְשׁ שֶׁפֶל וְנִדְכָּא הַמְדַּבֵּר לְכְבוֹד הַתּוֹרָה וְלוֹמְדֵי וְתוֹתָם בְּיּוֹם ה' ז' חֲנוּכָה יָרַם קָרְן הַיְהוּדָה לִפ"ק אוֹסְצִיא הַק' שְׁאוֹר הַלְוֵי אִישׁ הוֹרוּוִי"ץ חוֹפ"ק הַנ"ל.

סימן א שאלה באחד שמכר ס"ת לצ'בור בחזקת שלו ואח"כ נתנדע שנגנב הס"ת מאיש אחד במדינה ועתה נשאלה אם מחייבין להודיע לבעל הס"ת ולהחזירה לו ואם גם טרם ישיבוה לבעלים אם יוצאין בקריאת ס"ת זו אם הוי מזהב"ע ואם דזה פשוט דספרים לפי שאין מוכרים אותם רק לישראל ל"ש לומר בהן סתם גניבה יאוש בעלים דלא מיאשו בעלים מיניהו פיון דידעין בעלי דאין מוכרים אותם רק לישראל שראל כמבואר בחו"מ ס' רל"ו ס"ח ובס' רנ"ט ס"ג בהג"ה לכן יש לעיין בי' אם יוצאים י"ח קריאה אם לא מטעם דהוי מזהב"ע וגם לענין אי רשאי לברך עליה: והנה שאלה זו נאמרה בספר חסד לאברהם למוהרא"ת אבד"ק בוטשאטש ז"ל והנה תחלת דברי המחבר הג"ל לפ"ד של הא"ח מובא בב"י ובש"ע א"ח ס' תרמ"ט בלולב הגזול וכו' דפסיל רק להגנב או להגזול עצמו משא"כ לאחרים פשר בשאר הימים והביא מדבר המג"א שהוכיח דהא"ח מייירי בלפני יאוש דאף לפני יאוש פשר לאחרים בשאר הימים ול"ה מזהב"ע ולכן הוכיח בעל המחבר הג"ל דגם בנידון השאלה אחרים שקנו הס"ת מהגנב יוצאין י"ח הקריאה וליפא משום מזהב"ע ותמהני איך לא ראה דברי המג"א שסיים להלכה דאין לפסוק להקל בזה דאף באחרים חשוב מזהב"ע ותו מלבד דדברי המחבר הג"ל בבואר דברי הא"ח מגומגמים אצלי טובא מפני כמה טעמים המביארים למענין כם נראה לו עוד דאדרבה זה מסתברא בבואר דברי הא"ח להשכות מעליו המית התלונוט אשר התלונוט עליו רבים די"ל דלעולם דמייירי הא"ח לפני יאוש ורק די"ל דדוקא אצל הגזול עצמו הוא דשייך מזהב"ע דאף גם דנימא דשייך גם גבי הגזול בעידן שרוצה לצאת הסברא דניחא ליה להנגזל למעבד מצנה במקומו מ"מ פיון שפא בגזילה לידו הרי הוי המצנה פאה בעבירת הגזל שמקודם עשה הלפך הגזול עצמו אינו יוצא בו גם בשאר הימים פיון דדעת הא"ח דגם בשאר הימים איפא משום מזהב"ע ולא כד' התוס' בסופה ר"פ לולב הגזול והיינו מטעם שהרי הגזול עשה עבירת הגזל מקודם לכן ורק דהאחרים הם רק פנוטלי הלולב שלא מדעת חבירו ולא בגזל אתו לידם לגביהו אמרינו שפיר הסברא דניחא ליה וכו' ולא עשו עבירה ולכן רק ביו"ט ראשון ניהי דאמרינו ניחא לי וכו' אפ"ה אינם יוצאים האחרים לפני יאוש דלאו דידהו הוי וביו"ט ראשון בעינן לכם משא"כ בשאר הימים דלא בעינן לכם יוצאים האחרים וליפא משום מזהב"ע מטעמא דניחא ליה וכו' ועפ"ז מיישב הטיב קשיות התוס' דסופה דף ט' ודריש לולב הגזול שהקשו דל"ל למעט גזול מקרא תיפוק ליה דה"ל מזהב"ע ולדברי הא"ח הג"ל א"ש דשפיר אצטרף קרא למעט גזול לגבי אחרים דמטעם מזהב"ע ליפא משום טעמא דניחא ליה להנגזל למעבד מצנה במקומו ורק מטעם גזול דלאו שלו הוי הוא דאמעטי נמי אחרים מלצאת והנה לפ"ז להא"ח בנ"ד שגם האחרים הקוראים שולחים ידם בקריאת ס"ת שלמ"ד חבירו דהרי הם הגזולים דל"ש ניחא ליה וכו' בס"ת דעבידי להתקלקל ולטשטש כמבואר בכמה מקומות א"כ ה"ל גם אצל האחרים הקוראים מזהב"ע לכאורה וביותר תמיהם בעיני דברי המחבר הג"ל שהלך בדרך הא"ח ואיך פא לדון לדרפו של הא"ח במגילה וס"ת דל"ה רק דרבנן א"כ לדעת התוס' דר"פ לולב הגזול דביו"ט שני דרבנן ליפא משום מזהב"ע ה"נ בקריאה זו דל"ה רק דרבנן א"כ ליפא פה משום מזהב"ע הרי הא"ח ע"כ לא ס"ל כהתוס' וקים ליה דגם בשאר הימים אף דלא הוי רק מדרבנן מ"מ הוי מזהב"ע מדכתב רק אחרים יוצאים בשאר הימים מפלל דהגזול עצמו אינו יוצא גם

בְּשֵׁאֵר הַיָּמִים וְעַכְשָׁיו מִשׁוֹם דְּהוּי מִצְהַב"ע דְּאִי מִשׁוֹם דַּל"ה שְׁלוֹ הָרִי לֹא בְּעֵינָן לְכֶם בְּשֵׁאֵר
הַיָּמִים הָרִי מִבְּנֵי דְלֵהָא"ח גַּם בְּיו"ט שְׁנֵי דְרַבְרָבָן אֵינּוּ יוֹצֵא מִשׁוֹם מִצְהַב"ע וְלֹא כְּהַתּוּס'
א"כ ה"ה נָמִי בְּמַגִּילָה וּס"ת אַף דַּל"ה הַקְרִיאָה רַק מְדַרְבְּנָן יְהִיָּה לְדַבְרֵי הָא"ח מִשׁוֹם
מִצְהַב"ע וְאוּלָּם לְפִי שְׂאֵבָאָר הַכֹּל יְהִיָּה נִכּוֹן אַף בְּטָרְם רְאִיתִי לְהַעֲלוֹת דְּבָרֵי מְחַדִּישֵׁי
אֲשֶׁר בִּיְאֲרֵתִי שְׂמָה דְּבָרֵי הָא"ח דְּגַם אִי מִיְיָרֵי הָא"ח לְאַחַר יְאוּשׁ נָמִי א"ש וְלֹא קִשְׂיָא מַה
שְׂהַקְשׁוּ עָלָיו כִּינּוּ דַס"ל דְּרַק בְּשֵׁאֵר הַיָּמִים הָאֲחָרִים יוֹצֵאִים אָבָל בְּיו"ט רֵאשׁוֹן גַּם
אֲחָרִים אֵינָם יוֹצֵאִים וְעַכְשָׁיו מִשׁוֹם דְּהוּי מִצְהַב"ע כִּינּוּ דְהוּי יְאוּשׁ וּש"ר הָרִי הָנִי שֶׁל אֲחָרִים
בְּיו"ט רֵאשׁוֹן וְלִכְּנֵן הַקְשׁוּ עָלָיו מֵהָהוּא דְּאֲנוּנְפְרֵי דְקָאָמ' לִיגְזוּזוּ אֵינְהוּ כ"ה דְּלִיקְהוּי יְאוּשׁ
בִּינְדִיָּהוּ וּש"ר בִּינְדִיָּכּוּ הָרִי מ"מ לֹא יֵצְאוּ לְדַבְרֵי הָא"ח מִטַּעַם מִצְהַב"ע: וְנִלְפַע"ד לִישׁב
בְּפִשְׁטִית דִּי"ל דְּלַעוּלָם דְּמִיְיָרֵי דְּבָרֵי הָא"ח לְאַחַר יְאוּשׁ וְרַק דְּבִי"ט קָמָא אֵינָם יוֹצֵאִים
גַּם אֲחָרִים מִשׁוֹם מִצְהַב"ע וְרַק דְּבִי"ט שְׁנֵי דְרַבְרָבָן נִרְאָה לֵהָא"ח לְפִסְקָה דְּרַק אֲצֵל אֲחָרִים
תּוֹ ל"ה מִצְהַב"ע אָבָל הַגְזֵלָן עֲצָמוּ אֵינּוּ יוֹצֵא מִשׁוֹם מִצְהַב"ע אַע"ג דְּיו"ט שְׁנֵי דְרַבְרָבָן וְלֹא
כְּדַבְרֵי הַתּוּס' בְּסוּפָה הַנֶּ"ל וְרַק דְּדַבְרֵי הַש"ס דְּאֲנוּנְפְרֵי ל"ק ע"ד הָא"ח דְּהָרִי רִש"י ו"ל
פִּי בְּסוּפָה הַתָּם דְּסַתָּם פּוֹתִים גּוֹזְלֵי אֲרַעְתָּא מִיִּשְׂרָאֵל גִּינְהוּ דְּאֵינּוּ רַק סְפָק וְלֹא שְׂמָה וְדָאִי
גּוֹזְלֵי אֲרַעְתָּא מִיִּשְׂרָאֵל וְעַיִן בַּכַּפ"ת וְכִינּוּ שְׂפַתְבוּ הַתּוּס' סוּפָה דָּף ט' דְּכָל עֵנָן
דְּמִצְהַב"ע דְּלֹא יֵצְא אֵינּוּ רַק מְדַרְבְּנָן וּמִש"ה בְּהָהוּא דְּאֲנוּנְפְרֵי לִיכָּא מִשׁוֹם מִצְהַב"ע דֵּה"ל
סְפָק דְּרַבְרָבָן וְלִהְקַל וְלֹא בְּעֵינָן רַק יְאוּשׁ וּש"ר לְקַנְנֵן לְמַהוּי דִּידִיָּה אָבָל מִשׁוֹם מִצְהַב"ע
לִיכָּא: עוֹד בִּיְאֲרֵתוּ בְּחַדִּישֵׁי דְּבָרֵי הָא"ח דְּאִי מִיְיָרֵי הָא"ח לְאַחַר יְאוּשׁ א"ש דְּהִנְהוּ
רְאִיתִי בְּשַׁע"מ בַּפ"ח מַה' לְוֹלָב שְׂהִבִּיא בְּשֵׁם הַמְרָדְכֵי דְּמִצְהַב"ע ל"ה רַק דְּוּמְיָא דְּגִזְזִיל
דְּבַעַת עֲשִׂיתוּ הַמְצָנָה אִיכָּא עֲלֵי עֲבִירַת הַגְזֵל כִּינּוּ דְּרַמְיָא עֲלֵיהָ הַעֲשֵׂה דְּנִהְשִׁיב גַּם בְּשַׁעַת
עֲשׂוּיָה שֶׁל הַמְצָנָה וְלִכְּנֵן בַּכַּה"ג שְׂהִמְצָנָה וְהַעֲבִירָה בָּאִים כְּאַחַת הוּא דְּחֻשִׁיב מִצְהַב"ע
מִשׂא"כ כְּשֶׁהַעֲבִירָה בָּאָה מְקוּדָם לְהַמְצָנָה בַּכַּה"ג ל"ה מִצְהַב"ע וּמַעֲתָה נִרְאָה דֵּה"ט דַּס"ל
דְּבִי"ט רֵאשׁוֹן גַּם לְאַחָרִים מִצְהַב"ע כִּינּוּ דִי"ל שְׁפָל עוֹד שְׂמֹנְטָל חַיִּיב שֶׁל הַשְּׁבַת הַדְּמִים
וְלֹא נִתְקַן הִלְאוּ עוֹד הַחֲפִץ גְּזִיל מְקָרִי וְאַפְּי' אֲצֵל הָאֲחָרִים הָנִי מִצְהַב"ע מְלַצָּאת זִילַת
בְּיו"ט שְׁנֵי לִיכָּא מִצְהַב"ע אֲצֵל הָאֲחָרִים כַּמ"ש בְּסוּפָה כֵּן נִרְאָה בִּיְאֲרֵ דְּבָרֵי הָא"ח וְהִנְהוּ
לְהַמְש"כ הַתּוּס' סוּפָה דָּף ט' דְּמִצְהַב"ע ל"ה אֲלֵא מְדַרְבְּנָן וְגַם כְּתָבוּ הַתּוּס' בְּסוּגִיָּא
דְּאֲנוּנְפְרֵי ד"ה וְקָרַע אֵינְהוּ נִגְזֵלַת דְּמַהֲנֵי יְאוּשׁ לְקָרַע מְדַרְבְּנָן עַכ"פ וְגַם הִנְהוּ לַפ"ד
הַמְהַרְש"א בְּסוּגִיָּא דְּאֲנוּנְפְרֵי בְּפִי דְּבָרֵי רִש"י דְּמַהֲנֵי קִנְיָן אַחַר קִנְיָן לַעֲנֵן דְּלֵא לִיקְהוּי
מִצְהַב"ע וּמַעֲתָה יִתְבָּאָר דְּבָרֵי הַש"ס דְּהָאֲנוּנְפְרֵי גַם לֵהָא"ח הַנֶּ"ל בְּטוֹב הַהִתְבּוֹנְנַת דְּרָף
לַעֲנֵן דְּלִיקְהוּי דִּידֵהוּ מִשׁוֹם דְּבַעוּנִין לְכֶם ד"ת הוּא דְּקִנְסָב לְהוּ ר"ה עֲצָה לְהָאֲנוּנְפְרֵי
דְּלִיגְזוּזוּ אֵינְהוּ הַכּוֹתִים פִּי הִיכֵי דְּלִיקְהוּי יְאוּשׁ בִּינְדִיָּהוּ דְּהַכּוֹתִים וּש"ר בִּינְדִיָּהוּ שֶׁל הָאֲנוּנְפְרֵי
דְּבִיד הָאֲנוּנְפְרֵי לְחוּדָא ל"ה מְהֵנֵי כִּינּוּ דְּאֵין יְאוּשׁ מוֹעֵל לְקָרַע מְדָאֲרִיָּתָא וְא"כ ל"ה
הַיְאוּשׁ רַק אֲצֵל הָאֲנוּנְפְרֵי אִם הֵם יִגְזוּזָה וְבְּעֵינָן ש"ר מְחַדֵּשׁ לְמַהוּי יְאוּשׁ וּש"ר וְאוּלָּם
לַעֲנֵן מִצְהַב"ע דַּל"ה רַק מְדַרְבְּנָן לַעֲנֵן זֶה שְׂפִיר מְהֵנֵי הַיְאוּשׁ לְקָרַע דְּמְדַרְבְּנָן מְהֵנֵי
יְאוּשׁ לְקָרַע כְּדַבְרֵי הַתּוּס' הַנֶּ"ל וּמַעֲתָה א"ש דְּלֹא מְבַעֲנֵי מְעִיקְרָא לְפִי הַס"ד שֶׁל הַש"ס
שְׂפִיר הָנִי קִנְיָן אַחַר קִנְיָן לַעֲנֵן דַּל"ה מִצְהַב"ע מִשׁוֹם דְּהוּי יְאוּשׁ וּש"ר בִּיד הָאֲנוּנְכָר דְּהוּי
מוֹעֵל הַיְאוּשׁ לְקָרַע בִּיד הַכּוֹתִים וְהוּי ש"ר בִּיד הָאֲנוּנְפְרֵי וְהוּי חֲדָא קִנְיָן בִּיד הָאֲנוּנְפְרֵי
וְשׁוֹב בִּינְדִיָּנוּ דְּהוּי קִנְיָן אַחַר קִנְיָן מְהֵנֵי לַעֲנֵן דְּלֵא לְהוּי גַּם מִצְהַב"ע כִּינּוּ דְּהוּי לַעֲנֵן

מצהב"ע דרבנן קננו אחר קננו ורק הש"ס דקאמ' התם להלן על הא דפריה ס"ס ליגזוז האונקרי גופיהו ויהיה ג"כ קננו אחר קננו בידינו ומשני ל"צ בהושענא דאונקרי גופיהו והיינו אע"ג דלגבי אונקרי גופיהו לא יהיה קננו אחר קננו גם פשיגזוז הפותים דלא יהיה רק יאוש ביד הפותים וש"ר ביד האונקרי וא"כ אפתי יהיה אצל האונקרי משום מצהב"ע אף לפ"ד המרדכי הנ"ל א"ש דהנה ידוע מה שכ' רש"י בש"ס עירבון דף ס"ב דאצל הפותים ליתא להעשה דוהשיב ומעתה לא יהיה שוב מצהב"ע ביד אונקרי דלא באו המצוה והעבירה יחד כיון דליתא להעשה דוהשיב אצל הפותים וא"כ הרי עבירת הגזל כבר עברו הפותים מקודם שיעשו האונקרי להמצוה וליפא משום מצהב"ע לדעת המרדכי דרק אם האונקרי גופיהו יגזוהו כדפריה ורק שאנו צריכים לצאת באסא זו דהוי האונקרי הישראל הגזלנים והוי מצהב"ע ביזון פינו דלהאונקרי ישראל איפא אצלם העשה דוהשיב גם בעת עשיות המצוה אי לא דהוי צריכין לומר דה"ט דל"ה מצהב"ע משום דהיאוש מועל לקרקע מדרבנן ביד הפותים ושוב ביד האונקרי נעשה ש"ר לקננו הראשון ושוב ביזון הוי קננו אחר קננו וליפא משום מצהב"ע פנ"ל אבל פשיגזוז הפותים והוי הם הגזלנים ל"ה אנו אחראין להיות קננו אחר קננו דבלא"ה ל"ה מצהב"ע כיון דליפא עשה דוהשיב ול"ה המצוה והעבירה באים כאחד ובחדושי הארכתי בזה ואין פאן מקומו: והנה אחר כל הסזון הזה הרי לדברי הא"ח גם ביו"ט שני דרבנן הוי לגזלן עצמו מצהב"ע ולכן צריה להבין לא מפעיא בשופר דאורייתא גם לשאר פוסקים ולדברי הא"ח במגילה דרבנן אמאי פסק המחבר דיוצא ואפ"ל הגזלן עצמו כמבוא' במחבר בס' תקפ"ו ואמאי לא יהיה מצהב"ע כיון שהרי הגזלן עשה עבירת הגזל בשופר או במגילה ומה לי דאין גזל בקול הרי מ"מ המצוה נעשה ע"י השופר או המגילה שגזל: אף להבין הדברים נראה ואקדם דברי הרמב"ם ז"ל בזה בפ"א מה' שופר ה"ג וז"ל שופר הגזול שתקע בו יצא שאין המצוה אלא בשמיעת הקול אע"פ שלא נגע בו ולא הגביהו השומע יצא ואין בקול דין גזל עכ"ל וע"ז השיג הראב"ד ז"ל בז"הל א"א ואפילו יהיה בו דין גזל יום תרועה יהיה לכם מ"מ וע"ש במ"מ שפיאר דברי רבינו הרמב"ם ז"ל וזה מה שנ"ל בביארו דרבינו פתב ששופר גזול שתקע בו יצא ואין הדין כן בלולב ובמצוה ונתן טעם וכו' לפי שמצות השופר אינה אלא השמועה והשמיעה היא בלא נגיעה ובלא הגבהה מן השומע וכו' אלא ששומע הקול היוצא ואין בקול דין גזל ולפיכך אף התוקע יוצא אבל לולב ומצה אין אדם יכול לצאת י"ח אלא בנגיעת גופן ולפיכך כשהן גזולין לא יצא בהן וכו' וכן מפורש בירושלמי מה בין לולב ומה בין שופר אמר ר' אליעזר תמן בגופו הוא יוצא הקא בקול הוא יוצא וכו' ובהשגות א"א וכו' ומ"מ אין פאן מקום להשגה אחר שהדין והטעם שהזכיר רבינו אמת עכ"ל המ"מ בקצרה וע"ש ולפע"ד דגם דבריו של המ"מ אינם מוכנים ומבוארים יפה וצריכין תבלין ונלפע"ד בביארו דברי רבינו הרמב"ם ז"ל ולהטעים נואמי' כמין חומר ע"פ דבריו של הירושלמי בשבת לענין אבל הקורע בשבת שחלק מההוא דלולב ומצה גזילה לענין מצהב"ע בזה"ל תמן הוא גופו עבירה הקא איהו דקעבד עבירה ע"כ הרי מדבריו של הירושלמי דרף בלולב ומצה גזילה שהמצוה גופה עבירה בכה"ג הוא דחשיב מצהב"ע אמור מעתה הן המה דברי הירושלמי שהביא המ"מ ודעת רבינו כדברי הירושלמי הנ"ל היינו שרק גבי לולב ומצה דהמצוה הוא בנגיעת עצם הלולב ובקצוץ המצה וכיון דהם גזולים הוי

מצהב"ע שפיר משא"כ גבי שופר שעיקר המצנה היא השמיעת הקול של השופר ושמיעת הקול בגופה ליכא עבירה דאין בקול דין גזל וליכא עבירת הגזל רק בהשופר גופו ולא בשמיעת קול השופר שהשמיעה הוא המצנה ולכן ל"ה מצהב"ע גם אצל הגזלן עצמו ומעתה דברי רבינו מחנורים דשפיר פתב הטעם דאין בקול דין גזל ולפיכך ל"ה מצנה הקול שהיא המצנה מצהב"ע דבקול גופו ליכא עבירה ואולם אלו ה"א דיש בקול דין גזל אע"ג דשופר לא בעי לך א"ש דכ' רבינו דל"ה יצא משום דהני הקול השופר שהיא המצנה גופה עבירה וה"ל מצהב"ע וה דברים נכוחים ואמתיים למאן דמענין הטיב בדברי הרמב"ם ז"ל ובמ"מ שם: ומעתה א"ש דברי הש"ע דלא מחלק וכתב סתמא בס' תקפ"ו המחבר באו"ח דגם הגזלן גופו יצא בו ידי תקיעת שופר והיינו דאפילו לדברי הא"ח ליכא בשופר הגזול משום מצהב"ע וכ"כ במגילה גזילה בה' מגילה דיצא מטעם דאין בקול דין גזל ול"ה המצנה גופה באה בעבירה כלל ול"ה מצהב"ע ומעתה ה"נ בנ"ד גבי ס"ת הגניבה אף דאסור לכל אדם לקרות בתורה וכל הבא לקרות בתורה הני שולח יד בשל חבירו פיון דבס"ת שקורא בה בכל עת דעבידא להתקלקל ל"ש ניקח לי וכו' מ"מ פיון דעיקר המצנה בשמיעתו הקריאה שפיר יוצא בשמיעתו הקריאה בתוכה ול"ה מצהב"ע פיון דאין דין גזל בקול פנ"ל וליכא בשמיעת קול קריאת הס"ת זו הגנובה משום מצהב"ע ויוצא שפיר ידי הקריאה ורק לענין הברכה אין לברך עלי' דלא עדיפא משופר ומגילה דמבואר שם בש"ע דאין לברך על הגזול ואף דאין בקול דין גזל ול"ה מצהב"ע מ"מ לענין הברכה נראה דה"ט שהחמירו אע"ג דל"ה מצהב"ע משום דלהנפיר שם שמים עלי' ראוי להחמיר יותר כמש"כ התוס' בב"ק דף ס"ז בד"ה אמר עילא וכן בש"ד: ועוד אמרתי להביא ראיה ברירה לדין זה בס"ת דיוצאין ידי מצות קריאה שפיר בס"ת הגניבה מההוא דש"ס ב"ב דף מ"ג דאיתא התם בגי העיר שנגנבה להם ס"ת אין דנין בדייני אותה העיר וכו' ופריה ולסלקו בי תרי מינייהו ולדייני ומשני שאני ס"ת דלשמיעה קאי ופי' רשב"ם דלשמיעה קאי ואינו יכול לסלק עצמו שלא יהי' נוגע בעדות שהרי נהנה בו ויוצא בשמיעתו וכו' ע"ש וענין בסמ"ע ופ"ה בחו"מ ר"ס ל"ז דנוגע פסיל מטעם דחשדינן לי דמשקר ע"י שנוגע בדבר וע"ש ומעתה אי ניקח דבס"ת גניבה לא יצא בשמיעתו ידי קריאה הרי בנדאי לא ישקר דאם ישקר הרי יהי' ס"ת גניבה ולא יצא בשמיעתו ומה בצע בעדותו הרי פי' הרשב"ם שנוגע מחמת שרוצה לצאת בשמיעתו הרי אם ישקר בעדותו לא יצא ומאי אהני לי סהדותי לענין לצאת בשמועתו כשמשקר והס"ת גניבה וע"כ ש"מ דיוצא בס"ת בגניבה ידו מצות שמועת הקריאת התורה שפיר פנ"ל: סימן ב ובהיותי בזה אמרתי בל אפגע ידי להעלות גם סנסן מחדושי שם בש"ס סנפה בסוגיא דאונגרי בביתא פי' רש"י שפי' סתם פותים גוזלי ארעתיא מישראל ניהו ורבים מהמפרשים תמהו על רש"י דמ"ש מישראל דנקט הרי ר"ה ס"ל בעצמו דגזל עפ"ם אסור מה"ת וא"כ אפילו אי הני גוזלי ארעתיא מעפ"ם גמי אסור מה"ת ומ"ש מישראל ששה דנקט רש"י ז"ל: ואולם כדי לישב פי' רש"י ז"ל מוכרח אני להאריך קצת ומתוך דברי שיחתי שאפרש יעלו יפה דברי רש"י ז"ל כמין חומר אף בטרם אענה לישב קשיות התוס' דר"פ לולב הגזול בד"ה משום דה"ל מצהב"ע שהקשו דל"ל לך להוציא את הגזול תפוק לי משום דה"ל מצהב"ע וכן הקשו לעיל התם בסנפה דף ט' על הא דאיתא התם שהוא לה מבעי' לי למעטיה גזילה והקשו דלמה לי לה למעט גזילה

תיפוק ל' משום דהני מזהב"ע: והנה בראשון תחלת רציתי לומר ביישוב קושיות התוס' אלו בפשיטות לפ"מ דאיתא הש"ס מפות דף ט"ו דאין לוקין על לאו דלא תגזל משום דה"ל לאו הנל"ע דנהשיב דעשה זו דנהשיב הני תיקון הלאו של לא תגזל ומעתה א"ש דשפיר אצטרף למעט גזילה בגונא אחר שיצא בהגזול מקנים המ"ע דנהשיב ע"י השבת גוף הדבר או היכא שמהני רק השבת דמי' ומשיב הדמים וכינן דהרי הוא תיקון ע"י השבה זו הלאו של לא תגזל מעיקרא הרי תו ליכא משום מזהב"ע דעבירת הגזל הרי נתקן והני כל"ה עבירה ורק שלו ל"ה בשעת שיצא בה המצוה לכן בכה"ג היא דאיתי קרא למעט גזילה דמזהב"ע ליכא ורק שלו אינו והוא גזול ואולם דלאחר העיון הא ליאת דאף גם מטעם מזהב"ע ליכא למימר דיצא ע"י שימתקן אח"כ בהשבה הלאו של לא תגזל דבשעת עשיות המצוה הרי כבר נדחה בשעתא שפא לצאת בה דבשעת עשיות המצוה הני מזהב"ע וה"ל פדמצינו בזבחים דף י"ב באכל חלב ונהפריש קרבן והמיר דתו וחסור בו דאמרינו הואיל ונדחה וכו' והרי הקא ל"ה אז גם בידו להוציא מן הדיחוי אצל המצוה ע"י השבה דהרי פיון דאז פשהני בעינא בנדאי הי' צריף להשיב רק גוף הדבר פמות שהוא בעינא לבעלי' וכינן דהי' צריף לקנים בי' המצוה הרי ל"ה יכול אז להשיבה לבעלי' א"כ הני דיחוי גמירה ואיך תועל ההשבה של אח"כ להוציאה מן הדיחוי ונימא פיון דאדחי אדחי דאין לומר דל"ה דיחוי פיון דהני דיחוי מעיקרא ול"ש דיחוי ושפיר אצטרף קרא מיןחד למעט גזילה דז"א דא"כ תקשה קשיות הש"ס דסופה ד' ל"ג ע"ב דתפשוט מפאן דיחוי מעיקרא ל"ש דיחוי מדאצטרף קרא למעט גזילה ולא נתמעט משום דה"ל מזהב"ע וכינן שפן לכאורה תחזיר קשיות התוס' דסופה הנ"ל לדונקתא דל"ל הוא למעט גזילה תיפוק ל' משום דהני מזהב"ע פיון דלא משפחת גם ע"י השבה שאח"כ מטעם דהני דיחוי פנ"ל: ואולם אמרתי דאכן יש לישוב בנעם קשיות התוס' דסופה הנ"ל לפ"ד הרא"ש בש"ס סופה דף מ"א לענין מתנה עמ"ל באתרוג שג שנתנו במתנה עמ"ל לו כדי לצאת בו דאינו מקנים התנאי בתורת דמי' ואף כשנאנס האתרוג אף דחייב באונסין מפני שלא נתקנים התנאי ונעשה גזלן למפרע מ"מ בתורות הדמים דחייב אינו רק מתקן הלאו של לא תגזל אבל ל"ה קיום התנאי להיות פשלו פיון שהתנה עמו רק להחזירו האתרוג גופו לצאת בו ול"ה חזרת דמי' קיום התנאי ול"ה שלו פן מבואר בדברי הרא"ש שם ולפ"ז השתא י"ל דא"ש דשפיר אצטרף קרא למעט גזילה בכה"ג בנתנו במתנה עמ"ל לצאת בו ושוב החזירו את גוף הדבר אחר שלא יוכל לצאת בו עוד או שנאנס גוף הדבר גזול והחזירו דמי' דהשתא ל"ה מזהב"ע דהלאו דלא תגזל הרי נתקן בהשבה זו ורק דשלו ל"ה פיון דל"ה קיום התנאי פפי שהתנה עמו רק להחזירו באופן שיוכל לצאת בו דהשתא אי מטעם מזהב"ע הני יצא שפיר דגם דיחוי ל"ה בשעת שיצא בו י"ח דהרי הי' אז בידו לקנים התנאי להחזירו לצאת בו פפי שהתנה עמו ומש"ה אצטרף קרא דמ"מ אינו יוצא בכה"ג פיון דהני גזילה ול"ה שלו פיון שלא קיים אח"כ התנאי פפי שהתנה עמו מעיקרא ולא החזירו כדי לצאת בו: אברא דלכאורה יש לדון ולהשיב גם בזה לפ"מ דאמרינו בסופה דף כ"ג ודף כ"ז למאן דבעי סופה הראוי' לשבעת הימים וא"כ לכאורה בסופה לא מצי מיירי בכה"ג בשנתנו לו במתנה עמ"ל כדי לצאת בו דהיינו שהתנה עמו להחזירו בתוך ימי החג דהרי בכה"ג פשיטא דלא הי' יכל המקבל לצאת בה בסופה זו דהני סופה שא"ר לשבעה שמוכרת להחזירה לבעלי' בתוך ימי החג ונתמנא אמר חג

הסנופות תעשה לה שבעת ימים דבעינו סנפה הראוי לשבעת הימים וא"כ בלא קרא דלה ל"ה יצא בסנפה פזו שנתנה לו בעמ"ל לו בתוך החג וא"כ למ"ד הזה לא משפחת בסנפה במתנה עמ"ל בתוך החג לצאת בו רק בהתנה להחזירו לו לאחר החג ולא דייק בתנאו להחזירו בתוך החג לצאת בו וקא וא"כ בכה"ג מהני שפיר התורה של החפץ גופו בזמן שהתנה עמו לאחר החג או ע"י השבת דמים פשנאנס לקיום התנאי וא"כ הוי שלו למפרע וליפא למעוטי מקרא דלה ג"כ והשתא ניהו דלענן אתרוג הוי מצינו לישב קשיות התוס' כמש"כ אבל בסנפה אפתי תהא קשיות התוס' למ"ד הנ"ל לדוכתא קאי דל"ל לה למעוטי גזילה תיפוק לי דהיכא דנמעט מלה סנפה גזילה ממילא דאינו יוצא מטעם מצהב"ע והנה לכאורה הי מקום לישב בהיא דסנפה שא"ר לשבעה דהנה לכאורה הקשתי עוד בההוא דש"ס סנפה דף ז' דקאמר התם סיכף ע"ג פסי ביראות פשוטה משום דאמרינן מגו דחשוב מחיצה לענן שבת הוי נמי מחיצה לענן סנפה וקשה דגם התם ל"ה סנפה הראוי לשבעה פיון דאינה ראוי רק לאותה שבת ולא לשאר ימי הסוכות דבשאר הימים ליפא מגו ואילמאמתי די"ל דל"ד זה לסנפה שא"ר לשבעה בעלמא דמ"מ סנפה זו ראוי לשבעת הימים ע"י צירוף וכיון דחזי לאצטרופו היא חשוכה שפיר ראוי לשבעה דל"ד לעושה סנפה בחולו של מועד או לעושה סוכתו ע"ג בהמה דעשו' זו אינה ראוי בשום פנים לשבעה אבל הכא הרי עשו' זו ראוי לשבעה עכ"פ ע"י צירוף ומעתה י"ל גם בנ"ד חשוכה שפיר גם במתנה עמ"ל כדי לצאת ראוי לשבעה אצל המקבל בשעה שיוצא פיון דראוי לקנותה מיד הנותן לגמרי וה"ל כעין חזי לאצטרופי דראוי להיות פמות שהיא עתה ראוי לשבעת הימים שפיר פן יש לחלק לכאורה ואולם לאחר העיון ז"א לפי פי רש"י בפסחים דף ל"ח גבי מצה ראוי לשבעה דהיכא דלא נשחט עליהן הגזבח אע"ג דעכשויו יש לה היתר לשבעה מיהו פי עבדה ל"ה מצה העשו' לשבעה דכי עבדה אדעתא לאפסילי ביום ובלילה עבדה ומעתה ה"נ פיון שהתנה עמו רק להחזירו תוך החג הרי תחלת עשיותה ל"ה לשבעת הימים דרק בסנפה שעשאה ע"ג פסי ביראות היא די"ל שגם תחלת עשיותה הוי כדי לאצטרופי ולעשותה פראוי בשאר הימים עכ"פ משא"כ בנ"ד ותיקו קשית התוס' הנ"ל גבי סנפה אפתי: אברא לאחר העיון י"ל וליישב נכון בפשיטת דבאמת מאן ס"ל דבעינו סנפה הראוי לשבעה ר"א ור"א ס"ל בש"ס סנפה דאינו יוצא בסוכתו של חבירו והשתא לר"א א"ש דל"ק קשיות התוס' דלר"א שפיר אצטרף לה למעוטי שאיל אף לרבנן דס"ל דיוצאין ידי סנפה בסוכתו של חבירו הרי ס"ל דלא בעינו סנפה הראוי לשבעה פדאיתא התם בש"ס סנפה הנ"ל וא"כ לדידהו פשיטא דל"ק קשית התוס' דסנפה דשפיר י"ל דאצטרף לה למעט גזילה בגוונא שפכתבו למעלה במתנה עמ"ל לצאת בו גם בתוך ימי החג ולא החזירו לצאת בו בשעה שהתנה עמו או שפיר ותו ליפא משום מצהב"ע פנ"ל ומינשב הטיב קשיות התוס' דסנפה ודלולב דשפיר אצטרף קרא למעט גזול ולדברינו אלה ג"כ א"ש דלא קשיא תו הקושיא הנ"ל בעושה סנפה ע"ג פסי ביראות שהקשתי דהוי סנפה שא"ר לשבעה אף א"ש די"ל גם התם דלא איירי אליב' דר"א רק אליבא דרבנן דלא בעו סנפה הראוי לשבעה: אמנם דלאחר ישובי בדעתי והתבוננתי הטוב בענין הנה סעיפי ישבוני לאמר דגם בלאו הא שנוי' דמתנה עמ"ל שפכתבו לישב קשיות התוס' דסנפה הנ"ל ורק בדרך שפכתבו למעלה ג"כ

הנה בנידנו לישוב קשיות התוס' אלו דהנה באמת כתב הרא"ש בב"ק דף ס' ע"ב בהא דאיבעי' להש"ס התם מהו לאחלופי שעורין דישאל בעדשין דפלישתים וכו' וכו' הרא"ש דמייירי שהעדשין ל"ה עוד מןמנים בעת שרצו לקח שעורין דישאל ורק שרצו לקח גדושים דשעורין דישאל ע"י פשיזמן להם גדושים דעדשים דפלישתים יחזרו להם הוא דאסור אבל פשה' גדושים דעדשים מןמנים בעת ההוא בכה"ג אפי' אם אין בעלי השעורין דישאל לפנינו מותר לזכות להם הגדושים דעדשים דעדופי טפי ע"י אחר ולקחת השעורין שלהם דזכות הוא להם וזכנו לאדם שלא בפניו עכ"ד הרא"ש שם ועיין בפ"ה חו"מ ריש ה' גזילה שהביא בשם הטור שפי' דהרא"ש מייירי בגונא דידוע דזכות היא לו דהינו בדבר שעומד למפור אכל בהפצו ביתם לא וגם נראה לי עוד דלדברי הרא"ש בכה"ג שמוזכרו ע"י אחר באופן דזכות היא לו אזי החפץ שלו לגמרי משום דהרי הוא פקנה החפץ מהמוכר וכדכ"ה שמוצינו בש"ס ב"ב דף פ"ח דהיכא דקניצי דמיייהו של הקרא דהאי דשקל קרא דהוי שלו גמור ע"ש ברשב"ם ועיין ברמב"ם בפ"ו מ"ה עירכונ הלכה כ"ה דהוי כפסיק המוכר דמי' ונחיא שלו וא"כ ה"נ כשמוזכרו ע"י אחר באופן דזכות היא לו למוכר ה"ל כפסיק המוכר דמי' וקנהו הלוקח ונעשה שלו ממש והשתא לפ"ז י"ל דלעולם דשפיר אצטרף קרא למעט גזילה גבי סופה ולולב בגונא שפכתנו למעלה כשהשיב לו אח"כ הגזילה וקיים מ"ע דנהשיב אם בהשבת הגזילה גופה בעינא או אם בחזרת דמי' דהלא דלא תגזל הרי הוא נתקן שפיר ול"ה מצהב"ע ורק דשלו ל"ה אז בשעה שיצא פנ"ל ואי משום דהוי קשה דהרי גם משום מצהב"ע הוי בשעה שיצא מטעם דהוי דיחוי ובידו להשיב ל"ה דהוי בעי לצאת ביה וכיון שאז אפתי הוי בעי להשיב לו רק את גוף החפץ לקיים מ"ע דנהשיב וגוף החפץ ל"ה בידו להשיב לו אחר שרצה לצאת בו וא"כ נימא דכיון דאדחי וכו' דז"א השתא דלעולם דשפיר בעי הקרא למעט גזילה דאי משום מצהב"ע ומטעם דהוי דיחוי פנ"ל הרי שפיר מצי מייירי בגונא שגם אז לשעתא דעשויות מצותו הוי מצי לזכות לו ע"י אחר להנגזל ביותר משניו הדמים כשהנגזל הוא גברא דעביד למזבין ול"ה בעי לעצמו לצאת בי' באופן דדמי' יתירם זכות לו דשפיר דמי לפי דברי הרא"ש הנ"ל ונחשיב השבה גמירה וא"כ פינו דהוי בידו לעשות פן ואף דהוא לא עשה פן מ"מ פל שבידו ל"ש דיחוי וא"כ אלו מטעם מצהב"ע כשהשיב לו גוף החפץ הגזול או דמי' כשנאנס אח"כ הוי חשיב תיקון הלאו של לא תגזל והוי יצא שפיר לכן שפיר אתי קרא למעט גזיל דמ"מ אינו יוצא בו פינו דהוא לא עשה פן בשעה שביא לצאת בי' לזכות לו אז להנגזל ביותר משניו הדמים ע"י אחר באופן דהוי זכית' להנגזל כדברי הרא"ש הנ"ל וא"כ הרי ל"ה שלו ולא יצא בו: והשתא דאתינו להכי הנה מה טוב ומה נעים בזה לישוב נמי דברי רש"י דתמיהם טובא מה דפי' גזילי ארעתא מישאל דוקא דהנה הקשתי ושוב מצאתי באחרונים קושיא זו על הא דקאמר הש"ס לנגזווי אינהו פי היכי דליהוי יאוש בידיהו וש"ר בידוכו הרי פינו דקיי"ל דסתם גזילה ל"ה יאוש בעלים בפרט גבי גזלן עכו"ם א"כ היכי קאמר כ"ה דליהוי יאוש בדיהוי וכו' ואולם אמרתי די"ל דלהרא"ש שהבאתי א"ש דהרי באמת גם הקא אית ליה עצה ותשועה זו לקנות לעצמו האסא באופן זה של היתר ע"י שיזכה להנגזל בשעת שלוקח האסא ע"י אחר ביותר משניו הדמים באופן דזכות להנגזל דזכנו לאדם שלא בפניו דבכה"ג שרי והאסא זו נעשה שלו גמור פנ"ל ואולם כ"ז יתכן רק קודם יאוש דאז

שפיר יש תקנה זו ביזו לזכות להישאר הנגזל ע"י אחר ונעשה האסא פאלו קנה אותה מיז הנגזל ומוכרה לו בעבור דמי שפסק עלי' פנ"ל ואולם לאחר היאוש מאי אהני לן הזיכוי שלו שמופהו ע"י אחר לקנות אצל עצמו ע"כ האסא זו פיון שאין יד הנגזל עוד בהאסא זו אחר שנתאש פאחר יחשב עליה.

ול"מ אחר יאוש שום קנין אחר לקנות האסא בלתי אם ע"י ש"ר שעם היאוש ומיז הנגזל לקנותה ע"י זיכוי זו הנ"ל אין ביזו הנגזל למפור אותה ולהקנותה אחר היאוש ומעתה יתבאר ויתישב הפל ע"נ משום דשפיר קאמר הש"ס סנפה הנ"ל ממנ"פ לא מבעי' אי לא איאשו בעלים עוד פאן א"כ הרי שפיר אית לי' תקנתא זו שפתבנו לדעת הרא"ש שזיכוי הנגזל להישאר ע"י אחר ביותר משיוי הדמים של האסא באופן שיהי' זכות לו דהשתא יהי' האסא שלו פנ"ל ורק לפי דמ"מ למחיש מיהו בעי דלמא נתאשו בעלי' דמידי ספיקא לא נפקא דרק לא סתם גזילה יאוש בעלים אבל מ"מ ספק הוי דלמא נתאשו בעלי' נאפתי ל"מ תקנה זו לאחר יאוש פנ"ל ע"ז שפיר נסיב להו ר"ה עצה להאנונפרי דליגוזוי אינהו כ"ה דליהוי יאוש בעלים בידיהו וש"ר בידיכו להיות נקנה לכו מטעם יאוש וש"ר ומעתה יהיה דברי רש"י ו"ל מחנורים בעינינו כמעשה לבנת הספיר דהשתא פיון דסתם גזילה ל"ה יאוש בעלים וא"כ צריכין לתקנתא דא של הזיכוי ע"י אחר וכדברי הרא"ש הנ"ל פדי לתמן אי ל"ה הקא יאוש בעלים ואולם זה שייך רק אי הוי הכותים גוזלי ארעמא מישארל א"כ שפיר איכא תקנה זו שזיכוי ע"י אחר להישאר הנגזל ביותר משיוי הדמים פנ"ל ויהי' חשיב שלו שפיר פנ"ל ואולם נחזה אגן אלו הוי הכותים גוזלי ארעמא מעפוי"ם הרי פיון דדעת התוס' בש"ס גדרים דף ל"ו וכן בכ"ד דזכוי' היא מטעם שליחות וכיון דאגן קיי"ל דאין שליחות לעפוי"ם וא"כ הרי לעפוי"ם בנדאי דלא מהני הזיכוי ע"י אחר קודם יאוש פיון דזכוי' מטעם שליחות ואין שליחות לעפוי"ם וא"כ ל"ה פאן עצה לקיום המצנה אי ל"ה פאן יאוש ולזאת הוצרך רש"י לפרש גוזלי ארעמא מישארל דוקא דאז שפיר איכא עצה דזכוי' ע"י אחר ומטעם ומנ"פ מהני פנ"ל: סימן ג ואף גם זאת מדי היותי בזה ראיתי להציג גם מה שנלע"ד לחדש דבר בדבר השאלה אשר ראיתי בספר שאגת אריה ס' צ"ב וצ"ג שהאריך ע"ד בכמה בני אדם שאופין מצות מצנה בתנור אחד ויש לחוש שמא יחלפו המצות של זה בשל זה ואין אדם יוצא י"ח במצה גזילה עכ"ל השאלה: וע"ש בשאגת אריה שהביא מדברי הג"מ בפ"ו מ"ה ח"ו ומ בשם הרוקח שטוב ללמוד לומר כל מי שיגיע לידו מצה שלי הרי הוא לו במתנה פדאמרינו בר"פ לולב וערבה מלמדין אותן לומר כל מי שיגיע לולבי לידו הרי הוא לו במתנה ע"כ וע"ש בש"א בסוף ס' צ"ג שפייס דיכול גם אחר שבאו המצות שלו ליד חבירו בפר דידי' ליתן לו במתנה דמהני וכ"ל דל"ד להא דאר"י גזל ולא נתאשו הבעלים דשניהם א"י להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו משום דשאני התם שבאו ליד הגזלן בתורת גזל לפיכך יצא מרשות בעלים אבל בלולב ומצה לא באו ליד חבירו מצתו ולולבו בתורת גזל אלא בטעות נתחלף של זה בזה לא יצא מרשות בעלים ושפיר יכל ליתן במתנה לכל מי שירצה וכתב שם וז"ל ועיין בתוס' בקדושין דף נ"ו בד"ה מתקיף מה שפכתבו בשם ר"מ ותמצא פדברי עכ"ל ופליאה דעת ממני נשגבה לא אוכל אותה להבין דשם בתוס' בשם הר"מ לא נמצא מדי דלפ"ד התוס' אדרבה גם זה שפיר דמי להווא דצניען שפכתבו דל"ש לומר דהוי שליח הגזלנים שהגזלנים עצמם א"י

לתקן פלים דלאו שלקהם הוי וכיון דאינהו לא מצו עבדו לא מצי גם לזכות להם מטעם זכויה דזכויה מטעם שליחות וה"ה פאן פשיטא דל"ש לומר דנעשה זה שליחו של חבירו לזכות מצה של חבירו שפידו לעצמו מטעם זכוי' דמטעם שליחות פיון שהוא גופו א"י ליתן לו המצה זו לחבירו אחר שאינה עתה ברשותו ואיך מהני שליחות חבירו לו וכדברי התוס' דהתם ע"ש ולכן לא יכלתי להבין דברי הש"א הללו מה שהביא מדברי הר"מ בתוס' לכאן וא"כ לפע"ד אי משום הך לא אומר ר"י ולא אמינא רק שייכל להקנות לחבירו מקודם שנתחלף ביד חבירו והוא הדבר המבואר בהמשנה שם בר"פ לולב וערבה וכו' בהרוקח דמלמדין אותן לומר קודם לכן בעוד שהחפץ שלו בידו וברשותו פל מי שיגיע לידו לולבו או מצה שלו הר הוא לו במתנה אבל לאחר שבא ליד חבירו לא שמענו שיוכל זה ליתן המצה שאינה ברשותו לחבירו במתנה מדברי התוס' ולפי שראיתי בספר קצה"ח בסימן שנ"ד אות ד' שהוכיח מדברי התוס' דב"ק התם דכל דאתי לידיה בטעות דין וכדומה אע"ג דצינית דינא לא דמי לפקדון דאמרינו דחשיב ברשותיה דמריה להקדיש ולהקנות דרק בפקדון הוי דבר שברשותו דכל אימת דבעי מפקיד שקל ליה אבל פל היכא שיש לנפקד אינה טענה דלא מהדר ליה למפקיד פל אימת דבעי א"כ ה"ל דבר שאינו ברשותו ואין הבעלים יכולין להקדיש ולהקנות ע"ש שהאריך להוכיח זה ופסק פן להלכה ולפ"ז גם בכאן לכאורה פיון דלא מצי להדירו דאינו יודע אינהו לולב או מצה שלו ול"ש לומר דהוי ברשותו להדירו פל אימת דבעי ל"ש לדמותו לפקדון שייכל להקנותו לחבירו במתנה אחר שבא ליד חבירו פיון דהוי דבר שאינו ברשותו אף דלפע"ד נראה דבאמת פל טעמא דאמרינו גבי פקדון שייכל להקדישו וכן להקנותו אף שהיא ברשות הנפקד ה"ט דמסתמא מקנה לו הנפקד מקום להחפץ של המפקד והוי ברשותו שפיר ולא דמי לגזול ולא נתאשו הבעלים וכו' דשם ל"ש דהגזלן מקנה לו המקום להגזול עיין בש"ס ב"ב דפ"ח וברשב"ם שם גבי האי גברא דאייתי קרי לפומפדיתא וכו' דאי לא דקיצי דמייהו הוי קדשו ועיין בהרא"ש בריש פסחים דכתב גמי שהנפקד משאיל להמפקד מקום לשמירת הפקדון דידיה דקרינו בי' ביתו ורשיתו של המפקד וכיון שכן דטעמא דהמפקד יכל להקנותו משום דחשוב מונח ברשותו מטעם שהנפקד מקנה לו המקום לבעל הפקדון מעתה י"ל ה"נ בנידן שלפנינו לפ"מ דאיתא בש"ס בכורות דף י"ח גבי חצר בעה"ב ורועה פהו דאקנויה קמקנה ליה בעה"ב להרועה מקום בחצרו דניחא ליה דלתעבד מצנה במקומו וע"ש בתוס' ד"ה אקנויי וא"כ ה"נ מהני גם אחר שבא ליד חבירו הלולב או המצה להקנותו במתנה מטעם פיון דניחא ליה דליתעבד מצנה במקומו וגם שחבירו מזהה לו המקום וגם הוא יצא עי"כ בשל חבירו ולכן אקנויי יקנה פל אחד לחבירו המקום בביתו ששם מונח המצה או הלולב של חבירו ושבהיות פן יוכל פל אחד ליתן לחבירו לולבו או מצתו במתנה גם אחר שבא לרשות חבירו פיון דהוי ברשותו שפיר מטעם הנ"ל כ"ז הנה נראה בהשקפה ראשונה: ואולם לאחר העיון בלא"ה י"ל דלא בעי להקנות במתנה אחר שבא ליד חבירו בשאין בידו עוד להחזירה לידו דהרי נתאש פל אחד ממצתו או לולבו וקניא חבירו ע"י יאוש וש"ר דמצינו בש"ס סופה בר"פ לולב הגזול גבי אנונפרי דמהני שפיר יאוש וש"ר להיות שלו גמור לצאת בו ואף גם לפ"ד הא"חולפמש"כ לעיל בסימן הסמוך לזה לישוב דברים דתמוהים טובא מהש"ס דאנונפרי וישבתי דגם אם מיירי דברי הא"ח לאחר יאוש ג"כ א"ש דכתב דהוי

מצהב"ע לְדַעְתּוֹ וְאִפְ"ה ל"ק מְדַבְּרֵי הַש"ס דְּאֲנֹנְפְרֵי הַגָּ' ל' ע"ש עכ"ז בנ"ד פְּשִׁיטָא דְאִין
כָּאן מְקוּם לְהַתְּגַעְגַע מְלֻצָּאָת בְּמֻצָּה אוּ לְוֵלֵב זֶה שֶׁהִתְחַלְּפוּ גַם לְפִי דְבָרֵי הָא"ח פִּינֹן דְל"ה
כָּאן מְצַהב"ע דְאִין כָּאן עֲבִירָה כָּלֵל אֶלָּא דִּיש לְדוֹן לְכַאוּרָה עֲדִינִן פִּינֹן דְקוּי"ל בְּסִימָן
שְׁנ"ו ס"ג בְּחו"מ דְש"ר וְאִתְ"כ יֵאוּש ל"מ וְהָרִי הֵכָא לֹא נִתְיָאֲשׁוּ רַק אַחַר שְׂבָאוּ לְרִשׁוּתָם
אַחַר שְׁנִתְדַעְוּ שְׁנִתְחַלְּפוּ מִתְיָאֲשִׁים הַבְּעָלִים וְאִם דְסִתְמָא מִיֵּאֲשׁ לְכִי יִשְׁמַע מ"מ הָרִי
קוּי"ל פְּאֲבִי דִיֵּאוּשׁ שְׁלֵא מְדַעַת ל"ה יֵאוּשׁ וְא"כ פִּינֹן דְהָרִי הִיֵּאוּשׁ רַק אַחַר שְׁשִׁמַע דְהָרִי
ש"ר מְעִיקְרָא וְש"ר וְאִתְ"כ יֵאוּשׁ ל"מ כְּמִבְּנָאָר בְּחו"מ ס' שְׁנ"ו ס"ג אָף א"ש וְעִינִן בְּתוֹס'
בב"מ דָּף ה"ב ד"ה וְאִם לֹא אִין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה שְׁפִתְבוּ הֵתָם דְכִינֹן דְחֻזִּין דְהִשְׁתָּא נִיחָא
לִי דְאֶמְרִינֵן דְנִיחָא לִיה גַם מְעִיקְרָא מִשׁוּם הַמְצָנָה וְעִינִן בַּע"ז בִּינ"ד ס' שְׁל"א שְׁפִסְק
עפ"ד הַתּוֹס' דבב"מ הַגָּ' ל' לְהִלְכָה דְמִשׁוּם הַמְצָנָה אֶמְרִינֵן דִיֵּאוּשׁ שְׁלֵא מְדַעַת הָרִי יֵאוּשׁ
דְגַם אֲבִי מוֹרָה דְאֶמְרִינֵן דְכִינֹן דְנִתְיָאֲשׁ עֵתָה גַם מְעִיקְרָא מְהִי הִיֵּאוּשׁ מִשׁוּם הַמְצָנָה כְּמוֹ
שְׁנִתְיָאֲשׁ עֵתָה נִתְיָאֲשׁ גַם מְעִיקְרָא וּמְעַתָּה ה"נ בנ"ד דְאֶמְרִינֵן פִּינֹן דְנִיחָא לִיה לֵא יֵאֲשׁ
לְמַעַבְד מְצָנָה בְּמִמוֹנוּ בְּכָרִט בְּשִׁגְמָה הוּא יִנְצָא עִי"ז א"כ כָּל אַחַד נִיחָא לִיה שְׁחִבְרִי וְקִנִּים
הַמְצָנָה בְּשִׁלּוֹ כְּדִינָא וּמְהִי הִיֵּאוּשׁ גַם לְמַפְרַע פִּינֹן דְמְעִיקְרָא תִּיקְרַף כְּשֶׁהִתְחַלְּפוּ בְּמִקוּמָם
בְּתַנּוּר וְכִי"ב הִיָּה מִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים בְּנֻדָּי גְמוּר אֵלוּ הָרִי יָדְעוּ פִּינֹן שְׁלֵא יָכוֹל עוֹד לְשׁוּב
לְקַחְתּוֹ לְעַצְמוֹ וְהָרִי נִיחָא לִי נְמִי מְעִיקְרָא כְּמוֹ עֲכָשְׁוֹ דְלִיעַבְד חִבְרִי מְצָנָה בְּמִמוֹנוּ וְשִׁגְמָה
הוּא יִצָּא י"ח בְּשִׁלּוֹ דבכה"ג נְקֻטִינֵן דִיֵּאוּשׁ שְׁלֵא מְדַעַת הָרִי יֵאוּשׁ לְכֹן גַם אֵלוּ לֹא
מְקַנְהוּ בְּמִתְנָה כָּל אַחַד לְחִבְרִי ג"כ הָרִי מְהִי לְפַעֲנ"ד מְטַעַם דְהָרִי יֵאוּשׁ וְש"ר דְבִהִיתָרָא
אַתִּי לִינְדִיָּהוּ דְמְהִי אֶלִיבָא דכ"ע כנ"ל: סִימָן ד' הִנֵּה בְּסִפְרָא חֲסִד לְאַבְרָהָם תְּשׁוּבָה כ"ד
רְאִיתִי שְׁנִשְׁבָּאֵל מֵאֵת הָרַב הַמְּאוּה"ג וְכו' מו"ה שְׁמִשׁוֹן חֲמָאֲדִישׁ ז"ל בְּהִיּוֹת הָרַב הַשְׁוֹאֵל
בְּחוּלֵי שְׁל סְפָנָה וְהוֹמַר לוֹ לְשִׁתּוֹת יי"נ אִי הָרִי רִשְׁאֵי לְקַדֵּשׁ עָלָיו אִם לֹא וְכַתֵּב הָרַב
הַשְׁוֹאֵל שְׁמֻצָּא בְּשׁו"ת בְּאֵר עֲשֻׁק שְׁמִסְתַּפֵּק בְּדִין זֶה עכ"ת הַשְׁאֵלָה: וְע"ז כְּתִב בְּעַל
הַמְּחַבֵּר הַגָּ' ל' בִּזְהָה סִפְרָא הִנֵּה לֹא נִמְצָא אֶתִּי וּבְעִינֵי לֹא אֲדַע מְקוּם סִפְרָא בְּזֶה לֹא
מְבַעֲרִי אִם הוֹמַרוּ הָאֲסוּרִין אֶצֶל פ"נ לְכֹן ה"ל כְּהִיתָר גְמוּר וְאֶפְּלוּ אִם דְחֻזִּי מ"מ אִין
חִילּוּק דְשָׂרִי בְּמִקוּם פ"נ וְהִבִּיא מְדַבְּרֵי הַמַּג"א ס"ס רִי"ח שְׁפִילְפֵּל אִי תִקְנוּ קִידֵשׁ בְּחוּלָה
בִּינ"כ אֲבָל עכ"פ מוֹכַח דְפְּשִׁיטָא לְהַמַּג"א דְאִם הִיָּה חוּבָה לְקַדֵּשׁ בִּיּוּה"כ הִיָּה יָכוֹל לְקַדֵּשׁ
אָף דְאֲסוּר בִּינ"נ מְפִנֵי שְׁהִיתָר לְחוּלָה מִשׁוּם פ"נ וְל"ה מְצַהב"ע וְע"ש שְׁהִיאֲרִיָּה בְּעִנְיָנִים
אַחֲרִים אָף לֹא שִׁינְכִים לְעִנְיָן הַדִּין וְלֹא הִבִּאתִי זֹלַת מַה שְׁהִעִיר בְּדָבָר הַנּוֹגַע לְעִנְיָן הַהִלְכָה
וְע"ז אֲנִי דִן דְלֹא נִרְאָה בְּעִינֵי לְפִסְנוֹק כְּנוֹתִל' וְאִם כִּי גַם הַבְּאֵר עֲשֻׁק אִין אֶתִּי לְעִינֵי בְּדָבָרִים
אָף הַנְּלַע"ד אֶכְתּוּב בְּקִיצָר רַק לְהִלְכָה לְמַעֲשֵׂה וְהוּא: דְהִנֵּה בְּתַחֲלַת הַהִשְׁקָפָה הִיָּה נִרְאָה
בְּעִינֵי לְהִבִּיא רֵאִי לְזֶה מְהִי דְש"ס שְׁבוּעוֹת דָּף כ"ו ע"ב דְאִיתָא הֵתָם בְּעָא מִינְי' רְבִינָא
מְרַבָּא נִשְׁבַּע עַל הַכִּיפָר וְנִסְתַּפֵּן עָלֶיהָ מְהוּ וּפְרִיָּה מְסַתְּפֵן לִישְׂרִי לִיה מָר אֶלָּא מְצַטְעַר
עָלֶיהָ וְאֶכְלָה בְּשִׁגְגַת שְׁבוּעָה מֵאִי וְהִשְׁתָּא לִפ"ד רִשְׁבָּ"ם וְהָרֵא"ש בְּכָרִק עֲרָבִי פְּסָחִים
דְמִקְדָּשִׁין עַל הַפֶּת קָשָׁה מֵאִי פְרִיָּה הַש"ס עַל מְסַתְּפֵן דְמִשְׁמַע דְפְּשִׁיטָא דְשָׂרִי וְלִיכָא
לְמַבְעֵי דְלִיכָא נִפ"מ בְּשְׁבוּעָתוֹ הָרִי אֶתִּי אִיכָא נְפָקִיתָא טוּבָה בְּמִסְתַּפֵּן עַל הַכִּיפָר לְעִנְיָן
הַקִּידֵשׁ אִי שָׂרִי לְקַדֵּשׁ עָלֶיהָ מִשׁוּם הַשְׁבוּעָה אוּ לֹא אֶלָּא ע"כ דְפְּשִׁיטָא דְכִינֹן דְשָׂרִי לְאַכּוֹל
דְיָכוֹל לְקַדֵּשׁ עָלֶיהָ ג"כ: וְאֲשֶׁר בְּהִיּוֹת רְעִינֵי מְשׁוּטְטוֹת בְּזֶה הִיָּה נִרְאָה בְּעִינֵי לִישְׁב גַם
בְּדָרָף זֶה קוּשִׁית הַתּוֹס' בַּר"פ לְוֵלֵב הַגְּזוּל שְׁהִקְשָׁה דְל"ל בְּמֻצָּה שְׁל טָבֵל קָרָא דְלֹא תֹאכֵל

עליה חמץ פל שישנו משום בל תאכל חמץ וכו' תיפק ליה דה"ל מצהב"ע אבל לפ"ד הנ"ל יש לומר דאצטרף שפיר הקרא לענין חולה שיש בו ספנה דשרי לי המצה של טבל אי יוצא בה י"ח מצה דאלו מטעם מצהב"ע הרי ליכא עבירה והוי שרי לצאת בה ורק משום הקרא דזו המצה גופה אסורה משום בל תאכל טבל והיינו פנין דעל המצה גופה איפא אסור טבל דאמעטה קרא מלצאת בה כמבואר זה בהש"ס פסחים התם במצה של טבל בהדיא: וכן מהמבואר בסימן רע"ב ס"ט בהג"ה בא"ח דאם אינו שותה יין משום נדר דיכול לקדש עליו וישתו אחרים המסובין הרי אע"ג דאסור בשתי' מ"מ שרי לקדש עליה ואינו דין בחולה דשרי בשתי דיכול לקדש עליה: ועפ"ז אמרתי דיש לפרש הטיב דברי הספרי בפ' נשא על פ' מיין ושכר נזיר ונ"ל נזיר שומע אני מסחורתו ומרפיאתו ת"ל מיין ושכר נזיר מותר הוא בסחורתו וברפיאתו ופ"י רבינו הי"ל בבואר הדברים דשומע אני פנין דכתיב נזיר דהיא לשון פרישא שניזיר ויפרוש אפילו מסחורתו ורפואתו שלא שלא יסחר בהיין ויתרפא בו ת"ל מיין ושכר דמשמע דרק מהיין גופי' ורק משתי' נזיר ולא מסחורתו ורפיאתו ועיין בספר קהלת יעקב בתוספת דרבנן אות רל"ב הביאו ודקדק ע"ד דהאי רפואה היכי דמי אי בחולה שיש בו ספנה אין לה דבר עבירה שעומד בפני החולה חוץ משלשה ע"ז וג"ע ושפ"ד נאי בחולה שאין בו ספנה הרי קיי"ל דאין שרי להתרפאות רק שלא כדה"נ ומ"ש נזיר וע"ש ולפע"ד נראה ביאר דברי הספרי דהנה איתא בש"ס נזיר דף ד' מיין ושכר נזיר לאסור יין מצנה פנין הרשות ופרי' מאי היא קדישא ואבדלתא מושבע ועומד עלי' מה"ת אלא פי ה'א דאמר רבא שבועה שאשתה וסור ואמר הרינו נזיר אתי' נזירות חיילה על שבועה וכו' וע"ש באס"ז בנזיר שהקשה ע"ד הש"ס דמאי קאמר אלא פי ה'א דאמר רבא שבועה שאשתה וכו' דאמאי סור בו מקדישא ואבדלתא דכי היכי דחיייל נזירות על שבועה ה"נ יחול אקדישא ואבדלתא ותי' בשם הרא"ש דל"ג אלא והכי גרסינן פי ה'א דאמר רבא וה"פ פי היכא דאמר רבא דנזירת חלה אשבועה ה"נ חלה אקדישא ואבדלתא ע"ש והשתא יבואר דברי הספרי לנכון דהשתא דאתי לרבוני' יין מצנה פנין הרשית הוי אמינא דבכל גוונא אתי' לרבוני' יין מצנה שלא יכל לקדש ולהבדיל על היין הנזיר אפילו במקום דשרי ליה לשתותו פגון בחולה שיש בו ספנה דמ"מ רבתה רחמנא לאסור עלי לקדש ולהבדיל עכ"פ דרף משום פקוח נפש שרי לשתותו אבל לקדש ולהבדיל עליה ה'א דאסרה התורה להכי קאתו הספרי לאשמענין דמעט רפואתו דל"ה בכלל דניזיר הבא לאסור יין מצנה ואתי לאשמענין דפרו לחולה שיב"ס לקדש עליו דלאו להכי אתי קרא לאסור יין מצנה דהוי היין אצל החולה פכל יין דעלמא דהיתרא דשרי גם לקידש ולהבדלה ול"ה בכלל לאסור יון מצנה ורק לבריא שאסור עליו היין היא דקאתי קרא לאסור לקדש ולהבדיל אבל חולה שרי גמי לקדש ולהבדיל על היין והיינו דלפ"ד הספרי הנ"ל גמי מוכרח כמו שבארנו דכל דשרי החולה לשתותו שרי גמי לקדש ולהבדיל: ועכ"ז בנידון שלפנינו לענין יין נסוה נראה ברור דאין לדון למעשה דיהא החולה שרי לקדש על היי"נ ואע"ג דשרי לשתותו ואם פי דזה פשיטא דאין לחלק בין היכא שהאסור גופו גרים לו ובין אם רק אסור שבועה או יוה"כ הוא דגרים לו כמו דמחלק הש"ס בפסחים דף מ"ז ועיין בתוס' חולין דף ה' ע"ב בד"ה צדיקים עצמן לא כש"כ שמשלקים כ"כ וכן בכ"ד לענין צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה ע"י אבל ה'א לענין הקידוש אין לחלק ולומר דהיכא שגוף המשקה היא

אסור אין לקדש עליה כמו ביי"נ אבל פשעין גוף המשקה אסור בפ"ע ורק אסור עליה משום נדר או שבועה ויוה"כ הוא דמקדשין דזה אינו פנין דמבואר בא"ח סימן ר"ד ס"ט במאכלין או משקין האסורין גופן דחולה שישבו סכנה מברך עליהן תחלה וסוף וכן מבואר הוא בסימן קצ"ו בא"ח ס"ב אע"ג דמבואר התם בריש סימן קצ"ו בפריא האוכל דבר אסור אע"פ שאינו אלא מדרבנן אין מוּמְנֵין עליה ואינו מברך עליה לא בתחלה ולא בסוף מ"מ בחולה שרי וע"כ דה"ט דקהיתרא גמיר חשוב אצל החולה האסור וא"כ ה"ה נמי לענין קידוש יש לומר לכאורה דשרי לקדש על האסור חולה שיש בו סכנה: ואולם אחר ישיבי והתבוננתי הטיב ראו ראיתי דאין להתיר לחולה לקדש על היין נסוף מטעם אחר וכפי שאבאר דהנה איתא בש"ס ב"ב דף צ"ז אמר רב זיטרא בר טוביא אמר רב אין אומרים קידוש היום אלא על היין הראוי לנסוף ע"ג המזבח למעוטי מאי וכו' אי למעוטי יין מגולה סכנה הוא וכו' אלא למעוטי שריחו רע וכו' ואבע"א לעולם למעוטי מגולה ואע"ג דעברין במסנת כר' נחמיה אפ"ה הקריבהו נא לפחתה ופי' הרשב"ם משום דכל דבר מגינה אסור לקרבו וכן מסיק התם דכל שאינו ראוי לנסוף ע"ג מזבח מחמת שיהא מגינה אסור נמי לקדש ומעתה לא מפעיא ביי"נ גמור דאסור לקדש פניו דאיתא בש"ס ע"ז דף מ"ז דמשפתנה למענין דמימי' אסורין לנסכים דנעבד אסור לנסכים וה"נ פניו דהיי"נ אינו ראוי לנסוף ע"ג המזבח ומגינה פסול נמי לקדש ואף גם ביי"נ שלנו בזה"ז דלאו עובדי ע"ז ניהו ג"כ נראה ברור דאסור לקדש עליו מטעם דמאיס לגבוה וכן מהמבואר בש"ע א"ח סימן רצ"ז ס"ג בשקום מלאום בשמים שמשמם העפוי"ם תוף קנקנו יי"נ אע"פ שמותר להריח בהם ומ"מ אין מבדילין עליהם דמאנסי לגבוה ע"ש ואינו דין פאן בקידוש על יי"נ עצמו אע"ג דמותר לחולה בשתיה מ"מ אסור לקדש עליה, וכי"ב רואין אנו דבמגע עפוי"ם שלא בכוננה במקום שהיין עצמו מותר בשתיה מ"מ החרמירו באחרונים עליו לקדש ואינו דין בכאן ביו"נ עצמו פשוטא לי דאסור להחולה לקדש עליו ובפרט שגם קידוש על היין ל"ה רק מדרבנן וא"כ אף דסתם יינם ל"ה רק דרבנן ג"כ אסור לקדש עליו הנ"ל מטעם הנ"ל ולא פאשר פשיטא לבעל חסל"א.

הנ"ל להיפך דשרי להחולה לקדש על היי"נ ולפע"ד נראה בריר דאסיר לקדש על יי"נ וכמש"כ: סימן ה בדבר עשה דאף ביום הראשון תשביתו שאור אם נשים מחייבות בעשה זו אם לא משום דתשביתו הוי מ"ע שהז"ג פבר נשאו ונתנו בזה רבים מאחרונים והאריכו למענייתם והעלו רבים מהמה דגם בנשים איכא מצות עשה דתשביתו וגם אנכי חזון הרבתי בזה בחדושי אף פעת לא באתי אלא בשביל דבר שנתחדש לי עתה דנראה לפע"ד להוכיח דגם נשים מחייבות בעשה דתשביתו דהנה אמרתי בביתא רש"י בש"ס פסחים דף ה' דקאמר התם ש"מ מדר"ע תלת ש"מ אין ביעור חמץ אלא שריפה ופי' רש"י דאי השפנתו בכל דבר לוקמי' ביו"ט ויבערנו בדבר אחר יאכלנו לכלבים או ישלכנו לים ע"כ ועיין בפנ"י שהקשה על רש"י דהרי רש"י גופא פתב לקמן דף מ"ו במשנה דכיצד מפרישין דכשם שאין שורפין קדשים ביי"ט כמו כן אסור להאכיל לכלבים וכ"כ בש"ס ביצה כ"ז מטעם דאחשבה רחמנא להבערתן למלאכה ואמרתי לישוב פי' רש"י דלכאורה הקשתי על הא דהוכיח ר"ע דהאי אף ביום הראשון תשביתו מעיו"ט דאי ביו"ט הרי מצינו להבערה שהוא אב מלאכה והקשתי דלמא לעולם דהאי אף וכו' היינו ביו"ט עצמו ואי משום מלאכת השריפה דעבר על לאו דכל מלאכה לא יעשה בהן

דיו"ט ונימי דלית עשה דתשביתו ולדחי ל"ת דיו"ט וכמו דמצינו בכלאים בציצית דכ' רחמנא דלידחי העשה דציצית לל"ת דכלאים והרבה כ"ב וא"כ שפיר מצינו למקניי להאי עשה דאף ביום הראשון וכו' ביו"ט עצמו ואולם דבאמת דז"א דהוי יו"ט עשה ול"ת דאיכא נמי העשה דשבתון ואין עתה דוחה ל"ת ועשה לכן שפיר הוכיח הש"ס דלאו למדחי ל"ת ועשה כ' רחמנא וע"כ דמעיו"ט אף נודע מה שחידשו באחרונים לענין שבת דגם אי יש שליחות לעכו"ם לחומרא מ"מ ל"ש רק האיסור לאו דמלאכה בשבת ע"י שליח מטעם דשליחו של אדם פמותו ונחשב כאלו הישראל המשלח עשה המלאכה משא"כ העשה דשבתון לימי ע"י שליח שהרי העיקר שהקפידה התורה בהעשה זו שיהא גופו נח והרי המשלח שובת ונח ממלאכה ומעשה אף אנו נימא גם כן אם דע"י עכו"ם ליכא למקניי להמצוה דתשובתו כיון דנהי דלענין האיסור מלאכה לחומרא אמרינן דיש שליחות לעכו"ם הא לענין המצוה הרי בנדאי אין שליחות לעכו"ם ולא מצי למקניי המשלח להמצוה ע"י העכו"ם בשלחיתו בשום פנים דאין שליחות לעכו"ם מ"מ הרי יכל העשה לקניי ע"י שליח בר ישראל כיון דע"י שליח לא יהי גבי המשלח ר"ל הל"ת לחודא דיו"ט וא"כ שוב נימא דלעולם דהעשה דתשביתו היינו ביו"ט ומטעם עשה דוחה ל"ת כיון דע"י שליח ליכא עשה רק ל"ת לחודא אף גם זה מעיקרא ליתא כיון דאצל השליח דלית להעשה דתשביתו אצלו על חמצו של חבירו וא"כ הרי השליח בנדאי בר חיובא על עשה ול"ת דמלאכת ויו"ט של השריפה וא"כ לא מצי למקנייה ע"י השליח ואולם דהא תינח רק אם אין ביעור חמץ אלא שריפה ס"ל לר"ע הרי ליכא למקנייה ביו"ט וע"י שליח מטעם הנ"ל ולכן שפיר הוכיח דמעיו"ט אבל אי השבתו בכל דבר ס"ל לר"ע א"כ ניהי נמי דלרש"י גם שארי ביעורים אסור מטעם אחשבה וכו' מ"מ הרי שפיר שאר הביעורים מצי למקנייה ע"י השליח שפיר דלגבי השליח כיון דלית גבי מצוה דתשביתו על חמצו של חבירו לקניי ל"ש לומר אצלו אחשבה וכו' וליכא אצל השליח שום אוסר מה שנותן לכלב לאכול ומשליכו לים ביו"ט כיון דל"ש אצלו לומר דע"י דצוהה אליה רחמנא תשביתו א"כ אחשבה רחמנא לשאר ביעורים למלאכה כמו השריפה עצמה כיון דלא צוהה רחמנא אלי' לשבות חמץ של חבירו וכמו כן זה היטב: ומעשה יפה כ' רש"י דאי השבתו בכל דבר ס"ל לר"ע שפיר מצי לקניי ההשבתה ע"י שאר הביעורים וע"י שליח כיון דל"ה השליח בר חיובא בשאר ביעורים דליכא מלאכה אצלו פלל וא"כ יש שליחות אצל המשלח אף דאמרינן דמעשה שליחו פמותו והוי כאלו עשה הוא עצמו הביעור ואסור אצלו גם שאר ביעורים מטעם אחשבה כנ"ל אף כיון דע"י שליח ליכא אצלו רק הל"ת לחודא דכל מלאכה וכו' והעשה דשבתון ליתא א"כ שפיר אמרינן דהעשה דתשביתו דוחה הל"ת לחודא דיו"ט ויתקניי בידו שפיר העשה דתשביתו ביו"ט עצמו אי הוי אמינא דהשבתו בכ"ד ס"ל לר"ע וא"ל דכיון דאלו הוא עצמו עבד שאר הביעורים ל"ה מצי לקניי לעשה דתשביתו כיון דהוי מטעם אחשבה אצלו גם שאר הביעורים עשה ול"ת ול"ה מצי לדחות העשה דתשביתו לשניהם יחד ל"ת ועשה דיו"ט ול"ה מתקניי בידו המצוה דתשביתו דהוי מצהב"ע וא"כ גם שליח לא מצי משנה דמי איכא מידי דאיהו ל מצי עבד ושליח מצי משנה וא"כ לא מצי גם שאר הביעורים בידו להתקניי ואפ"י ע"י שליח ביו"ט עצמו דזה אינו דה"נ שייך לומר כמו דקאמר הש"ס בקידושין דף כ"ג על הא דקאמר התם דהני פהנא שליחי דרחמנא דאי

ס"ד וְשִׁלַּחֵי דִּיּוֹן מִי אִיפָּא מִיּוֹדֵי דְאַנְוֹן לָא מְצִינּוּ לְמַעְבְּדֵי וְשִׁלַּחֵי מְצִי עֲבָדֵי וּפְרִיָּדָּ וְהָא עֲבָדָּ דְאִיהוּ לָא מְצִי מְקַבְּלֵי גּוּטָא וְשִׁלַּחֵי מְצִי מְשׁוּנָה וְדַחֵי וְלָא הִיא דִּישְׂרָאֵל ל"ש בְּתוֹרַת קַרְבָּנוֹת כָּלֵל הָאֵי עֲבָד שְׁיִיָּדָּ בְּגִיטִין שְׁהָעֲבָד יְכַל לְקַבְּלֵי גִיטוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ מִיַּד רַבּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ ע"ש וּמַעֲתָהּ ה"נ שְׁפִיר חָשִׁיב מְצִי עֲבָד כִּיּוֹן דְּגַם הוּא יְכַל לְהִיּוֹת שִׁלַּחֵי לְהַשְׁבִּית חֲמִצּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ ע"י שְׂאָר הַבִּיעוּרִים דְּלִגְבֵי הַשִּׁלַּח לִיכָּא לְמִימַר אַחְשָׁבָה וְלִיכָּא אִיפָּסַר מְלָאכָה אֲצִלוֹ בְּשְׂאָר הַבִּיעוּרִים כְּפִנ"ל וּמִש"ה מְצִי מְשׁוּנָה נְמִי שִׁלַּחֵי שְׁפִיר וּא"ש דְּבָרֵי רַש"י וּל"ק קוֹשְׁיַת הַפְּנִי: וְרַק דְּלִכְאוּרָה תִּקְשָׁה עֲדִינָן מַה שְׂרָאִיתִי מְקַשִּׁים בְּשֵׁם הַרָא"ב ע"ד רַש"י דְּכָתַב דְּאִי הַשְׁבָּתוֹתוֹ בְּכָל דְּבָר ס"ל לר"ע א"כ לֹקְמָא בִּיּו"ט וַיְבַעֲרֵנוּ בְּדָבָר אַחֵר וְכו' הָרִי כִּיּוֹן דְּבִכְלָל תַּשְׁבִּיתוֹ גַּם שְׁרִיפָה הָיָה בְּנֹדָאֵי וְהָרִי שְׁרִיפָה לָא מְצִי לְמַקְזִימָה בִּיּו"ט בְּשׁוּם פְּנִים וְאִף לְדְבָרֵינוּ הַנ"ל תִּקְשָׁה דְּגַם ע"י שִׁלַּחֵי ל"ש בְּשְׁרִיפָה כִּיּוֹן דְּאֲצִל הַשִּׁלַּחֵי אִיפָּא הָאִיפָּסַר מְלָאכָת הַשְׁרִיפָה בִּיּו"ט וּמְלַבֵּד שְׂאֲצִלוֹ ל"ש תַּשְׁבִּיתוֹ לְדַחוֹת הָרִי גַם אֵית גְּבִי הָעֲשָׂה וּל"ת דִּיּו"ט בְּמְלָאכָת הַשְׁרִיפָה אֲכַן אֲמַרְתִּי דִּי"ל דְּשְׁפִיר אִיפָּא מִצּוֹת לְשְׁרִיפָה בְּתַשְׁבִּיתוֹ לְהַתְקַיֵּם בְּחֻמְזָא שֶׁל נְשִׁים דְּאֲצִל הַנְּשִׁים לִיכָּא לַעֲשֹׂה דְּשְׁבָתוֹן דִּיּו"ט דְּהוּי מִצּוֹת עֲשֹׂה שְׁהוּ"ג כְּמִש"כ הַר"י בְּתוֹס' בְּקַדוּשֵׁי דָף ל"ד ע"א ד"ה מַעְקָה וּא"כ כִּיּוֹן דְּלִית גְּבִיָּהּ דְּנָשִׁי רַק ל"ת לְחַוְדָּא שֶׁל מְלָאכָת יו"ט אֲמַרִּינָן שׁוּב דַּעֲשֵׂה דְתַשְׁבִּיתוֹ מְצִי לְמַקְזִימָא הַנְּשִׁים בְּשְׁרִיפַת הַחֻמְזָא בִּיּו"ט גּוּפָא דַּעֲשֵׂה דְתַשְׁבִּיתוֹ דוּחָה ל"ת דִּיּו"ט וּמַעֲתָהּ לִפְי"ז ע"כ ש"מ נְמִי מְכָאן דְּגַם בְּנָשִׁים אִיפָּא שְׁפִיר הָעֲשֵׂה דְתַשְׁבִּיתוֹ דְּאִי לֹא"ה הַדָּר תִּקְשָׁה דְּאֲפַתֵּי שְׁרִיפָה לָא מְצִי לְהַתְקַיֵּם בִּיּו"ט כְּפִנ"ל: וּמְלַבֵּד זֶה נִרְאֶה לִפְעוֹד לְפִי שְׂרָאִיתִי בְּמַקְנָה דָּף ל"ד שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַרְמַב"ן שְׁכ' לְחַלֵּק בֵּין הִיכָּא שְׁהָעֲשֵׂה עֵיקַר וְהַל"ת בָּאָה רַק לְחַזֵּק הָעֲשֵׂה מִשְׁא"כ בִּיּו"ט דְּהַל"ת דְּשׁוּב וְאֵל תַּעֲשֵׂה עֵיקַר וְהָעֲשֵׂה דְּגַם הִיא בְּשׁוּא"ת בָּאָה רַק לְחַזֵּק הַל"ת דִּיּו"ט לְכֹן ל"ש לֹמַר דְּנָשִׁים פְּטִירוֹת מִהָעֲשֵׂה דְּשְׁבָתוֹן מִטַּעַם דְּהוּי מִצּוֹת עֲשֹׂה שְׁהוּ"ג כִּיּוֹן שְׁהַל"ת עֵיקַר נִיּוֹן הָעֲשֵׂה כְּל"ת וְנָשִׁים חַיִּיבוֹת גַּם בְּהָעֲשֵׂה ע"ש וּמַעֲתָהּ אֹמַר אֲנִי דְּכָל הִיכָּא דְּחַזִּינוּ שְׁהָעֲשֵׂה בָּאָה רַק מִשׁוּם הַל"ת כְּמוֹ גְּבִי תַשְׁבִּיתוֹ דְּחַזִּינוּ שְׁהָעֲשֵׂה אֵינָה בָּאָה בְּעֵיקַר רַק כְּדִי לְהַשְׁמַר מִהֲלָאוֹ דְּב"י וְלְכֹן צְוִתָּה רַחֲמָנָא לְהַשְׁבִּית חֻמְזָא וְכֹן כְּשֶׁעָבַר עַל ב"י לְתַמְנָן הֲלָאוֹ כְּדִאִיתָא בְּש"ס פְּסָחִים דָּף צ"ה דְּב"י הָיָה לָאו הַנְּל"ע וְכִיּוֹן דְּהָעֲשֵׂה בָּאָה רַק מִשׁוּם הַל"ת בְּעֵיקַר לְכֹן גַּם ע"כ הַנְּשִׁים חַיִּיבוֹת בְּהָעֲשֵׂה דְתַשְׁבִּיתוֹ כְּמוֹ שְׁחַיִּיבוֹת בְּהֲלָאוֹ דְּב"י כִּיּוֹן דְּעֵיקַר הַעֲשֵׂה מִשׁוּם לָאו בָּאָה וְכִיּוֹן שְׁמִצּוֹת הַנְּשִׁי בְּהַל"ת דְּב"י מְמִילָא דְּגַם בְּתַשְׁבִּיתוֹ נִצְטוּוּ הַנְּשִׁים וְכְמוֹ כֹן נִרְאֶה דְּלִד הַרְמַב"ן הַנ"ל גַּם נָשִׁים יְהִיָּה חַיִּיבוֹת בְּעֲשֵׂה דְשְׁרִיפַת הַנּוֹתָר כִּיּוֹן שְׁבָאָה הָעֲשֵׂה רַק מִשׁוּם הֲלָאוֹ לְתַמְנָן כְּפִנ"ל א"כ הָיָה הֲלָאוֹ עֵיקַר וְנָשִׁים חַיִּיבוֹת גַּם בְּעֲשֵׂה זֹ: וְכִּכֵּן בְּהִיּוֹתִי בְּזֶה תַמְתִּי עַל תַּמִּיהַת בְּעַל הַמַּל"מ בְּפ"ג מַה' מְלוּנָה וְלוּנָה ה"ד שְׁתַּמָּה ע"ד רַבִּינוּ הַרְמַב"ם ז"ל שְׁפָסַק בְּמִשְׁכָּנוֹ הַבַּע"ח א' עָנִי וְא' עֲשִׂיר אֵינּוּ לוֹקָה עֲלֵי מִשׁוּם דְּהוּי לָאו הַנְּל"ע שְׁנֵאמַר הָשִׁב תָּשִׁיב לוֹ אֵת הָעֲבוֹט וְתַמָּה בְּעַל הַמַּל"מ דְּהָרִי הֲלָאוֹ שֶׁל לֹא תִבֵּא אֶל בֵּיתוֹ לַעֲבוֹט עֲבוֹטוֹ כּוֹלֵל יַחַד עֲשִׂיר וְאֲבִיוֹן וְהָעֲשֵׂה דְהָשִׁב תָּשִׁיב לֹא נֵאמַר רַק גְּבִי עָנִי וְהָרִי רַבִּינוּ בְּעֲצֻמוֹ כָּתַב בְּרִישׁ הַלְכוֹת תְּמוּרָה דְּכִיּוֹן דְּהַשְׁוִתְפִּין אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה א"כ הָרִי הֲלָאוֹ דְּלֹא יִחְלַפְנוּ כּוֹלֵל גַּם שְׁוִתְפִּין וְכִיּוֹן דְּהֲלָאוֹ כּוֹלֵל יוֹתֵר מִהָעֲשֵׂה ל"ה לָאו הַנְּל"ע וְה"נ הָרִי הֲלָאוֹ כּוֹלֵל יַחַד עָנִי וְעֲשִׂיר וְהָעֲשֵׂה לֹא כְּתוּבָה רַק בְּעָנִי וְא"כ לֹא הָיָה מְהֻרָאֵי לְהִיּוֹת חָשִׁיב לָאו הַנְּל"ע וְיִלְקָה גַם בְּעָנִי וּמִסְתַּיַּמַת דְּבָרֵי רַבִּינוּ נִרְאֶה דְּגַם בְּעֲשִׂיר אֵינּוּ

לוקה ע"ש שהניח התימא זו בצ"ע ואנכי בעניו צ"ע לי על תמיהתו דבאמת מבואר זה הטיב גם בש"ס מכות ד' ט"ז דלאו זה דלא תבא אל ביתו וכו' תשיב לאו הנל"ע רק דלעולם דאמרינו דהעשה זו תשיב תיקון הלאו ותשיב ניתק גמיר הלאו להעשה ואי משום הא דהעשה דהשב תשיב לא נאמרה רק גבי עני אי משום הא לא אוריה דהרי לו מבואר בש"ס בב"מ דף ל"א ע"ב דקאמר התם הש"ס השב תשיב אין לי אלא שמשכנן ברשות ב"ד ופי' רש"י משום דבשליח ב"ד הכ' מדבר משכנו נא שלא ברשות ב"ד מניין ת"ל השב תשיב מ"מ ע"ש הרי דאף דעיקר קרא מיירי רק במשכנו ברשות ב"ד מ"מ דרשינו להשב תשיב מ"מ ואפי' במשכנו שלא ברשות ב"ד א"כ ה"ה נמי דאמרינו השב תשיב מ"מ ואפי' בעשיר דבכל גוונא שמשכנו קאי העשה דהשב תשיב ואפי' בעשיר וא"כ פיון דבכל גוונא שמשכנו מיירי תשיב שפיר הלאו של לא תבא אל ביתו וכו' לאו הנל"ע גמורה ולכן שפיר פסק הרמב"ם ו"ל דאחד עני ואחד עשיר אין לוקין עליו: פל הג"ל ונשפתתי למעלה בסמוך נראה לפע"ד ברור אלא שגמירנו הרמב"ם ו"ל בריש הלכות תמורה הוסף לחדש דעד פאן אמרינו דבאה העשה לתקן הלאו והוי לאו הנל"ע רק פשהעשה שייך בכל הגוף שגמירנו בהם הל"ת א"כ שפיר אמרינו דהרי לעינינו שפאה העשה רק לתקן הל"ת ואין לוקין על לאו זה משא"כ בתמורה דליתי להעשה בשותפות והל"ת אית גביהו לכן אמרינו דבנדאי שלא באה העשה לתקן הל"ת דאלו פן שאם באה העשה רק לתקן הלאו ה"ה מתקנו גם אצל השותפין וע"כ דלאו להכי הוא דאתי ומש"ה יפה כ' הרמב"ם ו"ל דל"הלאו זה דתמורה לאו הנל"ע מטעם זה נאשר בזה השתא יתבארו לן דבריו ו"ל ונתישבו מכל מה שעממו בהם האחרונים למעיין היטב: ועפ"ז אמרתי לישב נמי קושיא א' ראיתי מובא בשו"מ סימן קכ"ו שהקשה לו אחד הא דנסתפק הש"ס בשלהי חולין אי ר"י אית ליה לאו הנל"ע אין לוקין עליו או לא ולכן הקשה דהרי ר"י ס"ל דסומא פטור ממצות ושיטת הר"י מטרנאני בספר המכריע דרק ממ"ע פטור סומא אבל לא ממצות ל"ת והשתא קשה לדעת הרמב"ם דתמורה הג"ל היכי נימא לר"י לאו הנל"ע אין לוקין עליו והא הוי הלאו כולל יותר מהעשה פיון דהלאו כולל גם סומא משא"כ העשה דפטור סומא ממ"ע אבל י"ל דלק"מ לפמש"כ בדברי הרמב"ם דגבי תמורה ע"כ העשה לאו לנתיקי לאו הוא דאתי דאל"כ דאתי העשה לתקן הלאו ה"ל לתקן גם אצל השותפים פיון דאיכא הרבה עשין דשותפים חייבים בהו ומדמעטא רחמנא לעשה זו דתמורה בשותפים ע"כ דלאו רק לתקן הל"ת הוא דאתי ורק לעשה לחודא היא דאתי דאם המר ביחיד מימר לאפוקי שותפים אין עושין תמורה משא"כ בסומא פיון דפטור מכל מ"ע אף ח"ג דהעשה רק לנתיקי לאו הוא דאתי ולתקנו באה מ"מ גבי סומא פיון דלא משפחת ביה עשה בשום פנים לחיובא לא מצוי העשה לתקן הלאו פיון דסומא פטור ממ"ע מדי דהוי אאונס שגירש אם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר דהוי לאו הנל"ע אצל ישראל משום דל"ש התם הלאו כולל יותר מהעשה מטעם הג"ל פיון דהתם לא מצוי לנתק העשה כל הלאו אפי' גבי כהן לחזור גרוש' האסיר' לו לכן שפיר הוי לאו הנל"ע ורק אצל כהן דלוקה היא רק משום דרבה בהו הכ' מצות יתירות כמו שפי' רש"י בריש תמורה ומעתה ה"כא בסומא דל"ש דרבה הכ' מצות יתירות לא ילקה גם הסומא פיון דניתק מקצתו ניתק לכולו ותשיב לאו הנל"ע שפיר אפי' לגבי הסומא דלא ילקה עלי' וכ"כ נראה דמה"ט ל"ק על הרמב"ם דתמורה הג"ל גם מההוא

דנוטר אפי' א"נ דדעת הרמב"ם פדברי התוס' בקדושין שבהבאתי דנשים פטירות מהעשה דונהנוטר דהוי מ"ע שהז"ג אפ"ה שפיר חשיב לאו הנל"ע הלאו דלא תותירו וכו' מטעם שפתבנו משום דל"ד לתמורה דגבי תמורה ע"כ דהעשה לאו רק לנתיקי לאוי הוא דאמי מדמעט רחמנא שותפים דגביהו נמי הנה שנייה העשה וע"כ דלאו להכי היא דאמי משא"כ בנוטר ליפא הוכחה דלא אמי העשה דונהנוטר לנתק הלאו דלא תותירו פיון דבנשים ל"ש פלל העשה דהוי מ"ע שהז"ג דנשים פטירות אבל הלאו שפיר הוי נל"ע ואין לוקין עליו גם נשים וגבי נשים נראה עוד אפי' לדברי הר"י בתוס' בתמורה התם ע"ש לא לקו על הלאו פיון דלא לקו עלי' האנשים וכל עיקר עונש הנשים הוי רק מדהשנה הכ' אשה לאיש לכל עונשין שבתורה וכיון דהאנשים פטורין ממלקות משום דהוי לאו הנל"ע ממילא דאין לוקין עליו הנשים: ועוד אפשר לומר ביישוב קושיא הג"ל לדהרמב"ן שבהבאתי לעיל בסמוך דבאמת פיון דבלאו הנל"ע דהלאו עיקר והל"ת לא באה רק לתקן הלאו וכנ"ל גם סומא יהיה חייב בהעשה זו שפאה רק לתקן הלאו פמו שחייב על הלאו פיון דהעשה לא באה רק משום הלאו וכנ"ל ודו"ק.

סימן ואו ובהיותי בזה הענין חל עלי חובת עוד דבר אחד טוב מחדושי להעלות עלי לוח לפני אוהבי ד' לשמח בפילפולי וישבעו ויתענגו מנועם זיו החכמה ואשר גם מאת זה יסתעפו דברים הנוגעים לדינא ואשר פל זה מטרת פנונתנו והיא דהנה הקשתי ע"ד המהרי"ט הג"ל שחזש לן דרק ממ"ע פטור סומא לר"י אבל לא ממצנות ל"ת וא"כ קשה הא דפריה בפסחים דף מ"ז תנן יש חורש תלם א' וחיובין עליו משום שמונה לאנן וכו' ואי אמרינן הואיל אחריתה לא ליחייב הואיל וחוזי לכיסוי דם צפור וכו' והשתא מאי פריה דלמא אשמיענן תנא דמתניתין דיש חורש תלם אחד דמחייב עליו משום שמונה לאוין בסומא דל"ש אצלו הואיל וחוזי לכיסוי דם צפור פיון דפטור הוא ממ"ע דהכיסוי ורק משום הלאוין חייב ומתני' כר"י דפוטר סומא ממ"ע ולעולם דאמרינן הואיל אבל אמרתי דיש לומר פיון דמצינו בתוספות שבת דף ד' בד"ה וכי אומרים לו לאדם חטא וכו' דבהוא דריש תמיד נשחט דאמרינן לפנהימ חטא בעשה דהשלקמה בשביל שיזכה חבירה בהעשה דפסח שיש בה פרת ודחי עשה דהשלקמה וביתר ביאר כתבו בריש תמיד נשחט התם התוס' דאף דאין עשה דוחה עשה מ"מ פסח דהוי עשה שיש בה פרת דוחה שפיר לעשה דהשלקמה ולא בעינן נמי בעידנא וע"ש הרי לעינינו מדברי התוס' דהיכא דשייך דחוי עשה לל"ת בכה"ג שפיר אמרינן לזה חטא בשביל שיזכה חבירה וא"כ ה"נ יש לומר דשפיר פריה דא"א הואיל א"כ קשה אחריתה לא ליחייב דנימא הואיל וחוזי לכיסוי ד"צ והיינו דאף א"ל דמייירי מתני' בסומא מ"מ הרי שפיר משפחת לחרישה זו דיו"ט דחוזי לכיסוי ד"צ של חבירו ומטעם דאמרינן ליה להסומא חטא בחרישה דיו"ט בשביל שיזכה חבירה בהעשה דכיסוי דאין לומר היכי נימא ליה חטא בחרישה דיו"ט והא ה"ל יו"ט ל"ת ועשה ואין חד עשה דכיסוי דוחה לל"ת ועשה דיו"ט דבכה"ג דלא ניתן לדחות ל"ש לומר חטא וכו' פנ"ל דז"א דהרי פבר הבאתי לעיל דכיון דאמרינן דסומא פטור ממ"ע הרי הוא פטור גם מהעשה דיו"ט וכמש"כ התוס' בקידושין שבהבאתי לענין נשים דפטורי ממ"ע דיו"ט ובל"ת חייבים הנשים וה"נ סומא ועיין לעיל בדברינו וא"כ פיון דאצל הסומא דליפא רק ל"ת דיו"ט דבכה"ג אלו הוי חייב נמי בהעשה דכיסוי הוי הל"ת נדחת שפיר מפני העשה וה"ה נמי דאית לן למימר שפיר חטא בהל"ת לחודא

דיו"ט בשביל שיזכה חבירה בהעשה דכיסוי פיון דלית פאן פי אם עבירת ל"ת לחודא במקום מ"ע דכיסוי דניתן לדחות אמרינו חטא וכו' אלא דלכאורה אפתי איפא למדחי בעדיין תקשה לכאורה קושיתנו הנ"ל לדונקתא.

דהנה ראיתי באחרונים שנסתפקו בהא אי סומא איתא בכלל ערבות אי לא ואני הוכחתי זה מדברי התוס' בש"ס עירובין דף צ"ו שרצו להביא ראיה התם על נשים דיכולין לברך אמ"ע שהז"ג מההוא דרב יוסף דקאמר מעיקרא מאן דאמר לי הלכה כר"י עבידנא יומא טבא לרבנן וא"א דבמקום שפטור מהמצוה אסור לברך אמאי קאמר דהוי עבד יומא טבא לרבנן ונהרי מפסיד הברכות שעל המצות דאסור לברך עליהן וא"כ הוכיחו דאע"פ שפטור מ"מ רשאי לברך ודחי התוספות ראיה זו דאין להביא ראיה מסומא לאשה דסומא מחייב עכ"פ מדרבנן וע"כ שמח רב יוסף משום דמדאורייתא לא מפקד ועושה והוכיחו דמחייב מדרבנן סומא מההוא דערבי פסחים דקאמר סומא פטור מלומר אגדתא ופריה מרב יוסף ורב ששת שהיה אומרים הגדה והוציאו בני ביתם ומשגי קסבר מצה בזה"ז דרבנן הרי דמחייבי מדרבנן ומש"ה שפיר הנה יכולים להוציא בני ביתם ועל זה כ' התוס' בזה"ל ומיהו יש לדחות דאפי' רשות יכול להוציא בר חיובא דרבנן כמו קטן מברך לאביו וגם פתבו התוס' בברכות דף מ"ח ד"ה עד לחלק דרק קטן שאינובר חיובא פלל דאורייתא אפילו אם יאכל פדי שביעה לכן אינו מחויב בדבר קרינו ביה ולכך לא מפיך רק דרבנן משא"כ בגדול שהוא בר חיובא מן התורה אם אוכל פדי שביעה אפילו לא אכל פלל מחויב בדבר קרינו ביה וכו' וה"ט דכל ישראל ערביין זה לזה וכו' ולכן מוציא וקזית דגן דצריף אינו רק בשביל שיוכל לומר שאכלנו משלו וע"ש ומעתה הרי לו לעינים מדברי התוס' בהני מצות דסומא פטור בהו ל"ש בהו ערובת מדמדמו להו לקטן ואינם יכולין להוציא רק דרבנן אבל דאורייתא לא והיינו לפי שאינם גופם מחייבים הלכך ל"ש בהו ערובת מטעם דהערובת לא יפעל יותר רק מה שחבירו מחייב הוי פאלו הוא בעצמו מחויב בדבר דחבירו כמוהו בהמצוה אבל לא עדיף חבירו ממנו ואם בזאת המצוה שהוא עצמו פטור בה ל"ש בנדאי לומר דחייב חבירו עליו הוא מטעם ערובת דניהו נמי דנתערב בעד חבירו הרי הוא עצמו פטור ממצוה זו כמובן זה היטב: וא"כ רציתי לומר לכאורה גם פאן בהשקפה ראשונה דהרי בנדאי הא דאמרינו לאדם חטא אל סא חבירה דמטעם ערבות היא ומעתה גבי סומא פיון דפטור ממ"ע דכיסוי היכי שייך לומר להסומא חטא במלאכת יו"ט דחרישה בשביל שיזכה חבירה במ"ע דהכיסוי פיון דהוא עצמו פטור ממ"ע דהכיסוי הרי ל"ש ערבות פנ"ל וא"כ פיון דליכא למימר אצלו חטא וכו' אפתי תיקו קושיתנו לדונקתא דמאי פריה דא"א הואיל אחריתה לא ליחייב דנימא הואיל ונזי לכיסוי ד"צ דלמא מייירי מתניתין דיש חורש וכו' לענן סומא החורש דל"ש גביה סברת הואיל דחזי לכיסוי דם צפור פיון דרק בשמונה לאנן הוא דחייב דבל"ת חייב סומא אבל במ"ע דכיסוי הרי סומא פטור וכדברי המהרי"ט: אברא דלאחר העיון הא לא ניתן להאמר דכל ענן חטא וכו' לא ליהוי רק מטעם ערובת וכמו שאוכיח זה לעינים דהרי דעת הרא"ש בברכות דף כ' דאשה נעבד ליתניהו בכלל ערובת, והנה איתא בש"ס גיטין דף מ"ג מעשה באשה חציה שפחה וחציה בת חורין וכפו את רבה ועשאה ב"ח ופריה כמאן, כר' יוחנן בן ברוקא דאמר על שניהם הוא אומר פו"ר וכו' וע"ש והיינו דאלו כן כפו אותו משום מצות פו"ר מטעם חטא וכו' וכמש"כ התוס' בכ"ד

לענן חציה עבד וחציה ב"ח דאמרין חטא וכו' והשתא היכי נימא להרב חטא וכו' גבי חציה שפחה וחציה ב"ח פיון דאשה ועבד ליתניהו בכלל ערובת הרי לן מוכח ומבואר היטב דלאו מטעם ערובת היא דהוי הא דאמרין חטא וכו' ואפי' בל"ש ערובת נמי אמרי' לאדם חטא חטא קטן בשביל שיזפה חבירה זכות גדול וא"כ א"ש דל"ק קושיתנו דרק מטעם דנימא להסומא אל וכו' שפיר פריה דא"א הואיל אחריתה לא ליחייב כו' דאף א"נ דנימא דמיירי מתניתין דיש חורש וכו' בסומא מ"מ הרי התרישה חזי לצורה פיסוי דם צפור של חבירו ומטעם חטא וכו' אלא דלכאורה רציתי לדון דאפתי איפא למדחי לתירץ הג"ל דניהו נמי דאצל הסומא גופא לייתי להעשה דיו"ט ושייך לומר חטא וכו' פיון דל"ת לחודא במקום עשה נדחת לגמרי דבכה"ג אמרינן חטא וכו' וכנ"ל אבל פיון דהרי זה הסומא רק לצורה קיום מצות חבירו הוא דחורש ה"ל כשליחו וניהו נמי דהשליח סומא לא מקרי בר חיובא כנ"ל אבל פיון דאצל חבירו דחשיב פאלו עשאה חבירו להחרישה דשליחו פמותו דאצלו הוי החרישה ביו"ט עשה ול"ת דלא נתנו שניהם לדחות במקום עשה לחודא דכיסוי והיכי שרי ליה ונהה אם לפ"מ שהבאתי לעיל בענן תשביתו בשם האחרונים שחידשו דע"י שלוחו אינו עובר רק משום הל"ת לחודא דיו"ט אבל בעשה אינו עובר שהרי גופו נח וע"ש וא"כ תו ליכא גם אצל חבירו רק ל"ת לחודא דיו"ט ואף גם שהסומא נעשה כשליחו הרי הל"ת לחודא דיו"ט נדחה מפני העשה דכיסוי: אף בלאו כל זה יש לומר דאפי' אי נימא דע"י שליח אית גביה גם העשה דיו"ט מ"מ א"ש דהרי הקשו התוספות בפסחים שם בד"ה פתישה דהיכי פריה דלייתי עשה דכיסוי ולדחי ל"ת דיו"ט ונהא יו"ט הוי עשה ול"ת ואינה נדחה מפני העשה וע"ז הביאו תירץ הרשב"ם דה"פ דברי הש"ס דהואיל וחוזי לכיסוי דם צפור דלאו משום דחוייה קאמר אלא משום דאז ה"ל מלאכה שא"צ לגופה משום דה"ל כחופר גומא וא"צ אלא לעפרה דפטור אבל בכתישה שפיר פריה וכתיתה ביו"ט מי שרי דכתישה דצריה לעפר לכסות מלאכה הצריכה לגופה הוי ולכן לא ניתן לדחות אצל העשה דכיסוי הל"ת נעשה דיו"ט דכתישה אבל הר' יהודה הקשה על פי' הרשב"ם דהרי הא דחופר גומא וא"צ אלא לעפרה דפטור זהו דוקא בבית דמקלקל משא"כ כאן בשדה דלזריעה קיימא ומשבית השדה בהחרישה ואפי' אי הוי התם דם צפור הוי נמי חייב אי חריש בארעא דיליה וא"כ אפתי קשה על הש"ס דקאמר הואיל וחוזי לכיסוי דם צפור וכנ"ל אף דלפי דרפנו בהאי דסומא יתישב הויט דברי הרשב"ם ול"ק עלליהו קושית הר"י הג"ל דהשתא דאמינא דהש"ס דפריה דא"א הואיל אחריתה לא ליחייב הואיל וחוזי לכיסוי דם צפור היינו דאף דנימא דמתני' דיש חורש וכו' מיירי בסומא מ"מ שרי להסומא מלאכת החרישה ביו"ט פיון דליכא אצל הסומא רק הל"ת לחודא דיו"ט שפיר אמרינן ליה חטא בשביל שיזפה חבירה בהעשה דכיסוי ואי דאפתי תקשה דהרי אצל חבירו מ"מ לא יהיה הסומא אלא כשליחו ואיכא אצל חבירו הל"ת נעשה דיו"ט דחרישה דלא נתנו לדחות שניהם בשביל העשה יחידה דכיסוי דז"א דהרי אצל חבירו דה"ל השדה שהסומא חורש בה לגבי ארעא דלאו דיליה וה"ל החרישה אצלו מלאכה שא"צ לגופה דפטור עלה ולכן א"ש דלא פריה רק וכתיתה ביו"ט מי שרי והינו כפי' הרשב"ם פיון דאצל הכתישה דהוי מלאכת הכתישה אצל חבירו מלאכה הצל"ג שצריה להעפר לכיסוי וכיון דיו"ט ה"ל עשה ול"ת אצלו תו לא נתנו לדחות אצל העשה לחודא דכיסוי וא"כ לא שרי ממילא גם להסומא

לעשותם לחבירו דל"ש תו גם חטא וכו' פינו דליכא זכות לחבירו רק עבירה גדולה בידו וכנ"ל אלא דלפי שאחר כל אלה אפתי הוי מקום לאקשוי' על הש"ס דפריה דא"א הואיל אחרישה לא ליחייב הואיל וחוזי לכיסוי דם צפור דלמא לא מייירי מתני דיש חורש בסומא דהרי על הסתם צריכין אנו לומר דבכל גוונא מייירי מתניתין דיש חורש וא"כ אצל אחר שאינו סומא החורש ל"ש להתירו מלאכת החרישה דיו"ט דהוי ל"ת ועשה משום העשה לחודא דכיסוי ולא מלאכה שאצלג' הוי אצלו דה"ל ארעא דיליה של החורש והיכי הוי שרי אי הוי מקלעי ליה נמי פיסוי דם צפור ולכן הכרח הד"ת לתרץ קושית הר' יהודה ולפרש דע"כ בענין אחר באינו סומא נפרש דברי הש"ס דפריה דקאי אחרישה דכלאים דליכא אלא לאו גרידא וכו': אלא שהיוצא לנו מזה דלפ"ד הנ"ל אכן בטוב ונועם תתישב קושית התוס' שהקשו על דברי הר"ת להלן הש"ס דקאמר וכתובה ביו"ט מי שרי והינינו לפי הר"ת דלפי דמשום יו"ט אסור משום דאית בכתובה עשה ול"ת דיו"ט ממילא דגם משום פלאים ליכא למפטר בהואיל דגם אלו הוי נמי ד"צ הוי אסור וע"ז הקשו הסוס' קושיתא עצומה דלפי"ז למה לא קאמר הש"ס בתחלה תיכף שנויה דעדיפא מנה וחרשה ביו"ט מי שרי ולמה נטר הש"ס סולמימר וכתובה ביו"ט מי שרי ונדחקו לתרץ וע"ש ולפ"ד א"ש ול"ק קושית התוס' דלפ"מ שפכתנו הש"ס דפריה אמתני' דיש חורש וכו' בכל גוונא דנימא דמייירי מתני' נאפי' אם נוקמה נמי בסומא מ"מ פריה הש"ס שפיר דנימא הואל וחוזי לכיסוי ד"צ ועל הדרך שפכתנו דנימא להסומא חטא וכו' וכנ"ל דעל דרך הנה שרי להסומא נאצל האחר משלחו המחיב במ"ע דכיסוי ה"ל חרישת שליחו דכמותו חרישה בארעא דלאו דיליה מלאכה שא"צ לגופה החרישה דשרי והיכי הוי מצי הש"ס לשנויה וחרשה ביו"ט מי שרי וע"ז קאמר שפיר וכתובה ביו"ט מי שרי דהשתא הוי האי שנויה שנויה העולה לכלנה דגם אצל האחר שאצלו המ"ע דכיסוי הוי מלאכת הפתישה מלאכה הצל"ג והוי אסור לי' משום דיו"ט עשה ול"ת דלא נתנו לדחות שניהם אצל העשה דכיסוי וממילא דלא הותר להסומא דל"ש חטא בשביל שיזכה חבירו פדהוי אסור לחבירו משום ל"ת ועשה וליכא זכות לחבירו והוי שנויה דכתובה ביו"ט מי שרי שנויה העולה בפל גוונא למאי דפריה אמתני' דיש חורש תלם אחד לנה משני הש"ס שפיר וכתובה ביו"ט מי שרי דה"ל מלאכת הפתישה עשה ול"ת דלא נתנו לדחות אצל העשה דכיסוי וגם דהוי מלאכה הצל"ג שפיר וכנ"ל: סימן ז ובהדי שיתא אסיים בדבר טוב אחד מיוחד מחדושי בסוגיא דהואיל הנ"ל והיא דאיתא בש"ס ביצה דף י"ב ואף ר' יוחנן סבר במתוך וכו' פליגי ב"ש וב"ה דתנו תנא קמיה דר' יוחנן המבשל גה"נ בחלב ביו"ט נאכלו לוקה חמש לוקה משום מבשל וכו' ולוקה משום הבצרה א"ל פיק תני לברא הבצרה ובישל אינה משנה ואת"ל משנה ב"ש הוא דאמרו דלא אמרינן מתוך וכו' דאי ב"ה פינו דאמרו מתוך וכו' ה"נ נימא מתוך שהותרה הבצרה לצורך וכו' ודברי הש"ס אלו תמוהים דלמה לא מסיים דאי ב"ה וכו' ה"נ נימא מתוך שהותרה הבצרה ובישל לצורך וכו' ומ"ש דבתחלה קאמר הבצרה ובישל אינה משנה ואת"ל משנה וכו' ה"נ מתוך שהותרה הבצרה לצורך וכו' ולא מסיים בבישל פלל למפלל נמי בישל למימר מתוך שהותרה הבצרה ובישל לצורך ומ"ש דשינה הש"ס לענין מתוך לסיים רק בהבצרה לחודא וכמו שהעירו על דברי הש"ס במפורשים ועיין בצל"ח ביצה התם וגם הקשו התוס' וא"ת מה צורך קצת איכא במבשל גיד הנשה בחלב פינו שהיא אסור

ותירוץם דחוק כמש"כ המפורשים: ולכן אמרתי לבאר הדברים ויעלה הסוגיא וכוונת מהרבם קשיות שיש להעיר עלי' והיא דקשיא לי נמי הא לפ"ד התוס' בש"ס ביצה דף כ"א ד"ה הואיל ואי מקלעי ליה אורחים וכו' שפתבו דלהכי ברוזה חלות דבש ביו"ט סופג את הארבעים ולא אמרינן הואיל ומקלעי אורחים וכו' משום דמירי שתלש חלות דבש סמוך לתשיכה ולא היה שיהיה אפי' אם באו אורחים וא"כ קשה הש"ס דפריה בפסחים הג"ל על הה דמבשל גה"נ בחלב ביו"ט ואכלו לוקה חמש ואי אמרת הואיל אהבערה לא ליחייב וכו' דלפי דברי התוס' ביצה הג"ל קשה מאי פריה הא שפיר משפחת לחייבי' בבשל הגה"נ והבעיר בסמוך לתשיכה דל"ה שיהיה להאורחים לבא דל"ש הואיל ואי מקלעי לי אורחים והיא קושיא עצומה לפע"ד: ובהיות פן אמרתי להאיר עינים בסוגיא זו דהואיל במלתא חדתא ובפילפולתא טבא דהנה באמת מאן דדייק וגריס שמענתא דפסחים הג"ל דקאמר הואיל וחזי לצרכו ולא קפריש ואמר הואיל ומקלעי ליה אורחים וכו' ומ"ש דהואיל וחזי לצרכו דנקט לזאת נהירא לי לפרש דברי הש"ס בפ"א נכון ונאות דהרי לעיל התם בפסחים קפריה על האי דיש חורש תלם אחד וכו' דאי אמרת הואיל אחרישה לא ליחייב הואיל וחזי לכיסוי דם ציפור וכו' ה"נ נלע"ד לחדש ולומר דה"נ הש"ס דפריה א"א הואיל אהבערה לא ליחייב הואיל וחזי לצרכו היינו לצורך פיסוי ד"צ והיינו דאי הוי צריה לעפר שריפת העצים לצורך פיסוי הד"צ אזי הוי שרי הבערה דל"ה שייך לומר הבערה ביו"ט מי שרי פי קושית הש"ס דהתם בפסחים וכתשה ביו"ט מי שרי משום דהוי אמרינן דשרי מטעם מתוך שהותרה הבערה לצורך וכו' משום דהמצנה שצריה לכסות הד"צ חשיב צורך קצת כמש"כ התוס' בפסחים דף ה' ובכתובות דף ז' דצורך מצנה חשוב צורך קצת ומצנת הפיסוי הוי ע"כ ג"כ צורך היום דע"כ מוכרח לכסות היום ביו"ט דוקא דבלא"ה יבלע הדם בארץ ולא יהיה רשימו ניקר ועיין ברא"ש ביצה דף ח' וגם שם דברי התוס' בפסחים לעיל התם מבואר הכי להדיא דל"ה אפשר לקיים שניהם לענין עשה דכיסוי דוחה ל"ת דיו"ט וע"ש ומתשתא תו ל"ק קשיתינו על האי דפסחים דפריה א"א הואיל אהבערה לא ליחייב וקשיא לן דמצי מירי בסמוך לתשיכה דל"ש הואיל ואי מקלעי לי אורחים וכו' פנ"ל ולפי שפרשנו דרף עיקר פירכת הש"ס הוי רק דנימא הואיל וחזי לצרכו לצורך פיסוי ד"צ א"ש ול"ק ולא מידי פיון דלא מקשי פלל משום אי מקלעי ליה אורחים.

אמור מעתה יתישב היטב נכון קושית התוס' הג"ל שהקשו דמאי צורך קצת איכא במבשל גיד הנשה וכו' פיון שהוא אסור ואולם לדרכינו א"ש פיון דהכא נמי הש"ס דקאמר הא מני ב"ש הוא דאי ב"ה הא אמרינן מתוך דתפרשו נמי הכי לפי דברינו הג"ל דר"ל דאע"ג דכעת ליכא צורך קצת מ"מ פיון דקים לן דאמרינן הואיל וחזי הבערה לצורך פיסוי הד"צ דכיון דאי מתרמי ליה ד"צ הוי שרי הבערה לב"ה מטעם מתוך וכו' פיון דאז איכא שפיר צורך היום קצת דמצות פיסוי הדם חשיב צורך היום קצת פנ"ל ולכן קאמר הש"ס שפיר דע"כ דהך דמבשל גה"נ וכו' לוקה משום הבערה ב"ש הוא ולא ב"ה פיון דלב"ה דאית להו מתוך וכו' ל"ש מלקות משום הבערה פיון דאמרינן הואיל וחזי לצורך פיסוי הד"צ דאז שריא הבערה מטעם מתוך וכו' פיון דאז איכא צורך קצת וכו' ל"ל ולכן אנדא קושית התוס' וא"ש השתא נמי לפי דברינו אלה הא דלא קאמר הש"ס מתוך רק על הבערה ולא אבישל פיון דגבי בישל דליכא צורך קצת ל"ש מתוך וכו':

וּלְפִי דְרָכֵינוּ הַשְׁתָּא יֵשׁ לְפָרֵשׁ נֶכּוֹן דְּבָרֵי הָרִיב"א בְּפִסְחִים שָׁם בְּתוֹס' ד"ה אַהֲבָעְרָה דְתַמּוּהֶם טוּבָא לְמַעֲיָיִן דְכ' הָרִיב"א עַל הָא דְפָרִיף לְרַבָּה דֵא"א הוּאִיל אַהֲבָעְרָה לֹא לִיחְיִיב וְכ' בּוּזָה"ל מְפָאן מוֹכִיחַ הָרִיב"א דְרַבָּה דְאָמַר הוּאִיל הֵינּוּ אִפִּי לַב"ש אָמְרִינּוּ ע"כ וְכַוֵּנוֹתוֹ לְכַאוּרָה מְבֻנָּאָר דֵּה"פ דְלַב"ה בְּלֹא הוּאִיל הַבְּעָרָה לֹא מַצְנֹת אַמְרַת לַחְיִיבֵי מְטַעַם מִתּוּף וְכו' פְּדָאָמְרוּ בְּבִיזָה וְרַק לַב"ש לְכֹן פָּרִיף דְלְרַבָּה מ"מ מְטַעַם הוּאִיל אַהֲבָעְרָה לֹא לִיחְיִיב וְעֵינָן פְּנ"י אָבָל תַּמְיָה לִי טוּבָא דְמ"ש דְרַק מְפָאן מוֹכִיחַ הָרִיב"א דְרַבָּה דְאָמַר הוּאִיל לַב"ש אָמַר הָרִי מְגוּף דְבָרֵי רַבָּה מְהַאי דְאוּפָה מִיּו"ט לְחוּל דְהָוִי הָתָם עֵיקַר מְלִמְתָּא דְרַבָּה מְהָתָם שְׁמַעֲיָנָן דְל"ל לְרַבָּה מִתּוּף וְרַק לַב"ש אָמַר לְמַלְתֵּיהּ דְאִי מְטַעַם מִתּוּף שְׂרִי וְתוּ דְקַשְׂיָא קְשׁוֹתֵינוּ הִנְּל דְמֵאֵי פָרִיף א"נ כַּב"ש אָמַר לְמַלְתֵּיהּ אַהֲבָעְרָה לֹא לִיחְיִיב וְרַק מְטַעַם הוּאִיל וּמְקַלְעֵי לִיָּה אוּרְחָיִם וְכו' לְפִי הָרִיב"א כַּמּוּבָן מַעֲתָה תְקַשָּׁה דְלֵמָּא מְיִירֵי בְּסֻמוּף לְחַשְׁכָּה דְל"ש הוּאִיל וּמְקַלְעֵי לִי'אוּרְחָיִם וְכו' פְּנ"ל אָף לַפ"ד יִתְפָּרְשׁוּ הֵיטֵב דְבָרֵי הָרִיב"א וְהוּא דְאִי מְהַאי דְאוּפָה מִיּו"ט לְחוּל מְעֵיקַר פְּלִיגְתָּא דְרַבָּה וְרַב חֲסָדָא ל"ה שְׁמַעֲיָנָן מִיְדֵי דְהָוִי מְצִינּוּ לְמִימַר לְעוֹלָם רַבָּה כַּב"ה אָמַר לְמַלְתֵּיהּ וְרַק דְהָתָם מְשׁוּם דְלִיכָּא צוּרְף קֶצֶת ל"ש לֹמַר מִתּוּף וְהַנְּצָרָף לְהוּאִיל שְׁפִיר וְאוּלָם פָּאן שְׁפִיר אִיכָּא לְפָרִישׁ דְבָרֵי הַש"ס כְּמוֹ שְׁפָרְשָׁנוּ דְפָרִיף לְרַבָּה אַהֲבָעְרָה לֹא לִיחְיִיב דְנִימָא הוּאִיל וְחֲזִי לְצָרְפוֹ הֵינּוּ לְצוּרְף פִּיסוּי ד"צ אֵלּוּ מְתַרְמֵי לִיָּה פִּיסוּי ד"צ וְהָוִי חֲזִי לִי' מְטַעַם מִתּוּף דְהָוִי הַמְצָנָה דְכִיסוּי צוּרְף הַיּוֹם קֶצֶת וְכַב"ל וַא"כ ע"כ לְרַבָּה דְאִית לִיָּה הוּאִיל ע"כ שְׁמַעֲנוּ מְפָאן דְמִתּוּף לִית לִי' מְדַמְסִיבֵי מִתְנִיתִין נְמִי מְשׁוּם הַבְּעָרָה וְהֵינּוּ דְמַדְיִיק הָרִיב"א בְּדְבָרֵי לֹמַר מְפָאן מוֹכִיחַ הָרִיב"א הֵינּוּ שְׁפִי שְׁעֵיקַר קוֹשְׁיַת הַש"ס אַהֲבָעְרָה לֹא לִיחְיִיב לְהוֹכִיחַ מִפְּחַ מִתְנִי' דַּע"כ רַבָּה לַב"ש אָמַר לְמַלְתֵּיהּ וְלֹא קְשִׁיָּא עֲלֵי תוּ מִמִּתְנִיתִין פְּלַל דְאֵלּוּ מְטַעַם הוּאִיל וּמְקַלְעֵי לִיָּה אוּרְחָיִם בְּנֻדָּי ל"ה קְשָׁה לְרַבָּה דְאִיכָּא לְאוּקְמָא מִתְנִיתִין דְמְיִירֵי בְּסֻמוּף לְחַשְׁכָּה דְל"ש הוּאִיל וְאִי מְקַלְעֵי לִיָּה אוּרְחָיִם וְכו' וְרַק פְּשָׁנְפָּרֵשׁ כְּמוֹ עֵיקַר פִּירוּשָׁנוּ דְפָרִיף מְטַעַם הוּאִיל וְחֲזִי לְצָרְפוֹ לְצוּרְף פִּיסוּ דְהַד"צ דְאִי כַּב"ה אַהֲבָעְרָה דִּיּו"ט לֹא לִיחְיִיב ע"כ רַבָּה לַב"ש אָמַר לְמַלְתָּא דְהוּאִיל דְלִית לָּהּ מִתּוּף וְלְכֹן שְׁפִיר אַהֲבָעְרָה בִּיּו"ט מְחִיבֵי מִתְנִיתִין וַא"כ ע"כ מוֹכִיחַ הַש"ס מִפְּחַ קְשִׁיָּתֵן שְׁהַקְשׁוּ לְרַבָּה דְלַב"ש אָמַר לְמַלְתֵּיהּ שְׁפִיר וְהֵינּוּ דְפִי הָרִיב"א דְמְפָאן מִפְּחַ פִּרְכָּא זֹו מוֹכִיחַ הַש"ס דְרַבָּה דְאָמַר הֵינּוּ לַב"ש וְהֵינּוּ דְמֵאוּפָה מִיּו"ט לְחוּל מְעֵיקַר מְלִמְתָּא דְרַבָּה ל"ה שְׁמַעֲיָנָן מִיְדֵי וְרַק מְפָאן מוֹכִיחַ הָרִיב"א שְׁפִיר פְּנ"ל וְע"ז קְאָמַר הַש"ס דְמ"מ לִיכָּא לְהוֹכִיחַ מִיָּנָה מִיְדֵי מְשׁוּם דְאִיכָּא לְמִימַר הַבְּעָרָה אִינָּה מְשָׁנָה וְאַפִּיק הַבְּעָרָה וְכו': סִימָן ח עַל אֲשֶׁר מְסַתְּפַק הַפּמ"ג בַּח"ח סַתְמ"ח בְּמִשְׁבָּצוֹת זָהָב סַק"ג בַּאֲה"נ אִי סְתָמוּ הַפְּקָר אִם לָאוּ וּנְפ"מ לְעַנְנֵן חֲמִין הַגַּר ע"ש: הִנֵּה בְּרֵאשִׁית הַשְּׁקָפָה רְצִיתִי לְפָשׁוּט לָּהּ מִן הַדָּא דְתַנּוּ בְּקִידוּשֵׁין דְרַף ג"ו ע"ב הַמְקַדָּשׁ בְּעָרְלָה וְכו' אִינָּה מְקוֹדָשֶׁת וְהַקְשׁוּ בְּתוֹס' דִּילְמָה אִינָּה מְקוֹדָשֶׁת בְּהִנָּאֵת אֲפֹר דְשָׂרֵי כְּדִין כָּל הַנְּשָׂרְפִין אֲפֹרָן מוֹתֵר וּמַעֲתָה אִי גִימָא דְסִתָּם אַה"נ הָוִי הַפְּקָר הָרִי א"י לְקַדְשָׁה כִּיּוֹן דְאִין הָעָרְלָה שָׁל הַבְּעַל דְהָוִי הַפְּקָר וְה"ל כְּמַקְדָּשׁ בְּשִׂאִינוּ שָׁלוּ אִם לֹא דְנִימָא דְנִיָּהוּ דְהָעָרְלָה אִינוּ שָׁלוּ מ"מ מְקוֹדָשֶׁת כִּיּוֹן דְאִתִּי לִיָּדָה הִנָּאֵת פְּרוּטָה זֹו שָׁל הָאֲפֹר ע"י שָׁל הַבְּעַל וּמְקוֹדָשֶׁת שְׁפִיר הָאֲשָׁה אַע"ג דְנוֹתָן לָּהּ הַבְּעַל דְבָר שְׂאִינוּ שָׁלוּ וְאַפְשָׁט לָן מְזָה מֵה שְׁמִסְתְּפַק בְּעַל הַמַּל"מ בְּרַפ"ה מֵה' אִישׁוֹת בְּתוּעָלַת הַקִּידוּשֵׁין בַּאֲה"נ בַּכָּה"ג הִיכָּא דְלַהֲבַעַל אִינוּ שְׁנָה מִיְדֵי וּלְדִידָה שְׂרִי הָאִיסוּר וּש"פ אֲצִלָּה דְהָוִי קִידוּשֵׁין וְרֵאִיתִי בְּשׁו"מ

סקצ"ב שה"ק על קנשית התוס' קידושין דהיה תהיה מקודשת בהאפר הא ה"ל דשלב"ע דלשיטת רוב הקדמונים דאה"נ אין להם בפעלים הרי כ"ז שהיא בעינא ל"ה לי בפעלים ולכשישרף ונעשה אפר שוב ה"ל דשלב"ע ע"ש שהאריף לישוב אבל לא זכיתי לדעת ולהבין זאת דכי מה ענגן דשלב"ע לזכאן הכי בהאפר הוא מקדשה הא בהערלה גופה מקדשה והעיקר אצלי בפ"י קנשית התוס' וגם בשאר הקדמונים שהקשו פן דה"פ פיון שיש להבעל עכ"פ בהאה"נ זה זכות אפר תהיה מקודשת בהערלה בהנאת האפר השרי ואין ענגן דשלב"ע לזכאן דלאו לאחר שיעשה אפר בהאפר לכשינלד הוא מקדשה הא אינו מקדשה רק בהערלה בעינא דאית ליה בגונה זכות אפר של היתר הנאה ולפ"ז אין לפשוט גם ספק המל"מ הנ"ל מפאן פמוכן: ולענגן אה"נ נלע"ד ברור דגם למ"ד דאה"נ אין לו בפעלים מ"מ ז"א רק לענגן דלא חשיב לזכאן פמו גבי לולב ואתרוג וכי"ב דבעינגן לזכאן שיהי' שלו להנות בו דרכי הנאה וזכמו דלמאן דבעי היתר אכילה הוי הבואר לזכאן לכל דרכי הנאה ואפ"י להיתר אכילה אין ה"נ למ"ד דבעינגן היתר הנאה ואפ"י אם אסור באכילה חשיב לזכאן מ"מ בעי שיהי' יכול להנות בו דרכי הנאה ואם לא יכול להנות בהאי אה"נ ל"ח לזכאן לענגן שיהי' שרי לצאת בו אבל בכל גוונא שלו הוי ואינו חשיב הפקר גמור והראי' מדברי הש"ס גיטין דף כ' דאיתא התם גט שכ' על אה"נ פשר אף דבעינגן שיהי' הנזיר שלו זה חשיב שלו שפיר לענגן נתינת הגט דלא בעינגן נתינה חשיבה של שו"פ וע"ש בתוס' אלמא דל"ח האה"נ הפקר ואינו שלו לגמרי וכן נמי יש להוכיח מדברי הש"ס ב"ק דס"ו דפריף מגזל חמץ ועבר עלי' הפסח אומר לו הרי שלף לפניה וא"א יאוש קונה פי מטי עידן איסורא וכו' דמי מעליא בעי שלומי לי והשתא ל"ל משום דמטי עידן איסורא מציא הרי בלא"ה פיון דנאסר בהנאה תו ל"ש הרי שלף לפניה דלאו שלו היא דה"ל הפקר דפשיטא דאינו מצי לחזור לו דבר שאינו שלו האסור בהנאה כשגזלו דבר המותר בהנאה ודמי מעליא בעי שלימי לי אלא ע"כ דאע"ג דנאסר בהנאה מ"מ שלו הוא ומש"ה שפיר יכול למימר לי הש"ל וכן נראה מבואר מכ"מ בש"ס ואף שכ' הר"ן בנדרים דף פ"ה לענגן אם אוסר עליו בנדר בהנאה דחשיב הפקר ז"א רק בנדר דהואיל ואוסר עליו בהנאה שוי' עליו עפרא והוי פהפקירו בעצמו משא"כ בסתם אה"נ ל"ח הפקר וכ"כ בש"ס ב"ק דע"א ע"ב דקאמר אה"נ היא ולאו דמרי' קטבח היינו דל"ה דמרי' להנות דרכי הנאה ומ"מ הפקר ל"ה: וכן נמי יש להוכיח מהש"ס דפסחים ד"ו דקאמר דחמץ הוי אה"נ ואינו ברשותו ורק דעשאו הכ' פאלו ברשותו ומעתה אי נימא דאה"נ כחב"פ הוי הפקר גמור ורק דעשאו הכ' פאלו ברשותו תקשה לכאורה הרי פיון דאמעטי של אחרים וש"ג מקרא דלף הרי לף דלא צותה התורה לעבור בב"י בשאינו שלו וכן נמי מדכ' רחמנא תשביתו לביטל דמטעם הפקר א"כ קשה דנימא מדכתב רחמנא ב"י בחב"פ ע"כ דגלי לן רחמנא בזה דחמץ מותר בהנאה בפסח והוי שלו ולאפוקי מדחזקי' ור"א וזכמו דקאמר הש"ס בפסחים כ"ב לריה"ג דחב"פ מותר בהנאה ס"ל מקרא דלף אין ה"נ נימא דע"כ דמותר בהנאה דאי אסור בהנאה ה"ל הפקר ול"ה שייף ב"י בשל הפקר אלא ע"כ ש"מ דגם חב"פ אף דהוי אה"נ מ"מ אה"נ שלו הוי ול"ח הפקר ומש"ה שפיר י"ל דגלי רחמנא דבכה"ג דהוי שלו אף דלא חשיב שלו לכל דרכי ההנאה מ"מ עובר עליו בב"י והיינו דקאמר דאינו ברשותו רק דעשאו הכ' פאלו ברשותו: וכן מבואר מדברי הש"ס ב"ק דף ק"י דקאמר בעי רבא פהנים בגזל הגר יורשין הוי או

מקבלי מתנות הוי וקאמר נפ"מ פגון שגזל חמץ שע"ע הפסח דא"א יורשין הוי היינו
האי דירתו מורת וא"א מקבלי מתנות הוי מתנה קאמר רחמנא דנתיב להו וקא לא קיהב
ליה ולא מידי דעפרא בעלמא הוא הרי דאע"ג דהוי אה"נ מ"מ ה"ל בעלים שפיר מדורשו
הפקנים להגר: וכן מהמבואר בקדושין דף י"ז מהא דהוכיח הש"ס התם דגר את הנכרי
אינו יורש ד"ת מדתנן גרונכרי שיירשו את אביהם נכרי גר יכול לומר לנכרי טול אתה
ע"ז נאני מעות טול אתה יי"נ נאני פירות וכו' וא"א דאורייתא פי לא באו לרשותו נמי
פי שקיל חילופי ע"ז קשקיל הרי מבואר דחשוב האה"נ שלו דאל"ה הרי פיון דהע"ז
והיי"נ לא ירות מידי דה"ל פהפקר לגביה ואינו שלו ול"ש לומר על המעות או על
הפירות דחילפי ע"ז קשקיל שע"כ פיון דירושא ממילא נפלה ליה ונחשיב הגר בעלים
של הע"ז מחמת הירושא שיירש מהנכרי לא הוי המעות או הפירות חלופי ע"ז שפיר אף
דקשיא לכאורה מההוא דש"ס ב"ב דף קכ"ז ע"ב דקאמר יפיר ל"ל אי למיתב חב ליה
פי שנים אלו בעי למיתב ליה במתנה מי לא יתיב ליה ע"ש וקשתא לפ"ד הש"ס ב"ק וכן
לפ"ד התוס' בר"פ כל הנזכרים ל"ש באה"נ דין מכירה ונתינה א"כ אצטריך יפיר לאורי'
לחה"נ אי חשיב בנו בעלים שלו ושנפ"מ בזה לכמה ענינים דבמתנה אין בידו ליתן לו
ובירושא ירות שפיר והוי בנו בעלים שפיר פנ"ל אף גם הא לא קשיא די"ל דהיינו הוא
דקאמר הש"ס אי למיתב ליה פי שנים והיינו פיון דמצינו בש"ס ב"ב דף קכ"ד בחדק
בכורה דמתנה קרי רחמנא ואם פן פיון דאה"נ אלו בעי ליתן לו במתנה לא מצי יתיב
ליה ממילא דל"ה שייך יפיר לאורי' גם לענין פי שנים לתת לו דליתי במתנה וע"כ דדברי
הש"ס ב"ב לא קיימא באה"נ רק בהיתר הנאה ולכן שפיר פריה הש"ס יפיר ל"ל פיון
דאלו בעי למיתב ליה במתנה מי לא מצי יתיב ליה פנ"ל: סימן ט הנה בשואל ומשיב
בסל"ט ראיתי שפתב וז"ל אמנם לענין המכירה חושש מעכ"ת למ"ש הגאון ש"ב המק"ח
סימן ת"מ דאם משפיר לו הבית עם החמץ ל"מ דשכירת לא קני' ונהי פל המכירה אינה
רק הערמה וא"כ אם יאבד או יגנב בנדאי לא ישלם לו הנכרי זה הלוקח א"כ ה"ל כמקבל
אחריות על חמצו של נכרי דל"מ דבשלקמא אם מוכר לו הבית ה"ל כמקבל אחריות על
חמצו של נכרי בבית של נכרי אבל שכירת ל"מ וכו' ובאמת כשאני לעצמו לא ידעתי
התחלה לדברי הגאון במק"ח ואף שהוא רב וקרוב בד"ת דכתיב אמת לא אוליגין בטר
רב וקרוב נאני אומר דל"ד דשאני פל מקבל אחריות דחייב באחריות לשלם וא"כ ה"ל
דבר הגורם לממון ובחמץ נדאי הוי כשלו דכתיב לח ימצא אבל פחן מה אחריות שייך
בכאן רק שאם יאבד יפסד הממון אבל לא שייך אחריות ונהי הוא ביטל ומכר כדינו ואף
שנפסד החמץ מ"מ ע"מ יעבור ואיך שייך לומר דנחשב כשלו הא באמת החמץ שלו
וביטל ומכר ומה לו לעשות עוד ואם יגנב או יאבד בנדאי אינו עובר וכ"ז שהוא בעין
הרי מכרו ובשלקמא כשקבל אחריות אמרינן דנ"מ מכירתו פיון דעוד לא יצא מרשותו
לגמרי דהרי הוא חייב עדיין באחריות וס"פ כ"ז שהוא בעין הרי עזן קצת שלו אבל כאן
כ"ז שהוא בעין הרי חל המכירה ולכשיפסד הרי נפסד ולמי יתחייב באחריות רק דנפסד
ממונו אבל כ"ז שהוא בעין הרי הוא מפיר בטוב וז"ב פשמש עכ"ל פתנארו וכצירתו:
ואומר אני שחלילה לו לענות על רב בפרט לסתור דין זה והוראה זו שפבר נתפשטה
בכל ישראל אף בדברים של מה בכך דלמה לא יהא חשיב אחריות הישראל על חמצו
של עכו"ם בבית ישראל פיון שע"י חמצו של עכו"ם יפסד הישראל את ממונו ותו דמה

זו סבֵרָא דְהָרֵי הַמְעוֹת הַזֶּה הַנִּזְקָף בְּהַמְלִיחָה ה"ל פְּאֵלוּ כְּבָר סִלְקוּ הָעַפּוֹ"ם לְהִישָׁרְאֵל וּמָה שִׁיעֶעֱב הָעַפּוֹ"ם הַמְעוֹת וְלֹא יִשְׁלַם לְהִישָׁרְאֵל כְּשִׁיגָנֵב אוֹ שִׁיאֲבִד הָיִי פְּאֵלוּ הַדָּר קִבְלוּ הָעַפּוֹ"ם מִהִישָׁרְאֵל הַמְעוֹת עֲבוּר זֶה הַחֲמִיץ שִׁנְגָנֵב אוֹ שִׁנְאֲבִד וְלֹא גָרַע מֵעַפּוֹ"ם אֵלִים כְּשִׁיכּוֹל לְכוֹף לְהִישָׁרְאֵל לְשִׁלֵּם לוֹ בְּעַד הַחֲמִיץ דְחָשִׁיב אַחֲרֵיכֶם כְּמִבְּנֵי בֵּית מִוֵּת וְהָיִי שִׁפִּיר הָאֲחֵרִיּוֹת כְּכֹל אַחֲרֵיכֶם דְּעִלְמָא וְהָא לִיחִי שְׂאוּמֵר דְּטַעֲמָא דְאַחֲרֵיכֶם עַל הַמְכִירָה בְּבֵית יִשְׁרָאֵל מִשּׁוּם דְּלֹא יֵצֵא הַחֲמִיץ עוֹד מִרְשׁוֹתוֹ שֶׁל הִישָׁרְאֵל דְהָרֵי אִם יֵשׁ אַחֲרֵיכֶם הִישָׁרְאֵל עַל חֲמִצּוֹ שֶׁל הַנְּכָרִי סֵתֵם וּבְרִשׁוֹתוֹ שֶׁל הִישָׁרְאֵל נָמִי עוֹבֵר עָלָיו וְהָרֵי בְּמִשְׁכּוֹן חֲמִיץ שֶׁל נְכָרִי בֵּינָה יִשְׁרָאֵל אִף דְּאִינוּ קוֹנֵה מִשְׁכּוֹן שֶׁל הַנְּכָרִי מ"מ בְּאַחֲרֵיכֶם עוֹבֵר עָלָיו בְּפִרְט שְׂזָה רְאִיתִי מִפְּנֵי נֶאֱמַר בְּבַעַל קָרְבֵן נִתְנָאֵל שְׁפִי דְבָרִי הָרֵא"ש הִכִּי בְּהִדְיָא גְבִי מִשְׁכּוֹן בְּפִסְחִים דָּף ל"א כַּמֶּש"כ דְּאֶפְּלוּ בְּכַה"ג חָשׁוּב אַחֲרֵיכֶם גְּמוּר וּע"ש גְּבִי חֲמִיץ שֶׁל נְכָרִי בְּמִשְׁכּוֹן אֶצֶל יִשְׁרָאֵל אִף דְּלֹא קָנִי מִשְׁכּוֹן יִשְׁרָאֵל מִנְּכָרִי מ"מ בְּעֵינֵי שְׁלֵא קִבֵּל עָלָיו אַחֲרֵיכֶם הֵינּוּ שֶׁהִתְנָה בְּפִי שְׁאֶפְּנִי אִם יֵאבֵד אוֹ יִגָּב הַמִּשְׁכּוֹן מ"מ יִחְזוֹר לוֹ הַלְנֵאֲתוֹ הָעַפּוֹ"ם לְהִישָׁרְאֵל מִשָּׂא"כ בְּלֹא הִתְנָה הָיִי כְּקִבֵּל עָלָיו הִישָׁרְאֵל אַחֲרֵיכֶם הָרֵי מִבְּנֵי דְבָר זֶה הַפְּשׁוּט לְפָל גַּם שֶׁם בְּאֵר הֵיטֵב דְּזָה חָשִׁיב אַחֲרֵיכֶם הִישָׁרְאֵל שִׁפִּיר וְלִחְנֵם טָרַח לְדַחוֹת בְּקִשׁ דְּבָרֵי הַמֶּק"ח הַחֲמִימִים הָאֵלֶּה בְּפִרְט בְּמִקּוֹם אֵיפֹר חֲמִיץ דְּחִמוּר טוֹבָא.

סִימָן יוֹד שְׁלֹם וּבְרַכָּה לְכַבוֹד ה"ה יְדִידֵי הָרַב הַחֲרִיף וּבְקִי זֵית רַעֲנָן פְּרִי הַלּוּלִים חֲכָם וְנִבּוֹן יֵרָא וְשְׁלַם כַּש"ת מוה' מְרַדְכִי צְבִי לְאַנְדְּמָאן נִי' מו"צ ב"ק מְרַנְפְּאֵלִיעַ. הֵן בְּיוֹם ה' הָעֵבֶר עָרַב חַג הַשְּׁבוּעוֹת קַבְלִיתִי יִקְרָתוֹ וּמִחֲמַת טְרִדוֹת הַחַג לֹח הִיָּה הָעֵת הָאֶסְרָף דְּבָר תְּשִׁיבָתוֹ חֲלִי וְאַחַר עַד עָתָה וְנִפְשׁוּ בְּשִׂאֲלָתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה עַל דְּבָר א' שְׁהִי לוֹ שְׂדוֹת מְוִשְׁפְּרוֹת בְּיָדוֹ מִנְּכָרִי א' וְהִיָּה לְאִישׁ הַהוּא תְּבוּאָת מְחֻמָּצִים גְּמוּרִים שֶׁגָּדְלוּ בְּשִׂנְיָה שְׂרַבּוּ הַגְּשָׁמִים וְגַם הִיָּה לוֹ שְׂאֵר חֲמוּצִים גְּמוּרִים וְכַעַת מְכַר הָאִישׁ הַתְּבוּאָת וְגַם שְׂאֵר הַחֲמוּצִים אג"ק ד' אֲמוֹת שֶׁהִקְנָה לוֹ כְּמִבְּנֵי בְּתוּס' ב"ב דָּף מ"ד וּבכ"ד וְגַם בְּשִׁכְרוֹת לְנְכָרִי עַל מִשְׁפָּח עֲצָרָה יָמִים הַשְּׁפִיר לוֹ הַשְּׁפַעְפְּלִיר הָעוֹמְדִים שְׁמָה מְקַצֵּת הַחֲמוּצִים וְשְׂאֵר הַחֲמוּצִים שְׁלֹו לֹא הִי צְבוּרִים וּמְוִנְחִים בְּהַשְּׁפַעְפְּלִיר רַק מְקַצֵּתָם מִחֲמִיץ גְּמוּרִים שְׁלֹו הִי מְוִנְחִים עַל הָעֵלִי שְׁבָבִיתוֹ וּמְקַצֵּתָם בְּהַגְּיָמָנֵעַ וְכַדוּמָה וְהִישָׁרְאֵל הַמוֹכֵר הַנְּ"ל לְגוֹדֵל טְרִדָתוֹ שְׂכַח לְקַבֵּל אֲדָרָאֵן מִיַּד הַנְּכָרִי הַקּוֹנֵה וְגַם לֹא מָסַר לְהַנְּכָרִי הַמְּפָתֵחַ בְּשַׁעַת מְכִירָה רַק קוֹנֵדֵם הַפִּסַח אַחַר זְמַן אִיסוּרוֹ הַלֵּךְ הַנְּכָרִי בְּעֶצְמוֹ לְהִישָׁרְאֵל וְלִקַּח לוֹ הַמְּפָתֵחַ שֶׁהִיָּה תְלוּי וְעוֹמֵד בְּפּוֹתֵל בֵּית הִישָׁרְאֵל וְהַלֵּךְ לְהַשְּׁפַעְפְּלִיר לְתַת מְסֻפּוֹא לְבַהֲמָתוֹ שְׁקָנָה ג"כ מִהִישָׁרְאֵל וְרַק שְׁעֵשָׂה הִישָׁרְאֵל עִם הַנְּכָרִי הָאֲנִדְשָׁלָאג בְּשַׁעַת מְכִירָה הַנְּ"ל וּמָסַר לוֹ לְעַת הַהוּא גַם הַשְּׁטֵר מְכִירָה עכ"ד שְׂאֲלָתוֹ: וְעָתָה אֲמַרְתִּי מֵאֶפֶס הַפְּנָאִי רַק לְהַשִּׁיבּוּ דְבָרִים הַנּוֹגְעִים לְדִינָא לְהַלְכָה לְמַעֲשָׂה וְאֶעֱבֹר עַל כָּל דְּבָרָיו וּמִתּוֹךְ דְּבָרֵי אֵלֶּה יִהְיֶה גַם כָּל דְּבָרֵי מַעֲכ"ת הָרַמָּה וְצָרִירוֹת סְפָקוֹתֵי מוֹתָרִים לְנִגְדַּ עֵינֵי בְּאוֹפֵן שְׁלֵא יִשְׂאֵר לוֹ עוֹד שְׁקִלִי וְטָרְיָא בְּדִינֵים אֵלוּ בַעֲזָה"י וְזֶה הַחֲלִי דְהֵאָמַת אֶצֶלִי כִּי הַחֲמוּצִים הַלְלוּ מוֹתָרִים וְאִין כָּאֵן בֵּית מַחִישׁ וְהִנֵּה אִם בְּנִידָן הַמְּפָתֵחַ בְּזַמְנֵינוּ אִין הַמְּפָתֵחַ מְנַהֵג הַסּוֹתָרִים לְקַנְיָן וְרַק מְסִירַת הַמְּפָתֵחַ שְׁנוֹהֵגִים לְכַתְחֻלָּה רַק לְמָסוֹר לְהַנְּכָרִי הִיא רַק מִטַעַם שְׂאֵמְרוּ בַש"ס ב"ק דָּף נ"ב דְּכִינּוּן שְׁמָסְרוּלוֹ הַמְּפָתֵחַ כְּמֵאֵן דְּאֵמַר לִיָּה לֵךְ חֲזַק וְקָנָה דְּמִי לְעַנְיָן שֶׁהִיָּה יְכוֹל הַנְּכָרִי לַעֲשׂוֹת קַנְיָן גַּם שְׁלֵא בְּפָנֵי הַמוֹכֵר וְשְׁבָזָה גִילָה אֵלָיו הַמוֹכֵר דַּעְתּוֹ שְׂרוּצָה בְּקַנְיָנוּ וּבנ"ד שֶׁהִיָּה גַם שְׁטֵר שְׁבָפְנִי אֲמַר לוֹ עִם הַשְּׁטֵר לֵךְ חֲזַק וְקָנָה א"כ בְּוִדָאֵי שֶׁיְכוֹל הַנְּכָרִי לְהַחֲזִיק שְׁלֵא בְּפָנֵי

המוכר ונדי בזה זולת מה דאסתפק ליה מצד שיהחזיק הנכרי בקנינו אחר זמן איסורו דכינו דאז אסור החמץ בהנאה ד"ת וכל עוד שלא החזיק בו הוי החמץ של הישראל דהרי הוא פמוכרו לו ואז איה חל הקנין והמכירה באה"נ שאינו ברשותו והנה אם אמנם שאין מקום לומר דישראל המוכר בעת מכירתו אחר שאמר לו לה חזק וקנה עם השטר הנ"ל תיכף אסתלק ידו מהחמץ בעוד שהי' שעת היתר ושוב מצי העפוי"ם לזכות גם אחר ז"א כזוכה מן ההפקר דז"א דגם בש"ס ב"ב דף נ"ד ע"ב גבי נכסי עפוי"ם הרי הם פמדבר מטעם דנכרי מפי מטי זוי לידן' אסתלק לי' ישראל לא קנה עד דמטי שטרא לידן' הוי הפי' כפי' הרשב"ם משום דאצל הנכרי די בקנין פסך לחוד לקנין לכו אמרינו דכינו דהנכרי נסתלק בקנינו דלגבין' חשוב קנין ול"ה של הנכרי עוד לכו עד דמטי השטר לישראל הוי הפקר דהרי בישראל הלוקח מישראל חבירו עד דלא מט שטרא ליד ישראל הקונה אמרינו דברשות המוכר קנימא ולא מצי אחר לזכות בנתיים דהוי של המוכר כ"ז שלא החזיק הלוקח בקנין ושכיכולין שניהם לחזור בהם ונהרי הוא חשוב עדיין ברשות מוכר כמש"כ הרשב"ם וע"ש וכן עיין בתוס' גיטין דף ל"ב ד"ה מביטלת ולפ"ד הפנ"י שם בענין מקבל מתנה שאמר אחר שבאת מתנה לידו אי אפשיך בה דהוי הפקד דקאמר הש"ס בכריתות דכי יתב איניש מתנה אדעתא דלקבלי' מיניה ואי לא לא נתיאש הנותן מ"מ זהו רק אליביה דרשב"ג אבל ר"ל ור"ש כרבנן דאמרינו דהבעלים נתיאשו והוי הפקר וכל הקודם זכי וחולם כ"ז רק אחר שבאה המתנה ליד המקבל אבל קודם לכן ליכא שום צד לומר שנתיאש הנותן להיות הפקר והוי של הנותן ע"ש בפנ"י וה"נ קודם שזכה בו העפוי"ם בהחמץ בקנינו הוי של המוכר הנה לכאורה יפה רצה כ"ת לדייק דלא יהי' מועל הקנין של העפוי"ם מה שזוכה בו אחז"א לפי שאז אין בידי הישראל המוכר למכרו לו החמץ האסור בהנאה אף זאת לדעת לכ"ת פי הישראל באמת מכרו להעפוי"ם בשעת ההיתר ובהיתר הי' אופן מכירתו להחמץ ומה שקנהו העפוי"ם ונכה בו לאחז"א שנסאר בהנאה זה פשיטא דשרי דזה דומה ממש לדברי הנ"י בש"ס ב"ק לענין הדלקת גרות בע"ש הדולקות בשבת אף דאשו משום חציו מ"מ שרי דה"ל חציו דהיתר פינו שבעת ההדלקה הנה שרי להדליק ה"ה פאן בשעת המכירה הי' שרי למוכרו ולא אכפת לן מה שזוכה בו העפוי"ם לעצמו ממילא בעידון איסורא אף בנידן חלות המכירה ונכוי אצל העפוי"ם בשעתא דאיסורא דאסור החמץ בהנאה ד"ת הנה גם זה מבואר בפמ"ג לא"ח ססתמ"ג באשיל אברהם ע"ש ש"כ בזה"ל והוי יודע דמשמע דאם עבר ומכר חמץ בפסח לעפוי"ם ממכירה ואלף אינו עובר בב"י דקנה הנכרי אע"פ דהוי אה"נ מ"מ בשיש ידים זוכות קונה ומקנה והוי המכירה מכירה שפיר ע"ש ואין להקשות מדברי התוס' דר"פ פל הזבחים שהקשו על הא דשור הנסקל שנגמר דינו מכרו אינו מכור לרדיא אין הפי' התם דהוי הס"ד של התוס' לפי דהוי אה"נ ל"ש בי' מכירה ורק התם הוי הס"ד של התוס' דאינו מכור מטעם דהוי מקח טעות דמסתמא לא ידע הלוקח שהוא שור הנסקל דאסור בהנאה ועיין בתוס' ב"ק דמ"ה ד"ה מכור וע"ז כ' דלעולם דמחיים מותר בהנאה ורק דאינו מכור משום דאסור לענות דינו וגם שהלוקח א"י לזכות בי' פינון שצריף לסקלו עש"ה וכן הא שכ' התוס' לקמן התם בא"ד שהוכיחו מהא דגנב שור הנסקל וטבחו משלם דו"ה וא"א דשור הנסקל נאסר מחיים בהנאה הא ליתא במכירה ה"פ דליתי במכירה מפני שאסור למכרו שאסור בהנאה זה חשיב ליתי במכירה אבל לענין דיעבד

לא שמענו בעבר ומכרו דלא להוי מכירה וכן מבואר ד"ז מדהרמב"ם ו"ל דפסק דקנה חמץ בפסח לוקה והשתא אי לא דל"מ המכירה והקנין בחב"פ דאסור בהנאה אמאי לוקה זה והנה אם אמנם דכבר הקשו ע"ד הרמב"ם הנ"ל דאמאי לוקה ונימא פל מלתא דאמר רחמנא ל"ת אי עבד ל"מ ואיך תועל המכירה והקנין והא הוי מקח שנעשה באיסור ב"י וע"ז תירץ המקנה בקידושין דף נ"ו דבאמת דאמרינו דל"מ ורק הא דלוקה משום דעבר אמרא דרחמנא וכדאיתא בריש תמורה אבל כ"ז אי הוי הס"ד דרק מצד האיסור שנעשה בהקנין לא יהי תועלת המכירה אמרינו שפיר דמ"מ הוא לוקה משום דעבר אמרא דרחמנא אבל פשנימא דאין דין מכירה פלל באה"נ ואפי' בדיעבד ל"ה מקום להרמב"ם לפסוק דילקה וע"כ ש"מ פדברי הפמ"ג דבדיעבד הוי מכירה והפ"י דאמרו בחמץ שאינו ברשותו מפני שאסור בהנאה לפי שאסור למכרו והתורה השיב ידו מהחמץ שלו ואפ"ה כתבה רחמנא לעבור עליו בב"י פיון דמ"מ שלו הוי וכ"כ הקצה"ח דאה"נ חשיב אינו ברשותו אבל שלו הוי והארבתי בזה במק"א ואכ"מ וכן משמע נמי מדברי הרא"ש בקידושין בסוגיא דהמקדש בערלה שהקשה על הא דמכרו וקדש בדמיהו מקודשת ונהרי הני זוזי לאו דידן' הוי שצריף להחזיר הדמים שהרי מכר לו אה"נ ותירץ לחד תריצא דמירי שמכרו לנכרי וע"ש והשתא אי נימא דבדיעבד ל"מ מכירה באה"נ הרי אפתי ל"ה המעות של הישראל פיון דאין פאן חלות מכירה א"כ המעות של הנכרי עדיין וע"כ דמהני מכירה שפיר בדיעבד באה"נ וכדהפמ"ג וא"כ ה"נ שפיר מהני זכיתו של העכו"ם לאחז"א בהחמץ בפרט דכאן הוי מכירתו של הישראל בהיתר גמור פנ"ל.

אף מה שכ' מעלת כ"ת דגם קנין אג"ק אין פאן דהרי לא קנה הקרקע לא ידעתי דהרי כתב פבוד מעלתו דכ' בהשטר שמכר להחמוצים אג"ק ד' אמות כמש"כ התוס' ב"ב דף מ"ד והנה אם שכ' ר"ת מובא בתוס' בכ"מ דמה שכותבין בהרשאות והקנתי לו ארבע אמות קרקע בחצרי דמהני מטעם הודאת בע"ד אף שאנו יודעים שאין לו ואינו דין פאן דאנו יודעים שיש לו פנאמר בהשאלה בנדאי דמהני מטעם קנין אודאיתא דאודאיתא חשוב קנין ועיין בתוס' ב"ק דף ק"ד ע"ב ד"ה אגב אסיפא דביתיה שכ' דהאי דהי' עומד בגורן בשם ב"מ דף מ"ו דפריף דלקני' ליה המעות אג"ק לחלל עליה מע"ש ומשני דלית ליה ארעא והקשו דהרי גם על שקר מהני בהודאה אע"פ שאין לו קרקע פנ"ל מטעם הודאות בע"ד וכו' דומיא דאודאיתא דאסור גיורא וע"ז כ' התוספות דעל שקר ל"ה מצינו למקרי' מעותיו מדאורייתא שיהיה מצי לפדות בהן מע"ש דרק לענין לגבות מהני שפיר מטעם ההודאה שלו ואף דהוי שקר של"ה לו קרקע מהני מ"מ דמצי מחייב נפשו מטעם הודאתו אבל לקנין לפדות בהמעות מע"ש מדאורייתא בענין שיהיה לו קרקע באמת ואז מהני אג"ק ומטעם קנין ההודאה שלו על הקרקע דחשיב קנין שפיר וכן עיין בתוס' ב"מ דף מ"ו שהקשו התם דלקני' ליה המעות גופו בהודאה דמהני לענין לפדות בהו מע"ש וע"ש בפנ"י ולכן תמהתי מאד ע"ד הט"ו יו"ד סקס"ח סקי"ד ע"ש ש"כ לחלוק ע"ד הב"ח לענין משכון דלא מצי הישראל לזכות להעכו"ם באודאיתא דרק לגבות ממנו אמרינו דמהני הודאה שלו אבל אינו מועל האודאיתא לאפקיע איסורא דרביבות ע"ש ונהרי התוס' הנ"ל כ' בהדיא דמהני קנין אודאיתא גם לענין איסור דאורייתא לחלל מע"ש עליו וצע"כ עכ"פ נתבאר מדברי התוס' דהיכא דבאמת יש לו קרקע מהני קנין אודאיתא ושיכול להקנות אג"ק זו גם להפקיע איסור דאורייתא ואינו דין פאן בהחמץ בכתב לו

והקנתי לו ד' אמות בתצרי דהוי קנן גמור נמי למקני אג"ק זו להחמץ נאשר לכן נפלאתי
ע"ד מעלתו ש"כ להקשות על הא דקנן אג"ק ש"כ התוס' ב"ק דף י"ב וכן בנתיבות
סר"ב דל"ה רק קנן דרבנן דהיכא מהני בבכור פמבואר בהטור ואף דהוי דאורייתא
דהרי זה מבואר מדברי התוס' שהבאתי דקנן אג"ק אף דס"ל להתוס' דהוי רק דרבנן
מ"מ כ' דמהני לפדות מע"ש ד"ת ומלבד זה הרי פבר ביארו זה קמאי דקמאי דקנן דרבנן
מהני לדאורייתא וביוחד אינו מבין דברים שמביא בשם הטור שכ' דהמבחר שבקנינים
שיקנה לו המקום וכו' ולכן הקשה עליו דאג"ק אינו רק דרבנן במחולה מכ"ת שגה בזה
דבאמת פי' דברי הטור אינה מטעם אג"ק רק מתורת חצר ורק שראה בט"ז ב"ד ס"ד
שמביא דבריו של הטור בלשון אגב המקום וכוננתו ע"י המקום ולא אג"ק ורק מדין
חצר וזה הוי קנן דאורייתא כדילפינו לה מקראי ורק בענין חצר לעפ"ם שדייק כבודו
אף דחצר דגברא מטעם שליחות ואין שליחות לעפ"ם הנה לפי שכ' המג"א בסתמ"ח
והש"ך בחו"מ בסרמ"ג סק"ה דבעפ"ם לעפ"ם יש שליחות וע"ש בהש"ך שכ' דנפ"מ
לחב"פ וא"כ הרי לא גרע חצר לעפ"ם מעפ"ם לעפ"ם דמהני בהו שליחות וכן מבואר
גם בקאן גבי בכור בטור הנ"ל וכבר ביארו זה באחרונים וגם אני ביארתי במקום אחר
בראיות ברירות תנו עדיהן דיש חצר לעפ"ם והדברים עתיקין ואכ"מ בזה להאריף:
וגם בלאו כל הנ"ל נראה בריר דהכא שפיר נקנה הקרקע להנכרי מתורת השטר גופו
דחשיב קנן גמור בנדאי דכאן קונה השטר לחודא מטעם דלגבי החמץ הוי פמוכר שדהו
מפני רעתה דאף בלא דמים גמור ומקנהו המוכר להקרקע להלוות בשטר גופו כדי
להמלט מאיסור החמץ דמקנהו ע"י הקרקע ועיין בתוס' ע"ז דף ע"א סד"ה ר"א אמר
היטב ואף גם שזוקף עליו במלנה הרי מבואר בהנתיבות דהשטר לחודא קונה בכה"ג
ע"ש וא"כ פיון שפכת הישראל ומסר להשטר מכירה להנכרי בשעת ההיתר ואף ששכח
אח"כ מלקבל האדראתו ה"ז גמור ומקנהו דאגב איסורא גמור ומקנה פנ"ל וא"כ שטר
לחודא קנה להקרקע להנכרי וממילא דהתמוצים נקנים לו מדין קנן אג"ק ותורת חצר
פנ"ל: גם ראיתי שרצה מעלת כ"ת לדייק ולומר על ההאנדשלאג אף דבמקומו שהמנהג
דקונים באסטומתא זו של האנדשלאג מ"מ פאן גרע טפי מפני דחזינון שלא נתפנון
להקנותו בקנן אסטומתא לחודא דלמה מכר לו אג"ק וש"ק וע"כ דדעתו הנה שלא יקנה
בהאנדשלאג רק בהם וכינון שלא יקנו לו הנ"ל מצד של"ה נתיבות המעות גם בהאנדשלאג
לא יקנה להחמץ במח"כ לא דק בזה דנייה דמצינו בש"ס ב"מ דף י' ע"א דכינון דנפל גלי
דעתיה דבנפילה ניחא ליה דליקני בד' אמות לא ניחא לי' דליקני דרק התם שאני דהרי
הוא מראה ומגלה דעתו לעינינו דלא נתפנון כלל לקנות בד' אמות שתקנו חז"ל דאלו פן
ל"ל שפפל עליו הרי מאליו יקנו לו הד"א שלו משא"כ פאן הרי אדרבה שלילי לקנן
נתפנון ל"ל ההאנדשלאג שעשה וע"כ דנתפנון אגב איסור החמץ לעשות עוד קנן זה
שנוהגין בו הסוחרים דאטי יאמר כבודו דגבי חמץ שנוהגין העולם להרבות בקנינים
שאלו נפל חז קנן מהקנינים אודו כל הקנינים וא"כ גרע עוד בקנינים המרובים שעושה
רק דהאמת יורה דרכו שמתפנון לקנות בקנן זה וגם בקנן אחר שיכל לתפוס עליו קנן
כדי שינצל מפחד איסור חמירא דחמיר טיבא ועל כל חזא וחזא מהם מתפנון הישראל
להקנות להנכרי גמור וגם שהאדראתו ש"כ בהשטר שקבל ושכח מלקבלו מסתמא לא
הי' רוצה בו להיות ע"י פעייל ונפק אזוי רק עוד לקנן נתפנון פמוכן וכינון דקנה הנכרי

באיִדָּהּ הַקְּנִינִים שְׁפִיר דְּמִי וְהַשֵּׁס דב"מ הַנְּ"ל הֵתָם שְׁאֲנֵי דְּגַלִּי דְּעֵתוֹ שְׁלֵא נִתְּכַוֵּן לְקִנּוֹת
בד"א שְׁאֲמָרוּ חו"ל וְכֵאֵן אֶפְכָּה מְגִלָּה יִשְׂרָאֵל דְּעֵתוֹ דְּרַק לְקִנְיָן נִתְּכַוֵּן לְחֻמְרָא הַנּוֹשֵׂא שְׁל
הַחֲמִיץ כְּנ"ל וְכֵן מוֹכַח וּמְבֹנָא לְנוּ נְמִי מִהַשֵּׁס דב"ב דָּף ע"ז גְּבִי זְכוּ בְּשֻׁדָּה זֹו לְפִלוּנִי
וְכִתְּבוּ לוֹ אֶת הַשֵּׁטֶר דְּרָף בא"ל עַל מְנַת שְׁתַּכְתְּבוּ לוֹ אֶת הַשֵּׁטֶר הוּא דְּחֻזְרָא בֵּין בְּשֵׁטֶר בֵּין
בְּשֻׁדָּה אֲבָל בְּלֵא עַל מְנַת לֹא אֲמָרִינָן דְּחֻזְרָא בְּשֻׁדָּה מְשׁוּם טַעְמָא דְּשִׂמְא לֹא גְּמֹור לְהַקְּנוֹתוֹ
בְּק"ס לְחֻזְרָא רַק בְּהַשֵּׁטֶר הָרִי לְעֵינֵים דְּבִלֵּא הִתְּנָה דְּאֲמָרִינָן דְּכִינּוּ דְּק"ס חֲשִׁיב קִנְיָן
לְקִנּוֹת הַשֻּׁדָּה דְּגְּמֹור וְהַקְּנָה בְּלֵא הַשֵּׁטֶר הַשֻּׁדָּה וְרַק דְּחֻזְרָא בְּשֵׁטֶר מְטַעֵם שְׁכ' הַתּוֹסֵף שְׁם
עֵינָן: אִף דְּעוֹד זֹאת נִשְׂאָר בְּיַדִּי לְעֵנּוֹת לְכַבּוֹדוֹ מִה שְׁהֵיטֵב כ"ת לְשִׁאֵן לְדִּיכָא דְּהוּי אֲנֹנְס
עַל הַמְּכִירָה בְּשִׁסְבֵּר שְׁמֵכֵר גְּמֹור וּל"ה הַקְּנִינָן קִנְיָן דְּמִהֵנִי הַבִּיטָל וְאֲמַאי לֹא נִימָא דְּאִין
דְּעֵתוֹ לְבִטָל וְלִהְפָּקֵר מִה שְׁמֵכֵר דְּוּמִיא דְּמִצִּינוּ בִּש"ם נְדָרִים דָּף מ"ג דְּאֲמָרוּ דְּאִין דְּעֵתוֹ
שְׁל הַנּוֹדֵר עַל מִה שְׁהַפְּקִיר בְּפֶרֶט לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּהַפְּקֵר מְטַעֵם נְדָר הֵנָּה לְכֹאֲרָה יָפָה
דְּיִיק מַעְלָתוֹ וּמִהֲרָאוּי לְעֵנּוֹת אֶתְרִיָּה אִף י"ל לְפַע"ד דְּזֵה יִנּוּחַ לְפִי דְּבָרֵי הַת"ש בְּחִידוּשֵׁי
לְפִסְחִים בְּטַעְמָא דְּמִהֵנִי מְכִירַת חֲמִיץ לְהַנְּכָרִי אִף דְּהוּי בְּהַעֲרָמָה מְשׁוּם דְּמִדְּאֲרִיָּתָא בְּבִיטָל
בְּעֻלְמָא סָגִי וְרַק דְּרַבְּנָן הִיא דְּאֲצָרְכוּ בְּדִיקָה וְלָכֵן כֵּינּוּ דְּהוּי רַק מְדַרְבְּנָן הֵם אֲמָרוּ וְהֵם
אֲמָרוּ דְּמִהֵנִי גַם מְכִירָה כְּזוֹ וּמַעְתָּה לִפ"ד ת"ש הַנְּ"ל ע"כ אֲתָה צ"ל כֵּאֵן דְּדַעַתוֹ בְּהַבִּיטָל
הִי גַם עַל מִה שְׁמֵכֵר דְּלוּלִי כֵּן גַם הַמְּכִירָה לֹא מִהֵנִי וְלָכֵן א"ש דְּאֲמָרוּ דְּהִיכָא דְּהוּי אֲנֹנְס
עַל הַמְּכִירָה דְּמִהֵנִי הַבִּיטָל שְׁפִיר מְשׁוּם דְּדַעַתוֹ הִי ע"כ גַם עַל מִה שְׁמֵכֵר בְּהַבִּיטָל שְׁלוֹ
מְטַעֵם הַנְּ"ל וְא"ש וְדו"ק: סִימָן יֵא וְגַם בְּנִידָן הַשְּׁנִית בְּדִין הַמְּצָרְנוֹת אֲשֶׁר שְׁאֵל כ"ת
בְּמִכְתְּבוֹ קְרֵאתִי בְּמִרְחֻבוֹ לְכַבִּי וְאֶעֱנֶנּוּ כְּפִי קוֹנָר יָד מְשִׁיגִי וְזֵה דְּבַר שְׁאֵלְתוֹ שְׁנִית ב"א
שְׁהִי לוֹ שְׁנֵי דִירֹות וְהוֹשֵׁב בְּנוֹ בְּהַדִּירָה הַשְּׁנִי זֵה כְּמָה שְׁנִים וְעַתָּה טוֹעֵן הַבֵּן שְׁאֲבִיו קָנָה
הַדִּירָה שְׁהוּא דֵר בְּתוֹכָהּ לְשִׁמוֹ וְרַק הַפְּעַת מַחֲמַת כְּעַס וּקְטָטוֹת שְׁל אָבִיו עָלֶיהָ וְעַל פְּלָתוֹ
הַלָּף וּמְכַר הַדִּירָה לְאִישׁ אַחֵר וְהַבֵּן בָּא לְזַכּוֹת בְּהַדִּירָה זֹו בְּטַעְנָה הַנְּ"ל אִי אִם לֹא יִזְכֶּה
בְּטַעְנָה זֹו דְּאֲפָשֶׁר לוֹמַר דָּאֵב לֹא קַפֵּד עַל בְּנוֹ כְּמִבְּנֹאֵר בַּחוּ"מ סְקַמ"ט ס"ג וְס"ח מ"מ
רוּצָה לְזַכּוֹת הַבֵּן מְטַעֵם דִּינָא דְּבַר מְצָרָא וְלִסְלַק יָד הַלּוֹקֵם מִהַדִּירָה.

עַכְתָּ"ש: וְאֵלֶּה הֵם הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עָלוּ ע"ג חֲרָשֵׁי חוֹרְשֵׁי רַעִיוֹנֵי לְהַשִּׁיב לְכַבּוֹדוֹ כִּיֵּד ד'
הַטּוֹבָה עָלֵי וְהֵנָּה אִם כִּי זֵה פְּשִׁיטָא דְּהַדִּירָה בְּחֻזְרָת הָאֵב קִינְיָמָאֵן בִּיד הַבֵּן לְזַכּוֹת בְּנִכְסֵי
הָאֵב וְלִהְצִיאָהּ מִחֻזְרָתוֹ בְּלִי שׁוּם רְאִיָּה רַק בְּטַעְנָה כְּזוֹ שְׁאִין בְּהַ מְמִשׁ וְרַק לְגַד הַלּוֹקֵם
שְׁקִנְיָה לְהַדִּירָה וּבָא הַבֵּן לְסַלֵּק לְהַלּוֹקֵם בְּטַעְנָת מְצָרְנוֹת וְהֵנָּה מְפָנִי שְׁהוּא בֵּן פְּשִׁיטָא שְׁאִין
לוֹ טַעְנָה שְׁל מְצָרְנוֹת בְּפֶרֶט לְסַלֵּק לְהַלּוֹקֵם שְׁקִנְיָה כְּבָר הֵלֵא זֵה מְבֹנָאֵר בִּש"ע דְּכ"ע ס"ל
דְּאִין הַבֵּן יָכֵל לְסַלֵּק לְהַלּוֹקֵם כְּמִבְּנֹאֵר בְּסַעִיף ל"ז שְׁהִבִּיא כְּבוֹדוֹ וְע"ש בְּסַמ"ע אִף מְצַד
הַטַּעְנָה שְׁבַח לְסַלֵּק לְהַלּוֹקֵם אַחֵר אֲשֶׁר יָשַׁב בְּהַדִּירָה כְּמָה שְׁנִים וְהֵנָּה אִם דְּהוּי הַדִּירָה
שְׁאוּל לְהַבֵּן מִהָאֵב כְּמָה שְׁנִים לְאֲשֶׁר יָשַׁב בְּהַסְפָּמְתוֹ שֵׁן הָאֵב וְהִיא בְּהַשְׁקָפָה רֵאשׁוּנָה
נִרְאָה לְדַמּוֹת דִּין זֵה נְדִין שׁוֹכֵר שְׁפִסְק הַסַּמ"ע בְּס"ק קמ"ז דְּדִין שׁוֹכֵר כְּדִין מְשַׁכְּמָתָא
שְׁפִסְק הַרְמ"א דִּיכָל הַמְּלִנָּה לְסַלֵּק לְהַלּוֹקֵם וְה"ה נְמִי שׁוֹכֵר דִּיכָל לְסַלֵּק הַלּוֹקֵם ע"ש וְהֵנָּה
רֵאִיתִי שְׁמִבִּיא כ"ת מְדַבְּרֵי הַט"ז לְפִסְנוֹק כֵּן וּנְפִלְאֵתִי ע"ד שְׁהָרִי בַע"ז מְבֹנָאֵר לְהַקְּפָה זֵה
דְּהָרִי הַט"ז דְּיִיק וְכַתֵּב דְּהַשׁוֹכֵר מְסַלֵּק לְהַשׁוֹכֵר הֵא לְסַלֵּק לְהַלּוֹקֵם לֹא שְׁמַעְנוּ דְּאֲדַרְבָּה
דְּשִׁיף טַעְמוֹ שְׁפַתֵּב לְעִיל בְּסַמִּיף דְּהַשׁוֹכֵר רַק מְצָרָן עֲרָאִי וְהַלּוֹקֵם קָנָה קִנְיָן עוֹלָמוֹת וְאִיף
יִתְּכֵן שְׁהַשׁוֹכֵר יָכוֹל לְסַלֵּקוֹ וְרַק שְׁהַסַּמ"ע הוּא שְׁפִסְק כֵּן שְׁהַשׁוֹכֵר מְצִי מְסַלֵּק לְהַלּוֹקֵם

וגם שפנתיבות לא הביא דין זה רק בשם הסמ"ע: אך באמת צריכין אנו להבין דעת הט"ז דמחלק החי דשוכר מההוא דמשפנתא דפסק בהג"ה דהמלנה מצוי מסלק להלוקח ונהרי גם המלנה לא קנה המשפנתא זו קננו עולמית כמו השוכר והיכי מסלק להלוקח שקנה קננו עולמית וגם מאי איפא בין הסמ"ע להט"ז דהסמ"ע השנה דין שוכר לדין משפנתא והט"ז חונק ונראה להבין הדברים דהנה באמת בטעמו של הסמ"ע דהא דאמרינו במשפנתא דיש למלנה דין מצרנות הנה כמו שאמרו בב"מ דף ק"ח דמשפנתא דשכיני גביה ועיין באס"ז בש"ס ב"מ דף ס"ו ד"ה בשעת מתן מעות שהביא בשם הראב"ד ו"ל ו"ל דמשפנתא כמכירה ומאי משפנתא דשכיני גבי' דמכירה לשנה היא או לזמן שפוסק עמו דהרי הוא כמוכר שדהו לשנה וחוזר ולקחו ממנו לאח"כ ע"ש וכן איתא בש"ס פתובות דף נ"ע דרק לאחר שיפדנו הלנה יכול להקדשו וכן למכרו אבל לא קודם לכן וע"ש בתוס' ובב"מ וא"כ פיון דהוי כמכירה להמלנה עד הזמן זהו הפי' דשכיני גבי' שעד הזמן של משפנתא הוי של המלנה ומש"ה הוי פיש להמלנה קננו בגוף המשפנתא ומש"ה אית להמלנה דין מצרנות ולנה דמה הסמ"ע גם דין השוכר לדין משפנתא פיון דגם להשוכר קננו בגוף הקרקע לשעתה דשכירת ליומא ממפר לענו הונאה כמבואר בב"מ פ' הנהב וע"ש בתוס' וגם לכמה דברים כמבואר בחו"מ פמה פעמים וגם לענו שאין המשפר יכל למכרו לזמן השכירות של השוכר כמבואר בחו"מ ששי"ב וכינון שיש גם להשוכר זכוייה וקננו לשעתו בגופה של קרקע ששוכר לכן שפיר דמה הסמ"ע שניהם יחד דין שכירות פדין משפנתא לענו מצרנות שיכול גם השוכר לסלק להלוקח כמו הלנה אבל להט"ז לא נ"ל שיכולין לסלק להלוקח שקנה קננו עולמית משום הקננו שלהם דלשעה כמבואר זה בדברי הט"ז לכן נראה בריר דדעת הט"ז במשפנתא דיש להמלנה דין מצרנות מטעם אחר ולא מטעמו של הסמ"ע שפתבנו רק מטעמא לפי שראיתי באס"ז בב"מ דף ק"ח שמביא בשם רבינו פרוף בספר החכמה בזה"ל משפנתא לית בה משום דינא דבר מצרא דכי היכא דעבדבי' המלנה טוב וישר דאזנפי' אית ללנה נמי למעביד הטוב והישר למכור לו אותו המשכון בדמים שרוצים אחרים ליתן לו ושום ב"מ לא מצוי לעכב עניו דאיהו מצרן טפי דשכיני גבי' דלחכי מקרי משפנתא עכ"ל הנהב עש"ה ומעתה נל"ב דהאי טעמא היא דנראה להט"ז ג"כ במשפנתא ומעתה א"ש דנה הטעם ל"ש רק במשפנתא לומר לפי שעשה לו המלנה הטוב והישר שהלנה אליו וכו' משא"כ גבי השוכר ל"ש האי טעמא לכן שפיר אמרינו דלא מצוי השוכר לסלק להלוקח לפי שהלוקח קנה קננו עולמית ולשוכר אין לו רק קננו לשעה וז"ב בעיני: ומעתה אחר פל החזון הנה אחר דאתברר לנו טעמם של הט"ז והסמ"ע הנה לתרוניהו לית לו למדין בנ"ד שיכול הבן שישב בהסכמת אביו בהדירה פמה שנים לסלק מכח זה להלוקח שקנה את הדירה דאי לטעם הסמ"ע הרי אין להבן שום זכות וקננו בגוף הדירה דבכ"ע ובכל שעה שירצה אביו יכול לדחותו ולמכרה.

וליתנה לאחר כמבואר בחו"מ ר"ס שמ"א בשאלה סתם בשגם דלענו דין שומרים לית גביה קננו בכ"ע שישב בהדירה להתחייב עליה מדין שואל דלית גבי בית דין שומרים כמבואר בחו"מ בבית ששאל ונשרף דפטיר השואל וכינון דל"ה לאותו הבן שום ענו קננו וזכוי' בגוף הדירה להיות כמכר אצלו ואפי' לשעה הרי פשיטא דהסמ"ע נמי לית להבן הנה היושב בהדירה והוא דין מצרן פדין המלנה והשוכר שיכול לסלק להלוקח זה

שְׁקִנָּה וְאִינוּ דִּין לְדַעַת הַט"ז פְּשִׁיטָא דל"ש הַטַּעַם שֶׁל הַמְלִינָה הֵכָא לְפִי שְׁעֵשָׂה עִמּוּ טוֹבָה דְאִטִּי מַה שִׁישָׁב בְּהַדְרָה כְּמָה שְׁנִים חֲנָם אִין פְּסָף הִיא הַטוֹב וְהַיִּשָּׁר שְׁעֵשָׂה לוֹ וְא"כ פְּשִׁיטָא דְאִין לְהַבֵּן הִנֵּה שׁוּם כּוֹחַ וְיָד לְסַלֵּק לְהַלּוֹקֵחַ מִפְּנֵי טַעְמִים הַנ"ל וְגַם צְדָקוֹ דְּבָרֵי כְּבוֹד מַעֲלָתוֹ שְׁפָתַי לְהַב"י שֶׁכ' גְּבִי שׁוֹכֵר דְּאַחַר שְׁפָלוֹ יָמֵי שְׁפֹנְרָתוֹ בְּאֵם אֲזַי הַשְּׁפִירוֹ הַמְשַׁפֵּר לְאַחַר דְּאִין בְּיַד הַשׁוֹכֵר לְסַלֵּק לְהַלּוֹקֵחַ עוֹד וְלָכֵן ה"ה כָּאֵן מִיָּד שְׁמַכְרָא אֲבִיו שׁוֹב גְּסַתְלָק תִּיכְף הַזְכוּת שֶׁל הַבֵּן וְהָיָה שֶׁל הַלּוֹקֵחַ וְהָיָה זֶה פְּלֶאֶתֶר שְׁפָלוֹ יָמֵי שְׁכִירָתוֹ שֶׁל הַשׁוֹכֵר אֲדָה לְדְבָרֵינוּ הַנ"ל בְּלֹא"ה ל"ש גְּבִיָּה מַצְרֶנֶת פְּלָל כ"ז נִלְע"ד בְּרוּר לְדִינָא: סִימָן יב בְּסִפְרָא בְּר לואי לְכָבוֹד מִר אָבָא מו"ר הֶרֶב הַגָּאוֹן הָאֲמַתִּי מוֹפֵת הַדּוֹר נ"י בַּמ"ק לֹא"ח סִימָן ט"ו רֵאִיתִי שְׁנִשְׂאֵל בְּשִׂאֵלָה בְּיִשְׂרָאֵל שְׁלֵקַח מַעֲכוּ"ם י"ש קוֹדֵם פְּסַח וְקִנְאוֹ בְּקִנְיָן גְּמוּר פְּדָרָף הַתְּגָרִים וְהַעֲכוּ"ם יַחַד לוֹ מְקוּם שֶׁהִ"ש עוֹמֵד בְּתוֹכוֹ וְרַק הַתְּנָה הַעֲכוּ"ם עִם הַיִּשְׂרָאֵל הַלּוֹקֵחַ שְׂאֵם לֹא יִפְרַע לוֹ הַמְּעוֹת בְּעִבּוּר הַי"ש חֲדָשׁ אַחַר הַפְּסַח אֲזַי הַמְּכָר וּבְטַל וְהָיָה כִּלְאֵי הִנֵּה לְמַפְרַע וְע"ז הַנִּיחַ הַי"ש מְמַנְשֵׁן בְּיַד הַמּוֹכֵר וְגַם שְׁהַנְּכָרִי הַמּוֹכֵר קָבַל עָלָיו אַחֲרֵיכֵן מֵהִ"ש עַד זְמַן הַמְּוַגְבֵּל הַנ"ל וְעַתָּה שְׁכַח יִשְׂרָאֵל זֶה לְמַפְרַע לְהַחֲמִץ קוֹדֵם הַפְּסַח וְנִשְׂאֵלָה אִם רִשְׁאֵי הַיִּשְׂרָאֵל אַחֲרָה"פ לְסַלֵּק הַמְּעוֹת לְהַנְּכָרִי וּלְקָבַל הַי"ש מֵהַעֲכוּ"ם אוֹ לֹא וְאִם עוֹבֵר עַל ב"י עַל הַי"ש עַכ"ד הַשְּׂאֵלָה: וְאַשְׁרֵי חֲזִיתִי בְּקֵט שְׁפָלִי מְדֵי שְׁתִּי מְעִינֵי בְּנֵה הֵלֹא הִיא דְהַנֵּה הַרְמַב"ם בַּפ"ד מ"ה חו"מ הַלְכָה ה' כְּתַב וְנ"ל יִשְׂרָאֵל שְׁהַרְהִין חֲמִצּוֹ אֲצֵל עֲכוּ"ם אִם א"ל אִם לֹא הִבְאִיתִי לָךְ מְעוֹת מִכָּאֵן וְעַד יוֹם פְּלוּנֵי קִנְיָה חֲמִץ זֶה מַעֲכָשְׁיוֹ הַרִי זֶה בְּרִשׁוֹת עֲכוּ"ם וְאוֹתוֹ הַחֲמִץ מְוַתֵּר לְאַחַר הַפְּסַח וְהִיא שְׁיִהְיֶה אוֹתוֹ הַזְּמַן שְׁקָבַע לוֹ קוֹדֵם הַפְּסַח וְאִם לֹא א"ל קִנְיָה מַעֲכָשְׁיוֹ נִמְצָא אוֹתוֹ הַחֲמִץ כְּאֵלוֹ הוּא פְּקֻדוֹן אֲצֵל הַעֲכוּ"ם וְאִסוּר בְּהַ נֶאֱדָה לְאַחַר הַפְּסַח עַכ"ל הַרְמַב"ם וְע"ש בְּהַרְאָב"ד שְׁהַשִּׁיג עָלָיו וְגַם בְּהַרְא"ש בְּשִׁמְעָתָן שֶׁה"ק עָלָיו וְנ"ל הַרְא"ש וְלֹא נִהְיָרָא לִי דְהָא הַש"ס קָאָמַר לְאַבְיֵי דַל מַפְרַע גּוֹבָה מַש"ה מְוַתֵּר בְּהַנֶּאֱדָה דְּבַרְשׁוֹתוֹ דְּנְכָרֵי הָיָה קָאִי אֶלְמָא דְאַמְרִינוּ דְּכִינוּ דְלִמְפְרַע גּוֹבָה ה"ל כְּאֵלוֹ כְּבָר קוֹדֵם הַפְּסַח הָיָה חֲמִץ שֶׁל הַנְּכָרִי וְא"כ ה"ה לְרַבָּא בְּאָמַר לִיָּה מַעֲכָשְׁיוֹ לְמָה לֹא נִימָא גַם כִּי הִגִּיעַ הַזְּמַן לְאַחַר הַפְּסַח דְּשָׂרֵי כִּינוּ דְלִמְפְרַע הָיָה חֲמִץ שֶׁל הַנְּכָרִי כִּינוּ דְאַמַר לִיָּה מַעֲכָשְׁיוֹ וְא"כ מ"ש דְהִגִּיעַ הַזְּמַן קוֹדֵם הַפְּסַח דְּנִקַט הַרְמַב"ם ז"ל וְאִם אֲמַנְמֵם דְזֶה ס"ל לְהַרְמַב"ם דְּבִלָּא מַעֲכָשְׁיוֹ הָיָה גַם כִּי הִגִּיעַ הַזְּמַן קוֹדֵם הַפְּסַח חֲמִץ שֶׁל הַיִּשְׂרָאֵל וְהָיָה רַק כְּפְקֻדוֹן אֲצֵל הַנְּכָרִי מִטַּעַם דַּס"ל לְהַרְמַב"ם דִּישׁ דִּין אֶסְמַכְתָּא לְעַכּוּ"ם וְלָכֵן אִי לֹאוֹ מַעֲכָשְׁיוֹ לֹא קִנְהוּ הַנְּכָרִי לְהַחֲמִץ שֶׁל הַיִּשְׂרָאֵל גַם קוֹדֵם הַפְּסַח אֲבָל זֶה תְּמוּהָ עַל הַרְמַב"ם דְּבָאָמַר מַעֲכָשְׁיוֹ לְמָה ל"מ גַם כִּי הִגִּיעַ הַזְּמַן לְאַחַר הַפְּסַח וּמ"ש מְדַאבְיֵי דַס"ל דְלִמְפְרַע גּוֹבָה דְהַחֲמִץ שָׂרֵי בְּשִׁגְבָאוֹ הַנְּכָרִי לְאַחַר הַפְּסַח מִשׁוּם דְהָיָה חֲמִץ שֶׁל הַנְּכָרִי לְמַפְרַע וְה"נ בְּמַעֲכָשְׁיוֹ יִהְיֶה שָׂרֵי חֲמִץ גַם כִּי הִגִּיעַ זְמַנּוֹ אַחֲרָה"פ דְּגַבְּאוֹ הַנְּכָרִי לְמַפְרַע וְהָיָה חֲמִצּוֹ שֶׁל הַנְּכָרִי מַעֲקָרָא וְלִישָׁב דְּבָרֵי רַבִּינוּ נִלְע"ד בְּדָרָף נְכוּן דְעָה בִּינָה וְהַשְׁכָּל וְזֶה הַחֲלִי: דְהַנֵּה אֲמַרְתִּי לְחֲדָשׁ לְפָשׁוּט סְפָקוֹ שֶׁל בַּעַל הַשְּׁעָר הַמְּלִיָּד דְאַסְתַּפַּק לִיָּה בְּפָרְקַי ה' מ"ה אֲשַׁנֵּת וְנ"ל עוֹד אֲנִי מְסַתַּפַּק בְּמִי שֶׁהַלְוָה לְרֵאוּבֵן עַל לוּלָב וְאַתְרוּג אִי אֲמַרִּינוּ כִּינוּ דְבַע"ח קוֹנָה מְשָׁכוֹן חָשִׁיב כְּשִׁלּוֹ וְיוֹצֵא בּוֹ י"ח דְקָרִינוּ בִּי שְׁפִיר לְכֶם כִּי הִיכָא דְלַעֲגִינוּ ב"י אֲמַרִּינוּ דְעוֹבֵר עָלָיו וְחָשִׁיב כְּשִׁלּוֹ וְיֵשׁ צְדָדִין לְכָאֵן וּלְכָאֵן וְצ"ע עַכ"ל וְלַע"ד נִרְאֶה דְהַדְבָרִים פְּשׁוּטִים בְּעִינֵי עַל פִּי דַעַת הַר"ן בְּש"ס גְּדָרִים דָּף ל' ע"א דְקִנְיָן לְזַמַּן אִינוּ רַק קִנְיָן פִּירוֹת וּמַעֲתָה נִלְע"ד דְגַם הָא דְבַע"ח קוֹנָה מְשָׁכוֹן כִּינוּ דְהָיָה רַק קִנְיָן

לזמן דהיינו עד עת הפקדון! לכן ל"ה קנינו של זה המלוה רק קנין פירות והנה איתא בש"ס ב"ב דף קל"ז גבי נכסי לה ואחריה לפלוני וכו' אתרוג זה נתן לה במתנה ואחריה לפלוני וכו' באנו למחלוקת רבי נרש ב"ג עד פאן לא פליגי אלא דמר סבר קנין פירות קנינו הגוף דמי ומר סבר לאו קנין הגוף דמי אלא הקא אי מיפק לא נפק אמאי יתבי' נהליה וכו' ע"ש וע"ש ברשב"ם דכל ענין מה דאמרין שם דיצא אפילו לר"ל ובין לרשב"ג דקאמר דינא הוי רק משום דאחריה שאני וכינן דיתבי' נהליה רק לצאת בו וע"ש בהרא"ש דפי' דמסתמא יתבי' נהליה באופן המועל במתנה על מנת להחזיר עכ"פ מוכח ומבואר משם דאי לאו משום אחריה ורק משום קנין הפירות לחודא ל"ה מקום לצאת בי' י"ח דל"ה חשיב לכם וא"כ ה"ה פאן במשפון פיון דלית להמלוה רק קנין הפירות ל"מ לצאת בי' בהלולב והאתרוג הממנשפון בידו אף גם אי בע"ח קונה משפון: וע"פ דרף הנה הנה מה טוב ומה נעים לי לישוב מה שהקשתי על המג"א בסת"מ סק"א שכו' לענין פקדון חמץ של נכרי בי' ישראל וקבל עליו הישראל אחריות דעובר עליו ע"ש שכתב בי"ל ובכל מקום דישראל חייב לבערו ועבר עליו ולא ביערו אם בא העפום אחר הפסח רשאי הישראל ליתן לו החמץ דבזה לא קנסו הישראל שלא ישיב לו רק דמי החמץ דומיא דגזל חמץ ועבר עליו הפסח דאומר לו הרי שלח לפניה אע"ג דאם נאבד צריף לשלם דמי' וקא קשיא ליה בגונן' דהנה נודע ביהודה מה שהקשו בקדמונים על הא דגזל חמץ ועבר עליו הפסח דאומר לו הרי שלח לפניה והא ה"ל פורע חובו באה"נ ואמאי יכל למפטר נפש הגזלן בהחמץ שאומר לו הרי שלח לפניה ומירצו דאי לא תימא הכי דמאי אמרת דיתן לו רק דמים א"כ שוב חבירו הגזלן נהנה מהאיסור הנאה החמץ שלו וא"כ האי מיניהו מפקת לכן הוא אומר לו הרי שלח לפניה ואולם פל זה שנייה רק לומר גבי גזל חמץ ועבר עליו הפסח בישראל מיישראל לכן שנייה לומר פנ"ל ואולם הקא בישראל מעכו"ם שהפקיד עכו"ם חמצו אצל ישראל בכאן יפלא היכי שרי הישראל לומר להעפום"ם הרי שלח לפניה והא ה"ל פורע חובו באה"נ דהקא להיפה לא מצית אמרת לפי שהמפקיד עכו"ם וא"כ קשה ע"ד של המג"א דהיכי מדמה לגזל חמץ וכו' לומר לו הרי שלח לפניה דהרי הקא שאני ואיה רשאי לומר להעפום"ם הישראל הרי שלח לפניה והא ה"ל פורע חובו באה"נ אף יש לומר לפ"ד הרא"ש בריש פסחים שכתב דכיון שמשאיל לו הנפקד ביתו לשמירת ממונו של המפקד לכל קרינן בי' ביתו ורשותו של המפקד ומעתה א"ש דהמג"א דהרי הקא בפקדון של הנכרי בי' ישראל דכיון שמקומו מושאל להפקדון ה"ל פמונח ברשות הנכרי ולא פורע חובו הוא פלל להנכרי פיון שהחמץ מונח ברשותו והוי בידו של הנכרי לגמרי דרק בגזל חמץ דלא שנייה זה דהגזלן ישאל המקום להנגזל כמובן לכן הוי שפיר הס"ד דחשוב פורע חובו והוי אסור אי לאו טעמא דממנ"פ פיון דשניהם ישראלים משא"כ הקא גבי פקדון חמץ של עכו"ם אצל ישראל אף דל"ש תירץ הנ"ל פיון שהמפקד עכו"ם והוי חשיב הישראל כפורע חובו באה"נ מ"מ הרי לאו פורע חובו חשיב דחשיב ממש החמץ של הנכרי אצלו ולא ברשות ישראל הוי קאי דלחשב הישראל כפורע חובו באה"נ מה שמחזירו להעפום"ם ולכן שפיר כ' המג"א דאין לקנסו לישראל להשיב רק דמי' להנכרי דדמי שפיר לגזל חמץ וכו' דלא קנסינו להגזלן ומצי אומר לו הרי שלח לפניה ואולם דאי קשיא לי הא קשיא לי הא דתירץ ריב"א בתוס' בסוגיין ד"ה אלא דהשתא פי מוקי פלוגתיהו בדר' יצחק מייירי

שפדאו נכרי לבסוף והשתא היכי מצי מיירו בהכי דהרי הכא פיון דהישראל קונה להמשכון א"כ ה"ל פמונו בכל ימי המשכנתא ול"ש דהישראל השאיל לו המקום של החמץ להנכרי פיון דהו"ל ממונו של הישראל ולא דמי לפקדון שכ' הרא"ש דחשיב רשותיה של המפקד ע"י שהנפקד משאיל לו המקום לממונו של המפקיד אבל הכא הו"ל ממונו של הישראל דבע"ח קונה משכון והוי פשלו ומעתה תקשה דהיכי מצי הישראל להחזירו להעכו"ם פשפדאו חמץ האסור בהנאה והא הוי פורע חובו באה"נ פשהממשכון עכו"ם דל"ש לומר להיפך פנ"ל ודוחק לומר דמיירי באיסור דוקא פשפדאו והישראל החזירו באיסור דוקא דזהו דוחק פמוכן אף לפידברינו האמורים למעלה יתיישב דלכאורה קשה לפ"מ שהעלנו בסמוך דקננו המשכון דלזמן חשיב רק קננו פירות והנה ידוע מה שכ' התוס' ב"ב דף נ' ד"ה קסבר וכן בש"ס יבמות דאפילו אי קננו הפירות פקננו הגוף דמי מ"מ ל"מ הקננו פירות לעקור לגמרי לקננו הגוף וא"כ לכאורה תקשה ה"נ היכי אמרינו דכיון דהישראל קונה להמשכון החמץ ועובר עליו לכן נאסר בהנאה הרי פיון דאה"נ אין לו בעלים וא"כ ע"י הקננו הפירות של הישראל נעקר הקננו הגוף של הנכרי והיכי מצינו לאסרו בהנאה להחמץ אולם דו"א דבאמת רק אצל ישראל פיון דלא שרי להנות ממנו הוא דשייך לומר זה דאיסור הנאה אין לו בעלים משא"כ אצל עכו"ם דלדידיה שרי החמץ לאכלו ולמכרו לנכרי הרי אצלו אית בעלים להחמץ ולכן אין פאו עקירה לקננו הגוף של הנכרי לגמרי אמור מעתה בטוב ונועם יתיישב קושיתי שהקשיתי על תירץ ריב"א דהיכי מצי הישראל שקה להמשכון להחזירו להנכרי הפא לפדותו והא ה"ל פורע חובו באה"נ דזה אינו דמה תאמר ותדון פאן משום דע"י שע"ע הישראל ונאסר בהנאה לא יהא רשאי הישראל להחזירו להעכו"ם גוף החמץ מטעם דהוי פורע חובו באה"נ א"כ הרי קננו פירות של הישראל בהחמץ יעקר לגמרי קננו הגוף של הנכרי דהרי גוף החמץ של הנכרי לא ישיב לו וכנה אין להקננו פירות פח לעקור לקננו הגוף של האחר אלא דלפ"ז תקשה בעיני להלם דברי התוס' בש"ס ב"מ דף פ"א ד"ה והא ע"ש שכ' דאף דבע"ח אינו קונה משכון רק שלא בשעת הלואתו מ"מ פיון דשלא בשעת הלואתו קני ליה לגמרי מדר' יצחק בשעת הלואתו נמי אלים שעבודי לחשוב מצוי החמץ אצל הישראל לעבור עליו בב"י וכן בנכרי שהלנה לישראל על חמצו אי הוי הס"ד דנכרי מישראל קונה משכון ל"ה נאסר החמץ אפילו במשכנו בשעת הלואתו פיון דשלא בשעת הלואתו קני לגמרי בשעת הלואתו נמי אלים שעבודי דנכרי שלא יצטרף לבערו וכו' דל"ח מצוי אבל הישראל וכו' ע"ש ודברי התוספות אלו מרפסין איגרא וקשים להלמם דגם במשכנו שלא בשעת הלואתו בנכרי מישראל אם הוי הס"ד דנכרי מישראל קונה משכון אמאי לא יהא הישראל עובר עליו והרי הוי גוף החמץ של הישראל ולא יהי רק חמצו של ישראל ביז נכרי ובאחריתו של נכרי נמי קיי"ל דעובר עליו בב"י דא"נ דקונה להמשכון אית ליה רק קננו פירות להנכרי פנ"ל וכיון דלא יכול לעקור הקה"ג של הישראל אמאי אינו עובר עליו הישראל ואינו דין במשכנו בשעת הלואתו והנה אם גם תחלת דברי התוס' בישראל מנכרי שכתבו דכיון דשלא בשעת הלואתו קונה להמשכון ישראל מנכרי גם בשעת הלואתו אלים שעבודי לעבור עליו בב"י נמי תמוהים בעיני כל עובר מה דתלאן זה בזה בשעת הלואתו בשלא בשעת הלואתו ולמימר הואיל ושללא בשעת הלואתו קונה לגמרי אף גם בשעת הלואתו קונה לענן ב"י

דְּהִיכִי תְלוּי הָא בְּהָא וּכְמוֹ שֶׁהֲרֵבָה לְתַמּוּהָ גַם בְּשׁ"ד בְּחו"מ סע"ב: וְאַנְכִי בְּעֵנִית דְּעֵתִי
אֲעִנֶה עַל מָה שֶׁעָמְדוּ בְּאַחֲרוֹנָה לְרֵאשׁוֹנָה מֵה דְקָשָׁה בְּיִשְׂרָאֵל מִנְּכָרִי שֶׁפְּתָבוּ דְכִינּוּן דְשִׁלָּא
בְּשַׁעַת הַלְוָאתוֹ קוֹנָה לְהַמְשָׁכּוֹן בְּשַׁעַת הַלְוָאתוֹ נְמִי קִנְיָנוּ אֵלִים לְעִבְרוֹר עָלָיו בְּב"י וְטַעֲמָא
בְּעֵי וְאַמִּינָא לְיִשְׁבֵּי דְהֵנָּה פְּתַב הֶר"ן בְּסוּגְיָא דְנִכְרִי שֶׁהֲלֵנָה וְכו' שֶׁהֲקָשָׁה עַל הָא דְמוֹקֵי
הַש"ס שֶׁנִּכְרִי שֶׁהֲלֵנָה לְיִשְׂרָאֵל וְכו' דְמִיָּירִי פְּגוֹן שֶׁהֲרֵהִינוּ אֲצֵל הַנִּכְרִי וּבְאָמַר לִיה מַעֲכָשְׁוֹ
דְּבַכָּה"ג קָם לִיה לְמַפְרַע בְּרִשׁוֹת הַנִּכְרִי דְשָׂרִי הַחֲמִיץ וְהִקְשָׁה הֶר"ן אֲמַאי לֹא נִימָא דְמ"מ
יְהֵא חֲשִׁיב הַחֲמִיץ שֶׁל הַיִּשְׂרָאֵל לְעִבְרוֹר עָלָיו בְּב"י מְטַעַם הוֹאִיל וּבִידּוֹ לְפָדוֹתוֹ פְּדָאֲמָרִינוּ
מְרִינוּ גַבֵּי חֵלָה הוֹאִיל וְאִי בְּעֵי מִמַּתְשַׁל עֲלָה פְּדִידָה דְמִי לְעִנְיָן לְעִבְרוֹר עָלָה בְּב"י וְתִירָץ
דל"ד דְגַבֵּי חֵלָה לֹא מְחַנְסָר רַק דִּיבְרָ בְּעֵלְמָא הֵיא דְאֲמָרִינוּ הוֹאִיל מִשָּׂא"כ פֶּאן דְמַחְנָסָר
מְמוֹן לֹא אֲמָרִינוּ הוֹאִיל ע"ש וּמַעֲתָה אֲמַרְתִּי דִּיש לְפָרֵשׁ הֵיטֵב דְבָרֵי הַש"ס בְּרִישׁ פְּסָחִים
בְּזָה בְּהָא דְאָמַר לְהוּ רְבָא לְבָנֵי מְחוּזָא בְּעִירוֹ חֲמִירָא דְבָנֵי חֵילָא מְבַתִּיכוּ פִּינּוֹן דְאֵלוּ מְגֻנּוּב
וְכו' וּבְעֵיתוֹ לְשִׁלּוּמֵי פְּדִלְכוֹן דְמִי ע"ש בְּהָרָא"ש ז"ל שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁם בַּה"ג שֶׁכ' דְאָפִי אִינוּ
רַק ש"ח מ"מ עוֹבְרָ עָלָיו בְּב"י וְרַק שֶׁדְחַק לְמוֹקְמֵי הָא דְאֵלוּ מְגֻנּוּב וּמִתְבִּיד וְכו' דְקָאֲמַר
הַש"ס בְּפִשְׁעָה קָאֲמַר וְהוּא דִּוְחַק לְמוֹקְמֵי בְּהִכִּי דְפִשְׁטִיט דְבָרֵי הַש"ס לֹא נִרְאָה דְמִיָּירִי
רַק בְּפִשְׁעָה אָף לִוְלֵי דְבָרֵי ז"ל הֵיזָה נִרְאָה בְּעֵינֵי לְפָרֵשׁ דְבָרֵי הַש"ס לְדַעֲתוֹ דְבַה"ג
בְּבִיאָר נִכּוֹן וְהוּא דְבְּאָמַת דְבָרֵי הַש"ס אֵלוּ כְּבָר פְּרָשׁוּ בְּאַחֲרוֹנִים דְאָף דְאִין דִּין שׁוּמְרִים
בְּעַפּוּ"ם מ"מ מְהֵנִי בְּשִׁקְיָבֵל הַיִּשְׂרָאֵל בְּפִי אַחֲרִיּוֹת וּמִיָּירִי הַש"ס בְּהִכִּי וּמִש"ה עוֹבְרָ
עָלָיו וְגַם הֵנָּה פְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּש"ס ב"מ דָּף נ"ח גַּבֵּי הַקְּדִישׁוֹת דְנוֹשָׂא שְׁכָר אִינוּ מְשַׁלֵּם
דְּפָרִיף מְהֵאֵי דְשׁוֹכְר וְכו' לְשִׁמּוֹר אֵת הַפְּרָה וְכו' וּמִשְׁנֵי ר"ש בְּשִׁקְיָבֵל מִיָּדוֹ וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסֵ'
מְהֵא דְמַתְנֵה ש"ח לְהִיּוֹת פְּשׁוּאָל אֲלֵמָא דְבַדְבָרִים בְּעֵלְמָא סְגִי וְלֹא בְּעֵי קִנְיָן וְתִירָצוּ
דְדוֹקָא הֶתֵּם בְּמַתְנֵה ש"ח לְהִיּוֹת פְּשׁוּאָל דְהֵנִי עַכ"פ עֵתָה ש"ח לְכוֹן מְהֵנִי שְׁפִיר רַק הַתְּנָאֵי
שְׁלוֹ בְּדִיבּוֹר בְּעֵלְמָא לְהִיּוֹת דִּינוּ פְּשׁוּאָל מִשָּׂא"כ בְּהַקְדָּשׁ דְּפִטוֹר לְגַמְרֵי מִדִּין שׁוּמְרִין ע"כ
לֹא מְשַׁתְּעַבֵּד בְּלֹא שׁוּם קִנְיָן רַק בְּדִיבּוֹר.

בְּעֵלְמָא הַיִּנְצָא לְנוּ מִדְּבָרֵי הַתּוֹסֵ' אֵלוּ דְרַק פְּשְׁחֵיב מִדִּין ש"ח הוּא דְמַצִּי לְהַתְּנוֹת בְּדִיבּוֹר
בְּעֵלְמָא לְהַתְּחַיֵּיב טְפִי פְּדִין שׁוּאָל מִשָּׂא"כ בְּשִׁאִינוּ עוֹד שׁוּמְר ל"מ דִּיבּוֹר בְּעֵלְמָא וּבְעֵי
קִנְיָן לְהִיּוֹת דִּינוּ פְּשׁוּמַר וּמַעֲתָה נ"ל לְדַעֲתָה בַּה"ג בְּבִיאָר דְבָרֵי הַש"ס דְּפִסְחִים דְאָם אֲמַנְם
דְלְדְבָרֵי בַּה"ג מִיָּירִי בְּהֵנִי בְּנֵי מְחוּזָא בְּשִׁקְיָבֵלוּ עַל עֲצָמָם רַק אַחֲרִיּוֹת פְּשִׁיעָה אֲכֹן שְׁפִיר
קָאֲמַר לְהוּ רְבָא לְבָנֵי מְחוּזָא דְאָף אַחֲרִיּוֹת פְּשִׁיעָה לְחוּדָא לֹא סְגִי לְהִיּוֹת ע"ע בְּב"י מְחַמַּת
שְׁקִיבְלוּ עַל עֲצָמָם אַחֲרִיּוֹת פְּשִׁיעָה גַם לְבַה"ג דְאֲכֹן שְׁפִיר ס"ל לְבַה"ג דְּבַכָּה"ג עוֹבְרָ עָלָיו
מְטַעַם הוֹאִיל פִּינּוֹן דְהַשְׁתָּא דִּין ש"ח עָלָיו מְחַמַּת הָאַחֲרִיּוֹת פְּשִׁיעָה שְׁקִיבְלוּ עָלָיו מְהֵנִי רַק
דִּיבּוֹר לְקַבֵּל עָלָיו גַּם אַחֲרִיּוֹת דְגֻנְיָבָה וְאַבְיָדָה וְכִינּוֹן דְמַחְנָסָר רַק דִּיבּוֹר בְּעֵלְמָא לְכוֹן שְׁפִיר
עוֹבְרָ עָלָיו פְּשִׁיעָה רַק אַחֲרִיּוֹת דְפִשְׁעָה מְטַעַם הוֹאִיל אִי בְּעֵי מְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ אַחֲרִיּוֹת
דְגֻנְיָבָה וְאַבְיָדָה וּכְמוֹ דְאֲמָרִינוּ דְעוֹבְרָ עָלָיו מְטַעַם הוֹאִיל וְאִי בְּעֵי מִתְשַׁיִל וְלְכוֹן שְׁפִיר
קָאֲמַר לְהוּ רְבָא לְבָנֵי מְחוּזָא בְּעִירוֹ חֲמִירָא דְבָנֵי חֵילָא דְאָף דְאֵתֵם אִינְכֵם מְקַבְּלִים עֲלֵיכֶם
רַק אַחֲרִיּוֹת דְפִשְׁעָה מ"מ פִּינּוֹן דְמִשְׁכַּחַת בְּשׁוּם פְּנִים אֲצִלְיֵכֶם חֵיּוּב דְתְשִׁלוּמֵי גֻנְיָבָה
וְאַבְיָדָה וְהֵינּוּ ע"י דִּיבּוֹר בְּעֵלְמָא שְׁתַּקְבְּלוּ עֲלֵיכֶם הָאַחֲרִיּוֹת דְגֻנְיָבָה וְאַבְיָדָה פְּדִלְכוֹן דְמִי
גַּם עֲכָשְׁוֹ מְטַעַם הוֹאִיל וְכו' פנ"ל: ולפ"ז שְׁפִיר י"ל נְמִי בְּבִיאָר דְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת פִּינּוֹן
דְבְּאָמַת גַּם בְּשַׁעַת הַלְוָאתוֹ קוֹנָה הַמְשָׁכּוֹן הַחֲמִיץ לְעִנְיָן דְמַחְיֵיב בְּפִשְׁעָה עֵינּוֹן ס"פ הָאֲנֻמְנִין

ובתוס' ובש"מ שם ממילא אמרינן פיון דשלא בשעת הלואתו קונה אותו לגמרי להתחייב כש"ש פמו שפכת התוספות בכ"ד לכן גם בשעת הלואתו אף דלית ליה רק קנין לחיוב פשיעה מ"מ הוא עובר עליו מטעם הואיל וכו' לפי שאינו מחוסר רק דיבור בעלמא בשפכר קנהו לענין החיוב פשיעה ואם פן עובר עליו מטעם דבכה"ג דלא מחוסר רק דיבור אמרינן שפיר הואיל ואי בעי מקבל עליו האחריות דגניבה וכו': ועתה נפן לישוב דברי התוספות שכתבו דאי הוי הס"ד דנכרי מישראל קונה משכון א"כ אפילו בשעת הלואתו נמי אלים שעבודיה דלא יהא חשיב מצוי אצל ישראל שלא לעבור עליו הישראל בב"י דלכאורה צריך ביאור וטעמא מאי הרי מ"מ גוף החמץ של הישראל וכמו שעמדנו עלה בסמוך: אף נראה דבאמת לכאורה קשיא לי קושיא נפלאה לפ"ד הר"ן בפ' מי שאחזו גבי ה"ז גיטף על מנת שתתני לי מאתים וזו ע"ש שכתב דהיא דהוי התנאי בשב ואל תעשה פגון בהרי זה גיטף שלא תשתה יין וכי"ב דמתירן אותה לינשא מיד ואין חוששין שפא תעבור על תנאה ועיין בתוס' גיטין דף פ"ב ע"ב ד"ה שר"א בתירץ הר' אלחנן שכתב דרק במאתים וזו היא דאיכא למיחש שפא תפסיד אשר לה ולא תוכל לקיים תנאה וכו' אבל בעל מנת שלא תנשא לפלוני ליכא למיחש שישאנה בע"כ והיינו דבכה"ג דהוי בידה שלא לבטל התנאי ל"ח שתבטל כדי לעבוד איסורא ומעתה קשה הרי דעת ר"י בתוס' פסחים דף כ"ט דהמשהה חמץ על מנת לבערו אין עובר עליו וא"כ תקשה גבי נכרי שהלנה לישראל על חמצו גם כפי מה דנקטינן דנכרי מישראל לא קני משכון הרי פיון דהיא הוי בשב ואל תעשה שלא לפדותו וא"כ בודאי דדעתו של הישראל שלא יפדנו פיון שאם יפדנו הרי הוא אסור בהנאה ומה בצע בהחמץ שיפדנו אחר הפסח מיד הנכרי פיון שהוא אסור בהנאה ושפיהות פן נימא דהו"ל כמשהה חמץ על מנת לבערו לאחר הפסח ואמאי יהא עובר אף א"נ דנכרי מישראל לא קני משכון ומה"ט נמי בודאי אין לחוש לשפא יפדנו פי היכא דלא לעבור עליו.

איברא דהא ליתא דלכאורה הקשיתי בריש פסחים דקאמר ש"מ מדר"ע תלת וכו' וש"מ דלא אמרינן מתוך שהותרה הבערה לצורך וכו' וכ' שם התוס' אף דבעינן צורך היום קצת מה שמבערו שלא יעבור עליו בב"י הנה זה חשיב צורך היום קצת והקשיתי עלה דמה צורך היום הוא זה להתירה להשריפה ביו"ט על ידו הרי לדעת ר"י ה"ל יוכל להשהותו להחמץ על מנת לבערו אחר יו"ט דהמשהה חמץ על מנת לבערו אינו עובר עליו ואמרת ליתר על פי מה דתנן במשנה דכלאים פ"ה מ"ו והובא בתוספות ב"ב דף ב' ע"ב ד"ה נתיאש דהרואה ורק בפרם ואמר פשאגיע לשם אלקטנו הוסיף מאתים מותר לכשאחזור אלקטנו הוסיף מאתים אסור אלמא דכיון דאמר לכשאחזור אלקטנו פיון שיכול ללקטו מיד והוא אמר לכשאחזור אלקטנו הנה זה חשיב שפיר ניחא ליה ואסור ע"ש וא"כ ה"נ פיון די"ל מתוך וכו' ויכול לבערו תיכף ביו"ט א"כ ל"מ להשהותו לבערו אחר יו"ט דמ"מ הוא עובר עליו בב"י אחר שאינו מבערו תיכף עם אשר תמצא ידו ולכן שפיר כתבו התוס' דחשיב שפיר גם היום צורך היום קצת מה שמבערו מיד שלא יעבור עליו בב"י ולפ"ז א"ש דל"ק גם קושיתנו ה"ל דהשתא דאמרינן דנכרי מישראל לא קני משכון וכיון שפן הרי מצי גם עכשיו למכור או לבטל להחמץ דהנה רק פפקדון ביד העפום וחשיב ברשותו שפיר להשביתו א"כ ל"מ מה שדעתו שלא לפדותו מיד הנכרי לאחר הפסח לענין שיהיה עכשיו בפסח כמשהה חמץ על מנת לבערו שלא

לעבור עליו בב"י בשיכול להשביתו עתה וצריף רק להשביתו תיקף דהו"ל כמו
לכשאחזור אלקטנו פנ"ל ומעתה נחזה אנן לפ"ד הרש"ל פ"ה של שלמה בב"ק פ"ה סל"ג
מובא בקצה"ח פריש סימן רי"א שפכת דבמטלטלין הממושפן א"י למפור ולהקדש דהוי
אינו ברשותו דרק בפקדון דלא פפרי' יכול להקדש אבל לא מה שיש לחברו קצת
שיעבוד עכ"ל והשתא י"ל דשפיר כ' התוס' ב"מ דאם הוי הס"ד דנכרי מישראל קונה
להמשכון שלא בשעת הלואה א"כ הוי אלים שעבודיה נמי בשעת הלואה לענין זה
שלא לעבור עליו הישראל בב"י והיגו דהשתא פיון שאלים שעבודיה עכ"פ ואית
להנכרי קצת שיעבוד על המשכון מעתה ומעכשיו ה"ל פאינו ברשותי להשביתו עתה
בימי המשפנתא מחמת שעבודו של הנכרי דאלים לענין זה פדברי הרש"ל וא"כ ממילא
אף דהוי גוף החמץ שלו ומחוסר רק פדוני' מ"מ לענין זה הוי שפיר משקה חמץ על מנת
לבערו לאחר הפסח פשיגוע הז"פ פיון שפדעתו בודאי שלא יפדנו מיד הנכרי שלא יאסר
בהנאה ולא יעבור עליו בב"י בשגם פי היא בשוא"ת ובדו' שלא לפדותו פנ"ל ומש"ה
א"ש דשפיר כתב התוס' דאינו עובר עליו פיון שאין בידו להשבית החמץ עכשיו קודם
הפסח בכל עוד שמשועבד החמץ להנכרי ורק אם אין מציות להיות נכרי קונה להמשכון
מישראל נאפי' שלא בשעת הלואה א"כ ליפא למימר אצל הנכרי שיש לו איזה קנין
בהחמץ נאפי' קנין של אלים שעבודו בשעה"ל פיון דל"ש אצל הנכרי שום קנין ונכוי'
בגוף החמץ של הישראל הממושפן בידו וממילא נמי דלא שייף לומר אלים שעבודי'
וה"ל רק פפקדון אצל הנכרי והוי מצי שפיר הישראל להשביתו מיד דהוי ברשותו ועבר
עליו בב"י אף שפדעתו שלא לפדותו אח"כ פיון דמצי להשביתו מיד ל"ח משקה חמץ
על מנת לבערו דה"ל כמו לכשאחזור אלקטנו משא"כ בשייף קנין אצל הנכרי במשכון
הישראל שלא בשעה"ל שפיר שייף לומר נמי דאלים שעבודי' לענין דל"ה יכול הישראל
להשביתו תיקף ושפיר ה"ל משה חמץ על מנת לבערו במה שהיה בדעתי שלא לפדותו
מהנכרי אח"כ ולכן שפיר כתבו התוס' דאינו עובר עליו הישראל ודוק היטב: והשתא
אחר פל החזון הזה נשיבה לישוב דברי רבינו הרמב"ם ז"ל שהקדמנו מה דתמיהים טובא
כמו שתמהו עליהם אף י"ל לפ"מ דאיתא בט"ז בא"ח סימן תמ"ח ס"ג דמתנה עמ"ל ל"מ
להנכרי בשנתנו הישראל להחמץ קודם הפסח וכתב הרדב"ז הובא במג"א שם בטעמא
דמלתא בזה"ל דכל זמן שהתנאי תלוי הוי פפקדון ואם נתקיים התנאי אע"פ שנמצא
שלמפרע היה החמץ של העכו"ם מ"מ קודם קיום התנאי כבר עבר עליו הישראל ולא
יועיל קיום התנאי לבטל הלאו שפבר עבר ע"כ והמג"א שם הקשה עליו מההוא דסתמא
בעכו"ם שהלואה לישראל על חמצו וא"ל הישראל אם לא אפרע לה בר"ח אייר יהיו
מעכשיו שלף דמותר החמץ דמ"ש מהא דמתנה על מנת להחזיר דל"מ שפכת הרדב"ז
בטעם שפבר עבר קודם קיום התנאי ולא נפקע הב"י למפרע אחר שפבר עבר ואמרת
דהנה באמת בהבין דברי הרדב"ז גופה נראה לי ע"פ דברי התוס' בש"ס ב"מ דף ל"ד
ד"ה אי נמי ע"ש שפכתו לחלק בהא דאומר תהא פרתי קנוי' לה מעכשיו סמיה לגניבה
מהא דבא אהד וקדשה מעכשיו ולאחר ל' יום ובא אחר וקדשה מעכשיו ולאחר ד' יום
וכו' אפילו הו מאה פלהו תופסין בה דכל חד וחד רנוחא לחברי' שבק וכתבו התוס' דרק
בקדושין אלימו וכיון דאשכח רנוחא תו לא פקע אבל לענין גיזות וולדות אהני מעכשיו
לקנותן למפרע עש"ה ולפ"ז א"ש דברי הרדב"ז די"ל דאף פשמקיים העכו"ם להתנאי

ומחזירו את"פ מ"מ פּבּר אשכּח הלאו דב"י רנוחא ועבר עליה הישראל קונדם קיום התנאי בעוד שהגוי החמץ שלו ותו לא נפקע לאו דב"י אחר שפּבּר עבר ומעתה י"ל דא"ש דברי הרמב"ם דמוקי דמייגרי בנכרי שהלנה בהרהינו ובמעכשיו ואולם בהגיע הזמן קונדם הפסח ולא בעי מעכשיו רק לענין דלא להגוי אסמכתא אבל אם הגוי הגיע הזמן לאחר הפסח הגוי אמינא דל"מ מעכשיו להפקיע הלאו דב"י לפי שפּבּר עבר הישראל מקונדם שהגיע הזמן בפסח בכל עוד דהגוי עדיין שלו ועבר עליו ותו לא נפקע הלאו שפּבּר עבר את"פ למפרע וכדברי הרדב"ז דגם אף דדעתו הגוי על מנת שלא לפדותו לא מהני פיון דמקונדם שהגיע הזמן רק פּבּר דאזל הנכרי והגוי ברשות הישראל להשביתו מיד וכנ"ל ולכן שפיר לדעת הרמב"ם ז"ל בהגיע הזמן לא ה"פ לא מהני מעכשיו וכבר עבר עליו בב"י ונאסר גמי בהנאה בעוד שהגוי החמץ של הישראל לפי שעבר עליו ותו לא נפקע דרק לאביי דס"ל דלמפרע גובה ונמצא של"ה רנוחא לב"י דהוה דדבר למפרע דגבאי הנכרי מעיקרא עוד בשעת הלואתו והגוי החמץ של הנכרי מעיקרא משא"כ במעכשיו פיון דעבר עליו בב"י פנ"ל הרי נאסר החמץ בהנאה ג"כ ותו לא פקע ואולם דעת המחבר בסימן תמ"א אינו כן דבמעכשיו מתיר החמץ בהנאה בנכרי שהלנה לישראל על חמצו ולענ"ד נראה לומר טעמא דמסתבר בדעת המחבר דמחלק מההוא דמתנה על מנת להחזיר ואף לטעמו של הרדב"ז והיא די"ל דרק התם במתנה עמ"ל שאני דכיון שקונדם קיום התנאי של החזרה קעבר עליה הישראל בב"י וגם עכשיו לאחר קיום התנאי הגוי החמץ של הישראל ג"כ לכן שפיר הוא דקנסו להישראל אחר שעבר עליה בב"י לאסור חמצו בהנאה משא"כ בנכרי שהלנה וכו' דאף דעבר עליו הישראל בב"י ואשכּח רנוחא וחייל ותו לא נפקע לאו דב"י וכדברי התוס' ב"מ לענין קדושין שהבאתי מ"מ לענין לאסרו בהנאה אין מקום לקנס פיון דהחמץ באמת של הנכרי למפרע פפי שהתנה הישראל מעכשיו שיהיה של הנכרי ואיך שיהי לאסרו בהנאה להחמץ זה של הנכרי שמקונדם פסח ומדי דהגוי אגוזות וולדות שכתבו התוס' שם בב"מ ולכן נ"ל להמחבר טעמא דמסתבר לחלק ההוא דנכרי שהלנה וכו' לענין היתר הנאה של החמץ מההוא דמתנה עמ"ל שפיר: ומעתה לפי כל הצעה הנ"ל אפשר לן דבר השאלה דעל קוטב שלה כל דברינו אלה יסבו בלכתן בההוא מעשה דנכרי שמכר חמצו להישראל קונדם הפסח בתנאי שאם לא יסלק הישראל לזמן המוגבל אחר הפסח המעות יהי המכירה בטילה למפרע בזה פשיטא בשלא יסלק הישראל את"פ המעות להנכרי דאין פאן בית מיחש לומר דהרי לע"ע קנהו הישראל ועובר עליו בב"י ותו לא פקע הב"י למפרע משום דגם מעיקרא הגוי בחזקה בתנאי זה דבשב ואל תעשה שלא יקיים בודאי הישראל התנאי דכשיקיים התנאי יעבור עליו בב"י למפרע ויהיה נאסר החמץ בהנאה וכמו שהבאתי למעלה מדברי הר"ן והתוס' בגיטין וגלל כן לא עבר הישראל מעיקרא קונדם שהגיע הזמן פרעון ועוד שבכאן בודאי י"ל היטב לפי שבודאי הי' בדעתו שלא יסלק המעות לאחר הפסח ומפני האיסור בב"י ואה"נ של החמץ ולכן ה"ל כמשהה חמץ על מנת לבערו דלא הי' שייכות אצלו לעבור עליו מעיקרא בב"י דכאן מוכן דלא הי' בידו להשביתו פיון דדעתו היו שלא לפדותו אחר הפסח וא"כ ה"ל החמץ של הנכרי למפרע ואיך היה בידו להשבית חמצו של נכרי וא"כ פיון דהגוי משהה חמץ רק עמ"ל בודאי דאינו עובר עליו זילת כשיסלק להנכרי ויקיים תנאי זה של המכירה נמצא דהגוי המכירה גמירה

למפרע ולכן לכל האופנים נמצא דלמפרע עבר עליה בב"י והחמץ הוי של הישראל גמור ונאסר בהנאה כל זה ראיתי לבאר מה שעלה ברוחי בנידון השאלה ובנידון הדין הנני לגבי דמר אבא מו"ר נ"י רק פחלא לגבי דתמרא וכיהודה ועוד לקרא ואמינא רק טעמא דידי והנראה לפי ענינת דעתו פתבתי: סימן י"ג ע"ד אשר דרש נדרשתי מאת פבוד הרב הקריף וכו' כש"ת מוה' דוד שלמה טענינבום נ"י בק"ק זאלישטשיק יע"א בנידון א' מוכר כל חמצו שהיה לו במרתף שלו עם המרתף לנכרי קודם הפסח פדת ושכח לכתוב בהשטר חבית ווישניק הנעשה מוויינישיל עם י"ש בלי שום תערוכות מי דבש והו הובא לפני השט"מ והי' פתיב בו בזה"ל והי' תנאי מפורש עם הערל הקונה שאם המצא תמצא בהמרתף הנ"ל הנמכר להערל אינה מין חמץ אשר לא נכתב בהשטר מחיוב הערל הנ"ל לקבלו בדמי שונו וע"פ שימת בקיאיין אינה שירצה הערל והרי שלו מעכשיו עכת"ש: והנה אם בעסק תועלת המכירה אנו אין לנו שום צד לקיים המכר מאחר דבעינין שיהיה מינו ידוע וכדמבואר בסר"ט בחו"מ אכן יש לצדד בכחא דהיתרא דעדיפא מטעמים שאבאר באר היטב דהנה ידוע דעת התוס' בטעם הבדיקה שלא יבא לאכלו ואולם רש"י ז"ל כ' בריש פסחים דהטעם של הבדיקה שלא יעבר בב"י וב"י והנה הר"ן ז"ל שם ביאר דרש"י דאף דהבודק צריך שיבטל כק' התוס' מ"מ הצרכו חכמים בדיקה משום דחששו שפא לא יבטלנו בלב שלם ואולם דבאמת צריך ביאור דהכי חששו חז"ל להכי הרי כ' התוס' בכ"מ וביוחד בש"ס ב"מ דף ל' ע"ב גבי גיגות נר וקדרה דאנו סהדי דמפקר להו שלא יעשה איסור שביתת פלים הרי דאפילו כדי שלא יעשה איסור שביתת פלים הק"ל אמרינו דאנו סהדי דמסתמא אפקירי מפקר להו ואינו דין במקום חמץ החמיר דנדאימפקר החמץ בלב שלם שלא יעבור עליו בב"י וב"י וכי חשידי ישראל אשר בחזקת פשרות שלא יהיה לבם שלם בדבר הביטל חמצו ושא לא ישמוהו כעפרא דארעא למען שלא יקמו באיסור ב"י וגדולה מזו מצינו בתוס' ע"ז דף ע"א ע"א ש"כ לענין בכור דא"צ שיתן הנכרי מעות שנה הראש והרצאה אלא סגי שיקנם בפרוטה ואע"פ ששנה יותר כפלים מ"מ אין לחוש לביטל מקח משום דאנו סהדי שהישראל גמיר ואקני' להנכרי כדי להמלט מן האיסור ע"ש אבל הנכון בעיני בזה שבהיות גם דברי הירושלמי המובא בהרא"ש בפסחים דף כ"ח צריך ביאור דקאמר הפקיר חמצו בי"ד אחר הפסח מהו ר"י אמר אסור ור"ל אמר מותר ר' יוחנן אמר אסור משום דחייש להערמה ור"ל לא חייש להערמה ור"י דחייש להערמה היינו לשמא לא יפקרנו ויאמר הפקרתיו וטעמא בעי אמאי נחיש להכי וכי נחשדו ישראל על פה לעבור על איסור ב"י בשאט נפשם אכן המחנור בעיני בביאור דברי הירושלמי הנ"ל לפי שהצרכו חז"ל גם בדיקה שלא יבא לאכלו והרי השמא דחזינו שהוא עבר על דברי חכמים מלבדוק החמץ הרי שדעתו עליו וחס עליו ג"כ מלהפקירו גמור ולכן אפילו אית פאן עדים על ההפקר לא מהני דהרי לעינינו שלא הפקירו גמור לפי שחס עליו מלבערו ורוצה בו וה"ט נמי י"ל בפ"י דרש"י ז"ל דבאמת גם לרש"י ז"ל הוי עיקר הבדיקה שלא יבא לאכלו וכמבואר להדיא בש"ס גבי פיקר בשמי קורה ורק לפי שבבטילו הבדיקה גם הביטל שלו אינו לכלום דאתגלי לן מלחא של"ה בלב שלם נמצא יפה פ"י רש"י דבודקין שלא יעבור בב"י לפי דמעתה ע"י הבדיקה יהי גם הביטל שלו בלב שלם ולא יעבור עליו ויהיה החמץ שרי לאחה"פ משא"כ פשאינו בודק להחמץ מפני שחס עליו ורוצה בו אינו דין שאינו מבטלו בלב

שְׁלֵם וְגַם כְּשֶׁמִּפְקִירוֹ אֵינּוּ מִפְקִירוֹ גָּמוּר לְכֵן הוּא אָסוּר לֵאחָה"פ מִשּׁוּם קָנֶס ר"ש עַל שְׁעֵבֶר עָלָיו בְּב"י כְּנֹלַע"ד בְּרוּר בְּיָאֵר דְּבָרֵי הִירוּשָׁלַיִם וּפְי' רִש"י ז"ל לְפִי פִי הֶר"ן ז"ל:
וְעַם זֶה מָה נְעִים יְהִי כְּדָבָשׁ בְּפִינוּ לִישָׁב גַּם קְוִשִׁית הַרש"ל בְּש"ס פְּסָחִים דָּף י' ע"ב
בְּתוֹס' ד"ה וְאֵם לֹא בְּדַק בְּתוֹף הַמוֹעֵד דְּפִי רִש"י ז"ל בְּתוֹף הַמוֹעֵד הֵינּוּ בְּשַׁעַה שְׁיִשִּׁית
וּלְאַחַר הַמוֹעֵד הֵינּוּ מִשָּׁשׁ שְׁעוֹת וּלְמַעְלָה וְע"ז הַק' הַתוֹס' דְּלָמָּה שִׁנְיָה לְשׁוֹנוֹ דְּלִר"י קָרִי
לִיָּה בְּשַׁעַת הַבֵּיעוּר וְלָכֵן פִּירְשׁוּ בְּתוֹס' בְּתוֹף הַמוֹעֵד הֵינּוּ מִתְחַלֵּת שְׁבַע עַד סוֹף הַפֶּסַח
וּלְאַחַר הַמוֹעֵד הֵינּוּ אַחַר הַפֶּסַח וַיִּבְדַּק פְּדִי שְׁלֹא יִתְעַרֵּב לוֹ חֶמֶץ שֶׁל אִיסוּר בְּשֵׁל הַיִּתֵּר
וַיֵּאכְלֵנוּ וְכָתְבוּ דְרִש"י לֹא רָצָה לְפָרֵשׁ פֶּן מִפְּנֵי שְׁפִי' בְּמִשְׁנֵה דְבוּדְקִין שְׁלֹא יַעֲבֹר בְּב"י
ע"כ וְהַקְשָׁה הַרש"ל ע"ז דְּהָרִי ע"כ דְּהָבָא מִיִּירֵי בְּבִיטְלוֹ דְּאִי לִת"ה קְשָׁה לִר"י דְּכִי מִשּׁוּם
דְּחֻשָׁשׁ לְשָׂמָא יֵאכְלֵנוּ לֹא יִבְדֹּק וַיַּעֲבֹר בְּב"י וְהַשְׁתָּא כְּשֶׁבִיטְלוֹ ע"כ תוֹ לִיכָּא מִשּׁוּם ב"י
וְקְשָׁה תוֹ דְּלָמָּה לֹא רָצָה רִש"י לְפָרֵשׁ כְּפִי הַתוֹס' וּלְפ"ד יֵשׁ לִישָׁב בְּטוֹב טַעַם דְּלַעוֹלָם
דְּמִיִּירֵי כְּשֶׁבִיטְלוֹ וְאִפ"ה נִרְאָה לְרִש"י לְפָרֵשׁ לְאַחַר הַמוֹעֵד מִשָּׁשׁ וּלְמַעְלָה וְלֹא כְּפִי הַתוֹס'
דְּפִי לְאַחַר הַמוֹעֵד הֵינּוּ לְאַחַר חַג הַפֶּסַח מִשּׁוּם דְּרִש"י לְשִׁיטְתוֹ דְּפִי בְּהַמְשָׁנָה דְּבוּדְקִין
שְׁלֹא יַעֲבֹר בְּב"י וְהֵינּוּ שְׁגַם אַחַר הַבִּיטְלָה הֵי הַבְּדִיקָה מִשּׁוּם לִיתָא דְּב"י פְּנ"ל, מִשָּׂא"כ
לִר"י פִּינּוֹן דִּס"ל דְּמִשָּׁשׁ וּלְמַעְלָה לֹא חִיבִיבֵהוּ חֲכָמִים לְבָדוּק עוֹד מִשּׁוּם חֲשָׁשׁ דְּשְׁלֹא
יֵאכְלֵנוּ וְא"כ כְּשֶׁהִקְרָה לָזֶה עַל צַד אֲוָנָס שְׁלֹא בְּדַק בְּזַמְנוֹ וְהַשְׁתָּא מִשָּׁשׁ וּלְמַעְלָה כְּשֶׁהוּא
נִמְנָע מִלְּבָדוּק ע"י שְׁאָסְרוּ עָלָיו חו"ל מִחֲשָׁשׁ שְׁלֹא יֵאכְלֵנוּ הָרִי פִּינּוֹן דְּהוּא אֲוָנָס בְּתַקְנַת
חֲכָמִים הָרִי מִסְתָּמָא מִחֲזִקוֹנֵין לִי שְׁגַם הַבִּיטְלָה שְׁלֹו הֵי בְּלֵב תְּמִים וְשְׁלֵם, פִּינּוֹן שְׁמַנִּיעֵתוֹ
מִלְּבָדוּק אֵינּוּ מִשּׁוּם יִצְרוּ הַלְהִיט אַחַר חֲמִצּוֹ וְחֵס עָלָיו מִלְּבַעְרוֹ אֶלָּא וְהִי שְׁהוּא אָנִיס מִחֲמַת
שְׁאָסְרוּ עָלָיו מִלְּבָדוּק וְנִמְצָא שְׁאֵינּוּ עוֹבֵר עָלָיו בְּב"י פִּינּוֹן דְּהַבִּיטְלָה הֵי בְּלֵב שְׁלֵם וְאִין
כָּאֵן בֵּית מִיחֻשׁ לְב"י אֶלְיָבִי דְר"י לְכֵן שְׁפִיר קָאָסֵר ר"י מִלְּבָדוּק שְׁלֹא יֵאכְלֵנוּ לְפִי דְּגַם
מִשּׁוּם ב"י לִיכָּא פְּנ"ל: וְאִשְׁרֵי בְּדְבָרֵינוּ אֶלָּה יַעֲלוּ יָפָה גַם דְּבָרֵי הַש"ס פְּסָחִים דָּף מ"ט
דְּתַנּוּ הֵתָם הַהוּלָף לְשַׁחוּט אֶת פֶּסַחוֹ וְלִמּוֹל אֶת בְּנוֹ וְלֵאכֹל סְעוּדַת אִירוּסִין וְכו' וְנִזְכָּר
שִׁישׁ לוֹ חֶמֶץ בְּתוֹף בֵּיתוֹ אִם יְכוֹל לְחַזֵּר וּלְבַעַר וְלְחַזֵּר לְמַצּוֹתוֹ יִחְזֹר וַיִּבְעַר וְאִם לֹא
מִבְּטָלוֹ בְּלָבוֹ וְלִכְאוּרָה אִטוּ מִשּׁוּם סְעוּדַת אִירוּסִין שְׁלוֹ נִשְׁבּוּק לְבְדִיקַת חֶמֶץ שְׁבִבִיתוֹ
וְנִסְמוּף עַל בְּטִילוֹ שְׁלוֹ, הָרִי לְרִש"י ז"ל וְלְפִי פִי הֶר"ן ז"ל שְׁהַבְּאִתִּי אֵיכָּא לְמִיחֻשׁ לְשָׂמָא
לֹא בִיטְלוֹ בְּלֵב שְׁלֵם וְאֵיכָּא חֲשָׁשׁ ב"י וְאֵיף נִתִּירָנוּ סְעוּדַת אִירוּסִין בְּמָקוֹם חֲשָׁשׁ ב"י
הַחֲמוּר אִף לְפִי מָה שְׁכַתְּבֵנוּ אִש"ה דְּעַל הַסְתָּם לִיכָּא לְמִיחֻשׁ לְבָר יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא יִבְטַל
בְּלֵב שְׁלֵם כְּמוֹ שְׁבִיארָנוּ וְעֵיקָר חֲשָׁשָׁה זֹו רַק בְּמָקוֹם שְׁרוּאִין אָנוּ שְׁמִבְטַל בְּמִזִּיד הַבְּדִיקָה
בְּכַה"ג הִיא דִּישׁ לְחוּשׁ גַּם עַל בִּיטְלָה שְׁלוֹ שְׁל"ה בְּלֵב שְׁלֵם אַחַר שְׁרוּאִין אָנוּ שְׁדַעְתוֹ עָלָיו
וְחֵם עָלָיו מִלְּבַעְרוֹ וְא"כ כְּשֶׁיֵּאָסְרוּנוּ חֲכָמִים לְחַזֵּר לְבְדִיקַת חֲמִצּוֹ בְּמָקוֹם מַצּוֹת סְעוּדַת
אִירוּסִין הָרִי בְּכַה"ג תוֹ לִיכָּא לְמִיחֻשׁ עַל הַבִּיטְלָה שְׁל"ה בְּלֵב שְׁלֵם פִּינּוֹן שְׁאִין לָנוּ בֵּית
מִיחֻשׁ מִחֲמַת בְּדִיקָה זֹו שְׁנָאֲנֵס עָלָיו בְּתַקְנַת חֲכָמִים פְּנ"ל וַיֵּשׁ לְהַמְתִּיק גַּם דְּבָרֵינוּ אֶלָּה
וּלְשִׁימָם בְּפִי דְּהַרְמַב"ם ז"ל דְּפֶסֶק בְּפ"ד מ"ה חו"מ הִלְכָּה ה' בִּישְׂרָאֵל שְׁהָרֵן חֲמִצּוֹ אֶצֶל
עַפּו"ם אִם אָמַר לוֹ הַיִּשְׂרָאֵל אִם לֹא הַבְּאִתִּי הַמְּעוֹת מִכָּאֵן וְעַד יוֹם פְּלוּנֵי קִנְיָה חֶמֶץ זֶה
מְעַכְשָׁיו הָרִי הוּא בְּרִשׁוֹת הַעַפּו"ם, וְאוֹתוֹ הַחֶמֶץ מוֹתֵר לֵאחָה"פ וְהוּא שְׁיִהְיֶה הַזְּמַן שְׁקַבַּע
קוֹדֵם הַפֶּסַח וְאִם לֹא אָמַר מְעַכְשָׁיו הָרִי הַחֶמֶץ רַק כְּפִקְדוֹן אֶצֶל הַעַפּו"ם וְאִסוּר בְּהִנָּאָה
לֵאחָה"פ וְהַשִּׁיג עָלָיו הַרְאָב"ד ז"ל דְּאִפְּי' אִם הִגִּיעַ הַזְּמַן לֵאחָה"פ אֵינּוּ עוֹבֵר עָלָיו ע"כ

ע"ש ולפ"ד יהי דברי רבינו הרמב"ם ז"ל מתנורים דבאמת קשה לכאורה על המשנה דמ"ש דתני האידינא לחלק בין נכרי שהלנה לישראל על חמצו ובין ישראל שהלנה לנכרי על חמצו רק לענין לאסור התמין לאחה"פ דהרי גם בתוך הפסח גופו הוי מצי לאפליגי ביניהו לענין ב"י וב"י ואמרתי דע"כ דמייירי מתני' בשביטלו להחמין דמשום ב"י ליפא ורק דבישראל שהלנה לנכרי על חמצו ה"ט דלאחה"פ אסור בהנאה לפי שהי' יכול לבערו הישראל כיון שהיהו בידו החמין הרי כיון שביטלו להבדיקה, לכן שפיר נאסר החמין בהנאה לאחה"פ כיון שהחמין באמת של ישראל מטעם מעכשיו, וכן בנכרי שהלנה לישראל על חמצו דמותר בהנאה ומטעם מעכשיו הוי של הנכרי, מ"מ ז"א רק בהגיע זמנו קודם הפסח היא דאמרין דרק השתא דא"ל מעכשיו והוי החמין של הנכרי היא דשרי משא"כ באם לא א"ל מעכשיו הוי אסור בהנאה שפיר דל"ה החמין של הנכרי ואף דמייירי בשביטלו הישראל מ"מ הרי היה יכול לפדותו ולבערו מן העולם וכיון שלא עשה כן וביטל להבדיקה, לכן נאסר בהנאה שפיר משא"כ באם הוי הגיע הז"פ לאחה"פ לא הי' נאסר החמין לפי שביטלו ולענין הבדיקה הרי כיון שמייירי שהיהו החמין אצל הנכרי ולא הי' ביד הישראל לפדותו קודם זמנו דבלא"ה הקשה הר"ן הקא דיצבור מטעם הואיל ובידו לפדותו אף י"ל דמצי מייירי במלנה צריף למשכון דלא מצי מסלק לי' תוך זמנו עיין בר לנאי ח"ר ומעתה הרי נאנס על הבדיקה ואינו נאסר בהנאה כמו שביירנו היטב ולכן בדין הברח להרמב"ם למוקמי דמייירי בשגגיע הזמן דוקא קודם הפסח דהשתא כיון שהיה ביד הישראל לפדותו ולבערו והוא לא עשה כן הרי שגם הביטל שלו ל"ה ביטל גמור פנ"ל ולכן בלאו מעכשיוהוי חמין של ישראל ברשות נכרי וכיון שביטל להבדיקה הרי החמין נאסר בהנאה פנ"ל הינצא לנו מכל מה שביארנו למעלה דאף שפבאר באו"ח סתמ"ח ס"ה דאע"פ שביטלו מ"מ נאסר החמין ושקור דין זה מהירושלמי הנ"ל אבל כ"ז בשל"ה אנוס על הבדיקה משא"כ פשנאנס על הבדיקה בנדאי שרי וכש"כ בנידון שלפנינו שהוא באמת סבר שמכרו להחבית ווישניק במקירה גמירה כמו שאמר עם ספר המקנה להערל הקונה אין לה אנוס גדול מזה ובנדאי שרי לאחה"פ: ולבר מן דין יש לדון בהיתרא דהאי חמירא לאחה"פ הנמצא בהפרתף פפי שאבאר דהנה נודע מה שפסק הרמב"ם ז"ל דהקונה חמין בפסח לוקה משום ב"י והקשתי עליו מדברי הירושלמי הובא במל"מ פ"ה מ"ה אישות ה"ז מכתן וקידש בדמיהו מקודשת ר' חגא בשם ר' זעירא בשאין דמיהו א"ר חנינה זאת אומרת שמקדשין בגזילה ופי' הר"ן ז"ל דהירושלמי דהפוננה של ר' זעירא דלפיכך מקודשת לפי שאין דמים זה דמי הערלה וכה"כ שאלו הי' פן הי' דמים אסורין למוכר דמיניהו מתנהגה אלא כיון שהם אסורין בהנאה אינם שוים ממון ומעות הללו מתנהגם בידו עש"ה ויותר מכן מצינו בתוספות זבחים בריש פרק פל הזבחים לענין שור הנסקל דאין דין מכירה ונפוי' באה"נ והשתא היכי אמרינן דהקונה חב"פ לוקה הרי החב"פ היא אה"נ והיכי יש מכירה ונפוי' בי' להישראל זה שקנהו אבל אמרתי די"ל דוהי רק באם יקנה החמין מישראל שפיר כיון דהחמין נאסר בהנאה לעולם ל"ה שנייה בי' נפוי' אבל הרמב"ם ז"ל מצי מייירי בקונה החמין אצל נכרי דהרי כיון דהחמין לאחה"פ הוי שרי בהנאה שפיר שנייה בי' דין מכירה ונפוייה כיון דיש לו דין ממון דאלה"פ שרי שוב ראיתי שחילק זה מבואר להדיא בהר"ן ז"ל בר"פ פל הצלמים שכ' שם גבי ע"ז דרק בע"ז של ישראל לית בי' דין זפוייה כיון

שְׁאִסְיָרָה לְעוֹלָם דְּלִית לְהַבְיָטֵל מִשָּׂא"כ בַּע"ו שֶׁל נְכָרִי כִּינּוֹן דִּיכּוֹלָה לְהַתְבַּטֵּל ע"י גוֹי מְצַיֵּי זְכִי בָּהּ וְכ' שֵׁם וְז"ל וּמִפְּאֵן לְחַמְצֵן בְּפִסְחָא שֶׁל גוֹי שְׁאִפְשֵׁר יִשְׂרָאֵל לְזַפּוֹת בּוֹ הוּי חַמְצֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַכ"ל וְהֵינּוּ כַּמִּשָּׂא"כ דְּחַמְצֵן שֶׁל גוֹי ה"ל כְּמוֹ ע"ז שֶׁל עַפְוִ"ם דְּגַם הַחַמְצֵן אֵית לִיהּ הֵיטֵר לְאַחַה"פ כְּמוֹ בַּע"ז זֶה שֵׁיִשׁ לֵהּ בִּיטָל הֵלְכָהּ שְׁפִיר שְׁיִיָּהּ בָּהּ זְכוּיָהּ וְהִנְאֵנִי שְׁפּוֹנָנְתִי לְדַעַת הַגְּדוֹל רַבִּינוּ הֵר"ן ז"ל: אִיךָ דְּלֵאחֲרָה הָעֵינָן בְּלֵא זֶה נִלְע"ד בְּיוֹשֵׁב קְשִׁיתִי דְּלַעוֹלָם דִּי"ל דְּהֵאֵי דְקוֹנָה חַמְצֵן בְּפִסְחָא דְמְצִי מֵיִרִי אִפִּי' בְּקִנְיָה מִהַיִּשְׂרָאֵל וְאַפ"ה שְׁפִיר לּוֹקָה עָלֵיו מִשּׁוּם ב"י לְפִי שְׁבָאָמֶת חַב"פ אֵינּוּ בְּרִשׁוֹתוֹ וְנִרְק דַּעְשָׂאוֹ הַכ' פְּאֵלוּ בְּרִשׁוֹתוֹ הֵרִי דְלַעֲנִין ב"י עֲשָׂאוֹ הַכ' פְּאֵלוּ הוּי הֵיטֵר גְּמוּר וְהִי בְּרִשׁוֹתוֹ דְגָלִי לָן רַחֲמָנָא דְמַצַּד הָאֵה"נ לְחַוְדָּא אֵין לְהַפְקִיעַ פְּחַ הָאִיסוּר ב"י בְּזֵה גּוֹפָה שַׁכ' הַתּוֹרָה לָאו דַּב"י אַע"ג דְּהַחְמֵץ מַצַּד דְּאִיסוּר בְּהִנְאָה אֵינּוּ בְּרִשׁוֹתוֹ וְא"כ ה"נ אֲמַרִּינּוּ דַּאֲע"ג שְׁאֵין בְּהַחְמֵץ זֶה שֶׁל יִשְׂרָאֵל דִּין זְכוּיָהּ מ"מ לַעֲנִין ב"י הוּי פְּאֵלוּ הִי הֵיטֵר וְהוּי בִי דִין זְכוּיָהּ וְא"ש בְּזֵה דַל"ק תּוֹ מַה שְׁהַקְשׁוּ וְאַמְאֵי לּוֹקָה עַל ב"י בְּקוֹנָה חַב"פ וְהָא ב"י הוּי לְהַנְל"ע דְּתַשְׁבִּיתוֹ וּלְפ"ד לְק"מ לְפִי דְבָאָמֶת הַחְמֵץ ל"ה בִי דִין זְכוּיָהּ מַצַּד עֲצָמוֹ זִילַת לְגַבֵּי אִיסוּר ב"י דַּעְשָׂאוֹ הַכ' פְּאֵלוּ הוּי הֵיטֵר וְכִינּוֹן דְבָאָמֶת ל"ה שֶׁל הֵלְכָהּ ל"ש בִי שְׁיִוְעִיל הַבְּיָטֵל שֶׁלוּ כִּינּוֹן דְּהַחְמֵץ בְּאָמֶת אֵינּוּ שֶׁלוּ וְל"ש הַעֲשֵׂה דְתַשְׁבִּיתוֹ אֲצֵל זֶה עַל חַמְצוֹ ש"ח וְלָכֵן א"ש דַּל"ה הַחְמֵץ שְׁקִנְהוּ בְּפִסְחָא הֵלָאוּ דַּב"י דִּינִי נַל"ע דְּתַשְׁבִּיתוֹ וְהִנּוּהּ כ"ז שְׁיִיָּהּ דַּעְשָׂאוֹ הַכ' פְּאֵלוּ הוּי הֵיטֵר וּבְרִשׁוֹתוֹ רַק בְּשִׁרְוֹצָה בְּהַחְמֵץ כְּמוֹ בְּקוֹנָה חַב"פ מִשָּׂא"כ לְהִיָּהּ בְּשִׁמְגֵלָה דַּעַתוֹ שְׁאֵין חַפְצוֹ בּוֹ וְלֵא עוֹד אֵלָא שְׁמַבְטָלוּ הֵרִי הוּא שְׁפִיר אַה"נ וְאֵינּוּ בְּרִשׁוֹתוֹ וְכַש"כ לְהִדְיָא הֵר"ן ז"ל בְּרִישׁ פְּסָחִים דַּמַּה"ט הִיא דְסָגִי בְּבִיטָל כֹּל דְּהוּ בְּהַחְמֵץ כִּינּוֹן דְבִלָּא זֶה אֵינּוּ בְּרִשׁוֹתוֹ בְּגִילּוֹ דַּעַת כַּד' סָגִי וְרַק דְבַעֲיִנּוּ שְׁיִהִיָּהּ פִּיּוֹ וְלִבּוֹ שְׁלָם בְּדָבָר הַבְּיָטֵל כַּד' וּמַעֲתָה בַּנ"ד מְלַבֵּד הַבְּיָטֵל שְׁבִיטָל חַמְצוֹ קוֹדֵם הַפִּסְחָא הֵרִי בְּמַכִּירָה זֶה גּוֹפָה שְׁמַכְרָה הַחְמֵץ וְסָבֵר שֶׁהוּא נִמְכָּר לְהַעֲרֵל בְּמַכִּירָה גְּמוּרָה וְחִלּוּטָה אֵין לָהּ גִּילּוּי דַּעַת גְּדוֹל מְזֵה וְשָׁגַם לְבוֹ הִי שֶׁל בְּדָבָר וְאֵינּוּ רוֹצֵה בְּהַחְמֵץ בְּכָל יְמֵי הַפִּסְחָא וְשֶׁהִיא מְבוּזָה בְּעֵינֵינוּ מַצַּד אִיסוּר הַתּוֹרָה שְׁהַחְמִירָה עָלֵיו וְשִׁלְזָה מְכָרוּ לְהַעֲרֵל וְלָכֵן לְפִי שֶׁהוּא אַה"נ אֵינּוּ בְּרִשׁוֹתוֹ לַעֲבֹר עָלֵיו דַּל"ש הֵכָא דַּעְשָׂאוֹ הַכ' פְּאֵלוּ בְּרִשׁוֹתוֹ אַחַר שְׁגִילָה דַּעַתוֹ שְׁאֵינּוּ רוֹצֵה בּוֹ בְּמַכִּירָתוֹ אוֹתוֹ לְהַעֲרֵל א"כ זֶה גּוֹפָה חָשׁוּב בִּיטָל כִּינּוֹן שְׁעַל הָאָמֶת מְצִינּוּ דְגַם בְּמַכִּירָה לְחַוְדָּא בַל"ה הַבְּיָטֵל ג"כ מְהַנִּי כְּמוֹ שְׁרִאִיתִי שַׁכ"כ בְּהִדְיָא הֵרֵב הַגָּאוֹן מְלִיסָא ז"ל בְּתַשׁוּבָה א' שַׁכ' לְהֵרֵב הַגָּאוֹן מְבוֹטְשָׁאטְשׁ ז"ל וְהוּבָא בַּס' נַחֲלַת יַעֲקֹב וְהִנּוּהּ בְּתַחֲלָה הוּי קִשְׁאֵי בִי מְהַש"ס חַוְלִין דָּף ד' דְקָאֵמֵר חַמְצוֹ שֶׁל עוֹבְרֵי עֲבִירָה אַחַר הַפִּסְחָא מוֹתֵר מִיַּד מְפִנֵי שֶׁהֵן מַחְלִיפִין וּפִי' רַש"י חַמְצוֹ שֶׁל עוֹבְרֵי עֲבִירָה שְׁאֵין מְבַעֲרִין חַמְצֵן בְּפִסְחָא מְפִנֵי הַפִּסְדָּן וְהַשְׁתָּא קָשָׁה מְפִנֵי מַה אֵין מוֹכְרִין לַעֲפּוֹ"ם דְּהֵרִי קָאֵמֵר הֵתֵם דְלֵא שְׁבִקוּ הֵיטֵרָא וְאָכְלוּ אִיסוּרָא וַע"כ כִּינּוֹן דְּהַבְּיָטֵל דִּידְהוּ אֵינּוּ כְּלוּם דְּהַעוֹבְרֵי עֲבִירָה בְּוֹדָאֵי אֵינָם מְבַטְלִין גְּמוּר וְהַמְכִירָה לְחַוְדָּא בְּלֵא הַבְּיָטֵל ל"מ כִּינּוֹן שְׁהַמְכִירָה רַק בְּהַעֲרָמָה אֲכֹן אֲמַרְתִּי דִּי"ל דְרַק בְּעוֹבְרֵי עֲבִירָה אֲמַרִּינּוּ דַל"מ מְסַתְמָא מַכִּירָתוֹ שַׁע"י הַעֲרָמָה מִשָּׂא"כ בְּיִשְׂרָאֵל אַחַר שְׁפִיר מְהַנִּי הַמְכִירָה שֶׁלוּ לְחַוְדָּא כִּינּוֹן דִּישׁ גַּם בִּיטָל מְמִילָא לְצַד שְׁיִמְכְרִנוּ לְהַפְקֵעַ הָאִיסוּר הֵרִי בְּוֹדָאֵי גְּמוּר וּמְכָרוּ וּבְהַמְכִירָה גּוֹפָה תַרְוֵנוּהוּ אֵיתְנִיָּהּ בִּיטָל וּבְדִיקָה כַּחֲדָא מִשָּׂא"כ בְּעוֹבְרֵי עֲבִירָה ל"מ הַמְכִירָה שַׁע"י הַעֲרָמָה וְא"כ מְמִילָא בַּנ"ד גַּם בְּשִׁלָּא חָל הַמְכִירָה מִן הַדִּין וְרַק לְפִי שְׁסָבֵר לְמְכָרוּ גְּמוּר כְּדִי לְהַפְקִיעַ מִמְנוּ הָאִיסוּר ב"י זֶה חָשׁוּב כְּבִיטָל עַכ"פ שְׁהֵרִי גִילָה דַּעַתוֹ לְפָנֵינוּ שְׁאֵינּוּ רוֹצֵה

בהחמץ בכל ימי הפסח וכיון דאינו ברשותו הרי בג"ד כ"ד סגי אכרא דהא ליתא דאי מטעם זה לחודא בלאו הביטל ל"ה סגי בדינו להתירו פיון שלצד האמת לא הועילה המכירה ממילא גם הביטל דאתי מתמתן' לא הועיל והוי ממש כמו שמצינו בסתמ"ח ס"ג בחמץ של ישראל שע"ע הפסח אפילו הניחו שוגג או אונס אסור בהנאה בשגם שע"י אונס מסתמא אין בר ישראל רוצה בהחמץ מ"מ הוא אסור ול"א דמטעם זה לא עשאוי הכ' פאלו ברשותו ואינו עובר עליו ואינו נאסר מאחר שלא עשה השבתה מעילה כמו שצונו עליו תורה כ"כ בנ"ד בלאו הביטל בודאי דלא הי' מהני מכירה פזו שאינה: וגם הנה מקור דינו של המחבר הוא מהרמב"ם בפ"א מה' חו"מ ה"ד ומבואר בהרמב"ם הטעם דקנסו אותו גם שהיה שוגג או אונס כדי שלא יניח אדם חמץ ברשותו בפסח שיהנה בו אחה"פ והנה באמת דברי רבינו ז"ל טעמא בעי דהיכי אמרינו שלפי שזוה לא עשה הביעור משום האונס שלו נגזר לאסרו החמץ לאחיה"פ אטו אחר שלא יניח אדם אחר חמצו ברשותו בפסח בידון שיהנה בו אחר הפסח ולכן נלע"ד דטענו של רבינו דהרי באמת אמרתי להבין דברי הש"ס פסחים ד"ו ע"ב דקאמר וכי משכחת לה לבטלה ומשני דלמא משכח לבתר איסורא דלאו ברשותי' קאי לבטלה משום דר"א דשני דברים אינו ברשותו ורק דעשאוי הכ' פאלו ברשותו ולכאורה לר"ש דס"ל דחמץ לאחיה"פ מותר מן התורה ל"ל משום דעשאוי הכ' פברשותו תיפוק ליה דהוי דידן' ממש פיון דלאחיה"פ מותר דבכה"ג לכ"ע פממונו דמי ואפ' בעלמא ועיין פנ"י בפסחים דף כ"ט אף י"ל דהש"ס הכי קאמר פיון דעל אחיה"פ דשרי שפיר מהני הביטל פיון דחשיב שלו וברשותו לבטלו ושלזוה מהני הביטל שפיר רק דבפסח דאסור דעכשיו אינו ברשותו לבטלו ורק דעשאוי הכ' פאלו ברשותו לענין ב"י לעבור עליו ולכן שפיר קאמר הש"ס דלמא משכח בחר איסורא דלאו ברשותיה קאי לבטלו.

ומעתה לפ"ז י"ל דא"ש דברי רבינו הרמב"ם ז"ל פמין חומר דהרי באמת זה שלא עשה הביעור רק על צד האונס דידן' א"כ ממילא דלא שייך בי' לומר דעשאוי הכ' פאלו ברשותו פיון שבאמת החמץ אינו ברשותו ואטו משום אונסו דמצינו דרחמנא פטרו בכ"מ תקנס' התורה ותעשנו לזה פאלו הוי ברשותו לעבור עליו בב"י וע"כ דה"ט לפי שבאמת החמץ מקרי ברשותו פיון דלאחיה"פ חמצו מותר מן התורה פיון דהרמב"ם ז"ל פ' כר"ש ולכן שפיר עבר עליו בב"י על חמצו פיון דהוי החמץ שלו בעצם בימי הפסח ועבר עליו ונאסר החמץ לאחיה"פ בהנאה ורק לפי דעדיין יש מקום לומר להתיר החמץ מצד שהיה אונס מלבדו ועיין בכ"מ פ"ג מה' חו"מ הלכה ח' דאם היה אונס מלבדו אינו עובר בב"י ומעתה בכאן אטו משום העובר באונס בב"י נאסרו החמץ ונקנס' לאחיה"פ אף באמת דלאחר העיין א"ש דכיון דאם נאסרנו החמץ בהנאה לאחיה"פ הרי ממילא דל"ה עבר עליו בב"י בתוך הפסח פלל פיון דהוי איסור הנאה לעולם ול"ה ברשותו ועשאוי הכ' פאלו ברשותו ל"ש גבי' שהיה אונס והרי השתא דתאמר דרק מאחר דהוי אונס על הב"י לבל לקנסו לאסרו החמץ אחיה"פ ונמצא שבהיות פן ממילא הוא עבר על החמץ בב"י ואף באונס פיון שמקרי החמץ שלו ונמצא שתאמר שנתחיס על אונסו של הממון שלו שלא יאסר בהנאה לאחיה"פ ואף שע"כ נמצא שעבר עליו למפרע בב"י שאלו הוי אסרו בהנאה להחמץ ל"ה עבר עליו בב"י הרי שב"י היא נדחה בשביל אונסו ממונו וא"כ הרי

יש לחוש נמי שמעטת יניח אדם חמצו ברשותו בפסח כדי שיהנה בו אחה"פ ודו"ק היטב בזה כי הוא פנונה עמוקה וישנה בדברי רבינו הרמב"ם ז"ל.

ואין להקשות דלפ"ז הדר תקשה לכאורה הש"ס דקאמר דלמא משכחת לבתר איסורא דלאו ברשותיה קאי לבטלה ומ"מ הוא עובר משום דעשאו הכ' פאלו ברשותו דלמה לא יבטלנו גם לאח"ז איסורא ויהיננו דתהני הבטל לאחיה"פ דשר לר"ש וממילא גם בתוך הפסח ל"ש עשאו הכ' פיון שמייירי רק שנמצא הגליסקא דה"ל אונס אצלה אף ז"א דהיכי שייך אונס בכה"ג פיון שהוא יכול לבטל מקודם זמן איסורא ולכן שפיר מצד דעשאו הכ' פאלו ברשותו אפי' בכה"ג שהביל שבתוך הפסח מועל על לאחיה"פ פנ"ל מ"מ חזינו גבי אחריות אם רק באחריותו בתוך הפסח כ' התורה לא ימצא דעובר עליו וחשוב כשלו א"ד כשהחמץ שלו בימי הפסח דאמרינן דע"כ דעשאו הכ' פאלו היא ברשותו לענין לעבור עליו בב"י ולכן שפיר קאמר הש"ס דלמא משכח לבתר איסורא ולאו ברשותיה קאי לבטלה והכ' עשאו פאלו ברשותו גם לרש"י פנ"ל דהא באחריות כשהוא בעין דגם לר"ש בעלמא דהגל"מ לכמ"ד עצ"צ סל"א מ"מ בחב"פ עובר מלא ימצא כדאיתא בפסחים דף ו': והנה כבר ביארנו למעלה דאם הוי הבדיקה שלאחר הבטל מעיקבת ממנו מבעל החמץ רק על צד האונס הי' שרי לאחיה"פ ואולם כ"ז היא רק לדעת רש"י והירושלמי הנ"ל וכמו שביארתי ומעט נלע"ד כי גם לפ"ד התוס' שכל עיקר הבדיקה של החמץ אינו רק משום דהחמירו בחמץ בפסח מטעם שלא יבא לאכלו בנדאי דיפה כוחינו להתיר החמץ זה שגראה להישראל שנמכר בהמרתף של הגוי דכמו שבאם הי' המכירה באמת קיימה ל"ה לן ליחוש לשמא יבא לאכלו מאחר שידע בנפשו שמכר להחמץ להנכרי והיא ברשותו של הנכרי ל"ש חשש שלא יבא לאכלו כמו כן מה יגרע כוחינו אם רק סבר הי' למכור אותו להגוי והחמץ עומד במרתף של הגוי דליכא למיחוש פלל לשמא יבא לאכלו דטעם א' לתרוניהו למכירה גמורה ולמכירה זו שבלבו שמכרו אצל חשש שלא יבא לאכלו אף אולם שבלא זה י"ל עוד לפ"ד התוס' דבטל מטעם הפקר א"כ פיון שהמרתף של עכו"ם הרי קני' לי' חצרו דאע"ג דאין העכו"ם יודע מהחמץ מ"מ הרי חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו וא"כ זהו ביצרו דהוי כמכרו גמור דהרי קנהו העכו"ם והוי החמץ של העכו"ם וברשותו שלו ורק בהא דחצר מטעם שליחת אתרביאי וקיי"ל דאין שליחת לעכו"ם הנה י"ל לפ"ד הפוסקים דעכו"ם לעכו"ם יש שליחות עיין מג"א סתמ"ח ועבש"ך חו"מ סרמ"ג סק"ה שפי' פן להלקה וע"ש שכ' דנפ"מ לחמץ בפסח וא"כ א"נ דחצר מטעם שליחות הרי לא גרע החצר לעכו"ם מעכו"ם לעכו"ם ושוב ראיתי שהעיר פן הפמ"ג וכן בשאר אחרונים ומצאתי להביא סעד לזה דיש חצר לעכו"ם מההוא דנכרי שהלוח לישראל על חמצו דאמרינן דבמעכשיו הוי של הנכרי ושרי וע"ז העיר אדוני אבי מו"ר הגאון האמתי נ"י בספרו ב"ל ח"ר דבמאי קנהו הנכרי להחמץ אם בכסף הרי לדעת כמה פוסקים דאינו קונה בעכו"ם וכן הרמב"ם ז"ל דנו למשפט דעתו אם סובר דבעכו"ם כסף קונה ואם במשיכה הא ליכא דכבר פלטה משיכה דהרי לדעת הראב"ד ז"ל ודעומי' דבהגיע זמנו קודם פסח לא בעינן מעכשיו וגם הרמב"ם ז"ל דבעי מעכשיו רק שלא יהיה אסמכתא מטעם דסבר דיש אסמכתא לעכו"ם הא לא"ה גם בלא מעכשיו הוי של עכו"ם החמץ ובמה קנהו וע"כ דמטעם חצר פיון דמייירי בהרהינו אצלו פנ"ל הרי דיש חצר לעכו"ם וקנה החמץ מדין חצר: עוד אמרתי

להביא ראיה דיש חצר לעכו"ם מש"ס ע"ז דף ס"ג ע"א גבי אתנן דקאמר ואב"א בזונה
ישאלית וכגון דקאי בתצרה והקשו בתוס' שם דלשני דתרנוניהו מיירי בטלה זה והא
דקאי בתצרה והא דלא קאי בתצרה ע"ש והשתא עדיפא מינה הוי להו לאקשוני' דלוקמי
לעולם תרנוניהו בטלה זה ותרנוניהו בקאי בתצרה וכאן בזונה ישאלית וכאן בזונה
נכרית אלא ע"כ ש"מ דגם בזונה נכרית ג"כ הוי התצר קונה והלה לפי כל הני מילי
מעליה שפתבנו אית בעובדא דא מהיתרא אף לישאל אחה"פ ומלבד שי"ל עוד
דבמקום אונס בדלא שכיחא לא גזרו רבנן כל הנה שחששו על הביטל וההפקר ושמתמתן
הצרכו בדיקה ועיין בתוס' חולין דף ט"ו בד"ה מורו להו כר"י גבי שוחט בשפת בשוגג
יאכל לר"מ ע"ש ועוד הארכתי בזה ואכ"מ אכן לאשר ראיתי שהאחרונים החמירו
בדינים אלו ע"כ בנדאי יש לסמוך להלכה למעשה ע"ד החק יעקב בסתמ"ח אות כ'
שהתיר בזה בהנאה עכ"פ וע"כ שרי למכרו להאי חבית ווישניק לנכרי בלי שום בית
מיחש: סימן יד גם בהיותי בזה אמרתי להעלות עוד פרפרת נאה מה שנלע"ד לחדש
בפסחים דף ו' ע"ב דאיתא התם אמר רב יהודה אמר רב הבודק צריך שיבטל מ"ט אי
נימא משום פירורין הא לא חשיבינכי תימא פניו דמנטר אגב ביתי' חשיבי והא תניא
סופי תאנים ומשמר שדהו מפני ענבים וכו' בזמן שאין בעה"ב מקפיד עליהן מותרין
משום גזל ופטורין משום מעשר אמר רבא גזירה שמה ימצא גליסקא יפה ודעתה' עלה
ופי' רש"י חשיבה הוא בעיניו וחס עלי' לשרפה ומשהה אפי' רגע א' ונמצא עובר עלי'
בב"י וב"י וה"ק בתוס' דלפי' רש"י קשה מאי פריה וכי משפחת לה לבטלה הרי חם עלי'
ונלע"ד ביישוב קושיות התוס' דלכאורה קשה עוד דמה משני דלמא משפחת בתר איסורא
ולאו ברשיתיה קאי לבטלה ולמה לא משני משום דלמא משפח בתר איסורא ויעבור עלי'
בב"י ואמרתי דהרי באמת לפי פי' רש"י הנה הסוגיא איירי באחר זמן איסורא וכמו שפי'
וחס עלי' ומשהה אפילו רגע א' ויעבור בב"י והשתא פי' הדר פריה עלה וכי משפחת לה
לבטלה פריה נמי אלאחר זמן איסורא אף דאפתי הוי הס"ד דהש"ס דברשיתיה קאי גם
לבטל לכן פריה דלבטלה לכו משפח וע"ז משני דלבתר איסורא ל"מ הביטל דלאו
ברשותה' קנימא פן נראה ביאר דברי הסוגיא דהתם ולפ"ז אמרתי דלפי' רש"י שפי' על
ודעתה' עלי' לפי שחס עלי' מלבערו ומשהה אפי' רגע א' ועובר עלי' בב"י והנה אם יעבור
בב"י א"כ לפ"ז דקיי"ל כר"ש יהי' החמץ גם לאחה"פ אסור בהנאה מטעם קנס והשתא
י"ל דהכי פריה וכי משפחת לה לבטלה דאי משום דתחיש שיחוס עלי' נמי מלבטל ז"א
דהרי פניו דס"ס גם אם לא יבטלנו יהי' החמץ אסור בהנאה א"כ הרי בנדאי לא יבטלנו
גמור ומיד פדי שיינצל מפח יקוש של איסור ב"י ולא ישנהו אפי' רגע א' פניו שאם יחוס
עליו מלבטלו יהיו נאסר החמץ בהנאה גם לאחה"פ ומה בצע בהחמץ ועוד יעבור עליו
בב"י א"כ בנדאי מבטלו גמור תיקף פשימצאנו וע"ז משני דלבתר איסורא לאו ברשיתיה
קאי ול"מ הביטל דהשתא תו ל"ש לשנוני' מטעם דיעבור עליו בב"י דהרי לא יעבור עוד
מאחר שבטלו: אף הנה הרא"ש כ' שם אי נימא משום פירורין דאע"פ שאינו רואה
החמץ עובר עליו דהא לא פתיב לא תראה חמץ אלא לא יראה דמשמע אע"פ שא"י
שהוא בביתו לא יהא לה חמץ משמע במקום הראוי לרא' הוא עובר משום ב"י ולכן
צריך לבטל ופי' שמה ימצא גליסקא יפה ודעתה' עלי' דחיישינן שמה בא' מהזוית ימצא
גליסקא יפה שדעתו עלי' ולא בטל ממילא ולכך צריך לבטלו ע"ש אף דלבריו ז"ל קשה

דמה פריף הש"ס וכי משפחת לבטלה הרי אפתי איכא למיחוש דלמא לא משפח ולא
יבטל ונמצא שיעבור עליו בב"י במקום שהוא אף שלא יראנו ולא ידע היכן הוא כמש"כ
בעצמו הרא"ש פנ"ל ואשר מנחם דלא תקשה זה הכרח התוס' בר"פ כל שעה לפרש
דבשא"י החמץ היכא הוא אינו עובר עליו דאל"כ מה פריף וכי משפחת לה לבטלה ע"כ
דאי לא משפח לא יעבור ע"ש אכן שוב ראיתי בפמ"ג שהקשה פן על הרא"ש והניח
בקושיא וילתרץ דברי הרא"ש אמרתי דהנה מה שהכרח להרא"ש לפרש דברי הש"ס
דצריף לבטל משום החמץ שא"י ולא יראה אותו די"ל דקושיא לי' קושית הפנ"י מהא
דאין חוששין שמה גוררה חולדה דא"כ אין לדבר סוף א"כ מאי קאמר הכא הש"ס מ"ט
הרי הצריף להביטל משום חשש דגוררה חולדה דל"ש א"כ אין לדבר סוף דהרי יש
לדבר סוף ע"י הביטל וא"כ מש"ה צריף ביטל שפיר ולכן יפה פי' הרא"ש דהיינו דקאמר
רבא גזירה שמה ימצא גליסקא יפה ונדעת' עלי' היינו דצריף ביטל משום הגליסקא יפה
שלא בטל ממילא כפירורין דחוששין שיש בא' מהמקומות ע"י גוררה חולדה או בשום
פנים גליסקא יפה ולכך צריף ביטל דהשתא יש לדבר סוף אף לישב דברי הרא"ש מהא
דקשה עליו ממה דפריף וכי משפחת לבטלה דמשמע דכל כמה דלא משפח אינו עובר
עליו נלע"ד להבין דברי הש"ס לפי דברי הרא"ש לפ"מ דאיתא בש"ס בב"מ דף כ"א
ע"ב בסוגיא דיאוש שלא מדעת דפליגי אבני' ורבא דלרבא הוי יאוש ופריף מההוא
דקביעות בדרף וכו' וכן תאינה הנוטה לדרף ומצא תאנים תחתיו מותרות משום גזל
ופטירות מן המעשר ופריף אלא סיפא לרבא קשיא דקתני בזתים ובחרובים אסור הרי
דאע"ג דכי ידע מיאש ל"ה יאוש מהשתא ומשני שאני זית הואיל וחזיתו מוכיח עליו ולא
מיאש ופריף אי הכי אפי' רישא נמי בתאנים אמאי מותרות משום גזל ופטירות ממעשר
ומשני תאנה עם נפילתה נמאסת וע"ש בא"ז דפי' דכיון דעם נפילתה נמאסת שוב אין
חזיתה נפרת ואינאש לאחר הידיעה ע"ש וע"ש בתוס' ומעשה לפ"ד הש"ס ב"מ ה"ל הרי
לרבא דיאוש שלא מדעת הוי יאוש והיינו כיון דלכי ידע מיאש א"כ כיון דהדבר עומד
להתיאש כשידע ממילא גם השתא שלא ידע הוי כמו סופי תאנים בזמן שאין בעה"ב
מקפיד עליהן וה"ט הוא דה"ל כהפקר גמור להיותן מותרים משום גזל ופירורין מן
המעשר ומעשה ה"פ דברי הש"ס בפסחים לפ"ד הרא"ש על הא דקאמר רבא גזירה שמה
ימצא גליסקא יפה ונדעתו עלי' והיינו דחוששין שמה ימצא באיזה מהמקומות גליסקא
יפה שדעתו עלי' ומקפד עלי' ואינה בטילה ממילא כמו פירורין וכמו שפי' פן הרא"ש
בהדיא התי' דברי הש"ס וכמו שהבאתי בסמוך וע"ז פריף הש"ס לרבא כיון דלכי
משפחת לה לבטלה בנדאי משום שלא יעבור בב"י וכמש"כ לעיל בפ"י רש"י וא"כ אם
אף כיון דלכי ידע מיאש רואין אנו דס"ל לרבא דהוי כהפקר גמור מטעם זה גם מקודם
היאוש מטעם שאין בעה"ב מקפיד עליו ולכן מותר משום גזל ופטור מן המעשר א"ד
כאן אם גם פי משפח לה יבטלה דהוי כפירורין שאין בעה"ב מקפיד עליהן וא"כ יבטל
ממילא גם מעיקרא מקודם הביטל ויהי' כהפקר גמור ע"ז משני דהכא שאני דבשלמא
התי' לפי ידע מיאש ותי' היאוש לבסוף א"כ מנחם זה חשיב גם מעיקרא מקודם היאוש
דבר שאין בעה"ב מקפד עליו פנ"ל משא"כ כאן דלמא משפח לבתר איסורא דאז הוי
הביטל שילו כמאן דלית' דאינון מועל הביטל לאחז"א א"כ ל"ה עומד להתבעל ממנו
לבסוף וכיון דגליסקא יפה מצד עצמה ה"ל דבר שבעה"ב מקפיד עליו ואינו בטיל ממילא

לכן יעבור עלי' ומוכרח לבטלו רק בפשעה שהוא בודק דרך אם הוי עומד להתבטל מקודם הפסח הוא דהוי חשיב שפיר פהפקירו קודם לכן דהוי פפירורין דממילא בטלו דהוי דבר שאין בעה"ב מקפיד עליו משא"כ פשאין עומד להתבטל מקודם הפסח דמכי אשכחין משש ולמעלה ל"מ הבטל תו ל"ה מפקירו מקודם הפסח ועובר עליו בב"י ומעתה א"ש דל"ק תו קושית מהרש"א אי נימא דפי' משש ולמעלה מתחלת שש א"כ מה פריף ולבטלה בשית דהרי פברואמר דל"ה ברשותי' ולפ"ד א"ש דהגי פריף ולבטלה בשית היינו פיון דמ"מ מדאורייתא מהגי הבטל והוא עומד להתבטל א"כ ה"ל שפיר פהפקירו קודם הפסח ולא יעבור עליו תו בב"י ומשני שפיר פיון דאיסורא דרבנן עליו פדאורייתא דמיא דהפקר ב"ד דהפקר כפי' רש"י והיינו הוא אשר דברנו דאתי הש"ס לאשמעינן פיון דגם מדאורייתא ל"מ הבטל א"כ פיון דל"ה עומד להתבטל דחמץ הנשפח מתחלת שש בעוד שמדאורייתא הוי שרי הרי פיון דצריף לבער מן העולם או להפקירו ד"ת מקודם ז"א וזה שמצא חמץ בתחלת השש ולא עשה הבטל דגם מה"ת נ"מ פנ"ל וכיון דל"ה עומד להתבטל ל"ה דהפקר פלל מקודם הפסח ולכן עובר עליו וצריף לבטלו רק בשעת הדביקה: סימן טו הן ראיתי בספר בר לואי למר אבא מו"ר הרב הגאון האמיתי נ"י במ"ק לאו"ח סכ"ט שנסאל על הא דאמרו הראשונים ז"ל דדעת התוס' פדעת הרשב"א דגם בהנאת הגוף בה"מ גמי אמרינן מצללה"נ ולכן שאל השואל מההוא שהקשו התוס' בשבועות דף מ"ד גבי מו"ד הנאה מחבירו מותר לתקוע לו תקיעה של מצנה וכן המו"ד הנאה מן המעיין וכו' והא קמתהגי פרוטה דרב יוסף פיון דאם יבא העני בעידן שעוסק בהמצנה יפטר מלמתיב לי' ומעתה אי נימא דהתוס' פהרשב"א ס"ל מאי קמשיא להו הרי אף גם שהגוף נהנה בהדי עשיות המצנה מ"מ מצללה"נ וע"כ דדעת התוס' פדעת הר"ן ז"ל דהיכא דאיכא הנאת הגוף בהדי מצנה אמרינן דמצות להנות נתנו ומש"ה יפה מקשים דיהנה אסור בהנהגה דמצנה גמי משום דקנהנה גופו בה"מ הנאת פרוטה דר"י הרי לעינים דלהתוס' לא ס"ל פהרשב"א עכ"ת דברי השואל: ואומר אני דנראה לע"ד דגם דברי התוס' עם דברי הרשב"א יחדיו יהיו תואמים אף בטרם מוכרח אני להאריך קצת ולבאר סוגיא דשופר של עולה והיא בש"ס ר"ה דף כ"ח ע"א אומר רב יהודה בשופר של עולה לא יתקע, ואם תקע יצא, בשופר של שלמים לא יתקע ואם תקע לא יצא מ"ט עולה בת מעילה היא פיון דמעל בה נפקא לחולין שלמים דלאו בני מעילה ניהו איסורא הוא דרכיב בהו מתקייף לה רבא אימתי מעל, לבתר דתקע פי קתקע באיסורא קתקע וכו' הדר אומר רבא אהד זה ואהד זה יצא מצות לאו להנות נתנו וכו' ע"ש בכל הסוגיא ובתוס' שם היטב והנה גם דברי רבינו הרמב"ם ז"ל תמיהם וצריכין ביאור שכ' בפ"ק א' מ"ה שופר ה"ג וז"ל וכן שופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא דאין בקול דין מעילה וא"ת והלא נהנה מצללה"נ וכו' ע"ש וע"ש בלח"מ שעמד בדברי רבינו ז"ל פיון שכ' דאין בקול דין מעילה ומש"ה הוא יוצא בשופר של עולה אמאי הדר וכו' וא"ת הלא נהנה דמאי ק"ל לרבינו הרי פבר אמר דאין בקול דין מעילה: אף לבאר ולנישב הדברים ראיתי להרחיב קצת וגם ראיתי לנישב קושית התוספות בד"ה אומר ר"י בשופר של ע"ז לא יתקע ואם תקע יצא והקשו דמ"ש משלמים דס"ל דלא יצא משום דמצלה"נ וכן קשה על הא דשופר של עיר הנדחת דקאמר ר"י דלא יצא מטעם דכתיתי מפתית שעור' ותיפוק לי' משום דסבר מצלה"נ מש"ה לא יצא בשופר של עיר הנדחת ול"ל הטעם דכתיתי מפתית שעור'.

ומהנלע"ד ביישוב הדברים דהו הקשה בספר כפ"ת לדעת פלפו שכ' גבי מוֹדֵר הַנָּאָה משופר דאחר תוקע לו ולא הוא משום דמתגאה בהקול וכיון דנהנה גופו גם לרבא ומצללה"נ א"כ בשופר של עולה הכי יצא לרבא הרי אית לי' הנאה דמתגאה בקול שופר דהרי הקא ל"ש אחר תוקע לו פיון דשופר של עולה לכ"ע אסור ואמאי קאמר רבא דאם תקע יצא ואמרתי דהרי באמת ידוע דבהאי דינא דהנאת הגוף בה"מ אי מצלה"נ אי לא איפלגי בה ה"ר"ן והרשב"א ו"ל בש"ס נדרים דף ט"ו גבי הנאת תשמישו עלי דה"ר"ן ו"ל סובר דה"ט דאסור פיון דמתהני גם גופו בהדי דמקנים מצות פ"ור בכה"ג אמרינו מצלה"נ פיון דאית לי' הנאת גופו לכד המצנה ורק בשנהנאה אחרת ליפא זולת הנאת המצנה הוא דאמרינו ויצללה"נ משא"כ היכא דאית לי' הנאה מיוחדת לבר מהמצנה הנאה זו אסורה ול"ש לומר ולהתיר הנאה זו משום המצנה שמקנים בהדה ולומר בכה"ג מצללה"נ אולם דעת הרשב"א ה"תם בחידושינו אינו פן ודעתו דגם באיפא הנאת הגוף בה"מ נמי מצללה"נ ורק ה"תם בהנאת תשמישו עלי ה"ט דאסור פיון דיכול לקנים המצנה של פ"ור בהיתר הנאה ע"י אשה אחרת שאינה אסורה עליו בנדר.

דבכה"ג באפשר לקנים בהיתר היא דאמרינו דמצללה"נ ואסור, משא"כ בעלמא היכא דא"א לקנים בהיתר גם בבה"ג בה"מ נמי מצללה"נ פן היא דעת הרשב"א בחידושינו שם ומעתה נלע"ד לחדש בדעת הפלפי דגם הפלפו פהרשב"א דגם בהנאת הגוף בה"מ אמרינו מצללה"נ זולת באפשר לקנים המצנה בהיתר בכה"ג הוא דאסור ומצלה"נ בכה"ג ולכן שפיר כתב הפלפו במוֹדֵר הַנָּאָה משופר דאחר תוקע לו והינו משום דאפשר לו לקנים בהיתר ע"י אחר שיתקע לו ולא יהיה לו הנאת גופו של מתגאה בהקול לכן לא יכול לצאת מצות השופר זולת ע"י אחר שיתקע לו דבכה"נ היכא דאפשר בהיתר לכ"ע הנאת הגוף בה"מ מצלה"נ וכדעת הרשב"א ואולם גבי שופר של עולה לא תקשה לדעת הפלפו קישת הכפ"ת דהרי מתגאה בהקול והיכי קאמר רבא דיצא משום די"ל דע"כ דמייירי ה"תם בלית לי' שופר אחר של היתר זולת השופר זה של עולה והיכא דאי אפשר לקנים המצנה בהיתר שפיר אמרינו דאפי' בה"ג בה"מ מצללה"נ לדעת הפלפו וכדעת הרשב"א: וגם העירוטי ביישוב קושית בעל ברית אברהם שהקשה על דברי הרשב"א ל"ל סמיכין בכלאים בציצית להתיר מטעם עשה דוחה ל"ת הרי בכלאים רק דרף הנאת לבישה היא דאסרה רחמנא וא"כ לדעת הרשב"א תקשה פיון דלדעתו גם בה"ג בה"מ מצללה"נ א"כ ל"ל מטעם עשה דוחה ל"ת תיפוק לי' דבלא"ה שרי פלאים בציצית משום דמצללה"נ ואין פאן הנאת לבישה, וליפא משום פלאים אכן אמרתי ביישוב קשיתו דהרי באמת בטעמא דלדעת הרשב"א גם בה"ג בה"מ מצללה"נ אמרתי לפ"ד התוס' בש"ס פיצה דף כ"ז וכ"כ בכ"ד בש"ס בהא דאין שורפין תרומה טמאה ביו"ט אפי' במקום צורף להסיק תחת תבשילו דאיפא צורף או"נ אעפ"כ אסור דכיון דאית בי' נמי צורף גבוה היינו צורף מצנתו בטיל לי' צורף ההדיוט אצל צורף הגבוה וחשיב כאלו אינו וגם עיין בר"ן ו"ל בנדרים דף ל"ה ע"ב גבי הני פהני שליחי דשמאי דשרי גבי מוֹדֵר הַנָּאָה אע"ג דקשריא ליה ע"י הקרבנות הקרבן למיכל בקדשים אין זה אלא גרמה הנאה בעלמא ושרי מעתה נלע"ד דה"ט דשרי לדעת הרשב"א דכיון דהוא קעבד רק בעיקר להמצנה לצורף הגבוה והנאת הגוף דקאמתי לי' ממילא בהגרמתא פאין נחשבת ושרי לי' עוד נראה וכן ראיתי באחרוני' שפכתו מלתא בטעמא לדברי הרשב"א משום

דְּהוּי הַנְּאִת הַגּוֹף שְׁעַם הַמְּצוּנָה כַּהֲנֵאָה הַבְּאָה לּוֹ לְאָדָם בַּע"כ דְּשָׂרֵי פִּינּוֹן שְׁעִיקָר פְּנוּנְתוֹ
רַק לַעֲשׂוֹת מְצוּנָתוֹ וְהַנְּאִת בַּע"כ הִיא דְּאֲתִי' וְשָׂרֵי פְּדֵאִיתָא בְּש"ס פְּסָחִים דְּרַף כ"ה וּמַעֲתָה
הִיכָא דְּאֲפִשָׁר לְקַיִּים הַמְּצוּנָה בְּהִיתָר הַנְּאִת תּוֹ ל"ש כָּל הַנְּהָ טְעָמִים דַּל"ש לֹאמַר דְּעִיקָרוֹ
לְהַמְּצוּנָה וְלֹא לְהַנְּאִתוֹ עוֹשֶׂה דְּאֵלוֹ פֶּן דְּרַק לְצִאֵת יְדֵי הַמְּצוּנָה הוּי הִיכְוֹלַת בְּיָדוֹ לְקַיִּימָה
בְּהִיתָר הַנְּאִת וַע"כ שְׂאֵינּוּ עוֹשֶׂה בְּעִיקָר רַק לְצוּרְךָ מְצוּנָה דְּהָרֵי לְעִינֵינוּ דְּלְצוּרְךָ הַה"ג
שְׁלוֹ ג"כ הוּא עוֹשֶׂה לְכֵן אָסוּר וְכֵן אֵיךְ טְעָמָא פְּשִׁיטָא דַּנ"ש הִכָּא מְשׁוּם דַּל"ח הַנְּאִת
בַּע"כ הִיכָא דְּאֲפִשָׁר בְּהִיתָר הַנְּאִת כַּמְבֹּרָךְ לְהִדְיָא הֵתָם בְּפִסְחִים וְהַשְׁתָּא מְיִיטָב שְׁפִיר
בְּהִיא דְּכִלְאִים בְּצִיצִית פִּינּוֹן דְּקִי"ל דְּצִיצִית חוּבַת גְּבָרָא פְּשִׁלוּבֵּשׁ בְּגָד הַמְּחַיִּיבַת בְּצִיצִית
הוּא דְּחַל עָלָיו חוּבַת צִיצִית, וְאֵינוֹ מְחִיב לְקִנּוּת בְּגָד הַמְּחַיִּיבַת פְּדֵי לַעֲשׂוֹת בְּהַ צִיצִית
וּלְלַבְּשָׁה וּמַעֲתָה מְמִילָא מוּבָן דְּכָל הַנְּי טְעָמִים שְׁפַתְבְּנוּ בְּדַעַת הַרְשָׁבָא ל"ש בְּכִלְאִים
בְּצִיצִית דְּכִינּוֹן שְׂאֵינּוּ מְחִיב בְּמַצְנַת צִיצִית ר"ל כְּפִשְׁלוּבֵּשׁ הַבְּגָד הַמְּחַיִּיבַת בְּצִיצִית הָרֵי
ל"ש לֹאמַר דְּעִיקָרוֹ לְצוּרְךָ הַמְּצוּנָה.

וְגַם דְּהוּי הַנְּאִת בַּע"כ פִּינּוֹן דְּמִי הַכְּרִיחוֹ לְהַמְּצוּנָה אִם לֹא שְׁכָל עִיקָר פְּנוּנְתוֹ לְהַנְּאִת לְבִישָׁה
וּמַש"ה ל"ש כָּל הַ דְּדַבְּרֵי הַרְשָׁבָא לֹא לֹאמַר בְּכִלְאִי' בְּצִיצִית מַצְלָה"נ וְלְכֵן שְׁפִיר אֲצַטְרַךְ
בְּהִיתָרָא דְּכִלְאִים בְּצִיצִית רַק מְטַעַם עֲשֶׂה דוּחָה ל"ת: וְאֵי לֹא דְּדִלְאִי לִי חֶסֶפָא ל"ה
מְשַׁכְּחָנָא מְרַגְּנִיתָא תִּיתָא לְבָאָר דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּש"ס מְנַחוֹת דְּרַף מ"א ע"א בַּד"ה תְּכַלַּת שִׁכ'
הֵתָם דְּגַם בְּלִילָה לִיכָא בְּכִלְאִים בְּצִיצִית מְשׁוּם כְּלָאִים וַאֲע"ג דְּלִילָה לֹא זְמַן צִיצִית הִיא
מְשׁוּם דְּלִגְמָרֵי הַתְּרָה רַחֲמָנָא כְּלָאִים בְּצִיצִית וְהָא דְּאֲמַרִי גְּבִי כְּהַנְּיָם דְּנִיהוּ דְּבַעֲיָדוֹן
עֲבוּדָה אֲשֶׁתֵּרִי שְׁלֹא בְּעִידוֹן עֲבוּדָה לֹא אֲשֶׁתֵּרִי ע"ז כְּתָבוּ דַּל"ד וְנ"ל הַתּוֹסְפוֹת וְעוֹד
דְּבַטְלִית שְׁעֲשׂוּי לְהַנְּאִתוֹ חַיִּיב הַכ' כְּלָאִים אֲבָל בְּגַדֵי כְּהוֹנָה לֹא לֹבֵשׁ אֱלָא בְּעִידוֹן עֲבוּדָה
ע"כ וְלִהְבִּין בִּיאָר דְּבָרֵי הַתּוֹס' גַּלְע"ד וְגַם בְּדָרְךָ אַגַּב יִתְיַשֵּׁב הֵיטֵב נְכוּן מַה דְּקָשִׂיא לִי
בְּהָא דְּש"ס מְנַחוֹת דְּרַף מ"ה דְּאִיתָא הֵתָם וְכָל גְּבִלָה וְטָרְפָה לֹא יֵאָכְלוּ הַפְּהָנִים כְּהַנְּיָם הִיא
דְּלֹא יֵאָכְלוּ הָא יִשְׂרָאֵל יֵאָכְלוּ וְקִאָמַר כְּהַנְּיָם אֲצַטְרַכוּ לִי' סַד"א הוּאִיל וְאֲשֶׁתֵּרִי מְלִיקָה
גְּבִיָהוּ תִשְׁתַּרִי נְמִי גְּבִלָה וְטָרְפָה קַמ"ל וְקָשָׁה דְּהִיכִי הוּי ס"ד לֹאמַר הוּאִיל וְאֲשֶׁתֵּרִי מְלִיקָה
גְּבִיָהוּ וְכו' דַּמ"ש מְהָא דְּאֲמַרִינּוּ גְּבִי בְּגַדֵי כְּהוֹנָה נִיהוּ דְּאֲשֶׁתֵּרִי בְּעִידוֹן עֲבוּדָה שְׁלֹא בְּעִידוֹן
עֲבוּדָה לֹא אֲשֶׁתֵּרִי וַא"כ נִימָא נְמִי הִכָּא דְּנִיהוּ דְּאֲשֶׁתֵּרִי מְלִיקָה בְּעִידוֹן עֲבוּדָה גְּבִלָה וְטָרְפָה
שְׁלֹא בְּעִידוֹן עֲבוּדָה הִיכִי הוּי ס"ד לְהַתִּיר דְּאֲצַטְרַךְ קָרָא דְּכָל גְּבִלָה וְטָרְפָה לֹא יֵאָכְלוּ
הַפְּהָנִים לְמִסַּר אֲרָה גְּרָאָה בְּיִישָׁב הַדְּבָרִים וּבְטָרָם אֲצִיג מַה שְׁפַתְבְּתִי בְּיִישָׁב קָשִׂיתוֹ מַה
שְׁהַקְּשִׁיתִי זֶה כְּמָה בְּהָא דְּאִיתָא בְּש"ס בִּינָה דְּרַף י"ח דְּפָרִיךְ עַל רְבָא דְּאָמַר מְפָנִי שְׁנִרְאָה
כְּמַתְקֵן וּפְרִיךְ אֵי הִכִּי אָדָם נְמִי וּמְשַׁנֵּי אָדָם גְּרָאָה כְּמַקִּיר וּפְרִיךְ תִּינַח בִּימּוֹת הַחֲמָה בִּימּוֹת
הַגְּשָׁמִים מֵאֵי אֵיכָא לְמִימַר א"ר נַחֲמֵן בַּר יֶצְחָק פְּעָמִים שְׂאָדָם בָּא מִן הַשְּׂדֵה מְלוֹכְלָךְ
בְּטִיט וּבְצוּאָה וְרוּחַן אִפִּי' בִּימּוֹת הַגְּשָׁמִים ע"ש וּמַעֲתָה הַקְּשִׁיתִי בְּסוּגְיָא זֹו דְּשׁוּפָר שְׁל
עוּלָה דְּקִאָמַר גְּבִי מוֹדֵר הַנְּאִת מִן הַמְּעִינּוֹן טוֹבֵל בּוֹ בִּימּוֹת הַגְּשָׁמִים אֲבָל לֹא בִּימּוֹת הַחֲמָה
וּלְדַבְּרֵי הַש"ס דְּבִיצָה קָשָׁה דְּהו"ל לְהַש"ס לְחַלֵּק בִּימּוֹת הַגְּשָׁמִים גּוּפָה דְּהִיכָא שְׂבָא מִן
הַשְּׂדֵה מְלוֹכְלָךְ בְּטִיט וּבְצוּאָה אָסוּר לְטַבֵּןל נְמִי בִּימּוֹת הַגְּשָׁמִים וּמ"ש יְמּוֹת הַחֲמָה דְּנִקְט
אֲבָל לֹא בִּימּוֹת הַחֲמָה וְאֲמַרְתִּי דִּי"ל עַפ"ד הַמַּאִיר"י הוּבָא בַּשְּׁעָה מ"מ שְׁהַקְּשָׁה ע"ד
הַרְשָׁבָא שְׁפּוֹבֵר דְּגַם בַּה"ג בַּה"מ נְמִי מַצְלָלָה"נ א"כ קָשָׁה בְּהָא דְּמוֹדֵר הַנְּאִת מִן
הַמְּעִינּוֹן אֲמַאי יְהָא אָסוּר לְטַבֵּןל בִּימּוֹת הַחֲמָה דְּנִיהוּ דְּאִית לִיהָ הַנְּאִת הַגּוֹף בַּה"מ הָרֵי

לדעת הרשב"א גם בהנאת הגוף בה"מ מצללה"נ ותירץ המאירי דה"ט דאסור לטבול ביהמ"ח משום דאית ליה הנאה גם אחר עשיות המצנה אשר טבל מקודם שייצא מן המעיין דאית ליה אז הנאת הגוף והמצנה פבר עברה והשתא א"ש דבימות הגשמים בכל גוונא שרי ואפי' פשפא מן השדה מלכך בטיט ובצואה פיון דבשעת הטבילה פשרוחץ מציאתו הרי אז בהדי דמקיים להמצנה מצללה"נ ואחר אשר טבל פשיצא מן המעיין תו לית ליה שום הה"ג ולכן א"ש דבימות הגשמים גופה תו ליפא למיפלגי דבכל גוונא שרי בימות הגשמים ולכן קאמר רק אבל לא בימה"ח ולפ"ד המאירי"י זה אתי נמי שפיר דל"ק השתא קושית השואל ע"ד התוס' שבועות הנ"ל דהשתא י"ל דלעולם דגם דעת התוספות פדעת הרשב"א דגם בהנאת הגוף בה"מ נמי מצללה"נ ואפ"ה א"ש מה שהקשו התוספות בשבועות על הא דמנדר הנאה דשרי בפשל מננה הרי אית ליה הנאת הגוף בה"מ דפטור מפרוטה דר"י משום דהתם נמי הנאה זו דפרוטה דר"י הרי נשארת ביזו גם אחר עשיות המצנה דבכה"ג גם הרשב"א מודה דאסור פדברי המאירי"י ולעולם דבעלמא גם דעת התוס' פדעת הרשב"א בהנאת הגוף.

בה"מ דמצללה"נ אף זה מצאתי שפבר העיר להשוות דעת התוס' שבועות פדעת הרשב"א מפח דבריו של המאירי"י גם אחי הגאון מוהר"א ז"ל בספרו דבר הלכה אף לפ"ד למעלה שהבאתי דברי הרשב"א שמשלק דאפשר בהיתר אסור ולפ"מ שהסברנו דבריו ז"ל בטוב טעם ודעת הנה פשוט י"ל ולפשוט בעיין של השואל להשוות דעת התוס' שבועות עם דעת הרשב"א דגם התוס' ס"ל פהרשב"א דגם בהנאת הגוף בה"מ מצללה"נ ורק דמקשים שפיר בההוא דמנדר הנאה דהרי נהנה גופו הנאת פרוטה דר"י משום דגם התם הוי אפשר בהיתר במנדר הנאה משופר משום דהרי הי' יכול לתקוע במקום שאין עניים מצוים באותה שעה ול"ה נהנה מאה"נ פרוטה דר"י וכמו שתיירצו שם התוס' באמת דמוקי דמייירי דיכול לכנין ולתקוע במקום שלא יהי' נהנה פרוטה דר"י במקום שאין עניים מצוים שם באותה שעה פן הקשו לפי הס"ד דמקשו אף אם מייירי לפי הה"א אפי' במקום שעניים מצוים באותה שעה מ"מ פיון שיש מציאת ביזו לקנים המצנה באופן של היתר הנאה לתקוע במקום שאין עניים באותה שעה דלא יהי' לו הנאת פרוטה דר"י והוא לא עשה כן הרי נהנה גופו ואסור בכה"ג גם לדעת הרשב"א ותירצו דבאמת יכול לכנין ולתקוע ומייירי בכה"ג בלית ליה הנאת פרוטה דר"י בשתוקע במקום שאין עניים מצוים באותה שעה וליתליה הנחה של פרוטה דר"י ומש"ה שרי ומעתה לפי"ז י"ל דל"ק תו קושית האחרונים שהקשו בהאי דשופר של עולה וכו' לרבא אמאי יצא נהרי התם קשה דהרי נהנה גופו הנאת פרוטה דר"י דמסתמא התם ל"ש לומר שפכנין לתקוע במקום שאין עניים באותה שעה ונקא פיון דמייירי בשוגג דהרי מעילה בשוגג הוי וא"כ תו תיקו קושית התוס' לדוכתא דשבועות הנ"ל הרי נהנה גופו הנאת פרוטה דר"י וא"כ לרבא היכי יצא אף לדרכינו הנ"ל א"ש דאדרבא התם פיון דמייירי בשוגג הרי ל"ש לומר דאפשר בהיתר להתכנין לתקוע באופן שלא ינהה פרוטה דר"י במקום שאין עניים שם באותה שעה ולהוכיח מדלא עשה פן דנתכנין להנאתו ול"ה עיקרו למצנה והנאת גופו ממילא בע"כ ולפיכך יהיה אסור גם אי דעת התוס' פהרשב"א פנ"ל דבכה"ג גם להרשב"א מצלה"נ בהה"ג בה"מ דנ"ש בכה"ג טעמי הרשב"א בהה"ג בה"מ דמצללה"נ פנ"ל אף בכאן פיון ששוגג ל"ש לומר זה דהוי אפשר בהיתר ושעי"כ

מוכח שמתכוון להנות פרוטה דר"י כמוכן ומש"ה שפיר לרבא דאמרין דיצא מטעם מצללה"נ דהוי עיקרו למצוה והנאת פרוטה דר"י ממילא בע"כ היא דאתל' ליה וגם אמנה שדעת התוספות כדעת הרשב"א בהה"ג בה"מ שפיר ואין סתירה למו דשפיר מקשים התוס' על הא דמנדר הנאה כנ"ל: אמור מעתה לפי פל הצעה הנ"ל יתבאר היטב ביאור דברי התוס' דמנחות דף מ"א דמעשה י"ל דה"פ דברי התוס' הם דרק בכלאים בציצית דעשוי להנאתו שעיקרו להנאת לבושה שאם אין לו בגד המתניבת בציצית הרי אינו מחייב לקנות לו בגד המתניבת כדי להתחייב בציצית ואעפ"כ התורה התירה לבישת הבגד פלאים בציצית לכן שפיר אמרין דע"כ דלגמרי שרי רחמנא פלאים בציצית ואפ' בלילה בזמן שפטור מן הציצית מטעם הואיל ואשתרי וכו' משא"כ גבי פהגים שכל עיקר לבישת הבגדי פהגה אינו רק לשם המצוה ואינו להנאתו ולא שריא הנאת לבושה רק משום מצללה"נ הלכך תו ל"ש לומר הואיל ואשתרי הנאת לבושה בעידן עבודה שלא בעידן עבודה נמי אשתרי דלא אשתרי הנאת לבושה בעידן עבודה פלאים בציצית דמ"ש"ה שלא בעידן עבודה דהוי אחר עשיות המצוה אסור הנאת לבושה פדברי המאיר"י משא"כ גבי פלאים בציצית דשם ל"ש מצללה"נ גם לדברי הרשב"א כמו שבארנו ורק דע"כ דשריא רחמנא הנאת לבישת פלאים בציצית ולכן אמרין שפיר הואיל ואשתרי הנאה זו של פלאים בזמן החיוב דלגמרי אשתרי ואפילו בלילה דלאו זמן ציצית ודברינו אלה מדייקים היטב בדברי התוס' מנחות שם שחלקו בין האי דבגדי פהגה לכלאים בציצית דרק בטלית שעשוי להנאתו היא דחייב הכ' פלאים והיינו כיון שעיקרו להנאתו כנ"ל לכן שייך לומר הואיל ואשתרי וכו' משא"כ בבגדי פהגה שאין עשויין להנאתו ושעיקרו רק לגבוה והנאה ליכא דמצללה"נ לכן זהו רק שייך בעידן עבודה אבל שלא בעידן עבודה דליתי להמצוה הנאתו אסירה פדברי המאיר"י: ומעתה בדרף זה תמצא פקן ידי לישב קשיתו בהוא דמנחות דף מ"ה שהקשתי לעיל דהנה אמרתי בבבאור דברי התוס' דהתם ד"ה הואיל ואשתרי מליקה ושוב מצאתי בספר ישועות יעקב ליו"ד להגאון מלבוב שפיאר ג"כ דברי התוס' הסתומים למראה עין שהקשו שם על הא דקאמר סד"א הואיל ואשתרי מליקה אע"ג דלעיל אמרין שכן מצותו בכך מ"מ וכו' ולמ"ד דאין שחיטה לעוף מה"ת פרשתי בחולין דלכאורה דברי התוס' בזה סתומים הא דקאמר ולמ"ד וכו' אף נראה דבבאור דבריהם דהנה כתבו התוס' בחולין דף כ' דלמ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת דליכא משום גבילה ורק משום טריפה דע"כ דהוי הפי' הואיל ואשתרי מליקה אשתרי גבילה דלאו דוקא גבילה רק טריפה ע"ש והנה בש"ס דנזיר דף כ"ט ראיתי שהקשו בתוס' על הא דאיתא התם דלמ"ד הלכה בנזיר א"ש ולמ"ד משום חניפה מצוה צ"ל דס"ל אין שחיטה לעוף מה"ת וליכא במליקה של עוף משום גבילה להכי מצי פהגים לאכול מליקה אף דלפי דבריהם בחולין הקשו דס"ס היכי מצי פהגים לאכול מליקה למ"ד משום חניפה מצוה ונלא אסור משום טריפה וכתבו דמצי סבר כמ"ד בחולין אף מחזיר סימנים לאחורי הענף דליכא גם איסור טריפה במליקה ע"ש ומעתה ה"פ דברי התוס' במנחות שהקשו על הס"ד דהתם לומר הואיל ואשתרי מליקה וכו' והא מצותו בכך ע"ז תירצו התוס' מעיקרא מה שתירצו וכו' עוד די"ל נמי דרבינא אמר למלתיה למ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת ואלבב' הוי הפי' כמו שפי' התוס' בחולין הואיל ואשתרי מליקה אשתרי נמי טריפה ונבילה לאו דוקא

כנ"ל ומעשה אליבא דמ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה תו ל"ש לאקשוני' דלמא מצנתו
בכף שאני דלאו מצנת מליקה בכף דוקא דאפשר נמי ע"י חזרת סימנים לאחורי העורף
דליכא נמי משום טריפה ולפי כל האמר הנ"ל אש"ה דהשתא תו ל"ק קשיתינו הנ"ל
משום דשפיר ס"ד לומר הואיל ואשתרי מליקה אשתרי נמי טריפה משום דאין לומר
דלמא רק בעידן עבודה שפנהים אוכלים ובעלים מתפפרים היא דאשתרי טריפה דמליקה
דהרי רואין אנו דלאו רק משום המצנה היא דחשתרי דהרי אפשר עשיות המצנה בלאו
אכילת טריפה ע"י חזרת הסימנים ואפ"ה שרי רחמנא לאכול מליקה טריפה הרי דלגמרי
אשתרי ואפי' שלא בעידן עבודה טריפה לפנהים דאמרינו הואיל וחוזינו דשריא רחמנא
אכילת הטריפה לפנהים במליקה אף דאפשר מליקה דלאו טריפה ע"י חזרת סימנים
לאחורי העורף ואפ"ה שרי רחמנא דטריפה הרי דאשתרי טריפה לפנהים לכן אמרינו
הואיל ואשתרי וכו' ולכן שפיר קאמר הש"ס במנחות התם דהוי הס"ד להתיר טריפה
לפנהים לכן אצטרוף לאסור מקרא נופל גבילה וטריפה לא יאכלו הפנהים ומעשה אחר
כל החזון הזה נפן לנישב קושית התוס' בר"ה שיעדנו למעלה שהקשו לר"י אמאי בשופר
של ע"ז יצא מאחר דס"ל מצלה"נ וכן בשופר של עיר הנדחת ל"ל לר"י הטעם משום
פתיתי מפתית שעוריה תיפוק ליה משום דסבר מצלה"נ ואמתי לולי החילק שכתבנו
בסמיה לחלק דבשוגג ל"ש לומר דאפשר בהיתר אף לפמש"כ לעיל מנה דאקימנא דהא
דשופר של עולה מיירי באין לו שופר אחר של היתר דבלא זה הרי פינון דמתגאה בקול
לדעת הכלבו ה"א גם לרבא מצלה"נ ואפי' לדעת הרשב"א ודהכלבו פהרשב"א ולכן
פינון דא"א בהיתר דמיירי באין לו שופר אחר של היתר גם דמתגאה בקול שרי דבכה"ג
מצללה"נ לדעת הרשב"א וגם הנה כ' התוס' בזבחים דף פ"ו ד"ה אתי דהו דשופר של
עולה ושלמים מיירי כשהפרישו לדמי עולה וכן של שלמים לדמי שלמים וא"כ מהני
בהו פדיון ולפ"ז לכאורה הדר תקשה קושית הכפ"ת הנ"ל לדוכתא לדעת הכלבו דאמאי
בשופר של עולה ושלמים יצא לרבא הרי מתגאה בקול שופר ואי משום דמיירי בלית
לי שופר אחר של היתר דבכה"נ שרי גם לדעת הכלבו דכהרשב"א ס"ל ובכה"ג
מצללה"נ כנ"ל מ"מ הרי השתא פינון דמהני בי' פדיון הרי הוי אפשר בהיתר ע"י שיעדנו
ויקיים בי' המצנה בהיתר הנאה וכיון שפן מצלה"נ גם לדעת כלבו והרשב"א וקשה תו
קושית הכפ"ת דאמאי לרבא יצא הרי מתגאה בהקול וכיון דאפשר בהיתר הרי מצלה"נ
אכן אמרתי די"ל דהנה באמת הפדויה ביו"ט הוי שבות דהוי פקונה קנן ביו"ט דאסור
וא"כ השתא תו ל"ש לומר דאפשר לקיים המצנה בהיתר ע"י הפדויה דאף דקיי"ל
דשבות במקום מצנה שרי מ"מ ז"א בכאן דכיון דאסרו חז"ל לפדותו ביו"ט והוא אנוס
בדברי חכמים שאסרו עליו הפדיון ביו"ט א"כ ממילא מוכן דתו ל"ח עיקר עשייתו
להנאתו מפח מה שיקול לעשותו בהיתר הנאה ולתקוע בו אחר שיעדנו שע"כ נימא
דל"ח עיקרו להמצנה והנאתו בא לו ממילא בע"כ וכמו שכתבנו למעלה דהרי רק ע"י
דברי חכמים נמנע הוא מלעשותו בהיתר לפי שאסרו עליו הפדויה ביו"ט ולכן שפיר
אמרינו דהוי עשייתו עיקרו להמצנה והנאתו ממילא בע"כ אתיא ליה ומצללה"נ ויצא
שפיר וליכא שבות במקום מצנה פינון דבנאסרנו הפדיון ג"כ הוא מקיים להמצנה שפיר
והלכך שפיר דלרבא יצא מטעם מצללה"נ דבכאן ל"ה אפשר בהיתר כנ"ל ועם דרפינו
זה ינזח לנו דברי הרשב"א בש"ס יבמות דף ק"ג שכתב שם בטעמא דאי מצות להנות

נתנו דלא יצא דכינן דעיקר האיסור בא ע"י שיצא המצוה ונהנה ממה שיוצא המצוה מש"ה אמרינו שלא יצא פי היכי דלא לעבד איסורא ונהנה לפ"מ דאוקימנא לעיל דע"כ דמיירי הסנגיא בלית ליה שופר אחר של היתר זולת זה השופר של עולה או שלמים וז"ל ראייתי גם באחרונים שהוכיחו נמי פן מפח טעמים שלקהם ועיין בדבריהם וא"כ צריף להבין דאמאי נימא לר"י דלא יצא כ"ה דלא לעבד איסורא שלא ינהה ע"י שיצא המצוה מאה"נ הא מ"מ איסור מ"ע דשופר אפתי פש גביה שלא לקיים בידו מ"ע דשופר ואדרבה מצינו דעשה דוחה ל"ת ואינו דין שלא תהא העשה נדחת מפני הל"ת וא"כ לכאורה אדרבה מסתבר לומר טפי דיצא ממה דנימא דלא יצא ותהיה המצוה נדחת מפני האה"נ כינן דאזלינן השתא שלא יוכל לקיים המצוה עוד בהיתר כינן דמיירי דאין לו שופר אחר של היתר אף לפ"ד הג"ל א"ש דהרי השתא דמיירי בשופר של דמי עולה או שלמים דאית ליה פקדון וא"כ ניהו שאמרנו דהפקדנים ביו"ט הני שבות השתא יהי שרי לפדותו ביו"ט דמעשה כינן דע"י דנימא דיצא קעבד איסורא דנהנה מאה"נ לר"י א"כ שפיר עדיף לן הפדויה ביו"ט המצוה בהיתר דהפדויה שרי דה"ל כשבות במקום מצוה כינן דא"ת דיצא בו כמות שהיא באיסור הרי עבר על עון אה"נ ולכן שפיר כתב הרשב"א דעדיפא לנו לומר דלא יצא בזה השופר ורק שצריף לפדותו ושיקיים המצוה בהיתר ונשאל ינהה בעבירת האה"נ וגלל פן צריף לפדותו והפדויה זו ביו"ט אף דהני שבות שרי דהני שבות במקום מצוה דהרי עשה שיפדנו לא יעמוד בשום איסור ושיקיים המ"ע דשופר בהיתר גמור ולכן שפיר כתב הרשב"א בטעמא דר"י דלא יצא פי היכי דפדנו ולא יעשה איסור פלל ומעשה לפי"ז נבא לישוב קשיות התוס' בר"ה הג"ל משום דהא תינח בשופר של עולה או של שלמים דהו' קדושת דמים ומנהי בהו פדויה מש"ה לר"י אמרינו שפיר כינן דאפשר בהיתר ע"י פדויה אמרינו דלא יצא בו כמות שהוא ורק שצריף לפדותו כ"ה דלא יעשה איסורא פנ"ל והמצוה קיים בו אחר שיפדנו פשיהנה היתר ואולם בשופר של ע"ז או של עיר הנדחת דליכא בידו לקיים המצוה בהיתרא מאחר דמיירי בלית ליה שופר אחר של היתר וגבי שופר של ע"ז אי גם דמיירי בע"ז של עכו"ם דאית ליה ביטל מ"מ ל"ה בידו ואפשר לקיים בהיתר כינן דאין ישאל מבטל ע"ז של נכרי ל"ח בידו כמש"כ התוס' להדיא הכי בש"ס סופה דף ל"ב ולכן א"ש דיוצא בו לר"י אף דסבר מצלה"נ דמאי אמרת דנימא לא יצא כ"ה דלא לעבד איסורא דהרי הכא כינן שלא ימצא בידו לקיים מ"ע דשופר ע"י טעדיקי אחרת דהיתר א"כ בודאי דאין לדחות מ"ע דשופר לגמרי מפני האה"נ ולכן שפיר בשופר של ע"ז אמרינו דיצא אף ע"פ דעבד איסורא ושיקיים המצוה בידו שפיר וכן בשל עיר הנדחת אצטריף ר"י רק לטעמא דכתומי מפתית שעוריה שפיר דאי לאו ה"ט או מטעם מצלה"נ הוי יצא בו שפיר אף לר"י פנ"ל.

אברא עדיין יקשה בינן דברי הרשב"א ביבמות לדעת הפלבו דהרי לדעת הפלבו ס"ס איסורא דעבד עבד דהרי כבר נהנה גופו מאה"נ שהתגאה בהקול ואף גם אי נימא דלא יצא לר"י בשופר על עולה או שלמים מ"מ לא יתקן איסורו שפכר התגאה בהקול ושהו לא יתקן ע"י הפדויה וא"כ שפיר נימא דיצא בזה שתקע כינן שאין תועלת לנו במה דנימא לא יצא לתקן איסורו זה שעבר שהתגאה בהקול לר"י דסבר מצלה"נ.

ואולם דרף הנכון בידי ליישב דברי הרשב"א ביבמות גם לדעת הפלבו בטוב טעם והיא דלכאורה קשה לי לפי שראיתי באחרונים שהביאו בשם הירושלמי דאין דין אה"נ בקול

דלדברי הירושלמי אלו צריף להבין דעת הפלבו שאיסור גבי מוֹדֵר הַנָּאָה משופר לתקוע בו הוא עצמו לפי שנהגה ע"י שמתגאה בהקול ונהרי אין דין איסור הנאה בקול: אכן אמרתי לפע"ד לחדש ולומר דרב גדר שאני דקונמת אסור בכל שהוא פדאיתא בש"ס שבועות דף כ"ב וא"כ ניהו דקיי"ל דאין דין מעילה ואה"נ בקול דאין בקול ממש ול"ח הנאת הקול למידי באה"נ אכן גבי גדר אסור גם בזה דקונמת בכ"ש משום דדעתו של אדם אכ"ש וגם בכ"ש אסור את עצמו בנדרו ולכן אסור גם בהנאת הקול זילת על המצנה גופה אמרינו דאין דעתו ששט של אדם בסתמא ע"ד מצנה לאסור עליו כיון שהוא משבע ועומד עליו לקיימה זילת פשמפרש הוא דנדר חל לבטל את המצנה כמו שהביאו בשם הראב"ן ועיין גם בתוס' בסוגיא זו דשופר של עולה בד"ה המוֹדֵר ולכן א"ש דעת הפלבו דרב הוא עצמו אסור לתקוע בו כיון שעל הנאת גופו של המתגאה בקול חל נדרו שפיר משום דדעתו אכ"ש ושרק אחר תוקע לו כיון שעל המצנה גופה של שופר לבטלה בסתמא ל"ה דעתו עליו דרב על הנאת גופו לבד המצנה הוא דחיייל נדרי' שפיר אבל לבטל מצנת השופר בסתמא ל"ה דעתו עליו ולכן אם אחר תוקע לו דליכא להנאת גופו שלבד המצנה של מתגאה בקול שפיר דמי ולפי דרף זה נמי מיישב קושית הכפ"ת הנ"ל שהקשה על הפלבו מהא דשופר של עולה דל"ש אחר תוקע לו לרבא אמאי יצא הרי מתגאה בהקול ולדברנו הנ"ל א"ש דהרי התם בשופר של עולה שפיר אמרינו דאין דין מעילה בקול דרב בנדר שאני משום דדעתו אכ"ש שאסור עליו הנאת הקול של מתגאה שלבד המצנה כנ"ל אבל בעלמא שפיר אמרינו דאין דין מעילה ואה"נ בהקול ורק לר"י דסבר מצלה"נ אף דגם הנאה זו של המצנה אין בה ממש כמו קול וכדומה מ"מ צ"ל דסבר ר"י דרב הנאת המצנה שיש להאדם במה שיצא המצנה שצנה עליו השי"ת זו הנאה גדולה ונחשיבה הוא אצלו מכל שאר הנאות דעלמא בפרט שמקבל עליו שפר בזה ובבא ולכן קאסר ר"י הנאה זו של המצנה ורבא סבר דניהו נמי דהנאת המצנה הנאה גדולה הוא אצלו מ"מ לא נתנה המצנה להנות רק לעול על צוארינו וכמו שפי' רש"י ועיין בחידושי הרשב"א בסופה דף ל"א ד"ה והאמר רבא שכ' בזה"ל וטעמא דיצא משום דמצללה"נ ואע"ג דמתהני בעשיות המצנה שמקבל שפר בעוה"ז ובעוה"ב ל"ח באיסורי הנאה אלא כשנהגה מגופו של איסור אבל כל שלא נהגה מגופו אלא שגורם לו הנאה ורינוח ממקום אחר אינו הנאה מן האיסור וכו' עש"ה ובינוח נלע"ד בטעמא דרבא ע"ד שכתבנו למעלה משום דעיקר המצנה לא להנאתו הוא דצריף האדם לעשותה רק מגזירת המקום ית' בעיקר ושלא ע"מ לקבל פנס והיינו שעיקרה לא להנאה נתנה רק לעול על צוארינו ורק שהנאתו ממילא הוא באה לו ועיקרו עושה לגבוה וזו ל"ח הנאה באה"נ כמש"כ למעלה בבבארא נכון עיין עליו ובזה יהי' גם דברי רבינו הרמב"ם ז"ל מדייקים שכ' בשופר של עולה אם תקע יצא דאין בקול דין מעילה וא"ת הלא נהגה והיינו מה שנהגה ממצנה גופה שיצא בהשופר דזו בנדאי הנאה חשיבה הוא דרב בקול אין בה דין מעילה דאין בה ממש אבל זו הנאת המצנה שיוצא בנדאי הנאה גדולה הוא זו כנ"ל ע"ז אמר דזו שרי משום דמצללה"נ וכמו שביארנו דעיקרה לא להנאה היא רק לגבוה ונהנאה ממילא הוא דאתיה ליה ושרי: סימן טז בהיות בזה בל אפנע להעלות עלי לוח עוד דבר אחד מדברי חידושי בסוגיא זו דשופר של עולה דק"ל לכאורה בהא דקאמר אמר ר"י בשופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא מ"ט עולה בת מעילה הוא כיון דמעל בה נפקא

לחולין וכו' אמאי יהי חגיב קרפן מעילה והא קיי"ל השב מידיעתו מביא קרפן על שגגתו אינו שב מידיעתו אינו מביא קרפן על שגגתו ומעתה תקשה הרי השתא פשה'ל שוגג ומעל ונפקא לחולין ע"י מעילה וכיון דנפקא לחולין שפיר קאמר ר"י דיוצא בשופר של עולה ואולם אם במזיד יתקע דבמזיד אינו מתחלל ל"ה נפק לחולין ול"ה יוצא המצנה בהשופר וממילא דל"ה עבד איסורא פיון דהאיסור בא רק ע"י דאמרינו דיוצא ונהנה ממה שיוצא המצנה לר"י וא"כ מצד האיסור בנדאי ל"ה נמנע מלתקוע במזיד דליפא איסורא וכיון דאינו שב מידיעתו מצד האיסור הרי אינו מביא קרפן על שגגתו וכיון דאין קרפן מעילה לא נפקא לחולין ואמא קאמר ר"י דיוצא בשופר של עולה דנפק לחולין ע"י המעילה הרי לא נפק לחולין אף נראה בנישב קושיא זו: דלכאורה עוד קשיא לי ע"ד הש"ס דהקא מדברי התוס' קידושין דף נ"ה ע"א בד"ה אין מועל אחר מועל וכן בב"מ שפתיבו דהיקא אמרינו דנפקא לחולין ע"י מעילה ה"ד פשנתפנין להוציא מרשות לרשות דסבר שהוא של חבירו ומתפנין לגזלו היא דאמרינו דאין מועל אחר מועל דנפק לחולין ע"י המעילה ראשונה משא"כ בסבר שהיא שלו פיון שאינו מתפנין להוציא מרשות חבירו בכה"ג יש מועל אחר מועל גם בקדשי בדיק הבית דלא נפקא לחולין ע"י המעילה ועיין באס"ז בב"מ דף צ"ט שהביא ג"כ דברי התוס' ופ"י דבריהם דסבר שהיא של חבירו נפק פולו לחולין ולא הנאה לחודא כמו שפ"י האחר'י רק פשסבר שהיא שלו לא נפק לחולין כלל כן ביאר באס"ז שם דברי התוס' וע"ש ומעתה קשה בנ"ד היכי מיירי אי נימא דמיירי באינו מתפנין להוציא השופר מרשות מי שהיא רק בסבר שהיא שלו היכי קאמר ר"י דנפק לחולין ע"י המעילה הרי בכה"ג לא נפקא לחולין ואלא דנימא דמיירי בסבר שהיא של חבירו ומתפנין להוציא מרשות חבירו דבכה"ג שפיר נפק לחולין ע"י המעילה הרי בכה"ג תיקף משהוציא מעל ומדאגבי קנין למעול כמבואר במעילה דף י"ח ומאי אקשי' לי רבא אימת מעל לבתר דתקע כי קתקע באיסורא קתקע ונהרי פבר הוא מעל משעה שהגביהו ע"מ להוציא מרשות ונפק לחולין מעיקרא וכי קתקע בהיתרא קתקע והיא קושיא עצומה ונפלאה לכאורה: ומהנראה לע"ד בנישב קושיות אלו דבאמת דברי הש"ס ג"כ צריכין ביאור היטב הא דקאמר ר"י בשופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא מ"ט עילה בת מעילה היא וכו' ופרי' לי רבא אימת מעל לבתר דתקע וכו' דקשה וכי ר"י לא ידע הא דלא מעל רק בטר דתקע וכי קתקע באיסורא קתקע ואמרת'י דבא הפל על נכון בס"ד די"ל דלעולם דמיירי הסוגיא דשופר של עולה בסבר שהוא של אחר ורק דאין מהצונד' למוקמי בנתפנין לגזלו ולהיות שלו פיון דשופר לא בעי לכם ורק די"ל דאיפא מעילה דסבר שהוא ש"ח ושאלו שלא מדעת חבירו לצאת בו דגם שואל שלא מדעת קיי"ל דהוי גזלן וכדאית לי' לרבא הכי ג"כ בש"ס ב"ב דף פ"ח וכיון שפן שפיר אית לי' לר"י דמעל ונהינו דמעל תיקף משהוציא שלא מדעת חבירו דנעשה גזלן ורק לרבא ס"ל דשואל שלא מדעת לא נעשה גזלן רק משעה שאשתמש כמש"כ התוס' בש"ס ב"מ דף מ"א ע"ב לרבא ע"ש ולכן שפיר פי קאמר ר"י דיוצא בשופר של עולה משום דתיקף משעת הגבהה הוא מעל פיון דשואל שלמ"ד גזלן ובהקדש פיון דאסור פשיטא דל"ש הסברא דניחא לי' למעבד מצנה בממונו דאדרבה דכהדיוט מדעת דמי וכמוסה בידו מלקיים בו המצנה דמי פיון דאסור בשל הקדש וא"כ פיון דמפי אנב' מעל ונפק לחולין מעיקרא פי קתקע בטר הכי בשופר דהיתרא קתקע

וע"ז אתקייף ליה רבא דה"ז שואל שלא מדעת לא נעשה גזלן רק משעה שאשתמש
דהיינו משתקע וכדס"ל לרבא הכי בהדיא וא"כ אימת מעל לבתר דתקע וא"כ פי קתקע
באיסורא קתקע וע"ז משני דלעולם דלא מטעם מעילה היא דיצא ואפ"י אי מיירי בסבר
שהיא שלו מ"מ הוא יצא משום דמצילה"נ ומעתה מיושב היטב גם קושיא זו הראשונה
משום דהוי שפיר שב מדיעתו משום דאלו הוי במזיד שואל שלא מדעת הוי גזלן והוי
אסור בין לר"י בין לרבא שפיר להיות שואל שלא מדעת הקדש ולכן שפיר קאמר הש"ס
דמעל ונפק לחולין וכו' א"ש נמי דלא קשה תו מה שהקשו ע"ד הש"ס ר"ה דהרי
בפסחים בפרק כ"ש קאמר דאין מעילה בקול והכי קאמר הכא בשופר דמעל אף לפ"ד
א"ש פינן דמעל מטעם הוצאה מרשות לרשות ולא משום הקול כנ"ל: סימן יז נשאלתי
מאת פבוד בני הרב הגדול החריובקי כש"ת מוהר"ר חיים אריה הלוי איש הורוויץ נ"י
מקראקא ע"ד המאנרע בק' באונן בר"ה ששמע באוננתו תקיעת שופר אם חייב לצאת
ידי תקיעת שופר עוד הפעם בו ביום אחר קבירת מתו ואם אינו מחייב עוד לשמוע שנית
תקיעת שופר מאחר שפבר שמע באוננתו וי"ח: והנה לפ"מ דקיי"ל כדברי הירושלמי
דאונן פטור ממצות ופטור מתקיעת שופר וגם דאינו רשאי להחמיר על עצמו ואפילו אם
יש לו מי שישא משאו מ"מ אם רצה להחמיר על עצמו אין שומעין לו מפני פבודו של
מת והנה ראיתי בספר ישועות יעקב לאו"ח סימן ע"א שנסתפק אי הא דאונן פטור מן
המצות אם הוי מן התורה או מדרבנן ויש פח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה וע"ש
והנה באמת לא ידעתי מקום ספק דהרי זה מבואר באר היטב בדברי הרא"ש ס"פ הי'
קורא דאונן אינו אסור מן התורה רק באכילת קדשים כדאימתא בזבחים וגם לענין אכילת
מעשר דכתיב לא אכלתי באוני ממנו אבל בשאר המצות ודברים המפורשים ב"פ מי
שמתו אינו אסור רק מדרבנן שהם החמירו עליו לאסרו וע"ש אף דבר זה צריכים אנו
לעיין בי' אם בדיעבד בעבר נעשה המצוה באוננתו ונעבר על דברי חכמים שאסרו לו
לעשותה אם עשה מצוה אם לא ונפ"מ לנ"ד אם מחויב לחזור ולתקוע שנית או לא בשמע
התקיעות בשעת אוננתו והנה בתחלה הי' נראה עניינת דעתי לומר לפ"מ דאימתא בש"ס
פסחים דף ל"ה דתנן התם לענין מצוה אלו דברים שאדם יוצא בהן י"ח בפסח וכו' אבל
לא בטבל ופריה הש"ס פשיטא ומשני ל"צ בטבל טביל מדרבנן ופי' רש"י דאינו יוצא
משום דהוי לי' מצהב"ע הרי דאף דל"ה הטבל רק מדרבנן מ"מ אינו יוצא ידי מצוה מטעם
מצהב"ע ומעתה ה"נ אף דל"ה האיסור של עשיות המצוה באנינות רק מדרבנן מ"מ לא
יצא ידי המצוה שעשה בשעת אוננתו מטעם מצהב"ע ואולם של טעם זה ליכא למימר
דלא יצא רק מדרבנן אבל מ"מ מדאורייתא הוא יצא שפיר פינן דמדאורייתא ל"ש
מצהב"ע פינן דל"ה האיסור רק מדרבנן ואשר לפי"ז הי' נראה בעיני לכאורה ליישב
קושית זקני הח"צ זצ"ל"ה בסמן א' שהקשה על דברי המהרי"ט שכתב בטעמא למניעת
האוננת מחליצה להרב מהראנ"ח משום דהיא מצוה ואונן פטור מכל המצות ולכן תמה
אבי זקני הנ"ל בזה"ל אם כדבריו אין לה אשה שפשירה ליבום שהרי הוא והיא נעשים
אוננים ואף היבום הוא א' ממ"ע וקיי"ל כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה
יבא עלי' הרי היא פאשת אח שיש לו בנים ואסורה וכו' ואין לומר דא"כ איסור אשת
אח נמי ליכא דנדאי בעונשין ואזהרות לא שני בין אונן לאחר וע"ש ולפ"ד הנ"ל יש
לומר פינן דמ"מ מדאורייתא אנו קוראין בה בשעת נפילה יבמה יבא עלי' ולכן פשירה

ליבוים אָבֵל מ"מ המהרי"ט ופּה פּתב בְּטַעֲמָא לְמַגִּיעַת הָאוֹנֶנֶת מִחֲלִיצָה לְהֵרֵב מֵהֵרָאנ"ח
מִשׁוּם דְּאִינּוּן פִּטוֹר וְאִסוּר בְּהַמְצוֹת מְדַרְבְּנָן אֵלָא שְׁלֵכְאוּרָה בְּהַשְׁקָפָה הֵרָאשׁוּנָה אִיפֵא
לְמַדְחֵי הָא מְהַעֲלוֹת אַרְיִכָה וְיִשׁוּב לְקוֹשְׁיַת אָבִי זְקֵנִי הַח"צ וְהִיא דְּאִיפֵא לְמִימַר פִּינּוּ דְמ"מ
מְדַרְבְּנָן אִסוּרֵי הָאוֹנֶנִים בְּיָבוּם א"כ גַּם מְדְאוּרֵיפֵא יְהִי חֲשׁוּב אִינּוּ אֲנִי קוּרָא בְּהַ בְּשַׁעַת
נְפִילָה יְבָמָה יְבֵא עֲלִי פִינּוּ שְׁנַמְנַע מ"מ מְלָבֵא עֲלִי בְּשַׁעַת נְפִילָה וְיִהְיֶה ע"י אִסוּר דְּרַבְּנָן
שְׁאָסְרוּ עֲלִי חַז"ל לְבֵא עֲלִי בְּאוֹנֶנְתּוֹ וְכַדְרָךְ שְׁמַצִּינוּ וְכוּ"ב דְּאָמְרוּ בְּש"ס יוֹמָא דָּף ע"ד
לְעֻנְיָן מְשַׁחַק בְּקוּבָיָא אָף דַּל"ה רַק גִּזְלָן מְדַרְבְּנָן מ"מ מְדְאוּרֵיפֵא אִינּוּ מְחִיּוּב קֶרְבָּן
שְׁבוּעָה בְּשְׁבוּעַת הַעֲדוּת מְשַׁחַק בְּקוּבָיָא דְחֲשִׁיב מ"מ מְדְאוּרֵיפֵא אִינּוּ רְאוּי לְהַגִּיד
וְרַחֲמָנָא אָמַר וְאִם לֹא יִגִּיד וְכוּ' וְהִיא לָאו בְּרַ הַגְּדָה הוּא פְּלֵל פִּינּוּ דְלֹא מְהַנִּי עֲדוּתוֹ לְבַע"ד
וְלֹא מְקַבְּלוּן מִינֵי סֵהֲדוּתֵי מְדַרְבְּנָן וְע"ש בְּרִש"י וְא"כ ה"נ יֵשׁ לוֹמַר פִּינּוּ שְׁנַמְנַע מְדַרְבְּנָן
מְלָבֵא עֲלִי הָרִי אִינּוּ אֲנִי קוּרָא בְּהַ בְּשַׁעַת נְפִילָה יְבָמָה יְבֵא עֲלִי פִינּוּ שְׁלֵא יוּכַל לְבֵא עֲלִי
מ"מ וְאוּלָם דְּלֹאֲחַר יִשׁוּבוּ בְּדַעַת נְכוּן רְאוּ רְאִיתִי כִּי זֶה לֹא גִיַתָּן לְהֵאֲמַר דְּהָרִי בְּאֶמַת
הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' בְּרִישׁ יְבָמוֹת בַּד"ה וְאַחֲוֹת אֲשֶׁתּוֹ דְּנִגְדָה תֵּאָסֵר לְיָכֶם אַע"פ שְׁמַטְהֵרָה אַח"כ
כְּמוֹ אַחֲוֹת אֲשֶׁתּוֹ שְׁאִינָה מְתִיבָמַת אֲפִילוּ אִם מֵתָה אֲשֶׁתּוֹ אַח"כ וְע"ש וְאָמַרְתִּי דַּלְפַע"ד
הַחִילֵק מְבִנְיָא דְּעַד כְּאִן אֲמַרִּינוּ כָּל יְבָמָה שְׁאִינּוּ אֲנִי קוּרָא בְּהַ בְּשַׁעַת נְפִילָה יְבָמָה יְבֵא
עֲלִי דְּאִסוּרָה עֲלִי גַם אַח"כ רַק הֵיכָא דְּרַחֲמָנָא פִּטְרוּ לְהֵדִיא כְּמוֹ בְּאַחֲוֹת אֲשֶׁתּוֹ דְּרַחֲמָנָא
פִּטְרוּ מִיָּבוּם מְקַרָּא דְּאִשָּׁה אֶל אַחֲוֹתָהּ לֹא תִקַּח לְצָרוֹר וְכוּ' וְכַדְאִיתָא בִּיבָמוֹת דָּף ג' דְּגִלִּי
רַחֲמָנָא בְּהֵדִיא דְּלֹא נְאָמְרָה יְבָמָה יְבֵא עֲלִיהָ אֲצֵל אַחֲוֹת אֲשֶׁתּוֹ בְּשַׁעַת נְפִילָה פְּלֵל לְכוּ
אֲמַרִּינוּ שְׁפִיר דְּכִינּוּן שְׁאִינּוּ אֲנִי קוּרָא בְּהַ בְּשַׁעַת נְפִילָה יְבָמָה יְבֵא עֲלִיהָ וְכוּ' וְכוּ גַבִּי קִטּוֹן
שְׁמָא יִמְצֵא סָרִים מְחַשֵּׁשׁ שְׁלֵא נְאָמְרָה גַבִּי יְבָמָה יְבֵא עֲלִי הִיא דְּאִיפֵא לְמִימַר כָּל שְׁאִינּוּ
אֲנִי קוּרָא בְּהַ בְּשַׁעַת נְפִילָה יְבָמָה יְבֵא עֲלִיהָ וְכוּ' אֲבָל גַּבִּי נִגְדָה שְׁלֵא מְצִינוּ קְרָא לְמַעַט
נִגְדָה בְּהֵדִיא וְא"כ הָרִי יְבָמָה יְבֵא עֲלִי נְאָמְרָה שְׁפִיר וְשָׂאֵם בָּא עֲלִי יָכֶם קְנָאָה כְּדִיאִתָּא
בְּש"ס פְּסָחִים דָּף ע"ב וְא"כ פִּינּוּ דְּבְדִיעֵבַד בְּבָא עֲלִי יָכֶם קְנָאָה הָרִי אֲנִי קוּרָא בְּהַ בְּשַׁעַת
נְפִילָה יְבָמָה יְבֵא עֲלִיהָ וְא"כ ה"נ בְּאוֹנֶנֶת לְיָבוּם דְּנִיְהוּ דְּלַכְתַּחֲלָה אִסוּר לְבֵא עֲלִי מְדַרְבְּנָן
מ"מ פִּינּוּ דְּבְדִיעֵבַד אִם בָּא עֲלִיהָ יָכֶם קְנָאָה דְּבַר תּוֹרָה פִּינּוּ דְּגַם מִטַּעַם מִצַּהב"ע הָרִי פִּינּוּ
דְּהַעֲבִירָה אִינָה רַק מְדַרְבְּנָן הָרִי שְׁפִיר מְדְאוּרֵיפֵא אֲנִי קוּרָא בְּהַ בְּשַׁעַת נְפִילָה יְבָמָה יְבֵא
עֲלִיהָ וְנִתְקַיְיַמָה הַמְצוּנָה שְׁפִיר דְּדָמִי לְנִגְדָה וְכַמְש"כ א"ז הַח"צ שְׁם לְעֻנְיָן זְמַן הַבְּחִנָּה דַּל"ש
אִינּוּ אֲנִי קוּרָא בְּהַ בְּשַׁעַת נְפִילָה וְכוּ' וְע"ש וְה"נ יֵשׁ לוֹמַר בְּאוֹנֶנֶת וּמִטַּעַם הַנ"ל וְהִנֵּה לַפ"ד
הַנ"ל לְכַאוּרָה ל"ה מְקוּם לְקוֹשְׁיַת זְקֵנִי אֲכֹן נְתִישְׁבִּתִּי דְּגַם ז"א וְדִאֲצַתְמַד קוֹשְׁיַת אָבִי
זְקֵנִי עַל דְּבַרֵּי הַמַּהֲרִי"ט הַנ"ל מִשׁוּם דְּזֶה נִרְאָה בְּרִיר דְּכָל הֵיכָא דְּמְצִינוּ שְׁהַעֲמִידוּ חַז"ל
דְּבַרֵּיהֶם בְּמְקוּם מְצוֹת שֶׁל תּוֹרָה לְעַקוֹר אוֹתָם בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה הִנֵּה לְפִי שְׁחַכְמִינוּ אִסְרוּ
עֲלִי וּפְטְרוּ אוֹתוֹ מְלַעֲשׂוֹתָם א"כ פִּינּוּ דְּנִגְאָנְס בְּתַקְנַת חַז"ל הָרִי הוּא פִּטוֹר מֵהֶם אִפִּי ד"ת
בְּאוֹפֶן שְׂאֵם יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאֲדָם לִית לִי שׁוּם מְצוּנָה גַם מִן הַתּוֹרָה וְעֵינֵי בְּתוֹס' שְׁבַת דָּף
ד' ע"א בַּד"ה קוֹדֵם שְׁפָתָבוּ דְּכָל הֵיכָא שְׁהַעֲמִידוּ דְּבַרֵּיהֶם בְּמְקוּם פְּרַת כְּמוֹ בְּפִסַּח לִית
עֲלִי חִיּוּב פְּלֵל הוֹאִיל וְרַבְּנָן הִיא דְּאִסְרוּ עֲלִי הָרִי הוּא אֲנִיס בְּתַקְנַת חַכְמִים וּלְפ"ז הָא
דְּאָמְרוּ דְּבִשׁוּא"ת קַעֲקְרוּ לְדְאוּרֵיפֵא הֵינּוּ מִשׁוּם דְּלִגְמַרֵּי עֲקְרוּ וְאֲפִילוּ אִם יַעֲבֹד גַּם
מְדְאוּרֵיפֵא לֹא יַעֲשֶׂה מְצוּנָה בְּמְקוּם שְׁאָמְרוּ דְּבַרֵּיהֶם עַל דְּבַרֵּי תּוֹרָה וְעֵינֵי בְּתוֹס' סוּכָה דָּף
ג' ד"ה דְּאָמַר לָהּ שְׁפָתָבוּ לְהֵדִיא דְּהֵיכָא דְּב"ה מְחַמְרֵי מְדַרְבְּנָן וּב"ש מְוַקְמִו לָהּ

אדאורייתא לא יצא י"ח והיינו נמי נלע"ד מטעם שביארנו ומעתה פיון שביארנו דכל היכא דהעמידו דבריהם בשוא"ת הד"ת לגמרי נעקר וא"כ אם עשה המצנה לא עשה ולא כלום ד"ת ומעתה יהי נכון קושית אבי זקני הח"צ על דברי המהרי"ט הג"ל דלדבריו היכי משפחת יבום פיון שע"י שאונן פטור מן המצות והיינו לפי שאמרו והעמידו דבריהם ע"ד תורה לעקור בשוא"ת לגמרי המצנה באונניתו וא"כ אין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עלי' וכו': ומהנראה ביישוב קושית זקני הג"ל ובתחלה היה נראה בעיני על פי דאכן נודע מה שכתב בעל הט"ז ביו"ד בסימן קי"ו וכן באו"ח ביישוב הקושיתא הא דמילה דוחה שבת ולא גזרו בשוא"ת בה נמי משום גזירה דשמא יעבירו וכו' וכמו דמצינו גבי לולב ושופר וכתב דה"ט לפי דהיכא שכתבה התורה בפירוש להיתר כמו במילה בשבת שכתבה התורה ביום אפילו בשבת בכה"ג לא הי' הפח בידם של חז"ל לעקור בדבריהם קרא שרפה בפ"י להיתר וא"כ ה"נ גבי אונן ליבום ליכא למימר שהי' בידם לעקור לגמרי ואף בשב ואל תעשה העשה דיבום דכתבה רחמנא בפ"י יבמה יבא עלי' פיון דלא משפחת יבום באופן אחר זולת בהוא והיא אוננים ולכן א"ש אף דבעלמא מצינו דבכל שאר המצות לגמרי נעקרו בשב ואל תעשה באנינות משום פבודו של מת מ"מ בהוא דיבום לא הי' בי"ד חז"ל הפח לעקור לגמרי הקרא מפורש דיבום וע"כ דלא העמידו דבריהם פאן במקום יבום בשעת נפילה ורק אח"כ שפיר יש לומר פדברי המהרי"ט דאינו מהראוי לחולץ אונן פיון דפטור ואסור בהמצנה ומה שפטור ואסור אחר שעת נפילה עד שיקבור המת תו ליכא עקירה פנ"ל: והמחנור בעיני ביישוב קושית א"ז הח"צ הג"ל עוד דנראה לפע"ד לחדש דהא דאונן פטור ואסור בהמצנה דזה אינו על הסתם רק פשחל עליו האנינות מעיקרא אז שפיר דוחה האנינות בשוא"ת לכל המצות ולגמרי נעקרו וכמו כן פשחל עליו חייב מצותו מעיקרא קודם שפא עליו האנינות נמי נראה דאין האונן פטור מהמצנה רק היכא שיוכל לקיים להמצנה אח"כ אחר שיקבור מתו אז חל עליו האנינות אבל בלא"ה כשלא יוכל עוד לקיים להמצנה פגון שיעבור ממנו זמן המצנה וכדומה אזי אמרינו דאין מקום להאנינות לחול על חייב המצנה שפבר חל עליו ואשר הביאני לזה החילוק היא מה שאמרו בש"ס פתובות דף ג' הרי שהי' פתו אפוי וטבחו טבוח ויינו מזוג ומת אביו של חתן או אמה של פלה מכניסן את המת לחדר ואת החתן ואת הפלה לחופה ובוכל בעילת מצנה ופורש ואח"כ קובר המת ונוהג ז' ימי המשטה וכו' וע"ש והנה לכאורה מאי בעילת מצנה ושום קיום למצנה איכא הכא פיון שאונן פטור מן המצות הרי ע"כ פיון שהי' פאן התחלה והפל הכן ומתוקן לנשואן מקודם ושע"י פן יהיה השמח' נדחה ממנו שאם יעבור המועד שוב אין מפין להם כמו שפירש"י ז"ל שם ע"כ דבכה"ג לא אמרו שיחול האנינות עליו עד שיעשה להמצנה ואחר יקבור וא"כ אינו דין במצנה דאוריית' כשחל עליו פבר חייב המצנה ושע"י שנמתין עד שיעבור מעליו האנינות תדחה המצנה לגמרי פודאי דאמרי' דאינו חל עליו האנינות עד שיעשה להמצנה.

אלא שנראה לי עוד לענין אונן במקום מצות מילת בנו שהיא מ"ע שיש בה פרת אף שלא תדחה ממנו המצנה לגמרי שיוכל לקיימה אח"כ כשיעבור ממנו עידן האנינות מ"מ אין האנינות מצי להעבירו מהמצנה ומחייב למול הבן קודם והטעם נלע"ד פיון שאמרו בש"ס ברכות דף י"ט ולאחותו מה ת"ל הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו

ושמע שמת לו מת וכו' אמרת לא יטמא וע"ש בתוס' שפי' דלא מיירי רק בעושה פסח ומילת בנו לחודא ולא מיירי בכהן ונזיר ומעשה הרי פינון שאמרה התורה לא יטמא בהני דהוי עשה שיש בהו פרת כמו שפי' רש"י ו"ל שם א"כ פינון שאמרה התורה בפי' לא יטמא במקום מילת הבן בין שיוכל לקיים המילה אח"כ ובין שלא יוכל לקיימה אח"כ אין חילוק לא יטמא אמר רחמנא מ"מ וא"כ ממילא דליפא עליו האנינות במקום מצות מילה פינון שאינו ראוי לטמא עצמו ד"ת במקום פסח ומילה דבהפרת ורק מוכרח לעשות המצוה שהוא של הפסח ומילה דאית בהו פרת דגלי בהו רחמנא לא יטמא וא"כ אין ביד חז"ל הפח לאסור ולפטור מהמצוה מה שחייבה והתירה התורה בפי' בלאו דלא יטמא דגלתה התורה לנו דלא יכול להטמא רק שפחיוב בהמצוה וכמש"כ לעיל מדברי הט"ז.

ועוד נראה פינון שאינו ראוי לטמא ממילא דמחייב בהמצוה של המילה דה"ל כמו אונו בשבת דחייב בכל המצות: ולפ"ד מצאתי טוב טעם ודעת בענין הדין שנסאל עליו הרש"ל בסימן ע' באונן על אמו ויש לו בן למול דפסק דמחייב הבן למולו קודם קבירת מתו והרש"ל שם נדחק בטעמים לדברי הורא"ת שהורה להלכה דמחייב הבן למולו מעיקרא ואחר יקבר מתו וע"ש שהביא דברי הש"ס דברכות הג"ל אף לא דבריו דברי ולפע"ד הדין מוכרח וברה פספירים ומטעם שביארנו היטב דגלי רחמנא במילה לא יטמא וא"כ ממילא דלית אנינות לגבי מצות מילת הבן לדחותה לאח"כ וכנ"ל אמר מעתה לפי כל חדש דברינו למעלה הוטב בנזעם יתישב גם קושית אבי זקני הג"ל דה"ל במקום יבום אמרינו דבשעת נפילה ע"כ דלא חל עליו האנינות במקום מצות יבום והיבום חל מעיקרא תיקף ולא משכח האנינות רוחא לו עוד פינון שאם תחול האנינות בשעת הנפילה שוב הרי נדחה ממנו מצות יבום לגמרי גם אח"כ דכל שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה בא עליה וכו' ומעתה כשלא חל עליו האנינות בזו הרגע בשעת נפילה וכיון שאני קורא בה ברגע זו של שעת נפילה יבמה יבא עליה שוב שפיר אח"כ מצי האנינות לחול שפיר לענין שיקבור מתו מעיקרא ואחר יקיים יבמה יבא עליה פינון דבשעת נפילה כפר אני קורא בה יבמה יבא עליה וכנ"ל ולכן שפיר כתב המהרי"ט בטעמא למניעת האנינות מחליצה למהראנ"ח משום דאונן פטור ממצות והבן זה היטב: נמצאנו למדין לענין השאלה הג"ל בהאי דאונן דשמע תקיעת שופר בשעת אוננתו וכן לענין השאר מצות כי"ב דלא מבעיא אם מעיקרא חל עליו האנינות קודם שחל עליו חייב המצוה בנדאי דפטור מהמצוה בכל גונא פינון דהוי בשב ואל תעשה המצוה לגמרי ביד חז"ל הפח לעקור להמצוה ואף גם כשחל עליו חייב של המצוה מעיקרא קודם האנינות אזי היכא שע"י חלות האנינות תדחה המצוה לגמרי ולא יוכל לעשותה עוד אזי יש לומר דלא חל עליו האנינות מעיקרא אבל כשיוכל לעשות המצוה אח"כ בכל גונא חל עליו האנינות ופטור מלעשות המצוה בשעת אוננתו כן נראה לפע"ד ברור לענין דינא: והנה לפ"מ שביארנו בהאי דאונן לשופר פינון דאז בשמעו התקיעות שופר הי' שעת פטירו ואיסורו א"כ הדר מחייב לשמוע שנית תקיעת שופר מחדש או משום טעם דלא יצא משום טעמא דהוי מצהב"ע שכתבנו או משום דבשוא"ת כעקרו רבנו לגמרי להמצוה של תורה ולזה הטעם גם מן התורה הוי באוננותו שעת פטירו מהמצוה לגמרי וכמו שביארנו ולא יצא מקודם כלל וז"פ דמה ששמע ונתפנין לצאת בשעת אוננתו דהוי שעת פטירו מהמצוה דלא יצא בה אלאחר מפאן וכן ראיתי נמי מבואר להדיא בהרא"ש בריש פ"ק מי שמתו לענין

הבדלה אם שמע מאחרים שהבדילו במוצאי שבת אין עולה לו פיון דבהואו שעפא לאו בר חיובא הוי נצריה למחר לתזור ולברך ולהבדיל: וגם ז"פ דל"ש דיחוי לעגן למפטרי' אח"כ מהשופר וכדומה דנימא דכיון דאדחי ונפטר מהמצנה בשעת אונו לגמרי אדחי דדמי ממש להא דכ' הט"ז ביו"ד בסימן שצ"ו גם לעגן הבדלה דחייב אח"כ מטעם פיון דגם אח"כ הוי מן החיוב כל השבת או עד יום ד' ול"ה לתשלומין רק שפכל עת הוי מן החיוב ולכן הוא גתחייב אח"כ פשיעבור מעליו האנינות בהבדלה וע"ש וה"נ בשופר שחיובו כל היום פדתנו בש"ס מגילה דף כ' לכן פשיטא דנתחייב אח"כ אחר שנקבר מתו במצות השופר ולכן הדין פשוט וברור בעיני פשמלה דלא יצא בשמיעתו התקיעות שופר ששמע בשעת האנינות דהוי שעת פטירו ומחויב אחר שנקבר מתו לתזור ולשמע שנית קול השופר פרי לצאת בי"ח פנ"ל: סימן יח נסתפקתי בעגן מתנה עמ"ל דמהני לעגן אחרוג ביו"ט ראשון לצאת בו אם יכול להתזירו אחרוג אחר כ"ב שנתן לו אם הוי בזה קיום התנאי אם לאו.

ואם דזה פשיטא שפאם נימא דמהני דבנדאי צריה רק להתזיר לו אחרוג המהנדר פפי שנתן לו פיון דרק במתנה בעמ"ל נתן לו ומקפיד בנדאי רק באחרוג מהנדר ויפה פנותי' פדי שיוכל לצאת בו פמבואר זה בהרא"ש דל"מ מטעם זה חזרת דמים א"כ ממילא דל"מ ג"כ חזרת אחרוג בפעלמא הראוי לצאת בו אם אינו מהנדר פנותי' פיון דמסתמא קפיד להתזירו אחרוג מהנדר פשלו פדי לצאת בו ורק בעגן החזרת אחרוג אחר גופו אי מהני לחזרה בזה יש מקום עיון לכאורה.

והנה אמרתי דבר זה בפשט לנו מדברי בעל העיטור גופו שהובא בהרא"ש בסופה דף מ"א שכ' דאע"ג דבעלמא מהני חזרת דמים במתנה עמ"ל אם נאנס הדבר שנתן לו דבעלמא אמרינו מה לי היא מה לי דמי' ואולם באחרוג ל"מ חזרת דמים פי רק להתזירו אחרוג דוקא קאמר לצאת בו די חובתו ואם לא התזירו לא יצא ע"ש והנה לכאורה לפ"מ דאיתא בש"ס ב"ב דף קל"ז באחין שקנו אחרוג בתפיסת הבית דדינו רק באם יכול לאכלו יצא בו ואם לאו לא יצא משום דבעינן לכם שיהי' יכול לאכלו וע"ש פרש"פ"ם וא"כ אמאי מהני גם במתנה בעמ"ל הרי אינו יכול לאכלו פיון דחזרת דמים ל"מ ואם יאכלנו לא יחשב קיום התנאי ולא יהי' המתנה מתנה והשפתא פיון שלא יכול לאכלו היכי יצא בו הרי לא חשיב לכם וע"כ דאמרינו דניהי דחזרת דמים ל"מ מ"מ חזרת אחרוג פנותי' שפיר מהני ושפיר חשיב יכול לאכלו לזה דיוכל להשיב לו אחרוג אחר פנותי' דמהני אפילו באחין בכה"ג ועיין בהג"ה בהרא"ש שם וע"כ דאדעתא דהכי נתן לו במתנה עמ"ל שיוכל לאכלו לזה ולחזור לו אחרוג אחר פשלו והלכך שפיר חשיב לכם האחרוג שנתן לו במתנה עמ"ל מטעם זה דחשיב יכול לאכלו שפיר וע"פ הצעה זו אמרתי דיש לישוב היטב קושית הט"ז באו"ח סי"ד שהקשה דהיכי פסול האחרוג השאיל ביומא טבא קמא מטעם מעיטא דלכם דלמה ל"א ס' ניהא ליה לאיניש למעבד מצנה פממונו פמו בטלית מציצת ובטבעת שאיל לעגן הקדושין פיון שידוע שא"א לו לקיים המצנה בלתי אם ע"י מתנה עמ"ל הרי נדאי רק במתנה עמ"ל באופן המועיל נתן לו ה"נ גבי אחרוג אמאי לא נימא הכי והנה פראשון תחלת אומר ביישוב קושית הט"ז הנ"ל דהנה באמת הא דאחרוג של שותפות פסיל לצאת בו היינו רק מטעם דבעינן לכם שיהי' פולו שלו ולא מקצתו וכן הא דבעינן שיהיו ראוי לאכלו הוא נמי מטעם זה דבעינן שיהי'

כלו שלו כמו שפי זה להדיא הרשפ"ם ו"ל בב"ב דף קל"ז עיין שם והנה לא מבעי' לדעת ה"ר ישע"י הובא בקרא"ש סנפה דף מ"א שם דבאתרוג במתנה עמ"ל פטור מהאונסין וע"כ דה"ט דבלא"ה לא חשיב לכם פלו פשמוטל עליו עוד חיוב האונסין א"כ פשיטא דל"ש לומר דמסתמא ניחא לי וכו' ומסתמא נתן לו במתנה עמ"ל גבי אתרוג השאיל דזה לא אמרינן על הסתם דניחא ליה להיותו פטור מהאונסין דזה מבואר באו"ח סי"ד שם ובכ"מ דבמקום שיכול להיות חסרון פיס כמו בטלית מקנפלת וכי"ב ל"ש ניחא לי לאיניש למעבד מצנה בממונו וא"ד פאן לענן שיפטר לגמרי פשיאנס פשיטא דע"י ל"ש ס' ניחא לי וכו' וא"כ פשהוא חייב באונסין הרי לא חשיב לכם לדברי ה"ר ישע"י מש"ה ל"מ בסתם שאיל רק בפי' במתנה עמ"ל בעינן דאז פיון דאדעתא דלצאת בו נותן לו ע"כ לפטור מאונסין נותן לו משא"כ גבי יציאת דלא בעינן שיהיו פלו שלו הטלית דבפי' רבתי תורה בגדיהם דאפילו בשל שנותפות יוצא י"ח בפרק ראשית הגז א"כ ה"ה גמי בטלית שאיל אף שיהיה חייב באונסין מ"מ יהי חשיב שלו שפיר ולכן שפיר שייך בי' ס' ניחא ליה וכו' ושפיר אמרינן דעל הסתם דנתן לו באופה"מ במתנה עמ"ל דמהני ואע"ג דחייב באונסין משום דה"ל שאיל דלענן האונסין ל"ש ניחא לי למפטר' וגם דאין צריך לזה גבי טלית פיון דלא בעינן שיהי' פלו שלו ניכל להיות חייב באונסין ואפ"ה יצא בו שפיר כמו שיוצא בשל שנותפות מטעם דלא בעינן בטלית שיהי' פלו שלי וא"ד בטבעת שאילה פשיטא דמהני לענן הקדושין דלשם אמרינן דמסתמא נתן לו באוה"מ שאם לא תחזור האשה גוף הטבעת אח"כ אזי יחזור לו דמי' דלגבי הטבעת אמרינן שפיר מה לו הטבעת מה לו דמי' פיון דל"ד לאתרוג דבעי לצאת בו ול"מ חזרת דמים לקיום התנאי וכן בכל שאר מידי דמצנה בעינן רק שיתזירו לצאת בו משא"כ בהטבעת אמרינן דלא נפקא לי' מינ' בין הטבעת גופו להדמים וכ"כ בהדיא הרא"ש ו"ל בקידושין פ"ק ס"כ ע"ש הלכך פשיטא דהשתא ה"ל הטבעת זה שלו גמור ויכול לקדש בו האשה.

אף גם לדברי הרא"ש גופו בסנפה שם שכ' דאפי' אם חייב בהאונסין מ"מ שפיר יוצא ידי אתרוג במתנה בעמ"ל דאפי' הוא חייב בהאונסין מ"מ הוא חשיב לכם י"ל דמ"מ ניחא דל"ק קושית הט"ז הנ"ל לפ"מ שהעלנו בסמ"ד דע"כ אף דיכל לאכלו מ"מ צריך לאהדירו אתרוג אחר המהנדר כמו שנתן לו ובאופן זה שפיר יכול לאכלו המקבל והנה י"ל דז"א רק בנתן לו בפי' במתנה עמ"ל א"כ אמרינן הואיל ונצאת בו הוא נתן לו את האתרוג הרי ע"כ דעתו בהכי שיוכל לאכלו ולהדירו אתרוג הדר פשלו דוקא דבלא"ה לא יצא י"ח משא"כ באתרוג השאיל ל"ש לומר על הסתם סברא ניחא ליה לאיניש למעבד מצנה בממונו על אופן זה שלא יחזיר לידו האתרוג זה שנתנו ובנדאי אדם רוצה בזה שפחר לו לצאת בו ועדיף מטלית המקנפל וכדומה דל"ש ניחא לי וכו' פמובן משא"כ בטלית מצוניצת דלא בעינן שיהי' פלו שלו וטלית של שנותפות פשר כנ"ל א"כ גיהו דבמתנה עמ"ל בפי' נימא דאיכא קפיידא במלתא שיחזור לו הטלית זה שנתן לו דוקא כפי שהתנה עמו ובלא"ה לא יהי חשוב קיום התנאי אפ"ה סגי שפיר גבי טלית הואיל וגם בשל שנותפות פשר א"כ לא בעינן שיהי' פלו שלו לענן שיוכל להחזירו אחר כי"ב דוקא כמו באתרוג וכיון שכן ממילא דשייך שפיר הסברא דניחא לי וכו' בטלית ולכן שפיר מהני בשאול וא"ד בטבעת דלא נפקא לי' מינ' בין הטבעת להדמים באם שלא תרצה האשה להחזירו פיון דלאו למצנה עומד הטבעת בינו וכדברי הרא"ש בקדושין

שֶׁהַבְּאֵתִי פְּשִׁיטָא דְמַהֲנֵי מְטַעַם נִיחָא לִי וְכוּ' וּמִסְתַּמָּא מְקַנְהוּ גְמוּר הַטְּבַעַת וְאַף אִם יַחְזֹר לֹו הַדְּמִים לֹא אֲכַפֵּת לִי מִיְדֵי: וּלפ"ד הַנֵּ"ל מִיְנֻשָּׁב הַטִּיב גַּם קְוֹשֵׁית הַתּוֹס' בְּסוֹפָה שָׁם שֶׁהַקְּשָׁה גְבִי אֲתָרוּג אֲמַאי מְהֵנִי בְּמַתְנָה עַמ"ל הָרִי ל"ה דְּוּמְיָא דְּמַתְנַת ב"ח וְשָׁאֵם הַקְּדִישָׁה אֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת וְאֵינָה מַתְנָה אֶף לַפ"מ ש"כ אש"ה דְּכִינּוּן דַּע"כ דְּבַעֲי לְהַקְנוֹתוֹ גְמוּר בְּאִנְפֹן שְׁיֻכְל לְאָכְלוֹ לְזַה וְרַק דְּצָרִיף לְהַחְזִירוֹ אֲתָרוּג כְּזֶה שְׁיִהְיֵ' רְאוּי לְצִאת בּוֹ וּמְהוֹדֵר כְּמוֹהוּ הָרִי שְׁפִיר הוּא שְׁלוֹ גְמוּר וְאִית מְקוּם בְּיָדוֹ שְׁיֻכְל לְהַקְדִישׁוֹ לְזַה וּמְקַיִים הַהֲשָׁבָה בְּאֲתָרוּג אַחַר כְּמוֹהוּ וְיֵישׁ לִישָׁב נְמִי בְּזַה מַה שְׁדַקְדָּקוֹ עַל הַש"ס סוֹפָה גְבִי ר"ג דְּקָאֲמַר נְטִלוֹ וְיִצְא בּוֹ לַעֲנֵן מַה קָאֲמַר נְטִלוֹ וְיִצְא בּוֹ מְקוֹדֵם אֶף י"ל לְפִי דְשָׁם הִי הַמְעַשָּׂה שְׁהִי בָּאִים בְּסַפִּינָה וּל"ה לְוֹלָב אַחַר רַק לַר"ג שְׁלַקְחוֹ בְּאֶלְפִי זִוּו כְּמַבְנֹאֵר הֵתֵם בְּהַדְיָא בְּש"ס וּא"כ יַדַּע ר"ג שְׁלֹא יֻכַל לְהַחְזִירוֹ אֲתָרוּג כְּמוֹהוּ דַל"ה לְהֵם אַחַר וְכִינּוּן דְּהוֹצְרֵף לְהַקְנוֹתוֹ גְמוּר בְּעֵנֵן שְׁיֻכְל לְאָכְלוֹ כְּנ"ל וּא"כ כְּשִׁיאֲכַלְנּוּ וְלֹא יֵהִי לּוֹ בְּמַה לְצִאת בְּוֹדָאִי הוּא ל"ה נוֹתֵן לְאַחֲרִים בְּאִנְפֹן שְׁהֵם יִצְאוּ בּוֹ וְהוּא לֹא יִצְא י"ח וּא"כ הָרִי ע"כ דַּל"ה נוֹתֵן לְהֵם בְּאִנְפֹן שְׁיֻכְלוֹ לְאָכְלוֹ וּל"ה יִצְאוּ לְכֹן יִצְא בּוֹ תַחֲלָה הוּא וְהַשְׁתָּא שְׁפִיר גְמִיר וְהַקְנָה לְהֵם הָאֲתָרוּג בְּאִנְפֹן שְׁיֻכְלוֹ לְאָכְלוֹ וּלפ"ז אש"ה הָא דְנִקְטַט שְׁהִי בָּאִים בְּסַפִּינָה וּל"ה לְוֹלָב אַחַר לְהוֹרוֹת דַּמְש"ה הוֹצְרֵף לְצִאת בּוֹ מְקוֹדֵם לְכֹן וְרַק דָּאֵם אֲמָנָם שַׁע"כ צ"ל שְׁיַדַּע גַּם אַחַר שְׁיִצְא בְּזַה שְׁלַמְחֵר יִמְצָא בְּיָדָם אֲתָרוּג אַחַר לְהַחְזִירוֹ אִם יֹאכְלוּ אֵת זֶה דַּבְּלֹא"ה בְּמַה יִצְא ר"ג לְמַחֵר בִּיּו"ט שְׁנֵי אַפ"ה לְפִי שֶׁהִי זֶה אֲתָרוּג מְהוֹדֵר שְׁלַקְחוֹ בְּאֶלְפִי זִוּו נֹתֵן לְהֵם בְּמַתְנָה עַמ"ל דְּוֹקָא כְּדִי שְׁאֵם לֹא יֹאכְלוּ לְזַה יַחְזִירוֹ לּוֹ אוֹתוֹ וְיִהְיֵ' בְּיָדוֹ לְצִאת בְּזַה גַּם בִּיּו"ט שְׁנֵי וַעפ"ד יִתְיַשָּׁב עַל נְכוּן גַּם מַה שְׁדַקְדָּק בְּסַפֵּר הַמְקַנְהוּ בְּקִדּוּשֵׁינֵן ד"ו ע"ב שְׁהַקְשׁוֹ שָׁם הַתּוֹס' וְנ"ל אַע"פ שֶׁר' הוֹשִׁיעַ לֹא הַחְזִירוֹ לַר"ג וְתִירְצוּ מִשּׁוּם דְּדַעְתּוֹ שֶׁל ר"ג הִי לְכַף שְׁלֹא הִי חוֹשֵׁשׁ אֶלָּא שְׁיַחְזֹר לִיד אַחַר אֲשֶׁר יִצְאוּ כְּלָם וַע"ז דְּקִדְקַת הַמְקַנְהוּ דְנִיְהוּ דְּהַתְנָה בַּעַמ"ל לְמַה לֹא יֻכַל לְהַחְזִירוֹ ע"י שְׁלִיחַ וְהָא שְׁלִיחַ שְׁלֹא כ"מ וַע"ש שְׁהַנִּיחַ בַּצ"ע וְהִנֵּה בַּתַּחֲלָה אֲמַרְתִּי דְּבַפְּשִׁיטַת י"ל לַפ"ד הָרֹא"ש בְּסוֹפָה הַנֵּ"ל שְׁכ' שָׁם דְּבְּמַתְנָה עַמ"ל בְּעֵינֵן דְּוֹקָא שְׁיַחְזֹר וְיִקְנְהוּ בְּמַתְנָה דְּהַנּוֹתֵן בְּמַתְנָה עַמ"ל צָרִיף שְׁיִתֵּן בְּמַתְנָה גְמוּרָה וַע"מ שְׁיַחְזֹר וְיִקְנְהוּ לּוֹ בְּמַתְנָה וּמַעֲתָה אַחַר שְׁהַתְנָה ר"ג עִם ר' הוֹשִׁיעַ ע"מ שְׁיַחְזֹר וְיִקְנְהוּ הָאֲתָרוּג שְׁנָתֵן לּוֹ בְּמַתְנָה גְמוּרָה וְהַשְׁתָּא בַּע"כ הוּא נִיְתָן בְּיָד ר"ע ג"כ בְּמַתְנָה גְמוּרָה מִיַּד ר' הוֹשִׁיעַ וְרַק עַל מְנַת שְׁיִקְנְהוּ לַר"ג בְּמַתְנָה נְמֻצָא שֶׁר"ג לֹא קִבַּל מְדַעַם שֶׁל ר' הוֹשִׁיעַ לְחַזְרָה רַק מְדַעַם שֶׁל ר"ע וְהַשְׁתָּא בְּמַה קִיָּים ר' הוֹשִׁיעַ הַתְּנָאִי שֶׁל ר"ג שְׁהַתְנָה עַמּוֹ שְׁיַחְזֹר וְיִקְנְהוּ בְּמַתְנָה דְּהַשְׁתָּא אֵינֵן ר' הוֹשִׁיעַ הַמְקַנְהוּ לַר"ג וְאַפְּל' ע"י שְׁלִיחַ דְּעַכְשָׁיו אֵינֵן הָאֲתָרוּג שְׁלוֹ עוֹד וְהָאֲתָרוּג שֶׁל ר"ע וְנִתְיַנַּת ר"ע לַר"ג ה"ל כְּמַתְנָה מְיֻחָדָת מִיָּדוֹ דִּינִי שֶׁל ר"ע לַר"ג וְאֵינֵן זֶה חֲשִׁיב קִיּוּם הַתְּנָאִי לַר' הוֹשִׁיעַ וְלְכֹן שְׁפִיר הוֹצְרֵכוֹ הַתּוֹס' לּוֹמַר דַּה"ט הִיא דְמַהֲנֵי מִשּׁוּם דְּדַעְתּוֹ שֶׁל ר"ג הִי לְכַף וּמַש"ה שְׁפִיר חֲשִׁיב זֶה קִיּוּם הַתְּנָאִי מַר' הוֹשִׁיעַ לַר"ג וְעַם שְׁכַתְּבָנוּ בְּלֹא זֶה א"ש דְּשְׁפִיר הוֹצְרֵכוֹ הַתּוֹס' לּוֹמַר דְּדַעְתּוֹ שֶׁל ר"ג הִי לְכַף דְּהָרִי ע"כ הוֹצְרֵף ר' הוֹשִׁיעַ לְהַקְנוֹתוֹ לַר"ע בְּמַתְנָה עַמ"ל רַק בְּאִנְפֹן שְׁיֻכְל ר"ע לְאָכְלוֹ כְּנ"ל וּמַעֲתָה כְּשֶׁהִיא אֲכָלוֹ ר"ע לְזַה וְאַף הִי מְשִׁיבוֹ לַר"ג אֲתָרוּג הַמְהוֹדֵר כִּי"ב כְּמוֹ הָאֲתָרוּג שֶׁל ר"ג ג"כ ל"ה מְהֵנִי פִּינּוּן שְׁהָרִי הִי נוֹתֵן לּוֹ ר"ע לַר"ג אֲתָרוּג שְׁלוֹ וּא"כ תּוֹ ל"ה חֲשִׁיב ר' הוֹשִׁיעַ הַמְקַנְהוּ שֶׁל ר"ג וְרַק ר"ע הִי הַנּוֹתֵן לַר"ג אֵת שְׁלוֹ וְכִינּוּן שְׁל"ה חֲשִׁיב ר' הוֹשִׁיעַ חוֹזֵר וּמְקַנְהוּ לַר"ג כְּפִי שְׁהַתְנָה עַמּוֹ א"כ ל"ה

חָשִׁיב קִיּוּם הַתְּנָאֵי אֲצֵל ר' יְהוֹשִׁיעַ לר"ג ע"י חֲזַרְתָּ זֶה שֶׁל ר"ע לר"ג ול"ה מְהֵנִי לְכֹן שְׁפִיר הַנְּצִרָה לֹמַר הַתּוֹס' דְּדַעְתּוֹ שֶׁל ר"ג הִי' לְכַף פּנ"ל: סִימָן יט בְּסִפְרֵי יְהוֹשֻׁעַ בְּפִסְקִים וּכְתָבִים סִימָן קמ"א רְאִיתִי שְׁנַשְׂאֵל עַל דְּבַר בְּגִזֵּל אֲתֵרוּג בִּי"ט סְנוּכוֹת וּמַחְזִירוֹ אַחַר הַסְּנוּכוֹת אִם יָכוֹל לְמִימַר לוֹ הָרִי שְׁלָה לְפָנֶיךָ וְכָתַב הַסֵּפֶר יְהוֹשֻׁעַ דְּתֵלֵא בְּמַחְלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים בְּגִזֵּל מְטַבֵּעַ וּפּוֹסְלֵתָה מְלָכוֹת אִי אוֹמֵר לוֹ הָרִי שְׁלָה לְפָנֶיךָ דִּישׁ ב' דְּעוֹת חֲלוּקוֹת בְּסִימָן ש"ג בְּחו"מ וּלְפִי שֶׁכ' הַסֵּמ"ע שֶׁס"ד בְּטַעֲמָא דְּמְטַבֵּעַ שְׁפּוֹסְלֵתָה מְלָכוֹת דְּלֹא דְּמִי לְחֻמְצָא שְׁעֵבֵר עָלָיו הַפְּסָח וְלִתְרוּמָה שְׁנַטְמָאָת דְּרַק הֵתָם ה"ט מְשׁוּם דְּלֹא נִשְׁתַּנּוּ לְעֵינֵינוּ מְשֻׂאָר הַתְּבוּאוֹת וְהַלְחָמִים הִיא דְּמֻצֵּי לְמִימַר הָרִי שְׁלָה לְפָנֶיךָ מִשְׂא"כ בְּמְטַבֵּעַ שְׁפּוֹסְלֵתָה מְלָכוֹת פִּינּוֹן דְּצוּרָה זו א"י פָּלַל בְּמִדִּינָה וְכו' הָרִי נִיכָר הַפְּסָדָה וְע"ש וְעֵינּוּ בְּרַש"י ב"ב"ק דצ"ו וּמִש"ה פֶּתַח דֵּה"ה בְּאֲתֵרוּג הַגְּזוּל פִּינּוֹן דְּאַחַר הִי"ט פּוֹסְלֵתוֹ מְלָכוֹת שֶׁל עוֹלָם וְנִיכָר לְפָל א"כ תּוֹלָה בְּהֵנָּה דְּעוֹת שְׁבַש"ע בְּמְטַבֵּעַ שְׁפּוֹסְלֵתָה מְלָכוֹת וְכו' עוֹד וְאֶפְשָׁר דְּגַם לְמֵאֵן דְּפוֹטֵר בְּמְטַבֵּעַ שְׁנַפְסָלָה מ"מ בְּאֲתֵרוּג מְחִיִּיב מְטַעֵם דְּהַמְטַבֵּעַ יָכוֹל לִהְיוֹת שְׁלֵמָחָר יֹאמֵר הַמְּלָךְ שֶׁתְּהִיָּה שׁוֹב יוֹצֵאת וְגַם שְׁאֶפְשָׁר שֶׁהוֹלְכֶת בְּמִקּוֹם אַחַר מִשְׂא"כ הָאֲתֵרוּג נִפְסָל לְעוֹלָם וְאֵינוֹ רְאוּי עוֹד לְעוֹלָם לְצֵאת י"ח וְכו' וְע"ש שְׁסִימָן דְּסִימָא דְּפִסְקָא בְּאֲתֵרוּג אִם תְּפַס הַנְּתַבֵּעַ אִין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ עַכְתָּ"ד: וְלִבִּי לֹא כֵן עֲמָדוֹ בְּדִין זֶה דְּלַפְעֵנ"ד נִרְאָה דְּדִין זֶה דְּאֲתֵרוּג שְׁגוּל לֹא דִי דְּגָרַע מִדִּין מְטַבֵּעַ שְׁפּוֹסְלֵתָה מְלָכוֹת אֲלֵא דְּגָרַע נְמִי מִדִּין חֻמְצָא שְׁע"ע הַפְּסָח וּמִדִּין תְּרוּמָה וְנַטְמָאָת וְכִמוֹ שְׁאֲבָאָר דְּהֵנָּה בְּאַמְתָּ כ' הַתּוֹס' בְּש"ס גִּיטִין דָּף נ"ג ד"ה גִּזְלוֹן וְכוֹן ב"ב"ק דָּף מ"ה עַל הָא דְּקָאֵמֵר הֵתָם בְּגִיטִין עַל חֻמְצָא שְׁע"ע הַפְּסָח וְתֵרוּמָה וְנַטְמָאָת וְכוֹן דְּאוֹמֵר לוֹ הָרִי שְׁלָה לְפָנֶיךָ דְּפָרִיךְ אִי אֲמַרְתָּ דְּהִיזְק שְׁאֵינוֹ נִיכָר שְׁמִי הִיזְק אֲמָאֵי יָכוֹל לֹמַר לוֹ הָרִי שְׁלָה לְפָנֶיךָ דְּמִי מְעַלֵּא בְּעֵי שְׁלִימָא לִיהֵ וְע"ז הַקְּשׁוֹ בְּתוֹס' דְּהָרִי פִּינּוֹן דְּלֹא עֲשָׂה הַהִיזְק בְּיָדִים וְרַק מֵאֲלִיו הוּא שְׁנַעֲשָׂה הָרִי לֹא דְּמִי לְמַטְמָא בְּיָדִים וְאֲמָאֵי לֹא יָכוֹל לֹמַר לוֹ הָרִי שְׁלָה לְפָנֶיךָ פִּינּוֹן דְּלִיכָא שִׁינּוּי לְקַנּוּתָה וְתִירְצוֹ דְּהַשְׁתָּא פִּינּוֹן וְדִאֲמַרְיָנוּ דְּהִיזְק שְׁאֵינוֹ נִיכָר שְׁמִי הִיזְק וְא"כ חֲשׁוֹב לִיהֵ כְּאֵלוֹ הִי' נִיכָר וְא"כ זֶה חֲשׁוֹב שִׁינּוּי וּקְנָאָה שְׁהַגְּזוּל וְשִׁינּוּי זֶה הַחֻמְצָא הַיָּינוּ מֵה שְׁנַאָסֵר הַחֻמְצָא בְּהַנְּאָה הֵנָּה זֶה תְּשׁוּב שִׁינּוּי אִי אֲמַרְיָנוּ הַיָּזְק שְׁאֵינוֹ נִיכָר שְׁמִי הִיזְק דְּחֻמְצָא מְטַעֵם זֶה כְּאֵלוֹ הִי' הַשִּׁינּוּי נִיכָרָת לְעֵינַיִם וְכוֹן בְּתֵרוּמָה וְנַטְמָאָת וְאִידָךְ דְּהֵתָם אָף דְּנַעֲשָׂה הַשִּׁינּוּי זֶה מֵאֲלִיו מ"מ שִׁינּוּי דְּמִמִּילָא נְמִי חָשִׁיב שִׁינּוּי לְקַנּוּתָה בְּהַדְּמִיָּה דְּאִיתָא בְּש"ס ב"ק דָּף ס"ה ע"ב גְּבִי גִבֵּב טָלָה וְנַעֲשָׂה אֵיל עֲגָל וְנַעֲשָׂה שׁוֹר דְּנַעֲשָׂה שִׁינּוּי בִּידוֹ אֲקַנְאָה הָרִי דְּגַם שִׁינּוּי הַנַּעֲשָׂה מֵאֲלִיו חָשִׁיב שִׁינּוּי לְקַנּוּתָה וְה"ה נְמִי בְּהֵנָּה דְּחֻמְצָא שְׁעֵבֵר עָלָיו הַפְּסָח וְדִתְרוּמָה שְׁנַטְמָאָת אִי נִימָא דְּהִיזְק שְׁאֵינוֹ נִיכָר שְׁמִי הִיזְק וְכוֹן נְמִי בְּמְטַבֵּעַ שְׁפּוֹסְלֵתָה מְלָכוֹת אָף א"נ דל"ש הִיזְק מ"מ פִּינּוֹן דְּאֵינוֹ דוּמָה פְּעַת צוּרָה זֶה לְשֹׁאֲרֵי הַצּוּרוֹת מְהַמְטַבְּעוֹת הַיּוֹצֵאת בְּמִדִּינָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה לְכֹן הו"ל שִׁינּוּי הַנִּיכָרָת לְכָל לְמ"ד דְּחֻמְצָא שִׁינּוּי וְאָף א"נ דִּי"ל דְּחֲלוּק שְׁנָוִים אֵלוֹ מֵהָךְ דְּטָלָה וְנַעֲשָׂה אֵיל עֲגָל וְנַעֲשָׂה שׁוֹר מְשׁוּם דְּהֵתָם נִיכָר' לְכָל הַשִּׁינּוּי בְּבִירוֹר בְּגִדְלוּתָהּ מ"מ חֲשָׁבוּנִין גַּם לְהֵנָּה כָּל שְׁנַעֲשָׂה שִׁינּוּי אִיזָה בְּגוּף הַדְּבַר הַגְּזוּל לְשִׁינּוּי שְׁפִיר וּמִנָּא אֲמִינָא לָה נִלְע"ד לְהוֹכִיחַ דְּמָהָא שְׁמַעֲיָנִין לָה דְּהֵנָּה בְּש"מ בְּש"ס ב"ק דס"ה הֵתָם רְאִיתִי שֶׁהַקְּשָׂה עַל הָא דְּקָאֵמֵר דְּאֵמֵר לָךְ מִנִּי ב"ש הוּא דְּלָמָּא עַד כָּאֵן לֹא פְּלִיגִי ב"ש וְכו' אֲלֵא בְּשִׁינּוּי בְּיָדִים כְּגוֹן חֲטִיין וְעֲשָׂאֵן סוּלָת זַתִּים וְעֲשָׂאֵן שְׁמֹן וְכו' דוּקָא אֲבָל שִׁינּוּי דְּמִמִּילָא כְּגוֹן טָלָה וְנַעֲשָׂה אֵיל וְכו' שְׁמָא אָף ב"ה מוֹדוֹ

דהשינוי במקומו עומד ולא קני והי' דשמיא לרבא נמי ס"ל דאין לחלק אלא פל שינוי קונה בין בידים בין ממילא עכ"ל הש"מ שם ולפעד"נ להוכיח דע"כ דאית לרבא הכי דאין לחלק בין שינוי בידים לשינוי דממילא דבכל גוונא שינוי קונה והוא דהנה הקשו בתוס' שם בב"ק בד"ה הו' ולא שינוייהם וז"ל תימא דבסמוך נפקא ליה לרבא דשינוי קונה מקרא אחרניא דכתיב אשר גזל כעין שגזל יחזיר ע"ש ואמינא לתרץ קושית התוס' דהנה לכאורה קשיא לי בש"ס תמורה דף ו' דפריף התם לרבא דס"ל דאמרין פל מלתא דאמר רחמנא ל"ת א"ע ל"מ ונהרי גזל דרחמנא אמר לא תגזול ותנן גזל עצים ועשאן פלים וכו' משלם כשעת הגזילה תיובתא דרבא אמר לה רבא שאני התם דאמר קרא אשר גזל כמה שגזל וקשיא לי בגוה דהרי הבאתי מדברי הש"מ בב"ק ה"ל דגם לרבא שינוי דממילא קני והנה לפמש"כ התוס' לעיל התם בתמורה דף ד' ע"ב בד"ה רבא שהקשו דצורם און בכור לתסר מטעם פל מלתא דא"ר ל"ת וכו' ותיקצו משום דלא גרע מאלו נפל בי' מום ממילא דהוי שרי וע"ש ונהרי לן מבראר מדברי התוס' דע"י דאמרין דאי עביד ל"מ עכ"פ לאגרע מאלו הוי באה העשוין ממילא והשתא קשה דמאי פריף לחבא התם בתמורה מהא דגזל עצים וכו' משלם כשעת הגזילה דאי עביד ל"מ אמאי חשיב שינוי לקנות הגזילה גופה ולשלם דמי' הרי פיון דלרבא שינוי דממילא נמי קונה א"כ ניהו נמי דל"מ מאי דעביד מ"מ ה"ל פאלו הוי השינוי באה מאלי' ודברי התוס' תמורה ה"ל וא"כ דל מהכא מעשה דידן' והוי פינוי הבאה מאלי' דקונה לרבא ומאי פריף הש"ס דהרי א"נ דאמרין אי עביד ל"מ מ"מ שפיר פיון דחשיב שינוי הבאה מאלי' עכ"פ מהני לרבא והוא קושיא עצומה ומפלאה בעיני ואמרתי דע"כ דדברי הש"ס דתמורה ה"ל הכי יתפרשו משום דאפתי הוי הס"ד דהמקשה התם דל"מ לרבא רק שינוי העושה בידים והוי שמענא לי' זה השינוי העושה בידים מהני מקרא דהו' ולא שינוייהם אבל שינוי דממילא ל"ה שמענא מיניה פנ"ל ולכן מקשה שפיר לרבא דכיון דס"ל אי עביד ל"מ א"כ פיון חל"ה השינוי במעשה ידיו דהו"ל פאלו נעשה מאליו אמאי מהני לרבא וע"ז משני שפיר דכיון דגלי רחמנא אשר גזל כעין שגזל וא"כ באינה אופן שלא יהיה כעין שגזל ואפי' אם השינוי באה מאלי' וכל שהוי בגוף דבר הגזל שינוי מפמות שהי' בשעת גזילה גלי רחמנא דחשיב שינוי לקנן' וא"כ אפי' אי אמרין אי עביד ל"מ מ"מ חשיב השינוי הבאה מאליו שינוי לקנות פה שפיר לרבא ומעתה א"ש דל"ק תו קושית התוספות דב"ק ה"ל דאף דאית לן מיעוטא דהו' ולא שינוייהם מ"מ שפיר אצטריף לרבא קרא דאשר גזל פי היכי דגילף מינן' נמי דגם שינוי הבאה מאליו מהני דזה ל"ה שמענא מהו ולא שינוייהם וא"ש השתא דהוכיח בדינו דע"כ דאות לרבא הכי דגם שינוי דממילא קונה והש"מ ה"ל נראה כמספק מדכתיב בלשון ושמיא לרבא נמי ס"ל דאין לחלק בין שינוי בידים לשינוי דממילא ולפענ"ד הוכחתי דע"כ דאית לרבא הכי: ומעתה נחזור לנ"ד דכל זה רק תינח בחמץ שעבר עליו הפסח ותרומה שנטמאת וכן אידך דהתם שכ' התוס' בגיטין ה"ל דאי ה"א הויק שאינו ניכר שמי' הויק דחשיב שינוי הבאה מאליו בגוף דבר החמץ מה שנאסר בהנאה ולא כן הי' בעת שגזל שהי' מותר בהנאה וכן בתרומה שנטמאת וכן אידך דהתם אי ה"א הויק שאינו ניכר שמי' הויק ואינו דין במטבע שפוסלתה מלכות למאן דאמר דחשיב שינוי הניכרת בצורת המטבע דחשיב שינוי זו הבאה מאליו לשינוי גמורה וכל הנה פיון שנעשה השינוי בגוף דבר הגזל משא"כ

בְּאֶתְרוֹג זֶה שְׁעֵבֶר עָלָיו יְמֵי הַסּוּפּוֹת הָרִי לֹא נַעֲשֶׂה שׁוּם שִׁינּוּי בְּגוּף הָאֶתְרוֹג רַק שְׁעֵבֶר זְמַן הַמְצָוָה וְהָאֶתְרוֹג גּוּפוֹ אֵין בּוֹ שִׁינּוּי כָּלֵל מִכְּפִי שֶׁהִי מִקְּוָדִם וְכִינּוּן דִּל"ה הַשִּׁינּוּי דִּק בְּהַעֲת שְׁעֵבֶרָה וְלֹא בְּדָבָר הַגְּזוּל עֲצָמוֹ אֵין כָּאֵן שִׁינּוּי לְקַנְנֵן וְשִׁפִּיר הוּא אֹמֵר לוֹ הָרִי שְׁלֵף לְפָנֶיהָ דְּהָיָה כְּעֵין שְׁגִזַל דְּהָרִי גַם בְּגִזְלָהּ וְחִלְף תַּרְעָא בְּנִיתוּל הַשְּׁעֵר אַף גַּם דְּנִיכָר לְפָל הוּא הַקְּיָנָה שְׁנִיתוּל הַשְּׁעֵר מְדַבֵּר הַגְּזוּל אִפ"ה קִי"ל דְּאֹמֵר לוֹ הָרִי שְׁלֵף לְפָנֶיהָ כְּשֶׁהוּא בְּעֵינָא וְעֵינֵין בְּש"ס ב"ק דָּף ק"ה וְהֵינּוּ פִּינּוּ דְּבַגּוּף דְּבָר הַגְּזוּל לִיכָּא שִׁינּוּי וְרַק שְׁעֵת הַיְיָקָר הוּא שְׁחִלְף וְה"ה בְּאֶתְרוֹג הַגְּזוּל פִּינּוּ דְּלִיכָּא שִׁינּוּי בְּגוּף הָאֶתְרוֹג הַגְּזוּל וְרַק בְּזְמַן הַמְצָוָה אֲשֶׁר נֹדַע לָנוּ אֲשֶׁר חִלְף וְעֵבֶר מִשׁוּם וְזֶה ל"ה שִׁינּוּי לְקַנְנֵן הָאֶתְרוֹג וְשִׁפִּיר אֹמֵר לוֹ הָרִי שְׁלֵף לְפָנֶיהָ: סִימָן דְּבְּנִידוֹן שְׁהַשְׁבֵּתִי לְכַבּוּד בְּנֵי חֲבִיבֵי וְיִקְרִי ה"ה הָרַב וּבְקִי חֲכָם וְשָׁלַם זִית רַעֲנָן פְּרִי הַלְוִילִים כַּש"ת מו"ה חַיִּים אַרְי' הַלּוֹי אִישׁ הוֹרְוּיָן נ"י בְּקַרְקָא אִם אֲמַנָּם פִּי אֵין הַפְּנָאִי מִסְּכִים כְּעֵת לַעֲיוֹן כְּרִאוּיַעֲנָן יְדַעְתָּ פִּי אֵינָה יָמִים לְפָנֵי חַג הַפְּתַח כָּל אִישׁ מוֹשְׁרָאֵל נֹעַ יְנִיעַ וְיָנוּד מְצוּא נֹפֶשׁ לְנִפְשׁוֹ לֹא יוּכַל בְּכָל זֹאת לְאַהֲבָתָהּ לֹא אוּכַל לְהַתְּאַפֵּק וּלְהַשִּׁיב פְּנֵי דְּבָרֶיהָ רִיקָם וּפְנִיתִי מֵהָרָה לְהַשׁוּבָה כִּיז ד' אֲשֶׁר טוֹבָה עָלַי וְזֶה הַחֲלִי בַעֲזוּהִי"ת הִנֵּה הַעֲרִירֹת אֶת לְבִי ע"ד הַלְבוּשׁ שְׁחַדֵּשׁ לָן בְּהָא דְּאֵין אָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׁאֵינוֹ שְׁלֹו רַק בְּעֵשָׂה בְּהַ מַעֲשֶׂה אֶסְרָה דו"א רַק מְדַרְבְּנָן אֲבָל מְדַאֲוֵרִיַּתָּא אֵינוֹ אוֹסֵר אֲפִילוֹ ע"י מַעֲשֶׂה וְהִנֵּה רְאשׁוֹת רְאִיתִי לְהַבִּיא סְגֻרִיוֹן לְדְּבָרֵי הַלְבוּשׁ וְרִאֲיִיתוֹ מֵהוּא דְּש"ס זְבָחִים דָּף קי"ד דְּאִיתָּא הֵתָם לַעֲנֵן הַקְּרָבָה בַּחוּץ דְּפָרִיף הַש"ס בְּשִׁלְמָא רוּבַע וְנִרְבַּע מִשְׁפַּחַת לַה דְּאַצְטְרִיף לְמַעוּטָא דְּפִטוּר בְּהַקְּרִיב בַּחוּץ מִלְּפָנֵי מִשְׁכַּן ד' דִּל"ה שְׁמַעְנוּ מִפְּתַח אֹהֶל מוֹעֵד דְּאַצְטְרִיף בְּאַקְדִּישִׁינָהוּ מַעֲיָקְרָא נְהַדֵּר רְבַעוֹ אֲלֵא מוֹקְצָה וְנִעְבַּד הִיכִי מִשְׁפַּחַת לַה וְהָא אֵין אָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׁאֵינוֹ שְׁלֹו וְהִנֵּה לִפ"ד הַתּוֹס' בְּש"ס ע"ז דָּף נ"ד בִּד"ה הִיָּתָה ש"כ דִּלְר"ה דְּאִית לִיהָ דְּעֵשָׂה בְּהַ מַעֲשֶׂה אוֹסֵר אֲמַרִּינוּ פִּי הִיכָא דְּבַמַּעֲשָׂה בְּגוּפָה כְּעֵין שְׁחִיטָה מְהַנִּי לַעֲנֵן לְאַסְרָה לְהַדְיוּט הִנֵּה מַעֲשֶׂה דִּידִי כְּעוֹן נִסְפָּה לַה בֵּין קַרְנֵיהָ מְהַנִּי לַעֲנֵן לְאַסְרָה לְגְבוּהָ וְעֵינֵין כְּמִי בְּש"ס חוֹלִין דָּף מ"א בְּתוֹס' ד"ה פִּינּוּ שְׁפַתְב דְּהָא סוּגְיָא דְּזְבָחִים הַנְּ"ל אֲזַלְהָ אֲלִיבִי' דִּר"ה וְהַשְׁתָּא קָשָׁה דְּמֵאֵי פְּרִיף בְּזְבָחִים אֲלֵא מוֹקְצָה וְנִעְבַּד הִיכִי מִשְׁפַּחַת לַה בְּתַר שְׁהַקְדִּישָׁה וְהָא אֵין אָדָם אוֹסֵר דְּשֵׁא"ש הָרִי מִשְׁפַּחַת לַה שְׁפִיר נִעְבַּד לְאַחַר הַקְדִּישָׁה בְּגוֹן שְׁנִסְפָּה לַה בֵּין קַרְנֵיהָ דְּגַם מַעֲשֶׂה זוּטָא כְּזוֹ שְׁפִיר מְהַנִּי לִר"ה לַעֲנֵן לְאַסְרָה לְגְבוּהָ כְּמַעֲשֶׂה רַבָּה לְהַדְיוּט כְּמַש"כ הַתּוֹס' בַּע"ז וַע"כ ש"מ כְּדַעַת הַלְבוּשׁ הַנְּ"ל דְּאַפִּילוֹ בְּעֵשָׂה בְּהַ מַעֲשֶׂה לֹא מְצִי אוֹסֵר רַק מְדַרְבְּנָן אֲבָל מְדַאֲוֵרִיַּתָּא אִפִּי' ע"י מַעֲשֶׂה אֵין אָדָם אוֹסֵר דְּשֵׁא"ש וְהַשְׁתָּא פְּרִיף הַש"ס שְׁפִיר לַעֲנֵן נִעְבַּד דְּלָמָּה לִי לְפָנֵי מִשְׁכַּן ד' תִּיפּוּק לִיהָ מִפְּתַח אֹהֶל מוֹעֵד דְּאִי לַעֲנֵן לְאַחַר שְׁהַקְדוּשָׁה הָרִי לֹא מִשְׁפַּחַת נִעְבַּד לְאַחַר הַקְדִּישָׁה ד"ת מִשׁוּם דְּאֵין אָדָם אוֹסֵר דְּשֵׁא"ש מְדַאֲוֵרִיַּתָּא נְאֻפִילוֹ ע"י מַעֲשֶׂה וּכְדְּבָרֵי הַלְבוּשׁ הַנְּ"ל שְׁפִיר: וְאֲשֶׁר רְצִיתָ לְהַבִּיא רֵאִי' לְדְּבָרֵי הַלְבוּשׁ מֵהַש"ס ע"ז דָּף נ"ג מִפְּחַת קוֹשֵׁיָא שְׁכָבֵר הַקְשׁוֹ הַקְדָּמוֹנִים בְּהָא דְּקָאֵמֵר הַש"ס הֵתָם כְּתַחֲלָה שְׁל א"י דְּאָמֵר רַחֲמָנָא וְאַשְׁרֵיהֶם תִּשְׁרַפּוּן בְּאֵשׁ מְכַדִּי יִרְוּשָׁה הוּא לְהֵם מֵאַבוֹתֵיהֶם וְאֵין אָדָם אוֹסֵר דְּשֵׁא"ש אֲלֵא מְדַפְּלָחוּ יִשְׂרָאֵל לַעֲגָל גְּלִי דַעֲתִיָּהוּ דְּנִיחָא לְהוּ בַּע"ז וְכִי אֲתִי הַנְּכָרִים שְׁלִיחוּתָא דִּישְׂרָאֵל קַעֲבָדִי וְהִנֵּה קָשָׁה פִּינּוּ דְּהוּא דוֹאַשְׁרֵיהֶם תִּשְׁרַפּוּן בְּאֵשׁ ע"כ מִיָּרִי בְּשִׁנְטָעוֹ מִתַּחֲלָה לְכַף כְּמַש"כ הַתּוֹס' ע"ז ד' מ"ה וַא"כ הָרִי פִּינּוּ דְּעֵשָׂה בְּהַ מַעֲשֶׂה אֶסְרָה אַף אֵין אָדָם אוֹסֵר דְּשֵׁא"ש וַא"כ מֵהַ פְּרִיף הַש"ס מְכַדִּי יִרְוּשָׁה הִיא לְהֵם וְכו' וְאֵין אָדָם אוֹסֵר דְּשֵׁא"ש הָרִי

פינון דמיירי בעשה בה מעשה הרי בכה"ג אדם אוסר דשא"ש ושמחיה אותה קושא
הבאת ראי לדעת הלבוש דע"כ דאפי' בעשה בה מעשה ג"כ אין אוסר אלא מדרבנן
והשתא שפיר פריה על הקרא דואשריהם תשרפין באש היכי נאמר והא מה"ת אין אדם
אוסר וכו' אפילו ע"י מעשה כד' הלבוש הנ"ל ואולם דלפעד"נ ביישוב קושית הקדמוני'
בפשיטת ושממילא אנדא הקוש' וגם ראי' אינה לדברי הלבוש דלכאורה קשה לי בההוא
דש"ס ע"ז מההוא דאימא בש"ס סנהדרין דף כ"ה דכל עיקר הטעם דאסרה התורה
אשריה להדיוט ואמרה השחת שרוף וכלה היא משום דאמי תקלה ע"י ובלא"ה ל"ה
אמרינו דנעבד יאסר להדיוט ורק לגבוה היא דהוי אסור כבע"ח הנעבדים דאסורין לגבוה
כן מבואר מדברי הש"ס דהתם ולפ"ז תקשה דמאי פריה בע"ז דהיכי פתב רחמנא
ואשריהם תשרפון באש והא אין אדם אוסר דשא"ש ונהרי לפ"ד הש"ס בסנהדרין שפיר
י"ל דמ"מ שפיר אמרה התורה השחת שרוף וכלה מטעם תקלה לפי דאמי תקלה ע"י
ואע"ג דל"ה דידן אף דבאמת דז"א קושא ואדרבה די"ל דהיינו דקפריה בע"ז אטו
משום תקלה של אחרים יאסרו הנה של ישראל ונהרי אין אדם אוסר דשא"ש וכי פל
פמינן שיאסר ע"י של חבירו קנן של זה ואף דאמי תקלה ע"י מ"מ יהי מותר לפי דל"ה
דידן ויהי דינו כמו משתחנה להר דהר מותר ועבדו בסייף וע"ז משני שפיר דמדפלהו
לעגל גלי דעתיהו דניחא להו וה"ט היא דנאסרה האשריה שפיר ומטעם תקלה דנהו
דבעינו שנטעה מתחלה לכה היא רק משום דבלא"ה ל"ה נאסרה דלא אסרה התורה רענן
מחנכה הלכה בעיניו שיהי' בה תפיסת גדי אדם שנטעה מתחלה לכה להיות דינה פדבר
התלוש והמטלטל ולא משום המעשה דעבד בה היא דמתסרה דרק משום תקלה היא
דמתסרה כמו דקאמר הש"ס בסנהדרין ומ"מ שפיר יתפרשו דברי הש"ס ע"ז ע"ד
שכתבנו ומעתה תו ל"ק קושית הקדמונים משום דלא הועילה המעשה דנטעה מתחלה
לכה לענן דמצי אוסר דבלא"ה נאסרה משום טעמא דתקלה והמעשה הועילה רק שיהי'
בה תפיסת דאי אדם שלא יהי' דינה פמחנכה דבלא"ה ל"ה מתסרה אע"ג דאמי תקלה ע"י
ואנדא הראי' לדעת הלבוש: גם הנה מדי היותי מעיין קצת בענין זה ראיתי לישב קושית
בעל התבואת שור שהקשה ע"ד הלבוש מדברי התוס' בש"ס ב"ק דף ע"א ע"א בד"ה
בשלקא שכ' על הא דמוקי התם הש"ס בטובח ע"י אחר וטעמיהו דרבנן דפטרי מדו"ה
משום דהוי שחיטה שא"ר וקאמר עלה בשלקא ע"ז ושור הנסקל שחיטה שאינה ראוינה
היא וכתב התוס' דהסוגיא אתיא כמ"ד אדם אוסר דשא"ש בעשה בה מעשה ולהכי הוי
בע"ז שחיטה שא"ר והק' הת"ש ע"ז דהרי מדברי התוס' אלו שמענו דלא פהלבוש דאי
אמרת דאפי' במעשה לא מצי אוסר רק מדרבנן הרי ל"ה שחיטה שא"ר דמידי דהוי
אמעשה שבת דאי אמרינו דמעשה שבת דרבנן דל"ה שחיטה שא"ר פמבואר שם ואמרת
ביישוב הקושא ולהצדיק דעת הלבוש בטוב טעם ונדעת ברור דהנה לכאורה קשיא לי
על הא דפריה התם בב"ק לקמן דע"א לר"מ אמאי מחנכה בשוחט לאיליים פינון דשחט
בה פורתא אסרה אינדה אה"נ נינהו ולא דמרי' קטבח דלכאורה הלשון לאו דמרי' קטבח
דקאמר קשה ולפי' רש"י הכי ה"ל להש"ס לאקשוני' דהרי הוי פאלו פכר אבדה מן
הבעלים קודם בשחיטה פורתא ומאי לישנא דלאו דמרי' קטבח דקאמר דאי משום
דנאסרה בהנאה לכו ה"ל פאינו של הבעלים להכי נקט לישנא דלאו דמרי' קטבח ומשום
דנעשה אה"נ ל"ה הבעלים בעלים שקה הרי דעת וכמה פוסקים דאה"נ אית להו בעלים

וכבר כ' בעל הקצה"ח דאה"נ אינו רק פאינו ברשותו אבל שם בעלי עלי וחישיב של
הבעלים שפיר ולהבין הלשון של הש"ס הטיב נראה דהנה באמת הקשו שם התוס'
דאמאי לא פריף הש"ס משום דכיון דשחט בה פורתא דקניא בשינוי מעשה ותירצו
דשחיטה פורתא ל"ח עדיין שינוי מעשה למקני בכף והנה כבר כתב התוספות בשבת
דנ"ח דאה"נ חשוב שינוי מעשה וביחוד פתב באס"ז בב"ק להדיא דאה"נ חשיב שינוי
מעשה לקנין והשתא יפה פריף הש"ס בב"ק דמפי שחט בה פורתא אסרה בהנאה וקניא
לה עי"ז שאסרה בהנאה בשינוי מעשה ונתחייב בתשלומין ולא דמרי' קטבח להתחייב
גם בדו"ה ועי"ז משני הש"ס שפיר דמייירי באומר בגמר זביחה הוא עבדה ולא קניא
מעיקרא רק בגמר הזביחה וה"ל וטבחו פולו דמרי' שפיר לכן חייב בדו"ה ומעתה אש"ה
דמינשב קושית הת"ש ע"ד הלבוש דשפיר פתב התוס' דהא דע"ז הוי שחיטה שא"ר
אתיא כמ"ד אדם אוסר דשא"ש בעשה בה מעשה והיינו דאף דלדברי הלבוש אינו אוסר
רק מדרבנן גם במעשה מ"מ א"ש דהוי שחיטה שא"ר מטעם דכיון דאסרה בהנאה
מדרבנן עכ"פ הרי כיון דאסרה בהנאה עכ"פ דזה חשיב שינוי מעשה לקנין הרי כיון
דקניא לה וניהו דמייירי באומר בגמר זביחה הוא עובדה פדמסיק התם ואם גם דלפי
הס"ד של התוס' ס"ד דמייירי בשלא שלחו המשלח לשחוט לע"ז דוקא ע"ש מ"מ הרי
נעשה הבהמה של השליח בגמר השחיטה דניהו דגם בגמר כל השחיטה עצמה מוכח
ומבואר מדברי התוס' בב"ק ומדברי האס"ז שם דבכל השחיטה בודאי חשיב שינוי
מעשה לקנין וא"כ ה"ל הבהמה של המשלח בשחיטה כיון שהיא שלחו לשחוט עכ"פ
וכיון דשלחו כמותו הרי קני' המשלח בשינוי מעשה דגמר השחיטה מ"מ לפי הס"ד של
התוס' דמייירי כשהשליח שחטה בעצמו לע"ז בלא מצותו דהמשלח א"כ כיון דעשה בה
מעשה גמר השחיטה לע"ז הרי כיון דנאסרה בהנאה מדרבנן עכ"פ ע"י השליח לדעת
הלבוש א"כ הרי זה חשיב שינוי מעשה לקנין וקניא לה השליח ע"י שאסרה בהנאה
מדרבנן וכיון שנעשה שלו ממילא אף גם מדאורייתא אסרה שפיר בהנאה וא"ש דחשיב
השחיטה שחיטה שא"ר מדאורייתא והבן: ובדרך זה אמרתי לישב נמי קושית התוס'
בב"ק דף ע"ט דמקשו התוס' בד"ה נתנו בההוא דמוקי לה הש"ס גבי גנב וטבח בשבת
דמייירי בטובח ע"י אחר וקפריף וכי היכא מצינו זה חוטא וזה מתחייב והקשו בתוס' דהוי
מצי למימר דמייירי כשהאחר סבר שהוא של הגנב דבשליח שוגג הרי יש שלד"ע ע"ש
ואמרתי לישב קושית התוס' ואשר מתוה דברינו תבאר לנכון דעת הרמב"ם ז"ל בפ"ג
מה' גניבה כפי' הטור שהגיה בדברי רבינו הרמב"ם ז"ל שם דמייירי בשעשאו שליח
לשחוט לו בשבת דמ"מ חייב הגנב בדו"ה משום דגם בכה"ג גלי רחמנא גבי דו"ה דיש
שלד"ע והמל"מ כתב שם להיפך דברי הטור עש"ה ולפ"ד יבואר הטיב דברי הטור ע"פ
דברי הש"ס ויתבארו דברי הרמב"ם ז"ל דמייירי כששלחו לשחוט בשבת דוקא והיא
דהנה באמת קשיא לי לכאורה הש"ס דקאמר התם בב"ק טעמא דרבנן דפטרי מדו"ה
משום דסברי שחיטה שא"ר ל"ש שחיטה ומוקי בשבת וכו' יוחנן הסנדלר דקים לי
דמעשה שבת אסורין מה"ת מש"ה בשוחט בשבת ה"ל שחיטה שא"ר ופטרי רבנן מדו"ה
וקשיא לי הרי כל עיקר חיובא דמלאכת שבת רק משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה
ואם מתעסק פטור ועיין בתוס' חולין דף ח' מה שכתב הא דחייב בשוחט בשבת אף ע"ג
דקילקולו יתר על תקונו מ"מ גבי שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה וכיון דהוא חשב

לתיקון איסור אמה"ח מש"ה חשיב תיקון ומלאכה גמורה וגם ידוע מה שפכת התוס' ביבמות דף פ"ג ע"ב דהיכא דאוסר על ידי המחשבה אמרינו אין אדם אוסר דשא"ש ומעתה לכאורה צריך להבין היכי נאסרה השחיטה של הטובח בשבת ע"י מעשה מחשבתו ונהרי פיון דכל עיקר מלאכת השבת ע"י המזימה זו חשב לתקן אמה"ח וכדומה היא נאסרה ונהרי פיון דלאו דידיה הוי היכא נאסרה והא אין אדם אוסר דשא"ש היכא דהמחשבה מועלת לאסור ואי משום המעשה דעשה בה מעשה השחיטה היא דאסרה הרי לדעת הלבוש ה"ל בפעשה בה מעשה לא נאסרה רק מדרבנן ול"ה שחיטה שא"ר בכה"ג היכא דלא נאסרה רק מדרבנן פמבואר התם דהרי השתא פיון דמעשה שבת אינה אסורה בהנאה הרי ל"ש לומר דחשיב מה שפאסרה שינוי מעשה לקנין פיון דלא נאסרה בהנאה פמובן ואשר מפת זה הוכחתי דע"כ דמייירי בהאי טובח ע"י אחר בפצוהו המשלח הגנב בפירוש לשחוט בשבת דמעשה פיון דאחר גמר השחיטה בנדאי דהוי שינוי מעשה השחיטה גופה וקני' להגנב ומש"ה בפצוהו לשחוט בשבת שפיר מצי אסרה מפת מלאכה מחשבת דהוי של הגנב והוא צוהו לשחוט בשבת ונהרי פיון דשלו הוא הרי שפיר מצי לאסרה ע"י המחשבה ומעשה השחיטה של שלוהו בשבת ולפי"ז שפיר מבואר דברי הש"ס ב"ק ה"ל דכיון דמייירי גם כשהטובח מזיד על השבת דרק במזיד היא דנאסרה משום מעשה השבת פמבואר שם בב"ק ומעתה לפ"ד התוספות בש"ס ב"מ דף יוד ע"ב שפכת דהיכא דאין שליח לד"ע דגם השליחות בטיל א"ש דל"ק תו קושית התוס' דב"ק דע"ט שהקשו על הא דפריף בב"ק דף ע"א וכי זה חוטא וזה מתחייב דהרי מצי מייירי כשהשליח שוגג וכסבור שהוא של הגנב דבכה"ג יש שלד"ע ולפ"ד אש"ה דהרי השתה מה תועלת יהי' בזה שהשליח שוגג דמ"מ פריף הש"ס שפיר דיתבטל השליחות פיון דמייירי רק בפשלוהו לשחוט בשבת וא"כ פיון דאין שליח לד"ע מצד איסור השבת פיון דמייירי שהשליח מזיד על השבת וכיון שפן הרי השליחות בטיל וליכא לחיוב' להמשלח גם בדו"ה ולכן שפיר פריף וכי זה חוטא וזה מתחייב והיינו דכיון דאין שליח לד"ע משום איסור השבת הרי ממילא דהשליחות בטיל מכל וכל והיכי מצי להתחייב בדו"ה ע"י טביחת השליח הרי כל השליחות נתבטל וע"ז משני הש"ס שפיר דרבתה רחמנא בפירוש גבי טביחה ומכירה דיש שלד"ע ואף גם כשנספח עמו עוד איסור אחר ג"כ אמרי' דלא נתבטל השליחות דטביחה ומכירה וכמש"כ הטור בבבאיור דברי רבינו הרמב"ם ז"ל להדיא פן ביאר דברי הש"ס ב"ק ה"ל לדרכו של הטור בשם הרמב"ם: ולפ"ז יתישב הטיב גם קושית התוס' בש"ס ב"ק דף ע"א שם שהקשו על מה דפריף אלא ל"ד מעשה שבת דרבנן אמאי פטרי רבנן והקשו התוס' דהוי מצי למימר דה"ט דפטרי רבנן משום דלא דרשו או נתחת לרבות השליח וא"כ אמרינו וכי זה חוטא וזה מתחייב אף לדברינו א"ש דהרי השתא ל"ד מעשה שבת אינו רק מדרבנן אסור תו לא מוקמינו לה דמייירי רק בצוהו לשחוט בשבת ובמזיד דכיון דע"כ לאו מטעם שחיטה שא"ר קפטרי רבנן דל"ה שחיטה שא"ר פיון דמעשה שבת אינו אסור רק מדרבנן וכיון שפן תו לא מצינו למימר גם בלא דרשה דאו נתחת לרבות השליח וכי זה חוטא וזה מתחייב מפיון דמייירי שהשליח שוגג ולא ידע שהיא גניבה פיד הגנב דבכה"ג יש שלד"ע וכמ"ש התוס' ב"ק דף ע"ט התם ולכן שפיר פריף הש"ס מ"ט דרבנן דפטרי פיון דאזלה השתא הסוגיא ע"כ דמייירי כשהשליח סבר שהיא של הגנב וכמש"כ התוס' בד"ה בשלמא

להקדיא הכי דמה"ט ל"ש לומר לצעורי בעלים קמכוון פיון דמיירי שהשליח סבר שהיא של הגנב וע"ש וכיון שפן תו ל"ש וכי זה חוטא וזה מתחייב ויש שליחות לד"ע ולכן שפיר פריה הש"ס דמעשה מ"ט דרבנן דפטררי: סימן כא עוד דבר אחד אמרתי אציעה נא מדי דברי הנה בשיטה זו דהנה הש"ף ביו"ד ס"ד סק"ה וכן בסמ"ע בחו"מ סשפ"ה הקשו דברי הט"ו אהדדי דבסימן ד' גבי ישראל ששחט בהמת חבירו לעפ"ם הביא ב' דעות אם יש לו שותפות בגונה אם אוסר דיש אומרים דגם באית לי שותפות בגיה אינו מכוון אלא לצער שותפו ולא לאסור ואלו בסשפ"ה בחו"מ כתב הט"ו בסתם המנסף יין חבירו וכו' אם הי' לו בה שותפות חייב לשלם ולא הביא דעה זו דס"ל דאינו אוסר גם בשותפות מטעם דאמרינו לצעורי קמכוון: ונלע"ד לתרץ דהנה שמעתי מקשים בשם אבי זקני גאון עוז ונפלא בחריפות ובקיאיות רבן של ישראל הקדוש מוה' משה משולם איגרא האבד"ק פרעשבורג זצלה"ה שהקשה על הא דקאמר הש"ס בחולין דף מ"א ת"ש המטמא והמדמע והמנסף בשוגג פטור במזיד חייב ומשני הקא במאי עסקינן דאית לי שותפות בגונה והקשה לפ"ד התוס' בש"ס תמורה ד"ל דכל של"ה האיסור מבןרר בפ"ע מקודם ורק לאחר התערבות נולד האיסור בכה"ג סמפינין אברייה ומעשה קשה מחי משני דמיירי באית לי שותפות בגונה אמאי יהי חייב לשלם ואמאי לא אמרינן דלא נאסר חלק חבירו מטעם דאמרינן ברייה פיון דגם פאן הרי האיסור דהיינו חלקו לא הי' מבןרר מקודם רק נולד בתוך התערבות עם יינו של חבירו וכיון דמותר ע"י ברייה הרי לא עשה לו הניקא ואמאי חייב לשלם: ואמרתי דיש לישב לפע"ד לפ"מ דאמרינן בש"ס גיטין למ"ד הניקא שאינו ניקר ל"ש הניקא ורק במזיד חייב במטמא ומדמע ומנסף מטעם של"ה יהא פל א' וא' הולך וכו' ומעשה א"נ דנימא לסמוך אברייה ונפטרנו מלשלם הרי פיון דכאן הרי נתערב יינו ביינו של חבירו ויפטר איכא למיחש נמי שלא ילך ויערב יי"נ ביינו של חבירו דל"ש ברייה שם לפי שהי' היי"נ מבןרר קודם התערבות ואף לפ"מ דמצינו בעלמא גבי שני לוגין שאני עתיד להפריש וכו' דהיכא דיכיל לתקנו בלא ברייה לא התירו לו חכמים לשתותו ולסמוך אברייה וכן בכ"ד וה"נ שפיר יש בדינו לחייבו לשלם מטעם פדי של"ה יהא פל א' וא' הולך ויערב יי"נ בש"ר ולא יהא שרי לבעל היינו לסמוך אברייה פיון דלא יהי' לו הניקא דיהי' לו תשלומין עבור היינו ורק דבשוגג פטור משום דל"ש בשוגג לגזור שלא יהא פל אחד הולך ומערב וכו' וא"כ ממילא דיהי' גם שרי לו חלקו היינו ע"י ברייה ובד"ה זה מיושב גם קושית התוס' בחולין דף מ"א שהקשו על הא דמשני דאית ליה שותפות בגונה והא אמרינן בגיטין דמאן דאמר מנסף ממש לא בעי למימר מערב דא"כ היינו מדמע ומעשה פיון דאוקמנא דאית לי שותפות בגונה ולא נאסר חלק חבירו רק לפי שמעורב בשלו וא"כ אפתי היינו מדמע אף לפ"ד י"ל מלבד תירוץ ה נוס' שם י"ל עוד דאיתי לאשמעונין נמי הא דאע"ג דאיכה למימר בכאן ברייה אפ"ה מחייבינן לי לשלם ולא סמפינין אברייה פנ"ל: ועפ"ז יתישב הטיב נמי מה שמקשים על הא דמשני דמיירי באית לי שותפות בגונה ונהרי לפ"מ ש"כ התוס' בריש ב"ב וכן בב"ק דהיכא דגם לו יש הניקא ל"ש טעמא דשלא יהא פל אחד ואחד הולך וכו' וא"כ באית לי שותפות נמי הרי גם יינו יאסר אף לפ"ד א"ש משום דהקא באמת הוי לו למפטרני מלשלם דהוי סמפינין אברייה אי לאו טעמא דחיישינן ע"י שנפטרין בדין מערב זה היי"נ ביינו של חבירו איתי לערב נמי יי"נ אחר המבןרר מקודם בפ"ע ביינו

שֶׁל חֲבִירוֹ דְּבִמְקוֹם זֶה הָרִי בְּנֹדָאֵי ל"ש בְּרִירָה וּמִטַּעַם זֶה הִיא דְּאִמְרִינֵן ה"נ דְּאִין לְסַמְרָה אֲבִרָה לְהַתִּירוֹ וְאִמְרִינֵן לִי דִישְׁלַם הַמְּנִסָּה וְנִאָסֵר בְּהֵינן ע"י בְּרִירָה וּמַעֲתָה לִפ"ז לִפ"מ דְּאִמְרִינֵן הִפִּי שְׁלֵא יְהֵא פֶל א' וּא' הוֹלֵף וּמַעֲרַב יי"נ בְּעֵין בְּיָנן ש"ח מַעֲתָה אִין לְחַלֵּק מִשׁוּם הַהִיזָק שְׁיֵישׁ לוֹ ג"כ דְּאִפְתִּי אִיכָא לְמַחִישׁ דְּלִמָּא אֲתִי לְעַרְב יי"נ בְּיָנן ש"ח בְּאִנְפִּין שְׁלֵא יְהֵיָה לוֹ שׁוּם נְזָק.

וְהַשְׁתָּא לִפִּי דְּרַכִּינוּ זֶה יִתְנַיֵּשׁב הֵיטֵב דְּבָרֵי הַט"ו דל"ק אֶהְדְּדִי מִשׁוּם דְּרַק בִּי"נ דְּאִית לִיָּה שְׁוֹתְפוֹת בְּגוּוּה שְׁפִיר ס"ל לַהֲט"ו דל"ש לְמַפְטָרִי וְלוֹמַר דְּלֵא מְכוּנִין לְאָסְרוּ כִּי אִם לְצַעְרוֹ דְּאִלוּ כֵּן דְּנִפְטָר מִטַּעַם שְׁלֵא כִּינֵן רַק לְצַעְרוֹ שׁוּב יְהִי שְׁרִי לוֹ ע"י בְּרִירָה כִּינֵן דְּבִמְקוֹם דְּלִית לִי תַקְנָה לְהַמְלִיטוּ מְנִזְק זֹולַת ע"י בְּרִירָה הָרִי אִזְ סְמְכִינוּ אֲבִרָה שְׁפִיר וְהָכָא כִּינֵן שְׁיֵהִיָּה הַמְּנִסָּה פְטוֹר מִלְשַׁלֵּם מִטַּעַם דְּאִמְרִינֵן דְּלְצַעְרוֹרִי קְמְכוּנִין לִית לְבַעַל הֵינן תַקְנָה אִם לֹא ע"י בְּרִירָה וְכִינֵן דִּיְהֵיָּה שְׁרִי לוֹ ע"י בְּרִירָה מִמִּילָא דל"ש לְצַעְרוֹרִי קְמְכוּנִין דְּאִינוּ מְצַעְרוּ כְּלוּם כִּינֵן דְּבִאֲמַת שְׁרִי לִי הֵינן לְכֹן ע"כ דְּרַק לְנִסָּה הוּא דְּכִינֵנוּ לְכֹן שְׁפִיר ס"ל לַהֲט"ו דְּלִיכָא לְמִימַר גְּבִי יי"נ בְּשׁוֹתְפוֹת לְצַעְרוֹרִי קְמְכוּנִין לְכֹן שְׁפִיר פְּסַק הֶתֶם הַט"ו בְּחוּ"מ בְּסִתָּם בִּי"נ דְּחִיָּיב לְשַׁלֵּם וְאוּלָּם גְּבִי שׁוֹחֲט בְּהֶמְת חֲבִירוֹ לְעַפּוּ"ם דל"ש בְּרִירָה הֶתֶם וְלָכֵן כְּשֶׁנֶּאֱסֵר ע"י שְׁחִיטָתוֹ לְעַפּוּ"ם חֲלָקוֹ שְׁלוֹ מִמִּילָא דְּגַם ש"ח הִיא נִאָסֵר בְּשְׁחִיטָה זֹו וְלָכֵן שְׁפִיר הִיא דְּשִׁינָּה לֹמַר הֶתֶם לְצַעְרוֹרִי קְמְכוּנִין וּא"ש ד"כ בַּס"ד בִּי"ד ב' הַדְּעִיּוֹת בְּזֵה אִי אִמְרִינֵן לְצַעְרוֹרִי קְמְכוּנִין בְּאִית לִי שְׁוֹתְפוֹת בְּגוּוּה מִשָּׂא"כ גְּבִי יי"נ כַּנ"ל: סִימָן כַּב שְׁאֵלָה עַל דְּבַר עֲגָל הַנּוֹלָד וּא"י שְׁכָלוּ לוֹ חֲדָשִׁי שְׁצָרִיָּה לְהַמְתִּין ז' יָמִים לְעַנְיָן שְׁיֵצֵא מִכָּל חֲשֵׁשׁ נֶפֶל בְּאִם הַעֲגָל הַהוּא מְשַׁעָּה שְׁנוּלָד א"י לְהַלֵּךְ עַל רַגְלֵיו כֹּל אוֹתָן הִז' יָמִים אוֹ יוֹתֵר מִכֵּן מֵהוּ: וְהִנֵּה הַט"ז בִּי"ד סִימָן ט"ו סַ"ב מִתִּיר וּא"צ שְׁיִפְרִיס ע"ג קֶרְקַע דְּאִפִּילוּ בְּכַה"ג דְּאִיכָא רִיעוּתָא שְׁאִינוּ הוֹלֵף מ"מ דִּינֵינֵן לְהַלְכָה דְּבֵית הֶרְחָם אִין בּוֹ מִשׁוּם רִיסוּק אִיבָרִים וְאוּלָּם שְׁבַעַל הַט"ש רִאִיתִי שְׁהַחֲמִיר בְּדִין זֶה וְכַתֵּב בְּסִימָן ט"ו בְּזֵה"ל בַּא"י שְׁכָלוּ לוֹ חֲדָשִׁי וְכו' שְׁצָרִיָּה לְהַמְתִּין ז' יָמִים וּבְכָל אוֹתָן הַיָּמִים עֲדִינֵן לֹא הֵלֵף כִּינֵן דְּאִיכָא רִיעוּתָא גְּדוּלָּה כְּזוֹ שְׁיִוצֵא מִדְּרָף שְׁחַר וְלָדוֹת שְׁרוּבֵן כְּכֹלֵן כְּבָר עֲמָדוֹ וְהִלְכוּ בְּהָא נ"ל דְּאִין לְהַתִּיר אֶפִּילוּ דִיעֵבַד כִּי אִם אַחַר שְׁיִלָּף ד"א הִילּוּף יָפָה שְׁיֵצֵא מִכָּל כֹּל סַפְק רִיסוּק עַכ"ל וְע"ש שְׁבִיָּאָר דְּבָרֵיו דִּיְצָא לוֹ זֶה לְהַחֲמִיר מִפְּחַ דְּבָרֵיו שְׁל הָר"ן בְּפָרָק אֵלוֹ טְרִיפּוֹת עַל הָא דְּאָמַר ר"נ בֵּית הֶרְחָם אִין בּוֹ מִשׁוּם רִיסוּק אִיבָרִים ש"כ וְנ"ל וְכַתְּבוּ הָרֵאשׁוֹנִים ז"ל דְּאִפִּילוּ בְּמִקְשָׁה לְיִלָּד קְאָמַר דְּבֵית הֶרְחָם אִין בּוֹ מִשׁוּם רִיסוּק אִיבָרִים דְּאִי בְּשָׂאִין מִקְשָׁה פְּשִׁיטָא דְּאִין בּוֹ מִשׁוּם רִיסוּק אִיבָרִים וְכו' וְאִין זֶה עוֹלָה לִי לִפִּי הַסּוּגִיָּא וְכו' וּלְפִיכָּה נ"ל דְּאִפִּי בְּשָׂאִינוּ מִקְשָׁה אֶצְטָרָף לְאִשְׁמוּעֵינֵן דְּאִין חוֹשְׁשִׁין לְרִיסוּק אִיבָרִים וְכו' וְכ"ת א"כ רַב הַנּוֹלָדִים יְמוּתוֹ אִיכָא לְמִימַר דְּנֹדָאֵי פְּשִׁיטָא לֵן דְּבָרָן בְּאִי לִיכָא רִיסוּק אִיבָרִים אֶלָּא מִיְהוּ הָוִי אֶמִינָא דְּמַעוּטִי דְּמַתְרַסְקִי בְּשַׁעַת לִיזְדָּה הָוִי מַעוּטָא דְּשָׁכִיחַ וְכִינֵן דְּאִיכָא לְמִיקָם עֲלָה דְּמִלְתָּא בְּשִׁהֲיִית מַעַל"ע לֹא סְמְכִינוּ אַרְבּוּבָא וְכו' דַּמַּה"ט צָרִיף לְבָדוּק בְּסִרְכּוֹת הָרִיָּאָה דְּמַעוּטִי דְּשָׁכִיחַ נִינְהוּ מַש"ה קַמ"ל דְּמַעוּטִי דְּמַתְרַסְקִי בְּבֵית הֶרְחָם מַעוּטָא דְּלֹא שָׁכִיחַ הִיא וְלֹא חִיָּישִׁינֵן לָהּ כָּלֵל וּמֵאֵן דְּנָחִי סִינְעָתָא בַּגַּמ' ס"ל דְּמַעוּטָא דְּשָׁכִיחַ הִיא עַכ"ד שְׁל הָר"ן וּמִדְּקִשְׁיָא לִי לְבַעַל הַט"ש מְדָלָא פְּתַב הָר"ן דַּקַּמ"ל דל"ח לְרִיעוּתָא דְּאִינוּ הוֹלֵף דָּאָף עַל פִּי דְּאִיכָא רִיעוּתָא דְּאִינוּ הוֹלֵף ל"ח לְרִיסוּק אִיבָרִים מְחַמַּת בֵּית הֶרְחָם וְכִמוֹ שְׁפִי הַתּוֹס' וְהָרֵא"ש לְכֵן הוֹכִיחַ דַּע"כ הָר"ן ז"ל

מוקי לה דלא מיירי בשידוע לן שאינו הולך ברור דאי הוי ידוע לן מלתא שא"י להלן
בנדאי הוי תישיבון לריסוק איברים ע"י בית הרחם ולזה קאמר הר"ן דרק קמ"ל דלא
תישיבון למעוטא דריסוק על הסתם ולדות וא"צ לשתיני מעל"ע פן היא מוצא דבריו של
הת"ש וע"ש שהאריה והעלה להחמיר בשעה כמה ימים ולא הלכה דאיכא רעותא גדולה
דתישיבון לריסוק שע"י בית הרחם ובעינן דוקא הילוף יפה ד' אמות: ואולם שלפע"ד
הקלושה הי' נ"ל דיש להורות היתר בדין זה וכדברי הט"ז פפי שאבאר והיא דהנה עיקר
מוצא דבריו של הת"ש מדברי הר"ן הנ"ל ולפע"ד אי משום הא לא אינן דלפע"ד לא
די שהר"ן ו"ל לא החמיר ע"ד התוס' והרא"ש אלא שנ"ל שהקיל מדבריהם והיא
דלאמיתת הדבר נלפע"ד דזהו שהביא הר"ן בשם הראשונים ו"ל דמוקי להא דר"נ
במקשה לילד וקמ"ל דאפילו בכה"ג לית בבית הרחם משום ריסוק איברים ולא מוקי
להא דר"נ בדאיכא רעותא בהולד שא"י להליו וכדברי התוס' והרא"ש לפי שלא נראה
להו דבריהם דהוי הס"ד כלל שע"י הרעותא של הולד שאינו הולך דנימא שע"כ הבהמה
יצאמה מפלל הרוב שרוב בהמות יולדים מעליא ואינם יולדים בקישוי שע"כ מרסקי
איברי הולד ואם רואים אנו שהולד אתרעי ואינו הולך פשאר הולדות מ"מ הבהמה לא
אתרעי ונימא שמחמת חלשתו ורפותו של הולד או ע"ו שגריןא הוא דנקטי' הוא שא"י
להלן על רגלי' ומש"ה לא נראה להראשונים דהא אצטריף לן ר"נ לאשמועינן דל"ח
לריסוק איברים מחמת ריעותא דולד שא"י להלן ולכן פרשו רק דבמקשה לילד קאמר
דאף דאיכא ריעותא בהמה שילדה בקישוי וכן כתב רש"י ו"ל שיצא מרחם צר וכן
ראיתי בחדושי הרשב"א בחולין שם שכתב דאע"פ שילדה בהמה בקישוי וגם שא"י
הולד לילך קמ"ל ר"נ דבית הרחם אין בו משום ריסוק איברים ול"ח לריסוק איברים
בכה"ר ואף שהר"ן כתב על דברי הראשונים דלא צריף למוקמי דמיירי אפי' באיכא
רעותא כלל דבלא"ה יש לומר דאתי לאשמועינן דל"ח למיעוט והינו דל"ה מעוטא דילדו
בקישוי בריסוק איברים מעיטא דשכיח כמו סרכות הריאה הא אתי ר"נ לאשמועינן אבל
לעולם דכלהו מודים דבית הרחם אין בו משום ריסוק איברים ואפילו באיכא ריעותא
בהולד שאינו הולך דגם לדברי הר"ן כף לי הריעותא של הולד שאינו הולך כמו בליכא
ריעותא בהולד כלל לענין חששא דריסוק איברים בבית הרחם ומטעם שביארנו וגלל
פן נלפע"ד נכון דברי הט"ז להורות למעשה להקל בדין זה דאפילו באיכא רעותא גדולה
פזו בהולד שא"י להלן כמה ימים נמי שרי ולא בעינן נמי הפריס דכר"נ קיימינן דבית
הרחם אין בו משום ריסוק איברים ואפילו בגוונא דאיכא רעותא לולד שאינו הולך כלל:
אלא שלפע"ד נראה שמהראוי לדון בהוא עגל שאינו הולך שלפנינו דיש להצריף מיהו
בדיקת החוט השדרה ואמינא טעמא דאף דאמרינן בחולין דף נ"ח גבי ההיא אימרתא
דהוי בי רב חביבא דהו שדרו פרעא בתרייתא דאמרינן דהאי שגריןא נקטי' ופריף
רבינא ודלמא חוט השדרה איפסק ובדקוה ואשכחיה פרבינא ואפ"ה קאמר התם הש"ס
דהלכתא פרב יימר דשגריןא שכיח חוט השדרה לא שכיח וע"ש הרי דתלינן טפי
בשגריןא מבחוט השדרה נלפע"ד דזה אינו רק התם לפי דאיכא למימר אוקמי' אהזקתו
דרוב פשירות היא דתלינן טפי בשגריןא דשכיח טפי מנפסק החוט דרק מחמת חזקת
הרוב פשירות היא דתלינן בשגריןא טפי ומכשרינן ועיין בש"ף ס"ן פיו"ד אבל בנ"ד
דהאי עגל נ"ה עוד שום חזקת פשירות דאתרעי לפנינו מולדתו ולכן שפיר איכא למיחש

מחמת רעותא זו דאינו הולך לחוט השדרה דמצוי נמי להיות בהנה דא"י לילך כמו בהגי
אימרתא דהתם דהגי שדרן פרעאיהו בתריתא דבדקו ונהי איפסקו בהו חוט השדרה
ובבדיקה זו דחוט השדרה גם אנו בקיאיין שפיר וכש"כ הט"ז ביו"ד סל"ב סק"ד ולכן
נראה ברור דשרי האי עגל ע"י בדיקת החוט השדרה: ואולם גם לפי דברי הת"ש
שקחמיר בהאי עגל לחוש על ריטוק איברים שע"י בית הרחם עוד אני תמיה מאחר
שעברו עלי' כמה מעל"ע מהראוי הי' לו להתירו עכ"פ ע"י בדיקתו כדקיי"ל בש"ע
א"ח סימן תצ"ח ס"ח דאיתא התם בעוף שגדרס ברגלים ויש לחוש שגדרסקו איברי'
וצריף שהי' מעל"ע ובדיקה אחר שחיטה דמותר לשחטה ביו"ט ולבדוק אח"כ וע"ש
במג"א הרי דלאחר שהי' מעל"ע דיצא מפלל הריטוק שאינו ניכר לפנינו מהגי בדיקתו
ואם שכתב בהג"ה ביו"ד בסימן נ"ח ס"ו דאנו האידנא אין אנו בקיאיין בבדיקה של נפילה
ואין להתיר רק בהלקה ד' אמות הילוף יפה ואלו התם בסת"ח לא כתב בהג"ה ולא
מידי דיש חולקין לומר דלא בקיאיין אנו בהבדיקה וכו' פסקינן התם דמהגי בדיקתו ע"ש
ואני ביאתי זה לפ"ד השאגת אריה בסימן ס"ד שהוכיח דהבדיקה דההוא עוף הגדרס
דאינו רק מדרבנן לחומרא אחר שהי' מעל"ע וע"ש והשתא שפיר אנו בקיאיין
בהבדיקה דל"ה רק מדרבנן אלא שדברי הש"ך בסימן נ"ח סק"ה שכתב גבי נפילה דאפי'
בעמדה ושקתה מעל"ע נמי כתב בהג"ה דאין אנו בקיאיין האידנא בהבדיקה והדברים
תמוהים לכאורה דמ"ש מההוא דא"ח סת"ח מההוא דעוף הגדרס דמבואר דמהגי אחר
שהי' מעל"ע גם בדיקתו וע"כ צריכין אנו לדחוק ולחלק דקים ליה להש"ך דרק
בנפילה שאני מהא דדרסה או שטרפה בפותל דגבי נפילה ל"מ שהי' מעל"ע ובעי בדיקה
מה"ת ולכן שפיר כתב בהג"ה רק אנפילה דאנו האידנא אין אנו בקיאיין בהבדיקה: ואני
ביאתי לפי הדברים האלה דברי התוס' ב"ק דף נ' ע"ב ד"ה אם שקתה מעל"ע גבי היא
תורא דנפל לאריתא דדלאי שחטי' מרי' טרפי' ר"נ א"ר נחמן אי הוי שקל מרי' דהאי
תורא קבא דקמחא נאזל תנא בי מדרשא אם שקתה מעל"ע פשירה לא אפסדי' לתורי'
דשיה כמה קבי וע"ז כתבו התוס' וז"ל בפירק אלו טריפות וכו' אבל פששהתה מעל"ע
אין להוכיח משם אי בעי בדיקה או לא ומתוך ה"ג משמע דבעי בדיקה שפי' אנו לא
בקיאיין בבדיקה וכו' וע"ש ובאר דברי התוס' דכתבו דמפרק אלו טריפות אין להוכיח
אי שקתה מעל"ע צריכה בדיקה ונהינן דאי הוי אמינא דבעי בדיקה הרי הפסיד לתרי'
ס"ס פיון דהוי ספק טריפה דהוי עוד בעי בדיקה ותמה באס"ז ע"ד התוס' שכתבו דלא
נתבאר בהגמ' אי שקתה מעל"ע בעי בדיקה ונהי התם בחולין דף נ"ו בההוא דדרסה או
שטרפה בפותל מבואר להדיא דקאמר התם הש"ס דצריכה בדיקה וע"ש שהניח באס"ז
דברי התוס' בקושא ואולם לפ"ד הנ"ל א"ש דהרי מהתם מההוא דדרסה או שטרפה
בפותל אינו מוכח רק דבעי בדיקה מדרבנן לכתחלה אבל לעולם דבנדאי הוי פשירה
דהוי מן הרוב דכשירות אי הוי אזל לבי מדרשא ושאל דל"ה ספק טריפה פיון דמה"ת
לא בעינן בדיקה כלל ולכן א"ש דברי התוס' שכתבו להלן התם ומתוך ה"ג משמע דבעי
בדיקה שפי' אנו לא בקיאיין בבדיקה ע"כ ונהינן כדברינו הנ"ל דאי ל"ה הבדיקה רק
מדרבנן לכתחלה בזה הוי גם אנו בקיאיין שפיר גם לדברי ה"ג ודו"ק: ואשר לפ"ז מאד
יקשו בעיני דברי הת"ש דגם לפי דבריו איך החמיר לאסור בההוא עגל דפשיטא דההוא
ריעותא לחודא דאינו הולך שלפנינו לא גרע עכ"פ מריעותא דאינו הולך ע"י שגדרס

בְּרַגְלֵי אוֹ שְׁטַרְפָּה בְּכוֹתֵל דְּמַהֲנֵי שְׁהֵינִי מֵעַל"ע לְעַנְנֵי דְּמַהֲנֵי אַחַר הַשְּׁחִיטָה בְּדִיקְתֵינוּ וְעֵינֵינוּ בִּשְׁמֵי שָׁמַיִם שֶׁפָּתַח דְּלֵהֲרֵינוּ מוֹכַח דְּעֵתוֹ דְּהֵי הַבְּדִיקָה דְּהֵתָם גְּבִי עוֹף הַנְּדָרְס לְאַחַר שְׁשֻׁרָה מֵעַל"ע מִן הַתּוֹרָה אִפְ"ה פָּתַח דְּלֵהֲרֵינוּ שֶׁפָּתַח דְּלֵמָאן אֵן דְּדַחֵי בִּשְׁמֵי סִי חֻלְיִן וְסִבְר דְּמִיעוּט דְּרִיסוּק הֵוֵי מִיעוּט דְּשְׂכִיחַ מ"מ ל"ה הַבְּרִיקָה רַק מְדַרְבְּנֵן כְּמוֹ בְּסִרְכּוֹת וְע"ש וְא"כ אֵינוֹ דִּין לְדִידֵן דְּנִקְטִינֵן גְּבִי עוֹף הַנְּדָרְס שְׁדָרְסָה בְּרַגְלֵי וְכו' דְּבְרִיעוּתָא גְּדוּלָּה כְּזוֹ וְגַם אֵינוֹ הוּלְקָה דְּמַהֲנֵי בְּקִיאֲתֵינוּ לְבָדוּק אַחַר מֵעַל"ע וְאֵינוֹ דִּין בְּנ"ד בְּהֵאֵי רִיעוּתָא דְּאֵינוֹ הוּלְקָה לְחֻדָּא דְּאִיפָּא לְמַתְלֵי גַם דְּהֵוֵי מַחְמַת רַכּוּתָהּ וְחֻלְשׁוּתָהּ וְשִׁגְרִינָא דְּנִקְטָה כְּנ"ל אֵינוֹ דִּין דְּיֵשׁ לְסֻמוּךְ עַל בְּדִיקְתֵינוּ וְז"פ וְכַרְוֵר בְּעֵינֵי וְא"כ אִי לְפִי דְּבְרִי ל"ה לִיָּה לְזוֹמֵר לְהַת"ש דְּלְגַמְרֵי אֲסוּר הָעֵגֶל דְּלָמָּה לֹא מְהֵנֵי בְּדִיקָה עַכ"פ אֲלֵא שְׁלַפְע"ד בְּלֹא זֶה הוֹכַחְתִּי לְעַנְנֵי דִּינָא דֵּא"צ רַק בְּדִיקַת הַחוּט וְהַנְּלַפְע"ד כְּתַבְתִּי: וְאוּלָּם שְׁזָה נִרְאָה בְּעֵינֵי כַרְוֵר דְּנִיָּהוּ דְּדִינֵינוּ לְהִלְכָה דְּבֵית הֶרְחָם אֵין בּוֹ מְשׁוּם רִיסוּק אִיבְרִים וְגַם בְּדִיקָא רִיעוּתָא בְּנֻלְד שְׁאֵינוֹ הוּלְקָה נְמִי ל"ח לָהּ וּמִטְעַם שְׁבִינְרָנוּ לְמַעְלָה מ"מ נִרְאָה כְּשִׁימְצָא אַח"כ בְּהַעֲגֵל הַזֶּה שְׁנִתְרַסַּק אֲבָר מַה מְהֵאֲבָרִים שְׁבִפְנֵים וְאִפְּלוּ נִתְרַסַּק אֲבָר מְהֵאֲבָרִים שְׁאֵם נְטָלוּ כְּשִׁירָה אִי דְּלֹא חִיָּשִׁינוּ לְכַתְחֻלָּה לְבָדוּק אַחֲרֵי כֵּינֵן דְּהֵוֵי מֵעוּטָא דְּרִיסוּק מִיעוּט דְּלֹא שְׂכִיחַ מ"מ כְּשִׁימְצָא דְּהֵוֵי מְרִיסוּק אַחַד מְהֵאֲבָרִים הַפְּנִימִים אִזִּי בְּנֻדָּא דְּדִינָא לְדְבְרֵי הַתּוֹס' וְהֵרָא"ש דְּסִמְכִינוּ מֵעוּטָא שְׁרוּאִין אֵנוּ שְׁנִתְרַסַּק מְהֵאֲבָרִים הַפְּנִימִים שְׁמוּרָה עַל רִיסוּק הָאֲבָרִים שְׁע"י בֵּית הֶרְחָם לְמַעוּטָא שְׁאֵינוֹ הוּלְקָה דְּהֵוֵי נְמִי מִיעוּט הַמּוֹרָה עַל חֻשׁ רִיסוּק כְּמִבְּרֹאֵר מְדְבְרֵי הַתּוֹס' וְהֵרָא"ש וְאַתְרַע לִיָּה רַבְּנָא דְּבֵית הֶרְחָם אֵין בּוֹ מְשׁוּם רִיסוּק אֲבָרִים וְכִי"ב כְּתַב הֶרְמֵב"ן מוֹבָא דְּבְרִי בְּהַרְשָׁפ"א בְּחֻלְיִן דְּרַף ס"ג ע"ב לִישָׁב הַקּוֹשְׁיָא שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' עַל הָא דְּפִרְיָה וְדִלְמָא דְּעוֹף טְמֵא נִיָּהוּ וְהַקְשׁוּ דְּנִזִּיל בְּתַר רַבְּנָא כֵּינֵן דְּעוֹפּוֹת טְהוּרִים הֵוֵי רַבְּנָא וְתִירְצֵן דְּסִמּוּךְ מֵעוּטָא דְּנִבְלוֹת לְמַעוּטָא וְאַתְרַע לָהּ רַבְּנָא ע"ש וּמְוַכְרַח נְמִי כֵּן מְדָלָא כְּתַבוּ הַתּוֹס' וְהֵרָא"ש דְּאֲתִי ר"נ לְהַתִּיר גַּם בְּדִיקָא רִיעוּתָא דְּרִיסוּק בֵּא' מְאִיבְרִים הַפְּנִימִים בְּהַדִּי רִיעוּתָא דְּאֵינוֹ הוּלְקָה אִפְ"ה שְׁרִי וְע"כ דְּבַכָּה"ג בְּנֻדָּא חִיָּשִׁינוּ לְרִיסוּק וְכֵן נְמִי נִרְאָה לְדֵהֲרֵינוּ הַנְּ"ל דְּסוֹבֵר דְּגַם בְּכָל מְקוֹם בְּשָׂאֵר וְלָדוֹת דְּעֵלְמָא אִיפָּא עַכ"פ מִיעוּטָא דְּרִיסוּק שֶׁל בֵּית הֶרְחָם אֲלֵא דְּלֹא חִיָּשִׁינוּ לָהּ דְּהֵוֵי מֵעוּטָא דְּלֹא שְׂכִיחַ אֲבָל בְּדִיקָא עוֹד רִיעוּתָא גְּלוּי' לְעֵינֵינוּ שְׁנִתְרַסַּק אַחַד מְאִיבְרִים הַפְּנִימִים שֶׁל הַנְּלֻד בְּנֻדָּא אֲסִרִּינוּ בְּאֵם שְׁנַלְפַּע"ד דְּדַעַת הֶרְמֵב"ם אֵינוֹ כֵּן מְדַכ' בַּפ"ט מַה' שְׁחִיטָה הִלְכָה י"ז וְז"ל וְכָל מְקוֹם שְׁאֵמְרָנוּ שְׁחוּשְׁשִׁין לָהּ אִם שְׁחַט צְרִיף לְבָדוּק אִם מְצָא יְכוּ אִפְּלוּ נִתְרַסַּק אֲבָר מִן הָאֲבָרִים שְׁאֵם נְטָלוּ כְּשִׁירָה כְּגוֹן טְחוּל וְכִלְיוֹת הֲרִי זֶה טְרִיפָה חוּץ מִבֵּית הֶרְחָם שְׁאֵם נִתְרַסַּק הֲרִי זֶה מוֹתֶרֶת עַכ"ל וְע"ש בַּלַּח"מ שְׁהַנִּיחַ דְּבְרֵי הֶרְמֵב"ם בַּצ"ע שְׁפָתַח וְז"ל שְׁרַבִּינוּ נִרְאָה שְׁמִפְרָשׁ דְּבְרֵי ר"נ לְעַנְנֵי נְפִילָה שְׁאֵם נִתְרַסַּק בֵּית הֶרְחָם מוֹתֶרֶת שְׁכָפִי פִּירוּשׁוֹ א"א לִישָׁב הַסִּייעוֹת שְׁבִשְׁ"ס וְכו' דְּמַה תִּימָא עַל הֶרְאָב"ד ז"ל שְׁלֹא הַשִּׁיג בְּזָה וְצ"ע וְע"ש בַּכ"מ: וְלַפְע"ד נִרְאָה לְחוּמָר הַנִּישָׂא בְּבִיאוֹר דְּבְרֵי רַבִּינוּ ז"ל דְּקָאֵי עַל הָאֵי דְּנִתְרַסַּק אֲבָר מְהֵאֲבָרִים שְׁאֵם נְטָלוּ כְּשִׁירָה דְּטְרִיפָה בְּנְפִילָה ע"ז כְּתַב דְּבֵית הֶרְחָם אֵינוֹ כֵּן אִפְ"י כְּשִׁנִּתְרַסַּק אַחַד מְהֵאֲבָרִים לֹא אֲמִרִינוּ דְּהֵרִי בְּנֻדָּא דְּנִתְרַסַּק ע"י בֵּית הֶרְחָם וְנִיחוּשׁ לְרִיסוּק אֲבָרִים שְׁע"י בֵּית הֶרְחָם ע"ז כְּתַב דְּלֹא חִיָּשִׁינוּ דְּבֵית הֶרְחָם אֵין בּוֹ מְשׁוּם רִיסוּק אֲבָרִים כְּלָל וְנִיָּהוּ דְּע"כ דְּלִשׁוֹן הֶרְמֵב"ם כּוֹלָל נְמִי הַפִּי דְּבֵית הֶרְחָם אֵין בּוֹ מְשׁוּם רִיסוּק אֲבָרִים לְעַנְנֵי נְפִילָה דְּאֵין לְחוּשׁ גְּבִי נְפִילָה עַל רִיסוּק זֶה שְׁנִמְצָא שְׁנִתְרַסַּק הַבֵּית

הַרְחַם וְכַמְבֹּאֵר זֶה בְּדַבְרֵי בְּפִי הַמְשָׁנָה מ"מ זֶה נִרְאָה דְּפִי רַש"י בְּנֹדָאֵי סוּבַל נְמִי דְּבָרֵי ר"נ דְּבֵית הַרְחָם אֵין בּוֹ מְשׁוּם רִיטוּק גַּם לְהַרְמַב"ם וְנ"ל רַק שְׁפַתְבּ דְּלִשׁוֹן אֵין בּוֹ מְשׁוּם רִיטוּק דְּקָאָמַר סוּבַל גַּם פִּי זֶה לַעֲנִין נְפִילָה נְמִי וְהִינּוּ דַר"נ דְּאָמַר דְּבֵית הַרְחָם אֵין בּוֹ מְשׁוּם ר"א דְּמִשְׁמַע דְּלִקְלֵ אֹפְנִים לִיפְאֲחֻשׁ בְּבֵית הַרְחָם בֵּין לַעֲנִין נְפִילָה וּבֵין לַעֲנִין הַלְיָדָה וְקוּלְט לְשׁוֹנוֹ כָּל פִּי דְּבַה"ר הֵין בּוֹ מְשׁוּם ר"א שְׁיִישׁ לְפָרַשׁ בְּדַבְרֵי ר"נ כֵּן נ"ל לְפָרַשׁ דְּבָרֵי רַבִּינוּ הַרְמַב"ם בְּפ"ט מַה' שְׁחִיטָה שָׁם כְּנ"ל וְהַשְׁתָּא א"ש דְּלַצַּד פִּי זֶה דְּמִשְׁמַע נְמִי מְדַבְרֵי ר"נ כְּפִי וְש"י ע"ז מְבִיא הַש"ס סִינְעֵתָא שְׁפִיר וְא"ש סִינְעֵתָא שְׁל הַש"ס גַּם לְדַבְרֵי רַבִּינוּ הַרְמַב"ם: עַכ"פּ לִפ"ד נִתְבָּאָר בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם דְּגַם בְּנִתְרַסַּק אַבְרָ מְהֵאֲבָרִים שְׁל הַנֹּלָד בְּכָל גְּוֹנָא דִּינָא דְלֹא חִיְיִשִּׁין לְרִיטוּק שְׁע"י בֵּית הַרְחָם כְּנ"ל אֲלֵא לְפִי שְׁמִדְבָרֵי הַתּוֹס' וְהָרָא"ש נִרְאָה לְהַדְיָא דְאֶסְרִי וְכְנ"ל וְאֵם שְׁנִרְאָה בְּעֵינֵי שְׁהַרְמַב"ם מִתִּיר בְּדֹאִיפָא גַּם רִיעוּתָא שְׁאִינוּ הוּלְךָ בְּהַדִּי רִיעוּתָא דְרִיטוּק הָאֲבָר כְּדַפְּנִי דְּבָרֵי דַר"נ דְּקָאָמַר וְכֵן רַבִּינוּ הַרְמַב"ם דְּבַה"ר אֵין בּוֹ מְשׁוּם ר"א בְּכָל פְּרִשְׁתַּ הַלְשׁוֹן שְׁל בַה"ר אֵין בּוֹ מְשׁוּם רִיטוּק אִיבָרִים הָיִי הַפִּי לְדַהַרְמַב"ם וְכְנ"ל מ"מ בְּהַאי עֲגָל שְׁאִינוּ הוּלְךָ בְּנִמְצָא עוֹד רִיעוּתָא שְׁל רִיטוּק אֲחַד מְהֵאֲבָרִים בְּנֹדָאֵי מְהֵרָאֵי לְחוּשׁ לְהַחְמִיר מְדַבְרֵי הַתּוֹס' וְהָרָא"ש הַנִּל בְּשִׁגְמָם כִּי דְּבָרֵינוּ לְאַסּוּר בְּנִמְצָא עוֹד רִיעוּתָא בְּאֲבָרִים הַפְּנִימִים מְבֹנָאָר בַּהַג"ה בַּא"ח סַתְצ"ח ס"ה בְּאָר הַטִּיב לְפִי שְׁאֹסֵר בְּדִיעֵבַד בְּלֹא הַפְּרִיס בְּנִמְצָא עוֹד רִיעוּתָא בְּאֲבָרִים הַפְּנִימִים לְכֵן בְּעֵי שְׁיַפְרִיס לַעֲנִין לְשַׁחוּט הָעֲגָל שְׁאִינוּ הוּלְךָ בִּי"ט: אֲלֵא שְׁדַבְרֵי הַג"ה הִמָּה דְּבָרֵי הָרָא"ש בְּפ"ק דְּבִיבְיָה תְּמוּהִים מְאֹד כְּמוֹ דְּתַמְהוּ רַבִּים מְהֵרָאֲשׁוּנִים עַל הָא דְּכַתֵּב הָרָא"ש בְּבִיבְיָה הֵתֵם וְנ"ל וְהָא דְּשָׁרִי לְאַכְלוּ בְּיוֹם הַלְיָדָה הִינּוּ הֵיכָא דְקִים לִי שְׁפָלוּ לוֹ חֲדָשִׁי אֲבָל אֵם לֹא קִים לִי דְּכָלוּ לוֹ חֲדָשִׁים אֲסוּר עַד לֵיל שְׁמִינִי כְּדֹאִיתָא בְּפָרְק ר"א דְּמִילָה וְגַם צָרִיף שְׁיַפְרִיס ע"ג קַרְקַע שְׁיַצָּא מִסְפֵּק רִיטוּק אִיבָרִים כְּדֹאִיתָא בְּפָרְק אֵלוּ טְרִיפּוֹת עַב"ל וְשְׁכֵן פֶּסַק הַטּוּר וְתַמְהוּ דְּהִיא נִגְדַּת הַלְכָה דְּבִאֲמַת קִי"ל דַּא"צ לְהַפְרִיס וְתִירֵץ ב"י בְּשֵׁם מְהַר"י בֶּן חֲבִיב דְּלַעֲנִין יו"ט הַחְמִיר הָרָא"ש טְפִי וְכֵן פֶּסַק בַּהַג"ה בַּא"ח בְּסִימֵן תְצ"ח ס"ה עַל הָא דְּעֲגָל שְׁנוּלָד בִּי"ט דְּמִתְרַת לְשַׁחֲטוּ וְכוּ' וְהוּא דְקִים לִיה שְׁפָלוּ לוֹ חֲדָשִׁים דְּכַתֵּב הַמְחַבֵּר וְע"ז כְּתֵב הַג"ה דְּבְעֵינִין ג"כ שְׁהַפְרִיס ע"ג קַרְקַע דְּחִיְיִשִּׁין שְׁמָא יִרְאָה בּוֹ רִיעוּתָא בְּאֲבָרִים הַפְּנִימִים וְנִמְצָא שְׁחַט בִּי"ט שְׁלֹא לְצוֹרֵף וְאֵילָם שְׁהַט"ז בִּי"ד סַט"ו סַק"ב שָׁם כ' ע"ד הַג"ה בַּא"ח וְנ"ל וְלֹא דַק בְּזֶה שְׁתַּלְמוּד עָרוּף הוּא בְּפ"ד דְּבִיבְיָה דָּף ל"ד בְּעֵי מִינְיָן ר' יִרְמְיָה מַר' זִירָא מַהוּ לְשַׁחוּט בִּי"ט עוּף שְׁנִדְרָסָה בְּפִתְל דְּצָרִיכָה בְּדִיקָה דְּחִיְיִשִּׁין שְׁמָא נִתְרַסְקוּ אֲבָרִים מִי מַחְזִקִין רִיעוּתָא דְלִמָּא מִשְׁתַּכַּחַה טְרִיפָה וְשְׁחַט שְׁלֹא לְצוֹרֵף וְפִי רַש"י בְּשַׁלְמָא שְׁאָר בְּהַמּוֹת אַע"ג דְּמַחְמְרִין וּבְדַקִּין מִהוּ סְמַכִּין אַרְבָּא שְׁאִינוּ טְרִיפּוֹת הֵכָא בִּי"ט מֵאֵי א"ל תְּנִין אֵין מְלַבְּנִין אֶת הַרְעָפִים בִּי"ט וְכוּ' אֲלֵמָּא מַחְזִקִין רִיעוּתָא א"ל אֲנִן מְפָנִי שְׁצָרִיף לְחַסְמֵן מִתְנִין לַה וְכוּ' מְזֶה הַקְּשָׁה הַט"ז דְּהַשְׁתָּא הֵתֵם דְּבַחוּל נְמִי אֲסוּר בְּלֹא בְּדִיקָה וְכוּ' וְאַפ"ה שְׁחַטִּין בִּי"ט עֲגָל זֶה שְׁבַחוּל א"צ בְּדִיקָה וְרַבִּין כְּכֹלֵן הָיִי לְהִתֵּר לְפָה נַחְמִיר בִּי"ט טְפִי וְכוּ' וְע"ש: וְאֵילָם שְׁרָאִיתִי לַפַּע"ד בְּיִישׁוּב דְּבָרֵי הָרָא"ש וְהַג"ה הַנִּל בְּטוֹב טַעַם: דְּהַגָּה הַט"ז בַּא"ח סִימֵן תְצ"ח כ' בְּהָא דְּעוּף הַנְּדָרְס דְּמִתְרַת לְשַׁחֲטָה בִּי"ט אַף דְּצָרִיף בְּדִיקָה אַחַר שְׁחִיטָה וְלֹא חִיְיִשִּׁין שְׁמָא יִמְצָא טְרִיפָה אַף דְּאֲתִילַד רִיעוּתָא וְפִי רַש"י בְּבִיבְיָה דְּאִתְרַע רַבָּא דְרוּב פְּשִׁירוֹת וְהִבִּיא דְּבָרֵי הַב"י שְׁהוּכִיחַ דְּכַש"כ הֵיכָא שְׁשַׁכִּיחַ טְרִיפּוֹת כְּמוֹ פְּשִׁירוֹת

דמותר לשחוט ביו"ט וע"ז הקשה הט"ז דלמה נתיר פאן ביו"ט בדאיכא ספיקא שתטריף
ולמה לא תישינון שמא יבא לידי שחיטה בחנם כשימצא טריפה שונדאי אסורה ביו"ט
דמ"ש מיוני שובה דבעינו זימון דוקא מטעם שמא ימצאו פחושים ויטלטלם בחנם ותיגרין
הט"ז דרק ביונים פיון דאפשר בזימון מאתמול ואז לא יהי ספק ביו"ט לכן הוצרכו
שיעשה פן וכו' משא"כ בבהמה שטובה יותר בשחיטה היום משחיטה מעיו"ט לכן התירו
לו אפילו במקום שיש ספק: ועפ"ד הט"ז אלו אמרתי דיש ליישב הטיב דברי רש"י ז"ל
בר"פ אין צדין שכ' שם דאף דאנכל נפש מותר היינו דוקא פעין בישול ואפי' ושחיטה
דאי אפשר מעיו"ט דתישינון שמא יתקלקל משא"כ גבי צידה דאפשר לצודו מבעוד יום
אסור ביו"ט וע"ז הקשו בתוס' שם דהרי באנכל נפש גופי' אין לחלק בין אפשר לעשותן
מעיו"ט בין אי אפשר לעשותן מעיו"ט דרק במכשירין יש חילוק אבל לה באנכל נפש
גופי': ונלפע"ד ליישב פי' רש"י דבאמת קשיא לי דמאי קמבעית להש"ס ביצה הנ"ל אי
שרי להתיר לשחוט ביו"ט במקנה דאיכא רעותא הצריכה בדיקה מטעם ספק דלמא ימצא
כשיירה וכפי' הט"ז הרי כתבו התוס' בביצה דף ג' סוף ד"ה גזירה על הא שהקשו אמאי
אין צדין דגים וכו' הא אנכל נפש הוא ותו' בשם הי"א דלכך אין צדין וכו' דתישינון שמא
יצוד דגים טמאים שאין צורך בהם והשתא לפ"ד הי"א הרי מבואר היטב מתניתין דאין
צדין דספק אסור ביו"ט דהרי ה"נ אף דאיכא ספק שמה יצוד דגים טהורים דאיכא צורך
אנכל נפש אפ"ה אסור מספק שמא יצוד דגים טמאים ויהיה מלאכתו בחנם שלא לצורך
ומעתה מאי קמבעיא להש"ס ביצה הנ"ל הרי ממתינתין דאין צדין וכו' לפ"ד הי"א הנ"ל
מבואר היטב דאסור מספק ביו"ט פנ"ל ואולם דלדברי הט"ז בסמך תצ"ח הנ"ל יהיה
נכון ולא קשיא ולא מידי מההוא דאין צדין משום דרק בצידה פיון דאפשר לעשותן
מעיו"ט הוא דיש לומר דאסור מספק משא"כ בשחיטה ואידך אנכל נפש שאי אפשר
לעשותן מעיו"ט שיתקלקל יש לומר דשרי אפי' במקום דאיכא ספק ולכן שפיר קמבעיא
להש"ס בביצה שם מהו לשחטה ביו"ט ומעתה יתבאר פי' רש"י בריש פירק אין צדין על
גכונה דמחלק שפיר בין צידה שאפשר לעשותן מעיו"ט ובין שחיטה ואידך שאי אפשר
לעשותן מעיו"ט והיא דיש לומר דגם לרש"י ז"ל ס"ל כדברי הי"א דצידה אסור ביו"ט
משום הספק דשמא יצוד דגים טמאים דכיון דהוי אפשר לעשותן מעיו"ט ספק אסור
ביו"ט משא"כ בשחיטה וכי"ב שאי אפשר לעשותן מעיו"ט גם בספק שרי וכדברי הט"ז
ונהו פיון רש"י ז"ל בחילוק מלאכות בין צידה שאפשר לעשותן מעיו"ט ובין שחיטה
וכי"ב שא"א לעשותן מעיו"ט בגונא דהוי ספק דבצידה אף בספק אסור פיון דאפשר
מעיו"ט משא"כ בשחיטה באיכא ספק נמי שרי פיון דא"א לעשותן מעיו"ט וכנ"ל אבל
לעולם דבנדאי צורך אנכל נפש יש לומר שפיר דגם לרש"י ז"ל אין חילוק במלאכות
אנכל נפש גופא בין אפשר לעשותן מעיו"ט ובין א"א לעשותן ובכל גונא שרי פנ"ל:
ומעתה לפי האמור דנתבאר דרק פיון דאי אפשר לעשותן מעיו"ט הוא דשרינון לשחוט
ביו"ט מספק לפ"ז יהיה גם דברי הרא"ש והג"ה מיושבים כמין חומר דהנה באמת פד
דייקינו בלשון הרא"ש ביצה הנ"ל שכ' וגם צריך שיפריס ע"ג קרקע שיצא מספק ריפוק
איברים וכו' והיינו לפי שידוע לן מה שכתבו התוס' בריש חולין דלשון צריך משמע
לכתחלה וע"ש.

ולכן שפיר כ' הרא"ש וגם צריף והינינו לכתחלה בגנונא דמצי לשחוט אחרת דאין לשחוט את זו דאית בה רעותא שאינו הולך ביו"ט פינו דאיפא למיחש לשמא ימצא אח"כ ריפוק באחד מהאיברים הפנימיים דאז נאסר בנדאי ונחוש לריפוק שע"י בית הרחם פנ"ל ולכן לענין לכתחלה באפשר להשיג אחרת לשחוט א"א להתיר לשחוט העגל ברעותא דאינו הולך זולת פשהפריס ע"ג קרקע שאז יבא מחשש ריפוק אברים של בה"ר מפל וכל ולא אכפת לן מידי ברעותא דאינו הולך לענין לחוש על חשש ר"א שע"י בית הרחם דאמרינן בנדאי דלאו מלידת בה"ר באה הרעותא שאינו הולך ורק הש"ס דמוכח בפרק אלו טריפות דלא בעינן הפריס לר"נ ושרי ביו"ט היינו רק באי אפשר לעשותן ובעי רק לשחוט העגל ביו"ט שרי אבל הרא"ש בביצה אחי לאשמועין גם דינא דלכתחלה דצריף שפריס ע"ג קרקע ומחויב לשחוט האחרת במצי מלשחוט העגל הזאת ביו"ט וכן נראה לפע"ד ברור פי' דברי הג"ה בסימן תצ"ח בא"ח שם דכתב ג"כ לשון ובעינן ג"כ הפריס ע"ג קרקע דהיינו לכתחלה במצי אחרת לשחוט ביו"ט כדמשמע לשון ובעינן כמו וצריף לכתחלה פנ"ל ומשום דה"ל כמו אפשר לעשותן מעיו"ט הא לא"ה פשיטא דלכ"ע שרי דלא גרע מההוא דעוף הנדרס שאינה הולכת ועומדת דבעי בדיקה ואפ"ה שרי ביו"ט לשחטה פינו דא"א באופן אחר וה"ל כאוכל נפש שא"א לעשותן מעיו"ט דשרי נמי בספק וכדברי הט"ז הנ"ל ומעתה קם הסער ע"ד הרא"ש והג"ה הנ"ל לדממה דלפ"ד נתבארו ונתישבו דבריהם יפה מפל התלונות אשר עלו עליהם וכמו שיראה הרואה והמענין יפה: סימן כג והנה גם בדרף העברה ועיוני בנה הענין נמתי את לבי לענות את דברי רבינו הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' יו"ט הלכה ד' וז"ל הרמב"ם שם בהמת חולין שנפלה מן הגג ועמדה מעל"ע ונהרי הוא צריכה בדיקה שוחטין אותה ביו"ט ותבדק אפשר שתמצא פשיטה ותאכל עכ"ל.

ותמהו על דברי רבינו דכיון דבש"ס ביצה בפ' המביא הנ"ל הוי בעיא דלא אפשריטא אמאי פסק רבינו לקולא וכן קשה ע"ד הט"ו בסימן תצ"ח ס"ח בההוא דעוף הנדרס פינו דקאי הש"ס בהאיבעיא דלא אפשריטא דפסק נמי להקל דמותר לשחטה ביו"ט ואמאי והנה בעל המג"א שם ביאר הדברים דהוא מטעם דמוקמינן לה אחזקת פשרות מש"ה היא דשרינן לה לשחטה ביו"ט וע"ש אף דלפ"ז תקשה דמאי קמבעיא להש"ס בביצה הנ"ל דהרי בנדאי שרי דמוקמינן אחזקת פשרות ומ"ש ביו"ט דיהא אסור ועוד דקשה בעיני הלשון של הש"ס מהו להתזיק רעותא ביו"ט דנקט דמשמע דיותר יש להתמיר ביו"ט ואמאי ולכן הרימותי את ידי לפרש שיחתי באשר יפרש השנוחה לשחות ולבאר וללבן וליישב הפל על נכון בס"ד והיא: דהנה העירומי ביישוב דברי רבינו הרמב"ם ז"ל דתמוהים טובא בפ"ד מה' מאכלות אסורות הלכה ה' שפכת וז"ל תלש אבמה"ח ונטרפה בנטילתו ואכלה חייב שמים משום אבר מן החי ומשום טריפה שגרי שני האסורין באין בבת אחת וכן התולש חלב מן החי ואכלו לוקה שמים משום אבר מן החי ומשום חלב עכ"ל וע"ש בלח"מ שהקשה על רבינו הנ"ל קושיות חזקות דהרי פינו דרבינו סובר דבהמה בחי' לאו לאברים עומדת מדכתיב ונטרפה בנטילתו דמשמע הא אם הייתה טריפה מקודם אינו חייב שמים דלא אתי אסור אבר מן החי וחייל אאסור טריפה הקדים וגלל כן הצריף לומר דנטרפה בנטילתו דוקא כדי שיהיה ב' האסורין באין כאחד הרי משמע להדיא דס"ל דלאו לאברים עומדת דהשתא באו האסור אבר מן החי

עם האיסור טריפה בנטילתו שני פאחד והשתא קשה בהאי דתלש חלב מן החי אמאי פתב דחייב שתיים היכי אתי האיסור אבר מן החי וחייל אאיסור חלב הקדים וכן קשה נמי במה דכתב תלש חלב מן הטריפה ואכלה לוקה שלש היכי אתי האיסור אבר מן החי וחייל אאיסור טריפה וחלב הקודמים וכו' וע"ש: ולחוקר הנושא שתי מעייני בדברי רבינו אריכותם להצמיח ולהאיר עיני חכמים בהלכה זו והיא דהנה ראיתי עוד שתמה ע"ד רבינו אלו בעל הפר"ח מוכא בספר שער המלך פרק י"ז מה' א"ב הלכה ה' בד"ה פתב רבינו בזה"ל תלש אבר מן החי ונטרפה בנטילתו חייב שתיים משום אבר מן החי ומשום טריפה שיהי' ב' האסורין באין כא' וע"ז הקשה הפר"ח דהרי רבינו הרמב"ם ז"ל פוסק בפ"ז מה' א"ב כמ"ד איסור חל על איסור באיסור מוסיף ואבר מן החי ה"ל איסור מוסיף שמעיקרא לא נאסר לב"נ והשתא אתנסוף על החתיכה איסור אצל ב"נ וכיון שכן קשה דלמה פתב ונטרפה בנטילתו דמשמע הא אם הייתה טריפה מקודם ל"ה אתי האיסור אבמה"ח וחייל על איסור טריפה ואמאי והא ה"ל איסור מוסיף ועוד שיהי' הוא בעצמו פתב אח"כ"ז התולש חלב מן החי לוקה שתיים אלמא דאתי איסור אבר מן החי וחייל על איסור החלב הקדים וכו' וע"ש: ואנהירנא לעיינין בנקודה נפלאה ואשר בזה הסרו כל התלונוות מעל דברי רבינו והיא דהרמב"ם ז"ל בלשונו הנהב בקיצור כל הני דיני דאיסור חל על איסור אתי לאשמעין דבת אחת ודאיסור מוסיף ואתה שים עיניך וראה הא גופא שכתב דתלש אבר מן החי ונטרפה בנטילתו דחייב שתיים והיינו לפי שבאו בבת אחת דוקא דבהמה בחי' לאו לאברים עומדת אית לרבינו וכנ"ל הרי לעיניך דרק בגוונא דל"ש איסור מוסיף פתב הרמב"ם דין זה דבת אחת וכן אידך דין איסור מוסיף גם בגוונא דל"ש ביה משום איסור בת אחת והיינו לפי דידוע לנו דדעת רבינו הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' מלכים דב"נ אינו מצווה על האיסור אבר מן החי של העוף וכתב בשו"ת אמונת שמואל בפ"י דברי רבינו דסובר דאין ב"נ מוזהר עלי' כלל והאי דכתב ואינו נהרג עלי' לפי שב"נ אזהרתו זו מיתתו והשתא שפיר בעוף דלא שייך איסור מוסיף פיון דלא נאסר האבמה"ח של העוף לב"נ שפיר מצא רבינו דינא דאיסור בת אחת וכתב דין זה דתלש אבר ונטרפה בנטילתו בעוף דוקא וחיוב שתיים רק משום דהוי איסור בת אחת דלרבינו משום איסור בת אחת לחודא שלא יהיה ביה חלות בלא"ה משום איסור מוסיף לא מצא פי אם בעוף דל"ש ביה איסור מוסיף גבי עוף לדעת רבינו וכנ"ל והשתא א"ש דשפיר תיקף בתר האי דינא חידוש רבינו גם דין דאיסור מוסיף וכתב וכן התולש חלב מן החי ואכלו לוקה שתיים והיינו פיון דהא דתולש חלב מן החי נשמע ממילא דמייירי רק בבהמה פיון דאיסור חלב ל"ש רק בבהמה ולא בעוף בההוא דינא דאבמה"ח על חלב דל"ש ביה איסור בת אחת דחלב בנדאי מעיקרא אתי דלאו לאברים עומדת פנ"ל בהאי היא דאשמעין דינא דאיסור מוסיף דחל האיסור אבמה"ח על חלב משום דהוי איסור מוסיף אבר מן החי על איסור החלב דכיון דע"כ מייירי בבהמה ובבהמה דנאסר האבמה"ח גם אצל ב"נ שפיר ה"ל האבמה"ח על החלב איסור מוסיף וחייל ולכן שפיר היא דמחייב שתיים פן נ"ל ברה בעיני פשמ'ש ודברי רבינו קלירין לעינים: והנה גם זאת מודעת בשערי בינה מה שהקשו על האי דשוחט בשבת אמאי יהיה שחיטתו כשירה דנימא כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני ולא יהיה השחיטה שחיטה וכי תירץ המהרי"ט ז"ל דרק היכא אמרינן אי עביד לא מהני רק היכא דאי נימא לא מהני אזי

יתקון האיסור שפיר אָמרינו דאי עביד לא מהני ויתקון איסורו משא"כ גבי שוחט בשבת דעיקר איסורו היא משום דתיקון להוציא מידי אבר מן החי כמבואר בהש"ס וא"כ מאי אהני לו הא דנימא אי עביד לא מהני הרי ס"ס איסורא דעבד עבד דהרי תיקון מ"מ האיסור אבר מן החי בשחיטתו וכיון דליפא תיקון האיסור ע"י דנימא אי עביד ל"מ בכה"ג אָמרינו אי עביד מהני ומש"ה שחיטתו פְּשִׁירָה גְּבִי שוּחַט בְּשַׁבָּת.

והנה גם זה פלל גדול בדינו מהש"ס חולין דאָמרינו דבהמה בתייה בְּחֻזְקָת אִיסוּר עוֹמְדוֹת וְהֵינּוּ בְּחֻזְקָת אִיסוּר שְׂאִינּוּ זְבוּחַ כְּמִשׁ"כ הַתּוֹס' בְּבִיצָה כ"ה וְגַם עֵינָן בְּרַמְב"ם ז"ל בְּרִישׁ ה"ש דס"ל פְּדַעַת הַתּוֹס' דְּאִיפָּא אִיסוּר עֲשֵׂה דְשְׂאִינּוּ זְבוּחַ אַבְהָמָה בְּחֵי' וְהַשְׁתָּא דְּאָמְרִינּוּ דְּבַהֲמָה בְּחֵי' בְּחֻזְקָת אִיסוּר שְׂאִינּוּ זְבוּחַ עוֹמְדָת עַד שְׂיֻדְעָה לָּהּ בְּמָה נִשְׁחָטָה נִשְׁחָטָה בְּחֻזְקָת הַיִּתְרָה עוֹמְדָת עַד שְׂיֻדְעָה לָּהּ בְּמָה נִטְרָפָה.

וגם נחזה אנו לדעת רבינו הרמב"ם דקים ליה דבהמה בְּחֵי' לאו לאברים עומדת בעוף שנטרפה מעיקרא מקודם תלישה כיון דבעוף פתבנו לדעת רבינו לית בעוף משום איסור מוסיף מטעם דל"ש לומר דנתוסף האיסור אבמה"ח לב"נ כיון דב"נ אינו מצנונה על האבמה"ח של עוף והשתא לדעת רבינו לא מצוי האיסור אבמה"ח לחול על האיסור טריפה הקדים בעוף: ומעתה נפן לענינינו בהאי עוף הנדרס דקאירינו אם ימצא אח"כ שיהייתה טריפה ניהו דל"ש פאן דתיקון להוציא מידי אבמה"ח לדעת רבינו דלאו לאברים עומדת ולא מצוי חנייל האיסור אבמה"ח על האיסור טריפה בעוף דל"ה איסור מוסיף אף מ"מ יהי' בי' משום איסור מלאכת יו"ט במאי דתיקון להוציא מידי איסור דשאינו זבווח הקדים וכבר נתבאר אצלי דהרמב"ם ז"ל ס"ל דאיסור לאו חל על איסור דשאינו זבווח ועיין פמ"ג ביו"ד בפתיחה לה' שחיטה ונאשר עפ"ז ישבתי לנכון קושית הריצב"א בתוס' שבועות דף כ"ד ע"ש וכיון דחנייל האיסור טריפה על האיסור עשה דשאינו זבווח א"כ פל עיקר מלאכת יו"ט דשלא לצורף לא יהיה בהאי עוף שימצא טריפה רק במאי דתיקון להוציא מידי האיסור דשאינו זבווח ורק השתא אי משום האיסור דשאינו זבווח לחודא דתיקון בשחיטתו שוב שייך לומר גבה פל מלתא דא"ר לא תעביד אעל"ה דהשתא במה דנימא אי עביד ל"מ ולא יהיה השחיטה שחיטה ואיפא האיסור דשאינו זבווח הרי נתקן שפיר האיסור מלאכת יו"ט לגמרי ע"י דאָמרינו אי עביד ל"מ ובכה"ג שוב שפיר אָמרינו אי עביד ל"מ וכדברי המהרי"ט הנ"ל ול"ה השחיטה שחיטה ורק דעבר אמימרא דרחמנא פדאימא בריש תמורה והשתא לפי הצעה זו א"ש הטיב דהשתא שפיר הש"ס בביצה דמירי בעוף הנדרס שפיר קמבעיא לה לה למ"ד לאו לאברים עומדת וכדס"ל להרמב"ם שפיר וכנ"ל מהו לשחטה ביו"ט מי מחזקינו רעותא ביו"ט או לאו והינו דה"פ דברי הש"ס דניהו דאיפא לאוקמה אחזקת פשרות וכדברי המג"א הנ"ל מ"מ קמבעיא להש"ס שפיר ביו"ט מהו להחזיק רעותא והינו דלפי שהקדמנו דניהו דבהעוף לדעת הרמב"ם ליפא האיסור של האבמה"ח מ"מ כיון דהאיסור דשאינו זבווח איפא ובח"י' בְּחֻזְקָת אִיסוּר דְּשְׂאִינּוּ זְבוּחַ עוֹמְדָת עַד שְׂיֻדְעָה לָּהּ בְּרִירוּ בְּמָה נִשְׁחָטָה וְאִי לָאו ל"ה הַשְׁחִיטָה שְׁחִיטָה וְהָכָא כִּינּוּ דְּאִיפָּא סָפֵק טְרִיפָה דְּהוּי מְמִילָא נְמִי סָפֵק עַל הַשְׁחִיטָה מְחַמְתָּה כִּינּוּ דְּאִי אֲתִילֵד דְּהוּי הַעוֹף טְרִיפָה הָרִי הוּי הַשְׁחִיטָה מְלָאכָה שְׁלָא לְצוּרְף יו"ט בְּמִאי דְּתִיקוֹן לְהַאִיסוּר דְּשְׂאִינּוּ זְבוּחַ וְאָמְרִינּוּ אִי עָבִיד לָאו מְהֵי וְל"ה הַשְׁחִיטָה שְׁחִיטָה בְּהִיּוֹת הַעוֹף טְרִיפָה כִּינּוּ דְּאִצֵּל הַאִיסוּר דְּשִׂא"ז וְתִיקוֹן הַאִיסוּר מְלָאכָת יו"ט ע"י דְּנִימָא לָאו מְהֵי

דבכה"ג בַּנְדָאֵי דְאַמְרִינָן אִי עֶבֶיד לָא מְהֵי וְכַנ"ל וְכִינּוּן שְׁפִן הָרִי כִינּוּן דְהוּי הָעוּף סָפֵק טְרִיפָה הָרִי ה"ל מְעַקְרָא גַם סָפֵק בְּהַשְׁחִיטָה גּוֹפָה וְהִיכִי מְצִי לְשַׁחוּט בִּיּו"ט וְלִכּוֹן שְׁפִיר קַמְבַּעֲיָא לְהַש"ס מְהוּ לְהַחְזִיק רַעוּתָא בִּיּו"ט וְהִינּוּ דְכָל עֲנָן דְנַחְזִיק רַעוּתָא הוּי רַק מִצַּד מְלָאכְתָּ יו"ט אוֹ אִינוּ כִינּוּן דְלַעֲנָן אִיסוּר טְרִיפָה מוֹקְמִינּוּ לֵה אַחְזָקַת הָיִתֵר וּמְחַזְקִינּוּ לְהָעוּף בְּחֻזְקַת פְּשָׁרוֹת א"כ מְמִילָא נְמִי דְשָׂרִי לְשַׁחוּט בִּיּו"ט וְאִין לָנוּ לְהַחְזִיק רַעוּתָא בִּיּו"ט.

וְהַשְׁתָּא א"ש דְבָרֵי רַבִּינוּ הֶרְמֵב"ם דְשְׁפִיר פָּסֵק לְהַלְכָה רַק בְּבִהְמָה שְׁנַפְלָה מֵהַגַּד ל"ש הֵתָם אִי עֶבֶיד ל"מ ע"י אִיסוּר מְלָאכְתָּ יו"ט כִינּוּן דְגַבֵּי בְּהֵמָה שְׁפִיר חֲנִייל הָאִיסוּר אַבְמָה"ח עַל הַטְרִיפָה פְּשִׁימְצָא שְׁהוּי הִבְהֵמָה טְרִיפָה וְאִיפָא תִיקוּן מְלָאכְתָּ יו"ט נְמִי בְּמֵאִי דְתִיקוּן לְהוֹצִיאָה מִיַּדֵּי אַבְרָם מִן הַחַי פְּשִׁימְתַּלְשׁ הָאֶבְרָם מְמַנָּה דְתוּ לִיפָא בִּי מְשׁוּם אִיסוּר אַבְמָה"ח וְכִינּוּן דְלַגְבֵּי אִיסוּר אַבְמָה"ח דְלָא יִתְקַוּן בְּמָה דְנִימָא אִי עֶבֶיד ל"מ דס"ס אִיסוּרָא דְעֶבֶד עֶבֶד וְעָשָׂה הָאִיסוּר מְלָאכְתָּ הַשְׁחִיטָה בִּיּו"ט שְׁלָא לְצַוְרָה כִינּוּן דְמֵאִיסוּר אַבְמָה"ח נִתְקַוּ מ"מ אָף גַם אִי נִימָא דְלָא מְהֵי הַשְׁחִיטָה הָרִי אִיסוּר אַבְמָה"ח פִּקְעַת מְמַנָּה ע"י הַשְׁחִיטָה וְכִינּוּן שְׁפִן שְׁלָא יִתְקַוּן ע"י דְנִימָא אִי עֶבֶיד לָא מְהֵנוּ הָאִיסוּר מְלָאכְתָּ יו"ט בַּנְדָאֵי דְאַמְרִינּוּ אִי עֶבֶיד מְהֵי וְתוּ לִיפָא שׁוּם צַד סָפֵק לָן עַל הַשְׁחִיטָה דְגַם פְּשִׁימְצָא שְׁהִי הִבְהֵמָה טְרִיפָה וְהוּי הַשְׁחִיטָה שְׁלָא לְצַוְרָה יו"ט מ"מ הַשְׁחִיטָה שְׁחִיטָה וְכִינּוּן דְלִיפָא סָפֵק בְּשְׁחִיטָה בַּנְדָאֵי דְאַמְרִינּוּ אוֹקְמָה אַחְזָקַת פְּשָׁרוֹת שְׁלָה וְכַדְבְּרֵי הַמַּג"א הַנ"ל וְנִיהוּ דְלַגְבֵּי עוּף הַנְּדָרְסִי קֵאִי הַש"ס בְּאִיבְעִיָא דְלָא אִפְשִׁיטָא אֲבָל גַּבֵּי בְּהֵמָה דל"ש הַאִיבְעִיָא זֵו לְהַחְזִיק רַעִיתָא מְשׁוּם יו"ט וְכַנ"ל בַּנְדָאֵי פְּשִׁיטָא דְאַמְרִינּוּ דְכִינּוּן דְמוֹקְמִינּוּ לֵה אַחְזָקַת פְּשָׁרוֹת דְשָׂרִי לְשַׁחְטָה בִּיּו"ט אָף דְבָרֵי הַט"ו דְפָסֵק דְגַם בְּעוּף הַנְּדָרְסִי נְמִי שָׂרִי לְשַׁחְטָה בִּיּו"ט אָף דְהַש"ס דְבִיצָה קֵאִי בְּאִיבְעִיָא וְלָא אִפְשִׁיטָא בְּעוּף אָף נִרְאָה דְהָרִי פְּתַבְנוּ דְהַש"ס קַמְבַּעֲיָא רַק אֲלִיפָא דַמ"ד לָאו לְאַבְרָם עוֹמְדָת וְכִינּוּן דְלַדְעַת הֶרְמֵב"ם דְפָסֵק נְמִי הַפִּיר וְכֵן פָּסֵק דְבְּעוּף דְלָא מְצִי חֲנִייל הַאֲבָמָה"ח עַל הַאִיסוּרָת טְרִיפָה דס"ל דְלָא נֶאֱסַר לַב"נ אַבְמָה"ח שְׁל עוּף תִיקוּן אִיסוּר מוֹסִיף וְלִכּוֹן שְׁפִיר קַמְבַּעֲיָא לְהַש"ס רַק מְשׁוּם זֵוּל הָאִיסוּר דְשָׂאִינוּ זְבוּחַ דְשִׁינְיָה בִּי אִי עֶבֶיד ל"מ הִיא דְאִיפָא לְמִיבְעִי כִינּוּן דִּישׁ לֹמַר דְהוּי סָפֵק בְּשְׁחִיטָה וְכִינּוּן דְבַחֲשֵׁי בְּחֻזְקַת אִיסוּר עוֹמְדָת יְהִי אִיסוּר לְשַׁחְטָה בִּיּו"ט וְכִינּוּן דְהַש"ס קַחֵי בְּהַאִיבְעִיָא דְלָא אִפְשִׁיטָא יְהִי אִיסוּר לְהֶרְמֵב"ם בְּעוּף וְא"ש הָא דְלָא פְּתַב הֶרְמֵב"ם דְשָׂרִי לְשַׁחוּט בִּיּו"ט רַק בְּבִהְמָה כַּנ"ל אֲבָל כִינּוּן דִּישׁ לֹמַר דְדַעַת הַט"ו לְפָסוּק כַּמ"ד לְאַבְרָם עוֹמְדָת וּמַעֲתָה כִינּוּן דְהוּי גַם בְּהָעוּף הָאִיסוּר אַבְמָה"ח מְקוּדָם לְכֵן פְּשִׁימְצָא טְרִיפָה לְאַחַר הַשְׁחִיטָה דְקֵאִתִּי הַחִיסוּר טְרִיפָה וְחֲנִייל הָרִי אֲצֵל הָאִיסוּר אַבְמָה"ח דל"ש אִי עֶבֶיד ל"מ כִינּוּן שְׁלָא יִתְקַוּן הָאִיסוּר מְלָאכְתָּ יו"ט ע"י דְאַמְרִינּוּ אִי עֶבֶיד ל"מ וְל"ה סָפֵק בְּשְׁחִיטָה בַּנְדָאֵי דְלִיפָא שׁוּם סָפֵק דְאַמְרִינּוּ אוֹקְמָה אַחְזָקַתָּה דְכְּשָׁרוֹת כְּדָבְרֵי הַמַּג"א הַנ"ל וְלִכּוֹן א"ש לְהַט"ו דְשָׂרִי לְשַׁחוּט בִּיּוֹם אִפִּי בְּעוּף כַּנ"ל וּמַעֲתָה לַפ"ד אֲנֻדָּא קוֹשִׁית הַשְּׂאֲגָתָּ אֲרִי שְׁהַקְשָׁה שְׁם בְּסִימָן ס"ד עַל הָא דְבְּעִי הַש"ס בִּיצָה הַנ"ל מְהוּ לְהַחְזִיק רַעוּתָא בִּיּו"ט וְכו' וְלָא אִפְשִׁיטָא דְשְׁפִיר מְצִינּוּ לְמַפְשֵׁט לֵה מִן הָדָא דְחֻזְלִין עַל הָא דְאַמְרֵי ר"נ בֵּית הַרְתָּם אִין בּוּ מְשׁוּם רִיסוּק אִיבְרִים וְקֵאֲמַר הַש"ס ת"ש וְשׁוּיָן שְׂאָם נוֹלַד הוּא וּמוֹמוֹ עֲמוֹ שְׁזָה מִן הַמוֹכֵן וְדַחֵי הַש"ס הָכָא בְּמֵאִי עֲסָקִינּוּ כְּגוֹן שְׁהַפְרִים ע"ג קַרְקַע וּפִי רַש"י נְנַעְרָה לְעַמּוּד וּמַעֲתָה קְשָׁה הָרִי גַם בְּעַמּוּדָה צְרִיף בְּדִיקָה וְאִי ס"ד דְמַחְזְקִינּוּ רַעוּתָא בִּיּו"ט אַפְתִּי קְשָׁה אֲמֵאִי יְהִיא

מוֹתֵר לְשַׁחֲטוֹ בְּיוֹ"ט וְע"ש וּלפ"ד הַנ"ל לִק"מ פִּינּוֹן שְׁבִיבְאֲרָנוּ דְהַש"ס דְּבִיבְצָה בְּעֵי רַק בְּעוֹף דְּלִיפָא מְשׁוּם אִיסוּר מוֹסִיף שְׁפִיר שְׁיִיף לְמַבְעֵי הָא מְהוּ לְהַחֲזִיק רַעוּתָא בְּיוֹ"ט וְיַעֲבֹר אַמִּימָרָא דְרַחֲמָנָא דְמִלְאֲכַת יו"ט בְּשַׁחֲטוֹ הָאֵי עוֹף הַנְּדָרְס מְשׁוּם שְׁיִתְקַן הָאִיסוּר שְׁל מִלְאֲכַת יו"ט ע"י דְּאֲמַרִּינּוּ אֵי עֵבִיד ל"מ פִּינּוֹן שְׁלָא יְהִיָּה מִתְקַן אֲצֵל הָאִיסוּר דְּשְׂאִינּוּ זְבוּחַ לְחוּדָא דְאִית בִּי פְּשִׁימָא אֵי עֵבִיד ל"מ וְלִכּוֹן הָוֵי הָאֵי סָפֵק שְׁמַח יִמְצָא טְרִיפָה פְּסָפֵק בְּשַׁחֲטָה גּוֹפָה פּוֹ"ל מְשִׂא"כ אֲצֵל בְּהֵמָה פִּינּוֹן דְּשְׁיִיף בִּאֲבַמָּה"ח שְׁלָה אִיסוּר מוֹסִיף לְחוּל עֲלֵי הָאִיסוּר דְּב"נ מְצֻנָּה עַל הָאֲבַמָּה"ה שְׁל בְּהֵמָה וְא"כ ס"ס לֹא יִתְקַן הָאִיסוּר יו"ט ע"י דְּנִימָא לֹא מְהַי שְׁפִיר אֲמַרִּינּוּ אֵי עֵבִיד מְהַי וְהָוֵי הַשְׁחִיטָה שְׁחִיטָה וְא"כ לְעַנּוֹן סָפֵק הַטְּרִיפָה לְחוּדָא שְׁפִיר אֲמַרִּינּוּ אוֹקְמָה אַחֲזַקְתָּ הֵיתֵר וּפְשִׁיטָא דְּשְׁרֵי לְשַׁחוּט בְּיוֹ"ט וְע"ז נ"ה מְבַעֲיָא לְהַש"ס בִּיבְצָה וּמַעֲתָה א"ש נְמִי בְּהָאֵי עֵגֵל דְּפְשִׁיטָא דְּשְׁרֵי לְשַׁחוּט בְּיוֹ"ט וְלִיפָא לְמַפְשֵׁט בְּעֵיָא שְׁל הַש"ס בִּיבְצָה הַנ"ל: וְהַשְׁתָּא דְּאֲתִינָא לְהַכִּי בְּדָרְךָ שְׁפַתְבָּנוּ לְדַבְרֵי רַבִּינוּ הַרְמָב"ם הִנֵּה מְקוּם אֲתִי לִישֵׁב מַה שְׁהַקְשִׁיתִי זֶה פְּמָה לְכַבּוּד מֵר אַבָּא מו"ר הַרְב הַגָּאֹן הָאֲמַתִּי נ"י וְהוּבַתָּה הַקּוֹשְׁיָא בְּסִפְרוֹ בַּר לּוּאֵי לְחַלֵּק יו"ד עַל הָא דְּנִבְחִים דָּף ע"ד דְּשַׁקֵּל וְטָרֵי הַש"ס הָאֵי דְּתַנּוּ טְרִיפָה שְׁנַתְעַרְבָה דִּירְעוּ וְכו' הִיכִי מְשַׁפְּחַת לַה אֵי דְּמַנְכְּרֵי לִיזוּל וְלִישְׁקָלָה וְכו' וּמוֹקֵי לָה דְּמִיירֵי כְּגוֹן שְׁנַתְעַרְבוּ הַנָּף זְבָחִים בְּנִפְלִיָּה וְקַפְרִיָּה נְפִילָה נְמִי לְבַדְקָה וּמְשַׁנֵּי קְסֵבֵר הַלְכָה צְרִיכָה בְּדִיקָה וְקִשָּׁה לְמָה צְרִיף הַש"ס לְדַחֲוֹן בְּהַכִּי וְלִמּוֹקְמֵי רַק דְּקְסֵבֵר הַלְכָה צְרִיכָה בְּדִיקָה וְלֹא מוֹקֵי לָה הַש"ס דְּמִיירֵי כְּגוֹן שְׁלָא הַלְכָה וְרַק דְּמִיירֵי כְּגוֹן שְׁנַתְעַרְבַּ נְפִילָה בְּאִידָף הַזְּבָחִים דְּשַׁגְרִינּוּ דְּשַׁגְרִינָא שְׁרֵי דְּהַשְׁתָּא תּוּ לֹא מַנְכְּרֵי וְלִיפָא לְמַבְדְּקֵי בְּהִילּוּף פִּינּוֹן שְׁמִיירֵי בְּלֹא הִלְכוּ כְּלָהוּ.

אַבְל לְפִי דְּרַכִּינוּ נִרְאָה לִישֵׁב דְּהִנֵּה רְאִיתִי בְּס' הַצֵּל"ח לְש"ס פְּסָחִים ד' ע"ג שְׁבִיבְאֲרָנוּ הֵתֵם דְּבִרֵי הַש"ס לִישֵׁב קוֹשְׁיַת הַמְהַרְש"א בְּהָאֵי דְּשַׁחֲטוֹ שְׁלָא לְאַכְלִי מְאִי תִּיקָן וְכוֹן לְתַרְזַן קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' וְשַׁאֲרֵי הַקּוֹשְׁיַת דְּהֵתֵם שְׁכ' וְז"ל וְלְתַרְזַן כָּל הַסּוּגִיָּא עַל מְכּוּנָה אַמִּינָא אַף דְּמַצִּינוּ פְּמָה מְעוּטֵי בְּקַרְבָּנוֹת שְׁמִיעֵטָה הַתּוֹרָה מְלַהֲקֵרִיבְכֶם פְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ מִן הַבְּהֵמָה וּמִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאֵן שְׁמִיעֵט הַכ' מוֹקְצָה וְנַעֲבָד וְטְרִיפָה וְכו"ב פְּמָה דְּבָרִים שְׁפָסְלָה הַתּוֹרָה מְלַהֲקֵרִיב אַבְל לֹא מַצִּינוּ לְשׁוֹן אֲזַנְהָרָה עַל הַזְּבִיחָה שְׁהַזְהִיר הַכ' מְלַזְבְּחַת מוֹקְצָה וְנַעֲבָד וְטְרִיפָה רַק שְׁאֲסַרְם הַתּוֹרָה לְהַקְרִיבְם שְׁלָא יַעֲלוּ לְרַצּוֹן אַבְל בְּעַל מוּם שְׁהַזְהִיר הַתּוֹרָה עַל הַזְּבִיחָה פְּמוֹ דְּמַצִּינוּ שׁוֹר וְשֶׁה פִי יְהִיָּה בּוֹ מוּם לֹא תִזְבַּחְנוּ וְכו' אַבְל פְּסוּל פְּסַח שְׁשַׁחֲטוֹ שְׁלָא לְאַכְלִי נְפָקָא לָן מְאִישׁ לְפִי אַכְלוּ תְּכּוֹסּוּ שְׁהַזְהִירָה לְהַשׁוּחַט וּבְשׁוּחַט קַדְשִׁים בַּחוּץ עֲנָשׁוּ מְפּוֹרֵשׁ בִּפ' אַחֲרֵי שְׁהַשׁוּחַט חֲזִיב כְּרַת וְכִינּוֹן דְּקִי"ל כְּרַבָּא בְּתַמּוּרָה דְּאֵי עֵבִיד לֹא מְהַי וְהַשְׁתָּא בְּכָל הַנִּי דְּאֲמַר רַחֲמָנָא שְׁלָא יִזְבַּח הַשׁוּחַט לֹא מְהַי זְבִיחָתוֹ וְהָרִי הִיא כְּמַתָּה ע"י נְחִירָה דְּאִין כְּאִין זְבִיחָה וְהָוֵי גְבִילָה וּמְטַמְּאָה וּמַעֲתָה פְּתַב דְּלַעוּלָם שְׁגַם מְהַמְקִשָּׁה שְׁם לֹא נַעֲלָם שְׁתִּיקוֹן לְהוֹצִיא מִיַּד גְּבִילָה וְלִכּוֹן לֹא הַקְשָׁה עַל הַרִישָׁא דְּשְׁלָא לְשִׁמוּ מְאִי תִּיקָן דְּשְׁפִיר יָדַע דְּתִיקָן לְהוֹצִיא מִיַּד גְּבִילָה וְרַק הַקְשָׁה עַל שְׁלָא לְאַכְלִי מְאִי תִּיקָן דְּבִזָּה הַזְהִיר הַכְּתוּב עַל הַזְּבִיחָה פּוֹ"ל וְכִינּוֹן דֹּא"ר לֹא תַעֲבִיד אֵי עֵבִיד לֹא מְהַי וְהָרִי הִיא כְּמַתָּה וְהָוֵי גְבִילָה וּמְטַמְּאָה וְלִכּוֹן פְּרִיף שְׁפִיר מְאִי תִּיקָן וּמְשַׁנֵּי דְּתִיקָן אִם עָלוּ לֹא יִרְדּוּ דְּכִינּוֹן דְּרִיבָה רַחֲמָנָא דְּכָל שְׁפָסוּלוּ בְּקוֹדֵשׁ הַקּוֹדֵשׁ מְקַבְּלוּ וְכִינּוֹן שְׁהַתּוֹרָה רַבְתָּה שְׁלָא תִרְדּוּ הָרִי דְּגִלֵי רַחֲמָנָא שְׁהַזְּבִיחָה כְּשִׁנְיָה וְתִיקָן גַּם לְהוֹצִיא מִיַּד גְּבִילָה וְכו' וְשׁוּב הַקְשָׁה הַש"ס

משחטו ונמצא בעל מום דגם שם הנהיר הפתוב ולא תנבחנו דאי עביד ל"מ וה"ל כמתה
נהוי גבילה ומאי תיקון וכו' עש"ה.

נדברי הצל"ח הנ"ל קשים בעיני להלום מה נשפכת דבטרקפה לא מצינו אזהרה על
הזביחה ורק שהתורה מיעטה לקרפן דהרי רש"י פי' להדיא בש"ס זבחים דף ע"ד
שהבאתי דגבי גבילה גם בשהתה מעל"ע ושחטה צריכה בדיקה וכיון דאמתחוק בה ספק
טרפיות אין מכניסין אותה לעזרה לשחטה משום הקריבהו נא לפחתה וכן ראיתי מבואר
בפי' המשניות להרמב"ם בזבחים דף ס"ט שפכת ג"כ דאסור להקריב הטרקפה משום
הקריבהו נא לפחתה וע"ש וכיון דאיכא איסור לזבוח את הטרקפה הדר תקשה לדברים
של הצל"ח דנימא אי עביד לא מהני והיכי קאמר הש"ס על שחטו ונמצא טרקפה דתיקון
להוציא מידי גבילה ולפ"ז דברי הצל"ח ו"ל בפי' דברי הש"ס נדחים.

אף נלע"ד דמ"מ בטוב יתישב הסוגיא דהתם וגם לפי דרכו של הצל"ח רח דנראה דהנה
כתבו התוס' שם בפסחים דהש"ס דבעי לדברי האומר דמקלקל בחבורה פטור והיינו ר'
יוחנן אליבא דר"ש וכיון דהש"ס קאי התם אליבא דר"ש ור"ש אית לי' דשחיטה שא"ר
ל"ש שחיטה וא"כ ניהו דלעגנן שוחט הפסח שלא לשמו בשבת שפיר חייב גם לר"ש
משום שבת אף דתנן בפסחים דף ס"ג לעגנן שוחט פסח על החמץ שלא לשמו דפטור
משום שחיטת הפסח על החמץ לר"ש פיון דשחיטה שאינה ראוי ל"ש שחיטה אית לר"ש
וכיון דהפסח שלא לשמו פסול ה"ל שחיטה שאינה ראוייה מ"מ לעגנן שבת הוא חייב גם
לר"ש בשוחט הפסח שלא לשמו דשפיר ידע גם המקשה דהתם בפסחים דע"ג מהאי
דתיקון להוציא מידי גבילה כמ"ש הצל"ח ואי דהרי הוי לר"ש שחיטת הפסח שלא לשמו
שחיטה שאינה ראוייה ז"א דאף דס"ל לר"ש שחיטה שאינה ראוי' ל"ש שחיטה מ"מ
לעגנן להוציא מידי גבילה שפיר מהני השחיטה לר"ש כדאייתא להדיא בש"ס חולין דף
פ"ה ע"ב דקאמר ולא לפל אמר ר"ש שחיטה שא"ר ל"ש שחיטה מודה ר"ש שמטתרתה
מידי גבילה וא"כ א"ש מה דלא פריף אשוחט שלא לשמו בשבת מאי תיקון דהרי תיקון
שפיר להוציא מידי גבילה ורק אשלא לאכלי פריף הש"ס שפיר פיון דשייף אי עביד לא
מהני כדברי הצל"ח הנ"ל ורק השתא א"ש מאי דקאמר הש"ס על השוחט ונמצא טרקפה
בגלוי חייב דתיקון להוציא מידי גבילה דאף דאמרנו דגם בשוחט טרקפה בעזרה איכא
איסור בזביחה משום הקריבהו נא לפחתה כנ"ל ונימא אי עביד ל"מ.

אף לדברינו יהי נכון דכיון דאליבא דר"ש קיימינן וכיון דס"ל דשחיטה שא"ר ל"ש
שחיטה וא"כ מצד הטרקפה ה"ל שחיטה שא"ר לר"ש וכיון דממילא ל"ה השחיטה
שחיטה מצד שהיא טרקפה נהוי שחיטה שא"ר שחיטת הטרקפה בפנים ורק דמ"מ מודה
ר"ש דמהני השחיטה זו לטהרה מידי גבילה כנ"ל וא"כ ממילא מוכן דתו ל"ש לומר נמי
אי עביד לא מהני הזביחה מצד איסור השחיטת הטרקפה בפנים דהקריבהו נא וכו' פיון
דלאו זביחה היא ואינו אסור לר"ש פיון דקים לי' דשחיטה שא"ר ל"ש שחיטה ולאו
מידי דהקרבה הוי השחיטה זו דטרקפה בפנים לר"ש שיהיה נאסר מהקריבהו נא לפחתה
והלכך א"ש דשפיר קאמר הש"ס רק על הטרקפה דתיקון להוציא מידי גבילה שפיר וא"ש
השתא פל הסוגיא דפסחים לפי דברינו אלה ונתבאר יפה יפה דברי הש"ס דהתם
למענין: סימן כד וגם הנה ביארתי בדרך משאי ומתני בעסקי הלכות אלו דברי רבינו

הַרְמַב"ם בַּפ"ב מַה' שְׁחִיטָה הִלְכָה ב' שְׁפֹתַב בּוּזָה"ל אֲבָל הַשּׁוֹחֵט חֹלִין בְּעֶזְרָה וְכו' וְאִסּוּר
בִּהְנֵאָה וְכו' וְהַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא טְרֵיפָה וְכו' בְּעֶזְרָה הָרִי אֵלּוּ מִן־תְּרֵין בִּהְנֵאָה ע"כ וּע"ש בַּכ"מ
שְׁפֹתַב ע"ד רַבֵּינוּ וְז"ל בְּפֶרֶק הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ מִשְׁמַע דְּלֹא מְתַסֵּר בִּהְנֵאָה אֲלֵא בְּשׁוֹחֵט דְּוָמִיָּא
דְּוּנְבַחְתָּ וְכָל הַגֵּי לֹאֵו שְׁחִיטָה נִיגְהוּ וּמַה שְׁפֹתַב דַּה"ה לְשׁוֹחֵט וְנִמְצָא טְרֵיפָה בַּס"פ הָאִישׁ
מְקַדֵּשׁ וּבְפֶרֶק פִּיִּסוּי הַדָּם תִּנְיָא הַשּׁוֹחֵט אֶת הַטְּרֵיפָה וְכֵן הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָאֵת טְרֵיפָה זֶה נִזְה
חֹלִין בְּעֶזְרָה ר"ש מִתִּיר בִּהְנֵאָה וְחֻכְמִים אוֹסְרִים וּפְסֵק כַּר"ש וְצָרִיף טַעַם לָמָּה עַכ"ל
וְהִקְשׁוּ עוֹד ע"ד רַבֵּינוּ דְּהָרִי רַבֵּינוּ פֶּסֶק בַּכ"ד דְּשְׁחִיטָה שְׁאִינָה רֵאוּנָה שְׁמָה שְׁחִיטָה וְהִיכִי
פֶּסֶק כַּר"ש דְּמִתִּיר בִּהְנֵאָה וְע"ש בַּכ"מ הִלְכָה ג' שְׁפֹתַב דְּדַעַת רַבֵּינוּ דְּחֹלִין שְׁנִשְׁחֲטָה
בְּעֶזְרָה דְּאוֹרֵינִיתָא וּמַעֲתָה נֹאמֵר בְּבִיאוֹר דְּבָרֵי רַבֵּינוּ דַּפ"ב מַה' שְׁחִיטָה הַגֵּ"ל דְּהִנֵּה רֵאִיתִי
מְקַשִּׁים דְּלָמָּד חֹלִין שְׁנִשְׁחֲטָה בְּעֶזְרָה דְּאוֹרֵינִיתָא אֲמַאי לֹא אֲמַרִּינוּ א"ע לֹא מְהִינֵי פִּינוּ
דְּהַשְׁחִיטָה אֲסוּרָה מִן הַתּוֹרָה וְאוּלָּם דִּישׁ לֹאמֵר דַּא"ש דְּהָרִי פִּינוּ דַּכ' רַחֲמֵנָא קְרָא דְּאוֹתוֹ
לְאַסּוּר חֹלִין שְׁנִשְׁחֲטָה בְּעֶזְרָה בִּהְנֵאָה הָרִי דְּגַלִּי לֵן רַחֲמֵנָא בְּהָא דְּמַהֲנִי הַשְׁחִיטָה דְּאִי לֹא
הִכִּי ל"ה נֹאסֵר בִּהְנֵאָה חֹלִין שְׁנִשְׁחֲטָה בְּעֶזְרָה וְגַם הַקְּשָׁה הַמְקַנָּה בְּקִידוּשֵׁין דְּף נ"ז לַעֲנִין
הַמְקַדֵּשׁ בְּחֹלִין שְׁנִשְׁחֲטָה בְּעֶזְרָה דְּקָאמֵר מְנָא הַגֵּי מִיָּלִי א"ר יוֹחֲנָן מִשׁוּם ר"מ אֲמַרָה
תּוֹרָה שְׁחִיטָה לֹו בְּשִׁלִּי וְשִׁלִּי בְּשִׁלִּי מַה שְׁלִי בְּשִׁלִּי אֲסוּר אִף שְׁלִי בְּשִׁלִּי אֲסוּר וּבַש"ס
פְּסוּחִים דְּף כ"ב קָאמֵר וּר"מ אוֹתוֹ אֲתָה מְשִׁלִּי לְפָלְב וְאִי אֲתָה מְשִׁלִּי לְפָלְב חֹלִין
שְׁנִשְׁחֲטָה בְּעֶזְרָה ע"ש וְהַשְׁתָּא תְּרִי קְרָאִי לַר"מ ל"ל לְחֹלִין שְׁנִשְׁחֲטָה בְּעֶזְרָה לְאַסּוּר
בִּהְנֵאָה אִף נִרְאָה לַפַּע"ד דְּהִנֵּה אִיתָא בַּש"ס פְּרִיתוֹת דְּף י"ד דַּר"מ אִית לִיָּה אִיסּוּר מוֹסִיף
וְע"ש בַּפ"א הַמְשַׁנְיֹוֹת לְהַרְמַב"ם מַה שְׁיִיעֵד בְּנִקְוֹדָה נְפִלְאָה לַעֲנִין בַּכ"ח דְּלֹא חֲשִׁיב בַּכ"ח
אִיסּוּר מוֹסִיף עַל חֻלָּב מִצַּד אִיסּוּר הַנֵּאָה פִּינוּ דְּהָאִיסּוּר הַנֵּאָה הָרִי רַק מְחַמֵּת הָאִיסּוּר
אֲכִילָה וְכִינוּ דְּלֹא חָל מִמִּילָא דְּלִיכָא אַה"נ עַל בַּכ"ח וְע"ש וְהַשְׁתָּא א"ש דְּהָרִי הַש"ס
קַמְדַּחָה בְּקִידוּשֵׁין שָׁם לְהָאִי לִימוּד דְּשִׁלִּי בְּשִׁלִּי מַה לְשְׁחִיטָה חוּץ שְׁפֵן פֶּרֶת וְכו' וְרַק
מְסִיק דְּמֵאוֹתוֹ יְלַפִּינוּ אַה"נ לְחֹלִין שְׁנִשְׁחֲטָה בְּעֶזְרָה וּמַעֲתָה א"ש דְּאִי לֹאֵו אוֹתוֹ וְרַק
מְשִׁלִּי בְּשִׁלִּי וְכו' לְחֹנְדָא הָרִי מְצִי לְדַחוֹת שְׁפֵן פֶּרֶת וְכו' וְאַצְטְרַף גַּם אוֹתוֹ לַר"מ דְּמֵאוֹתוֹ
יְלַפִּינוּ נְמִי לַר"מ דְּהָרִי הַש"ס לֹא מְדַחָה לְהָא דַּר"מ לְגַמְרִי דְּהָרִי ר"מ יְלִיף מְשִׁלִּי בְּשִׁלִּי
וְרַק דְּאַבְיִי מוֹקִי לְהָ נְמִי דְּמֵאוֹתוֹ יְלִיף וְהִינּוּ דַּע"כ לַר"מ דְּיְלַפִּינוּ גַּם מֵאוֹתוֹ לַפִּי דְּאִי
מְשִׁלִּי בְּשִׁלִּי לְחֹנְדָא הָרִי מְצִי לְדַחוּי' מַה שְׁלִי בְּשִׁלִּי שְׁפֵן פֶּרֶת וְהַש"ס דְּפְסוּחִים הֵתָם קָאִי
אַלִּיכָא דְּמִסְקָנָא דְּבְקִידוּשֵׁין וְלִכֵּן קָאמֵר וּר"מ אוֹתוֹ אֲתָה מְשִׁלִּי וְכו' וְאִי אֲתָה מְשִׁלִּי
לְפָלְב חֹלִין שְׁנִשְׁחֲטָה בְּעֶזְרָה וְהִינּוּ שְׁגַם ר"מ לְמַד מֵאוֹתוֹ פְּדַמְסִיק אַבְיִי פֵן נִרְאָה לְהַדְיָא
מְבוֹנָר מְרַבְרִי הַש"ס אֲלֵא דְּאַפְתִּי קֶשָׁה דְּאִי מֵאוֹתוֹ יְלִיף ר"מ ל"ל הַלִּימוּד דְּמַה שְׁלִי
בְּשִׁלִּי לְאַסּוּר בִּהְנֵאָה חֹלִין שְׁנִשְׁחֲטָה בְּעֶזְרָה הָרִי מֵאוֹתוֹ לְחֹנְדָא יְדַעִינוּ לַר"מ הָא דְּאִיסּוּר
בִּהְנֵאָה: וְנִרְאָה לִישֵׁב דְּנִרְאָה לִי דְּאִי מֵאוֹתוֹ לְחֹנְדָא הָרִי הַפִּי הִכִּי דְּכַתִּיב בְּטְרֵיפָה לֹא
תֹאכְלוּ דְּהָרִי מִשְׁמַע א' אִיסּוּר אֲכִילָה וְאַחַד אִיסּוּר הַנֵּאָה דְּאֲתִי אוֹתוֹ לְאוּרִי' עַל זֶה דְּלֹא
תֹאכְלוּ א' אִיסּוּר אֲכִילָה וְא' אִיסּוּר הַנֵּאָה בְּמִשְׁמַע כַּר"א לַר"י וְכֵן לַר"מ דְּדַרְשׁ אוֹתוֹ
לְחֹלִין שְׁנִשְׁחֲטָה בְּעֶזְרָה לְאַסּוּר בִּהְנֵאָה וְהִינּוּ דַּה"פ דְּרַק בְּלִשׁוֹן אֲכִילָה דְּלֹא תֹאכְלוּ
דְּכַתִּיב בְּטְרֵיפָה הִיא דְּשָׁרִי בִּהְנֵאָה פְּנֵאֵמֵר אֲצִלוּ לְכָלֵב תְּשִׁלִּיכוּן אֲבָל לִשׁוֹן אֲכִילָה דְּוּנְבַחְתָּ
וְאַכְלַת דְּכַתִּיב לְחֹלִין שְׁנִשְׁחֲטָה בְּעֶזְרָה דְּמִשְׁמַע נְמִי אִיסּוּר הַנֵּאָה עַל הָא הוּא דְּאֲתִי אוֹתוֹ

לאורן' לר"מ דאי לאו אותו ל"ה משמע מןזבחת ואכלת א' איסור אכילה ואחד איסור הנאה וע"ש בפ"י רש"י כן הוי הפ"י דהש"ס פנראה למענין.

והשתא לפ"ד רבינו בפ"י המשנה בכריתות ה"ל אי מאותו לחודא הרי בטריפה חולין שנשחטה בעזרה הוי שרי בהנאה גם לר"מ אף דר"מ ס"ל בחולין דף פ"ה דשחיטה שא"ר שמה שחיטה מ"מ פיון דאמרינו אין איסור חל על איסור וכיון דאיסור אכילת חולין שנשחטה בעזרה לא חייגל על איסור טריפה ממילא דליכא איסור קנאה ול"ש איסור מוסיף להרמב"ם פיון דכל האה"נ רק ע"י שגאסר באכילה הוי אתי והשתא אצטריך דרשה דמה שלי בשלף ללימוד מיוחד עוד לאיסור הנאה לבד מאותו ולענין טריפה חולין בעזרה דיאסר בהנאה משום איסור מוסיף דהוי השתא האה"נ איסור מוסיף שפיר על טריפה לר"מ ואסור בהנאה פיון דלאו מחמת האיסור אכילה קאתי השתא האה"נ פדילפינו משלי בשלף לאה"נ ביחוד ולפ"ז הוי חכמים דר"ש דאוסרים טריפה שנשחטה בעזרה בהנאה ר"מ וכמו דקאמר הש"ס בחולין דף פ"ה ראה רבי דבריו של ר"מ באותו ואת בנו ושנאו בלשון חכמים פדתנו החם ר"ש פוטר וחכמים מחייבים וחכמים היינו ר"מ דס"ל שחיטה שא"ר שמה שחיטה וע"ש ולכן א"ש דחכמים דהיינו ר"מ דאוסרים טריפה שנשחטה בעזרה בהנאה דשחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה וגם דהוי איסור מוסיף האה"נ דחולין שנשחטה בעזרה על טריפה פנ"ל ור"ש דמתיר בהנאה ניהו שמשפקו להתוס' בקידושין ושקלי וטרי דר"ש אית ליה איסור מוסיף עכ"פ פיון דס"ל דשחיטה שאינה ראויה ל"ש שחיטה לכן מתיר בהנאה.

ומעתה דברי רבינו הרמב"ם ז"ל דפ"ב מה' שחיטה מחנורים בעיני דניהו דאית להרמב"ם דשחיטה שא"ר שמה שחיטה פחכמים דהתם מ"מ פיון דמבואר בהדיא בפ"י המשנה בקידושין שם דף נ"ח דלית להרמב"ם פלל הך דרשה דמה שלי בשלף ורק מאותו לחודא פמבואר התם בדבריו להדיא ומעתה אי אפשר לחול האיפור חולין שנשחטה בעזרה דל"ה איסור מוסיף פיון דהאיסור הנאה רק מחמתהאיסור אכילה קאתי על האיסור טריפה ולכן שפיר פסק דמותר בהנאה: ומעתה אחר פל החזון הנה יתישב הטיב הך קושיא שיערנו למעלה בהוא דנבחים דף ע"ד דלהכי לא מצי הש"ס למוקמי פגון שנתערב נפילה בהנבחים דשגריןא פיון דנלפע"ד דאין לזבוח הנבחים דשגריןא בעזרה מטעם שאבאר דהרי באמת הא דשגריןא שרי הוי מטעם דמוקמינו לה אחזקת פשרות פמבואר בש"ס פ"ו ביו"ד שהבאתי ומעתה לפי הפלל דלא נשחטה בחזקת איסור שאינו זבוח עומדת וכו' ומעתה פשימא הני נבחים שאמרנו דשגריןא הוי דהוי טריפה הרי פיון דס"ל דשחיטה שא"ר שמה שחיטה ושפיר איכא בטריפה ששוחט איסור דהקריבהו נא לפחתה פנ"ל וכיון שכן אי עביד ל"מ השחיטה וא"כ הרי הוי הספק בשחיטה דאמרינו דבחזקת איסור דשא"ז עומדת עד שינדע לה במה נשחטה וכדקאי הש"ס ביצה באיבעיניא דלא אפשיטא לחומרא לענין יו"ט וה"ה פאן והוי אסור לשחוט שגריןא בעזרה משום לתא דהקריבהו נא לפחתה והלכך לא מצי הש"ס למוקמי בהכי פגון שנתערב נפילה בשגריןא פנ"ל: ועוד יש לומר ביישוב קושיא ה"ל בהוא דנבחים ואקדים מה שהקדמתי ביישוב קושית הצאן קדשים מובא בספר אור חדש לש"ס פסחים דף פ"ה שהקשה על הא דכתבו התוס' בש"ס נבחים דף ס"ו דלמאן דס"ל ולא יבדיל בחטאת עוף פירוש דא"צ להבדיל והקשו שם התוס' דבשאר לאונו נמי נימא הכי

דפירושים דא"צ ותיקצו דהתם לא צריף קרא להכי דמהיכי תיתא דהוי אמינא דמחויב לעשות הלאו ההוא דאצטריף למעוטי שא"צ ולכן הקשה הצאן קדשים דלפ"מ דילפינו דאזלינו בטר רובא מפסח דלמא ניקב קרום של מוח ולבדוק אינו יכול דכתיב ועצם לא תשפרו בו דהתם קשה מנלו דועצם לא תשפרו בו פי' לאיסורא דלמא פירושו דא"צ לשפור בו עצם דהוי אמינא דמחויב וצריף לשפור ולבדוק דלמא ניקב קרום של מוח קמ"ל דא"צ דאזלינו בטר רובא ואמרת בישוב קושית הצאן קדשים עפ"מ דידוע מה שפיתבו באחרונים בישוב הקושית על הרמב"ם דפסק דספיקא דאורייתא מן התורה לקולא והק' דא"כ היכי ילפינו דאזלינו בטר רובא מקרבנות דלמא לעולם דלא אזלינו בטר רובא ורק מטעם ספק דספיקו להקל היא דכשרים הקרבנות פתבו דרק דברי הרמב"ם ו"ל אמורים לענגו איסורין שאסרה התורה היא דספיקו להקל משום דרק ודאי אמר רחמנא לאסור איסור ואדי ולא ספק דספק לא אסרה רחמנא ולכן פסק דספר איסור תורה לקולא מה"ת וכמו כן לענגו הקרבנות אמרינו דקרבו פשר ודאי אמר רחמנא להביא אבל לא ספק דהבאת קרבן מספק ל"ש קרבן דקרבו ואדי אמר רחמנא ולא ספק דבכל מקום לא אמרה רחמנא רק על הנדאי ולא על הספק ולכן א"ש גבי קרבנות דלכו בקרבנות אי לאו משום רוב ורק מספק ל"ה פשרים הקרבנות דאזלינו בטר רובא ועיין בחו"ד בבית הספק אבל דלפע"ד עדיין איכא למידק לפמש"כ הרא"ש מובא בש"מ בריש ב"מ לענגו עשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק לתרץ הא דלא אמרינו התם כל דפריש וכו' משום דהרוב נמי חשיב ספק ולא עשירי ודאי הוי עכ"פ וע"ש והשתא קשה לדברי רבינו הג"ל אפתי היכי פתבה רחמנא קרבנות על החוב דהרי פיון דרק קרבן ודאי אמר רחמנא ולא ספק וכיון דהרוב נמי חשיב ספק ולא ודאי א"ב גם בחר רובא ל"ה לן למיזל בקרבנות ורק דאחר העיון קל הא ליחא דהחילוק מבואר דשפיר אמרה תורה להקריב קרבן משום הרוב דרק אי משפחת בשום פנים אנפן ודאי כמו גבי עשירי ודאי ולא עשירי ספק היא דאמרינו דגם הרוב לא חשיב ודאי דהוי ספק עכ"פ במקום הנדאי ולא עשירי ודאי חשיב הרוב משא"כ בקרבנות פיון דלא משפחתהו אנפן הנדאי טפי מהרוב אצל בני אדם לכן ע"כ דחשיב הרוב כמו הנדאי אצל התודה דע"כ על הרוב היא דכתבה רחמנא להביא קרבנות ודאזלינו בטר רובא שפיר: ובזה אמרתי מןושב קושית בעל הקצה"ח בשב שמתתא שהקשה ג"כ על הרא"ש דכיון דאמרינו בקידושין דממזר ודאי אמר רחמנא ולא ספק א"כ להרא"ש קשיא דהיכי משפחת קהל ודאי דנאסר הממזר לבא בקהל לו דלמא לאו אביו הוי הקהל וגם הוא ספק ממזר ואי משום הרוב דרוב בעילות אחר הבעל הרי בממזר פיון דרק ודאי אמר רחמנא אי אפשר למיזל נמי אחר הרוב פיון דהרוב נמי הוי רק ספק ולא ודאי.

ולדברינו א"ש ולק"מ דהשתא דלא משפחת בשום פנים קהל ודאי טפי מן הרוב הרי דע"כ דעל הרוב צותה רחמנא הלאו דלא יבא בקהל ולא דמי לעשירי ודאי וכנ"ל: והשתא א"ש נמי דלא קשה קושית הצ"ק דהשתא תו ליכא למימר לשמא הוי הפי' בלאו דועצם לא תשפרו בו פירושו דא"צ לשפור דהוי אמינא דצריף לשפור ולבדוק דהשתא ליכא למימר הכי פיון דאמרת רק דרשאי לשפור א"כ הרי משפחת עכ"פ בשום פנים ואדי ליכא למסמך על הרוב לומר דא"צ לשפור פיון דנימא דהתורה רק על הנדאי היא דכתבה להביא קרבן פסח בהכרח וע"י בדיקה דהוי ודאו ולא לסמוך על הרוב במקום

ונדאי דמשפחת הרי קרפן ונדאי אמר רחמנא ולא ספק: והשתא לפ"ד מןושב נכון הקושיא
הנ"ל ביהוא דנבחים דאין להתיר לנבוח שגרינא בעזרה דהיתרא דשגרינא היא רק
מטעם חזקה וכנ"ל וא"כ במקום שפנינו להקריב קרפן הנדאי לנו טפי דהינו קרפן
שאין לו שום רעותא לפנינו וא"כ בנדאי דרק קרפן ונדאי אמר רחמנא להביא ולא ספק
ובנדאי דאסור להקריב בעזרה שגרינא נמי משום הקריבהו נא לפתחה ובעיניו רק קרפן
שנדאי אין לו רעותא לפנינו ואי לא אסור לשחוט בעזרה משום אסור זה דהקריבהו
נא לפתחה דכיון דנדאי א"ר ולא ספק הרי זו בחזקת ספק טריפה לפנינו ואסור לשחטה
בעזרה כפי רש"י שם בש"ס נבחים פנ"ל: סימן כה ובהיותי בזה בל אמנע להעלות מה
דק"ל עוד ע"ד המהרי"ט שהבאתי לפ"מ שהוכיחו התוס' בחולין דף י"ד דהאי מתני'
דהשוחט בשבת דמייירי בעוף כגון בר אנוא דרפיה נחזי לאומצא ועיין בכו"פ שהכריח
ג"כ דמייירי בעוף ולפ"ז קשה למאי דבעי למוקמי הש"ס התם האי דשוחט בשבת דמייירי
במזיד ור"מ הרי כיון דר"מ ס"ל בש"ס קולין דף ק"ב דאין אבמה"ח נוהג בעוף והשתא
אי כר"מ אמאי יהי שחיטת תו פשיטה בשוחט בשבת הרי השתא לר"מ תקשה פנ"ל
דלא יהי השחיטה פשיטה מטעם דנימא אי עביד לא מהני כיון דלר"מ ליכא תיקון אצל
אבמה"ח בעוף ורק דמאי אמרת לר"מ דתיקון לענן אסור שאילו נבוח להוציא מיד
גבילה הרי השתא במה דתאמר לא מהני תיקון האסור שפיר כיון דהאסור שאינו נבוח
ס"ס נשאר במקומו גם אחר השחיטה וא"כ קשה אמאי והי' השחיטה פשיטה בשבת לר"מ
דניהו דמתחייב בנפשו משום דעבר אמיקרא דרחמנא מ"מ השחיטה לא תהי' פשיטה
דאי עביד לא מהני והוא קושיא עצומה וכעת לא ראיתי מי שהעיר בזה עוד: ולישב
קושיא זו נראה אף טרם ראיתי לתרץ דברי רש"י ז"ל בש"ס פסחים דף ע"ג על האי
דהשוחט חטאת בשבת בחוץ לע"ז דחייב שלש חטאות דפריה מאי תיקון ומשני דתיקון
להוציא מידו אבמה"ח ופי' רש"י להוניה מידו אבמה"ח לבני נח ודבר רש"י ז"ל קשים
להולמם דמ"ש לב"נ דנקט ומה חידוש לן רש"י בזה דכתיב לב"נ דוקא ועוד דגם לגבי
שראל תיקון להאסור אבמה"ח ועיי"ש במפורשים.

ואמרת דדברי רש"י ז"ל נכונו דהרי בש"ס חולין דף מ' ע"ב מוקי האי דהשוחט חטאת
בשבת וכו' דמייירי בחטאת עוף והשתא ע"כ ד"ל דאין אבמה"ח נוהג בעוף לדידן'
אפתי הוי קשה קושית הש"ס מאי תיקון דאין לומר דתיקון להוציא מידו אבמה"ח כיון
דס"ל דאין אבמה"ח נוהג בעוף ולכן פי' רש"י שפיר דתיקון אצל ב"נ והינו כיון דכתבו
התוס' בחולין ד' ל"ג דגם לר"מ דאית לי דאין אמה"ח נוהג בעוף מ"מ נוהג האסור
אבמה"ח בעוף גבי ב"נ לר"מ ומי אקא מידי דלישראל שרי ולנכרי אסור ל"ש כיון
דאיכא בישראל אסור דשאנו נבוח עכ"פ וע"ש והשתא א"ש דשפוד משני הש"ס דתיקון
משום אבמה"ח וגם לר"מ א"ש ובחטאת העוף דהתיקון הוי אצל בני נח דנוהג בהו
האסור אבמה"ח בעוף לר"מ זה נ"ל בכוננת דברי רש"י הנ"ל: והשתא לפי הצעה זו
אזדא קושיתו הנ"ל מה דק"ל בשוחט בשבת לפ"ד התוס' דמייירי בעוף לר"מ אמאי
השחיטה פשיטה פשיטה כיון דליכא אבמה"ח בעוף והתיקון ל"ה רק לענן אסור דשאנו נבוח
לחודא ונימא אי עביד ל"מ כיון דתיקון האסור שבת ע"י דנימא לא מהני וכנ"ל דז"א
השתא כיון דס"ס לא תיקון גם לר"מ האסור אבמה"ח אצל הב"נ ע"ו דנימא אי עביד
לא מהני לפי רש"י הנ"ל שפי' דתיקון להוציא מידו אבמה"ח לב"נ וכיון שלא תיקון

האיסור שבת אצל אבמה"ח ע"י דנימא לא מהני ס"ס לכן שפיר אמרינן אי עביד מהני וכדברי המהרי"ט הג"ל וא"ש דהשחיטה פשיטה בשוחט בשבת: אף אולם דהא תינח לדברי התוס' דאבמה"ח נוהג בעוף לב"נ פנ"ל חבל לדעת הרמב"ם ו"ל שהבאתי דדעתו דאין ב"נ מונהר על של עוף וא"כ לדידן פיון דל"ש לר"מ דסבר אין אבמה"ח נוהג בעוף לומר דתיקו גם אצל ב"נ מהאיסור אבמה"ח פיון דליכא אבמה"ח לב"נ פלל בעוף תהדר קושיא לדוכתא אמאי יהי השחיטה פשיטה בשוחט בשבת לר"מ ונימא אי עביד לא מהני פיון דיתקו האיסור שבת שפיר ע"י דנימא לא מהני פיון דס"ס האיסור דשאינו זכות לחודא דאית בעוף בדוכתא קאי גם אחר השחיטה וכנ"ל וע"כ צ"ל דלהרמב"ם מוכרח תירוץ קמא של התוס' בחולין שם דמייירי מתני' דשוחט בשבת בעבר ומלחה דהשתא תו לא צריך למוקמי מתני' דמייירי בעוף דוקא וע"ש ואש"ה: סימן כו והנה גם זה נשמט מדלעיל מה שנלפע"ד ביישוב קושית הפנ"י בש"ס ביצה דף ל"ד שהבאתי שהקשה על הא דתנו בהמה מסונפת לא ישחוט אלא יש שהות ביום לאכול ממלה פזית צלי דמאי בעי הש"ס ביצה בההוא דדרסה או שטרפה בכותל אי שרי לשחוט ביו"ט הרי מבואר ממתניתין דמסונפת דשרי לשחטה ביו"ט ביש שהות לאכול ממנה פזית צלי אף דאיכא במסונפת רעותא גדולה דמסונפת אסורה עד שתפרס בשעת שחיטה דכל פמה שלא קים לו שפרסא אסורה בהמה ואפ"ה שרי לשחטה ביו"ט ואף לפ"ד למעלה שאמרנו דלענון בהמה הוי פשיטא להש"ס דשרי לשחוט ביו"ט בנפילה פיון דליכא ספק בשחיטה וכנ"ל מ"מ הרי הכא במסונפת ה"ל גם הספק בגוף השחיטה דבחזקת איסור שא"ז עומדת עד שיודע לה ע"י פרס שנשחטה פהוגו ודמי להא שכתבנו לעיל לענון עוף הנדרס ועיין בפנ"י שתייר דבמסונפת כל ההיתר הוי רק משום הפסד ממון וזה דוחק למראה עינים דהכי שרינן איסור מלאכת יו"ט דאורייתא משום הפסד ממון פיון דעומדת בהמה בחזקת איסור דסא"ז ועיין בצ"ח שהעיר ג"כ על הפנ"י פנ"ל דאין לומר משום דקיי"ל דאמרינן מתוך וכו' ול"ה רק דרבך דתקשה דהרי ר"ע במתני' ג"כ מתיר לשחוט מסונפת והרי ר"ע לית לי מתוך ואיכא איסור דאורייתא והכי שרי משום הפסד ממון לשחוט המסונפת ביו"ט וע"ש.

ואמרתי ביישוב קושית הפנ"י לפ"מ דאיתא בשבת דף ע"ה גבי הצד חלזון והפצעו דקאמר וליחייב נמי משום נטילת נשמה א"ר יוחנן שפצעו מת רבא אמר אפי' תימא שפצעו חי מתעסק הוא אצל נטילת נשמה דכל פמה דאית בי' נשמה שפי' ניחא לי' כי היכי דליציל צבעי' וע"ש וא"כ במלאכת השחיטה דעיקר אסורי' הו' משום נטילת נשמה השתא יש לומר פיון דאי לא מפרס הוי נבילה דקים לרבנן דנטילת נשמה הוי קודם גמר השחיטה ועיין בש"ס חולין דף ל"ז ומעתה לכאורה פיון דהוא רוצה בשחיטתו להכשיר בהמה לאכלה א"כ כל פמה דאית בה נשמה קודם גמר השחיטה טפי ניחא לי' פיון שאם נטלה נשמה מקודם גמר השחיטה הוי נבילה וא"כ יש לומר לכאורה דה"ל רק כמתעסק אצל נטילת נשמה כמו דקאמר הש"ס גבי צד חלזון וכו' אף זה אינו דיש לחלק דרק שאני התם דשפיר חשיב גבי צד חלזון מתעסק אצל נטילת נשמה פיון שאינו רוצה בנטילת נשמה כלל וברצונו הי' שתהנה בה נשמה ותחיל לגמרי כי היכי דליציל כצבעי' משא"כ גבי מסונפת הרי בשחיטתו אותה הוא רוצה בנ"ג בשחיטה זו רק שרוצה שתנטל טל נשמה בגמר שחיטתו ולא וקודם לכן ולכן שפיר יש לומר דלא חשיב

מתעסק אצל נטילת נשמה וגם שנטל נשמתה קודם לכן קודם גמר השחיטה מ"מ פיון שחשב לנטילת נשמה הרי הוא עבד אסור מלאכת השחיטה מ"מ ול"ד להוא דצד חלזון פלל אברא דיש לומר דא"ש לפ"מ דאיתא בשבת דף צ"ז ע"ב דקאמר האם הש"ס צבי נתפונן לזרוק שעונה וזרק ארבע דמזיק דלא דמי לשם משמעון דהתם על כמה דלא כתב בש"ס לא מכתב לי' וא"כ הרי הי' הכנונה גם על פתיבת ש"ס וא"כ פשפתב ש"ס לחודא הרי בכנונה פתבי' ועבד לי' מלאכה משא"כ בזרק ארבע דלא נתפונן לזרוק ד' א"כ פנח בסוף ד' לא נתקיימה מחשבחו ומעתה ה"נ דמי ממש להאי דנתפונן לזרוק שמונה ונח לבסוף ד' למענין הטיב דתרי ה"נ נתפונן שתהי' הנטילת נשמה בסוף השחיטה ונטלה מקודם לכן ולא נתקיימה מחשבחו וענין ג"כ בש"ס פרייתות דף כ' ע"ב דקאמר גבי הי' לפני שתי גרות דולקות דאמר רבא התם לקדם איפא בינייהו וע"ש ומעתה ה"נ פיון דנקדם מלאכת הנטילת נשמה מפפי מחשבחו הרי לא נתקיימא מחשבחו וליפא משוםנ"נ ואף דפטור אבל אסור בכל פטורי דמלאכת שבת מ"מ הרי כ' הרש"ל והובא בט"ז בא"ח סימן תצ"ז דכל דבשבת פטור ממילא בי"ט מותר לכתחלה.

ויש לומר עוד פיון דכל פטורי אבל אסור דשבת אינם רק מדרבנן כפי' רש"י בש"ס שבת דף ג' ולכן במסופנת במקום הפסד ממון לא גזרו כמבואר בא"ח ששל"ו ס"ח ומעתה ליפא למפשט מן הדא דמסופנת דפשיטא דאלו הוי נטיל נשמתה בשחיטתה מקודם גמר השחיטה דל"ה מלאכה פלל לכן א"ש דשרי לשחטה ביו"ט פנ"ל והבן: סימן כז נשאלתי מפיי הרב המאוה"ג וכו' כש"ת מוה' אליעזר ליפא קאוולער נ"י אבד"ק סקאליט.

בנידון שמוכרין במקולין לב בהמה המנוח נתפונן ושוהה הרבה יותר ממעל"ע ולא אסרינו להלב משום שנכפש בדמו יום שלם ועניתי ואמרתי דבטוב העולם דן בהיתר לב זה לפי שהביא הש"ס ביו"ד בסס"ט סק"ס גבי פשר המלונקלך בדמים מה שנתחלקו קמאי דקמאי אם יש תקנה במליחה וצלו' בכבוש בדם אי כבוש מבליע ומפליט ומהני מליחה וצלו' או דכבוש כמבושל ממש ול"מ מליחה וצלו' וע"ש שכ' דכיון דבשר המלונקלך בדמים הוי דם בעין דאינו יוצא ע"י מליחה וצלו' ומעתה בנ"ד י"ל דממנ"פ א שרי האי ליפא שנכפש בדמו יום שלם דהרי מבואר בש"ס בסע"ב סק"ג דלגבי עצמו מייחשב הלב דם פליטה אף א"נ דלא מהני שיעתו שלא לבלוע וגם נודע דדם שנכפש למדס"ל דכבוש כמבושל ממש ל"ה רק מדרבנן אסור דדם שבישלו אינו רק מדרבנן ספקו להקל ולפ"ז י"ל ממנ"פ אי נימא דהלב שנכפש בדמו רק בולע ומפליט הרי שפיר מהני מליחה וצלו' פיון דהוי דמו דם פליטה פנ"ל ואי נימא דהוי כמבושל ממש דלא מהני מליחה וצלו' הרי פיון דדם שבישלו אינו רק מדרבנן פיון דדעת רש"י והרמב"ם ז"ל וכן דעת הרבה מהקדמונ' דלב דשיע אינו בולע פלל ואפילו ע"י בישול גמור אינו בולע דהשתא ה"ל ספיקא דרבנן דדלמא הלכה פנותיהו דהני דלא בלע הלב גם ע"י כבוש דשיעי ולא בלע פלל וא"כ ממנ"פ שרי האי לב שנכפש בדמו ושפיר משר' שרי ע"י מליחה וצלו' והגיד לי הרב הנ"ל פי גם דיקר בזה עם הה"ג הרא"ת אבד"ק בנטשאטש ז"ל וכתוב בספרו חל"א ראיתי שכ' ג"כ להתיר הלב אף לא דבריו דברי אלה הם.

סימן כח בדבר אי שרי ישראל למפור לב"נ בני מעים של גבלות וטרופות וראיתי בשו"ת חתם סופר ליו"ד סי"ט שהארי' בנידון זה וגם שפקפק בדין מכירת הבצים טריפה

שְׁטֵהָגִים לְמַכְרָם לִב"נ פִּינּוֹן שְׁכַתְבוּ הַתּוֹס' בְּחֻלִּין דָּף ל"ג דְּכִינּוֹן דְּאָסוֹר בְּלֹא זֶה לְיִשְׂרָאֵל ל"ש לֹמֵר מִי אֵיכָא מִיָּדִי דְלִישְׂרָאֵל שְׂרִי וּלְנִכְרֵי אָסוֹר וְכוּ' וְאִין לֹמֵר בִּינּוֹן דְּגַלִּי רַחֲמָנָא הֵיטֵר בְּחֻלְב אֲפִילוּ לִב"נ דְּכַתִּיב נִיחָח חֲמָאָה וְחֻלְב וְכוּ' וְשִׁנְדְּמוּ לֹא"א פְּעַרְבֵיִם וְהֶאֱכִילוּם ש"מ דְּשְׂרִי לִב"נ וְכִינּוֹן דְּגַלִּי בְּחֻלְב ה"ה לְבָנִים ז"א וְכוּ' וְאִין לְהַשִּׁיב נְמִי דְדוֹקָא לְיִשְׂרָאֵל ה"א לְאָסוֹר מְפָלֵל הַטְּמָאִים מִשָּׂא"כ בִּב"נ דו"א רַק בְּמִשְׁקָה מִשָּׂא"כ בְּבִיצָה אֲנָכֵל וְע"ש שְׁהֲאָרִיָּה וְסִיָּים דְּבָרֵיו דְחַתֵּר וּמְצָא הֵיטֵר מְפֹרָשׁ לְבָנִים לִב"נ דִּי"ל פְּשְׁהוֹתְרָה נְבִילָה לְמִפּוֹר לְנִכְרֵי בִיצָתָה נְמִי הוֹתְרָה וְשִׁהוּכִיח דְּמִיָּרִי קָרָא גַם בְּנְבִילַת עוֹף.

וְדַבְרֵי קִדְשׁוֹ נִפְלָאוּ מִמְּנֵי דְכִינּוֹן דְּאִיתָא בְּסוּף עֲדִיּוֹת דְּאִין בִּיצַת נְבִילָה אָסוֹר פְּלֵל מַה"ת וְרַק מְדַרְבְּנָן הִיא דְּאָסוֹר דְּגִנְזָרוּ אִטּוּ בִיצָה טְרִיפָה וְא"כ הָרִי ל"ה הַבִּיצָה בְּכֻלָּל לֹא תֹאכְלוּ כָּל נְבִילָה וּמְכוּר לְנִכְרֵי דְלֹא מְקַרִי בִיצָה שְׁלָה נְבִילָה וְה"ל כְּמוֹ דְּמַצִּינוּ בְּש"ס פְּסוּחִים דָּף כ"ב גְּבִי גִיד הַנֶּשֶׁה דְקָאָמֵר פְּשְׁהוֹתְרָה נְבִילָה הִיא וְגִידָה הוֹתְרָה וְקָאָמֵר עֲלָה הַנִּיחָא אִי יֵשׁ בְּגִידִין בְּנו"ט וְא"כ הָרִי שְׁפִיר הָיִי הַגִּיד בְּכֻלָּל נְבִילָה לְכָף שְׁיָיָה לֹמֵר פְּשְׁהוֹתְרָה וְכוּ' מִשָּׂא"כ לְמ"ד אִין בְּגִידִין בְּנו"ט הָרִי פִינּוֹן דְלֹא בְּשָׂר הִיא וְלֹא נְבִילָה מְקַרִי לִיכָא לְמִימֵר פְּשְׁהוֹתְרָה נְבִילָה פִינּוֹן דְלֹא הִגָּה"נ נְבִילָה מְקַרִי וְע"ש בְּפִי רְש"י וְה"נ בְּצִים דְנְבִילָה מְדִשְׂרִי מַה"ת הָרִי דְלֹא נְבִילָה הָיִי וְלֹא אֲקָרָאוּ נְבִילָה הַבְּצִים שֶׁל נְבִילָה וְל"ה בְּכֻלָּל לֹא דְלֹא תֹאכְלוּ כָּל נְבִילָה וְכוּ' אוּ מְכוּר לְנִכְרֵי וְא"כ עֲדִינּוֹן צְרִיכִין אָנוּ לְמִידַע הֵיטֵרָא דְהִנְיָה בְּצִים טְרִיפָה מִהִיכֹן אָנוּ לְמִדִּין דְשְׂרִי לְמִפּוֹר אוֹתָן לִב"נ וְגַם עַל כָּל בְּצִים הַמְנוֹתְרִים לְיִשְׂרָאֵל פִּקְפֵק בְּעַל הַח"ס שֶׁם וּבְקֹשׁ לְמַצָּא פְּחָא דְהֵיטֵרָא לְמִפּוֹר אוֹתָן לִב"נ לְדַעַת רַבִּינוּ הֶרְמֵב"ם ז"ל שְׁפֵסֵק בְּפ"ט מַה' מְלָכִים הִלְכָה י"ב דְּמִפְּרָפְסַת אָסוֹר לִב"נ אַע"ג דְלִישְׂרָאֵל שְׂרִי הָרִי דְלִית לְרַבִּינוּ ז"ל מִי אֵיכָא מִיָּדִי דְיִשְׂרָאֵל שְׂרִי וְכוּ' א"כ גַּם הַבְּצִים הִנְיָה דְהֵיטֵרָא יְהִיָּה אָסוּרִין לִב"נ לְמִפְּנֵי מִשׁוּם אַמְה"ח דְלֹא אֲשַׁתְּרִי לְהוּ: וְהִנְיָה אֲנָכִי אֲמַרְתִּי לְהַרְחִיב יָדִי וּלְכַרֵּר וּלְלַבֵּן הַדְּבָרִים שְׁעָמַד עֲלֵיהֶם הַח"ס בְּבִיאוֹר רַחוּב וְנִכּוֹן בְּרֵאשׁוֹן מַה דְקִשְׂיָא לִי אִפִּי לְאִידָךְ דַּעַת הַפּוֹסְקִים דְפִסְקוּ לְהִלְכָה דְלֹא פְּהֶרְמֵב"ם ז"ל וְס"ל דְּמִפְּרָפְסַת שְׂרִי גַם לִב"נ מִטַּעַם דְּאֲמַרִּינּוּ מִי אֵיכָא מִיָּדִי וְכוּ' מ"מ קִשְׂיָה בְּהִנְיָה דְטְרִיפּוֹת יְהִיָּה אָסוּרִין לִב"נ מִטַּעַם שְׁכַתְבוּ הַתּוֹס' חוּלִין דִּל"ג גְּבִי טְמָאָה דְאָסִירָה בְּלֹא"ה לְיִשְׂרָאֵל מִשׁוּם טְמָאָה תוּ ל"ש לֹמֵר מִי אֵיכָא מִיָּדִי דְלִישְׂרָאֵל שְׂרִי פִינּוֹן דְהָרִי אָסוֹר לְיִשְׂרָאֵל ט מִשׁוּם טְמָאָה וְא"כ גַּם גְּבִי טְרִיפָה ל"ש לֹמֵר מִי אֵיכָא מִיָּדִי וְכוּ' פִינּוֹן דְגַם לְיִשְׂרָאֵל אָסוֹר מִשׁוּם טְרִיפָה וְא"כ יְהִי הַבְּצִים דְטְרִיפָה אָסוּרִין לִב"נ דִּל"ש בְּהוּ מִי אֵיכָא מִיָּדִי וְכוּ' גַם לְהַפּוֹסְקִים דְלֹא ס"ל פְּדַעַת רַבִּינוּ וּפְסָקוּ דְאֲמַרִּינּוּ מִי אֵיכָא מִיָּדִי לֹא אֲבָרָא פְּשָׁאֲנִי לְעַצְמִי תְּמַהֲתִי עַל דְּבָרֵיו שֶׁל הַח"ס ז"ל וְגַם עַל אִידָךְ מִהֲאֲחֻרוֹנִים שְׁרֵאִיתִי שִׁהוּכִיחוּ גַם הֵם מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' חוּלִין הִנְיָ"ל דְכָל הֵיכָא דְבִלֹא זֶה אָסוֹר לְיִשְׂרָאֵל ל"ש לֹמֵר מִי אֵיכָא מִיָּדִי וְכוּ' וּלְפַע"ד לֹא כֵן אֲנָכִי עֲמָדִי בְּפִי דְבָרֵי הַתּוֹס' דְחוּלִין הִנְיָ"ל דְהָרִי מְבֹאָר הִיא בְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' חוּלִין דָּף ק"ב ע"א בְּד"ה אֵלָא לֹא בִב"נ ע"ש ש"כ' לְהַדְיָא בְּטְרִיפָה שְׂרִי מְפֹרָפְסַת לִב"נ מִטַּעַם דְּאֲמַרִּינּוּ מִי אֵיכָא מִיָּדִי וְכוּ' הָרִי מְבֹאָר דְגַם בְּטְרִיפָה אַע"פ דְבִלֹא זֶה אָסוֹר לְיִשְׂרָאֵל מ"מ שְׂרִי לִב"נ מִשׁוּם אַמְה"ח מִטַּעַם מִי אֵיכָא מִיָּדִי וְרַק הֲאָמַת אֲצִלִי בְּכּוֹנוֹת דְבָרֵי הַתּוֹס' חוּלִין דִּל"ג הִנְיָ"ל דְרַק גְּבִי טְמָאָה דִּל"ש אֲצִל יִשְׂרָאֵל אִיסוֹר אַמְה"ח בְּטְמָאָה כְּלָל דְמִמְעֻטִּין טְמָאָה מְפָלֵל שְׁבִשְׂרוּ אָסוֹר א"כ שְׁפִיר כ' הַתּוֹס' דִּל"ש מִי אֵיכָא מִיָּדִי דְהָרִי ה"ט הִיא דְלִיכָא גְּבִי יִשְׂרָאֵל אִיסוֹר אַמְה"ח כְּשֶׁה פִינּוֹן שְׁבִשְׂרוּ אָסוֹר וְהַתּוֹרָה לֹא אָסְרָה אַמְה"ח רַק

כְּשֶׁהִבְשֵׁר מִוֶּתֶר יָצָא עִפּוֹ"ם דְּהַבְשֵׁר שְׂרִי אֶצְלוֹ דְּטַמְאָה שְׂרִי לְעִפּוֹ"ם לְכֵן שְׂפִיר ה"ט הִיא
דְּאִסּוּר מְפָרְקֶסֶת שְׁל טַמְאָה לִב"נ פִּינּוֹן שְׂבִשְׂרוֹ מִוֶּתֶר הִיא אֶצְלוֹ וְעַדִּיפָא מְהָא דְאֶמְרִינּוּ
שְׂאֵנִי נְכָרִים דְּלָאוּ בְּנֵי כִּיבוּשׁ נִינְהוּ וְגַבִּי גְזֵל פְּחוּת מִשׁוּ"פ דְּקֶאֱמַר שְׂאֵנִי עִפּוֹ"ם דְּלָאוּ
בְּנֵי מְחִילָה לִינְהוּ וְאִינוּ דִּין הֵכָא פִּינּוֹן דְּלָאוּ הַבְשֵׁר דְּטַמְאָה אֲסִירָה לְנְכָרִים לְהֵכִי הִיא
דְּאִיתְגַּבְּיָהּוּ אִסּוּר אִמְה"ח דְּהָרִי בְשֵׂרוֹ מִוֶּתֶר הִיא אֶצְלָם מִשָּׂא"כ גַּבִּי טְרַיְפָה פִּינּוֹן דְּשִׁינְיָהּ
שְׂפִיר הָאִסּוּר אִמְה"ח בְּטְרַיְפָה גַּם בְּיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ בְּעִפּוֹ"ם א"כ שְׂפִיר בְּמְפָרְקֶסֶת כַּד אֲזֵל
לִיהָ הָאִסּוּר אִמְה"ח וְשְׂרִי לִישְׂרָאֵל גַּם לִב"נ אֲשֶׁתְרִי מִטַּעַם מִי אִיכָא מִיָּדִי וְכוּ' שְׂפִיר
וּלפ"ז א"ש דְּשְׂרִי הַבְּצִים וְאֶפִּילוּ דְּטְרַיְפָה לְמַפְּוֹר אוֹתָן לִב"נ מִטַּעַם מִי אִיכָא מִיָּדִי וְכוּ':
אִךְ כ"ז לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּשְׂרִי מְפָרְקֶסֶת לִב"נ מִטַּעַם דְּאִית לְהוּ דְאֶמְרִינּוּ מִי אִיכָא מִיָּדִי
וְכוּ' לְכֵן שְׂפִיר אֶמְרִינּוּ דְגַם הַבְּצִים דְּשְׂרִי לִב"נ מִטַּעַם מִי אִיכָא מִיָּדִי וְכוּ' אֲבָל נִחְזֶה אֲנִי
לְדַעַת רַבֵּינוּ הָרַמְבַּ"ם ז"ל דְּאִסּוּר מְפָרְקֶסֶת לִב"נ הָרִי דְלִית לִי מִי אִיכָא מִיָּדִי וְכוּ' א"כ
אֲפִתִּי צְרִיכִין אֲנִי לְדַעַת וּלְהַבִּין דַּעַתוֹ בְּבָצִים דְּשְׂרִי לְמַפְּוֹר לִב"נ כְּמוֹ שְׁנוּהֲגִין הָיִתֶּר
לְמַפְּוֹר אוֹתָם לִב"נ אִךְ דְּבִלָּא זֶה דַּעַת רַבֵּינוּ הָרַמְבַּ"ם ז"ל נִפְלָאוּ מַעֲיֵן כָּל עוֹבֵר עֲלֵיהֶם
פִּינּוֹן דְּקֶאֱמַר הַש"ס בְּחֻלְיִין דַּל"ג תַּנְיָא דְלָא כְּרַב אַחָא בְּרַי יַעֲקֹב הָרִי דְלִדְנָא דְאֶמְרִינּוּ מִי
אִיכָא מִיָּדִי וְכוּ' וְאִמְרִינּוּ ס"ל דְּאִסּוּר מְפָרְקֶסֶת לִב"נ אִךְ דְּבִקְרָא דְדְּבָרֵי הַש"ס גּוֹפֵה הֵתֵם
צְרִיף בְּיָאוּר דְּקֶאֱמַר אִמְרַב אַחָא בְּרַי יַעֲקֹב ש"מ מִדְר"ל מְזַמְנִין יִשְׂרָאֵל עַל בְּנֵי מַעֲיִים
וְאִין מְזַמְנִין לְפּוֹתִים עַל בְּנֵי מַעֲיִים מ"ט יִשְׂרָאֵל דְּבִשְׁחִיטָה תַּלְיָא מְלִתָּא אֲשֶׁתְרִי לְהוּ ע"י
הַשְׁחִיטָה נְכָרִים דְּבִנְחִירָה סְגִי לְהוּ וּבְמִיתָה תַּלְיָא מְלִתָּא הֲנִי כִּאִמְה"ח דְּמִי וְע"ז אִמְרַב ר"פ
הֲנִי יִתִּיבָנָא קִמִּי וּבְעֵי דְאִימָא לִי מִי אִיכָא מִיָּדִי וְכוּ' וְלָא אִמְרִי לִיהָ דְאֶמְיָא הָא טַעְמָא
קֶאֱמַר תַּנְיָא דְלָא כִּרְאב"י וְכוּ' דְקֶשְׁהָ לְהֵלֵם דְּבָרֵי הַש"ס דְּהִיכִי הֲנִי הַס"ד מְתַחֲלָה דְּבְעֵי
דְלִימָא לִי מִי אִיכָא מִיָּדִי וְכוּ' וְשׁוּב גְּתִישֵׁב מְלוּמַר לוֹ דְּהָא טַעְמָא קֶאֱמַר הָרִי רָאָה וְיַדַּע
זֶה מְתַחֲלָה דְלִית לִרְאב"י מִי אִיכָא מִיָּדִי וּמָה אִמְרַב דְּהָא דְלָא אִמְרִי לִי מִשׁוּם דְּהָא טַעְמָא
קֶאֱמַר הָרִי בְּלָאוּ טַעְמָא הָרִי רִוְאִין אֲנִי דְלִית לִרְאב"י מִי אִיכָא מִיָּדִי וְהַנְלַע"ד דְּלַעֲוֹלָם
דְּלכ"ע אִית לְהוּ סְבָרָא זֹו דְּמִי אִיכָא מִיָּדִי דְלִישְׂרָאֵל שְׂרִי וּלְנְכָרִי אִסּוּר וְרַק דְרַאב"י
דְאִסּוּר לְנְכָרִים ה"ט לְפִי דְאִיתָא בְּש"ס חֻלְיִין דְּקַכ"א ע"ב דְאִיפְלִגִי בְּהָא בְּשַׁחַט בְּהָא שְׁנִיִּים
אוֹ רֹב שְׁנִיִּים וְעַדִּינּוּ מְפָרְקֶסֶת דְּחֻזְקִי' ס"ל דְאִינְהָ לְאֶבְרִים מִשׁוּם דַּעִ"כ שְׂשַׁחַט בְּהָא שְׁנִיִּים
אוֹ רֹב שְׁנִיִּים הָרִי הִיא כְּמִתָּה וְלְכֵן שְׂרִי אִפִּי בְּטַמְאָה לִב"נ פִּינּוֹן דְּגַם אֶצְלָב"נ חֲשׁוּבָה
כְּמִתָּה וְר' יוֹחָנָן ס"ל דְּיִשְׁנָה לְאֶבְרִים דְּלָאוּ כְּמִתָּה חֲשִׁיבָה וְא"ר אֶלְעָזָר נְקוּט דְר' יוֹחָנָן
בְּיָדָה דְתַנִּי רַב אוֹשְׁעִיָא כְּוֹתִי' וְהִינּוּ מְדִאִסּוּר מְפָרְקֶסֶת דְטַמְאָה לִב"נ הָרִי דַס"ל דְּלָא
חֲשִׁיבָה כְּמִתָּה זֹוּרַק דְטַהוּרָה מִתִּיר מִטַּעַם דְּסִבְרָה לְהַבְרִיָּתָא דְתַנִּי רַב אוֹשְׁעִיָא דַּע"ג
דְּלָאוּ מִתָּה חֲשִׁיבָה מ"מ אֶמְרִינּוּ מִי אִיכָא מִיָּדִי וְכוּ' ע"ש וּמַעֲתָה טַל דַס"ל לִרְאב"י כְר'
יוֹחָנָן דְּמְפָרְקֶסֶת לְאֶחְשִׁיבָה כְּמִתָּה וְרַק דְּפִלִּיג אֶבְרִיָּתָא דְתַנִּי רַב אוֹשְׁעִיָא בְּהָא וְס"ל דְּכִינּוּ
דְאֶמְרִינּוּ דַל"ח ע"י הַשְׁחִיטָה כְּמִתָּה וְרַק דְּהַתוּרָה הִיא דְשְׂרִיָּא לִישְׂרָאֵל אִיסוּד אִמְה"ח
ע"י הַשְׁחִיטָה וְא"כ הָרִי שְׁחִיטָה רַק לִישְׂרָאֵל נְאֻמְרָה וְלֹא לִב"נ דְּלָאוּ בְּנֵי שְׁחִיטָה נִינְהוּ
וּבִנְחִירָה סְגִי לְהוּ וְלָא אֲשֶׁתְרִי לְהוּ אִסּוּר אִמְה"ח בְּשְׁחִיטָה וּכְמוֹ דְאֶמְרִינּוּ בְּסִנְהֶדְרִין
לְעַנְנִין יִפ"ת שְׂאֵנִי נְכָרִים דְּלָאוּ בְּנֵי כִּיבוּשׁ נִינְהוּ דְבִכְה"ג ל"ש לֹוֹמַר מִי אִיכָא מִיָּדִי וְלְכֵן
שְׂפִיר קֶאֱמַר הֵתֵם דְּבְעֵי דְלִימָא לִי מִי אִיכָא מִיָּדִי מִכַּח בְּרִיָּתָא זֹו דְתַנִּי רַב אוֹשְׁעִיָא וְהָא
דְלָא אִמְרִי לִי מִשׁוּם דְּהָא טַעְמָא דְמִסְתַּבֵּר קֶאֱמַר דַל"ש כָּאֵן מִי אִיכָא מִיָּדִי וְכוּ' דְרַק

בְּיִשְׂרָאֵל דַּעֲיִי שְׁחִיטָה הִיא דְקִשְׁרָא לְהוּ רַחֲמָנָא לְהַאֲסוּר אַמְה"ח מִשְׂא"כ לִב"נ
דְּבַנְחִירָה סְגִי לְהוּ ל"מ לְהוּ הַשְׁחִיטָה שְׁל שְׁנַיִם אֹר רֹב שְׁנַיִם לְעֻנְנֵי דְלֹא יְהִי חֲשִׁיבָה עוּד
כְּמִתָּה כִר' יוֹחֲנָן וּמַעֲתָה א"ש גַּם דְּבָרֵי רַבִּינוּ הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּפֶסֶק כִּרָאב"י מִפְּחַ טַעֲמוּ
וּנְמוּקוּ עֲמוּ לְפִי דִל"ש פֶּאן לֹמֵר הַפְּלֵל דְּמִי אִיפָּא מִיֵּדִי וְכו' פִּינֹן דְּגַם הֶרְמֵב"ם ו"ל פֶּסֶק
כִּר' יוֹחֲנָן דְּהִלְכְתָּא פְּנוּתִי דִר"י דְּבִשְׁחִיטַת הַסִּימָנִים ל"ח הַבְּהֵמָה כְּמִתָּה עוּד וְרַק דְּרַחֲמָנָא
שְׁרָא לְיִשְׂרָאֵל אִסוּר אַמְה"ח ע"י הַשְׁחִיטָה וְכִינֹן דְּרַק לְיִשְׂרָאֵל נֶאֱמָרָה הַשְׁחִיטָה וְלֹא
לִב"נ לְכֹן אֶצֶל ב"נ רַק בְּמִיתָה תִּלְיָא מְלִתָּא נֶאֱסוּרָה לְהוּ מְפַרְפֶּסֶת מִשְׂא"כ בְּעֵלְמָא כְּמוּ
גְבִי הֶנְדָּה בְּצוּם דְּשְׁרָא רַחֲמָנָא וְהִינֵנו דְּגִלְתָּה לְנוּ דְּהוּי לָאו אַמְה"ח נִיגְהוּ בְּזָה שְׁפִיר אֲמָרִינוּ
מִי אִיפָּא מִיֵּדִי דְלִישְׂרָאֵל שְׂרִי וְכו' וְגַם לִב"נ לֹא חֲשִׁיבָה כַּאמְה"ח וְשְׁרָא הַבְּצִיִּים גַּם לִב"נ
שְׁפִיר וּלְפ"ד שְׁפִיר בְּעֵלְמָא לְעוֹלָם דְּגַם הֶרְמֵב"ם ו"ל אֵית לִי דְאֲמָרִינוּ מִי אִיפָּא מוּדִי
וְרַק דְּבִשְׁחִיטָה שְׂאֲנִי דִל"ש לֹמֵר מִי אִיפָּא מִיֵּדִי כְּנ"ל: אֵלָּא דְלִכְאוּרָה קִשְׂיָא לֹו עַל דַּעַת
רַבִּינוּ הֶרְמֵב"ם ו"ל מְהָא דְש"ס פְּסָחִים דָּף ע"ג דְּקֶאֱמַר עַל הָא דְשׁוֹחֲט חֲטָאֵת בְּשַׁבַּת
בְּחוּץ לַע"ז דְּחִיב שְׁלֵשׁ חֲטָאוֹת וּפְרִיָּהּ מֵאֵי תִיקֹן וּמְשַׁנֵּי דְתִיקֹן לְהוֹצִיא מִיֵּדִי אַמְה"ח וּפִי
רִש"י דְתִיקֹן לְהוֹצִיא מִיֵּדִי אַמְה"ח לִב"נ וְע"ש בְּצַל"ח שְׁבִיָּאָר דְּבָרֵי רִש"י עַפ"י דְּבַהֲמָה
בְּחִי' לָאו לְאֲבָרִים עוֹמְדֵת וְהוֹכִיחַ מְדֵהֶרְמֵב"ם ו"ל דַּס"ל הָכִי וְא"כ פִּינֹן דְּלֹא מְצוּ חֲנִייל
הַאֲסוּר אַמְה"ח עַל אִסוּר הַקְּדָשִׁים ע"כ דְלִישְׂרָאֵל אֲפֹתִי לֹא תִיקֹן כְּלוּם לְכֹן יָפָה פִי
הַקּוֹנְטֵרַס דְתִיקֹן רַק לִב"נ דְאֶצֶל הַב"נ לִיפָּא אִסוּר הַקְּדָשִׁים רַק הַאֲסוּר אַמְה"ח לְכֹן
תִיקֹן לְהוֹצִיא מִיֵּדִי אַמְה"ח לִב"נ וְהִנֵּה לִפ"ד הַתּוֹס' בְּשַׁבַּת דַּק"ו דִּלְר' יְהוּדָה גַּם בְּחוּבֵל
וְצָרִיף לְכַלְבוֹ פְּעוּר דְאִין הַתִּיקוֹן בָּא מִיָּד מִשְׂא"כ בְּשְׁחִיטָה בְּשַׁעַת הַקְּלִקוּל בָּא הַתִּיקוֹן
שְׁל אַמְה"ח וְא"כ קִשְׂיָה פִינֹן דְּדַעַת הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּמְפַרְפֶּסֶת אִסוּר לִב"נ דְּבַמִּיתָה תִּלְיָא
מְלִתָּא אַמְאִי קֶאֱמַר הֵכָּא דְתִיקֹן לְהוֹצִיא מִיֵּדִי אַמְה"ח לִב"נ וְהָרִי לֹא נַעֲשֶׂה הַתִּיקוֹן בְּשַׁעַת
הַשְׁחִיטָה רַק אַח"כ בְּמִיתַת הַבְּהֵמָה וְכִינֹן דְּלֹא נַעֲשֶׂה הַתִּיקוֹן מִיָּד ל"מ לִר"י וְאִם דְּגַם
לְמ"ד דְּמְפַרְפֶּסֶת שְׁרָא לִב"נ מִטַּעַם דְּאֲמָרִינוּ מִי אִיפָּא מִיֵּדִי וְכו' ג"כ תִּקְשָׁה פִינֹן דְּבַהֲמָה
בְּחִי' לָאו לְאֲבָרִים עוֹמְדֵת א"כ הָרִי לְיִשְׂרָאֵל לִיפָּא תוּ מִשׁוּם אַמְה"ח בְּבַהֲמָה זֹו דְּלֹא חֲנִייל
עַל אִסוּר הַקְּדָשִׁים וְא"כ דְּמִי לְטַמְאָה דִל"ש לֹמֵר מִי אִיפָּא מִיֵּדִי וְכו' פִּינֹן דְּלִגְבֵי הַיִּשְׂרָאֵל
לִיפָּא הַאֲסוּר אַמְה"ח פִּינֹן דְּלֹא מְצִי חֲנִייל הַאֲסוּר אַמְה"ח עַל אִסוּר הַקְּדָשִׁים וְתִקְשָׁה
גַּם אֲלִיפָּא דְהִנֵּי דְאֵית לְהוּ בְּמְפַרְפֶּסֶת דְשְׂרִי מִטַּעַם מִי אִיפָּא מִיֵּדִי דְלֹא יְהִי שְׂרִי הֵכָּא
כְּשֶׁעֲדִיין מְפַרְפֶּסֶת גַּם לִב"נ רַק בְּמִיתַת הַבְּהֵמָה וְלֹא בָּא הַתִּיקוֹן מִיָּד בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה אֶד
ע"ז הוּי מְקוּם לֹמֵר וּלְחַלֵּק פִּינֹן דַּע"כ דְשְׂרִי מְפַרְפֶּסֶת בְּבַהֲמָה טְהוּרָה לִב"נ הָרִי אֲשֶׁתִּירִי
מְפַרְפֶּסֶת בְּהֵמָה טְהוּרָה ע"י הַשְׁחִיטָה לִב"נ מְמִינָא גַּם בְּהֵמַת קְדָשִׁים תְּהִי מוֹתֵרַת ע"י
שְׁחִיטָה לִב"נ וְאוּלָּם לְדַעַת הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּלִית לִי דְּמְפַרְפֶּסֶת שְׁרָא לִב"נ דִּל"מ מִיֵּדִי
הַשְׁחִיטָה לְהַתִּיר אַמְה"ח אֶצֶל ב"נ כְּנ"ל קִשְׂיָה פִינֹן דְּבַעַת הַשְׁחִיטָה לִיפָּא תִיקוֹן וְרַק בְּתֵר
שְׁתֵּמוֹת הַבְּהֵמָה וְלֹא בָּא הַתִּיקוֹן מִיָּד וּמֵאֵי קֶאֱמַר הַש"ס דְתִיקֹן לְהוֹצִיא מִיָּדוּ אַמְה"ח לִב"נ
אֶד בְּאַמְתָּא א"ש לִפ"מ שִׁכ' הַתּוֹס' בְּפֶסֶחִים שְׁם דְּהָדָּ סוּגְיָא דְהֵתָם לֹא אֲזַלָּה רַק אֲלִיבְי
דִר"ש וְר' יוֹחֲנָן אֲלִיבְי דִר"ש דְקֶאֱמַר בְּשַׁבַּת כָּל הַמְקַלְקְלִין פְּטוּרִין חוּץ מִחוּבֵל וּמִבְּעִיר
וְכו' וְאֵת"ל מְשַׁנֵּה בְּחוּבֵל וְצָרִיף לְכַלְבוֹ וְהִינֵנו דִּלְר"ש לֹא בְּעֵינֵי שְׁיָהֵי הַתִּיקוֹן בָּא תִיקֶרָה
בְּשַׁעַת הַשְׁחִיטָה וְרַק אִם גַּם בָּא אַח"כ כְּמוּ בְּחוּבֵל וְצָרִיף לְכַלְבוֹ שְׁלֹא בָּא הַצְּנוּרָה מִיָּד
ג"כ סְגִי וְכֹן בְּאַמְתָּא פֶּסֶק הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּחוּבֵל וְצָרִיף לְכַלְבוֹ דְחִיב וְלְכֹן שְׁפִיר קֶאֱמַר

דתיקון לב"נ דכיון דבא התיקון של אמה"ח לב"נ אח"כ במיתה עכ"פ דזה תשוב תיקון שפיר ואם גם לפ"מ דמוקמינן הסוגיא דפסחים אליבין דר"ש בלא זה אמרתי די"ל ולישב הסוגיא דלא תקשה הא דקאמר דתיקון להוציא מידי אמה"ח לב"נ דהרי התיקון לא בא מיד רק במיתת הבהמה וכנ"ל: דהנה הקשתי קושיא גדולה בש"ס בכורות דף ט' ע"ב דקאמר הערלה וכלאי הפרם וכו' ופטר חמור ובב"ח פולם מטמאין טומאת אונקלין ר"ש אומר פולם אין מטמאין טומאת אונקלין ומודה ר"ש בב"ח שמתמא טומאת אונקלין הואיל והיתה לה שעת הפנושר וכו' מ"ט דר"ש דכתיב מפל האוכל אשר יאכל שאין אתה יכול להאכילו לאחרים אינו קרוי אוכל וכו' ואם איתא דלאחר עריפה שרי ר"ש ליתני ומודה ר"ש בפטר חמור ובב"ח ופי' רש"י דהא יכול להאכיל לאחרים הוא והנה רש"י פי' לעיל מינה התם על פטר חמור ששחטו ועדיין מפרקסות שמתמא טומאת אונקלין בעוד שפרקסות והשתא לפי"ז ולפ"מ דאיתא בש"ס חולין דקכ"ט ע"א גבי אבר ובשר המזולדלין דר"ש מטהר משום דחשוב אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים והיינו לב"נ משום אמה"ח עש"ה וא"כ תקשה דמאי פריף התם בבכורות דליתני ומודה ר"ש בפטר חמור שמתמא טומאת אונקלין והרי פיון דמירי שהיא מפרקסות דבטמאה בנדאי אסורה מפרקסות לב"נ אליבא דכל הפוסקים דל"ש מי איכא מידי בטמאה וא"כ אפתי ה"ל אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים פיון דמפרקסות אסורה לב"נ וא"כ מה פריף הש"ס דלא מצי למתני ומודה ר"ש בפטר חמור שמתמא טומאת אונקלין פיון דהוי אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים כנ"ל והוא תמוה בעיני: אברא שמא אתה זה הוכחתי דע"כ דאית ליה לר"ש כחזקת דבשחט בה שנים או רוב שנים דהוי כמתה דלדידן' גם מפרקסות דטמאה משרי שרי לב"נ פיון דכמתה חשיבה, ומעתה יפה פריף הש"ס לר"ש פיון דחשוב אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים דמפרקסות דטמאה שרי לב"נ לר"ש כנ"ל ולפ"ז א"ש גמי דל"ק מההיא דפסחי' ד' ע"ג דחשוב שפיר תיקון להוציא מידי אמה"ח לב"נ ונענשה התיקון מיד בשעת השחיטה פיון דמפרקסות שריא גם לב"נ לר"ש אפי' בגונא דליכא למימר מי איכא מידי משום טעמא דכחזקי' ס"ל דע"י שחיטת הסימנים כמתה חשיבה הבהמה ולפמ"ש"כ בסמוך בלא זה ל"ק הסוגיא דפסחים דמוקמינן לה אליבין דר"ש כנ"ל: אף הנה הקשתי דלפ"ד תקשה בההוא דש"ס יומא דף ס"ו ע"ב דאיתא התם עתי אפי' בשבת למאי הלכתא אמר רב ששית לומר שאם הי' חולה מרפיבו על פתיפו וכו' וקשה דהא איכא בדחיתו לצוק גם משום נטילת נשמה ולמה לא קאמר עתי אפילו בשבת אחי לענין איסור נטילת נשמה אף באמת לפ"מ דקאמר הש"ס פסחים שבהאתי מאי תיקון תיקון להוציא מידי אמה"ח א"ש, דהרי פאן פיון דהשעיר לא הנה מגיע לחצי הקר עד שנעשה אברים אברים ח"כ הרי איכא על האברים האיסור אמה"ח ולא נתקן האיסור אמה"ח כלל אף י"ל פיון דדחיתו לצוק זו היא שחיטתו פדאמרי' בש"ס יומא ד' ס"ד א"כ שפיר נתקן האיסור אמה"ח בדחיתו לצוק כמו בשחיטה וא"כ אפתי תקשה דלמה לא קאמר דאצטרף עתי אפי' בשבת לענין איסור נטילת נשמה אף פיון דאמרינן דבהמה בחיי' לאו לאברים עומדת וא"כ לה חנייל האמה"ח על הנה אברים האסורין בלא"ה ולישראל ליכא תיקון ורק לב"נ בנדאי ליכא תיקון פאן דלב"נ איכא שפיר עלייהו האיסור אמה"ח דלדעת הרמב"ם ז"ל ל"ש הקא מי איכא מידי וכו' ע"י דנימא דדחיתו לצוק זו היא שחיטתו דב"נ לאו בני שחיטה ודחיי' לצוק נינהו וא"כ לב"נ

אסורין משום אמה"ח וא"ש דליכא תיקון בנ"נ פלל נאף דאפתי איפא לאקשוויי לפ"מ דקאמר הש"ס לקמן התם ביומא דף ס"ד ע"ב לענני אברי שיעיר המשפלת דאמר רבא מסתברא כמ"ד דמותרים בהנאה משום דלא אמרה תורה שלח לתקלה וא"כ ה"נ ע"כ דרסתמנא שריא האברים דשיעיר המשפלת גם לב"נ דלא אמרה תורה שלח לתקלה ולפ"ז אפתי איפא תיקון בדחיי' זו דלצוק אצל ב"נ להוציא מידי אמה"ח אף באמת דגם ז"א קושיא דלאו בנ"נ יתקנו האברים מאיסור אמה"ח לב"נ דגם קודם שהי' נ"נ תיקף בדחיי'תו לצוק אשתי האברים אברים שנעשו פיון דלא אמרה תורה שלח לתקלה וליפא התיקון ע"י הנ"נ זולת דאפתי תקשה לפמ"ש"כ התוס' בסנהדרין דף ל"ה בד"ה אין רציחה דוחה את השבת דהכפרה חשיב תיקון ע"ש ולפ"מ דאיתא התם ביומא דף ס"ו ע"ב דחפו את השעיר ולא מת ירד אחריו וימיתו וכבר כתבו התוס' בשבת ובכ"ד דמצוה חשוב תיקון וא"כ פיון דשליחת השעיר לצוק ונ"נ אתי לכפרה וגם המצוה חשוב תיקון א"כ הרי שפיר איפא תיקון בנ"נ והדרא קושיא לדוכתא דלמה לא קאמר דאתי עתי אפי' בשבת לענני איסור נטילת נשמה פיון דיש תיקון דכפרה ודמצוה דזה חשוב תיקון.

ולתריץ קושיא זו נ"ל דהנה באמת עוד הקשתי בש"ס פרייתות דף י"ד דאיתא התם על הא דעתי אפי' בשבת דקאמר רפ"מ דזאת אומרת עירוב והוצאה לשבת ואין עירוב והוצאה ליוה"כ וע"ז קמדתה התם הש"ס דלמא הכשירו בכף שאני וקשיא לי בגנוה טובא דאמאי לא גימא הואיל ואשתי האיסור דעירוב והוצאה אצל יוה"כ דשבת נמי תשתי וכמו דקאמר הש"ס בכ"ד ואפתי קשה למה לי עתי לשבת ואמתי בישוב קושיא זו עפ"ד הש"ס בזבחים דף ל"ב וכן איתא בריש יבמות דלא אמרינן הואיל ואשתי אשתי רק היכא דהאיסור דשתי אתי מקודם לכן או בב"א עם האיסור דאשתי ע"י הוא דשייף לומר הואיל ואשתי וכו' משא"כ כשהאיסור השני דבעינו למשתי' מחמת איסור האחר אתי מקודם וכיון דהוא צריך להיות שרי מחמת איסור האחרון בזה ל"ש לומר הואיל ואשתי איסור האחרון אשתי גם הוא פיון דכבר נאסר פעם א' מקודם לכן וגם איתא בש"ס חולין דף ק"א דשבת הואיל וקביעא וקיימא משא"כ יוה"כ דב"ד הוא דמקדשי לי, לכן הני האיסור שבת אתי מקודם יוה"כ וע"ש ולפ"ז א"ש גם כאן דכיון דהאיסור שבת הני קודם יוה"כ מש"ה תו ליכא למימר הואיל ואשתי האיסור יוה"כ דשבת נמי שרי פיון דאפכא לא אמרינן הואיל ואשתי האיסור האחרון אשתי גם איסור הבא מקודם פנ"ל ולפ"ז מיושב היטב גם קושיא הנ"ל משום דליכא למימר דעתי אתי לנטילת נשמה דכיון דהוכחנו דליכא תיקון בנ"נ זולת דלכפרה ודמצוה א"כ פיון דתיקון זה לא מצי להוי מבלי יוה"כ וא"כ שוב באו האיסור שבת והאיסור יוה"כ בב"א וכיון שפיר אמרינן הואיל ואשתי נ"נ ביו"כ בשבת כמי שרי מטעם הואיל ואשתי ול"ה אצטרף עתי אפי' בשבת להלכות נ"נ דבלא"ה שרי אפי' בשבת ולכן אמר שאם הי' חולה וכו' וקאמר שפיר רפ"מ עצה דזאת אומרת וכו' פנ"ל: ובדרכינו זה הנה מקום אתי לישב נמי קושית התוס' ביומא שהקשו דלמה בש"ס דהתם לח קמדתה לדרפ"מ ולא אמר דלמא הכשירו בכף שאני ואלו בכריתות קאמר על הא דרפ"מ דלמא הכשירו בכף שאני וגם דק"ל דהתם בכריתות לא קאמר הש"ס שאם הי' חולה מרפיבו וכו' וטעמא בעי דמ"ש דשני הש"ס בכריתות מההוא דיומא ולפ"ד יתישב נכון בס"ד דהנה הקשתי עוד ע"ד הש"ס דיומא דקאמר עתי אפילו בשבת למאי הלכתא ופי' רש"י

דאי משום תחומין דרבנן בעלמא ניהו וע"ז קאמר הש"ס שאם הי' חולה מרפיבו וכו' ומשום איסור הוצאה הוא דנגעה בה וע"ש בפ"י רש"י היטב והנה לפ"ד הש"ס דשבת דף ע"ה ע"ב דקאמר פל הכשר להצניעו לאפוקי מאי וכו' מר עוקבא אמר לאפוקי עצי אשירה מ"ד דם גדה כש"כ עצי אשירה ופי' רש"י משום דאסורי הנאה ניהו וצריף לאבדן וע"ש ומעתה לפי"ז בההוא שעיר המשלח לעזאזל דצריף לאבדו ולשלחו לעזאזל המדברה קשה מאי איסור הוצאה שייף בי' והיכי קאמר דעתי אפי' בשבת אתי לאם הי' חולה וכו' לענין איסור הוצאה ואולם דלאחר העיון קל י"ל דה"ט דאסורה הוצאה מטעם אחשבה דכיון דצותה רחמנא להוציא ולשלחו הרי רחמנא אחשבה להוצאה זו וכעין שמצינו שפירש"י בש"ס ביצה דף י"ב לענין דאחשבה רחמנא לשאר ביעורים פועין אכילת פלבים למלאכה פועין שריפה מדכתיב באש ישורף וע"ש ומעתה לפי הצעה זו י"ל גם ביישוב קושית התוס' ביומא הנ"ל דרק התם דמייירי לענין איסור הוצאה שאם הי' חולה מרפיבו על פתיפו שפיר קאמר רפרם דזאת אומרת עירוב והוצאה לשבת וכו' מדאצטריף עתי לשבת משום דאלו הוי עו"ה צ גם ליוה"כ ממילא דגם משום שבת הוי שרי בלאו עתי דאין לומר דלמא הכשירו בכף שאני דהוי אמרינן שפיר הואיל ואשתרי הוצאה דיו"כ דשבת נמי שרי כיון דליכא למימר דל"ש הואיל ואשתרי משום דאיסור דשבת אתי קודם יוה"כ דז"א דכיון דעיקר איסור זה של הוצאה זו בא רק מפת אחשבה פנ"ל א"כ הרי אין מציאות לאיסור הוצאה דשבת לבא בלתי יוה"כ וכיון דתרנניהו בהדי הדדי קאתו שפיר שייף לומר הואיל ואשתרי איסור הוצאה ליוה"כ דשבת נמי שרי ול"ה אצטריף עתי מיוחד לשבת וע"כ ש"מ דאין עו"ה צ ליוה"כ לכן ל"ש הואיל ואשתרי ואצטריף עתי שפיר לשבת משא"כ התם בש"ס פרייתות דלא מוקמי הש"ס בחולה הרי דאזלא הסוגיא התם אליבין דר"ע דס"ל דתחומין די"ב מיל הוי דאורייתא ומשום איסור תחומין קאמר התם עתי אפי' בחבת לכן שפיר פי קאמר רפרם התם זאת אומרת וכו' שפיר קמדחי' ליה הש"ס דלמא לעולם דביו"כ איכא נמי משום איסור תחומין ורק דאפתי אצטריף עתי לשבת משום דהכשירו בכף שאני דהשתא בתחומין די"ב מיל ל"ש לומר הואיל ואשתרי דיו"כ הבא אח"כ אשתרי גם שבת דאתי מקודם לכן פנ"ל לכן שפיר קאמר הש"ס התם בפרייתות דלמא הכשירו בכף שאני משא"כ ביומא פנ"ל: והנה העתקנו קצת מענין לענין ואף דאין זה מטרת פונותינו בזה ועיקר משאי ומתני רק במ"ומ של הלכה אף הינצא לנו מכל מה שביארנו דלעולם דגם לדעת הרמב"ם ז"ל אית לן בעלמא דאמרינן מי איכא מידי וכו' זולת בשחיטה לגבי מפרקסות ובגני מעיים דאסירי לדעתו מטעם שביארנו אבל בבצים הן פשרים או דטריפה פשיטא דלית בהו משום.

אמה"ח פלל ולא שני לן בין ישראל לנכרים דאמרינן שפיר מי איכא מידי דלישראל לא חשיב אמה"ח ושרי ולב"נ יהיו חשובין אמה"ח ויהיו אסורין וכמו כן נראה ברור לפ"מ שהעלנו למעלה גם בבגני מעיים דטריפה לפ"מ דפסקינן להלכה פשאר הפוסקים דמפרקסות ובגני מעיים שרי לב"נ מטעם דאמרינן מי איכא מידי וכו' דאין לחלק בין טריפה לכשירה ומטעם שביארנו לעיל באר היטב דבכל גוונא אמרינן מי איכא מידי וכו' זולת בטמאה או היכא דאסור בלא זה לישראל משום איסור שאינו זבוח הנה זה מבואר מדברי התוס' בחולין דף ל"ג דל"ש מי איכא מידי וכו' בזה דהאיסור שאינו זבוח

כאמה"ח דמי וע"ש גבי אמה"ח של עוף לר"מ דשרי לישראל משום אמה"ח ולב"נ אסור ולכן נראה ברור פדברי האחרונים דהיכא דנתנבלה בשחיטה דאסור לישראל משום איסור שאינו נבוח דאסורין הבני מעיים של הנבילה למפור אותן לב"נ ונ"ל דלא שרי אף למפור לנכרי שגדע שלקח רק למ"ומ או שהוא שלוחו של נכרי אחר ואינו קונה לעצמו פדי לאכלו דבכה"ג הוי לפני דלפני ואלפני דלפני לא מפקדינן פדאימא בע"ז דף ט"ו וכן מבואר לן דין זה מהש"ס דבכורות דף ו' ע"ב דקאמר להוכיח דחלב שרי מדכתיב ועשרת חריצי החלב נדחי לה ודלמא לסחורה ואי אמרת דאין היתר בכה"ג היכא שלוקח הנכרי לסחורה א"כ היכי הוי מצי למפור החלב לנכרי והיכי הוי משפכת לה לסחורה הא אסור החלב משום אמה"ח וע"כ דגם מהש"ס דבכורות מוכח דמשפכת בכה"ג דשרי היכי שליקח הנכרי לסחורה או לצורך נכרי אחר משום דהוי לפני דלפני הא לא"ה אסור למפור הבני מעיים מן הבהמה שנתנבלה ע"י השחיטה לנכרי וז"ב: סימן כט נשאלתי מחכם וחרף אחד כ"ש מוה' טובי' חתן הרב וכו' אבד"ק בענדין במדינת פולין לבאר לו דברי הש"ס בכריתות דף י"ז דאימא התם א"ר חייא אמר רב הנה לפניו שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואכל אחת מהן וא"י איזה מהן אכל חתיכה ספק של שומן ספק של חלב ואכלה פטור א"ר זירא מ"ט דרב קסבר שתי חתיכות אפשר לברר איסורו חתיכה אחת אי אפשר לברר איסורו וקאמר מאי איכא בין טעמא דרבא לטעמא דר' זירא איכא ביניהו פזיית ומחצה לרבא ליכא מצות ופטור לר' זירא אפשר לברר איסורו וע"ש בפ"י רש"י שפי' על הא דשתי חתיכות אפשר לברר איסורו וז"ל דאשם תלוי אינו בא אלא להגין מן היסוריועד שיינדע לו ויביא חטאת הלכך שתי חתיכות ואכל אחת ונשארה האחת אפשר שיבח לאח"ז בקי שיפיר אם זו הנותרת שומן ודאי חלב אכל ויביא חטאת אבל חתיכה אחת ואכלה אי אפשר לבררה עכ"ל רש"י ז"ל וקמתמה החכם הנ"ל דהרי גם בחדא חתיכה נמי אפשר לברר האיסור ע"י שיאכל פזיית מאותה החתיכה והנשאר מהחתיכה שפיר אפשר לברר ע"י בקי שיפיר מה היא שאכל אם חלב או שומן ושפיר איכא נ"מ בין רבא לר' זירא לענין חתיכה אחת ונשאר מזו שאכל מעט דלרבא ליכא מצות ולר' זירא ה"ל אפשר לברר איסורו והנה לכאורה הקשה לשאול ומצוה לישוב ולבאר דברי הש"ס דתמוהים טובא לפי רש"י ז"ל: ומהנראה בעיני בבבאור דברי הש"ס באופן שיהי' מאורי אור יקרות וכבדות קלות זכות ובהירות והוא דהנה ראיתי בלח"מ בפ"ח מהל שגגות הלכה ב' שכתב בזה"ל וכזיית ומחצה שאמרו בגמ' דלמ"ד אפשר לברר איסורו חייב הכי קאמר למ"ד טעמא דאיקבע איסורו דכיון דיש שם איסור איקבע איסורו מקרי עכ"ל הרי דביאר דלמ"ד אפשר לברר איסורו בעי רק שיהי' שם ודאי איסור עכ"פ ורק דסגי בחצי זיית בחתיכה הנשארת והנה דבריו צריכין להבין בין דמי הכריחו לכוף לפרש ולדייק הכי דלמה לא סגי לי' בזה דקאמר הש"ס דבעי ר' זירא אפשר לברר איסורו ומה בא הלח"מ להוסיף אף להמביט בעין פקוחה יהיו הדברים קלורין לעינים דהנה באמת ראיתי במהרי"ט פיו"ד ס"א וגם ראיתי בספר פפות תמרים בסוף הספר בשם תשובת הכ"מ שכתב לדעת רבינו הרמב"ם דהא דספק תורה מדאורייתא לחומרא או לא מתלי תלי וקאי בחיוב אשם תלוי דכל דחייב עליה אשם תלוי הוא דהוי ספקו מדאורייתא לחומרא משא"כ היכא שאינו חייב עליה אשם תלוי ה"ז הספק אינו רק מדרבנן לחומרא ומעטה אף אנו נאמר בדעת ר' זירא דרב

היכא דאיכא שם איסור ונדאי בבירור באחת מהחתיכות ואפלי' אם לא יהי' בהנשאת כזית נמי ס"ל דכיון דאתחזק איסורא ביניהו עכ"פ דאף אם אכל יתכן הח"ש ג"כ אסור מה"ת ולכן כיון דבכה"ג פשעאכל דבר האסור כיון דספקו הוי מן התורה לחומרא כיון דאתחזק האיסור בבירור ביניהו ולכן מקרי שפיר אפשר לברר איסורו דהרי גם בפעם שאכל עבד איסורא לכן שוב פשינונע אח"כ חטאתו אשר חטא באכילתו הכזית שחלב אכל ויחייב חטאת בכה"ג הוא דחייב מעיקרא קודם שנודע בבירור שחטא ונדאי להביא אשם תלוי וכפלי' רש"י ז"ל משא"כ בחתיכה אחת ספק חלב ספק שומן דכיון דלא אתחזק איסורא ס"ל לר' זירא דספקו שרי מה"ת דלא אסרה רחמנא ספק איסור זה דלא אתחזק איסורו וא"כ גם פשינונע אח"כ שהי' חלב נמי לא יתחייב חטאת כיון דלא נודע לו אשר חטא דלאו חטא ה"ל החתיכה ספק חלב ספק שומן שאכל דבפעם שאכל ל"ה אסורה אליו החתיכה מה"ת ולכן שפיר פלי' רש"י ז"ל דבחתיכה אחת לא חשיב אפשר לברר איסורו להתחייב חטאת על חטאתו אחר אשר לא חטא ולא נתברר גם אח"כ דעבד איסורא מעיקרא וממילא נמי דאין לחייבו אשם תלוי, דה"ל אי אפשר לברר איסורו כן נראה לפע"ד ברור בפלי' דברי ר' זירא לדברי הלח"מ הג"ל: סימן למ"ד בגידון פרה המשנת דם מהו חלפה וראיתי שגשאל עלה גם בשואל ומשיב ס"צ לענין אם מותר לכתחלה לקנות פרה כזו וראיתי שהביא דברי הש"ש שמעתא ה' פ"ט דדוקא לענין הבשר שייך מחזיקין מאיסור לאיסור אבל החלב כל דהוי ספק השקול מוקמינן אחזקת היתר והנה דברי הש"ש אין כעת לפני לעינין בה"א להשיגם כעת אף את דברי השו"מ אנכי רואה שכ' שם וז"ל וכאן בנדאי ל"ש זאת דהא החלב הי' לה חזקת היתר בנדאי וא"כ לא יצא כלל מחזקת היתר וגם סברת מהר"ם בר שניאור ל"ש פאן דכאן עיקר שאנו אוסרין להבשר ויש לו חזקת איסור הוא משום חזקת איסור אבמה"ח או שאינו זבוח וגם אח"כ פשינוחטה יש לנו ספק אם נשחטה פהוגן ומחזיקין מאיסור לאיסור אבל החלב דא"צ שחיטה ול"ש חזקת אבמה"ח מה עניני לחזקת איסור של הבהמה עכ"ל ואיני מבין דבריו כלל שכ' דהחלב מוקמינן אחזקת היתר דמה חזקת היתר הי' להחלב אחר שגאמר לחסרה בסבות הבהמה שפאה ממנה הרי לחלב פשיטא דל"ה לה מעולם חזקת היתר וגם מה שכתב דגם אח"כ פשינוחטה יש לנו ספק אם נשחטה פהוגן וכו' אבל החלב דא"צ שחיטה וכו' לא ידעתי וכי איזה ספק יש לנו על השחיטה שהרי נעשה השחיטה פהוגן ונפקע ממנה האיסור אבמה"ח ושאינו זבוח ע"י השחטה שפיר ואפ"ה אמרינן דספק הטריפה שפכר החזיק בסביבת איסור אמה"ח נשאר במקומו גם אחר השחיטה אף שהאמה"ח ושאינו זבוח אנדא להו כ"כ נימא לענין החלב הפאה מהבהמה לאסרה דלא יהיה האיסור אבמה"ח שהלה אצל החלב רק כבהמה עצמה שנושחטה ותקום החלב באיסור הטריפות שגאסרה הבהמה מספק ואתחזקה בהאיסור מקודם לכן: וביחוד תמה אני עליו מה הביא בידו הלכה בשם הכרתי בסימן מ"ה להקל בנקיבת פיס השתן מטעם שכ' על נקיבת פיס השתן דאין להוסיף על הטריפות ומחלק דשלחופית שמי השתנה נקוים אליו לחוד הוא דאסור בנקיבת משא"כ בנקיבת פיס השתן ולכן כתב הש"ו ז"ל וכתב מה שכתב בשם הבל"י דשנוורים המשתינים דם דיש לבדוק אם לא ניקב פיס השתן הוא תמוה וצ"ל שיש לבדוק אם לא ניקב השלחופית שהשתנה מתאסף אלי' וכו' עכ"ל ע"ש בלי ספק שלא ראה הש"ו דברי התוס' בש"ס חולין דף מ"ח בד"ה

שלפוחית שפיתבו להדיא דניקב פיס השתן טריפה ימה שלא הונפר לא במשנה ולא בגמרא שמא הוי בכלל ניקבו הדקין עכ"ל ולפ"ז פשיטא דליכא למימר על ניקב פיס השתן אין להוסיף על הטריפות ואין ספק שגם הרא"ש בדרבנ"ה שיהביא המטריפין בשלחופית ואינם מתירין רק בנניקבה האם שהולד מונח בתוכה אבל שלחופית טריפה וע"כ נמי מטעם דהוי בכלל ניקבו הדקין ומטריפין בנניקב פיס השתן ואין לחלק בשלפוחית שניקב דהוי בכלל הדקין שניקבו ואנו ראה הש"ו דבר התוס' אלו אם רצה לדחות דין א' מפני חבירו יותר הי' לו לדחות דין הפרתי מפני דין הבל"י וגם שהב"ח כתב בתשובה ניקב פיס השתן טריפה וכן הביא הפמ"ג דברי הב"ח והבל"י שוב ראיתי שגם בעל הת"ש כתב להדיא על נהכי נהגו להטריף בנניקב השלחופית שכתב בהג"ה וכתב הת"ש ונ"ל וכן יש לאסור בכל מקום אפילו לא נודע המנהג דאיסור זה תלוי באשלי רב רבי ואין זה תוספות על הטריפות דנ"ל שהוא בכלל ניקבו הדקין כ"כ התוס' עכ"ל ומדהביא מדברי התוס' הרי דפי' דברי הג"ה נמי בנניקב פיס השתן טריפה ובלי ספק שאיזה תלמיד טועה כתב זאת בהפרתי או איזה טעות סופר ושגגה שנפל בו וא"כ דברי הבל"י שרירין וקיימין ושחלילה להקל בנניקב פיס השתן וכן המנהג להטריף פיס השתן ולחנם טרח השו"מ להעלות להלכה קולא כזו שאינה: אף בנדון היתר החלב של פרה המשתנת דם הנה בראשון פנוגה היתר נראה לי והוא חדש ויפה בעיני וקצת בדרך החידוד דהנה איתא בש"ס בכורות דף ו' דקאמר ורבנן האי גמל גמל מאי עבדי ליה חד לאסור עצמו וחד לאסור חלבו ורבי שמעון לאסור חלבו מנ"ל נפקא לי' מאת הגמל ורבנן אתים לא דרשו וכו' ופריף אלא מעתה טעמא דרבנן מגמל גמל ור"ש מאת הגמל הא לאו הכי ה"א דחלב דבהמה טמאה שרי מ"ש מהא דתניא הטמאין לאסור צירו ורובו וניקפה שלקו ומשני הצטריף סד"א הואיל דבהמה טהורה נמי חידוש הוא דאמר מר דם נעפר ונעשה חלב וכיון דחידוש הוא דבהמה טמאה נמי לשתרי קמ"ל ופריף הניחא למ"ד דם נעפר ונעשה חלב אלא למ"ד איברייה מתפרקין הימנה ואין נפשה חוזרת עלי' עד כ"ד חודש מאי איכא למימר ומשני איצטריף סד"א הואיל וליכא מידי דאתי מן החי ושרי והאי חלב פי אבמה"ח הוי ושרי והלכך אפי' דבהמה טמאה נמי לשתרי קמ"ל עכ"ל הש"ס והקשתי לכאורה דהיכי הוי הס"ד להתיר החלב גם דבהמה טמאה מכחא דהיתרא דחלב טהורה מדהתירה רחמנא מהאיסור אבמה"ח וה"נ דטמאה דמאי ראה היא זו דלמא שאני חלב טהורה דמפח אבמה"ח קאתי דאית ליה תקנתא לאיסורו ע"י השחיטה משא"כ טמאה וכמו דמחלק הש"ס להדיא בחולין דף ס"ט לענין חלב של עופר שהוציא את ידו דאין להתיר החלב מפלל כל שאר חלב דעלמא דשאני שאר חלב דיש תקנה לאיסורו של אבמה"ח בשחיטה הנה דשריא משא"כ חלב זו דאבר היוצא דלית תקנתא לאיסורו בשחיטה תאסר החלב וע"ש אף לכאורה יש לומר דהא אינה קושיא דרק השתא דילפינן מדרשא דגמל לאסור חלב טמאה הוא דקאמר הש"ס בחולין שפיר לחלק בסברא הא דחזינו דחלב דעלמא דמפח אבמה"ח קאתי ושריא רחמנא ואולם חלב דטמאה אסורה וע"כ דחזו טעמא למלתא לחלק דרק חלב טהורה דמפח אבמה"ח אתה בא לאסרה וכיון דאית היתר לאיסורו בשחיטה היא דשריא רחמנא משא"כ בטמאה דלית לאיסורו היתר ה"ט דאסור וא"כ ממילא ה"ט דחלב של אבר היוצא דחששו לאסור החלב מטעם זה גופא דלית היתר לאיסורו בשחיטה משא"כ אלו לא נאמר גמל לאסור חלב טמאה הוי

אמינא פיון דחלב חידוש הוא הואיל ומפח אבמה"ח קאתי ואפ"ה שריא רחמנא ה"ה דטמאה וכמו דקאמר הש"ס למ"ד דם נעפר ונעשה חלב סד"א הואיל ובהמה טהורה נמי חידוש הוא דאמר מר דם נעפר ונעשה חלב וכו' דטמאה נמי לישתרי אלא דאי קשיא לי הא קשיא לי לפ"מ דקאמר הש"ס בחולין דף צ"ח דאיתא התם גבי זרוע בשילה דקאמר דלקחי לא נגמר מזרוע בשילה דחידוש הוא ופריה אי הכי למאה וס' נמי לא נגמר ומשני אטו אנו לקולא גמרינו לחומרא גמרינו וכינון דבלא"ה מדאורייתא די ברובא דברובא בטיל ועש"ה והנה לכאורה צריה להבין לפי זה היכי קאמר הש"ס דבכורות סד"א הואיל דבהמה טהורה נמי חידוש הוא דדם נעפר ונעשה חלב וכו' דטמאה נמי לישתרי והשתא הרי לפי דברי הש"ס חולין הנ"ל נשמע דאם ההיתר חידוש תו לא גמרינו מיניה קולא לישאר איסורין פיון דאמרינו דרק זרוע בשילה שאני דאקולי אקיל רחמנא גבה וע"ש בפ"י רש"י וא"כ ה"נ היכי הוי הס"ד למילף היתר מחלב טהורה דחידוש הוא ולגמור לקולא להתיר גם חלב טמאה אבא דיש לומר דהא ניחא שפיר משום דרק התם גבי זרוע בשילה הוא דקאמר הש"ס דאין ללמוד ממנה קולא פיון דאיכא למימר דרחמנא אקיל גבה משום דקולא הוא לנגד שארי איסורין משא"כ פאן גבי דם דחמיר טובא דבכרת א"כ אדרבה אמרינו השתא דבאיסור דם דחמיר טובא רחמנא אקיל אצל החלב אינו דין לענגן חלב טמאה ולכן שפיר קאמר הש"ס רק התם בבכורות דהוי הס"ד ללמוד ממנה מחלב דעלמא דמפח דם קאתי להתיר גם חלב טמאה אכל לפ"מ דקאמר הש"ס בבכורות דהוי הס"ד למ"ד איברייה מתפרקין וכו' דכינון דחלב טהורה מפח אבמה"ח קאתי ושריא רחמנא א"כ ה"ה דטמאה נמי לישתרי קשה טובא היכי הוי הס"ד למימר פן דלמא שאני אבמה"ח דקיל נגד טמאה פיון דיש היתר לאיסורו בשחיטה משא"כ טמאה וכמש"כ הר"י בתוס' ביבמות דף ל"ג ע"ב בד"ה א"ר יוסי לענגן איסור חל על איסור דטריפה חמור מאבמה"ח משום דכשנטרפה שוב אין לה היתר אפי' נשחטה אכל האיסור אבמה"ח אית ליה היתר בשחיטה וע"ש והיא קושיא עצומה בעיני: ואולם דכשאני לעצמי נלפע"ד לפרש דברי הש"ס דבכורות הנ"ל באופן אחר ואגב יתיישב היטב קושית התוס' בש"ס חולין דף צ"ט בד"ה שאני ציר ע"ש שהניחו בתימה דהיכי מיייתי ראי' מהטמאים לאסור ציר טריפה דהרי מדחזינו דצריה קרא גבי שרץ ובהמה טמאה נמי דרש לה בת"כ וכו' ונדגים דליכא קרא לא אסור מדאורייתא וא"כ היכי שמעינו לאסור ציר טריפה מהטמאים.

ונלפע"ד לחדש עפ"מ דאיתא בש"ס יבמות דף ח' דקאמר אליכא דעולא התם תינח היכא דנשא מת ואח"כ נשא חי דמגו דאשתרי איסור אשת אח אשתרי נמי איסור אחות אשה וכו' ורבא אמר שם ערוה גופה לא צריה קרא וכו' הר"י בתוס' דלרבא לא אמרינו הואיל ואשתרי גם בנשא מת ואח"כ נשא חי משום דרק גבי בעל קרי דשם טמאה אחת היא הוא דאמרינו הואיל ואשתרי וכו' אכל ה"א בשני שמות לא אמרינו הואיל ואשתרי וע"ש ומעתה חזינו דהסוגיות חלוקות לענגן שני שמות אי אמרינו בהו הואיל ואשתרי וכו' והשתא נחזי אנו גבי חלב טריפה בבהמה טהורה דאיכא למימר הואיל ואשתרי חלב זו כשנעשית חלב בהמה מאיסור אבמה"ח דשייך האיסור אבמה"ח רק בטהורה משא"כ בטמאה דליכא אבמה"ח מפילא אשתרי גם האיסור דטריפה עם האיסור אבמה"ח חסד וס"ד דצא הנה נאסר מפלל הטמאים חלב טריפה דאדרבה דהוי ס"ד דתהי' שרי מפח

הואיל וְאִשְׁתֵּרִי הִחֲלַב דְּטְהוּרָה מְכַלְל הָאִסּוּר אַבְמָה"ח אִשְׁתֵּרִי נְמִי אִסּוּר טְרִיפָה וְהִשְׁתָּא י"ל דְּהָכִי פִי' דְּבָרֵי הַש"ס דְּבְכּוֹרוֹת דִּסְד"א דְּחֲלַב דְּבִהְמָה טְהוּרָה שְׂרִי דְּטַמְאָה נְמִי לִישְׁתֵּרִי לְכּוֹן אֶצְטְרִיף הֶנָּה דְּרִשָּׂא לְאַסּוּר חֲלַב טַמְאָה דְּאִי נְמִי דְּחִימָא לְדַחּוֹת דְּרַק בְּחֲלַב טְהוּרָה הוּא דְּאֶקִּיל רַחֲמָנָא לְהַתִּירָה מְכַלְל הָאִסּוּר אַבְמָה"ח מְשׁוּם דְּשִׂאנִי אַבְמָה"ח דְּקִיל דְּיֵשׁ הִיתֵר לְאִסּוּרוֹ בְּשַׁחֲיטָה וְא"כ אִין לְלַמּוּד מְמַנּוּ קוֹלָא לְעַנְנּוּ חֲלַב טַמְאָה וּכְמוֹ דְּקֶאָמַר הַש"ס בְּחֻלְיֵי הַנְּ"ל דְּטְרִיפָה לִישְׁתֵּרִי וְלֹא תַהֲיֵה אִסּוּרָה מְכַלְל הַטַּמְאִים וּמִטַּעַם דְּנִימָא הוּאִיל וְאִשְׁתֵּרִי כְּנ"ל וְהִשְׁתָּא הִיכִי שְׁמַעֲיָנּוּ מִהַטַּמְאִים הָא דְקִי"ל דְּחֲלַב טְרִיפָה אִסּוּרָה וְא"כ מ"נ אֶצְטְרִיף גְּמַל לְרַבּוּי דְּא"נ דְּחִימָא דְּיֵשׁ לּוֹמַר דְּלְטַמְאָה לֹא אֶצְטְרִיף קְרָא דְּהוּי בְּכַלְל הַטַּמְאִים דְּלֹא הוֹתֵרָה מְכַלְל כֹּל שְׂאֵר חֲלַב טְהוּרָה כְּנ"ל מ"מ חֲלַב דְּטְרִיפָה לִישְׁתֵּרִי וְלָמָּה קִי"ל דְּאִסּוּרָה מְשׁוּם הַטַּמְאִים וְהָא בְּחֲלַב טְהוּרָה טְרִיפָה הוּי ס"ד אַפְתִּי לְמִישְׂרָא חֲלָבָה מִטַּעַם דְּנִימָא הוּאִיל וְאִשְׁתֵּרִי וְלָכּוֹן שְׂפִיר אֶצְטְרִיף גְּמַל מ"נ בְּאֵם אִין עַנְנּוּ לְטַמְאָה תַּנְהוּ עַנְנּוּ לְטְרִיפָה לְאַסּוּר חֲלַב טְרִיפָה וְלֹא שְׂמַעֲיָנּוּ אֲתִי קְרָא דְּגְמַל דְּהוּאִיל וְטְרִיפָה וְאַבְמָה"ח שְׂנִי שְׁמוֹת הֵם דְּלִיפָא לְמִימַר הוּאִיל וְאִשְׁתֵּרִי וּכְרָבָא בִּיבְמוֹת הָתָם.

וְהִשְׁתָּא לְפִי פִי' דְּבָרֵי הַש"ס דְּבְכּוֹרוֹת הַנְּ"ל מִיְנוֹשֵׁב הֵיטֵב קוֹשְׁתֵינּוּ דִל"ק תּוּ מֵהֵוּא דְּחֻלְיֵי דְּקֶאָמַר דְּלֹא גְמַרִינּוּ קוֹלָא מִיְנֵיהּ פִּינּוּ דְּחִידוּשׁ הוּא וְכַנ"ל דְּהִשְׁתָּא לֹא מִטַּעַם חִידוּשׁ הוּא דְּקֶאָמַר הַש"ס דְּהוּי הַס"ד לְהַתִּיר הַחֲלַב וְרַק הָעֵיקָר דְּקֶאָמַר מִטַּעַם דְּהוּי הַס"ד לּוֹמַר דְּהוּאִיל וְאִשְׁתֵּרִי הָאִסּוּר אַבְמָה"ח אִשְׁתֵּרִי גַם טְרִיפָה כְּפִדָּא וְא"ש מְדָלָא אֲדַכֵּר הַש"ס לְשׁוֹן חִידוּשׁ גַם לְמ"ד אִיבְרִיָה מִתְפָּרְקִין כְּמוֹ דְּקֶאָמַר לְמ"ד דָּם נֶעְפֵּר וְנַעֲשֶׂה חֲלַב: וְלִפ"ד אֵלֶּה מַה יִּמְתַּק כְּדָבֵשׁ בְּפִינוּ לִישֵׁב גַם קוֹשִׁית הַתּוֹס' דְּש"ס בְּכּוֹרוֹת שְׁם ד"ה רוֹטֵב שְׁהַקְשׁוּ דִל"ל הַטַּמְאִים לְאַסּוּר צִירוֹ וְרוֹטְכוֹ וְכו' תִּפּוּק לִיָּה מִמְשַׁרְת לִיתָן טַעַם כְּעֵיקָר וְכו' וְלְדַבְרֵינוּ יִתְיַשֵּׁב כְּמִין חוֹמֵר דְּהִשְׁתָּא אִי לֹא הַטַּמְאִים דְּאִי מְשׁוּם טַעַם כְּעֵיקָר דְּמִמְשַׁרְת יִלְפִינוּ שְׂפִיר יֵשׁ לּוֹמַר דְּכִינּוּ דְּחֻזִּינוּ דְּחֲלַב טְהוּרָה שְׂרִי הִרִי דְּחֲלַב לֹא בְּכַלְל טַעַם כְּעֵיקָר חָשׁוּב דִּל"ה דּוּמְיָא דְּמְשַׁרְת וְלָכּוֹן הַתִּירָה רַחֲמָנָא וְלֹא נְאַסְרָה מִטַּעַם טַעַם כְּעֵיקָר שֶׁל אַבְמָה"ח וְהִנֵּה אִם לְעַנְנּוּ חֲלַב טַמְאָה הוּי יִלְפִינוּ מְדַרְשָׂא דְּהַגְמַל לְאִסּוּרָא אֲבָל גְּבִי חֲלַב דְּטְרִיפָה דִּל"ה מְצִינוּ לְמִינְסָרָה מְכַלְל חֲלַב טַמְאָה דְּהוּי אֲמִינָא גְּבִי חֲלַב טְרִיפָה שְׂפִיר אֲמַרִי הוּאִיל וְאִשְׁתֵּרִי וְכַנ"ל לְכּוֹן שְׂפִיר אֶצְטְרִיף הַטַּמְאִים דְּהִשְׁתָּא גְּלִי לֹן רַחֲמָנָא דְּכַלְהוּ חֲלַב טַמְאָה וְגַם חֲלַב טְרִיפָה אִסּוּרָה וְכַנ"ל וְהִשְׁתָּא דִּילְפִינוּ מְקַרָא דְּחֲלַב טְרִיפָה ג"כ הוּי בְּכַלְל דְּהַטַּמְאִים שְׂפִיר אֲתִי נְמִי דִל"ק הִשְׁתָּא קוֹשִׁית הַתּוֹס' דְּחֻלְיֵי הַנְּ"ל דְּשְׂפִיר אֲמַרִינוּ דְּגַם צִיר טְרִיפָה לֹא אֶצְטְרִיף קְרָא מִיְנוֹחַד וְנֶאֱסַר מְכַלְל הַטַּמְאִים וּכְמוֹ שְׁחֲלַב טְרִיפָה אִסּוּרָה מְכַלְלָה אִינוּ דִין צִיר טְרִיפָה וְהָבֵן זֶה: וְיֵשׁ לִישֵׁב בְּדַרְוֹ זֶה גַם קוֹשִׁית הַתּוֹס' בְּחֻלְיֵי דָף ס"ד בִּד"ה שְׂאֵם רִיקְמָה דְּכַתְּבוּ הָתָם דְּאֶצְטְרִיף בַּת הִיעֲנָה לְאַסּוּר בִּיצַת עוֹף טַמְא דִּס"ד דְּשְׂרִי דְּכָל בִּיצָה כִּי אַבְמָה"ח דְּמִי וְשְׂרִיא רַחֲמָנָא ה"נ ל"ש וְכו' וְהַקְשׁוּ פִינּוּ דְּבִיצַת הַשְּׂרִי לֹא יִלְפִי מִבִּיצַת עוֹף טַמְא א"כ כִּש"כ בִּיצַת טְרִיפָה וּבְרִישׁ בִּיצָה מְשַׁמַּע דְּבִיצַת טְרִיפָה אִסּוּרָה מְדַאֲוֵרִיתָא מְנ"ל דְּאִסּוּרָה וְלִפ"ד הַנְּ"ל יֵשׁ לּוֹמַר דְּכָל עֵיקָר דְּבַת הִיעֲנָה אֲתִי לְבִיצַת טְרִיפָה דְּלִבִּיצָה טַמְאָה לֹא אֶצְטְרִיף דְּלֹא ס"ד הוּי לְלַמּוּד מִן בִּיצָה טְהוּרָה לְהַתִּירָה מְשׁוּם דִּי"ל דְּרַק אַבְמָה"ח שְׂאִי דְּיֵשׁ הִיתֵר לְאִסּוּרוֹ בְּשַׁחֲיטָה מִשָּׂא"כ טַמְאָה וְרַק בִּיצַת טְרִיפָה פִינּוּ דְּהוּי הַס"ד לְמִימַר הוּאִיל וְאִשְׁתֵּרִי בְּלִידְתָּה הִבִּיצָה מִהָאִסּוּר אַבְמָה"ח אִשְׁתֵּרִי גַם מִהָאִסּוּר טְרִיפָה קַמ"ל בַּת הִיעֲנָה בְּאֵם אִין עַנְנּוּ לְטַמְאָה דְּלֹא

אצטריף קרא לאסור דבלא"ה פל היוצא מן הטמא טמא וע"ש בתוס' תנהו ענין לביצת טריפה וקמ"ל דל"ש הואיל ואשתרי דהוי טריפה ואבמה"ח שני שמות וכאמור.

ומעתה אחר פל הצעה הנ"ל אף אנו נאמר גם כן בנידון החלב של פרה זו המשנת דם הא תינח לענין חלב טריפה שאמרנו דהיינו היכא שהאיסור טריפה הוי איסור מיוחד בפני עצמו הוא דאמרינו דאיתי קרא לאשמועינו דלא אמרינו הואיל ואשתרי ומשום דאבמה"ח וטריפה ב' שמות הם ואולם נחזי אנו בהאי חלב של פרה המשנת דם חי מחזיקין מאיסור אבמה"ח לאיסור טריפה ונמצא שע"י חזקה זו של איסור אבמה"ח מחזיקין לאסור הבהמה שנולדה בה ספק טריפה והשתא דכל עיקר איסורא דטריפה משום איסור אבמה"ח קאתי לכן שפיר שוב יש לדונם כמש"כ התוס' שם ביבמות ולכן אמרינו שפיר הואיל ומצורע דדיינינו להו כמש"כ אחד כמש"כ התוס' שם ביבמות ולכן אמרינו שפיר הואיל ואשתרי האיסור אבמה"ח אל החלב אשתרי נמי אצלה האיסור טריפה שפא רק משם אבמה"ח ולכן שריא החלב: אף הנה מלבד פל הנ"ל נ"ל לדון בהיתר החלב דהנה ברור דדברי הבל"י הא דמצריף בדיקת פיס השתן בשונרים המשתינים דם אף דאיכא הכא ס"ס ספק דלמא לא ניקב הפיס ואת"ל ניקב דלמא הלכה כהמכשירין נקיבת פיס השתן ודעת הרמ"א בסימן ק"י ס"ט גבי נשבר הגף דאיכא ס"ס ספק מחיים ספק לאחר שחיטה ואת"ל מחיים שפא לא ניקבה הריאה וכתב דאע"פ שיש לברר ע"י בדיקת הריאה אין לחוש הרי דבס"ס לא הנצרך הרמ"א בדיקה וע"ש בפ"ד ואולם נראה דבהאי עובדא שלפנינו גם הרמ"א מודה דצריף לברר ע"י בדיקה והוא דנראה לי בדעת הג"ה בטעמא דלא מצריף לברר ע"י בדיקה בס"ס דנשבר הגף משום דבאמת פתב המג"א בא"ח סימן תל"ז סק"ד דהא דלא סמכינן אחזקה בבדיקת חמץ היכא דאיכא כא לברורי דל"ד להא דלא בדיקין אחר פל י"ח טריפות וסמכינן אחזקה דרק גבי י"ח טריפות דמעולם הוי בחזקת הרוב ולא הי' לה מעולם חזקת איסור משא"כ בחמץ דמעיקרא פל השנה הוי בחזקת חמץ הבית ל"מ חזקה של חזקת בדוק לענין דלא צריף לברורי במצוי וע"ש.

ומעתה נלע"ד דרק בנשבר הגף דהוי ספק על הרעותא אם אתרעי פלל דלמא אחר שחיטה נשתברה וכיון דהספק אם יש רעותא שפיר לא יצאה מחזקת הרוב דמעיקרא וכיון שלא יצאה הבהמה מחזקת הרוב שהיה לה קודם לכן לא צריכה בדיקה מדי דהוי אי"ח טריפות דלא הצריכו בדיקה אף דאיכא לברורי מטעם שלא יצאה הבהמה מהרוב שלה ואולם בנ"ד שהרי הרעותא מחיים בהמה זו לפנינו שמשנת דם מחמת פיס השתן שנתקלקל בודאי וא"כ פיון דיצאה הבהמה מפלל החזקה הראשון של רוב בהמות שהרי לפנינו שאתרעי זו ויצאה מהפלל הרוב והשתא אם דאיכא ס"ס לפנינו מ"מ לא מהני לענין דלא צריף לברורי במצוי דל"ד לי"ח טריפות אלא די"ל לכאורה דה"נ ה"ל כמו הספק בהרעותא דלמא מעלמא אתי הדם מחולי הפשר וכי"ב דל"ה רעותא פלל וכיון שפן גם בהמה יש לומר דקאי בחזקתה של הרוב בהמות פשרות.

אברא הא ליתא דאף ה"נ דלהוי רובא הא דלמא מעלמא מפשר וכדומה אתי ואף א"נ דנימא דהוי הפיס השתן קרוב לומר טפי שהדם מפיס השתן אתי וקיי"ל בש"ס ב"ב דף כ"ג דרוב וקרוב הלך אחר הרוב.

ונאשר בְּדַעְתִּי לְבָאָר פֶּאן דְּבָרֵי הַשֵּׁס דְּהֵתָם לְהֵלֵן אִי"ה בְּשִׁלְהֵי הַתְּשׁוּבָה וּא"כ בְּנֹדְאֵי הַיָּכָא לְמִימַר דְּטָפִי אֲתִי מַעְלָמָא מְהִיכֵי דְנִימָא דְאֲתִי מִפִּיס הַשְּׁתָן וְכִינֹן שְׁפֹן לֹא יִהְיֶה צָרִיף בְּדִיקָה.

אַבְרָא הָא לִיתָא לִפ"ד הֶרְמֵב"ן שְׁם בִב"ב דָּף כ"ד בְּהַאי דְקֶאָמַר הַשֵּׁס אֶבְל עֲנִבֵי וּמְצַנְעֵי דְאֶפִּילוּ לִר' חֲנִינְיָה דְאִית לֵיה רֹב וְקָרוּב הֶלֶף אַחַר הָרוּב מ"מ אָסוּר מְשׁוּם דְעֵבְרִי נֹדְאֵי דְמְצַנְעֵי וְכַה"ג לָאו קָרוּב בְּלַחֲוֹד הֵוָה דְהוּי אֶלָּא מְקוּמָה מִמֶּשׁ הֵיָה וְחֻזְקָה פֶּאן נִמְצָא וְכִאֵן הִי עַכ"ל וְה"כ ה"נ בִּנ"ד יֵשׁ נּוֹמַר דְדְמֵי חֲמֵשׁ לְהֵתָם דְכִינֹן דְדָם בְּהַשְׁתַּנָּה בְּפִיס הַשְּׁתָן מְקוּמָם מִמֶּשׁ הֵוָה וְכִאֵן נִמְצָה וְכִאֵן הִי וְגַם דַּה"נ מְצוּי לְהִיּוֹת בְּבִהְמָה הַמְשַׁתְּנָת דָּם רְעוּתָהּ בְּכִיס הַשְּׁתָן וְכִאֲשֶׁר עֵינֵינוּ רֹאוּת בְּכ"ע בְּפֶרָה הַמְשַׁתְּנָת דָּם וּא"כ דְיִינֵינוּ לּוֹמַר בְּנֹדְאֵי דְהֵתָם מִפִּיס הַשְּׁתָן בָּא וְאַתְרַעֵי בְּנֹדְאֵי פִּיס הַשְּׁתָן אֶלָּא שְׁסַפֵּק לָנוּ אִם הֵוָה הַמְפָּה אוֹ הַנְּקָב בְּהַפִּיס מַע"ל עַם לָהּ וְאַת"ל מַע"ל עַד דְלָמָּא הֶלְכָה פְּהַמְכְּשִׁירִין וְלָכֵן בְּס"ס פְּזוּ דְיִצְאָהּ הַבְּהֵמָה מִכָּלל חֻזְקַת הָרוּב בְּהַמּוֹת שְׁפִיר אִיפָּא לְמִימַר דְגַם הֶרְמ"א מוֹדָה בְּזֵה דְאֶמְרִינוּ כֹּל הַיָּכָא דְאִיפָּא לְבְרוּרֵי מְבָרְרִינוּ וְכַדְבְּרֵי הַבִּל"י: אֶלָּא שִׁלְפ"ז לְכַאוּרָה גַם פֶּאן לְעַנְיֵן הַחֲלָב צָרִיכִין אָנוּ נְבָאָר הַדְּבָר דְלָמָּה לֹא נִיחָא דְאִיפָּא לְבְרוּרֵי ע"י שְׁחִיטַת הַבְּהֵמָה אִם נִיכָב פִּיס הַשְּׁתָן אִם לֹא וְהִיכֵי שְׁרִינוּ לְהַחֲלָב שֵׁן פֶּרָה הַמְשַׁתְּנָת דָּם וְנִרְאָה לְבָאָר גַּם אֵת זֶה בְּכֻחַ דְּהִיּוֹתָהּ הַגְּלוּי נִגְלָה לְעֵין כֹּל דְּהַחֲלָב שְׁרִיָּא וְהוּא: דְּהֵנָּה נּוֹדַע דְּבָרֵי הַב"ח הַבִּיאָם הַט"ז בַּה"ח ס' תל"ז סק"ג מַה דְקֶשְׁיָא לִי ע"ד הֶרְ"ן שְׁכ' בְּבִיאוֹר דְּבָרֵי הַשֵּׁס דְרִישׁ פְּסָחִים דְקֶאָמַר בְּעוּ מִינֵי חֶרֶב נִחְמֵן בַּר יִצְחָק הַמְשַׁפִּיר בֵּית לְהַבְּיָרוּ בִּי"ד אֲחֻזְקָתוֹ בְּדוּק אוֹ אֵין חֻזְקָתוֹ בְּדוּק וּפְרִיף מֵאֵי נ"ח נִשְׁיִילִי וּמְשַׁנֵּי דְלִיתִי קָמֹן דְנִשְׁיִילִי וּפִיל' הַדִּין דְמַהֵי נ"מ הֵם הוּא בְּעִיר אֶף אִם יֵהִי חֻזְקָתוֹ בְּדוּק צָרִיף לְשַׁאֲלוֹ וְע"ז הַקְּשָׁה הַב"ח מִנ"ל הָא דְלָמָּא הָא דְפְרִיף לְמֵאֵי נ"מ נִשְׁיִילִי הִינֵנוּ בְּהִיּוֹת בְּעַל הַאִיבְעֵי מְסוּפֵק אִם חֻזְקָתוֹ בְּדוּק אוֹ לֹא וְלָכֵן הַקְּשָׁה מֵאֵי תַבְעֵי לָהּ וְנִשְׁיִילִי אֶבְל לִפ"ח דְמַסִּיק דְחֻזְקָתוֹ בְּדוּק א"צ לְשַׁאֲלוֹ וְע"ז הַקְּשָׁה הַט"ז וְנ"ל וְלִי נִרְאָה דָּאֵם הִי הַפִּיל כֹּן הִי צָרִיף לְהוֹרוֹת לָן הַתַּנָּא בְּעַל הַאִיבְעֵי דִישׁ לוֹ סַפֵּק וּמַש"ה צָרִיף לְמַשְׁאֲלוֹ ע"ש וּלְפַע"ד נִרְאָה בְּהַבִּין דְּבָרֵי הַב"ה דְהִיכֵי כְּנֻנְתוֹ דְלִפִּי הַס"ד שֶׁל הַשֵּׁס דָּאֶף אֵי חֻזְקָתוֹ בְּדוּק מ"מ ל"ה עוֹד חֻזְקָה זוֹ חֻזְקָה טוֹבָה כְּכֹל חֻזְקוֹת דְעֶלְמָא כִּינֹן דְלִדְעַת הַב"ח כֹּל הַבְּתִים בְּחֻזְקַת חֲמִיץ שֶׁל כֹּל הַשְּׁנָה עוֹמְדִים וְהוּי הַס"ד דִּל"ה דִּי בְּחֻזְקָה זוֹ לְחֻזְדָּא בְּמְקוּם דִּיכּוֹל לְשַׁאֲלוֹ וְצָרִיף לְשַׁאֲלוֹ דּוּקָא וְרַב דְהוּי הַסַּפֵּק לְבַעַל הַאִיבְעֵי אִם חֻזְקָתוֹ בְּדוּק אוֹ אֵין חֻזְקָתוֹ בְּדוּק וְע"ז פְּרִיף מֵאֵי כ"ח נִשְׁיִילִי דָּאֶף אִם חֻזְקָתוֹ בְּדוּק צָרִיף לְשַׁאֲלוֹ וּמְשַׁנֵּי דְלִיתָא לְהַאי דְנִשְׁיִילִי וְע"ז רְצָה הַשֵּׁס לְפָשׁוּט לָהּ מֵהוּא דְהַפֵּל נְאֻמִּים וְכו' דְחֻזְקָתוֹ בְּדוּק וּלְפִיכָף ע"י אֲמִירָה דְהֵנִי מוֹעִיל לְעַנְיֵן דַּא"צ לְשַׁאוֹל עוֹד דָּאֵי חֻזְקָתוֹ בְּדוּק לְחֻזְדָּא הוּי צָרִיף לְשַׁאֲלוֹ כִּפִּיל' הַתּוֹס' הֵתָם בְּהַדְּיָה אֶבְל מ"מ בְּחֻזְקָה זוֹ לְחֻזְדָּא ל"ה סְגִי לָן בְּלֹא הַשְּׁאֲלָה אוֹ בְּלֹא אֲמִירָה דְהֵנִי בְּמְקוּם שְׁנוּכַל לְקַיָּמָם אֶבְל לִפ"מ דְמַסִּיק הַשֵּׁס דָּאֵי חֻזְקָתוֹ בְּדוּק א"צ לְאֲמִירָה דְהֵנִי א"כ מִמִּילָא ש"מ דַּס"ל לְהַשֵּׁס לִפִּי הַמְסַקְנָא דְמוֹעִיל הַחֻזְקָה דְחֻזְקָתוֹ בְּדוּק לְחֻזְדָּא כְּכֹל חֻזְקָה דְעֶלְמָא לְעַנְיֵן דַּה"צ לְשַׁאֲלוֹ וְכַדְבְּרֵי הַב"ח מְבֹאָר הֵיטֵב לְמַעְיָן הֵתָם: וּמַעְתָּה לִפִּי הַמְתַּבָּאָר בִּנ"ד דְאִיפָּא ס"ס דְמַטְעָם רֹב דְעַדִּיפָּא מְחֻזְקָה א"כ לֹא מְבַעֲיָא לְדְבָרֵי הַב"ח דְכ' דְהִיכָא דְאִיפָּא חֻזְקָה א"צ לְשַׁאֲלוֹ דַּא"צ בְּדִיקָה אֶף גַּם לְדַהֲרֹן דְכ' דְגַם בְּאִיפָּא חֻזְקָה צָרִיף לְשַׁאֲלוֹ מ"מ זֶהוּ רַב אִם הוּא בְּעִיר אֶבְל בְּדִלִיתָא בְּעִיר לְאֲטְרוּחֵי לְהַאי לְבָדוּק הַבִּית א"צ כְּמְבֹאָר

התם גם לדעת הר"ן ומעתה ה"נ בנ"ד פשיטא דלא מטרחינו לי' לשחוט הבהמה ולבדוק פנים השתן במקום דאיכא ס"ס וכן נמי מבואר באר היטב בהש"ף שם לענין הס"ס הנ"ל ואלו בא דכ"ע דא"צ לבדוק רק פשהוא לפנינו ואין הפסד בדבר אבל בלאו הכי אין להחמיר ולכן גם פאן שאין לפנינו לבדוק לא צריף לשחוט ולבדוק ובפרט שפבר פתב הנו"בי שאין חשוב איכא לברורי רק פשיטא לברר ב' הספקות וכן דליפה לברר כ"א ספק אחד של ניקב פיס השתן א"צ בדיקה והחלב שרי: ועוד נראה דבאמת גם הבל"י לא החמיר לבדוק רק לכתחלה אבל בדיעבד שרי כמו שכתבו האחרונים וענין בפ"מג שגם הוא מקיל בדיעבד בלא בדק בהפ"מ וע"כ נראה דפשיטה דהחלב זו של פרה המשתנת דם שרי ואפי' לכתחלה דמדי דהוי אכל חלב דעלמא דשרי ואף דבהמה לאחר שחיטה צריף בדיקת הריאה על סרכות דשכיחי מ"מ החלב שרינו מחיים וע"כ דה"ט פינו דבדיעבד אם נאבדה הריאה פשיטה א"כ מחיים לגבי החלב חשוב כמו בדיעבד נאבדה הריאה וכן מבואר ברש"י ו"ל להדיה הובא בהר"ן ו"ל בפ"ק קמא דחולין שכתב בטעמא דנאבדה הריאה פשיטה בדיעבד מטעם דאתמול אכלנו מחלבה ועכשיו נחזיקנה בטרופה הרי מבואר כמש"כ דאף דלכתחלה צריף הריאה בדיקה מ"מ פינו דנאבדה הריאה פשיטה החלב מחיים חשוב כמו נאבדה הריאה ולכן שפיר הוכיח רש"י ו"ל מהחלב מדשרינו למיכלה ע"כ דנאבדה הריאה פשיטה בדיעבד הבהמה משום דזו החלב מחיים חשוב פנאבדה בדיעבד הריאה.

וביחוד י"ל לפ"מ שכתבו התום בש"ס פסחים דף ל' בד"ה לשהינהו דכינן דהקדרות של חרם הף אם נימא דיהיו אסורין ואין להם תקנה זה חשוב דיעבד לענין היתר תשמישף לכתחלה וכן שם בדרף כ"ו לענין זוז"ג דכתבו דאי ניחא חדש יומץ מפסיד התנור זה חשוב דיעבד וע"ש ומעתה ה"נ יש לומר פמן דמציכו בש"ס חולין דף ת' גבי סכין של ע"ז מותר לשחוט בה דמקלקל הוא ופי' רש"י דבחי' היתה עומדת הבהמה לג' דברים וע"ש ובפרט פהן בפ"ה העומדת לחלבה א"כ אי נימא דנפסידנה ע"י שנימא לבדוק פיס השתן ע"י השחיטה של הבהמה א"כ אין לה דיעבד גדול מזה ופשיטא שאין להפסיד להבהמה ושרינו לחלבה לכתחלה.

ולא עוד אלהא שאפי' לקנות הבהמה לכתחלה נראה דשרי וכדף שמיצינו שכתב הט"ז בסיון ק"ח סק"ד בשם הת"ח דמקילין לקנות מהעכו"ם דברים המבושלים בכליהם של עכו"ם שאב"י ואף דנו"ט לפגם לכתחלה אסור מ"מ לא חשוב הקני' לכתחלה ולכן פשיטא דשרי לקנות הבהמה המשנתנת דם לחלבה ואף לכתחלה ואין פאן בית מיוחד: סימן לא וגם הנה יעדנו בדברינו הקדום לבאר הנה דברי הש"ס דב"ב שהבאתי והוא בדרף כ"ג הקשו שם התוס' על הא דר' חנינא דקאמר דרוב וקרוב הלף אחר הרוב מאי קמ"ל ר' חנינא מתניתא היא דט' חנויות פולן מוכרות בשר שחוטף ואחת מוכרת בשר נבילה דקאמר ובנמצא הלף אחר הרוב ואף דנמצא קרוב לחנות המוכרת בשר נבילה הרי דרוב עדיף מקרוב.

והנה ראיתי בספר שער הפלף שהקשה על קושית התו' הנ"ל דהרי מהאי דט' חנויות ל"ה מוכח רק ברובא דאיתא קמן דרוב עדיף מקרוב אבל ברובא דליתא קמן דעדיף

מקרוֹב לֹא שְׁמַעְנוּ וְשָׁפִיר אֶתִי ר' חֲנִינָא לֹא שְׁמַעֵינוּ נְמִי הָא דְגַם בְּרוּבָא דְלִיתָא קָמֵן רוּב
עָדִיף מְקָרוֹב וְהִיא קוֹשְׁיָא עֲצוּמָה.

וְאִמְיָנָא לִינְשֵׁיב קוֹשְׁיָתוֹ דְהִנֵּה הִקְשִׁיתִי לִפ"ד הַתּוֹס' בְּחֻלִּין דְּרַף י"א ד"ה מְנָא הָא מְלִתָּא
דְּאֲזֵלִינוּ בְּתַר רוּבָא וְהִקְשִׁוּ שְׁם הַתּוֹס' דְּכִינוּ דְרוּבָא וְחֻזְקָה רוּבָא עָדִיף וּא"כ פִּינוּ דְאַתְנָל'
לְו דְּאֲזֵלִינוּ בְּתַר חֻזְקָה מְמִילָא שְׁמַעֵינוּ דְּאֲזֵלִינוּ נְמִי בְּתַר הָרוּב דְּהִשְׁתָּא בְּתַר חֻזְקָה אֲזֵלִינוּ
מִכַּש"כ דְּאֲזֵלִינוּ ב"ר דְרוּב עָדִיף מְחֻזְקָה וּמֵאִי פְרִיָּה מְנָלֵן דְּאֲזֵלִינוּ בְּתַר רוּבָא וְתִי' דְלִמְאִי
דְּמִפְרֵשׁ רַבִּינוּ חַיִּים דְּהִיא דְרוּבָא וְחֻזְקָה רוּבָא עָדִיף לֹא מְסַבְרָא יְדַעֵינוּ רַק יִלְפִינוּ לָהּ
מִפְרָה אֲדוּמָה מְדַחֲזִינוּ דְּאֲזֵלִינוּ בְּהַ"ר אַרְף דְּאִית חֻזְקָה פְּנִגְד הָרוּב דְּאוּקִי גְבָרָא שְׁמִזִּין
עָלֵיו בְּחֻזְקַת טְמֵא הָרִי דְהָרוּב עָדִיף מְחֻזְקָה וְהִיאָהּ הַשְׁתָּא אֲצִטְרִיָּה לְו מְעִיקְרָא לְדַעַת
דְּאֲזֵלִינוּ בְּתַר רוּבָא מְקָרָא דְּפְרָה אֲדוּמָה דְּרַק הַשְׁתָּא דְּשְׁמַעֵינוּ רוּב מִפְרָה אֲדוּמָה הוּא
דְּאֲמַרִּינוּ דְרוּבָא וְחֻזְקָה רוּבָא עָדִיף וְכַשְׁיְדַעֵינוּ זֶה ע"כ מְמִילָא יְדַעֵינוּ נְמִי דְּאֲזֵלִינוּ אַחַר
הָרוּב הָא אִי לֹא הָכִי אִי מְחֻזְקָה לְחֻזְדָּא אַכְתִּי ל"ה שְׁמַעֵינוּ דְרוּב עָדִיף מְחֻזְקָה וְע"ש אֵלָא
דְּקֻשְׁיָא לִי דְאַכְתִּי לר' חֲנִינָא תְקַשָּׁה מֵאִי פְרִיָּה מִנ"ל דְּאֲזֵלִינוּ ב"ר הָרִי פִינוּ דְּיִלְפִינוּ מוֹהֲל'
הָעִיר הַקְרוּבָה דְּאֲזֵלִינוּ בְּתַר קְרוּב א"כ פִּינוּ דַּס"ל לר' חֲנִינָא דְרוּב וְקְרוּב הִלָּף אַחַר הָרוּב
מְמִילָא יְדַעֵינוּ נְמִי דְּאֲזֵלִינוּ בְּתַר רוּבָא דְּהִשְׁתָּא בְּתַר קְרוּב אֲזֵלִינוּ ב"ר לֹא כַּש"כ.

וְאוּלָּם אֲמַרְתִּי דְּהָא ל"ק דְּהִתְרִוּץ מְבוּאָר וּמוּבָן מְעַצְמוּ דְּגַם פְּאֵן י"ל כַּמַּש"כ הַתּוֹס'
בְּחֻלִּין הֵתֵם דַּעַד פְּאֵן לֹא קְאָמַר ר' חֲנִינָא דְרוּב עָדִיף מְקָרוֹב רַק הַשְׁתָּא בְּתַר דְּיְדַעֵינוּ
מִפְרָה אֲדוּמָה דְרוּבָא וְחֻזְקָה רוּבָא עָדִיף קִים לִיהַ לר' חֲנִינָא נְמִי הָא מְסַבְרָא דְכִינוּ דְרוּבָא
וְחֻזְקָה רוּבָא עָדִיף א"כ הַשְׁתָּא נְמִי דְאַתְנָל' לְו דְּאֲזֵלִינוּ בְּתַר קְרוּב דְּגַם קְרוּב הָנוּי פְּעִין חֻזְקָה
אַבְל לֹא עָדִיף מְחֻזְקָה וּא"כ פִּינוּ דְּאֲמַרִּינוּ דְרוּב עָדִיף מְחֻזְקָה מְמִילָא נְמִי דְרוּב עָדִיף
מְקָרוֹב וְהַשְׁתָּא לִפ"ז ע"כ צְרִיכִין אָנוּ לְדַעַת מְעִיקְרָא הָא דְרוּבָא וְחֻזְקָה רוּבָא עָדִיף מִפְרָה
אֲדוּמָה וְשְׁאֲזֵלִינוּ ב"ר מִן הַתּוֹרָה וְאַח"כ גִּדַּע נְמִי הָא דְרוּב וְקְרוּב הִלָּף אַחַר הָרוּב וּלְפִי"ז
הַשְׁתָּא יֵשׁ לוֹמַר דַּל"ק תּוּ קוֹשְׁיַת הַשְׁעַר הַמְּלָךְ דְּשָׁפִיר מְקַשִּׁים הַתּוֹס' דְּמֵאִי קַמ"ל ר'
חֲנִינָא דְרוּב וְקְרוּב הִלָּף אַחַר הָרוּב מִתְנִיתָא דְּתַשַּׁע חֲנִיּוֹת הִיא דְּמִהֵתֵם שְׁמַעֵינוּ דְּכַנְמָצָא
קְרוּב לְגַבְיִלוֹת מ"מ הִלָּף אַחַר הָרוּב דְּכַשִּׁירוֹת דְּהַשְׁתָּא תּוּ לֹא תְקַשָּׁה עַל קוֹשְׁיַת הַתּוֹס'
דְּאַכְתִּי מֵהִיכָא הָנוּי יְדַעֵינוּ דְּגַם בְּרוּבָא דְלִיתָא קָמֵן דְּעָדִיף מְקָרוֹב דּו"א דַּע"כ שְׁמַעֵינוּ נְמִי
הָא פִּינוּ דְּשְׁמַעֵינוּ מְבַרְיִיתָא זֹו דְּאֲמַרִּינוּ הָא מְלִתָּא דְרוּב וְקְרוּב הִלָּף אַחַר הָרוּב הָרִי ע"כ
דְּשְׁמַעֵינוּ זֶה מִפְּח רוּבָא וְחֻזְקָה רוּבָא עָדִיף דְאַתְנָל' לְו מִפְרָה אֲדוּמָה הָרִי מִהֵתֵם מִפְרָה
אֲדוּמָה שְׁמַעֵינוּ נְמִי בְּרוּבָא דְלִית' קָמֵן דְּכַמוּ דְהָרוּב דְלִית' קָמֵן עָדִיף מְחֻזְקָה כְּמוּ כֵן עָדִיף
מְקָרוֹב וְלָכֵן שָׁפִיר מְקַשֵׁוּ הַתּוֹס' דְּמֵאִי אֶתִי ר' חֲנִינָא לֹא שְׁמַעֵינוּ הָרִי מִהֵתֵם מִמִּתְנִיתָא דַּט'
חֲנִיּוֹת שְׁמַעֵינוּ וּלְפִי"ז מַה יִּנְעֵם לִינְשֵׁיב נְמִי קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' דְּהֵתֵם בְּדַר כ"ד ד"ה וּש"מ
שְׁהִקְשִׁוּ עַל הָא דְקְאָמַר הַש"ס הֵתֵם תְּנִי ר' חֲזִיָּא דָּם הַנְּמָצָא בְּפְרוּזְדוֹר חֲזִיבִים עָלֵיו עַל
בִּיאַת מְקַדָּשׁ וְכו' וְאָמַר רַבָּא ש"מ מְד"ר חֲזִיָּא תְּלַת ש"מ רוּב וְקְרוּב הִלָּף אַחַר הָרוּב
וּש"מ רוּבָא דְאוּרְיִיתָא וְכו' וְהִקְשִׁוּ בַּתּוֹס' דְּהָרִי הֵתֵם פִּינוּ דְּהוּי רוּבָא דְאִיתָא קָמֵן ע"ז
ל"ה צְרִיָּה הַש"ס לְמִזְדֵּק דְרוּבָא דְאוּרְיִיתָא דְּהָרִי קְרָא כְּתִיב אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת וְנִדְחָקוּ
מְאֹד לְתַרְצ דַּע"כ צ"ל דְּחָשִׁיב לִי רוּבָא דְלִית' קָמֵן וְנָה דוֹחַק אַף לְפִי הָאָמוֹר א"ש וּמִינְשֵׁיב
קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' דְּשָׁפִיר הוֹכִיחַ הַש"ס דְּמִדְּמַחֲזִיב עַל בִּיאַת מְקַדָּשׁ וְכו' ש"מ דְרוּב וְקְרוּב
הִלָּף אַחַר הָרוּב וְהַשְׁתָּא דְּשְׁמַעֵינוּ הָא דְרוּב עָדִיף מְקָרוֹב וּמֵהִיכָא שְׁמַעֵינוּ זֶה ע"כ מִפְּח

סבא זו דלא גרע נמי הא מהא דאמרין דרוב עדיף מחזקה ודילפינו לה מפרה אדומה דהשתא דרק מכת ילפותא זו דמפרה אדומה שטעינו דגם רובא דליתא קמו דעדיפא מקרוב דומיא דהתם בפרה אדומה והשתא שפיר קאמר הש"ס ש"מ רוב וקרוב הלך אחר הרוב רובא דאורייתא והיגו דהא בהא תלי דכיון דשמעינו הא דרוב וקרוב הלך אחר הרוב ממילא ש"מ נמי הא דרובא דאורייתא וגם ברובא דליתא קמן וכנ"ל ודו"ק היטב בזה: סימן לב על אודות התולעים הנמצאים בהפכדין אם מותר למכרם אותן הפכדין לעפוי"ם משום שאסורים משום אמ"ח פנראה מפ"י רש"י בחולין בס"פ אלו טריפות בד"ה בשחיטה משתריא וכן פתב הפמ"ג ליו"ד בספ"ד בשפ"ד ס"ק מ"ב דאסירי משום ספק דלמא מעלמא אחי פלישנא דקוקיאני דהיגו התולעים שפכד ושפריאה כפי רש"י דאסורי מטעם דמינם ניים ועיילי ליה באנסיי' ואסירי רק משום שרץ או דלמא דמינה קגבלו וכאידך לישנא דאסירי משום אבמ"ה נכתב הפמ"ג דנ"מ דאי משום אבמ"ה חסור ליתן לב"נ.

וראיתי באחרונים רבים שחתרו למצא היתר למכרם לנכרים ואני בעניו דעתי פנוגה היתר נראה גם לי דשריא למכור הפכדין לנכרים מטעם שאגיד לפ"ד הפמ"ג לא"ח בפתיחה בסדר והנהגות הנשאל והשואל אות מ"ג שכ' דלא מבעי' למ"ד דספיקא דאורייתא רק מדרבנן אסור דפשיטא דלב"נ משרי שרי ואף למ"ד דספק אסור מה"ת מ"מ זהו רק מקרא משא"כ בב"נ י"ל דרק בנדאי איסורהו דאסרה לי התורה ולא בספק עשה והוכחתי פדבריו גם מדברי הא"ח מובא בב"י בא"ח סי' תרמ"א וז"ל לולב הגנוב והגזול יש פוסלים אותו כל שבעה מיהו דוקא לגנוב ולגזול עצמו אבל לאחרים פשר בשאר הימים דמשמע דרוצה לחלק דרק ביו"ט שני הוא דיש חילוק בין גזול לאחר ורק בגזול עצמו אינו יוצא אבל אחר יוצא בו משא"כ ביומא טבא קמא אפי' אחר אינו יוצא בו והוא תמוה טובא כמו שתמה עליו בעל הפפות תמרים דלפ"ד היכי נסיב להו ר"ה עצה להאוננפרי דליגזו אינהו פי היכי דלהוי יאוש בידיהו ושינוי רשות בידייכי דלדברי הא"ח הנ"ל מה מהני דהרי ביו"ט ראשון לא יכלו לצאת בהו ולפעד"נ דא"ש לפי שרש"י ז"ל כתב שם בר"פ לולב הגזול על הא דסתם פותים גזלו ארעמת מישראל נינהו דאינו רק ספק והיגו שגם להפותים הוי רק ספק גזל הקרקע ביזם וכמו שפי רש"י להדיא וז"ל ושמא אותו קרקע מישראל הוי והיגו דספק שמא פעם היה של ישראל הקרקע ולא ידעו הנה פותים מזה וכמו שדייק פן מפ"י רש"י גם בכפ"ת ע"ש והשתא אי נימא דבספק אינו אסור לב"נ אש"ה דדברי הא"ח הכי פירושם דכיון דעשה הגזול העבירה של הגזול הלכך גם האחרים אינם יוצאים ביו"ט ראשון מטעם דהוי המצנה מצה"כ בע פיון שנעשה בי' עבירת הגזול פן דעת הי"א שבא"ח ורק דביו"ט שני שיהא מדרבנן הוא דלא חיישו אמצה"כ בע לגבי האחרים וכמש"כ התוס' בסוכה שם בטעמא דשמואל דלא חייש ביו"ט שני פיון דהוי מדרבנן למצה"כ בע כ"כ פסקו הי"א הנ"ל למשרי ביו"ט שני גבי האחרים עכ"פ מטעם זה דניהו דלהגזול עצמו אסרו גם ביו"ט שני משום מצה"כ בע פן נראה ביאור דברי הא"ח ומעתה שפיר קנסיב ר"ה עצה להאוננפרי דלא לגזו האוננפרי גופיהו פי היכי דלהוי יאוש בידיהו דכותים ושינוי רשות בידיהו דאוננפרי דהשתא ל"ש לאסור משום מצה"כ ע פיד האוננפרי פיון דהוי להפותים גופיהו רק ספק גזול דלדידהו ספק איסור שרי כמש"כ הפמ"ג הנ"ל ונמצא

שלא עשו עבירה ורק דקאמר דבעי היאוש בידיהו של הפותים וש"ר בידיהו של האונופרי לקנן למהוי שלכם ולאפוקי אי הוי גזזין האונופרי גופיהו ואפ"ל אם יאוש הוי קונה מ"מ הוי לגבי הישראל דאסור אצלו גם ספק גזל מצה"כ כפי רש"י ו"ל שם ולכן שפיר קנסים להו ר"ה עצה להאונופרי דשפיר פשר לדידהו גם ביו"ט ראשון פשגוזזין הפותים כיון דל"ש לאסור משום מצה"כ כיון דל"ה פאן עבירת הגזל גם אצל הפותים אמור מעתה לפ"מ שהעלנו כדברי הפמ"ג דבספק אפ"ל לדעת הסוברים דספק אסור מה"ת מ"מ שרי לב"נ א"כ ממילא דגם התולעים שבהפכדין דאסירי רק מספק אמ"הח דדלמא מעלמא אתו אינו רק משום שרץ ורק בשביל הספק דדלמא מינה קגבלו ואסור משום אמה"ח הלכה לב"נ פשיטא דשרי הספק ושרי למוכרם בב"נ שפיר מטעם הנ"ל: סימן לג שאלה בדבר הפלאמין שנמצאו בהם התולעים הנקראים מילבין אם שרי למכרם בתוך התנות לעכו"ם או אם יש לאסור מדין דאין עושין סחורה בדברים האסורים: והנה ראיתי בפמ"ג סימן פ"ד סק"ח ביו"ד שהביא בשם בעל הפר"ח דמתיר לסחור בדברים המאכלים שהמה מתולעים מטעם לפי שאין נותנים יותר בשביל התולעים וכתב הפמ"ג לדחות דברי הפר"ח וכתב דיש לאסור משום דטעמא דאסור לסחור באיסור העומד לאכילה משום דלמא יבא לאכלו וה"ה פאן במאכלים המתולעים יש לחוש פן וכתב דצ"ע על מה מקילין העולם לסחור בדברים המתולעים שפרשו וחרו דהוי ד"ת וע"ש: והנה אנכי מדי שתי מעייני לעיין בדין זה ראיתי דבאמת לפע"ד לענין דינא דיש לדון בזה כהפר"ח ושבוטוב העולם נוהג להקל בזה לסחור בענינים אלו וכפי שאבאר והוא דהנה באמת יש מחלוקת הפוסקים אי הא דאסור לעשות סחורה הוי ד"ת או רק מדרבנן וכנראה להדיא מדברי הש"ס והתוס' דפסחים דף כ"ג דהוי דאורייתא מקרא דשקץ הוא וכו' אף דאיכא גוססאות דגם להתוס' ל"ה רק מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא והנה כתב הב"י בשם הרשב"א בטעמ' דאיסור הסחורה דהוא משום שלא יבא לאכלו ועיין בט"ז ביו"ד סימן קי"ו.

ולכן אמרתי לעיין בי' דהנה באמת לטעם הנה קשה מ"ש דאמרו דבהזדמנו שרי וכן פשוט לא לאכול רק למשום עורות וכדומה שרי והרי בכ"מ איכא פלוגתא בש"ס אי חיישינו לתקלה אי לאו נאף גם א"נ דדיינינו להלכה כמאן דחייש לתקלה מ"מ קשה הרי רובא דרובא דאמרו בש"ס דחיישינו לתקלה בהכי איתניהו בהזדמנו ואפ"ה חששו לתקלה כמו דקאמר הש"ס בפסחים דף ל"ג גבי תרומת תותין וענבים שנטמאו וכו' אמר רבא גזירה דלמא אתי בהו לידי תקלה וכן לקמן התם ובדף כ' ע"ש דאף דהוי רק פגזדמנו שנטמאו בידו אפ"ה איכא חשש תקלה וכן עיין בש"ס שבת דף י"ז דגזרו על גדולי תרומה משום תרומה טמאה ביד פהו דלמא משהי לה בידו ואתי לידי תקלה הרי אף דה"ל פגזדמנו בידו אפ"ה שייך תקלה וכן בש"ס ביצה דף י"ח לענין טבילת פלים גזירה שפא ישא ואתי בהו לידי תקלה אף דהוי רק נזדמן שנטמאו הפלים וכן מבאר מהש"ס יומא דף ס"ו דפריף אי תקלה דהקרה אפ"ל כל רעיות נמי ליחוש לתקלה אף דהתם דאמרו בהו ירעו ל"ה רק ע"ד ההזדמן וכהנה רבות דחיישינו בהו לתקלה אפילו באתי רק על דרך מקרה והזדמן מ"מ חששו לתקלה ועוד דקשיא לי נמי האלא אמרי דחששו לשפא יבא לאכלו רק במקום דלא בדילי מיניה כמו בחמץ דלא בדילי מיניה אינשי כולה שתא ועיין בפסחים דף ו' וכן בפסחים דף י"א ע"א ועיין בתוס' ריש פסחים שכתבו דהא

דלא חששו לבדוק גם בשארי איסורין משום דרק חמץ דלא בדילי וכו' אבל שארי
אסורין בדילי מינייהו אינשי והנה איתא בש"ס ע"ז דף ס"ח דשקצים דמאיסי בדילי
מינייהו אינשי וא"כ היכי אמרו בטעמ' דאסור סחורה בשקצים דאתל' מקרא דשקץ
משום שלא יבא לאכלו וכמו כן בנבלות וטרפות נמי שינה בדילי ומזקק זהירי בהו אינשי
טובא והיכי חששו לשמא יבא לאכלו דהא דמצינו בסימן נ"ז לענין דריסה להשהות י"ב
חודש דחששו לתקלה נלפע"ד דרק התם פיון דאית תקנה להיתר אחר י"ב חודש שפיר
שינה לחוש דלמא אתי לידי תקלה גם בתוך י"ב בחודש משא"כ בשארי אסורין דשינה
בהו בדילי היכי נאסור לסחור בהם מפני חשש שלא יבא לאכלו.

אף שאלולי דמסתפינא הי' נלפע"ד לחדש בבאיור הטעם הנה שפכת הרשב"א דאיסור
הסחורה שלא יבא לאכלו דאינו על דרך תקלה שחששו שישפח ויאכלנו דבאמת גם
בהנהך פל האסורין הנ"ל דשינה בהו בדילי מינייהו אינשי ומזקק זהירו בהו טובא כמו
שקצים ונבלות וטרפות דל"ש בהו לחוש לתקלה מ"מ חששו לסחור בהם ונ"ל דה"ט
דאמרו דמתוך שינגילו עצמם לתת ולשאת עמהם למכרם למאכל חששו שינגילו בהם
טובא בדברים המאכלים הנהם עד שמתוך משאם ומתנם עצמם למאכל יבאו להתרגל בהו
עד שיבאו לאכול מהם ולכן הרחיקו מזה הדרך מלקח במשא ומתן ההוא למכור לאכול
שלא יהי עוקר משאם ומתנם בהו על דרך הנה רק ע"ד הנדמנות או למשוח בהם עורות
אבל לא למאכל שרי משום דאז תו ל"ש החשש ההוא שלא יהיו למדים בהם למכרם
למאכל ויבאו לאכול מהם כמוכר זה היטב ולכן א"ש דהולכין בנה רק בתר פנונת הלב
ומחשבתו ויפה כתב הט"ז שם סק"ד בבאיור דברי הטור גבי צד דגים טמאים עם טהורים
דג"כ שרי פיון שפול עיקר פנונתו אינו רק על הדגים הטהורים לצודן רק אותן אלא
שא"א להיות הטהורים נצודים לחודא ונצודים הטמאים עמהם ולא ניחא ליה בהטמאים
ובתר מחשבתו אזלינן וע"ש ולכן שרי דנ"ל דה"ל גם כן כמו ננדמנו טמאים בידו לסחור
ביחד עם הטהורים אבל לפי שאין עיקר מסחרו בהם רק בהטהורים ל"ש טעם הנ"ל
לומר מתוך שינתרגל בהו להיות עיקר פנונת מסחרו בהם למאכל יבא מהם לאכול דהרי
הכא עיקר פנונת מסחרו רק בהטהורים.

ולא בהטמאים וכן אמרו בהמשנה אין עושין סחורה בנ"ט וכו' היינו היכא דסחורתו רק
בהנ"ט ואידך האסורין בהם גופם לפי שפול עיקר פנונת מסחרו בהאסורין גופם לכן
אסרו ולפ"ז אש"ה דברי הפר"ח שכתב דמותר לסחור במאכלים המתולעים דלית בהו
משום עושה סחורה בדברים האסורין פיון דמצד תקלה ליכא למיחש דשקצים בדילי
מינייהו ורק הטעם דאיסור הסחורה בדברים שמוכרים למאכל משום דחששו שע"י
משאו ומתנו יבא לידי אכילה כנ"ל ל"ש הכא לפי שעיקר פנונת משאו ומתנו אוננו עם
הדברים הטמאים בהשקצים התולעים רק בההיתר שאין נותנים לו ממון בעבור
התולעים פלל ולכן הוי רק כנדמנו ושרי כנ"ל ולכן א"ש דברי הפר"ח לענין דינא היטב
ושבטוב העולם נוהג בהיתר עושה מסחר עם דברים המותולעים מטעם שפיארנו: אלא
דלכאורה לפ"ז ולדבריו של הפר"ח עדיין צריכין אנו להבין דברי הירושלמי בפ"ז
דשביעית ה"ד דאיתא התם ר' יהושע נשא ונתן בהדין מורי"ס שמתערב בו סתם יינם
מטעם דסתם יינם ל"ה רק מדרבנן ובדרבנן שרי לסחור דמשמע הא אילו הוי אסור
מדאורייתא הו אסורין לישא וליתן ואמאי נהרי אינו נמכרין יותר בשביל היין שבתוכם

דמה"ט הוא דְּכַתְּבֵהּ שֵׁשׁ"ה שֵׁם סִימָן קי"ו סקי"ד דְּלֹא אָסְרִינוּ לְמַפְנֵי הַמּוֹרֵינִים מִפְּנֵי סֵתֵם יֵינָם שְׁבִתוֹכֶם דְּאִסּוּרֵי בְּהִנָּאָה מִפְּנֵי שְׂאִינוּ נִמְכָּר הַמּוֹרֵינִים בְּיוֹקֵר בְּשִׁבִיל הֵינָן שְׁבִתוֹכוֹ וּמַעֲתָה מֵה"ט נְמִי יֵהָא שְׂרֵי לִישָׂא וְלִיתָן בְּהִדְיוֹן מוֹרֵינִים אֲפִילוּ הֵוִי הֵינָן ד"ת לְפִי שְׂאִין נּוֹתְנִים יוֹתֵר בְּשִׁבִיל הֵינָן דְּשְׂרֵי לְדַבְּרֵי הַפֶּר"ח שְׁמַתִּיר לְסַחֲוֹר מֵה"ט בְּדַבְּרֵים הַמְתוֹלְעִים לְפִי שְׂאִין נּוֹתְנִים דְּמִים רַק בְּשִׁבִיל הַהִתֵּר וְלֹא בְּשִׁבִיל הַתּוֹלְעִים וְה"נ יֵהִי שְׂרֵי אִפִּי ד"ת לְסַחֲוֹר בְּהִדְיוֹן מוֹרֵינִים וּמִטַּעַם הַנִּלְ וְאוּלָם דְּלֹאֲחַר הָעִיוֹן ז"א דְּהַחֲלוּקִים מְבֹאָר דְּלִטַּעַם שְׂבִיָּאֲרֵנוּ א"ש גַּם זֹאת דְּהָרֵי ה"נ בְּהֵוֹא דְּמוֹרֵינִים הָרֵי לֹא תְלוּי הָעִיקָר בְּקַבְּלַת הַדְּמִים בְּעִבּוּרוֹ אוֹ לֹא וְרַק דְּהָעִיקָר תְלוּי בְּכּוֹנוֹנַת מְסַחְרוֹ דֵּה"נ הָרֵי פִינּוֹן שְׂעִיקָרוֹ שֶׁל הַמּוֹרֵינִים כֶּף הוּא נֶעֱשֶׂה בְּהֵינָן שְׁבוֹ ה"ל כְּפָסִיק רִישָׂא דְּנִיחָא לִיהַּ וְנִיחָא לִיהַּ בְּעֶסְקוֹ בְּכָל הַמּוֹרֵינִים כְּוָלוּ בּוֹ וּבְהֵינָן שְׁבִתוֹכוֹ דְּאִינוּ דוֹמָה לְדָגִים טְמֵאִים וּטְהוּרִים וְלְדַבְּרֵים הַמְתוֹלְעִים דְּלֹא נִיחָא לִי בְּהוּ כְּלָל מִשָּׂא"כ פֶּאֵן פִּינּוֹן שְׂעִיקָרוֹ שֶׁל מוֹרֵינִים כֶּף הוּא נֶעֱשֶׂה הָרֵי נִיחָא לִיהַּ בְּמְסַחְרוֹ בְּהֵינָן ג"כ וְלָכֵן אֵילוּ הֵוִי הֵינָן ד"ת הֵוִי אָסוּר לְטַעַם שְׁכַתְּבָנוּ דְּרַק בְּתֵר מִחֲשַׁבְתּוֹ וְכַוּוֹנַת מְסַחְרוֹ הֵן הֵן הַדַּבְּרֵים: אֵלָּא דְּלִפִּי שְׂאִפְתִּי בְּנִדְיוֹן שְׁלִפְנֵינוּ יֵשׁ לוֹמֵר דְּאִיכָּא חֲשֵׁשׁ תַּקְלָה פִּינּוֹן דְּגַבִּי פְּלִאֲמִין אֵלוּ נְמִי יֵשׁ לוֹמֵר דְּלֹא בְּדִילִי מִיִּנְיָהּוּ אִינְשֵׁי פִינּוֹן שֶׁהִמְלִיב"יִן ע"פ רֹב אִינָם נִיפְרִים לְהִדְיָא וְאִית בְּהוּ חֲשֵׁשׁ תַּקְלָה וְיִאָּסְרוּ לְמַפְנֵי בְּהַחְנוּת וְכַמ"ש כַּהֲפִמ"ג.

וְאוּלֵי דְּרַק בְּכַה"ג כְּתֵב הַפִּמ"ג לְאָסְוֹר דִּל"ש בְּדִילִי וְכו' וְא"כ נוֹכַל לוֹמֵר דְּלִטַּעַם הֵזָה גַּם דְּבָרֵי הַפֶּר"ח עִם דְּבָרֵי הַפִּמ"ג צְדָקוֹ יִחְדְּיוּ דֵּהֲפֶר"ח מִתִּיר בְּגוֹנוֹא דְּבְדִילִי דְּלִיכָּא חֲשֵׁשׁ תַּקְלָה וְהַפִּמ"ג אוֹסֵר בְּכַה"ג דְּאִיכָּא מְשׁוּם תַּקְלָה אַבְּל נִרְאָה בְּרוּר לְעַנְוִן דִּינָא דְּלִטַּעַם תַּקְלָה נְמִי אִין לְאָסְוֹר בַּנ"ד וְאֵלִיכָּא דַּכ"ע מְשׁוּם דְּעַד פֶּאֵן לֹא כְּתֵב הַפִּמ"ג לְאָסְוֹר מִחֲשֵׁשׁ תַּקְלָה רַק בְּתוֹלְעִים שְׁפִרְשׁוּ דְּהֵוִי אִיסּוּר תּוֹרָה הוּא דִּישׁ לוֹמֵר מְשׁוּם דְּלֹא בְּדִילִי מִיִּנְיָהּוּ אִינְשֵׁי אִיכָּא לְמִיחֵשׁ לְתַקְלָה שְׁלֹא יָבֵא לְאֲכָלוֹ מִשָּׂא"כ בְּהִנְיָ מִלְּבִי"ן דִּל"ה רַק סָפֵק פִּירְשׁוּ דִּל"ה רַק מְדַרְבְּנָן וְעֵינָן בַּט"ז ספ"ד סקי"א וּבַפִּמ"ג שֵׁם וְכִינוֹן דִּל"ה רַק סָפֵק פִּירְשׁוּ לֹא חִיִּישִׁינוּ לְתַקְלָה וְשָׁגַם הַפִּמ"ג מוֹדָה בְּכַה"ג דְּשְׂרֵי וְכַמוֹ שְׁמִבְּוֹאָר לְהִדְיָא בְּדַבְּרֵי שֶׁל הַפִּמ"ג בַּסְקִי"ח שֵׁם דְּאוֹסֵר רַק בְּתוֹלְעִים שְׁפִירְשׁוּ וְחִזְרוּ דְּהֵוִי ד"ת וְאִף שְׁהַרְמַב"ם ז"ל פֶּסֶק בַּפ"ח מֵהַל' מְאָכְלוֹת אִסּוּרוֹת דְּגַם בְּסָפֵק דְּאוֹרֵיִתָּא אָסוּר לְסַחֲוֹר נ"ל דַּז"א רַק לְסַחֲוֹר בְּדַבְּרֵים הָאִיסּוּרִים גּוֹפֵם לְמֵאֲכָל וְע"ד מְסַחֲר וְלֹא ע"ד הַהִזְדַּמֵּן דִּישׁ לוֹמֵר דְּאָסוּר מֵה"ת הִיכָּא שְׁכַוּוֹנַת מְסַחְרוֹ בְּהֵם וְכַנ"ל וְלָכֵן אוֹסֵר אֲפִילוּ בְּסָפֵק תּוֹרָה מִשָּׂא"כ בַּנ"ד בְּהִנְיָ דְּבָרִים הַמְתוֹלְעִים דִּל"ש לְאָסְוֹר מֵה"ת דֵּה"ל כְּנִזְדַּמְנוּ וְל"ש רַק חֲשֵׁשׁ תַּקְלָה וְלָכֵן בְּדִילִי אִין לְאָסוּר פִּי אִם בְּנֹדָאֵי ד"ת מִשָּׂא"כ בְּסָפֵק כְּמוֹ בַּהֲמִילְב"יִן דְּהֵוִי סָפֵק פִּירְשׁוּ אוּלֵי גַם הַרְמַב"ם מוֹדָה דְּשְׂרֵי לְמַכְרֵם בְּחַנוּת דְּלִחֲשֵׁשׁ תַּקְלָה לֹא חֲשֵׁשׁוּ רַק בְּנֹדָאֵי ד"ת וְלֹא בְּסָפֵק דְּהֵוִי מֵה"ת לְקוֹלָא לְדַעַת הַרְמַב"ם וְגַבִּי סָפֵק דְּרִיסָה דְּחֲשֵׁשׁוּ לְתַקְלָה י"ל מִטַּעַם שְׁכַתְּבָנוּ לְמַעְלָה דֵּה"נ פִּינּוֹן דְּאֲחַר יב"ח שְׂרֵי יֵשׁ לְחוּשׁ טְפִי לְזִמְן מְרוּבָה דִּיב"ח דְּאֲתִי לִידֵי תַּקְלָה גַּם בְּתוֹף יב"ח אִף דִּל"ה רַק סָפֵק תּוֹרָה: וּמֵאֵד אֲנִי תַּמָּה עַל הַשּׂוֹאֵל וּמְשִׁיב בְּסִימָן מ"ג שְׂרֵאִיתִי שְׁנִשְׂאֵל עַל הַשְּׂאֵלָה הַהוּא וְיִצָּא לְדוֹן בְּדַבְּרֵי הַחֲדָשׁ לְאָסְוֹר לְמַפְנֵי הַפְּלִאֲמִי"ן בְּהַחְנוּת מִפְּחַ דְּבָרִים שֶׁל הַפִּמ"ג הַנִּלְ אִיךָ לֹא עֵינָן בַּהֲפִמ"ג דְּהָרֵי בַּפִּמ"ג שֵׁם מְבֹאָר הֵיטֵב שְׂאוֹסֵר רַק בְּנֹדָאֵי פִירְשׁוּ וְחִזְרוּ הַתּוֹלְעִים דְּהֵוִי ד"ת וְכ"כ בְּהִדְיָא הַפִּמ"ג שֵׁם.

וגם תינהא קחזינא בהשו"מ שיהביא והפמ"ג שכ' שם דהא דאסור לסחור בדבר איסור
היא מה"תוכו" והוא טעות גלוי דהפמ"ג לא פתב זה רק כ' דהא דאין עושין סחורה בדבר
העומד לאכילה והאסור אסור מה"ת דהוי מטעם שמה יבא לאכלו וכו'.

עכ"פ לענין דינא ביארנו יפה דמהראוי לדון להלכה למעשה באותן הפלאמין שנמצא
בהם התולעים שנקראו מילבי"ן דשרי למפון אותן בתוך התנות בלי שום פקפוק והכי
נוהגין: סימן לד הנה המל"מ פ"ד מהל' מעילה הלכה ט' מסתפק בהא דיש מעילה
בקונמות אם הוא דוקא באוסר פירות' על עצמו או על חבירו הוא דאמרי' דהוי דינו
פקדוש דהרי יכול להקדיש פירות' משא"כ באוסר פירות חבירו על עצמו אף דאסור
להנות אפטר דמעילה ליפא פיון שאינו יכול להקדיש פירות חבירו ואפטר הביאני לזה
הספק היא דבהש"ס שהובא ד"ז דיש מעילה בקונמות לא הובא כי אם באוסר פירות'
ונ"ל עוד נסתפקתי באוסר הנאתו אי איפא מעילה מי בעינו שיאסור דבר מסוים או לא
עכ"ד המל"מ וע"ש.

ואמינא בבבאור ד"ז דמקומו יהי מוכרע דהרי שם בש"ס שבועות דף כ"ב על הא דאמר
ר"ע בנשבוע שלא לאכול ואכל כל שהיא חייב אמרו לו היכן מצינו באוכל כל שהיא
שהיא חייב ואמר להם ר"ע וכי היכן מצינו במדבר ומביא קרבן שזה מדבר ומביא קרבן
וענין בתוס' דף כ"א ע"ב שפרשו דכיון דחמור כל כף הלכך דעתו אכ"ש ופריה הש"ס
התם בדף כ"ב על ר"ע ונהרי מגדף וכו' ונהרי הקדש וכו' ונהרי קונמות ומשני קסבר אין
מעילה בקונמות והשתא אי נימא דליכא מעילה בקונמות רק היכא שאוסר את של עצמו
דומיא דהקדש א"כ השתא דשני הש"ס הא דלא תקשה ונהרי הקדש דרק בהקדש הוא
דמחייב קרבן משא"כ בשבועה משום דלא דמי אהדדי כמבואר התם בהש"ס מעתה
תקשה מאי הדר קשיא להש"ס ונהרי קונמות והוצרך לשנות דקסבר אין מעילה בקונמות
הרי יש לומר דרק קונמות שאני משום שאינו מתחייב קרבן רק באוסר את של עצמו
עליו או על חבירו דשפיר דמי בזה כמו הקדש ולהכי שפיר מתחייב קרבן כמו בהקדש
משא"כ בשבועה דמתחייב גם באוסר את של חבירו עליו וכי היכא מצינו כי"ב שמתחייב
קרבן וכן אי נימא דעל דבר שאינו מסוים אינו מחוייב בקונמות קרבן מעילה אבל
בשבועה בכל גונוי שנשבוע עלי ועבר עלי מחוייב קרבן ע"כ ש"מ דאע"ג דאוסר את של
חבירו עליו וכן בדבר שאינו מסוים בכל גונוי ס"ל דיש מעילה בקונמות ולכן שפיר
הצריך הש"ס לשנות דקסבר ריע אין מעילה בקונמות: סימן לה אלא שראיתי בספר
מתנה לוי בחדושויו לש"ס שבועות דף כ"ה שהקשה פיון דפליגי ר"מ ונחכמים אי יש
מעילה בקונמות ואיפא גוססאות בזה מאן מינייהו ס"ל יש מעילה בקונמות או אין מעילה
בקונמות וא"כ קשה בהאי מתני' דכריתות בפ' אמרו לו דף י"ג דתנן התם יש אוכל
אכילה אחת וחייב עלי' ד' חטאות ואשם אחד טמא שאכל חלב והי' נותר מן המוקדשין
וכו' ר"מ אומר אף אם הנה שבת והוציאו בפיו חייב וע"ש דאמאי לא נחשב במתני'
דהתם עוד אשם שני כגון דאמר קונם תמרים וחלב עלי דחל בכולל על איסור החלב
ושפיר איכא עוד אשם מעילות מהשתא דס"ל דיש מעילה בקונמות וע"ש שהצריך בזה
ואמרת' לכאורה דע"כ יהי מוכרח מפת קושיא הנ"ל דבאוסר בקונם את של חבירו על
עצמו ליכא מעילה ומש"ה התם דהוי של מוקדשין וגם דהוי נותר דאסור בהנאה ואינו

שָׁלוֹ וּמִשָּׁה לִיכָא מְעִילָה בְּקוֹנְמוֹת כַּה"ג וּא"כ לְכַאוֹרָה יְהֵא מוּכַח מְזַה אַפְכָא מְמַה שְׁהוֹחֲכֵנוּ דל"ש מְעִילָה בְּקוֹנְמוֹת רַק בְּאוֹסֵר אֶת שֶׁל עֲצָמוֹ וְלֹא אֶת שְׂאִינֵנוּ שְׁלוֹ עַל עֲצָמוֹ.

אֲדָה הַסֵּפֶת וְעֵשָׂה אֲזַנְדָה כְּאַפְרָכְסֵת אֶל אֲשֶׁר הִעִירוּתִי בְּהֵאֵי מִתְנִי דִּישׁ אוֹכֵל וְכוּ' וְאַשֶׁר בְּהִיּוֹת דְּבָרֵי אֵלֶּה בְּנוֹעַם יִתְיַשֵּׁב קוֹנְשֵׁת בְּעַל הַמַּחְנָה לִוֵי וַיְהִיָּה מִמִּילָא נִשְׁמַע דְּגַם הוֹכַחְתִּינוּ דְּלַעֲלֵל בְּרִירָא וְקִיָּמָא כְּאַמּוֹר דְּבָכָל גְּוֹנְנֵי בְּקוֹנְמוֹת יֵשׁ מְעִילָה וְכוּ' לְוְהוּא דְּהֵנָּה הַתּוֹס' הִקְשׁוּ שֶׁם בְּמִתְנֵי דְּכָרִיתוֹת דְּהִיכִי מְחִיבֵי אֲשֶׁם מְעִילוֹת אֲנוּתֵר דְּהוּי א"הֵנ וְלֹא שְׁוֹה מִיָּדִי וְהָא בְּעֵינֵי שׁו"פ בְּמְעִילָה וְתִירְצוּ דְּלֹא דְּמִי לְקַדְוֹשֶׁת דְּמִים דְּהָכָא שְׂאֵנִי דְּכִינּוּ דְּהוּי קְדוּשַׁת הַגּוּף וְחַזִּי לְגַבוּהַ.

וְדְּבָרֵי הַתּוֹס' לִפְעַ"ד הֵן הֵמָּה רַק כְּשׁוֹנִים בְּהַמְשָׁנָה דִּישׁ אוֹכֵל וְכוּ' דְּבָרֵי הַש"ס דְּלִקְמָן בְּכָרִיתוֹת דָּף כ"ג דְּאִיתָא הֵתָם דְּפָרִיף וְהָא יֵשׁ אוֹכֵל אֲכִילָה אַחַת וְכוּ' דְּקַתְנֵי בְּיָה נּוֹחַר וְקַתְנֵי בְּיָה דְּחִיבֵי אֲשֶׁם אֶחָד אַע"ג דְּאִינוּ שׁו"פ א"ל הֵהוּא בְּגִסָּה וְהֵהוּא בְּדָקָה אִי כְּמִי וְכוּ' וּפְיָ רַש"י שֶׁם הֵהוּא בְּגִסָּה פִי אֲכִילָה גִסָּה כְּשֶׁאֲכַל הַרְבֵּה וְאַע"ג דַּא"הֵנ הִיא וְכוּ' דְּהֵאִי כְּמִי חַזִּי לְגַבוּהַ שְׂאֵם עָלוּ לֹא יִרְדּוּ ע"כ.

וְכֹן נִרְאָה דְּפִירְשׁוּ הַתּוֹס' בְּמִתְנֵיתִין דִּישׁ אוֹכֵל כְּפִי רַש"י דְּלִקְמָן הֵתָם דְּבָרֵי הַש"ס שְׁהַבְּאִתִּי: וְאוּלָם דְּלוּלֵי פִי רַש"י וְהַתּוֹס' הִיָּה נִרְאָה לִפְעַ"ד לִישֵׁב קוֹנְשֵׁת הַתּוֹס' הַנ"ל בְּדָרְף אַחַר וְגַם לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַש"ס דְּלִקְמָן הֵתָם בְּכָרִיתוֹת הַנ"ל בְּטוֹב טַעַם וּפְיָ נְכוּן וְהוּא דְּנִלְפַע"ד דְּדְּבָרֵי הַש"ס הַנ"ל אֲמּוֹרִים אֲלִיכָא דְּרַב פְּפָא בְּכָרִיתוֹת דָּף י"ד דְּמוּקִי לְמִתְנֵיתִין דִּישׁ אוֹכֵל אֲכִילָה אַחַת וְכוּ' אֲף דְּבִי"ה כְּעֵינֵי כְּפּוֹתְכַת דְּהוּי שְׁנֵי זְתִים וְקַאֲמֵר כְּגוֹן דְּמִלִּי בְּתַמְרָה וְהַשְּׁלִימוּ לְהַחֲלֵב לְכַחוֹתְכַת בְּהַדִּי הַתַּמְרָה דְּאִיכָא בִּינֵיָהוּ בְּכַחוֹתְכַת וְאַכְלוּ כְּאַחַת וְע"ש.

וְהֵנָּה יְדוּעַ גַּם דְּבָרֵי הַר"ש פֶּהֵן בַּפ"ב מְטַבּוּל יוֹם שְׁפַתְבּ דַּח"ש ע"י תַּעְרוּבוֹת מוֹתֵר וּמַעֲתָה יֵשׁ לוֹמֵר לִפ"ד הַש"ס בְּשִׁבְתָּ דָּף ב"א גְּבִי זַרְק פְּזִיזַת תְּרוּמָה לְבֵית טָמֵא וְכוּ' אִי לְעַנְנֵי שְׁבַת כְּגִרוּגְרוֹת כְּעֵינֵי וְכוּ' לְעוֹלָם לְעַנְנֵי שְׁבַת וְכַגּוֹן דְּאִיכָא פְּחוֹת מְכַבֵּצָה אֲוֹכְלִין וְהֵאִי מְשַׁלְּמוּ לְכַבֵּצָה וְכוּ' מְדַמְצָטְרַף לְעַנְנֵי טוּמְאָה מְחִיבֵי כְּמִי לְעַנְנֵי שְׁבַת הַרִי אֲף דְּלִשְׁבַת כְּגִרוּגְרוֹת כְּעֵינֵי מ"מ אֲמַרִּינוּ מְדַחֲשָׁבָה רַחֲמָנָא לְשִׁיעוּר לְטוּמְאָה אַחֲשָׁבָה נְמִי לְשִׁיעוּר לְעַנְנֵי שְׁבַת וְכִי"ב מְצִינוּ בְּרִישׁ סְנֶפֶה דְּקַאֲמֵר מְגוֹ דְּהוּי דוֹפֵן לְסוֹפָה הוּי דוֹפֵן לְעַנְנֵי שְׁבַת וְכֹן מְצִינוּ כִי"ב גַּם לְעַנְנֵי אִיסוּר אֲכִילָה שְׁכַתְבּ הַרְשָׁבָ"א בְּתַשׁוּבָה בְּיִשׁוּב דְּבָרֵי רַבִּינוּ הַרְמַב"ם בַּפ"ח מֵהַל' מְאַכְלוֹת אִיסוּרוֹת ה"ו דְּהַאוֹכֵל ג"הֵנ שְׁל נְבִילָה אוֹ שְׁל עוֹלָה דְּחִיבֵי שְׁתִּים וְהַקְשָׁה עָלָיו הַרְשָׁבָ"א דְּמוּכַח בְּפָרְק ג"הֵנ דְּלָמ"ד אוֹן בְּגִידִין בְּנו"ט אִין אִיסוּר מוֹקְדָשִׁין נוֹהֵג בּוֹ וְכֹן פְּסַק הַרְמַב"ם דְּאִין בְּגִידִין בְּנו"ט וְא"כ אֲמַאי פְּסַק דְּחִיבֵי שְׁתִּים וְתִירְץ הַרְשָׁבָ"א מְשׁוּם דְּאֲמַרִּינוּ מְגוֹ דְּאַחֲשָׁבָה רַחֲמָנָא לְעַנְנֵי גִיד אַחֲשָׁבָה נְמִי לְבַשָּׁר לְעַנְנֵי עוֹלָה אוֹ נְבִילָה וְכֹן מְצִינוּ הַרְבֵּה כִי"ב וּמַעֲתָה יֵשׁ לוֹמֵר בְּהֵאֵי דִישׁ אוֹכֵל אֲכִילָה אַחַת וְכוּ' לְאַקְוִמָתָא דַּר"פ הַנ"ל דְּמִיָּרִי כְּגוֹן דְּמִלִּי לְהַחֲלֵב נּוֹתֵר בְּתַמְרָה וְהִיָּנוּ כְּגוֹן דַּל"ה בְּהַחֲלֵב נּוֹתֵר לְחַוְדָא פְּזִיזַת וְרַק דְּהוּי בְּיָה מ"מ שׁו"פ דְּחִיבֵי שִׁיעוּר שְׁלָם לְעַנְנֵי חִיּוּב הָאֲשֶׁם מְעִילוֹת וְכִינּוּ דְּהוּי ע"י תַּעְרוּבוֹת עַס הַתַּמְרָה דְּשָׂרִי מְשׁוּם אִיסוּר נּוֹתֵר דַּל"ה שִׁיעוּר שְׁלָם א"כ לִיכָא א"הֵנ וְשׁו"פ הֵאִי פְּלָגָא זִיתָא דְּתַרְבָּא וְכִינּוּ דְּאִיכָא שִׁיעוּר שְׁלָם לְעַנְנֵי הָאֲשֶׁם מְעוֹלוֹת דְּבִשׁו"פ הוּא חִיבֵי שְׁפִיר וְאַף ע"י תַּעְרוּבוֹת וְרַק הָא דְּחִיבֵי

משום חלב ונותר וכו' ה"ט משום דאמרין מגו דחשוב שיעור לעגן האשם אע"ג דע"י התערובות חשוב נמי לעגן חלב ונותר וכו' ואי משום דהשתא דע"כ חשוב שיעור גם לעגן הנותר שוב הנותר אסור בהנאה ולא שו"פ והיכי חייב האשם מעילות דז"א דע"כ דלעגן הא"הג אין לאסור להאי פלגא זיתא דנותר שע"י התערובות דהוי שרי אי לא מטעם מגו דחשיב שיעור לעגן האשם מעילות והשתא אי אמרת סברת אחשבה גם לעגן א"הג דנותר לא יהי מתחייב גם האשם מעילות פינן דאסור בהנאה אין שו"פ וליפא אשם מעילות וע"כ דל"ש להתחייב רק על אכילת נותר מטעם אחשבה פנ"ל אבל לעגן א"הג ליפא למיסר מטעם אחשבה שאלו פו דיהא נאסר נמי בהנאה מטעם אחשבה מגו דחשוב שיעור לעגן האשם יהי חשוב נמי לעגן א"הג דנותר ואף דהוי ע"י תערובות תו ליפא לחייב האשם פנ"ל וא"כ ע"כ דרק לעגן חייב אכילתו שפיר יש להתחייב אף דהוי ע"י תערובות מטעם אחשבה פנ"ל ורק דמ"מ לעגן חייב משום יו"הכ שפיר בעינן השיעור שלם של פכותבות בהדי דתמרה פנון שידוע מה שחידשו דלטעמא דח"ש אסור מן התורה משום אחשבה ל"ה אסור ביוה"כ ח"ש דיוה"כ תליא בניתובי דעתא ובבציר משיעורא לא מיתבא דעתו ועיין בספר ישועות יעקב לא"ח סימן תרי"ב ולכן ה"נ ל"ש לחייבו משום יו"הכ מטעם מגו דאחשבה רחמנא וכו' אם ל"ה שיעור שלם של הפכותבות פינן דרק בניתובי דעתו תליא מלתא לעגן חייב יוה"כ ורק לעגן חייב חלב ונותר וכו' שפיר יש לחייבו על אכילתו מטעם אחשבה וכו' ולפ"ז שפיר יתבארו דברי הש"ס דהתם בכריתות דף כ"ג על הא דפריף מהא דיש אוכל אכילה אחת וכו' דקתני בי' נותר דאסור בהנאה ולית בי' שו"פ ואפ"ה חייב אשם מעילות ע"ז משני שפיר הא בגסה הא בדקה והיינו דמתניתין דיש אוכל וכו' מייירי בדקה דהוי הנותר פחות משיעור מלבד התמרה פאקמתא דר"פ דהשתא משום א"הג ליפא דהוי ח"ש ע"י תערובות דאי מטעם אחשבה מדאחשבה רחמנא לעגן אשם מעילות לשיעור אחשבה נמי וכו' ליפא למיסר בהנאה פנ"ל ורק לעגן חייב אכילת חלב ונותר הוא דמתחייב שפיר מטעם אחשבה וכנ"ל והא בגסה פי' דהוי בהנותר שיעור שלם של פזית וכיון דאסור בהנאה ליפא שו"פ פנ"ל ביאור דברי הש"ס התם דכריתות היטב ומיושב קושית התוס' דכריתות ה"ל והיינו כמש"כ בסמוך דהש"ס דלקמן התם הקשו קושיתו ומשני שפיר כמו שביארנו מלבד פי' התוס' וגם רש"י ז"ל י"ל בבבאור דברי הש"ס כמ"שכ: ומעתה יש לומר דל"ק תו קושית המחנה לוי ה"ל דכיון דקונמות בכל שיהא גם לעגן מעילה למ"ד יש מעילה בקונמות פמבואר בשבועות התם ומעתה בהאי דיש אוכל אכילה אחת וכו' אי הוי חשיב נמי אשם מעילות שע"י קונם וא"כ הרי פינן דקונמות בכל שיהא הוי אמרינן שפיר דהוי נאסר הכ"ש גם לעגן שארי האסורין דחלב ונותר מפח אחשבה דכיון דחשוב לעגן חייב מעילה דקונם חשוב נמי אצל שאר האסורים וא"כ ממילא פינן דהוי חשוב אסור גם אצל חלב ונותר הוי נאסר בהנאה שפיר מטעם נותר פינן דלעגן קונמות דבכ"ש ולא בעינן שו"פ לא אכפת לן מה שהוא אסור בהנאה אצל חייב אשם מעילות של הקונם וכיון שפן ממילא דאזדא חייב האשם האחר של המוקדשין פינן דהוי אסור בהנאה הנותר וליפא שו"פ בהנותר וא"כ השתא מה בצע מה דנחשוב הקא קונם למעילה הרי ס"ס לא יהיה כי אם חייב אשם מעילות אחד של קונמות לחודא ולכן א"ש דל"ק קושית המחנה לוי דליחשב נמי אשם מעילה שע"י קונם דז"א דאילו פו לא יהיה חייב האשם מעילה

שֶׁל מוֹקֵדְשֵׁי קָיִים כַּנִּל וְלִכְּנֵן שְׁפִיר דְחֻשִׁיב מִתְנִיתִין רַק הָאֲשֵׁם מְעִילָה שֶׁל הַמּוֹקֵדְשֵׁי
לְחֻדָּא וְאִ"כ מְמִילָא דְלִיכָא סְתִירָה לְדְבָרֵינוּ הַנִּל דְשְׁפִיר אֲפֻשִׁיט לֵן סְפִיקוּ שֶׁל הַמִּלֵּל
מֵהֵוּא דְשְׁבוּעוֹת דְבְּכָל גְּוֹנֵי אֲמָרֵינוּ דִּישׁ מְעִילָה בְּקוֹנְמוֹת וְאֲפִי בְּאוֹסֵר שֶׁל חֲבִירוֹ עַל
עֲצָמוֹ וְאֲפִי דְבָר שְׁאִינוּ מְסוּגִים כַּנִּל: וְלִפִּי דְהַנִּל אֲנֻדָּא גַם קוֹשְׁיַת מְהָרִים מִינֵן בְּשֵׁם
חֻכְם אֲחָד שְׁהַקְשָׁה עַל מִתְנִיתִין דִּישׁ אוֹכֵל וְכוּ' דְקָאָמַר ר"מ אִף אִם הִי שְׁבַת וְהוֹצִיא
וְהַקְשָׁה מֵהֵוּא דְשְׁבַת דָּף ע"ה כֹּל שְׁאִין פֶּשֶׁר לְהַצְנִיעַ וְכוּ' לְאֲפוּקֵי מְאִי וְכוּ' ר"ע חוֹמֵר
לְאֲפוּקֵי ע"ז מ"ד דָּם גְּדָה כַּש"כ ע"ז וְפִי רִש"י דְאֲסוּרֵי הַנֶּאֱדָה נִיגְהוּ וְצָרִיף לְאֲבָדֵן וְלִיכָא
מִשׁוּם הוֹצָאָה ע"ש וְלִכְּנֵן הַקְשָׁה בְּהֵאִי חֵלֶב וְנוֹתֵר דְאֲסוּר בְּהַנֶּאֱדָה וְטַעוֹן שְׁרִיפָה הִיכִי שְׁרִיף
לְחֻיָּבֵי מִשׁוּם הוֹצָאָה וְלִפִּי דְלִק"מ כִּינֵן דְבְּאֲמַת לֹא נֶאֱסַר בְּהַנֶּאֱדָה כֹּלל כִּינֵן חֵל"ה כִּי אִם
ח"ש ע"י תַּעֲרֻבוֹת דְשָׁרֵי וְכַנִּל וְדו"ק הֵיטֵב בְּכָל זֶה: סִימָן לוֹ לְכַבּוֹד אֶהְיֵי אֲחִי י"ג
ה"ה הֶרֶב הַה"ג הֶחֱרִיף וּבָקִי וְכוּ' כַּש"ת מו"ה יִצְחָק הַלְוִי אִישׁ הוֹרְוּיָן נִי הַאֲבֻד"ק
זְרָאוֹנָא יַע"א הִנֵּה רְאִיתִי בְּסִפְרָךְ ע"ד הַשְּׂאֵלָה אֲשֶׁר נִשְׂאֵלָה לְפָנֵינוּ מְדִי לְכַתְּיָנוּ יַחַד
בְּדָרְךָ רֵאזְדָּאל מֵאֵת הֶרֶב הַגְּדוֹל אֲבֻד"ק הַנִּל בְּנִידוֹן הַתִּינוּק שְׁחֵלָה כֹּל גּוֹפּוֹ וְל"ה יְכוּלִין
לְמוּלוֹ בְּשַׁעְתוֹ ע"י חוֹלֵי הַגּוֹף וְשׁוּב הוֹסֵר מְעֵלְיוֹ הַחוּלִי רַק שְׁנִשְׂאָר עוֹד מְעַט כָּאֵב בְּעֵינָי
וְנִסְתַּפֵּק הֶרֶב הַנִּל אִיף נִחְשׁוּב הַזֵּי יָמִים שֶׁל הַבְּרָאָתוֹ דְצָרִיף לְהַמְתִּין אִם דִּי מִיּוֹם הוֹסֵר
מֵהַתִּינוּק הַחוּלִי מְסוּנָן אוֹ מִיּוֹם שְׁנִתְרַפָּא לְגַמְרֵי הֵינֵנוּ מִיּוֹם זֶה אַחַר שְׁהוֹסֵר מְעֵלְיוֹ כָּאֵב
עֵינַיִם מִכֹּל כִּינֵן דִּי"ל דְכָל עוֹד שְׁלֹא נִתְרַפָּא לְגַמְרֵי עֲדִינֵן לֹא יֵצֵא תְּכַלֵּל הַחוּלִי הַמְסוּנָן
שֶׁהִי לָהּ וְרְאִיתִיכִי הַעֲלִיתִי שֵׁם לְדוֹן בְּזָה דְדִי לְחֻשׁוֹב הַזֵּי יָמִים מִיּוֹם שְׁהוֹסֵר מְעֵלְיוֹ הַחוּלִי
מְסוּנָן וְלֹאֲשֶׁר כִּי לְבִי לֹא כֵן יִדְמָה וְאֲנִי לֹא כֵן עֲמָדִי בְּדִין זֶה לְכֵן אֲמַרְתִּי אֲצֵא לְקִרְאָתְךָ
לְשַׁחַר פְּנִיךָ וְאֲחֻזָּה דְעֵי אִף אֲנִי בְּזָה וְהִנֵּה רְאִישִׁית דְבָרִיךָ אֲשֶׁר רְצִיתָ לְהַבִּיא גִילּוּי לְדִין
זֶה מֵהֵוּא דְעֵין שְׁמֵרְדָה שְׁמוֹתֵר לְכַחוּל בְּשְׁבַת דְשׁוֹרְרִינָא דְעֵינָא בְּאֲבֻנְתָא דְלִיכָא תְּלִיא
וְקָאָמַר הַתָּם הַש"ס בַּע"ז כ"ח וְבִיצָה כ"ב כַּגוֹן מְאִי אֲר"י כַּגוֹן רוּרִי דוֹצָא וְכוּ' וְתַחֲלַת
אֲוֹכְלָא לְאֲפוּקֵי סוּף אֲוֹכְלָא וּפְצוּחֵי עֵינָא דְלֹא עַכ"ד הַש"ס וְאֲמַרְתָּ דְמִזָּה חֲזִינֵן דְבְּנִשְׂאָר
רַק מְקַצָּת חוּלִי עַל עֵינָיו דְאֲסוּר לְמַכְחַל עֵינָא בְּשְׁבַתָּא וְלֹא אֲמָרֵינוּ דְלֹא יֵצֵא מִכֹּלל הַסְפָּנָה
וְה"נ בַּנ"ד הוֹכַחַת דְדִי לְחֻשׁוֹב הַזֵּי יָמִים רַק מִיּוֹם הוֹסֵר הַחוּלִי הַמְסוּנָן וְלֹא אוֹכֵל לְהַבִּין
דְעַתָּה דְשֵׁם לֹא אֲמָרֵינוּ רַק דָּאִין מְהָרְאוּי לְחֵלֶל שְׁבַת לְהֵאִיר עֵינָיו בְּכַחוּל מֵאֲחַר דְלִיכָא
שׁוּם צַד סְפָנָה וְלִכְּנֵן דִּינָא דְצָרִיף לְהִיּוֹת שׁוֹא"ת וּמְמִילָא אֲנוּ אִין לְנוּ לְחוּשׁ שַׁע"י שְׁנִמְנַע
מְלַכְחוּל הַיּוֹם יָשׁוּב לְסְפָנָה דְהָרִי לְפָנֵינוּ דִּיֵּצֵא מִכֹּלל הַחוּלִי שֶׁל סְפָנָה מִשְׂא"כ לְעַשׂוֹת
בְּיָדַיִם עֲנִין הַמִּילָה הַקְשָׁה מְאֹד שַׁע"כ אִיכָּא חֻשׁ גְּדוֹל שְׁיָבֵא לִידֵי חֵלְיוֹ הַמְסוּנָן ח"ו
וְהָרִי גַם בְּלִית לִי רַק מִיְחֻזֵּשׁ כֹּל דָּהוּ וְל"ה חֲלַצְתוּ חֲמָה כֹּלל דִּינָא דְאֲסוּר לְמוּלוֹ בַּעַת
שְׁיֵשׁ לוֹ הַמִּיְחֻזֵּשׁ מְטַעַם דַּע"י הַמִּילָה אִיכָּא חֻשׁ סְפָנָה נְפֻשׁוֹת הָרִי דָּאִף דְלַעֲנֵן שְׁבַת
בְּוֹדָאִי אִין מְחַלְלִין מ"מ לְמוּלוֹ אֲסוּר דְחִיָּשִׁינֵן שַׁע"י שְׁיָמוּלוּ אוֹתוֹ יוֹכֵל לְבֵא לִידֵי סְפָנָה
נְפֻשׁוֹת וְא"כ אִי מִשׁוּם הָא לֹא אֲרִיָּא וּפְשִׁיטָא טוֹבָא הֵכָּא כִּינֵן דְאֲפִתִי אִיכָּא לְמִיְחֻשׁ שַׁע"י
הַמִּילָה יָשׁוּב לִידֵי הַחוּלִי שֶׁל סְפָנָה חֻשְׁבֵּינֵן רַק מִיּוֹם הוֹסֵר הַחוּלִי לְגַמְרֵי וְאֲפִי מְכָאֵב
הַעֵינַיִם וְגַם מְדַבְרֵי הַמְהָרִי"ק בְּסִי רִס"ב שְׁהַבְּאָתָּ פְּלִיאָה בְּעֵינֵי הָרִי שֵׁם מְבֻנָּאָר דִּין זֶה
הֵיטֵב דְאֲפִי נִתְרַפָּא בְּאֲמַצְעַ וְרַק אַח"כ שָׁב אֶל חוּלִי קַצָּת צָרִיכִין לְמַחְשֵׁב מַעַת שְׁהַבְּרִיא
בְּשִׁנֵּי וּמַכַּש"כ בַּנ"ד שְׁלֹא יֵצֵא מִכֹּלל הַחוּלִי לְגַמְרֵי אִפִּי רְגַע א' דְבְּוֹדָאִי צָרִיף לְמַחְשֵׁב
מַעַת שְׁיַבְרִיא גַם מְכָאֵב הַעֵינַיִם שְׁנוּ מְבִלֵי שְׁיִשְׂאָר עֲלֵיו שׁוּם חוּלִי עוֹד וְהוּא לְעֵינַיִם שְׁאִין

מקום לחלק כָּלֵל דְּאֶדְרָבָה דְּהֵתָם קִיל מְפָאן וְאִיפָא ק"ו לנ"ד דְּצָרִיף לְמַחְשָׁב מִיּוֹם הַבְּרָאָתוֹ לְגַמְרֵי וְיֵמָה שְׁפָתְבָתְּ לְהַקְשׁוֹת ע"ד הַמַּהְרֵי"ק וְהַנְּחָת בַּצ"ע מֵהַש"ס גִּיטִין דְּף ע"ב דְּאִיתָא הֵתָם אָמַר ר"ה גִּיטוֹ כְּמַתְנָתוֹ וְכו' אִם עָמַד חוּזַר תָּנַן ה"ז גִּיטָף אִם מִתִּי מַחְוֵי זֶה וְעָמַד וְכו' וְחָלָה נְמַת אוֹמְדִין אוֹתוֹ אִם מְחַמַּת חוֹלֵי הָרָאשׁוֹן מִת ה"ז גִּט וַא"א אִם עָמַד חוּזַר ל"ל אֲנֻמְדָנָא הָרִי עָמַד וְכו' שְׁנִיתָק מַחְוֵי אֶל חוֹלֵי וְהָא הָלָף בְּשׁוּק קַתְנֵי הָלָף עַל מִשְׁעֻנְתוֹ וְהַקְשִׁית דְּלִדְבָרֵי הַמַּהְרֵי"ק מֵה פְרִיף ל"ל אֲנֻמְדָנָא דְּהָרִי צָרִיף אֲנֻמְדָנָא לְעַנְוֹן אִם נְחָלָה אַח"כ דְּבַכָּה"ג אֲמַרִּינֵן שְׁלֵא נְתַרְפָּא מַחְוֵי הָרָאשׁוֹן וְאִינִי מִבֵּין דְּבָרֵי הָלָה גַּם אִם נְחָלָה אַח"כ ב' או ג' יָמִים הָרִי כִּינֵן דְּהוּא עָמַד אַף גַּם אִם נֶאֱמַדְנוּ דַּהִי חָלִיו מַחְוֵי הָרָאשׁוֹן אִינוּ גִּט כְּמִבְּנֹאֵר הֵתָם בְּהַש"ס וַא"כ שְׁפִיר פְּרִיף דל"ל הָאֲנֻמְדָנָא דְּהָרִי אַף דְּמַת מַחְוֵי הָרָאשׁוֹן מ"מ הָרִי עָמַד וְחוּזַר וְיֵמָה שְׁהַבְּאָת מְהַרְמַב"ם לֹא יִדְעָתִי דְּהָרִי מְבֹנָאֵר בְּהַרְמַב"ם דְּלֹא פָּסַק כַּר"ה דְּגִיטוֹ כְּמַתְנָתוֹ וְאֶדְרָבָה מְדַבְּרֵי הַש"ס גִּיטִין מְבֹנָאֵר פְּדַבְּרֵי הַמַּהְרֵי"ק דַּאֲע"פ שְׁהַבְּרִיא בְּאֻמְצַע מ"מ אִיפָא לְמַתְלֵי פְּשַׁנְחָלָה אַח"כ בְּחָלִיו הָרָאשׁוֹן וּבְעֵי אֲנֻמְד לְזֶה גַּם בְּרַש"י בְּכַתְּוֹבוֹת דְּף ל"ג ע"ב גַּבִּי וְנִקְהָ הַמְּכָה וְהָלָף עַל מִשְׁעֻנְתוֹ דְּפִי דְּבַעֲיָנוּ שְׁשָׁב לְבַדְיוֹ וְלֹאִיתְנוּ הָרָאשׁוֹן מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דָּאִם נִשְׂאָר עוֹד בּוֹ שְׁיֻנּוֹי מְאִיתְנוּ הָרָאשׁוֹן שׁוֹב תּוֹלִין מִיתְתוֹ בְּהַמְּכָה הָרִי מְזָה ג"כ קֶצֶת הוֹכָחָה לְנִידוֹן שְׁלַפְנִינוּ וְהִדִּין בְּעֵינֵי בְּרוּר כְּשִׁמְשׁ וְיֵמָה גַּם בְּנִידוֹן הַמִּילָה דְּאִיפָא חֲשַׁשׁ סַפְנַת נְפִשׁוֹת דְּצָרִיף לְהַמְתִּין הוּז' יָמִים מִיּוֹם הַבְּרָאָתוֹ לְגַמְרֵי וְאִפְי' מְפָאָב הָעֵינִים מְפָנִי כְּמָה טְעָמִים הָא' מִטְעַם הַמְּבֹנָאֵר בְּמַהְרֵי"ק הַנְּ"ל שְׁהַבְּאָתִי וְעוֹד שְׁנִית נִרְאָה לִי מְבֹנָאֵר וּמוֹכַח מְדַבְּרֵי הָרַש"י בַּש"ס יְבָמוֹת דְּף ע"א ע"ב בְּהָא דְּאִיתָא הֵתָם ר"פ אָמַר כְּנֵר דְּכָאָב לִי עֵינָא לִינּוֹקָא וְאִתְפַּח וּפִי רַש"י וְאִין נוֹתְנִין שְׁבַעָה יָמִים אֶלָּא לְמִי שְׁחַלְצָתוֹ חֲמָה דְּלַכְאוּרָה ק' חֲדָא דְּמָה אִתִּי רַש"י לְאִשְׁמוּעֵינֵן הָרִי כְּבָר אָמַר שְׁמוּאֵל הָכִי לְעִיל מִינָה דְּרַק לְחַלְצָתוֹ חֲמָה הוּא דְּנוֹתְנִין הוּז' יָמִים וְעוֹד דְּלָמָּה לְרַש"י לְפָרֵשׁ הָכִי דְּוֹקָא בְּלֹא חַלְצָתוֹ חֲמָה דְּהָרִי שְׁפִיר הָנִי מְצִי מִיָּרִי הַש"ס אִפִּילוּ בְּשְׁחַלְצָתוֹ חֲמָה וְשְׁלַפְתּוֹ וְרַק שְׁנִשְׂאָר לוֹ הַפָּאָב הָעֵין וְאִתְפַּח בֵּינִי וּבֵינִי וּמ"מ כִּינֵן דַּהִז' יָמִים כְּבָר עָבְרוּ כִּינֵן דְּחֲשְׁבִינֵן מִשְׁלַפְחוֹ חֲמָה לְכֵן מְלִין אוֹתוֹ הַיּוֹם אַחַר דְּאִתְפַּח מְפָאָב עֵינָיו וְע"כ דְּרַש"י ז"ל בְּדַבְּרֵי הַקְּדוּשִׁים דִּינָא דִּידֵן אִתִּי לְאִשְׁמוּעֵינֵן דְּאִי הָנִי כָּאֵן חַלְצָתוֹ חֲמָה וְאִפְי' מְקוֹדֵם לְכֵן הִנֵּה מְהִרְאוּי לְחֲשׁוֹב הוּז' יָמִים מִיּוֹם הַבְּרָאָתוֹ מְפָאָב הָעֵין וְלָכֵן יָפָה כ' דְּהוּא כְּגוֹן דְּכָאָב לִי עֵינָא מִיָּרִי רַק חַלְצָתוֹ חֲמָה מְעִיקְרָא דְּרַק בַּכָּה"ג בְּשְׁלֵא חַלְצָתוֹ חֲמָה כָּלֵל הוּא דְּאִין נוֹתְנִין הוּז' יָמִים לְכָאִיב לִיהַ עֵינָא וְאִתְפַּח מִשְׁא"כ בְּשְׁחַלְצָתוֹ חֲמָה מְקוֹדֵם שְׁפִיר נוֹתְנִין ז' יָמִים וְחֲשְׁבִינֵן לְהוּ מִיּוֹמָא דְּכָאִיב לִיָּא עֵינָא וְאִתְפַּח: וְנִלְע"ד עוֹד דְּלוֹ יְהָא רַק מִיעוּט הָאִי חֲשַׁשָּׂא דְּשָׂמָא אַחַר שְׁנִשְׂאָר לוֹ כָּאָב הָעֵין לֹא יִצָּא מְכָלֵל חָלִיו מְסוּכָן מ"מ כִּינֵן דְּקִי"ל דְּאִין הוֹלְכִין בְּפִקּוּם נְפִשׁ אַחַר הָרוּב וְכָל סַפְק נְפִשׁוֹת לְהַקְל לְכֵן בְּוֹדָאִי דִּינִינֵן דְּנוֹתְנִים לוֹ הוּז' יָמִים מִיּוֹם שְׁנִתְרַפָּא מְכָל וְכָל בְּאֻנְפֵן שְׁיִצָּא בְּוֹדָאִי מְחַשַׁשׁ חוֹלֵי מְסוּכָן וְעֵינֵן בְּרַא"שׁ שְׁבַת דְּף קל"ז לְעַנְוֵן מְעַל"ע דְּקָאֵמַר הַש"ס דְּחֲשְׁבִינֵן הוּז' יָמִים מִיּוֹם הַבְּרָאָתוֹ מְעַל"ע וְעַדִּיף יוֹם הַבְּרָאָתוֹ מִיּוֹם הַנְּוֹלְדוֹ דְּלֹא הִנְצָרְכָה הַתּוֹרָה מְעַל"ע וּבְיּוֹם הַבְּרָאָתוֹ בְּעֵינֵן מְעַל"ע וּפִי הָרַא"שׁ הַטְעַם דְּכִינֵן דְּסַפְק נְפִשׁוֹת הוּא יְהִיבֵן לִיהַ הוּז' יָמִים מְעַל"ע וְלָכֵן נִלְע"ד לְעַנְוֵן דִּינָא בְּרוּר דִּישׁ לְחֲשׁוֹב הוּז' יָמִים מִיּוֹם שְׁנִתְרַפָּא לְגַמְרֵי: סִימָן לוֹ שְׁאֵלָה לְעַנְוֵן שְׁנֵי מוֹהֲלִים בְּשַׁבָּת אִם בְּיָדֵינוּ לְהַתִּיר לְמוֹל ע"י שְׁנֵי מוֹהֲלִים בְּשַׁבָּת אִם לֹא: הִנֵּה רְאִיתִי מְבוּכָה בֵּין גְּדוּלֵי הָאֲחֵרוּנִים מִר אָמַר הָכִי וּמִר אָמַר

הכי והנה בעל הנו"בי מה"ת סימן כ"ב לא"ח החזיק ביד הרמ"א דשרי למויל ע"י שגוי מוהלים בשבת דומיא דמצוינו בקרבנות בשבת שהיה זה שוחט וזה זורק ומקטיר וה"ה נמי במילה שרי ע"י שגוי מוהלים שזה מל וזה פורע וע"ש שהביא דברי הרש"ל ב"ם של שלמה ביבמות בפרק הערל סימן ג' וכו' הנו"בי על הרש"ל בזה"ל שהפריז על המדה לומר שאפי' חיוב פרת יש על המוהל פשאינו פורע בשבת ומה דאמרנו בשבת בפרק ר"א דמילה שאם לא הלקט מצי אומר אנא עבידנא פלגא דמצונה התם במל ופרע רק שנסארו ציצין המעפבין ואף שמעפבין מ"מ עבד עכ"פ פלגא דמצונה משא"כ במל ולא פרע לא עשה מצונה כלל רק הפורע הוא העושה ולכן חייב הראשון פרת כי אפי' חצי מצונה לא עבר ע"כ דברי הרש"ל וע"ש בנו"בי מה שהרבה לתמוה על דברי הרש"ל שחייב פרת להמל שלא גמר הפריעה וגם שלפע"ד נראין דברי הרש"ל תמוהים ואמינא להוכיח דאין לדון על המל שלא פרע באיסור תורה ואביא גם אני בשנא אהבתי דברי חכמים הקדושים והטהורים ראיות ברורות מדברי הש"ס ותנו עדיהן ע"ז על מל ולא פרע בשבת שחלילה לדונו בהפרת ואביא ראשית: דהנה בש"ס שבת דף קל"ג איתא גבי מילה בצרעת אומר מר בשר אע"פ שיש שם בהרת ימול דברי ר' יאשי' ופריה הא ל"ל קרא דבר שאינו מתפוגג הוא נדבר שאינו מתפוגג מותר אומר אפי' לא נצרכ' אלא לר"י דאמר דבר שאינו מתפוגג אסור וכו' ופריה ואביי אליבא דר"ש האי בשר מאי עביד ליה וכו' אומר רב משרשיא באומר אבי הבן לקוץ בהרת בנו מתפוגג ופריה ואי איכא אחר לייעבד אחר וכו' דאמר ר"ל וכו' כל מקום שאמה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וינדחה ל"ת ומשני דליכא אחר עכ"ד הש"ס והנה קשיא לי דמה פריה הש"ס ואי איכא אחר לייעבד אחר ובשר ל"ל הרי פינו דמצות הבן על האב ומחוייב האב למויל בנו בתחלה פדילפינו בקדושין דף כ"ט ע"א מקרא וא"כ אצטריה בשר לעגנו האב גופא שיוכל לקיים מצות מילה בצרעת אצל בנו זה דאי משום דגם ע"י אחר ע"י שיהיה האחר שלוחו של האב דשלוחו פמותו הרי זה האב יכול לקיים המצונה דזה אינו דהרי פינו דהשליח ל"ה בר חיובא פינו דאצלו ליכא איסורא שאינו מתפוגג ה"ל כדמצוינו בעלמא שכתבו התוס' בקדושין דף מ"ג ובב"ק דף ע"ט דהיכא דהשליח שוגג יש שלד"ע והמשלח חייב וא"כ ש"ס יהיה האיסור קציצת הבהרת על האב ושפיר אצטריה בשר לרבות דשרי האב או ע"י שלוחו למויל מילת בנו בבהרת ומאי פריה דליעבד אחר ואמרתי די"ל דמ"מ פריה הש"ס שפיר דליעבד אחר.

דכיון דקיי"ל דמל ולא פרע כאלו לא מל וא"כ הוי עיקר מצות מילה הפריעה שע"י נגמרה המצונה והבן נמול בשלמותו וכש"כ פלם וא"כ שפיר קאמר דכול האחר שאינו שליח האב לעשות החיתוף בבהרת הבן והאב יעשה הפריעה ושפיר יתקיים מצות המילה של בנו ע"י הפריעה והאחר לא יעשה איסור קציצת הבהרת לפי שאינו מתפוגג ולכן שפיר פריה דיש עצה ע"י אחר ולאו אצטריה בשר להתיר מילה בבהרת ואולם אי נימא דבשבת אסור ע"י שגוי מוהלים ולדברי הרש"ל איכא חיוב פרת אצל החותף ולא פורע כנ"ל א"כ אפתי תקשה על הש"ס דפריה ואי איכא אחר לייעבד אחר ואמאי אצטריה בשר לר"ש הא שפיר אצטריה בשר לעגנו מילת בנו בבהרת בשבת שיוכל לקיים האב המצונה שהוא למויל את בנו בשבת דהשתא ע"י אחר לית לי' עצה ותחבולה שהאחר אינו רשאי לעשות החיתוף לחודא בשבת וא"כ תצטריה בשר לרבות האב שצריה לעשות רק שניהם

כ"א החיתוף והפריעה בשבת שיכול לקיים המצנה שפיר בשבת וא"כ למה פריך הש"ס דליעבד אחר ואלא ע"כ ש"מ שגם בשבת שרי האחר לעשות החיתוף לחודא והאב יעשה פריעה כנ"ל וא"כ ל"ה אצטרף בשך ואי איכא אחר ליעבד אחר החיתוף בבהרת והאב מקיים המצנה ע"י הפריעה שפיר ואפ"ל בשבת כנ"ל: ועוד נ"ל ראיה מדברי הש"ס פסחים דף ע"ב דקאמר לא נחלקו ר"א ור"י על שהיו לו שני תנזקות אחד למול ע"ש וכו' ושכח ומל את של ע"ש בשבת דחייב על מה נחלקו וכו' אמרי דבי ר' ינאי רישא כגון שקדם ומל של שבת בערב שבת שלא נתנה שבת לדחות וע"ש בתוס' שכתבו דהוי מצי לפלוגי בדידן' גופא בין קדם ומל ללא קדם אלא דנקט רבותא וכו' ורישא נמי קמ"ל רבותא מה דנקט ערב שבת דאף דעשה מצנה חייב פיון שלא נתנה שבת לדחות ע"ש והשתא אי גימא כדברי הרש"ל דמל ולא פירע אסור וחיוב פרת הוי להש"ס לאשמענו רבותא דאפילו כבן אחד ובמל הבן של אותה השבת גופא נרק ששכח לעשות הפריעה ולח ה"ל רק חיתוף ואף דניתן שבת לדחות אצל מילה זו מ"מ פיון דלא נתן לעלות על מצנה באותה חיתוף וחיוב החותף אפ"ל לר"י אלא ע"כ ש"מ גם מזה דלא נתן לעלות על הדעת לחיובו פרת ואמרינו דכיון דגלי התורה ביום ואפ"ל בשבת דשרי למול בשבת א"כ הרי שגם התחלת המילה דהיינו החיתוף הוי בהיתר גמור שהתורה שריא לי' לעשותה לפי שא"א להיות הפריעה של האחר בלתי החיתוף שלו וא"כ אחר שיעשה האחר פריעה הרי ה"ל החיתוף בהיתר גמור למפרע פיון דכל מלאכת המילה בשבת מלאכה המותרת היא דשפיר דמי לכל הקרבנות דמקריבין בשבת דשרינן הקרבה ואפ"ל ע"י פמה אנשים דזה שוחט וזה מקריב וחינו משום דכל ענין מצות הקרבה דשרי בשבת הוי מלאכת היתר ומלאכת היתר שרי לעשות ואפ"ל ע"י פמה בני אדם כמו באדם אחד וכמש"כ הרמ"א וגם לא זכיתי להבין החילוק שכ' הרש"ל בזה הוא דשבת כפ' ר"א דמילה בין ציצין המעכבין דרק התם במל ופרע שפיר עבד פלגא דמצנה משא"כ במל ולא פרע דמאי בינייהו הרי כמו במל ופרע פיון דנשאר ציצין המעכבין ולא יצא עדיין המצנה וא"כ פיון דזה חשוב מ"מ פלגא דמצנה כמו כן במל ולא פרע חשוב נמי פלגא דמצנה עכ"פ פיון דא"א לפריעה בלי החיתוף ושיבא כמו בציצין המעכבין דא"א להלקט בלי המילה שעשה מקודם ולכן נלע"ד דגם החיתוף לחודא כל דא"א להתקיים מצות המילה מבלעדו חשוב פלגא דמצנה ושפיר קאמר הש"ס בשבת דמצי למימר אנא עבידנא פלגא דמצנה פיון שעשיתו בהיתר ל"ש למחייבה פרת על שלא גמר: אלא לפי שראיתי בספר שאגת אריה סימן נ"ט שהאריך אף הוא לענין מילה ע"י שני מוהלים בשבת לומר דרבוני' בגברא הוי עכ"פ איסור דרבנן דומיא דמצונו בש"ס מנחות בריש פרק ר' ישמעאל דאיפלגו במתניתין ר' חנינא סגן הפהנים ורבנן ולר' חנינא סגן הפהנים בשבת ה' נקצר באחד וכו' ואף רבנן לא התירו בשלשה רק לפרסם הדבר מפני הביטוסים הא לא"ה הוי אסור מדרבנן עכ"פ רבוני' גברא וא"כ ה"ה במילה וע"ש שהאריך ואולם שלפע"ד נראה באופן אחר וכפי שאבאר דהנה באמת בהא דאמרינו התם במנחות לקמן בא"ה דבעי רבא חולה שאמדהו לשתי גרוגרות ויש שתי גרוגרות בשתי עוקצין ושלש בעוקץ אחד ושקל וטרי התם הש"ס הי מינייהו עדיף דלמא שלש עדיפא משום דממעט קצירה הרי לן גם בחולה דיש למעט במלאכה בכל מה דאפשר ורק שהתוס' הקשו שם מהא דממלא אשה קזירה בשך אע"פ שאין צריכה אלא חתיכה אחת ממלא נחתום חבית מים ואע"פ

שא"צ אלא קיתון אחת וע"ש שתיקצו משום דיו"ט קיל משבת וכן בקה"ן ז"ל בפ"ב דיו"ט הקשה קושניא זו ותירץ בזה"ל דלא דמי רבויי שיעורי דיו"ט לרבויי שיעורי דשבת ששבת דחוי' אצל חולה אבל יו"ט או"נ הותר בה וע"ש אלא דקשה לי לדעת רבינו מאיר מובא בקרא"ש בש"ס יומא בסוגיא דבולמוס לענין שחיטה בשבת ונבילה דאף דמלאכת שבת בסקילת ונבילה בלאו מ"מ חרוף לשחוט לצורך החולה שיב"ס בשבת מלהאכילו נבילה הקל משום דשבת הותרה אצל החולה אבל שאר איסורין דחויין אצל החולה והשתא לדברי הר"מ הנ"ל ל"ש תירוצי הק"ן נהדר קשה דמ"ש דביו"ט שרי רבויי בשיעורין ובשבת אסור כנ"ל ואמרת דלפ"ד הכ"מ בר"פ ב' מהל' שבתוע"ש שכ' דהא דשבת הותרה או דחוי' אצל החולה תליא בפלוגתא דאמוראי ביומא דף ו' ע"ב אם טומאה דחוי' בצייבור או הותרה בצייבור דלמ"ד דטומאה דחוי' בצייבור ה"ה נמי בשבת אמרינן דשבת דחוי' אצל החולה ולמ"ד בטומאה הותרה בצייבור אמרינן נמי דשבת הותרה אצל החולה והנה בש"ס דהתם ביומא דף ו' איתא דהיכא דאיכא טמאין וטהורין בהאי בית אב דכ"ע לא פליגי דרק טהורין עבדו וכו' כי פליגי לאהדורי ולאחורי וטהורין מבית אב אחרינא ע"ש ולכן יש לומר גם לדברי הר"מ הנ"ל דרק לנגד שארי איסורין שבתורה דדחויין שפיר מוטב להתיר מלאכת שבת מלהאכילו נבילה פנין דשבת הותרה אצל החולה ונבילה דחוי' אף בהא דגרוגרות פנין דאית תרניהו לפנינו בשנה ואף דשבת הותרה אצל החולה מ"מ ה"ל פאיכא טמאין וטהורין בהאי בית אב ושפיר דמי דעדיפא לעשות הקל מינייהו פנין דשנייהם לפנינו ובידינו לעשותם בשנה הלכך שפיר קמבעי' להש"ס התם הי' מינייהו קל באיסור ומוטב לעשותו לצורך החולה וכן נמי מצינו בתוס' בשבת דף קל"ג לענין דלועס בשנינו שפיתבו התם התוס' דאף דאחר המילה הוי חולה שיש בו סכנה מ"מ פמה דאפשר לשנויי משנינו והיינו נמי מטעם הנ"ל פנין שהוא לפנינו בשנה ומוטב לעשות ע"י שינוי ואע"ג דנימא גם דשבת הותרה אצל החולה משא"כ ביו"ט דכתב רחמנא אף אשר יאכל לכל נפש א"כ באיזה אופן דאיכא הצורך אןכל נפש ואפי' ברבויי השיעורין הרי רחמנא שריא אף אשר יעשה לכל נפש בלי שום חילוק בכל גוונא דאיכא שם צורך או"נ שרי ביו"ט וא"כ לפ"ד הנ"ל שפיר כל מקום דאפשר לפנינו למעבד בהיתר יותר ואע"ג דשריא האיסור במקום זה כמו בשבת אצל החולה שיב"ס מ"מ המוטב לפנינו לעשות באופן ההיתר טפי וכי"ב מצינו גם במכשירי מצוה לר"א דס"ל דדוחין השבת כמו דדרש בש"ס שבת מביום ואפילו בשבת וקאמר הש"ס בעירובין דף ק"ג דסבר ר"א דכמה דאפשר לשנויי משנינו וע"ש בתוס' ד"ה מה לי שכתבו דאע"ג דשרי ר"א להביא הספין למול גם דרף ר"ה ר"ה אע"ג דאפשר לשנויי להביאו דרף גגות וקרפפות וכתבו משום דהתם צריך לקצר דרכו לילך דרף ד"ה אבל הקא דיכול לחותכו ביד כמו בכלי מודה ר"א דמשנינו ע"כ דברי התוס' ע"ש ומעתה נלע"ד לחדש דבאמת הא דקאמר התם בפסחים דף ס"ד גבי שחט ישראל וכו' נתנו לתבירו ותבירו לתבירו וכו' וכן הי' בשבת דכמעשהו בחול כף מעשהו בשבת כמבואר בהמשנה וכיון שהי' יכול להיות במיעוט גברא בכהן אחד שישחוט ויעשה כל המלאכות וכמו שדייק באמת מזה הרמ"א דשרי לרבויי גברא במילה אף צריך להבין באמת דניהו נמי דנימא דשבת הותרה אצל הפסח מ"מ פנין שלפנינו לעשות במיעוט גברא ולמה יעשה המלאכה ברבויי גברא דאסור לעשות כמבואר מהש"ס מנחות ר"פ ד' ישמעאל

הנ"ל אכן נראה דרבך התם בפסחים באמת מבואר הטעם בגמרא שעשו פן ברבויי גברא משום דברוב עם הדרת מלך ולכן פיון שבאמת כל המלאכות הקרבן היתר גמיר הן בשבת פנ"ל ולא נ"מ אם עושין כמה בני אדם או אדם אחד פיון שעושין בהיתר דבר תורה ורבך פשליפנינו לשנות באופן היותר טוב ארוף לשנות באין צורך לו ורבך דהקא פיון דצריה לרבויי גברא למען היות ברוב עם הדרת מלך א"כ ה"ל עכ"פ כמו התם במנחות לרבנן דס"ל דאיפא צורה ברבויי גברא שיהיה פרהסיא מפני הבייתוסים דשריא ורבך שר' חנינא סגן הכהנים לא הצריה לכה ולכן אוסר ורבך שגם זה נראה ברור דרבך קא דברוב עם הדרת מלך ל"ש רק בגוף המצנה כמו בפסח דדוחה שבת דכלהו השחיטה והקטרה וכ"ב הוי גוף המצנה של הקרבה משא"כ בהכשר מצנה ל"ש ברוב עם הדרת מלך ולכן בקצירה דל"ה רק הכשר להקרבת העומר כדאימתא בש"ס שבת דף קל"א והלכה פיון דל"ה הקצירה גוף המצנה רק הקרבת העומר הלכה ל"ש גבי הקצירה משום ברוב עם הדרת מלך והשתא א"ש דקאמר הש"ס התם דהוי אסור רבויי גברא ואפילו לרבנן אי לא טעמא דמפני הבייתוסים דכיון דליכא טעם לרבויי גברא בנדאי מהראוי למעט גברא בהכשר מצנה בשבת במש"ב בסמוך פן נל"ב: ומעתה בנ"ד במינה דהוי גוף המצנה לכן שפיר איפא משום ברוב עם הדרת מלך דנדאי יש הידור מצנה בהרבה בני אדם העושין ויקח כל אחד חלקו בהמצנה והרבה עושים ואיפא הדרת מלך עולם וכמו שביארנו למעלה באר היטב ולכן נ"ל דבטוב העולם נוהג וליכא שום איסור ע"י שני מוהלים בשבת ואדרבה נ"ל דעדיפא מטעם הנ"ל אלא שינא לנו מפל מה שכתבנו דלא שרי רק ע"י שני מוהלים בשבת בא' חותה.

ואחד פורע דשייכי בגוף מצות מילה משא"כ במציצה דהוי רק הכשר מצנה משום דספנה לולד וא' נה מגוף המצנה וגם לפי מה שהוכחנו אף דהוי הולד חולה שיש בו ספנה לגבי מלאכת המציצה מ"מ פיון שיש לפנינו לשנות למעט גברא לענין חולה שייב"ס ולעשותה באופן ההיתר טפי מהראוי לעשותה וא"כ לענין השלישי פיון דאפשר מבלעדו בנדאי מהראוי לעשות רק בשני מוהלים והיינו שהפורע לא יסלק ידו מהמילה ויהיה הפורע המוצץ בשבת פן נראה לי ברור דהלקה זו בס"ד ובפר שכל גדולי המורים הרמ"א והט"ז והש"ך ביו"ד ס"ס רס"ו פלהו הכי מורים דשרי למהול שני מוהלים בשבת וכן מהמבואר בדברי בעל המג"א בס"א של"א סק"י על הא דכ' המחבר דאדם שלא מל מעולם לא ימול בשבת דרבך אם כפר מל פעם אחת מותר למול בשבת וע"ז כתב המג"א בזה"ל ונ"ל דה"ה אם מל ולא פרע מעולם דאסור לפרוע בשבת ע"כ ומדכ' דאסור לפרוע בשבת הא למול שרי זה שמע עם אחת הרי לז דגם לדעת הגדול באחרונים בעל המג"א דשרי למהול שני מוהלים בשבת דאי נימא דאסור היכי משפחת שימול ולא יפרע בשבת פיון שימול ולא יפרע רק אחר יהיה הפורע היכי הוי שרי ע"י שני מוהלים בשבת וע"כ דפסק גם המג"א אפכל הני דלעיל דשרי שני מוהלים בשבת ובכ"ז נלע"ד כמש"כ בענין ההיתר שני מוהלים בשבת ואף דכבר נוהגין היתר זה בכל המקומות אף לא באתי רק בשביל דברים שנתחדש לי בענין זה: סימן לח אלא שייצא לנו מפל מה שביארנו גם לענין ברפת בפה"ג ואשר קדש וכו' שכתב הש"ך ביו"ד סי' רס"ה סק"ד לקיים המנהג שכתב הפלפו בסימן ע"ג להיות המוהל מברך ברכה דבפה"ג ואשר קדש וכו' ומדלא חילק בין היכא שיש שני מוהלים ובין מוהל אחד משמע דדעתם בפסוק בכל ענין לנהוג שהמוהל

רק יברך הברכה ואולם שהט"ז שם סק"ו מחלק בכהי וכתב דהיכא דאיכא כא שני מוהלים אַחַד מוהל וְאֶחָד פּוֹרַע דְרַק פּוֹרַע יְבָרַךְ וְרֵאזִיתוּ מְדַבְרֵי הַטּוֹר בֵּא"ח ס' קע"ד שְׁפַתְב דְּאוֹתוּ שְׁמִבְרַךְ עַל הַיַּיִן שְׁלֹאֲחַר הַמְּזוֹן הוּא יְבָרַךְ עַל הַמְּוֹגְמָר וְה"נ הַפּוֹרַע הוּא יְגַמְרוֹר מֵה שׁוֹשׁ עַד גַּן לַפְּנִי לְבָרַךְ ע"כ וע"ש וּמִתּוֹדְדִבְרֵינוּ לְמַעַלָּה נִלְפַע"ד דִּישׁ לְדוֹן כְּדַבְרֵי הַש"ךְ שְׁפָסַק פְּהַלְבּוֹ דְּאַפְי' בְּמָקוֹם שֵׁישׁ שְׁנֵי מוֹהֲלִים לְנֶהוּג שְׂרַק הַמוֹהֵל הוּא יְבָרַךְ הַבְּרָכָה וְלֹא הַפּוֹרַע כְּדַעַת הַט"ז וְהוּא דִּהְנֵה אֵיתָא בִּיש"ס יוֹמָא דָּף כ"ו דְּתַנּוּ הַתָּם וּפְיִיס הֶרְבִּיעֵי תְּדַשִּׁים עִם יְשָׁנִים מִי מַעַלָּה אַבְרִים מִן הַכְּבִשׁ לְמַזְבֵּחַ וְקֹאֲמַר מִתְּנִיתִין דְּלֹא כְּרֵאב"י דְּתַנּוּ רֵאב"י אוֹמַר הַמַּעַלָּה אַבְרִים לְכַבֵּשׁ הוּא מַעַלָּה אוֹתָם לְמַזְבֵּחַ וְקֹאֲמַר דְּבִקָּה קַמְפִּלְגִי דְּמַר סָבַר רַבְּנָן בְּרֹב עִם הַדְּרַת מְלָךְ וּמִש"ה בְּעֵינָן אֵינְךָ מִי שֵׁימַעְלָה אַבְרִים מִן הַכְּבִשׁ לְמַזְבֵּחַ וְרֵאב"י סָבַר מְקוֹם שְׂכִינָה לְאוֹ אֲרַח אֲרַעָא וּפִי' רִש"י מְשׁוּם דְּלֹאוֹ אֲרַח אֲרַעָא וּמִתְחַזִּי כְּטָרִיחָא לִיה מְלִתָּא וּכְמִשָּׂא כְּבִד יְכַבֵּד מְמַנּוּ לְטָרוּחַ לְהַעֲלוֹת הָאֲבָרִים לְמַזְבֵּחַ אוֹתוּן שְׁהַעֲלָה לְכַבֵּשׁ וְע"ש בְּתוֹס' ד"ה מְקוֹם שְׂכִינָה שְׁכַתְּבוּ דְּהָא דְּפָסְחִים דָּף ס"ד גְּבִי פָּסַח דְּתַנּוּ שְׁחַט יִשְׂרָאֵל וְקַבֵּל הַפֶּהוּן וְנִתְּנּוּ לְחַבְרֵי וְנַחְבְּרֵי לְחַבְרֵי וְכו' דְּמִפְּרִישׁ הַש"ס הַטַּעַם מְשׁוּם דְּבָרְנוֹב עִם הַדְּרַת מְלָךְ דְּהָתָם גַּם רֵאב"י מוֹדָה דְּהָרְאוּי לַעֲשׂוֹת בְּרֹב עִם דְּוִקָּא מְשׁוּם דְּשָׁם ל"ש דְּלֹאוֹ אֲרַח אֲרַעָא וְכו' מְשׁוּם דְּהָתָם זֶה שְׁהִיָּה נִתְּנּוּ לְחַבְרֵי לֹא הִיָּה הוֹלֵךְ אֶלָּא חוֹזֵר וּמְקַבֵּל וּמוֹשִׁיט וְחוֹזֵר וּמְקַבֵּל וּמוֹשִׁיט שְׁהִיָּיט שְׁהִיָּיט רֹב פָּסְחִים הִי לְהֵם אֶבֶל כְּאֵן שְׂרַק מוֹלִיךְ הָאֲבָרִים עַד לְכַבֵּשׁ וְהוֹלֵךְ לוֹ בְּהֵהוּא וְדֹאֵי לֹאוֹ אֲרַח אֲרַעָא ע"ש וּלְפ"ז ה"נ י"ל גְּבִי שְׁנֵי מוֹהֲלִים לְרֵאב"י לֹא הִיָּה מְהֵרְאוּי גַּם לְהִיֹּת הֵרְאוּשׁוֹן רַק חוֹתְךָ וְהוֹלֵךְ דְּמִתְחַזִּי כְּטָרִיחָא לִיה מְלִתָּא לַעֲשׂוֹת גַּם פְּרִיעָה דְּוִמְיָא דְּהָתָם דַּס"ל לְרֵאב"י דְּצָרִיךְ לְהוֹלִיךְ הָאֲבָרִים שְׁהוֹלְכִין לְכַבֵּשׁ גַּם מִן הַכְּבִשׁ לְמַזְבֵּחַ מִזֶּה הַטַּעַם דְּבַכָּה"ג אֵית לְרֵאב"י דַּל"ש הַטַּעַם דְּבָרְנוֹב עִם וְכו' וְא"כ כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה דִּינָא דְּשְׁנֵי מוֹהֲלִים שְׁנוּתְנִין לְמוֹל גַּם שְׁנֵים אֶחָד מוֹהֵל וְא' פּוֹרַע דְּלֹא כְּרֵאב"י לְכֵן נִרְאָה דְּפָסַק הַש"ךְ פְּהַלְבּוֹ דְּרַק הַמוֹהֵל הוּא יְבָרַךְ גַּם הַבְּרָכָה דְּבַפ"ה וְאַשְׁרֵי קִדְשׁ וְכו' וּמַעַתָּה תוֹ ל"ש הַסְּבָרָא דְּלֹאוֹ אֲרַח אֲרַעָא פִּינּוֹן שְׁעוֹסַק בְּהַבְּרָכָה וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ וּמְסַתְּלַק מִעֶסַק הַמַּצְוָה שֶׁל הַמִּילָה דְּבַנָּה"ג גַּם רֵאב"י עוֹדָה דַּל"ש לְמִימַר לֹאוֹ אֲרַח אֲרַעָא וּמְהֵרְאוּי רַק לַעֲשׂוֹת בְּרֹב עִם וְכו' דְּהֵינּוּ שְׁזֶה יִמְהוֹל וְזֶה יְפָרַע וְכַדְבְּרֵי הַתּוֹס' דִּיּוֹמָא וְלְכֵן שְׁפִיר פָּסַק הַש"ךְ כְּדַבְרֵי הַפְּלָבּוֹ דְּהַמוֹהֵל יְבָרַךְ בְּרָכָה הַגְּז'ל דְּהַשְׁתָּא א"ש אִפִּי לְרֵאב"י וְרַק שְׁגַם רֵאזִית הַט"ז שְׁהִבִּיא לְדוֹן דְּהַפּוֹרַע יְבָרַךְ מֵהֵהוּא דְּמְבָרַךְ עַל הַיַּיִן שְׁלֹאֲחַר הַמְּזוֹן הוּא יְבָרַךְ עַל הַמְּוֹגְמָר וְא"כ ה"נ הַפּוֹרַע יְגַמְרוֹר גַּם הַבְּרָכָה שְׁלַפְּנֵי נִלְע"ד דְּלֹא נִרְאָה לְהַש"ךְ מְטַעַם שְׁאַבְאָר דְּשָׁם בַּפ"ז מֵהַל' בְּרָכוֹת אֶפְלָגוּ הֶרְמַב"ם וְהֶרְאָב"ד דְּדַעַת הֶרְמַב"ם דְּאוֹתוֹ שְׁבִיבְךָ בְּרַכַּת הַמְּזוֹן מְבָרַךְ עַל הַמְּוֹגְמָר וְאוֹלָם שְׁהֶרְאָב"ד ז"ל הַשִּׁיג עָלָיו וְדַעַתִּי כְּהִירוּשְׁלָמִי דְּמִיָּרִי רַק בְּשָׂבָא הַמְּוֹגְמָר בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה וּכְפִי' הַר' יוֹנָה שְׁקֹאֵי עַל בְּרַכַּת הַמוֹצִיא הוּא יְבָרַךְ גַּם עַל הַמְּוֹגְמָר מִשָּׂא"כ כְּבָא אַחַר הַסְּעוּדָה שְׁכָבַר עֲבָרָה מַעֲלָתוֹ שֶׁל זֶה הַמְּבָרַךְ בְּרַכַּת הַמְּזוֹן וְחוֹזֵר הַמַּעַלָּה לְהַגְדוֹל דְּעַדִּיף מִיָּנִיָּה לְבָרַךְ עַל הַמְּוֹגְמָר ע"ש וּבַכ"מ וְכֵן מוֹבָא דְּכָרִיו ז"ל בֵּיתָה יוֹסֵף סַקְע"ד בְּסוֹפָה ע"ש וּמַעַתָּה ה"נ דַּעַת הַש"ךְ וְהַפְּלָבּוֹ דְּאַחַר שְׁפָרַע זֶה עֲבָרָה מַעֲלָתוֹ דְּוִמְיָא שְׁפָסַק הֶרְאָב"ד ז"ל בְּמִוֹגְמָר לְאַחַר הַסְּעוּדָה דְּאַחַר דְּעַדִּיף מִיָּנִיָּה מְבָרַךְ וְלְכֵן שְׁפִיר פָּסַק הַש"ךְ כְּאֵן דְּכִינּוֹן דְּלֹאֲחַר שְׁפָרַע זֶה עֲבָרָה מַעֲלָתוֹ וְחוֹזֵר הַבְּרָכָה לְהַמוֹהֵל מְטַעַם שְׁכַתְּבָנוּ וְאוֹלָם הַט"ז נִרְאָה שְׁפּוֹסַק כְּדַעַת הֶרְמַב"ם ז"ל דְּגַם בְּמִוֹגְמָר שְׂבָא לְאַחַר הַסְּעוּדָה שְׁיָיָךְ לְהַמְּבָרַךְ

ברפת המזון על המוגמר ולכן הביא ראיתו ממוגמר הפורע הוא יברך אף גלע"ד לדון
בזה בדברי הש"ך והכלבו שכ' לקיים מנהג הקדמונים שרק המל אליו שייך הברכה כ"ה
דלתקנים מלתא גם אליבא דראב"י ולבר מן דין אי נימא משום דדעת הט"ז פרבנו דיומא
דלית להו לדראב"י דמתחזי פטריחא ליה מלתא ורק הטעם דברוב עם וכו' משום דאי
הוי ס"ל להט"ז כראב"י דטעמא דטריחא ליה מלתא הוי בעי נמי המל להיות הפורע פיון
דסבירא ליה דאין המל מברך ברכה דאשר קדש וכו' וא"כ פשמל והולך מהמצנה מחזי
פמאן דטריחא ליה מלתא ורק ע"כ דלדעת הט"ז פרבנו דלית להו טעמא דטריחא ליה
מלתא ורק משום ברוב עם וכו' לחנוך לכן סגי רק פשמל זה ואידך הפורע אף שלפ"ז
תקשה ממנ"פ דלמה פסק דהפורע יברך ולמה לא יברך עוד אחר שלישי משום דהברכה
שייכא נמי להמצנה גופה ואיכא משום ברוב עם וכו' דעדיפא בשלשה מבשנים דבשלמא
בסעודה דל"ש ברפת מוגמר לאיזה מצנה דנימא דשייך הטעם דברוב עם וכו' פמוכן
ולכן שפיר אמרינו רק דא"צ דוקא עוד א' לברך וא"כ אותו שברך ברפת המזון הוא
שיגמור ויברך גם ברפת המוגמר שלפניו משא"כ במילה דהוי הברכה דאשר קדש מגורף
המצנה של המילה ה"ל לפסוק א"נ פרבנו ס"ל דאחר שלישי מברך מטעם ברוב עם וכו'
ולכן יפה פתב הש"ך והכלבו לקיים רק המנהג דהמל יברך כ"ה דאתי' ככ"ע והיינו
דבכה"ג י"ל דגם רבנו דיומא מודו דקיי"ל דהמתחיל במצנה אומרים לו גמור א"כ פיון
שהמל הנה המתחיל במצנה הוא שיגמור גם הברכות וכיון שיהי' בשנים איכא נמי משום
ברוב עם וכו' וגם דל"ש מתחזי פטריחא ליה מלתא וגם דאין דומה האי דברכות דהמברך
הוא שיגמור לכאן פנ"ל לכן גלע"ד לקיים דברי הש"ך והכלבו שפתב לקיים מנהג
קדמונים שרק המל יברך הברכה דבפ"הג נאשר קדש וכו': סימן לט בדבר הם יוצאים
ב' אנשים ששוכרים להם סופר לכתוב להם ס"ת אם יוצאים ידי מ"ע דעתה כתבו לכם
את השירה הזאת או אם המצנה על כל אחד מישראל לבד לקיים כל אחד בפ"ע המ"ע
זו דכתיבת ס"ת ואינו יוצא בשותפות עם אחרים והנה ראיתי מבוכה בזה בין האחרונים
יחד זה אומר בכה וזה אומר בכה: והנה בשו"ת ספר יהושע ליו"ד ס"ל ראיתי שהוכיח
דאין יוצאין ידי מ"ע זו בשותפות עם אחרים מההוא דש"ס סנהדרין דף כ"א ע"ב דאיתא
התם תנא ובלבד שלא יתנאה בשל אבותיו אמר רבה אע"פ שהניחו לו אבותיו לאדם
ס"ת מצנה לכתוב משלו שנא' ועתה כתבו לכם את השירה הזאת איתב' אפי' וכותב לו
ס"ת לשמו שלא יתנאה בשל אחרים וליך אין הדיוט לא ומשני ל"צ לשתי תורות וכו'
והקשה בספר יהושע דאי נימא דיוצאין בשל שותפות מאי מקשי דלמא הכי קאמר וכותב
לו ס"ת לשמו לא יתנאה בשל אחרים היינו בזה שיהיה לו בשותפות עם אחרים ולא
יתנאה בשל אחרים היינו בשאינו שלו לגמרי רק שיש לאחרים שותפות עמו וצריך
לכתוב חדשה לו המלך אבל הדיוט לא יתנאה רק בשל אבותיו אבל בשל אחרים
שותפות עמו יוצא שפיר וע"כ ש"מ דאפי' הדיוט אינו יוצא בשל שותפות כמו המלך
וע"ש: ולפע"ד נראה לומר ולהוכיח דיוצאים בשל שותפות ידי מ"ע זו דכתבו דהנה
איתא בש"ס כתובות דף ל"ח ע"ב בתוס' ד"ה לאבי הנצרה.

דמבואר התם דהיכא דהוי מן הסברא לפוטרה אזיאתי הנצרה לחייבה משא"כ חי מן
הסברא הוי מחייבה אזי אתי הנצרה לפוטרה ע"ש וכיב"מ בכ"ד והנה איתא בש"ס
פסחים דף כ"ז ע"א לענין ערלה לכם לרבות הנטיעה לרבים וכו' מ"ט דת"ק דכתיב

ונטעפֿטם ליחיד משמע לרבים לא משמע פֿתב רחמנא לְכֶם לרבות הנטיעה לרבים וע"ש
ברש"י שפי' ונטעפֿטם ליחיד משמע דאין דָרָה הרבים לנטוע ולכל חד וחד קאמר ונטעפֿטם
ע"ש ומעפֿתה אף אָנו נאמר בנ"ד נְמִי פִינֹן דְבִכְתִיבָה נְמִי מִן הַסְבָּרָא אִי ל"ה פֿתיב לְכֶם
רק ועפֿתה פֿתבו אַת הַשִּׁירָה הַזֹּאת הָרִי פִינֹן דָּרָה הַרְבֵּים לְכַתּוּב הָרִי אָמִינָא דְלִיחִיד
נְאֻמְרָה וּלְכָל חַד וְחַד קֹאמֵר רַחֲמָנָא פֿתבו כְּמוֹ דְאָמְרִינֵן גְּבִי וְנִטְעָפֿטֵם לְכֹן פִּי פֿתב רַחֲמָנָא
לְכֶם לְרַבּוּי שְׁוֹתְפּוֹת וְעֵינֵן נְמִי בִּש"ס חֲוָלִין דָּף קל"ה וְאוּלָם גְּבִי לִוְלֵב דְמִמְעֵטִינֵן מְלָפֵם
דְּבַעֵינֵן דְּוִקָא שְׁיִהְיֵי כְּוָלוֹ שְׁלוֹ וְלֹא בְּשַׁל שְׁוֹתְפּוֹת פְּדֹאִיתָא בּב"ב דָּף קל"ז ה"ט לְפִי דְאִילוֹ
הָרִי פֿתיב וּלְקַחְתֶּם בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר וְכו' וּל"ה פֿתיב לְכֶם הָרִי אָמְרִינֵן פְּרִי עֵץ
הָדָר וְכו' מ"מ וְאִפְּלוֹ בְּשַׁל אַחֲרִים וְשַׁל שְׁוֹתְפּוֹת נְמִי הוּא יוֹצֵא לְכֹן פִּי פֿתיב לְכֶם לְמַעוּטֵי
אַתִּי דָּאִין יוֹצֵא בְּשַׁל אַחֲרִים וְאִפְּלוֹ בְּשַׁל שְׁוֹתְפּוֹת דְּבַעֵינֵן כְּוָלוֹ שְׁלָכֶם כְּמוֹ שְׁפִי הָרֵשֶׁבֶת
בּב"ב שֶׁם וּמַעֲתָה לִפ"ד אֱלֹהֵי א"ש הַשָּׂמָא דל"ק גַּם קִוְשִׁית הַס' יְהוֹשֻׁעַ בְּהֵוָה דְּש"ס
סְנֵהֲדָרִין מִשׁוּם דְּשִׁפִּיר הַתִּיב אֲבִי מִשׁוּם דַּע"כ דְּקָרָא דְלָכֶם דְּכַתִּיב וְעַתָּה פֿתבו וְכו' אַתִּי
לְרַבּוּי שְׁוֹתְפּוֹת כְּנ"ל א"כ אֵלוֹ נִימָא דְהָא מְמַלְהָ הָרִי שְׁמַעֵינֵן דָּרַק בְּמַלְהָ בְּעֵינֵן שְׁלֹא
יִתְנַאֵה בְּשַׁל אַחֲרִים וְאִפְּלוֹ בְּשַׁל שְׁוֹתְפּוֹת אַבְל בְּהַדְיוּט בְּשְׁוֹתְפּוֹת שְׁרִי א"כ קִשָּׁה לְכֶם
לְרַבּוּי שְׁוֹתְפּוֹת לְמָה לִי דְמַמְלְהָ שְׁמַעֵינֵן זֶה וְע"כ דְּאַתִּי מְלַה לְאוּרוּי לֹן דְּלֹא יִתְנַאֵה נְמִי
בְּשַׁל אַבּוּתִיו וְהֵינֵנו דְּמַכְתְּבוֹ לְחַוְדָּא ל"ה שְׁמַעֵנָא זֶה הִיכָא דִּישׁ לוֹ מְשַׁל אַבּוּתִיו אִי בְּעִי
זֶה שְׁהַנִּיחוֹ לוֹ אַבּוּתִיו ס"ת לְקַיִים מְצַנֵּת פֿתבו כְּלָל כְּמַבְנָאָר בְּהַש"ס שֶׁם: וּבְהִיּוֹת רַעֲיוּנֵי
נו"נ בְּדִין זֶה עָלָה בְּרוּחֵי חַדְשׁוֹת לְהַבִּיא דַּע"כ יְהִי מוֹכַח וּמַבְנָאָר בְּאַר הֵיטֵב דִּיוֹצֵאִים
בּס"ת שְׁלֹ שְׁוֹתְפּוֹת יְדִי מ"ע דְּכַתְּבוֹ וְהוּא דְקִי"ל דְּכַשְׁשׁוֹכֵר אָדָם סוֹפֵר בְּקַבְלָנוֹת לְכַתּוּב
לִי ס"ת ה"ז יוֹצֵא שְׁפִיר הַמ"ע כְּמַבְנָאָר בַּהַג"ה בִּיּו"ד בְּסִי' ר"ע וְהֵנָּה דַּעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים
וְכֹן בַּהַג"ה בַּאֵה"ע בּסכ"ח סט"ו דְאֶנְפֵן קוּנָה בְּשִׁבַח פְּלִי וְעֵינֵן בַּקְצָה"ח בּסש"ו דְפִי
דְאֶנְפֵן יֵשׁ לוֹ שְׁוֹתְפּוֹת עִם בַּעַל הַפְּלִי בְּשִׁבַח ע"ש וּמַעֲתָה פִינֹן דְּדַבְרֵי הַג"ה בִּיּו"ד בּסר"ע
מְדָלָא חֲלָקוֹ בֵּין הַקְּדִים לוֹ שְׁכָרוֹ לְלֹא הַקְּדִים לוֹ שְׁכָרוֹ וְכַתֵּב בְּסֵתָם דְּבַשׁוֹכֵר סוֹפֵר לְכַתּוּב
לוֹ ס"ת הוּא יוֹצֵא וּמִיָּרִי עַל הַסֵּתָם אִפְּלוֹ בְּקַבְלָן וְשִׁאִינוֹ מְשַׁלֵּם לוֹ הַשְׁכִּירוֹת רַק פְּדִין
שְׁכִירוֹת דְאִינָה מְשַׁתְּלֵמַת אֱלֹא לְבַסּוֹף בְּכָל גּוֹנֵי שְׁשׁוֹכֵר לְסוֹפֵר לְכַתּוּב לוֹ ס"ת הוּא יוֹצֵא
שְׁפִיר מְצֻנָה זֹו דְכַתְּבוֹ וּמַעֲתָה אִי אָמְרַת דְאִינוֹ יוֹצֵא מ"ע זֹו בְּשְׁוֹתְפּוֹת עִם אַחֲרִים הִיכִי
יוֹצֵא ע"י סוֹפֵר הַקַּבְלָן וְהָרִי פִינֹן דְאֶנְפֵן קוּנָה בְּשִׁבַח פְּלִי הָרִי בְּשַׁעַת הַפְּתִיבָה אִית לְהַסּוֹפֵר
חֲלָק בַּהַס"ת וּל"ה הַפְּתוּבָה כְּוָלָה שְׁל הַבְּעָלִים בְּשַׁעַת הַפְּתִיבָה דְמָה שְׁנוּתָן לוֹ הָאֶנְפֵן
אַח"כ הַס"ת לְבַעֲלֵי דְהָרִי כְּחוּזֵר וּמוֹכְרָה לוֹ הַשִּׁבַח כְּמוֹ שְׁפִי רַש"י בִּש"ס בּב"מ דָּף קי"ב
וְהָרִי שׁוּב אַח"כ הַס"ת כְּוָלָה שְׁלוֹ מ"מ זֶה הָרִי רַק כְּקוּנָה מִן הַשׁוּק דְאִינוֹ יוֹצֵא בְּזֵה כְּמַבְנָאָר
שֶׁם וְרַק דְּבַעֵינֵן שְׁיִהְיֵי הַפְּתִיבָה גּוּפָה שְׁלוֹ לְחַוְדָּא וְע"כ ש"מ דְּגַם בְּשַׁל שְׁוֹתְפּוֹת בְּשִׁהְיֵי
הַפְּתִיבָה בְּשְׁוֹתְפּוֹת עִם אַחֲרִים הוּא יוֹצֵא שְׁפִיר כְּנ"ל וְהִיא חַדִּית בְּעֵינֵי וְלֹא רְאִיתִי כַּעַת
מְפָל בַּעֲלֵי הַמַּחְבְּרִים אֲשֶׁר לְפָנֵי מִי שְׁהַעִיר עוֹד בְּזֵה: סִימָן מֵאוּדוֹת הַמְשַׁקָּה הַנְּקָרָא
בַּאֲרַש"ט שְׁחַמְצוֹ הַמְשַׁקָּה הַהוּא בְּשִׁאֹר שְׁלֹא הוֹרְמָה מְמַנָּה חֲלָתָה וְהַשְׁאֹר נְמוּס בְּתוֹךְ
הַמְשַׁקָּה וְאִינוֹ נִיפֵר רְאִיתִי שְׁהוֹרָה בַּעַל הַלְּבוּשֵׁי שְׁרָד לְהַלְכוֹת חֲלָה דְרַק אִם אֵין שְׁשִׁים
בַּהַבְּאֲרַש"ט נְגַד הַשְׁאֹר הַהוּא שְׁנַמוּס בְּתוֹכוֹ הוּא דִּיכּוֹל לְהַפְּרִישׁ עֲלֵי חֲלָה מִן הַעֵינְסָה
הַמְּחַיִּיבַת עֲלֵי וְעַל הַבְּאֲרַש"ט אַבְל בִּישׁ ס' נְגַד הַשְׁאֹר פֿסַק דַּהַבְּאֲרַש"ט אֲסוֹ וְאִין לוֹ
תְּקַנָּה זוּלַת בְּשִׁהַזְּמָנָה עֵינְסָה שְׁהוֹרְמָה חֲלָתָה שְׁנַחְמַצָּה בְּשִׁאֹר שְׁלֹא הוֹרְמָה וְיֵשׁ גַּם ס'

בְּהַעֲיֹסָה נִגְדַּד הַשְּׂאוֹר הַהוּא שְׁלֵא הוֹרְמָה מִמְּנָה חֻלָּה אֲזוּ יְכוּל לְהַפְרִישׁ מִהַעֲיֹסָה הַלְזוּ
וְלַפְטוֹר גַּם הַבֶּאֱרֵשׁ"ט וְלַעֲשׂוֹת בְּיָדַיִם עֵינֶסָה כְּזוֹ אִסוּר וְע"ש מִלְתָּא בְּטַעְמָא דְאִסוּר
הַבֶּאֱרֵשׁ"ט בְּדִאיְפָא ס' נִגְדַּד הַשְּׂאוֹר מִשׁוּם כִּינּוּן דְּאִיכָּא ס' הָרִי כִּינּוּן דְּמִדְּאוֹרֵייתָא תְּשִׁיב
בְּיָטוּל וְרַק דְּמִדְּרַבְּנָן הוּא דְלֵא בְּטִיל דְּחֻשׁוֹב הַשְּׂאוֹר דְּבַר הַמַּעֲמִיד דְּאִפְּלִי בְּאֵלֶּף לֹא בְּטִיל
מִדְּרַבְּנָן וְלִכְּנֹן אִי דְּחֻלָּה בּוּזָה"ז דְּרַבְּנָן מ"מ כִּינּוּן דְּהַתְּעַרְבוּת הַשְּׂאוֹר בַּהַבֶּאֱרֵשׁ"ט תְּשׁוּב
תְּרִי דְּרַבְּנָן לֹא יְכוּל לְהַפְרִישׁ עַלִּי מִן הַעֲיֹסָה שְׁל חַיִּיב דְּהוּי רַק חֵד דְּרַבְּנָן עַל תְּרִי דְּרַבְּנָן
דַּה"ל מִן הַחַיִּיב עַל הַפְּטוֹר וְע"ש שְׁהֶאֱרִיךְ וְהוֹכִיחַ מִהַש"ס וְכֹן הִבִּיא מִדְּבָרֵי הַב"י בְּשֵׁם
הַמ"כ בְּהַהוּא דַּפְּשׁוּטִיד"א דְּמִשְׁמַע דְּאִי לֹאוּ מִשׁוּם טַכ"ע דְּאוֹרֵייתָא לֹא הִיָּה יְכוּל לְהַפְרִישׁ
עַל הַבְּשָׂר אַע"ג דְּחֻלָּה בּוּזָה"ז הוּא דְּרַבְּנָן מִשׁוּם דְּהוּי חֵד דְּרַבְּנָן עַל תְּרִי דְּרַבְּנָן וְה"ל מִן הַחַיִּיב
עַל הַפְּטוֹר ע"ש אַכְּנֹן רְאִיתִי בְּסִידוֹר שְׁחִיבֵר הָרַב הֶגְאוֹן מוֹפֵת הַדּוֹר מְלִיסָא זל"ה שְׁפִתְב
דְּשִׁפִיר דְּמִי לְהַפְרִישׁ מִעֲיֹסָה הַמְּחַיֵּבֶת דַּאע"ג דְּחֻד"ר עַל תְּרִי דְּרַבְּנָן חֻשׁוֹב מִן הַחַיִּיב עַל
הַפְּטוֹר מ"מ כִּינּוּן שְׁפָל עֲנִינֹן כְּשִׁיפְרִישׁ מִן הַחֻזִּיב דְּאוֹרֵייתָא עַל הַדְּרַבְּנָן דְּאִסוּר הוּא רַק
מִשׁוּם דְּחֻשׁוֹב הַחֻלָּה טָבֵל מִדְּאוֹרֵייתָא כִּינּוּן שְׁאִין נִתְפַּס עֲלָיו שֵׁם הַחֻלָּה רַק מִדְּרַבְּנָן אַכְּל
מ"מ חֻלָּה הָרִי מִדְּרַבְּנָן וְנִפְטָר הַמְּחַיֵּב מִדְּרַבְּנָן שְׁפִיר כַּמֶּש"כ הַתּוֹס' לְהַדְּיָא בִּיבְמוֹת דְּרַ
פ"ט גְּבִי מִן הַנְּקוּב עַל שְׁאִינוֹ נְקוּב וּמִש"ה כְּתַב דּוּז"א רַק כְּשִׁיפְרִישׁ הַחֻלָּה מִהַמְּחַיֵּב
חֻד"ר עַל חֻד"ר מִשְׁא"כ כְּשִׁמְפְרִישׁ מִמְּנָה גַּם עַל עֲצָמוֹ לַפְּטוֹר אֶת עֲצָמוֹ וְאֶת הַחֻד"ר
שְׁפִיר דְּמִי וְע"ש שְׁפִתְב טַעְמִים לְדְּבַר וְכַתְּב דְּהַהוּא דְּש"ס מְנַחֲוֹת דְּרַף ל"א דְּצִנְהוּ רַק
לְקַנּוּת מִן הַשּׁוּק הַמְּחַיֵּב נְמִי מִדְּרַבְּנָן כְּמוֹהוּ לְעֶשֶׂר עַלִּי וְלֹא צִנְהוּ גַּם לִיקַח מִהַמְּחַיֵּב
מַה"ת וְרַק מְקַצֵּת מִמְּנָה בְּאוֹפֹן שְׁיִפְטָר אֶת עֲצָמוֹ וְאֶת הַתְּעַרְבוּת מִשׁוּם דְּשֵׁם מִיָּרִי שְׁלֵא
צִנְהוּ רַק שְׁיַעוֹר שְׁצָרִיךְ לַפְּטוֹר אֶת הַחַיִּיב וְע"ש שְׁהֶאֱרִיךְ בְּזָה וּלְפַעַנ"ד דּוֹחַק דְּכִינּוּן
דְּמִסְתָּמָא אִילוּ הִי כְּאֵן עֲצָה אַחֲרֵת לִיקַח גַּם מִהַמְּחַיֵּב מִדְּאוֹרֵייתָא ל"ה אֲמַר לִי לְךָ קַח
מִן הַשּׁוּק דּוֹקָא לְכֹן נִלְע"ד דְּבִלָּא זָה שְׁפִתְב דְּהַש"ס דְּמְנַחֲוֹת אִיָּרִי רַק בְּשִׁצְנָהוּ לְקַנּוּת
שְׁיַעוֹר שְׁצָרִיךְ לַפְּטוֹר אֶת הַתְּעַרְבוּת לְעֶשֶׂר רַק עֲלָיו יֵשׁ לֹמַר דַּה"ט דְּלֹא מְצִי הַש"ס
מְנַחֲוֹת הַנ"ל מִיָּרִי בְּשִׁיקַח מִהַמְּחַיֵּב מִדְּאוֹרֵייתָא לַפְּטוֹר אֶת הַמְּחַיֵּב דְּאוֹרֵייתָא וְאֶת
הַתְּעַרְבוּת הַמְּחַיֵּב מִדְּרַבְּנָן הוּאִיל דְּכְשִׁירוּם הַתְּרוּמָה עַל תְּרִינְהוּ כְּחֻדָּא הָרִי כִּינּוּן דְּלַפ"ע
שְׁיַחֲוֹל שֵׁם הַתְּרוּמָה עַל מַה שְׁיִפְרִישׁ מִדְּרַבְּנָן הִיָּינוּ עַל אוֹתוֹ הַמְּקַצֵּת שְׁתַּפְּסֵם תְּרוּמָה
עֲלָה מִדְּרַבְּנָן הִיָּינוּ מַה שְׁיִפְרִישׁ בְּשִׁבִיל הַתְּעַרְבוּת וְנִיהוּ נְמִי דְּעָה שְׁהוֹרֵם בְּשִׁבִיל הַמְּחַיֵּב
דְּאוֹרֵייתָא לַפ"ע חָל שֵׁם תְּרוּמָה עֲלָה מִדְּאוֹרֵייתָא מ"מ כִּינּוּן דְּמִתְעַרְבַּר גַּם עֲמָה הַתְּרוּמָה
מִדְּרַבְּנָן שְׁחַל עַל מְקַצֵּתָהּ בְּשִׁנְתַּפְּסֵם הַשֵּׁם תְּרוּמָה דְּרַבְּנָן עַל מְקַצֵּתָהּ מִצַּד שְׁהוֹרֵם עַל
הַתְּעַרְבוּת הַמְּחַיֵּבֶת מִדְּרַבְּנָן א"כ כִּינּוּן דַּה"ל אוֹתוֹ הַמְּקַצֵּת שְׁחַל עַלִּי תְּרוּמָה דְּרַבְּנָן טָבֵל
מִדְּאוֹרֵייתָא א"כ נִיהוּ דְּנִתְבַּטַּל אוֹתוֹ הַמְּקַצֵּת הַטָּבֵל דְּאוֹרֵייתָא בְּרוּב הַתְּרוּמָה דְּאוֹרֵייתָא
דְּמִדְּאוֹרֵייתָא בְּרוּבָא בְּטִיל מ"מ אִסוּר לְעֶשׂוֹת כֹּן לְכַתְּחֻלָּה דְּאִין מְבַטְלִין אִסוּר לְכַתְּחֻלָּה
וְלִכְּנֹן שְׁפִיר הַנְּצָרָה רַק לֹמַר לוֹ לְךָ קַח מִן הַשּׁוּק מִהַמְּחַיֵּב ג"כ מִדְּרַבְּנָן וְאוּלָּם לְעַנְיָן
הַחֻלָּה בּוּזָה"ז הוּא דְּרַבְּנָן הָרִי לֹא מְבַעֲיָא לְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל בְּפָרְק י"ג מַה תְּרוּמוֹת הִיא
דְּתְרוּמַת חוּץ לְאַרְצָה מוֹתֵר לְבַטְלָהּ לְכַתְּחֻלָּה דְּפְשִׁיטָא דְּשִׁפִיר מְצִי כְּאֵן לְהַפְרִישׁ מִעֲיֹסָה
הַמְּחַיֵּב חֻד"ר עַל הַבֶּאֱרֵשׁ"ט הַמְּחַיֵּב תְּרִי דְּרַבְּנָן ע"י שְׁיִפְרִישׁ עַל עֲצָמוֹ וְעַל הַתְּעַרְבוּת
יַחַד וְאִי דְּתֹאמַר שְׁיִשְׂאָר עַל מְקַצֵּת מִהַחֻלָּה תְּד"ר שְׁנִתְפַּס עֲלָה לַפ"ע שְׁהַפְרִישׁ עַל
הַתְּעַרְבוּת וְיִהְיֶה עַל זָה שֵׁם הַטָּבֵל חֻד"ר הָרִי שְׁפִיר יְבַטַּל אוֹתוֹ הַטָּבֵל הַמַּעֲט חֻד"ר

בהרבה מהחלה חד"ר ואפי' לכתחלה ואף גם לדעת הש"ך ביו"ד סי' שכ"ג סק"ט דפסק דאין לבטל חלת חוץ לארץ לענין להאכילה לזרים לכתחלה מ"מ פאן פיון דעיקר החלה בז"ה לשריפה נתקנה פמבואר בסי' שכ"ב בהג"ה הרי לדעת הרא"ש פריש ביצה דהיכא דמקלי קלי איסורא בודאי מבטלין לכתחלה איסור דרבנן וא"כ הרי פשיטא דלכ"ע שרי לבטל להטבל בהחלה ואפי' לכתחלה דגם דטבל דשיל"מ מ"מ פיון דמקלי קלי איסורא גם דשיל"מ בטיל שפיר פמבואר בהש"ס ביצה שם וא"כ ה"ט דשפיר יכול להפריש מן העיסה המתניבת בחלה עלי' ועל הבארש"ט יחד פנ"ל: ולבר מן דין נלע"ד להמציא תקנה נכוחה וישרה למוצאי דעת להפריש על הבארש"ט והיינו לפמש"כ הש"ך ביו"ד בסי' צ"ט סקכ"א דרק היכא דצריף ס' הוא דאמרין דחוזר וניער פיון שפרישין הטעם משא"כ במב"מ ביבש ביבש ל"ש ח"ו ועש"ה ומעתה א"ש דרק התם במנחות דל"ש ח"ו א"כ ליפא שום תקנה רק ע"י שפיא מן השוק מהמחויב ג"כ מדרבנן וזרים עני' משא"כ במשקה הבארש"ט שפיר מצי לעשות עוד שאור שלא הורמ' ממנה חלה ולערבה יפה עד שגמור בהבארש"ט באופן שיתעורר הנו"ט מחדש פיון דח"ו ויכול אז להפריש מעיסה המתניבת על הבארש"ט דהווי שנים במעלות חד"ר על חד"ר שפיר פנ"ל: סימן מא שלום וישע רב לכבוד אהובי בני ה"ה הרב הגדול חריף ובקי חכם ושלם כש"ת מוה' חיים ארי' הלוי איש הורוויץ נ"י הנה דברי תורה ממך השגתי ומה טוב ונעים הי' בעיני הדברים מה אשר כתבתי בספרך בזה"ל.

שאלה באחד שקידש את האשה בטבעת שהיתה שלה רק שהיא נתנה לו לקדשה בה והנה אם שאל טבעת דפסקינן באה"ע סי' כ"ח דאם אמר שצריף לקדש בו האשה מקודשת בודאי נתנה באופן המועיל והקנה לשם מתנה אף מה שיש לעיין בדין זה היא פי מצינו בש"ס גיטין דף ר' ע"ב בעי רמי בר חמא היו מוחזקין בטבלא שהיא שלה וגט פתוב עליה נהרי הוא יוצאה מת"י מי אמרינו אקני אקניתה ניהל' או דלמא אשה לא ידעה לאקנויי ובעי למפשט ממתני' דעדיות ומערב וחילק דלמא גברא שאני דידע לאקנויי ופשיט רב אשי ממתני' אשה כותבת את גיטה ואיש כותב את שוכרו והנה לפי פי' רש"י ז"ל משמע דאפשיטא בעינן דאף אשה ידעה לאקנויי אולם הרשב"א ז"ל שם בחדושו פי' דרב אשי החזיק בסברא דגברא שאני דידע לאקנויי רק פשט ממתניתין דגבי גט חשו חכמים ואקני לי' פשיטי דספרא וכיון שפן אף טבלא ידעה אקנויי לי' ואפקרא לגבי' משום תקנתא ע"ש מלתא בטעמא.

וא"כ ה"כ לגבי קידושין דל"ש תקנתא דהתם נישחוש בנ"ד היכא דהיא השאילה לו הטבעת לקדשה בו דאשה לא ידעה לאקנויי וכמו שפי' שם התוס' בד"ה אשה וז"ל בדבר שהוא מחזיר לה לא גמרה ומקניא אלא בתורת שאלה משאילתו וה"נ פיון שהיא יודעת דמחזיר לה לשם קידושין דלמא לא ידעה להקנות לו קנין גמור ורק בתורת שאלה נתנה לו ואיפא חשש על הקידושין אולם אחר העיון נלע"ד שאין זה חשש פלל ואפי' לפי פי' הרשב"א ז"ל ה"ל דהנה באמת ק"ל על האי דש"ס גיטין אמאי לא פשיט בפשיטות ממתניתא דש"ס קידושין דף י"ג ודף נ"ב דאיתא התם קדשה בגזל ובחמס או שחטף סלע מידה בגזל ידעה מקודשת ומוקמי לה בדשידוף ופי' רש"י ז"ל דכיון דקבלתה לגזל ידעה בתורת קידושין אכילתה נהרא"ש בפ"ק דקידושין דף י"ג בירר להדיא וז"ל והטעם דבגזל ידעה או שידוף מקודשת ואמאי נהלא אין המזון שלו ולא יבא לה מידי אלא ודאי

ה"ט פִּינוּן שְׁנֵת־רִצִּית לַהֲתַקְדָּשׁ אֲנִי סִהַדִי דְמַחְלָה לֹא וַיְהִי שְׁלוֹ פְּדֵי שְׁתוּכַל לַהֲתַקְדָּשׁ פִּינוּן שֶׁאֵלֵּא לֵה לַהֲתַקְדָּשׁ בְּעֵנֵינוּ אַחַר אֲמַרְיִנוּ דְהִכִּי דַעְתָּה עַכ"ל וּלפ"ז קָשָׁה מְאֹד לְכַאוּרָה דְמֵאֵי בְּכַף שְׁרוּצָה לַהֲתַקְדָּשׁ אֵי אִשָּׁה לֹא יִדְעָה לְאַקְנוּיִי קִנְיָנוּ גְמוּר וְאַמֵּאֵי לֹא פְּשִׁיט מִיָּנֶה הַש"ס וְהֵבִיא מִרְחוּק לְחִמוֹ אֲשֶׁר דָּחוּ רְאִיוֹתָיו פְּדֵאִיתָא בְּגִמְרָא אוּלָם בְּאַמַּת זֶה ל"ק פְּלַל דְשִׂאֲנִי גִט מִקִּדּוּשֵׁינוּ פִּינוּן דְגִט עֵינֵיקָר הַגִּירוּשֵׁינוּ מֵהַ שְׁנוּתָנוּ לֵה סִפְר פְּרִיתוֹת וְסִבּוּרָה שְׂדֵי שְׂיֵהָ' לֹא הִגִּט בְּתוֹרַת שְׂאֵלָה דְהָא וְנָתַן בְּיָדָה דְקָרָא קָאֵי רַק אֲנָתִינַת גִּט (וּכְעֵין שְׂכַתְבוּ הַתּוֹס' לְעֵנֵינוּ פְּתָבוּ עַל אֵה"נ פֶּשֶׁר) וְכֵן בְּשִׁטְר דְעֵרַב וּמְלוּנָה אֵי לֹא יִדְעָה לְאַקְנוּיִי נְאֻמָּר דְסִבְר דְדִי בְּמִסִּירַת הַשִּׁטְר מִשֶּׁא"כ הֵתָם בְּקִדּוּשֵׁי פֶסֶף יִדְעָה שְׂפִיר דְכֶסֶף הַקִּדּוּשֵׁינוּ צָרִיף הוּא לְהַקְנוֹת לֵה וּלְקַדְשָׁה בָּם דְאֵי לֹא אֲמֵאֵי חָלוּ הַקִּדּוּשֵׁינוּ פִּינוּן דְאֵינוּ פְּאֵן נְתִיבַת שִׁטְר וְאֵם קִיְדָשָׁה בְּגִזֹּל דִּיְדָה וְדֵאֵי אַחֲזִילְתָּה נִהְלִי' פְּדֵי שְׁתוּכַל לַהֲתַקְדָּשׁ לֹא וְא"כ מִמִּילָא אֲפִשְׁטָא שְׂאֵלְתִינוּ דְהִיכָא דְשִׂאֵל מִמָּנָה טַבְעַת לְקַדְשָׁה וְדֵאֵי יִדְעָה לְאַקְנוּיִי שְׂיֵהָ' לֹא בְּגוּף הַחֶפֶץ כְּמוֹ הֵתָם בְּקִיְדָשָׁה בְּגִזֹּל דִּיְדָה עַכ"ת דְבָרֵי בְּנֵי נִי': וְהִנֵּה מֵהַ מְאֹד חֲבִיבִין עָלֵי דְבָרֵי בְּנֵי נִי' אֶף גְעִימִים לְחִכֵּי בְּפִי נֶאֱדָה בְּיִישׁוּב דְבָרֵי הַרְשָׁב"א ו"ל מֵהוּא דְש"ס קִיְדוּשֵׁינוּ אֶף תִּדְעָה בְּנֵי כִי דְבָרֵי אֵלָה אֵיפּוֹא בְּפִי דְבָרֵי הַש"ס הֵאֵי דְאִשָּׁה לֹא יִדְעָה לְאַקְנוּיִי הֵמָּה מְבוֹנָרִים בְּפִי רִש"י לְהִדְיָא לְקַמֵּן הֵתָם בְּגִיטִין בַּד"ה זָקֵן שִׂאֲנִי דִיְדָעָה לְאַקְנוּיִי וְע"ש וְכֵן מְצֵאתִי בְּחִדּוּשֵׁי הַרִיטְב"א שֶׁם שְׂשִׁיבַח פִּי רִש"י ו"ל בְּזֶה דְפִי דְטַעֲמָא דְאִשָּׁה לֹא יִדְעָה לְאַקְנוּיִי לְפִי שְׂלֵא יִדְעָה דְהַשִּׁטְר מִתְּנָה בְּעֵי וּמַעְתָּה דְבָרֵי בְּפִי דְבָרֵי הַרְשָׁב"א אֲמַתִּיִּים וְנִכּוּחִים וְא"כ הֵיטֵב אֲשֶׁר דְבָרְתָּ דְלַעֲנֵנוּ קִיְדוּשֵׁינוּ מִמִּילָא נְשַׁמַּע דַּל"ש שְׂלֵא יִדְעָה לְאַקְנוּיִי פִּינוּן דְזֶה כ"ע יוֹדְעִים דְבָעֵינוּ שְׂיֵהָ' הַטַּבְעַת שְׁלוֹ וְלִכּוֹן גְּמָרָה וּמְקַנְהוּ שְׂפִיר וְעַל דְבָרֵי אֲעֵנָה וְאוֹמֵר דַּפּח"ח וְאֵם חֲכָם בְּנֵי מֵהַ יִשְׁמַח לְבִי גַם אֲנִי: אֶף כֹּל זֶה לְדְבָרֵי הַרְשָׁב"א וּכְפִי רִש"י א"ש וּל"ק קוֹשְׁיֵיתָהּ מֵהוּא דְש"ס קִיְדוּשֵׁינוּ וְלֹא כֵן שְׂמַעְנוּ מִדְּבַרְהַתּוֹס' וְהֵרָא"ש שֶׁם שְׂכַתְבוּ לְהִדְיָא בְּפִי דְאִשָּׁה לֹא יִדְעָה לְאַקְנוּיִי ו"ל הֵרָא"ש אוּ דְלָמָּא אִשָּׁה לֹא יִדְעָה לְאַקְנוּיִי בְּדָבָר הַעֲתִיד לְחֻזֹּר לִיְדָה וְלֹא פּוֹנֵנָה לְהַקְנוֹת אֵלָא בְּתוֹרַת שְׂאֵלָה בְּעֵלְמָא הָרִי מְבוֹנָר דְבִיָּאָר הֵא דְאִשָּׁה לֹא יִדְעָה לְאַקְנוּיִי שְׂאִינוּ קִנְיָנוּ גְמוּר בְּכָל דְבָר שְׂעֵתִיד לְחֻזֹּר לִיְדָה זוּלַת בְּתוֹרַת שְׂאֵלָה וְכֵן רְאִיתִי בְּרִיטְב"א שֶׁם שְׂפִי בּוּזָה"ל אִשָּׁה לֹא יִדְעָה לְאַקְנוּיִי בְּכִי הֵא שְׂהִיא מְקַנָּה עַל מְנַת לְהַחֲזִירָה דְבַמָּה שְׂיֵשׁ לֹא לְהַחֲזִיר לֹא גְמָרָה אֵינִי לְאַקְנוּיִי דְלִיכָא לְמִימַר דְלֹא יִדְעָה לְאַקְנוּיִי פְּלַל דַּא"כ מִי אֵיכָּא לְמִימַר דְמִמְכָּרָה ל"ה מְמָכֵר וְעוֹד דְאֲבִי דְאִקְשֵׁי לִי מְזָקֵן וְכו' מִי אֵיכָּא לְמִימַר דְאֵינוּ לֵה אָדָם שְׂיִוְדַע לְהַקְנוֹת אֵלָא וְדֵאֵי כְּדַפְרִישַׁת עַכ"ל וְאוּלָם דַּלְפַע"ד אֲפַתִּי לְפִירוּשׁוֹ לֹא נִיחָא לְכַאוּרָה דְאֲפַתִּי קָשָׁה דְמִי אֵיכָּא לְמִימַר דְאֵינוּ לֵה אָדָם שְׂיִוְדַע לְהַקְנוֹת בְּמַתְנָה עַל מְנַת לְהַחֲזִיר דְכִי הִיכִי ס"ד לֹא מְמַתְנָה עַמ"ל לֹא יוֹעִיל דְכִי אֵינוּ אָדָם שְׂיִוְדַע לְהַקְנוֹת בְּמַתְנָה עַמ"ל מְטַעַם דְכִינוּ דְאֵתִי לִידֵי חֲזָרָה אֵינוּ קִנְיָנוּ גְמוּר וְכֵן לְפִי כֹל הַנֶּהֱדָר תְּקִשָּׁה קוֹשְׁיֵיתָהּ דְאַמֵּאֵי לֹא פְּשִׁיט הַש"ס בְּגִיטִין מֵהוּא דְקִיְדָשָׁה בְּגִזֹּל דִּיְדָעָה לְאַקְנוּיִי גַם בְּדָבָר הַחֻזֹּר לִיְדָה פִּינוּן שְׂלֵא פֶּרְשׁוּ כְּפִי רִש"י רַק דְבְּכָל מְקוֹם דְבָר שְׂחֻזֹּר לִיְדָה אֵינָה יוֹדַעַת לְאַקְנוּיִי גְמוּר כְּנ"ל תִּיקוּ קוֹשְׁיֵיתָהּ לְדוֹכְתָא דְהָרִי מֵהֵא דְקִיְדָשָׁה בְּגִזֹּל אֵיכָּא לְמַפְשֵׁט דִּיְדָעָה לְאַקְנוּיִי גַם בְּכַה"ג וְכַנ"ל: אֶף דַּלְפַענ"ד בְּיִישׁוּב דַּנ"ל לְפִי דְבָרֵי הֵם כֶּף דְלַעוּלָם דְגַם אִשָּׁה יִדְעָה לְאַקְנוּיִי גַם בְּמַתְנָה עַמ"ל שְׂפִיר בְּכָל מְקוֹם דְצָרִיף לְהִיּוֹת שְׁלוֹ כְּמוֹ אִישׁ וְהַשְׂתָּא יֵשׁ לֹא דְלַעוּלָם דְגַם בְּאִשָּׁה הַמְשַׁאֲלַת שְׂפִיר אֵיכָּא לְמִימַר כַּמ"ש הֵרָא"ש בְּב"ב דָּף קל"ז לְעֵנֵינוּ הַטַּבְעַת

קידושין דמסתמא מקנהו באופה"מ דהיינו במתנה עמ"ל וה"ה נמי לענין הטבילא של הגט וכן נמי לענין הטבעת קידושין הוי לן לומר גם באשה דמסתמא נתנה באופה"מ במתנה עמ"ל פיון שבלא"ה לא יועיל הגט או הקידושין והיא נתנה רק על מנת לגרש או בטבעת לקדש ורק לפי שבכאן גבי גט או בטבעת לקידושין לא יועיל גם במתנה עמ"ל בסתם דכיון שנתנה לו במתנה על מנת להחזיר לה וא"כ השתא בשעה שמגרשה בהטבילא או שמקדשה בהטבעת הרי בזה הוא מחזיר לה רק את שלה וא"כ בשעה שמקבלת לידה ה"ז חשוב לחזרה שלה וא"כ רק את שלה מקבלת וכיון דצריה להיות של הבעל הגט או הטבעת ולהיות הוא המקנה לה שלו לגט או לקידושין והשתא לאו שלו מקנה ורק שמקבלת שלה לחזרה דלא מהני בסתם במתנה עמ"ל ורק דצריה להיות רק באופן אחר המועיל והיינו שתקנה להבעל הטבילא או הטבעת על מנת להחזיר לה בזמן איחור אחר שפבר גירשה או קידשה והיינו באופן שאחר שתקבל להגט או להקדושין שוב תחזור לידו והוא ישיב את"כ ויחזור אותה לידה שנית לזמן החזרה לקיים התנאי שלה דאז שפיר דמי פיון דעד זמן החזרה הוי של הבעל ושפיר גירשה או קידשה בשלו ואולם דעל אופן הזה שפיר י"ל דלא ידעה לאקנויי וסברה האשה דמהני במתנה עמ"ל בסתם כמו באחר דמהני בשנותן לו אחר במתנה עמ"ל דיכול לקדשה בתוך זמן עד עת החזרה ולא מהני אצלה דבעת הקידושין או הגירושין פיון דהוי רק לחזרה בידה לא מהני הטבילא לגט או הטבעת לקידושין פיון דשלה החזירה והוי רק כשאלה אצלו לגרש או לקדש אותה ומש"ה פד אמרינו דלא ידעה לאקנויי באופה"מ הנ"ל לא מהני ואולם בהא דקידשה בגזל פיון דגבי גזל וכן גבי מלוה דקאירי הש"ס בקידושין שם דמהני בהו מחילה דרק בדבר השאול או הפקדון לפי דהוי פאלו המקום שאול להמשאיל והמפקיד והוי שלו ברשותן הלכך ל"ש גביהו מחילה ולכן בעינו רק שיקנה במתנה גמורה משא"כ במלוה וכן בגזל מהני מחילה לגבי גזלן וכן ראיתי מבואר בספר שאגת אריה בס"ס צ"ג ע"ש שכ' דאף דגזל ולא נתיאשו הבעלים שניהם א"י להקדיש מ"מ מהני מחילה אבל הגזלן עצמו וכן מהמבואר בהש"ס דקידושין הנ"ל ולכן פיון דידעה האשה דבעינו שיהי' שלו לקידושין לכן שפיר קאמרינו דאחילה אחלה למתנה לגבי' דבלא"ה לא יהיו קידושין ולכן שפיר התם דמקודשת בגזל דבשלו הוא מקדשה והנה לפי"ז בהאי טבעת שהשאילה לו האשה לקדשה אי ה"א דלא ידעה לאקנויי ל"ה מקודשת לאידך פרושו אף לפי דלא קאי הכי הש"ס במסקנא התם לפירושא דידהו וכן פסקינו בש"ע אה"ע סכ"ג דאשה ידעה לאקנויי ולדברי הרשב"א הנ"ל בלא"ה א"ש כפי' שכתבתי בדבריו דמודה הרשב"א דבעלמא שפיר אמרינו דגם אשה ידעה לאקנויי זולת בפטרות התם פנ"ל לכן לענין דינא שפיר מהני הקידושין בטבעת שהשאילה האשה: ועוד נראה בעיני להוכיח בראי' נכונה דבעלמא בנדאי אמרינו דגם אשה ידעה לאקנויי אף בכה"ג שבא שוב לידה חזרה החפץ הנקנה דהנה ידוע מה שהקשו בתוס' סופה דף מ"א ע"ב גבי אתרוג במתנה עמ"ל דהיכי מהני המתנה והא בעינו דומיא דמעשה דב"ח שיהי' יכול להקדישה ותירצו דה"נ שפיר יכול להקדיש המקבל כ"ז שהוא בינו עד עת החזרה אף לפי שהוכיח הרא"ש שם בסופה מההוא דקאמר הש"ס דלא ליקני איניש לולבי' לינוקא דינוקא מיקני קני אקנויי לא מקנה דבעינו דוקא במתנה עמ"ל הקנאה מחדש שיחזור ויקנהו המקבל להנותן בעת החזרה וע"ש ומעתה פיון דבעינו שיכול להקדישה וכיון שיקדיש עד עת

הַחֲזָרָה תּוֹ לֹא יָכוֹל שׁוֹב לְהִקְנוֹתוֹ לְהַנּוֹתוֹ מֵאַחַר דְּהוּי הַקִּדְּשׁ אֲף א"ש דע"כ אַתָּה צ"ל דְּהַרִי מ"מ שְׁפִיר מְצִי הַמְּקַבֵּל לְהַקְדִישׁ בְּאִנְפֵּן שְׁיִשִּׁיב הַחֲפֵץ לִידּוֹ פְּדִי שְׁיִכּוֹל אַח"כ לְשׁוֹב לְהִקְנוֹתוֹ לְהַנּוֹתוֹ חֲזָרָה בְּמִתְּנֶה וְהִינּוּ בְּאִנְפֵּן שְׁמַצִּי הַמְּקַבֵּל לְהַקְדִישׁ לְזִמְנָן שְׁיִכְלֶה זְמַן הַקִּדְּשׁוֹ קוֹדֵם עֵת הַחֲזָרָה מְעַט וְכַדּוּמָה שְׁיִשִּׁיב לִידּוֹ חֲזָרָה לְהִיּוֹת בְּיָדוֹ שׁוֹב לְהִקְנוֹתוֹ לְהַנּוֹתוֹ בְּדַרְךְ מִתְּנֶה וְהַקְנָאָה מְחַדֵּשׁ וְכַדְבְּרֵי הָרֵא"ש הַנְּ"ל וּא"ש וּלפ"מ דְּקֶאֱמַר הַש"ס בְּרִישׁ קִידּוּשֵׁינָן לְעַנְנֵי מִתְּנֶה עַמ"ל דְּכַכְלֶהוּ קִנִּי לְכַר מְאִשָּׁה לְפִי שְׁאִין אִשָּׁה נְקִיּוֹת בְּחִלְפִין הָרֵי דְאִי לֹאוּ ה"ט הָיוּ מְהִי הַקִּדּוּשֵׁינָן כְּשֶׁנִּתְּנוּ לָהּ הַכֶּסֶף בְּמִתְּנֶה עַמ"ל וְהִשְׁתָּא אִי אֲמַרְתָּ דְאִשָּׁה לֹא יְדַעָה לְאֶקְנוּיִי א"כ תִּקְשָׁה קוֹשִׁיּוֹת הַתּוֹס' בְּסוּפָה הַנְּ"ל דְּהִיכִי מְהִי אֲצִלָּה בְּמִתְּנֶה עַמ"ל הָרֵי אֵינָהּ יְכוּלָה לְהַקְדִישָׁהּ וּל"ה דְּוָמִיָּא דְּמִתְּנַת ב"ח דְּאִי מְשׁוּם דְּשְׁפִיר יְכוּלָה לְהַקְדִישׁ בְּאִנְפֵּן שְׁתַּחֲזוֹר הַדְּבָר אֲצִלָּה בְּתַר שְׁעַת הַהַקְדָּשׁ פְּדִי שְׁתּוּכַל לְשׁוֹב לְהִקְנוֹתוֹ לְבַעַל הַנּוֹתוֹ וְכַנ"ל הָרֵי פִינּוֹן דְּאִשָּׁה לֹא יְדַעָה לְאֶקְנוּיִי הִיכִי מְהִי הַקְדָּשָׁה וְהָא פִינּוֹן שְׁמֹוכְרַח לְחֲזוֹר לִידָהּ הָרֵי לֹא יְדַעָה לְאֶקְנוּיִי לְהַקְדָּשׁ בְּכַה"ג וּע"כ ש"מ דְּבַעַלְמָא ל"ה הַס"ד לֹא מְרִיב דְּאִשָּׁה לֹא יְדַעָה לְאֶקְנוּיִי וְכַנ"ל וְהִבּוֹן זֶה הֵיטֵב: וְאֲדַכִּיר מַה שְׁעָלָה בְּדַעֲתִי בְּהַשְׁקָפָה הָרֵאשׁוֹנָה פְּדִהּוּי הַס"ד לֹא מְרִיב דְּלֵהֲרַשְׁב"א ו"ל גַּם בְּעַלְמָא אֲמַרִינּוּ דְּאִשָּׁה לֹא יְדַעָה לְאֶקְנוּיִי כֹּל הִיכָא שְׁיִחֲזוֹר לִידָהּ הַמִּתְּנֶה חֲזָרָה וּא"כ בְּאִשָּׁה ל"ה לְהוֹעִיל בְּמִתְּנֶה עַמ"ל לַפ"ז אֲמַרְתִּי לְכַאוּרָה דִּישׁ לִישֵׁב מַה דְּתַמָּה הַט"ז בַּא"ח סִי"ד דְּהִיכִי פְּסָלָה הַתּוֹרָה שְׁאוּל בְּאַתְרוּג לְדַבְּרֵי הָרֵא"ש שְׁכַתֵּב גְּבִי טַבְעַת הַשְׁאוּל דְּמִקְוֹדֶשֶׁת דְּמִסְתַּמָּא נִתְּנוּ לוֹ בְּאוּפָה"מ לְקִידּוּשֵׁינָן וּא"כ מ"ש דְּבִלְוֵיב דְּמִמְעַטִּינָן שְׁאוּל מְלַכְּמָם וְלֹא אֲמַרִינּוּ דְּכִינּוֹן שְׁיִזְדַּע הַמְּשָׁאֵל דְּאֵינּוּ יוֹצֵא בְּאַתְרוּג הַשְׁאוּל מִש"ה מְקַנָּה לוֹ בְּאוּפָה"מ בְּמִתְּנֶה עַמ"ל וְרֵאִיתִי בְּסִפְרֵי יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב לַא"ח שָׁם בְּסִי"ד שְׁחַתֵּר הַגָּאוֹן מֵהַרמ"ז בֵּן הַמְּחַבֵּר הַנְּ"ל לְמַצָּא מַעֲנָה לִישֵׁב קוֹשִׁיּוֹת הַט"ז הַנְּ"ל ע"ש שְׁכ' דְּמִשְׁפַּחַת לְפָסוּל שְׁאוּל מְהַעֲכוּ"ם דַּל"ש סְבִרַת גִּיחָא לִי לְאִינִישׁ לְמַעַבְד מְצוּהָ בְּמִמוּנֵי אֲצִל הַעֲכוּ"ם הַמְּשָׁאֵל וְכ' לְהִלָּן דְּאָף דִּי"ל דְּבִשְׁאוּל מִן תַּר מְשׁוּם דְּהוּי הַפְּקַעַת הַלּוֹאֲתוֹ דְּשְׁרִי וְחָשׁוּב שְׁל הַיִּשְׂרָאֵל וְלֹאוּ שְׁאוּל הָיוּ אֲבָל כ' לְשִׁיטַת הַיִּרְאִים וְהוּבָא בְּמַג"א סִי' תַרמ"ט דַּע"ג דְּמִל עֲפוּ"ם מִן תַּר מ"מ אֵינּוּ יוֹצֵא בְּאַתְרוּג הַגְּזוּל מְהַעֲכוּ"ם דַּמ"מ לְכֶם ל"ה וְלֹאוּ שְׁלוֹ הִיא וְלִכּוֹן כ' דְּשְׁפִיר מִשְׁפַּחַת דְּמִיַּעֲטָה רַחֲמֵנָא שְׁאוּל בְּאַתְרוּג בְּגוֹל מְהַעֲכוּ"ם וּע"ש אֲף לְפִי הָאֱמוּר י"ל אֲפִי בְּיִשְׂרָאֵל דְּמִשְׁפַּחַת שְׁפִיר בְּשְׁאוּל מְהַאֲשָׁה פְּדִהּוּי הַס"ד לוֹ דְּלְדַבְּרֵי הָרֵשֶׁב"א דְּיִינְיָנוּ דְּבָכֵל דְּוָכְתָא אִשָּׁה לֹא יְדַעָה לְאֶקְנוּיִי וְלֹא מְהִי בְּמִתְּנֶה עַמ"ל מְהַאֲשָׁה וּא"כ בְּשְׁאוּל מְהַאֲשָׁה ל"ש הָאֲוֹמְדָנָא דְּנִתְּנָה בְּאוּפָה"מ בְּמִתְּנֶה עַמ"ל פִּינּוֹן דְּלֹא יְדַעָה לְאֶקְנוּיִי בְּדַבְּרֵי הַחֲזוֹר לִידָהּ אֲף לְפִי פִי' רִש"י וְשְׁפִיר פְּרִשְׁתִּי לְנִכּוֹן לְדַבְּרֵי הָרֵשֶׁב"א דְּבַעַלְמָא אֲמַרִינּוּ דְּאִשָּׁה יְדַעָה לְאֶקְנוּיִי וְגַם שְׁלֵכֵל הַפְּרוּשִׁים דְּיִינְיָנוּ לְהַלְכָה דְּאִשָּׁה יְדַעָה לְאֶקְנוּיִי כַּנ"ל אֲפִתִי קָשָׁה ק' הַט"ז הַנְּ"ל: אֲף דְּבִלְאוּ כֹּל הַנְּ"ל גַּלְפַּע"ד כְּעַת בְּפִשְׁטוֹת לִישֵׁב ק' הַט"ז לַפ"ד הַש"ס בְּסוּפָה דַּמ"ו דְּלֹא לִיקְנִי אִינִישׁ לוּלְבִי לִינּוּקָא דִּינּוּקָא מְקַנִּי קִנִּי אֶקְנוּיִי לֹא מְקַנָּה וְעִינּוּ בְּתוֹס' גִּיטִין דַּס"ד וְכֹן בְּסִנְהֶדְרִין בַּר"פ ב"ס דְּהַקְטָן קוֹנָה מְדַאוּרִיָּתָא לַכ"ע פִּינּוֹן שְׁדַעַת אַחֲרַת מְקַנָּה אוֹתוֹ וְרַק שְׁאֵינּוּ מְקַנָּה לְאַחֲרִים מְדַאוּרִיָּתָא וּא"כ א"ש דְּשְׁפִיר בְּכַה"ג הִיא דְּפְסָלָה רַחֲמֵנָא שְׁאוּל בְּאַתְרוּג לְגַבִּי אַחַר הַמְּקַנָּה לְהַקְטָן עַמ"ל דְּהִשְׁתָּא כְּשֶׁיִּשִּׁיב וְיִקְנֶהוּ הַקְטָן הָאֲתְרוּג לְחֲזָרָה פִּינּוֹן דְּלֹא מְהִי הַקְנָאָתוֹ מְדַאוּרִיָּתָא אֲצִל הָאֲחַר ה"ל שְׁאוּל אוֹ כְּשֶׁשְׁשָׁאֵל אַתְרוּג מְהַקְטָן דְּהַרִי גְּבִי הַקְטָן ל"ש הַסְּבָרָא דְּגִיחָא לִי וְכֹ' וּמְקַנָּהוּ בְּמִתְּנֶה עַמ"ל דַּל"מ

הקנאתו להאחר פלל מדאורייתא ולכן א"ש דל"ק תו קנשית הט"ז דשפיר כ' רחמנא
שאול באתרוג לפסול ביומא טבא קמא בכה"ג: סימן מב אף ז"א רק בשאול מהקטן אזי
שנייה לפסול האתרוג ביו"ט ראשון פיון דל"ש סברת ניקא לי וכו' דל"מ הקנאתו
מדאורייתא פלל לאחרים ואפי' עמ"ל אבל בשאול מישראל גדול שפיר אמרינו דניחא
לי וכו' לפ"ז אמרתי דמינשב היטב ק' התוס' בסנפה ד"ל ע"א ד"ה משום דה"ל מצה"בע
שהקשו על הא דקאמר הש"ס לך להוציא את השאול ואת הגזול דל"ל למעט גזול
תיפוק לי משום דהוי מצה"בע ותימצו דרק משום שאול אצטריף ולפ"ד הג"ל י"ל לולי
תימצו של התוס' לישב קנשיתם דהנה ידוע מה שכ' הפנ"י שם בפ"י דמתוך שיוצא
בשאול יוצא בגזול דביו"ט שני ליכא בגזול משום מצה"בע לפי שכ' התוס' שם דל"ח
מצה"ב"ע רק פשהמצה בא ע"י העבירה וא"כ פיון שייכול לצאת בהאתרוג פשיה"י שאול
לכן גם פשהוא גזול ל"ח מצה"בע ולכן פ"י מתוך שיוצא בשאול דכיון דאי הוי האתרוג
שאול הוי יוצא בו יוצא בו גם פשהוא גזול פיון דאין המצה בא רק ע"י עבירת הגזול
שלו ולכן א"ש דמינשב קנשית התוס' דשפיר אצטריף לך למעט אתרוג הגזול מישראל
גדול ליו"ט ראשון דאלו מטעם מצה"בע ה"א מתוך שיוצא בשאול ע"י דאמרינו דניחא
לי וכו' נמי בגזול ולכן אתי לך למעט דמ"מ אינו יוצא בו אע"ג דל"ה מצה"בע משום
דהוי גזול ואין לומר דהיכי ממעטינו גזול מישראל גדול מלכך והא פיון דאמרינו דניחא
לי וכו' וא"כ הרי מסתמא הקנה לו באופה"מ ולא גזול הוי והוי שלו דז"א דהרי קי"ל
דבהפסד ממון ליכא למימר דניחא לי וכו' ואינו דין פאן להקנותו לגמרי להגזול ממונו
בנדאי דל"ש לומר ניקא לי וכו' נרק דנימא דהקנהו באופה"מ ונהיינו רק במתנה עמ"ל
וא"כ מאחר שהוא גזול הרי אינו מחזירו דאם מחזירו אח"כ הרי מתקן הלאו ול"ה גזול
וע"כ דאינו מחזירו וכיון שלא יקיים הגזול התנאי של החזרה להנגזל אח"כ ה"ל גזול
למפרע ולכן שפיר דנתמעט גזול אפי' מישראל גדול מלכך ולכן א"ש דשפיר קאמר
הש"ס לך להוציא את השאול מקטן ולהוציא את הגזול אפי' מגדול וכמו שנתבאר:
ולפ"ז אנדא נמי קנשית השער אפרים שראיתי מובא בשמו שהקשה בהא דאנונכרי
דקאמר לא תגזו אתון מ"ט דסתם פותים גזלי ארעתא מישראל כפי' רש"י הרי שפיר
מצי גזו האנונכרי גופייהו דנימא דניחא לי לישראל הנגזל דלתעביד מצנה בממונו
ולפ"מ א"ש דל"ש ניקא לי וכו' בגזול ואין לומר דכאן הרי פיון דמיירי הש"ס
דאנונכרי ביאוש אמרינו דמסתמא פיון דניחא לי לאיניש למעבד מצנה בממונו מיהו
לגמרי גמיר ואחלי' הנגזל הישראל ולגמרי קנו האנונכרי להאסא זו בעת שחתכו דל"ש
פאן דבמקום הפסד ממונו לגמרי ל"ש סברת ניקא לי פיון דס"ס נתיאש ממנה אף ז"א
לפ"מ שכ' הש"מ בב"ק דף ס"ו דאפי' אי יאוש קונה מ"מ אמרינו דמחויב לשלם לו
הדמים דמדמי לא מיאש וע"ש וא"כ פשיטא פיון דבכל גנונא אמרינו דמהדמים לא מיאש
תו ל"ש סברת ניקא לי וכו' למחול ולהקנותו להאנונכרי לגמרי משום המצה ולהפסיד
הדמים שלו פנ"ל ולכן פיון דהאנונכרי חותכים לעצמם בתורת גזילה לגמרי לכן שפיר
הוצרך ליאוש וש"ר דוקא לקנין ול"ק תו קנשית הש"א הג"ל: ובדרך זה מצאתי את
לכבי להעלות ישוב נכון לקנשית המהרש"א שהקשה על פי' רש"י שפי' בסוגיא
דאנונכרי שם בד"ה וקרקע אינה נגזלת וכו' וקסבר יאוש גרידא לא קני וכו' וא"נ קני
מצה"בע הוי וכו' והקשה המהרש"א דמה פריף דלקנייה בשיוני מעשה ושיוני השם והרי

מ"מ יהיה חשוב מזהב"ע וע"ש שתיירך דכיון דהוי קנן היאוש מעיקרא אי יאוש קינה
וא"כ שוב אחר קנן השינוי דשינוי מעשה ושינוי השם דבית קנן היאוש תו ל"ח
מזה"בע פיון דאחר קנן היאוש דמעיקרא בקנן השינוי מעשה או שינוי השם תו ל"ח
גזולין ול"ש מזה"בע ע"ש ומבלעדי תירוץ המהרש"א הי' נראה לפי קט שפלי לתרץ
דבאמת פל עיקר דפריה הש"ס דליקנה בשינוי לא קאי על הסתם רק לפ"מ דס"ל דיאוש
לחודא לא קני ורק דהש"ס הצריה ליאוש וש"ר לקנן אצל האונקרי גופייהו וע"ז הוא
דפריה דלגזוז האונקרי גופייהו ולקנוה בשינוי דהרי אף רש"י ז"ל דפי' דהסוגיא מצי
אזלה אף א"נ דיאוש קני ומנהי הש"ר לענן דלא להוי מזה"בע אכל למ"ד יאוש גרידא
לא קני פשיטא דקנימא הסוגיא כמבואר בפירש"י ז"ל בהדיא התם וא"כ לפ"מ דאזלינן
דיאוש גרידא לא קני אפתי לא העלה המהרש"א ז"ל ארוכה לקושיתו דלפ"מ דאמרין
דיאוש לא קני אפתי תקשה מה פריה הש"ס דליקנה בשינוי והא ליכא רק חדא קנן והוי
מזה"בע ואומר אני לאידך גיסא אף מבלעדי דברי המהרש"א דאף לפ"מ דס"ל
דיאוש גרידא לא קני שפיר פריה הש"ס דליקנוה בשינוי ולא תקשה קושית המהרש"א
דמזה"בע הוי וכמו שאבאר ואקדם מה שכ' הפנ"י בפ"י דברי הש"ס דסופה הנ"ל
דלכאורה מה ק"ל אליבא דר"ה דהא שפיר קאמר להו דלגזוז אינהו שלא יהיו הם
הגזולים ולכן כ' הפנ"י דבאמת הא דסתם עפ"ם גזלי ארעתא ניהו אינן אלא מעוטא
דמעוטא וכל עיקר מלתא דר"ה וכל השקלא וטרי' דהש"ס אינו רק לחומרא בעלמא
שאם יבא אדם ויערער הוי למפרע מזה"בע ובוצע ברה"ע ש ואקדם עוד מה שכ' הפנ"י
בש"ס גיטין דף ל"ח ברש"י ד"ה בחזקה דלמ"ד יאו לחודא קונה דה"ט משום מחילה או
מתנה ומעשה י"ל דאש"ה דיפה פי' רש"י דאי יאוש גרידא קונה דמ"מ הוי מזה"בע
והיינו לפי דאי יאוש קונה תו ל"ש הסבא הנ"ל דמתוך שיוצא בשאול וכו' והיינו דאי
בעי הוי נטלו על מנת להחזירו להנגזל דבכה"ג הוי מהני דאמרין דניחא לי' להישאר
הנגזל ואקני' אקני' לי' באופה"מ וכפ"י הפנ"י שהבאתי דז"א פיון דלמ"ד יאוש לחודא
קונה הרי ס"ל דלאחר שפיר נתיאש הרי מחל לו לגמרי להגזלן והיכי שייך לומר דאקנה
באופה"מ דבר שפיר נתיאש ממנו ומחלו ואינו שלו עוד וא"כ פיון דלא שייך לומר פאן
מתוך שיוצא בשאול יוצא בגזול וכדברי הפנ"י הנ"ל דלמ"ד יאוש לחודא קונה אין בידו
להיות שאול כדי לצאת בי' פיון שאין בידו של הנגזל להקנותו עוד אחר שפיר נתיאש
ואינו שלו לכן יפה פי' רש"י דלמ"ד הנ"ל דהוי מזה"בע משא"כ לפ"מ דס"ל דיאוש
גרידא לא קני וע"כ דס"ל דל"ח כמחילה ומתנה וה"ל של הנגזל שפיר שייכים דברי
הפנ"י דמתוך שיוצא בשאול וכו' פיון דהוי בידו לחתוך האסא על מנת להחזיקו כדי
להחזירו להנגזל לעת בא יבא ויערער עלי' דבכה"ג שפיר הוי מהני מטעם דבכה"ג ה"א
דמסתמא הקנהו הישראל הנגזל באופה"מ שפיר כדי לצאת בו ולכן גם עתה אף
דקאירינן בשאינו לוקח דוקא על מנת להחזירו בעינא ושרינן לי' ליטלו לגמרי מטעם
דמחזקינן לומר לכתחלה על סתם עפ"ם דל"ה גזלי ארעתא רק מעוטא דמעוטא דגזלי
ארעתא מישראל וכדברי הפנ"י הנ"ל מ"מ פיון שיש לו רק שום עצמה ותחבולה לקנותו
באופה"מ מעיקרא ע"כ גם עכשיו פשוטלו לקנותו בשינוי לגמרי אצל עצמו תו ל"ק
מזה"בע פיון דל"ח המצוה בא ע"י העבירה וכדברי הפנ"י בפ"י דמתוך שיוצא בשאול
וכנ"ל ולכן א"ש דפריה הש"ס דליקנה בשינוי דשפיר דמי דל"ח מזה"בע ע"י העבירה

וכנ"ל: ולפ"ז אנדא נמי הקושיא שמקשים על פיה רש"י שפיה סתם פותים גזלי ארעתא מישראל ונהרי פיון דגזל עכו"ם אסור מ"ש מישראל דנקט ולדברינו א"ש משום דרק השתא דאמרין דגזלי ארעתא מישראל דוקא הוא דפריה הש"ס היטב דליקנוה בשנינו ולא קשיא דלפי פיה רש"י הרי הוי מצה"ב גם אחר הקנן של השנינו פקושית המהרש"א דהרי בישראל שפיר איפא למימר מתוך שיוצא בשאול וכו' פיון דאלו הוו נטלו האנוכרי על מנת להחזירו להגזל בעינא פשיעריה אה"כ אזי הוי מהני דאמרין דמקנהו בכה"ג הגזל באופה"מ וכנ"ל ולכן גם עכשיו פשטלו פדי לקנותו לגמרי אצל עצמו ולא על מנת לשמרו להחזירו להגזל בעינא פדקאירינו ג"כ מהני ונ"ח מצה"ב ע"י העבירה וכדברי הפנ"י הג"ל שפיר משא"כ אלו הוי הפיה דגזלי ארעתא מעכו"ם תו הוי קשה על הא דפריה דלקנוה בשנינו והא אפתי הוי מצה"ב בע פיון דל"ש לומר מתוך שיוצא בשאול וכו' דהי' בידו ליטלו על מנת להחזירו ויקנהו הגזל באופה"מ לצאת ביה פיון דאצל עכו"ם ל"ש פלל לומר הסבא דניחא ליה להעכו"ם למעבד מצוה במקומו והשתא פיון דלית ליה עצה אחרת לצאת ביה זולת בגזול וע"י קנן השנינו הדר הוי מצה"ב"ע והוי קשה הדר מה פריה הש"ס דליקנוה בשנינו והא הוי מצה"ב ע"כ יפה פיה רש"י דע"כ דהש"ס סברה דרק גזלי ארעתא מישראל הוו ולכן שפיר פריה הש"ס דליקנוה בשנינו האנוכרי וליפא משום מצה"ב"ע פיון דבישראל שפיר שייך הסבא דמתוך שיוצא בשאול וכו' וכנ"ל ול"ח מצה"ב ע"כ והבין: וע"פ דרכינו הנה מצאתי און לי לישוב נועם גם קושית התוס' בסופה שם ד"ה שנינו החוזר וכו' שהקשו על הא דמשני שנינו החוזר לברייתו ל"ש שנינו ע"ז הקשו התוס' ונהרי קני מדרבנן ואף מדאורייתא יצא דומיא דההוא סבתא דנפק אע"ג דלא קני אלא מטעם מריש וע"ש אף הנה בתחלה ראיתי ביישוב קושית הכפ"ת שהקשה על קושית התוס' הג"ל דמאי מקשו דהרי אפיי הוא דסובר הכי דשנינו החוזר קונה מדרבנן ור"א חולק עלי' וס"ל דגם מדרבנן אינו קונה שנינו החוזר וכן אמרו בהגזל דף צ"ו משמ' דרבא דשנינו החוזר אינו קונה פלל וע"ש וא"כ קשה דלמא הש"ס בסופה לא אזלא אליבא דאפיי ומהיכי פיתיה להתוס' להקשות לאפיי ע"ד הש"ס דמשני שנינו החוזר לברייתו ל"ש שנינו: ואמרתי לישוב קושיתו דהנה לכאורה הקשיתי לפ"מ דאיתא בתמורה ד"ו דפריה לרבא דסבר דכל מלתא דא"ר לא תעביד אי עבד לא מהני ונהרי גזל דרחמנא אמר לא תגזול ותנן הגזל עצים ועשאן פלים צמר ועשאן בגדים משלם פשעת הגזילה ולרבא תקשה דכיון דרחמנא אמר לא תגזול היכי מהני השנינו לקנן ומשני אמר לך רבא שאני התם דאמר קרא אשר גזל כמה שגזל עכ"ד הש"ס והנה לפ"מ דכתבו התוס' בפסחים דף כ"ט ד"ה מאן י"א ר' נחוניא שהקשו על הא דאוכל חמץ של הקדש לרבי דסבר דהזיד במעילה במיתה דאמאי פוטר פרת דחמץ מן התשלומין ונהרי אף דבעלמא קלבדר"מ הכא במעילה לא פטיר חייבי מיתת שוגגין דמעילה מתשלומין דגלי לן קרא דבשוגג חייב וה"ה פרת בשוגג ותחייב בהתשלומין ותירצו דרק במיתה דמעילה דגלי קרא דלא פטור מתשלומין גלי בכרת דחמץ דלא גלי לא גלי וע"ש ומעתה לפ"מ דקאמר הש"ס בסופה דף ל"ג ע"א ובש"ד דולפיון לולב מסופה דבעינן תעשה ולא מן העשוי וא"כ קשה מה פריה הש"ס בסוגיא דאנוכרי דליקנוה בשנינו מעשה לרבא דאית ליה דאמרין פל מלתא דא"ר לא תעביד אע"ל"מ תקשה דניהו דלענין קנן השנינו מעשה אצל הגזל רחמנא גלי מאשר גזל

כמה שגזל דמהני השינוי לקננו אבל לעננו עשני' דהמצנה נימא דלא תהני המעשה ולקננו
מעשה ולא מן העשוי דניהו דגלי רחמנא בגזל מאשר גזל כמה שגזל דמהני לקננו השינוי
מעשה אמנם לעננו מעשה המצנה דלא גלי לא גלי ונימא דלא מהני המעשה והוי מן
העשוי.

ורציתי לישב בזה לכאורה קושית הכפ"ת הנ"ל דמכאן הוכיחו התוס' דע"כ דהסוגיא
דאונגפרי אזלא רק אליבא דאבני דסבר דאי עבד מהני ולכן שפיר מקשה הש"ס דלקנוה
בשינוי מעשה דמהני המעשה גם לעננו עשני' דהמצנה לאבני שפיר דאע"מ אכן סעיפי
ישיבוני דלאחר ההתבוננות נכון בפ"י דברי התוס' דפסחים שהבאתי נראה להוכיח אפא
דהינינו דדיקו וכתבו התוס' דרק במיתה דגלי לן רחמנא דלא פטור מתשלומי מעילה גלי
בכרת דלא גלי לא גלי והינינו פיון שפיר חמור ממיתה ועיין בתוס' יבמות דף ב' ד"ה
אשת אחיו מאמו ולכן כתבו התוס' שפיר דכיון דכרת חמור ממיתה שפיר פטור כרת
מהתשלומין אע"ג דבמיתה גלי לן רחמנא דלא פטור במעילה המיתה מהתשלומין במיתה
דקולא מכרת דגלי גלי בכרת דחמור דלא גלי לא גלי מכרת דחמור שפיר פטור
מהתשלומין ולפ"ז מוכח הא אי לא"ה דכרת חמור ממיתה הוי אמינא דכיון דגלי גלי
וא"כ ה"ה פאן לעננו המעשה דהמצנה שפיר י"ל גם לרבא דכיון דגלי רחמנא מאשר
גזל דמהני המעשה לקננו ה"ה דמהני המעשה למצנה והשתא הדרא קושיא של הכפ"ת
לדוכתא לכאורה דמאין להתוס' להקשות על הש"ס דאונגפרי אליבא דאבני דמאין לנו
להוכיח דאזלא אליבא דאבני וכנ"ל אף נראה לישב ולהוכיח בדרה"ך נכון דשפיר מקשים
התוס' בסופה הנ"ל והוא דהנה לעיל בסימן י"ט פתבתי והוכחתי בדברי הש"ס בב"ק
דגם לרבא ס"ל דשינוי דממילא קונה עפ"מ שהקשתי בהש"ס תמורה ד"ו הנ"ל דלפ"ד
הש"ס דב"ק דלרבא שינוי דממילא קונה תקשה לפמש"כ התוס' בתמורה דף ד' בד"ה
רבא לעננו צורם און בכור דאף דכל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אעל"מ מ"מ שרי
לרבא דלא גרע מאילו נפל בי' המום ממילא דהוי שרי הרי לנו לעינים מדברי התוס'
דלרבא דסבר אעל"מ מ"מ לא מגרע מעשהו באיסור מאילו נתנהו ממילא המום בלי
שום מעשה דידן' והשתא תקשה דמאי פריה הש"ס בתמורה לרבא מההוא דגזל עצים
וכו' דאמאי יהי' חשוב לרבא שינוי לקננו פיון דאי עבד ל"מ והשתא אי נימא דלרבא גם
שינוי דממילא מהני לקננו קשה מאי פריה דניהו במי דאי עבד לא מהני אית לי' לרבא
מ"מ א"ש דמשלם פשעת הגזילה דלא גרע מאילו הוי השינוי ממילא וכדברי התוס'
דתמורה דף ד' הנ"ל וה"נ דל מהקא מעשה דילק' והוי שינוי דממילא וקונה לרבא שפיר
ושמפח קושיא זו פירשתי לנכון דברי הש"ס דהתם בתמורה הכי משום דהוי הס"ד
דמקשה דלא מהני לרבא רק שינוי בינדים לקננו מקרא דהו ולא שינוייהם ולכן פריה
דכיון דס"ל לרבא דאי עבד ל"מ אינו חשוב שינוי בינדים ורק שינוי דממילא דלא מהני
וע"ז משני שפיר דגלי רחמנא מאשר גזל כמה שגזל וא"כ באיזה צד שלא יהי' פעין
שגזל ואפי' אם נעשה שינוי בדבר הגזול מאל' נמי מהני ואשר לפ"ז נתלשב לן היטב
קושית התוס' בב"ק ה"ה דשפיר אצטרף קרא דאשר גזל נמי לרבא דאילו מהו ולא
שינוייהם ל"ה שמעינו רק שינוי בינדים לקננו ולכן אמי קרא דאשר גזל דגם שינוי
דממילא קונה וע"ש בדברי.

ומעתה לפי דברי נועמים אלה נתאמת לנו דגם לפי המסקנא דש"ס תמורה ה"ת דגם לענין גזל גופא חשוב רק שינוי דממילא מטעם דשפיר אמרינן פל מלתא דא"ר לא תעביד אעל"מ לרבא ולפ"ז אי לא דאב"י דאית לי' דאע"מ לרבא ל"ה פריף הש"ס דסופה ולא מידי דליקנוה בשינוי מעשה פנין דבאמת גם לענין גזל גופא ל"ה השינוי שינוי בידים רק שינוי דממילא פנ"ל וא"כ אינו דין דלא מהני למצוה דחשוב תעשה ולא מן העשוי לרבא וע"כ דהש"ס אולא רק אליבא דאב"י דס"ל דאע"מ ולכן שפיר מקשים התוס' לאב"י דס"ל דשינוי החוזר קונה מדרבנן שפיר ומינשב קושית הכפ"ת הנ"ל אף דאפתי יש להתיב גם ע"ז תיובתא: דהנה הערותי בחדושי להקשות לכאורה ע"ד המהרי"ט שכ' ביישוב הא דשוחט בשבת דשחיטתו פשיטה ולא אמרינן אעל"מ דלא אמרינן פן רק היכא דאי תאמר לא מהני לתקן האיסור גלל פן אמרינן דאי עבד ל"מ כי היכי דלא לייעבד איסורא אבל בשוחט בשבת גם אם תאמר אעל"מ מ"מ הרי תקון אסור אבמה"ח ואיסורא דשחיטה בשבת דקעבד עבד ס"ס בכה"ג שפיר אמרינן אע"מ גם לרבא ולכן הקשתי דמאי פריף בתמורה הנ"ל לרבא מההוא א דגזל עצים ועשאן פלים וכו' דהתם קשה כמה לתקן האיסור דלא תגזול ע"י דנימא אי עבד לא מהני הרי הלאו דגזל דעבד עבד מ"מ ומאי פריף לרבא הרי לדברי המהרי"ט בכה"ג גם לרבא אי עבד מהני פנין שלא לתקן האיסור גזל גם כשינימא דלא מהני השינוי מעשה אכן אמרתי דהכי יתפרשו דברי הש"ס לדהמהרי"ט דבאמת השתא דאמר רחמנא והשיב את הגזילה כמה שגזל ומחויב למעבד השבה מעליא כמה שהוא בעין כמה שגזל והשתא פשעושה השינוי שקונה הגזילה בעינא ע"י ואינו מחויב לתקן הלאו דגזילה רק בהשבת הדמים הרי הוא עבר על העשה דוהשיב את הגזילה כמה שגזל ורק דהתורה אמרה דגם אחר שקונה ע"י השינוי ג"כ מצי לתקן הלאו דלא תגזול ע"י השבת הדמים אבל איסורא דוהשיב כמה שגזל דעבד עבד ולכן השתא שפיר פריף לרבא דאמאי מהני השינוי דנימא דאי עבד לא מהני פנין שע"כ דנימא לא מהני לתקן איסורא דוהשיב את הגזילה בעינא פנין שלא תהני השינוי ויחויב להשיבה בעינא ולא עבר על האיסור דוהשיב והיכא שיתקון איסורא כמה דאמרינן לא מהני בכה"ג הרי כתב המהרי"ט דאמרינן אי עבד ל"מ כי היכי שיתקון איסורן שעשה וא"ש השתא דשפיר פריף לרבא דנימא לא מהני ויתקון ע"כ האיסור וכנ"ל ולפ"מ שהעלנו בסמוך דמשני הש"ס בתמורה דרחמנא גלי מאשר גזל דגם שינוי דממילא דנעשה ע"י דאמרינן אעל"מ מהני לרבא וא"כ לפי המסקנא זו דתמורה שוב לא לתקן האיסור דוהשיב פשהוא בעינא ע"י דאמרינן אעל"מ פנין דגם פשאמרינן לא מהני ונעשה השינוי ממילא ג"כ הרי עבר על האיסור הנ"ל שאינו מחויב ס"ס לשלם רק דמי ונקנה גוף הגזילה לו ע"י השינוי זו דממילא דנעשה ע"י דעבד איסורא וכנ"ל דבכה"ג גם לרבא אע"מ פן היא למסקנת הש"ס דהתם בתמורה הפ' לפ"ד הנ"ל.

והשתא פנין דגם לרבא באמת מהני השינוי מעשה דידי' וכנ"ל הדר תקשה דמצי אולה הש"ס דאנונכרי אליבא דרבא שפיר דשפיר פריף דליקנוה בשינוי גם לרבא פנין דלאמתת הדברים דמהני השינוי לפי המסקנא דתמורה גם לרבא וה"ל שינוי דבידים שפיר וחשוב מעשה דידי' ואפתי תקשה לפ"ז לדוכתא לכאורה קושית הכפ"ת הנ"ל על מה דהקשו התוס' שם רק אליבא דאב"י דקים לי' דשינוי קונה מדרבנן דמנ"ל דאולה הש"ס אליבא דאב"י אף נראה בעיני להאיר עינים ביישוב נועם קושית הכפ"ת הנ"ל

והוא דהנה גם זה ראיתי להקדים פאן מה שאמרתי לישב מה דקשיא לי לכאורה על הש"ס דסופה דפריף דלקנוה בשינוי מעשה ומשני קסבר לולב א"צ אגד דלכאורה אפי' למ"ד לולב א"צ אגד מ"מ מצנה לאגדו משום זה אלי ואנוהו וכמו דקאמר הש"ס בסופה י"א ובמנחות כ"ז ע"א וא"כ אמאי לא חשיב האגד שינוי מעשה לקנוה שפרי אגדו דמצנה לשכתבו דכיון דראוי להשתמש בלא קציע אין הקציע חשוב שינוי מעשה וע"ש וה"נ למ"ד דא"צ אגד נמי אמרינו פיון דיצא גם בלאו האגד המצנה אין האגד חשוב שינוי מעשה.

אמור מעתה בנ"ד לרבא דס"ל דאי עבד ל"מ הרי השתא נמי למ"ד דלולב צריף אגד אפתי לא פריף הש"ס ולא מידי דלקנוה בשינוי מעשה דאגד הרי הכא השתא דנימא דאי עבד ל"מ והוי השינוי מעשה שינוי דממילא ניהו נמי דגם שינוי דממילא מהני לרבא לקנוה בעלמא פנ"ל אבל פאן פיון דבעינו תעשה ולא מן העשוי ממילא אצל המצנה דאגד וא"כ לרבא דס"ל אי עבד ל"מ פיון דהוי השינוי ממילא דלא מהני לענין המצנה משום דהוי מן העשוי ממילא נמי דל"ח שינוי לקנוה פיון דל"ח אגד למצנה אין פאן קנוה פיון דל"ח האגד דידי' ולא מידי וגרע ממה דאמרינו למ"ד א"צ אגד דל"ח מה שמצנה לאגדו לכתחלה לקנוה פיון דיצא בלאו האגד המצנה בדיעבד וכן"ל וק"ו בנ"ד דליכא מצנה פלל לרבא פיון דנעשה האגד ממילא ממילא דליכא מצנה וליכא שינוי מעשה לקנוה וא"כ הכא שפיר תוקן האיסור של והשיב לגמרי ע"י דאמרינו אי עבד ל"מ פיון דליכא להקנוה פלל וכיון שפן לרבא דאמרינו הכא שפיר אף למסקנא דהש"ס תמורה דאי עבד ל"מ לקנות ע"י האגד וכן"ל תקשה מה פריף הש"ס דלקנוה בשינוי מעשה וע"כ דהש"ס דאנונפרי אולה אליכא דאבני דס"ל דאע"מ והלפך שפיר פריף לאבני דנימא דלגזוז האנונפרי ולקנוה בשינוי מעשה שפיר ומשני שינוי החוזר לברייתו הוא ולכן הקשו התוס' דלאבני הרי ס"ל דשינוי החוזר קונה מדרבנן עכ"פ ומינשב קושית הכפ"ת לגמרי: ובדרף עסקי בענין זה עולה עלי רוחי לפרש נכון לפ"ד גם דברי הש"ס דמנחות ד"מ ע"ב דקאמר התם הש"ס ומי אמרינו תעשה ולא מן העשוי והאמר ר"ז הטיל למנוטלת פשירה אמר רבא השתא בבל תוסיף קאי מעשה ל"ה מתקיה לה ר"פ ממאי דהאי גברא לאוסופי קמכוין דלמא לבטולי קמכוין ובל תוסיף ליכא מעשה איכא וכו' ע"ש ובפני' רש"י ותוס' ועיין בדברי רבינו הרמב"ם בפ"א מה' ציצית הט"ו שכתב וז"ל הטיל ציצית על הציצית אם נתכוין לבטל הראשונות מתיר הראשונה או חותכה וכשיירה ואם נתכוין להוסיף אע"פ שחתף אחת משתייהן ה"ז פסולה שהרי כשהוסיף פסל את הפל וכשהתיר או חתף התוספת נמצא השאר נעשה מן העשוי שעשייתו הראשונה פסולה היתה עכ"ל הרמב"ם ותמהו עליו דלפ"ד היכי יפרש דברי הש"ס דמנחות שהבאתי ועיין היטב בדברי הרמב"ם ונושאי פליו שם ולפע"ד נראה לפרש על נכון דברי הש"ס והרמב"ם באופן שיוסר כל תלויה ויסקלו הקמשונים לעינינו לבלתי הפשל מדי עברינו על דבריהם הקדושים: ואני טרם פניתי לישב קושית התוס' שהקשו על הא דקאמר רבא השתא בבל תוסיף קאי מעשה ל"ה ופי' רש"י ותוס' דכיון דעובר ע"ד תורה לא חשיב עשני' ובקציצת הראשונה זו עשייתה וע"ז כתבו התוס' וז"ל ולא דמי לההוא דסופה דלא אמרינו קציצתו זו עשייתו וצ"ע עכ"ל התוס': ולפע"ד נראה בבאור ובישוב קושית התוס' היטב והוא

דנ"ל ביהבין פ"א דבְּרֵי הַש"ס דְקָאָמַר רַבָּא הַשְׁתָּא בְּבַל תּוֹסִיף קָאֵי מַעֲשֵׂה ל"ה דה"פ לְפִי שְׁעֵבַר ע"ד תּוֹרָה לְכֹן ל"ח עֲשִׂינָי וְהִינּוּ פִינּוּ דְרַבָּא ס"ל דְּכָל דְּאָמַר רַחֲמָנָא לֹא תַעֲבֹד אַע"ל"מ וְחָשׁוּב עִי"כ עֲשִׂינָתוּ כְּאֵלּוּ נַעֲשֵׂה מִמִּילָא וְכָאָמֹר וְכִינּוּפִינּוּ דְאָמְרִינּוּ דְלֹא אַהֲנִי כְּלָל מַעֲשֵׂהוּ דְלֹא מִפְסְלֵי בְּכֹף קְמִינָתָא כְּמִבְּנֹאֵר לְהִדְיָא בְּדַבְרֵי הַתּוֹס' בְּרִישׁ פְּרָק הַתְּכֵלֶת וְהַלְפָּה שְׁפִיר קָאָמַר רַבָּא דְכִינּוּ דְבְּבַל תּוֹסִיף קָאֵי מַעֲשֵׂה ל"ה דְּחָשׁוּב כְּנַעֲשֵׂה מִמִּילָא וְהַשְׁתָּא יֵשׁ לֹמַר דְּהַחִילוּק מְבֹנְאֵר דְּחֵלּוּק הָאֵי דְהֵטִיל לְמוּטְלַת מְהֵוּא דְש"ס סְנֵפֶה דְרַק הֵתֵם בְּסֻפָּה דְקָעֲבַד אִיהוּ מַעֲשֵׂה בְּפִסּוּל כְּמִבְּנֹאֵר הֵתֵם וְלְכֹן שְׁפִיר אָמְרִינּוּ רַק הֵתֵם דְּחָשׁוּב מִן הַעֲשׂוֹי בְּפִסּוּל וּל"מ שׁוּב לֹמַר קְצִיצָתוּ זֹו עֲשִׂינָתוּ פִינּוּ דְהַרִי כְּבָר עֲבַד מַעֲשֵׂה בְּפִסּוּל תּוּ לֹא מְצִי לְתַקְנֹו ע"י הַקְצִיצָה מַעֲשֵׂהוּ בְּפִסּוּל דְכְּבָר עֲבַד וְאוּלַם כְּאֵן גְּבִי הֵטִיל לְמוּטְלַת דְאָמְרִינּוּ דְלְרַבָּא לֹא חָשׁוּב הַמַּעֲשֵׂה דִידְנִי' כְּלָל דְחָשִׁיב כְּאֵלּוּ לֹא עָשָׂה וְרַק מִמִּילָא אֲתַעֲבַד וְלְכֹן הִזְרַךְ שְׁקֹוצֵן הָרֵאשׁוֹנָה תַתְּכָשֵׁר הַשְּׁנִינִי עִי"כ שְׁפִיר דְחָשִׁיב לְעִיקָר עֲשִׂינִי וְגַמְר דִּידְנִי לְהַכְשִׁיר כְּנֹלָה וְלְכֹן שְׁפִיר אָמְרִינּוּ רַק הֵכָא קְצִיצָתוּ זֹו הִיא עֲשִׂינָתוּ כְּנֹלָה בְּהַכְשֵׁר מִשָּׂא"כ בְּהֵוּא דְסֻפָּה דְכְּבָר עֲבַד הַמַּעֲשֵׂה בְּפִסּוּל ל"ח הַקְצִיצָה לְחֻדָּא לְהַכְשִׁיר הַמַּעֲשֵׂה בְּפִסּוּל שְׁעֵשֵׂה מַעֲשֵׂהוּ דְרַחֲמָנָא אָמַר תַּעֲשֵׂה כְּנֹלָה בְּהַכְשֵׁר דְרַק בְּהֵטִיל לְמוּטְלַת פִינּוּ דְחָשׁוּב ע"י הֵבֵל תּוֹסִיף שְׁעֵבַר כְּאֵלּוּ לֹא נַעֲשֵׂה בְּהַ עוֹד שׁוּם מַעֲשֵׂה וְלְכֹן שְׁפִיר כְּשִׁמְכָשִׁירָה ע"י קְצִיצָתוּ חָשׁוּב שְׁפִיר כָּל מַעֲשֵׂהוּ בְּתִיקּוֹן הַצִּיצִית לְהַכְשִׁיר פִינּוּ דְלֹא נַעֲשֵׂה בְּהַצִּיצִית עוֹד מַעֲשֵׂה אַחֲרַת זִוְלָתָהּ בְּהַכְשֵׁר הַלְפָּה שְׁפִיר חָשׁוּב תַּעֲשֵׂה וְכו' מִשָּׂא"כ בְּהֵוּא דְסֻפָּה כְּנֹלָה וּמִינְשֵׁב דְבְּרֵי הַתּוֹס' הֵיטֵב ע"ז הִזְרַךְ אֲתַקִּיף ר"פ מִמָּאֵי דְלֹאֹסוּפִי קְמַכְנִין וּל"ה מַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂהוּ דְלְכֹן אָמְרִינּוּ הִזְרַךְ קְצִיצָתוּ זֹו עֲשִׂינָתוּ דְלִמָּא לְבַטּוּלֵי קְמַכְנִין וְלִיכָא בַל תּוֹסִיף וְרַק מַעֲשֵׂה אִיכָא שְׁלֵא בְּהַכְשֵׁר פִינּוּ שְׁנָה לְכ"ע אָסוּר כָּל עוֹד שְׁלֵא נִקְצָצָה הָרֵאשׁוֹנָה לְלַבְנוֹשׁ הַבְּגָד בְּהֵטִיל לְמוּטְלַת אֲלִיכָא דְכ"ע כְּמִבְּנֹאֵר בִּש"ע א"ח ס"י וְהַלְפָּה פִינּוּ דְל"ח עוֹד הַמַּעֲשֵׂה מַעֲשֵׂהוּ בְּהַכְשֵׁר מְקוּדָם הַקְצִיצָה וְכִינּוּ דְלִיכָא בַל תּוֹסִיף דְחָשִׁיב כְּמַעֲשֵׂהוּ בְּפִסּוּל תּוּ לִיכָא לְמִימַר אַח"כ קְצִיצָתוּ זֹו הִיא עֲשִׂינָתוּ וְחָשׁוּב תַּעֲשֵׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוֹי בְּפִסּוּל שְׁפִיר דְדַמִּי לְהֵוּא דְסֻפָּה שְׁהַבָּאֵי כְּנֹלָה בְּבִיאוֹר דְבְּרֵי הַש"ס לְפִי ר'ש"י וְהַתּוֹס': אִף לְהַרְמַב"ם ז"ל נִרְאֵה לְפָרֵשׁ דְבְּרֵי הַש"ס בְּאֹפֶן אַחַר דְהִנֵּה עוֹד נִרְאֵה בְּעִינֵי לִישֵׁב דְבְּרֵי הַרְמַב"ם בְּפ"א מ'ה צִיצִית הַלְכָה י"ד שְׁכַתָּב וְז"ל תְּלָה הַחוּטִין בֵּין שְׁתֵּי הַכְּנָפִים מִזֹּו לְזֹו וְקָשֵׁר וְכו' וְאַח"כ חֲתָכוּ בְּאֲמָצַע וְנִתְפָּרְדּוּ זֶה מִזֶּה פְּסוּל עַכ"ל הַרְמַב"ם וְהַקְשָׁה ע"ד הַכ"מ שֵׁם ח"ל דְמַשְׁמַע מְדַבְרֵי רַבִּינוּ שְׁהֵוּא מְפָרֵשׁ דְּדוּקָא בְּתֵלָה הַחוּטִין בֵּין שְׁתֵּי הַכְּנָפִים הוּא דְפְסָלִינּוּ בְּתֵלָאן וְקָשֵׁר וְאַח"כ פְּסַק רַאשֵׁי הַחוּטִין אֲבָל בְּחוּטִין שְׂאִינּוּ תְלוּיִן אֲלֵא בְכַנְף אַחַת אַע"פ שְׁכַרְף וְקָשֵׁר וְאַח"כ פְּסַק רַאשֵׁי הַחוּטִין כְּשִׁירָה דֹאל"כ לְאֲשַׁמְעִין דְאָפִי בְּתֵלָאן בְּכַנְף אַחַת פְּסוּלָה אֲבָל קָשָׂה פִינּוּ דְטַעֲמָא מְשׁוּם תַּעֲשֵׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוֹי בְּתֵלָאן בְּכַנְף א' נְמִי יֵשׁ לְפִסּוּל עַכ"ל הַכ"מ וּלְפַע"ד נִרְאֵה בְּבִיאוֹר דְבְּרֵי רַבִּינוּ הַרְמַב"ם דְנִרְאֵה לְהַרְמַב"ם לְחַלֵּק בֵּינֵיהוּ טוּבָא בְּאֹפֶן זֶה דְרַק בְּתֵלָאן בֵּין שְׁתֵּי הַכְּנָפִים וְקָשֵׁר מַעֲשֵׂהוּ וְאַח"כ חוֹתְכֵן הוּא דְחָשִׁיב כָּל עִיקָר עֲשִׂינָתוּ בְּפִסּוּל בְּמָה שְׁתֵּלָאן וְקָשֵׁר בֵּין שְׁתֵּי הַכְּנָפִים יַחַד דְּחָשׁוּב כְּחוּטִין אַחֲדִים וְכְצִיצָה א' בְּשְׁתֵּי הַכְּנָפִים מִתְחַלֵּת עֲשִׂינִי דְכָל עִיקָר מַעֲשֵׂה הַתְּלִינִי וְהַקְשִׁירָה מַעֲשֵׂהוּ בְּפִסּוּל הֵנִי הוּא דְס"ל לְהַרְמַב"ם דְלֹא אָמְרִינּוּ שׁוּב קְצִיצָתוּ מָה שְׁחוּתְכֵן וּפְרָדּוּ זֶה מִזֶּה אַח"כ זֹו עֲשִׂינָתוּ פִינּוּ דְהֵנִי כָּל עִיקָר מַעֲשֵׂהוּ מַעֲשֵׂהוּ בְּפִסּוּל גְּמֹור בְּשְׁתֵּי הַכְּנָפִים מִשָּׂא"כ בְּכַנְף א' חָשׁוּב לִי

להרמב"ם מה דעבד מעיקרא מעשה התלין' והקשירה מעשה בהנשר ויתרון ורק שלא
גמר עוד מעשהו פולו עד עשייתו הקציצה ולכן אמרינו שפיר דקציצתו זו היא עשייתו
פולה ולא חשוב תעשה ולא מן העשוי פנ"ל ברור בפ"י דברי רבינו למעיין דלרבינו נ"ל
לחלק בהכי.

ומעתה מה ינעם לחפינו לפרש נועם לרבינו דברי הש"ס דמנחות בפ"י נחמד ונעים והוא
דעל הא דפריה הש"ס והאמר ר"ז הטיל למוטלת פשירה קאמר רבא לדחות דברי ר"ז
השתא בבל תוסיף קאי מעשה ל"ה בתמי' והיינו לפי המבנה בדברי הרמב"ם שם
בהלכה ט"ו דאם נתכונן להוסיף אע"פ שחתך אחת משתיקה ה"ז פסולה ונראה דהרמב"ם
לשיטתו בפ"ז מה' לילב הלנה ז' דפסק דבשני לילבין אם נטל פסולין דהמוסיף גורע בזה
וע"ש בנושאי פליו דהשתא אית לי לרבינו דרחמנא אמר שלא להוסיף ואם הוסיף גורע
בזה ופסול וא"כ להרמב"ם בהטיל למוטלת הרי רחמנא גלי דאע"מ ופסול במתכונן
להוסיף והשתא שפיר קאמר רבא לר"ז השתא בבל תוסיף קאי מעשה ל"ה בתמי'
דפשיטא דאהני מעשהו ונפסלו הציצית להרמב"ם והלכך פינו דקבר פעל ועשה מעשה
בפסול תו ליכא למימר אח"כ קציצתו זו היא עשייתו להקשיר ולכן בהטיל למוטלת ס"ל
לרבא דלא מהני קציצת הראשונה אח"כ דה"ל תעשה ולא מן העשוי בפסול ודומיא
דהטיל לבעלת שלש והשלימו לארבע שפיר ורבא לאפלוגי אתי על ר"ז ופוסל וכן ביאר
הט"ז דברי הש"ס לרבינו הרמב"ם ז"ל בא"ח ס"י דרבא לאפלוגי אתי על ר"ז אף לא
דבריו דברי ע"ש וע"ז הדר אתקיה ר"פ דדלמא האי גברא לאו לאוסופי קמכונן ורק
לבטולי קמכונן ובל תוסיף ליכא מעשה איכא והיינו דכיון דליכא בל תוסיף דכיון דדעתו
לבטלו ולקצוץ אח"כ הראשונה ה"ז חשוב ג"כ רק כתחלת עשיי' דומיא דתלה בכנף א'
ודעתו לקצוץ ולהפרד החוטין אח"כ דכשר להרמב"ם פנ"ל ה"נ פינו שדעתו לבטל
ולקצוץ הראשונה אח"כ חשוב שפיר כתחלת עשיי' בהכשר ויש לפרש להרמב"ם בל
תוסיף ליכא ומעשה איכא גמי בלשון בתמי' דכיון דליכא בל תוסיף ליכא פאן מעיקרא
מעשה בפסול ורק תחלת עשיי' בהכשר איכא עד גמרה ואיכא לפרושי גמי בניחותא
מעשה איכא בהכשר מעיקרא ואמרינו שפיר אח"כ דקציצתו זו עשייתו וגמרו ומכשירו
להציצית וכשר פנ"ל בבבאור דברי הש"ס לדברי רבינו ומעתה השפוחי כל המית רבים
מהתלונות אשר עלו ע"ד הש"ס והרמב"ם למעיין היטב במיטב העיון: אף אחר כל
החזון הזה אמרתי נתנה ראש ונשובה לעניינינו הנ"ל לישוב גוף קושית התוס' דסנפה
הנ"ל אשר יעדנו לעיל ואף לפ"מ שישבנו לנכון קושית הכפ"ת דהתוס' הקשו לאב"י
שפיר לפי הוכחתנו דלעיל דכל עיקר דברי הש"ס אזלה לאב"י דס"ל דאע"מ ולכן הקשו
התוס' על מאי דמשני שינוי החוזר לברייתו הוא והא שינוי החוזר קונה מדרבנן עכ"פ
אליכא דאב"י וכן"ל אכן אמרתי אעיר און לשמוע מה שעולה במצודת רעיוני ביישוב
קושית התוס' ולפי דרכינו למעלה והוא דלכאורה לפי דאוקמנא דע"כ דהש"ס דסנפה
התם אזלה אליכא דאב"י דאית לי דאע"מ ולכן פריה שפיר דלקנוה בשינוי מעשה קשה
לכאורה לפ"ד התוס' בתמורה ד"ו ד"ה שאני התם שכתבו בהאי גברא דחבל ספינא
דאשפכתא מחבר' דפרק המקבל דלהכי פי אתי לקמ' דאב"י ואמר לי זיל אהדר הרי
דגם לאב"י אעל"מ וכתבו דהתם מירי שלא נתכונן האי גברא לעבור וה"ל פנפי' בטעות
וע"ש בתוס' ובב"מ בפרק המקבל היטב והנה לפ"ד הפנ"י שהבאתי שכתב דכל עיקר

שקלא וטריא של הש"ס דאונגפרי לענגן אם יבא אדם ויערער אח"כ לומר שנגזל מידו דלא ליהוי גזל וברכה לבטלה למפרע אבל לכתחלה אנו ל"ח להכי דל"ה רק מעוטא דמעוטא דכותים דגזלי ארעמא מישראל וא"כ ה"ז האונגפרי פשתתכו לכתחלה בהיתר חתכו לגמרי ולא נתפנין לעבור עבירה ושוב פשיבא זה ויערער אח"כ ואשתכח דגזל הוי ושפאיסור והשיב כמה שהוא בעון קנהו בהשינוי מעשה וכנ"ל א"כ בכה"ג גם לאבוי נימא דאי עבד ל"מ וחדר קשיא דמאי פריה הש"ס גם לאבוי דלקנוה בשינוי מעשה דהיכי מהני הקנן של השינוי פשיבא זה ויערער אח"כ שהוא בגזל בידו דנימא דלא מהני הקנן ואף לאבוי וכנ"ל אף נראה דכאן ליכא למימר פן דאיסורא ל"ה ניחא לי דלקנני ויתבטל הקנן למפרע פשיבא ויערער זה פנין דהרי ס"ס יקום באיסור עשה של המ"ע דלולב וא"כ בנדאי דניחא לי גם אח"כ בעברו בנהשיב כמה שגזל בעינא איסורא קלילא פי היכי דלהוי שלו למפרע ויקנים בידו המ"ע דלולב ולכן שפיר פריה הש"ס לאבוי דלקנוה בשינוי מעשה דהא גם אף פשיבא עליו ערעור שהוא גזל בידו אח"כ ג"כ ל"ה זכיי' בטעות ומהני הקנן למפרע לאבוי ואולם דכ"ז ש רק שלעת יבא הערעור דגזל לא יהי האסא בעינא בידו עוד ויחויב לשלם דמי' לתמן הלאו דגזל ולכן הוצרכנו לומר דאף דאיכא עבירה הקלה בידו של והשיב כמה שהוא בעין ע"י קנן השינוי מעשה שקנה מעיקרא מ"מ ע"כ הוי ניחא לי למפרע בקנן פי היכי שיצא ידי המ"ע דלולב ואולם פשיהי' זו האסא בעינא בידו של האונגפרי לעת יבא זה הנגזל הישראל ויערער עלי' לומר שגזל הו' בידו האסא לפי שהקרקע שלו אזי י"ל שגם בלאו קנן השינוי מעשה ג"כ יצא ידי מ"ע דלולב פנין שבאופן הזה שיבא ערעור ויהי' בידו האסא בעינא להחזירו בנדאי דהי' בדעת האונגפרי זה שבאמת לא פנון לגזלה ורק שלדעתו שאיננה גזל ככל פנין דלא חיישינו להכי דהוי רק מעוטא דמעוטא דכותים גזלי ארעמא מישראל וכנ"ל וכיון שפן שבהיות פן הי' בדעת האונגפרי להחזירו להישראל בעינא פשיהי' בידו מצוי' האסא זו לעת ההוא וא"כ בנדאי דעד"כ אמרינו דאקעיי אקני לו' הנגזל הישראל באופה"מ במתנה עמ"ל וכיון דהוי שלו ויצא בו בלאו הקנן של השינוי מעשה פשיהי' בעינא והוא מחזירו להנגזל הישראל ושהיות פן בנדאי דאמרינו דהוי הקנן של השינוי מעשה קנן וזכיי' בטעות וגם לאבוי לא מהני הקנן למפרע פנין שאין ברצונו לעבור על עבירת והשיב פמות שהוא בעין פנין דאי נימא דקנה בהשינוי והוי שלו ל"ח החזרה של והשיב כמה שגזל וכמוכן ולכן אדרבה ע"כ רוצה שלא ותקיים קנינו למפרע ויקנים העשה ונהשיב את הגזילה כמה שגזל בידו שפיר ויתקן האיסור מכל וכל וגם שלו הוי ויצא בו למפרע המ"ע דלולב פנין שאמרינו שבנדאי הישראל הנגזל נתנו באופה"מ במתנה על מנת להחזיר פדי לצאת בו ורק דכל עיקר קנן השינוי מעשה לא הוצרכו הש"ס רק לענגן פשלא יהי' האסא זו מצוי' בידו בעינא פשיבא עלי' הערעור דגזל ואזי פנין דבעינו קנן השינוי מעשה לקנות האסא לצאת המצנה דבלא"ה ל"ה קני דל"ש ניחא לי פשאינו מחזירו בעינא להנגזל הישראל פנין דל"ש לומר דניחא לי להקנותו החפץ לגמרי באופן שלא יחזור לידו החפץ בעינא וכנ"ל דלענגן זה הוא דבעינו הקנן של השינוי ואמרינו שפיר דמסתמא ניחא לי בקנינו באיסור והשיב פדי לצאת המצנה דלולב למפרע לאבוי וכנ"ל ולכן פריה הש"ס שפיר דלקנוה בשינוי מעשה ומעתה פי משני הש"ס שינוי החזר לברייתו היא ול"ה שינוי אף לאבוי"ה שינוי ואף דסובר דשינוי

החוזר קונה מדרבנן מ"מ הא כל טעמא דקונה לאבני היא רק משום תקנת השבים כמבואר בהש"ס ב"ק התם דאינו רק פשהיא בעינא דומיא דמריש דאי ליתא בעינא בלא"ה אינו משלם רק דמי' והשתא בנ"ד ל"ש קנן של שינוי החוזר משום תקנת השבים פלל דכשהיא בעינא לעת יבא הערער דגזלנותא הרי בלא"ה קני לי' למפרע דאקנוני אקני לי' באופה"מ פנ"ל ואדרבה מצד קנן השינוי הני הקנן בטעות למפרע ולא קני ורק דכל עיקר קנן השינוי דבעי הכא לענן המצוה רק פשלא יהי' בעינא פנ"ל וע"ז ליכא תקנה לקנות מדרבנן פלל לאבני נמי ומינשב קושית התוס' דשפיר משני הש"ס שינוי החוזר לברייתו היא ולא קני דל"ש פאן לומר דקני מדרבנן פנ"ל ודו"ק היטב בכל זה: סימן מג הנה במל"מ בפ"ד מהל' אישות הי"ט הביא המגיה מה שנסתפק בי' המל"מ במקדש באתרוג שאינו שו"פ ורק למצנתו הוא שו"פ מהו לקדש בו אשה ע"כ ויען שכתב שם שזו אחת מן ההלכות שנגנבו או שנאבדו לכן אמרתי אשימה עיני ואחזה דעי אף אני בזה היכי נדיינא להאי דינא: והנה בהשקפה הראשונה עלה ברוחי לפמ"ש דידוע לנו באי שערי בינה מה דנסתפק המל"מ פי"ו מהל' מעשה הקרבנות והביא שם שנשאל עלה המהר"ם מינץ בתשובה באחד שקנה אתרוג מהודר בדמים יקרים ובא אחד ונגבו אי מצי הגנב פטר נפשי' בנתינת אתרוג אחר הפשר למצוה משום דא"ל אי לאו משום המצוה איננו שנה כי אם זוז וכינן שפל חיובו היא משום דבעית לקיים להמצוה ונלקחתם לכם וכו' וכינן שגם באתרוג זה אתה מקיים להמצוה פטור אני מחיובי או דלמא מצי א"ל אנא בעינא למיעבד מצוה מן המוכח וע"ש במל"מ וגם בתשובת אא"ז הח"צ סק"ך שכתב לדחות ראית המהר"ם מינץ שהביא לענן דא"צ הגנב לשלם רק דמי אתרוג שאינו מהודר מש"ס ב"ק דף ע"ח דאיתא התם בעי רבא הרי עלי עולה והפריש שור ובא אחר ונגבו מי מצי פטר גנב נפשו בכבש לרבנן או בעולת העוף לראב"ע מי אמרינן הא עולה קיבל עלי' או דלמא מצי אמר לי' אנא בעינא למיעבד מצוה מן המוכח והדר פשט דשפיר מצי הגנב פטר נפשו בכבש לרבנן ובעולת העוף לראב"ע וא"כ פיון דחזינון דטענת דבעי למיעבד מצוה מן המוכח אינה טענה ה"ה הכא מצי הגנב פטר נפשו בדמי האתרוג שאינו מהודר וכתבו המל"מ ואא"ז הח"צ שם לדחות ראית מהר"ם מינץ בטוב טעם ודעת ברור מללו דרק התם שאני דשור זה שהפריש אין לו דמים פלל דקיי"ל דהמוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום ונמצא שאין חיובו של הגנב אלא משום החיוב של העולה לכן שפיר מצי הגנב פטר נפשו בהפכש משא"כ בהאתרוג המהודר דמים לו ויכול למכרו ויהי' העילוי דמים מצד הודור המצוה אין בכך פלום ושפיר חייב לשלם לו דמי האתרוג המהודר כמה שגנב ומעתה נראה לפע"ד ברור דה"ה נמי לענן הקידושין ולפי שהש"ס בס"פ האיש מקדש לענן טוב' הנאה מוזן לקדש האשה הוכיח לה מהוא דהגנב טבלו של חבירו א"כ פשיטא דבנדאי דהכי דיינינן גם לענן הקידושין בהאתרוג דגנב האתרוג המהודר דחשיב דמים לו לענן התשלומין דה"נ פיון דשו"פ להמצוה בשעתא שקידש אותה דהוי דמים שפיר גם לענן הקידושין ומקודשת בהאתרוג דכיון ששו"פ להמצוה שפיר חשוב שו"פ לקידושין וכי"ב מצינו בש"ס ב"ק דף צ"ח לענן צורם אונן פרתו של חבירו דקאמר רבה התם דפטור מ"ט פרה כדקיימא קיימא ולא קעבד ולא מידי הזיק לו וכלהו שוורים לאו לגבי מזבח קיימי הרי דאי לאו הכי דאי הווי קיימי לגבי מזבח הווי מחייבין לי' לשלם מה שהזיקו כפי שהי' שנה לגבי המזבח

וא"כ פִּינּוֹן דְּחָשׁוּב דְּמִים לְעֵנָן הַתְּשׁוּלֹמִין כְּמוֹ כֵּן חָשׁוּב נְמִי שׁוּוֵי לְהַמְצִיחַ לְשׁוּוֵי הַדְּמִים לְעֵנָן הַקִּידוּשִׁין לְקַדֵּשׁ בּוֹ הָאִשָּׁה וְלִכְּוֹן מְקוֹדֶשֶׁת בְּהַאֲתָרוּג שְׁשׁוּה פְּרוּטָה לְהַמְצִיחַ שְׁפִיר וְגַם הִנֵּה מְלֵבֵד דְּבָרֵי הַמַּל"מ וְאֵא"ז הַח"צ בְּדַחֲזִינֵי רְאֵינֵי מִהֲר"ם מִינְיָן שְׁפָתָבוּ לְפִי שְׁאִין דְּמִים לְהַשׁוּר דְּהַמוֹכֵר עוֹלָתוֹ וּשְׁלָמִיו וְכוּ' לְאַפּוּקֵי בְּאַתְרוּג הַמְּהוֹדָר דְּמִים לוֹ שְׁיִוְכַל לְמַכְרוֹ נִלְפַע"ד דְּבִלְא"ה יֵשׁ לְדַחֲזוֹת רְאֵינֵי הַנְּז"ל לְפִי שְׁרְאֵינֵי בֵּאֵס"ז בְּב"ק דָּף ע"ח שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַרְאָב"ד וְז"ל וְדַכ' הַרְאָב"ד וְז"ל דְּלַדְעַת ר"ש קַמְבַּעְיָ לְהַש"ס וּלְתַשְׁלוּמֵי כְּפָל לְבַעְעֵלִים דְּלַעֲנָן הַקִּדֵּשׁ וְדָאֵי שׁוּר הוּא מְשַׁלֵּם שְׁהָרֵי הַזִּיק שׁוּר וְרַק הַכְּפָל שְׁהוּא מְשַׁלֵּם לְהַבְעֵלִים שְׁהָרֵי מִבֵּית הָאִישׁ קָרִינָן בִּי הוּאֵיל וְחִיב בְּאַחֲרֵינֵי לִר"ש אֵינוֹ מְשַׁלֵּם רַק כְּבֶשׂ לְפִי שְׁלֵא הַזִּיקוֹ רַק כְּבֶשׂ שְׁהָרֵי מְצִי פְטֵר נִפְשׁוֹ בְּכַבֵּשׂ וְכוּ' ע"כ וְא"כ לִפ"ז פְּשִׁיטָא דְּהֵתָם שְׁאֵנִי דְּחֻשְׁבִּינָן דְּבִאֲמַת לֹא הַזִּיקוֹ טְפִי מְכַבֵּשׂ וְלִכְּוֹן שְׁפִיר דְּיִינָנָן דְּמְצִי גִנְבַּ פְטֵר נִפְשׁוֹ בְּהַכְּבֶשׂ מִשְׁא"כ בְּהוּא דְּאַתְרוּג הָרֵי הַזִּיקוֹ הַזִּיק גְּמוּר הַשְּׁוֹה לְכָל וְהִיא ג"כ כְּעֵין חִילוּק שְׁל הַמַּל"מ וְאֵא"ז הַח"צ הַנְּז"ל וְרַק בְּיֵתֵר בְּיֵאוּר קֶצֶת: וְעַפ"ז נִיחָא לוֹ מַה שְׁיֵשׁ אֲצֵלֵי קֶצֶת לְדִיִּיק בְּדַבְרֵי הַתּוֹס' דְּב"ק דָּף צ"ח שְׁם ד"ה הַצּוֹרֵם אֲנִן פְּרָתוֹ שְׁל חֲבִירֵוֹ דְּפְטוּר וְהַקְּשׁוֹ שְׁם הַתּוֹס' מַהוּא דְּתַנּוּ גִזְל בְּהֵמָה וְנִתְעַבְדָּה בָּהּ עֲבִירָה אוֹ שְׁנַפְסָלָה מֵעַל גְּבִי הַמְּזַבֵּחַ דְּאוּמֵר לוֹ הָרֵי שְׁלָהּ לְפָנֶיהָ וְנַפְסָלָה הֵינּוּ שְׁנַפְלָה בָּהּ מוּם וּמִשְׁמַע דְּוָקָא שְׁנַפְלָה בָּהּ מוּם מֵאֵלֵי הָא הִטְיִלָּהּ מוּם בְּיָדִים חִיב וְתִירְצוּ דְּהַמְשַׁנָּה מִיָּרֵי בְּבִהֵמָה קְדוּשָׁה דְּנִדְאֵי לְגַבֵּי מְזַבֵּחַ קֵיִמָּא מִש"ה הוּא חִיב לְשַׁלֵּם כְּפִי שְׁהַפְסִידָה לְגַבֵּי הַמְּזַבֵּחַ וְהַשְׁתָּא קִשָּׁה דְּהָרֵי מְסַתְמָא גַּם הֵתָם מִיָּרֵי בְּבִהֵמָה קְדוּשָׁה עַל הַסְתָּם אַף בְּגוּנָא דְּמְצוֹ הַבְּעֵלִים פְּטֵרֵי נִפְשֵׁיהוּ בְּפָחוֹת אֲצֵל הַמְּזַבֵּחַ וְהִכִּי קַמְחֵיבֵתָּ לוֹ לְשַׁלֵּם כָּל הַהַפְסָד הָרֵי פִּינּוֹן דְּהַבְּעֵלִים מְצוֹ פְטֵרֵי נִפְשֵׁם בְּפָחוֹת הָרֵי מְשַׁפְּחַת דְּלִיכָא הַפְסָד וְלִיכָא חִיּוּב כָּלֵל דְּהָרֵי הַפָּחוֹת שְׁצָרִיף לְשַׁלֵּם יְפָחְתוּ דְּמִי עוֹד מְכַפֵּי שְׁשׁוּה הַבְּהֵמָה גַּם עַכְשָׁיו בְּמוּמוֹ וּמִתְנִי' מִשְׁמַע דְּבַכָּל גּוּנָא שְׁנַפְסָלָה לְגַבֵּי הַמְּזַבֵּחַ הוּא חִיב לְשַׁלֵּם דְּמִי שׁוּוֵי הַבְּהֵמָה לְגַבֵּי הַמְּזַבֵּחַ וְאֵמָאֵי וְרַק לְפִי הָאֵמֹר א"ש דְּרַק הֵתָם לְעֵנָן הַכְּפָל הוּא דִּי"ל דְּחֻשְׁבִּינָן כְּפִי מַה שְׁהַזִּיק לְהַבְּעֵלִים דְּהָרֵי לְהַבְּעֵלִים דְּמְצוֹ פְטֵרֵי נִפְשֵׁיהוּ בְּהַכְּבֶשׂ אֵין לְהֵם הַזִּיק כָּלֵל וְלַהַקְדֵּשׁ מְשַׁלֵּם הַקְּרָן וְכַדְבָּרֵי הַרְאָב"ד הַנְּז"ל מִשְׁא"כ בְּגִזְל הַבְּהֵמָה קְדוּשָׁה מַה אֲמַרְתָּ דִּיפְטֵר מִשׁוּם דְּהַבְּעֵלִים מְצוֹ פְטֵרֵי נִפְשֵׁיהוּ בְּפָחוֹת הָרֵי שׁוּב הַזִּיק לְהַהַקְדֵּשׁ פִּינּוֹן דְּעֵתָהּ לֹא יְהִי לְהַקְדֵּשׁ רַק פָּחוֹת מְכַפֵּי שְׁהִי לְהַקְדֵּשׁ קוֹדֵם לְכֵן פִּינּוֹן דְּהוּא יְפְטֵר עֵתָהּ נִפְשׁוֹ בְּפָחוֹת וְא"כ מִמִּנְ"פ צָרִיף לְהַשְׁלִים לְהַהַקְדֵּשׁ הַהַזִּיק דְּגַם מַזִּיק לְהַהַקְדֵּשׁ חִיב מְדַרְבְּנָן כַּמ"ש חַתּוּס' בְּב"ק ד"ו וְא"ש: וּבַהֲיוֹתֵי עוֹסֵק בְּנִידוֹן זֶה הַעֲרוּנֵי רַעֲיוּנֵי לְאֵמֵר לְנִפְשֵׁי גִלְכָּה נָא בְּדַרְכֵינוּ זֶה לִישָׁב נִוְעֵם פִּי רַש"י בְּש"ס ב"ק דָּף ה' ע"א עַל הָא דְּקֵאֲמֵר הַש"ס הֵתָם בְּשַׁלְמָא לְתַנָּא דִּידָן תַּנָּא מְנַיִנָא לְמַעוּטֵי דְּר' אוֹשְׁעִיא וְר' אוֹשְׁעִיא תַּנָּא מְנַיִנָא לְמַעוּטֵי דְּר' חֲזִיָּא אֵלָא מְנַיִנָא דְּר' חֲזִיָּא לְמַעוּטֵי מֵאֵי לְמַעוּטֵי מוֹסֵר וּמְפַגֵּל וְפִי רַש"י הֵתָם וּמְפַגֵּל כִּהֵן שְׁשַׁחַט קָרְבָּנוֹ שְׁל יִשְׂרָאֵל חֲטָאת לְשׁוּם שְׁלָמִים דְּאֵין הַקְּרָבָן עוֹלָה לְחֻבַּת בְּעָלֵי וְצָרִיף אַחֵר עַכ"ל רַש"י וְדַבְרֵי רַש"י אֵלוֹ תְּמוּהִים לְעֵינֵי כָּל עוֹבֵר דְּמ"ש שְׁשִׁינָה רַש"י בְּב"ק פִּירוּשׁוֹ בְּהֵאֵי דְּמְפַגֵּל מַהוּא דְּש"ס גִּיטִין שְׁפִי הֵתָם עַל הָאֵי דְּהַפְּהֵגִים שְׁפַגְלוֹ וְכוּ' שְׁשַׁחַטוּ וְזָרְקוּ לְאַכּוֹל חוּץ לְזִמְנוֹ וְעֵינָן בְּפִנְ"י בְּב"ק שְׁם מַה שְׁהָאָרִיף בְּיִישׁוּב וּבְפִי דְּבָרֵי רַש"י וְסִינִים בּוּזָה"ל אֲמַנְם אַחֵר זֶה מְצָאתִי לְרַש"י סוּף מְסַכְתָּא פְּסָחִים שְׁפָתָב גְּבִי פְּגוּל מְטָמֵא יָדִים מִשׁוּם חֲשָׁדֵי כְּהוֹנָה דְּפִי פְּגוּל שְׁלֵא לְשַׁחַט שְׁלָמִים לְשֵׁם חֲטָאת מִשׁוּם שְׁחָטָא כָּלוּל לְפָהֲגִים מִשְׁא"כ שְׁלָמִים אֵין

להם אלא חזה ושוק ולפ"ז נראה להגיה כמו שפכתבתי לעיל שלמים לשם חטאת ומש"ה לא מפרש נמי במחשבת פגול דחויץ לזמנו אלא דאפתי קשה דהא שלמים ששחט לשם חטאת אפתי שלמים הווי ויש לשב וצ"ע עכ"ל הפנ"י: והנה גם אנכי נראה לפע"ד לקיים דברי הג"ה זו של הפנ"י בפי רש"י ב"ק ה"ל דצ"ל שלמים לשם חטאת ועכ"ז לא הקשה דמ"ש ששינה פאן רש"י פירושו מההוא דש"ס גיטין גבי כהנים שפגלו במקדש ושם מפאן בש"ס ב"ק דאפתי לא העלה הפנ"י לזה ארופה ותעלה נכונה כנראה למענין בדבריו שם היטב וגם דלא תקשה קושית הפנ"י דהרי שלמים ששחט לשם חטאת אפתי שלמים ניהו אף דלפע"ד נראה ביישוב הפל על נכון בס"ד: אף בטרם אקדם מה שאמרתי ביישוב קושית בעל המל"מ בפ"ז מהל' חובל ומזיק הלכה ד' שהקשה על האי דכהנים שפגלו מזידין חייבין מאי אורי' שפגלו דהיינו מחשבת חויץ לזמנו אפי' מחשבה דשלא לשמן דהקרבן פשר אפ"ה חייבין פינן דקיי"ל שלא עלו לבעלים לשם חובה וכדתנן בריש זבחים כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן פשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה וכו' ע"ש: ולתרוץ קושיתו אמרתי דהנה ראיתי בכ"ופ ובספר ישועות יעקב ליו"ד סימן ד' שהקשו על הא דכתבו התוס' בריש ב"ב ובב"ק דף ק' גבי מחיצת הפרם שפנרצה אומרים לו גזור וכו' נתאש הימנו ולא גדרו חייב באחריותו דהא חשבו הניזק ניכר ואין לומר דה"נ הוי הניזק שאינו ניכר וקנסוהו כמו במטמא שלא? הא כל אחד ואחד הולך ומטמא טהרותיו של חבירו דהכא ליכא למיחוש להכי לפי שבעל הפרם נמי מפסיד והקשו בעלי המחברים ה"ל דבהאי דמנסה דמוקי לה הש"ס בחולין דף מ"א דמייירי באית לי שנותפות בגונה תקשה היכי אמרינן דלמ"ד הניזק שאינו ניכר לא שמי' הניזק דחייב במנסה שלא וקא פל א' וא' הולך וכו' וקא פינן דמייירי מנסה באית לי שנותפות בגונה דגם לו יש הפסד היכי שייך לומר שלא? הא פל א' וא' הולך לדברי התוס' ה"ל: ואולם דכשאני לעצמי בעניות דעתי ומך ערפי לא אראה מקום לקושיא דהרי באמת כתבו התוס' בעצמם שם בחולין דגם באית לי שנותפות שייך לצעורי' לחברי' קמכונין הרירואים אנו מדברי התוס' עצמם דגם בשנותפות אף שהוא ג"כ מפסיד מ"מ שייך לומר דלצעורי' לחברי' קמכונין וניחא לי בהפסדו כדי לצער חברו על דרך תמות נפשי עם פלשתיים אף דהאמת אצלי דנלפע"ד בבקאור פנונת דברי התוס' דב"ב וב"ק ה"ל הא דכתבו דהיכא דגם לו יש הפסד לא שייך שלא? יהא פל א' וא' הולך וכו' דז"א רק התם גבי מחיצת הפרם שפנרצה מאליה וכו' דהרי התם אינו מכוון להזיק חברי' ולצערו דוקא רק שאין ברצון זה להוציא הוצאות ולגדור המחיצה שפנרצה מאלי' הוא דכתבו התוס' שפיר דליכא למחייבי' משום שלא? יהא פל אחד ואחד הולך וכו' דלמה יעשה פן כל אחד ואחד פשאינו מתכוון להזיק לחבירו והוא גם הוא מפסיד את שלו בחנם בודאי לא? יהא פל א' וא' הולך ועושה פן להפסד שלו בחנם משא"כ בהאי דמנסה במזיד דהאי גברא לאזוקי לחברי' קמכונין וכמו דאמרו בש"ס גיטין דף נ"ג ולכן חששו שפיר התם שלא? יהא פל א' וא' הולך וכו' כדי לצער ולהזיק לחבירו ואע"פ שגם הוא מפסיד מ"מ איכא האי חששא כמ"ש התוס' לענין דאיכא למימר לצעורי' קמכונין גם באית לי שנותפות ופי"ב מצינו בגיטין דף נ"ד ע"ב בההוא דאתי' לקמיה דר' אמי אמר לי ס"ת שפכתבתי לפלוני אנפרות שלו לא כתבתי לשמן וכו' א"ל נאמן אתה להפסיד שכתבתי ואי אתה נאמן להפסיד ס"ת וע"ש בפי רש"י לקמן התם בד"ה התם איכא למימר דטעמי בדר' ירמ'.

שפיל דנתפונן להקניט וסבר שלא יפסיד אלא שְכר האזפרות אָבֵל הָכָא וכו' וע"ש הרי דאע"ג דהוא ג"כ מפסיד שְכָרו מ"מ לצער לחבירו נתפונן ומש"ה איפא שפיר גם במנסה משום שלא יהא פל א' וא' הולך וכו' ועיין בחדושי הרשב"א בש"ס גיטין שהבאתי שפיל דהא דאמר ר' ירמ' התם ניהו דהפסיד שְכָר אזפרות שְכָר דס"ת פולגה מי הפסיד משום דקסבר ר' ירמ' דרק למצוה מן המוכח הוא דבְעֵי שִׁיְהִי האזפרות לשמן אָבֵל הס"ת פֶּשֶׁר בלא"ה ולכן קאמר דרק דמי האזפרות לשמן מפסיד ושְכָר הס"ת פולגה לא הפסיד ולדברי הרשב"א הנ"ל הא דקאמר הש"ס דלקמן התם דטעי בדור' ירמ' דסבר שלא יפסיד רק שְכָר האזפרות ונתפונן להקניט חבירו בזה דלא ליַעבד חבירו מצוה מן המוכח הרי לן מדברי הרשב"א דגם לענן שיקניטנו לחבירו דלא ליַעבד מצוה מן המוכח ואפי' באופן שגם הוא יפסיד שְכָר האזפרות ג"כ עבד כְּדִי לַצַּעַר י' לחבר'י' כי היכי דלא ליַעבד חבר'י' מצוה מן המוכח ומעתה יהי נכון ויתישב היטב קושית המל"מ דע"כ שפיר הוצרך הש"ס רק לומר התם בגיטין גבי פהנים שפגלו רק שפגלו ששחטו וזרקו כְּדִי לֵאכּוֹל חוץ לזמנם דוקא כפי רש"י התם דלא מצי איירי התם בשחט שלא לשמן בגוונא שהקרפן פֶּשֶׁר אֵלָא שְׁלֹו לְבַעֲלִים לְשֵׁם חוּבָה דְהָרִי הָתָם פָּרִיף בְּגִיטִין מֵהוּא דְכֹהֲנִים שְׁפָגְלוּ לְמַד הִזְק שְׁאִינוּ נִיפָר שְׁמִי הִזְק דְּבִשְׁלָמָא לְמַד הִזְק שְׁאִינוּ נִיפָר לֹא שְׁמִי הִזְק א"ש דקתני מזידין חייבין מפני תיקון העולם שלא יהא פל א' וא' הולך וכו'.

ע"ש ומעתה נחזי אנו דבשלמא כשפיגל חוץ לזמנו דמחייב לשלם פולו דלא מצי למיפטר בפשו בכבש מטעם שהבעלים הפלו למפטר נפשיהו מחיובם בהפכש פנ"ל דז"א פיון דס"ס קמפסיד להקדש פיון שהבעלים יפטרו מעתה נפשם בהפכש הרי יפסד להקדש ומחויב להשלים הנזק להקדש ולכן אמרינו דמשלם הפל להבעלים והם יביאו קרבנם כמקדש ויעבדו מצותם מן המוכח דהשתא נתקן שפיר בזה דנתתיבו לשלם פל הנזק שלא יהא פל א' וא' הולך וכו' פיון דתו לא עבד מפיון שלא יפסד מידי להבעלים ולא יקניט אותם פלל ולכן שפיר קתני דמזידין חייבין מפני תיקון העולם שלא יהא פל א' וא' הולך נכי משא"כ בשלא לשמן היכא שהקרפן פֶּשֶׁר בְּדִיעֵבַד רק שלא עלה לבעלים לשם חובה אזי שפיר מצי החזיק למיפטר נפש' בהפכש מפני שהבעלים יכלו למפטר נפשם ידי חובתם בהפכש ולמצוה מן המוכח של הבעלים אינו מחויב להשלימם כדאמרו בש"ס ב"ק דע"ח שהבאתי לעיל וכיון דלהקדש אינו מפסיד ולא מידי דהקרפן פֶּשֶׁר וא"כ במה נתקן במה דנחייבי' לשלם להפכש לבעלים שלא יהא פל א' וא' הולך וכו' דאפתי אע"ג שמפסיד המזיק הפכש שישלם אפתי איפא חשש זה דשלא יהא פל א' וא' הולך ומתפונן להקניט לחבירו ולצערו דלא ליַעבד מצוה מן המוכח ויקבל על עצמו הפסד המעט הנה של הפכש כְּדִי דְלֹא לַיַעבֵד חבירו מצוה מן המוכח וכדברי הרשב"א בש"ס גיטין שהבאתי ואפתי איפא חששא דשלא יהא פל א' וא' הולך וכו' מ"מ ואין לומר דארף דבעלמא דיינינו דמצי למיפטר נפשו בכבש אָבֵל פֶּשֶׁר אֵלָא יהא פל א' וא' הולך וכו' פולו נחייבי' לשלם להבעלים דז"א דהרי כתבו התוס' בגיטין שם ריש ד"ה מנסה דמטעם שלא יהא פל א' וא' הולך לְמַד הִזְק שְׁאִינוּ נִיפָר ל"ש הִזְק אִין לְחִיבּוֹ טְפִי מֵאִילוּ הִי הִזְק נִיפָר ע"ש ולכן פיון שאילו ה' הִזְק נִיפָר ל"ה מְחֻיב טְפִי מְכָבֵשׁ פִּינּוֹן דְּהַבְעֵלִים מְצִי לְמִפְטָר נִפְשָׁם בְּהַפְכָשׁ פֶּנ"ל מֵש"ה אִין לְחִיבּוֹ נְמִי לְמַד הִזְק שֵׁא"נ ל"ש הִזְק וְרַק מְשׁוּם שְׁלֹא יְהֵא פֶל א' וְא' הוֹלֵךְ טְפִי מִן הַפְכָשׁ וּמַעֲתָה א"ש דתו ליפא

למוקמי הַתָּם בַּשּׁ"ס גִּיטִין בְּשֵׁלָא לְשִׁמָּה הִיכָא שְׁהֶקְרָבֵן כְּשֶׁר מְשׁוּמְדָס"ס אַפְתִּי אִיכָא חֲשָׁא דְשֵׁלָא יְהָא פֿל א' וּא' הוּלְהֵ וּמִצְעָר לְחִבְרֵי פֿנ"ל לְעֵגְנֵן דְּלֵא לִיעֵבֵד מִצְנָה מִן הַמְּוֹבָחָר וְלִכּוֹן שְׁפִיר מוֹקְמִינֵן לָהּ רַק בְּפִגּוּל דְּחוּץ לְזִמְנֵוּ בְּגוּנָא שְׁהֶקְרָבֵן פֿסוּל דְּהֶשְׁתָּא דְּמַחְוֵיב לְשֵׁלָם פֿוּלוּ לְהַבְּעֵלִים פֿנ"ל שְׁפִיר מְתַקְנִינֵן בְּזָה שֵׁלָא יְהָא פֿל א' וּא' הוּלְהֵ בְּמָה שְׁחִיבִיבֵנוּ לְשֵׁלָם פֿוּלוּ מִשָּׂא"כ הִיכָא שְׁהֶקְרָבֵן כְּשֶׁר פֿנ"ל וּמִינְשֵׁב הֵיטֵב קוֹשְׁיַת הַמֶּל"מ הַנְּ"ל: וְהֶשְׁתָּא אַחַר פֿל אֱלֵה הַדְּבָרִים יִתְיַשְׁבוּ הֵיטֵב דְּבָרֵי רַש"י דְּש"ס ב"ק הַנְּ"ל שְׁיַעֲדֵנוּ בַּתְּחִלָּה לְקִיָּים גְּרִסַת הַפֿנ"י בְּפִי רַש"י הַתָּם שְׁלָמִים לְשֵׁם חֲטָאת דְּרַק הַתָּם תּוּ לֹא צָרִיכִינֵן לּוֹמַר דְּמִיָּירֵי בְּמַפְגַּל בְּחוּץ לְזִמְנֵוּ כְּמוֹ הַתָּם בַּשּׁ"ס גִּיטִין פֿינֵן דְּשֵׁם בְּב"ק קֶאָזֵל הַשּׁ"ס אֱלִיבָא דֵר' חֵינָא דְמוֹקְמִינֵן לִי לֵר' חֵינָא אָבִיו שֶׁל חֲזַקְנִי אֱלִיבִי דְחֲזַקְנִי דְסָבֵר דְּהִיזַק שְׁאִינוּ נִיכָר שְׁמִי הִיזַק וְע"ש בְּתוֹס' ד"ה דְּאֵי שְׁמִי הִיזַק דְּהֶשְׁתָּא פֿינֵן דְּלֵאוּ מְשׁוּם שֵׁלָא יְהָא פֿל א' וּא' הוּלְהֵ וְכוּ' הוּא דְּמַסְחִיבִינֵן לִי בְּב"ק הַתָּם רַק מְטַעַם דָּס"ל הִיזַק שְׁאִינוּ נִיכָר שְׁמִי הִיזַק לְכוֹן שְׁפִיר רַק הַתָּם דְּהוּי הַעֵיָקָר מְשָׂא וּמִתָּן שֶׁל הַחַיִּיב הַהִיזַק שְׁמַחְוֵיב לְשֵׁלָם כְּדִין הִיזַק נִיכָר וְהִינֵנוּ דְנִפְטֵר בְּהַפְּכָשׁ לְחֻדָּא לְהַבְּעֵלִים פֿינֵן שֵׁלָא עָלָה לְהֵם לְחֻבָּה בְּשַׁחַט שְׁלָמִים לְשֵׁם חֲטָאת דְּאֵף דְּכָשֶׁר הֶקְרָבֵן וְלִהְיָדֵשׁ לֹא הַפְּסִיד וְלֹא מִיָּדִי מ"מ לְהַבְּעֵלִים מְחֻוֵיב הוּא לְשֵׁלָם הַפְּכָשׁ דְּמַחְוֵיבִים בְּהַכְּרַח לְהַבִּיא וְדִי לְנוּ בְּזָה הַתָּם פֿינֵן דְּלֵא מִיָּירֵי מְחֻיב תִּיקוּן הָעוֹלָם דְּשֵׁלָא יְהָא פֿל א' וּא' הוּלְהֵ כְּמוֹ בַּשּׁ"ס גִּיטִין וְלִכּוֹן שְׁפִיר מְצִינֵן לְמוֹקְמִי רַק הַתָּם בְּב"ק הַפֿי' בְּשֵׁלָא לְשִׁמָּה בְּגוּנָא דְּהֶקְרָבֵן כְּשֶׁר וְרַק לְפִי שֵׁלָא עָלוּ לְבַעֲלִים לְשֵׁם חֻבָּה הוּא דְּחִיב לְשֵׁלָם הַפְּכָשׁ לְחֻדָּא כְּפִי שְׁהִיזַק לְהַבְּעֵלִים פֿינֵן דִּיכּוּלִּים הַבְּעֵלִים לְמַפְטֵר נְפִשְׁיָהּוּ בְּהַכִּי פֿנ"ל מִשָּׂא"כ בְּגִיטִין דְּלִטְעֵמָא דְּשֵׁלָא יְהָא פֿל א' וּא' הוּלְהֵ דְּהַתָּם לִיכָא לְמוֹקְמִי בְּשֵׁלָא לְשִׁמָּה בְּגוּנָא דְּהֶקְרָבֵן כְּשֶׁר דְּכִינֵן שֵׁלָא הַפְּסִיד לְהַקְדֵּשׁ מִיָּדִי וְדִי לוֹ לְמַפְטֵר נְפִשׁוֹ בְּכַבֵּשׁ לְבַעֲלִים הָרִי דְּלֵא יִתְוַקֵּן חֲשָׁשׁ דְּשֵׁלָא יְהָא פֿל א' וּא' הוּלְהֵ בְּמָה דִּישֵׁלָם לְהַפְּכָשׁ לְחֻדָּא לְהַבְּעֵלִים דְּאַפְתִּי אִיכָא לְמִיחֻוּשׁ שֵׁלָא יְהָא פֿל א' וּא' הוּלְהֵ וּמִתְפּוֹנִין לְצַעַר וְלִהְיָנִיט לְחִבְרֵי דְּלֵא לִיעֵבֵד מִצְנָה מִן הַמְּוֹבָחָר וְיִרְצָה בְּהַפְּסִיד הַפְּכָשׁ לְחֻדָּא כְּדִי לְהִזִּיק חִבְרֵי וְלִהְפְּסִידוֹ הַמִּצְנָה מִן הַמְּוֹבָחָר וּכְדָבָרֵי הַרְשָׁב"א בַּשּׁ"ס גִּיטִין שְׁהַבְּאִתִּי וְלִכּוֹן שְׁפִיר הַנְּצָרָה רַש"י לְפָרֵשׁ הַתָּם פֿגּוּל רַק בְּחוּץ לְזִמְנֵוּ בְּאִוְפֵן שְׁהֶקְרָבֵן פֿסוּל וּמַחְוֵיב לְשֵׁלָם פֿוּלוּ וְשִׁבְזָה יִתְוַקֵּן שְׁפִיר שֵׁלָא יְהָא פֿל א' וּא' הוּלְהֵ וְכוּ' פֿנ"ל: וּמַעֲתָה כְּפִי שְׁנִתְבָּאָר לְנוּ לְעִיל הִנֵּה לְעֵגְנֵן דִּינָא בְּהָא דְּאַתְרוּג שְׁאִינוּ שׁו"פ זֹולַת לְמִצְנָה דְּחֻשׁוּב דְּמִים לוֹ שְׁפִיר גַּם לְעֵגְנֵן הַקִּדּוּשִׁין וְכַנ"ל אֲבָל נ"ל לְדוֹן דְּלֵא מְשַׁכַּחַת הָאֵי דִּינָא דִּינָא בְּזָה הָאַתְרוּג בִּיּו"ט רֵאשׁוֹן וְכַמוֹ שְׁאַבְאָר לְהֵלֵן דְּלְכֹאֲוֹרָה צָרִיף לְהַבִּין בְּהָאֵי אַתְרוּג שֶׁל עֶרְלָה לְמ"ד לְפִי שְׁאִין בְּהָ דִּין מְמוֹן נְאֻמָּאֵי לֹא יְהָא חֻשׁוּב הָאַתְרוּג דִּין מְמוֹן דְּנִימָא דִּינָא בּוֹ מְטַעַם דְּמִפְּנֵי דְשׁו"פ לְהַמִּצְנָה וּמִמִּילָא דְּחֻזִי לְקַדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה לֵר"ת בְּבִינְיָה דִל"ח דְּגַם בִּיּו"ט מְקַדְּשִׁין הִיכָא דְּאִין לוֹ בְּנִים וְהָרִי רַש"י פֿי' הַתָּם בְּסוּפָה דְּהַעֵיָקָר דְּחֻשׁוּב דִּין מְמוֹן דְּרֵאֵוִי לְקַדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה וְא"כ פֿינֵן דְשׁו"פ לְהַמִּצְנָה מִמִּילָא דְּרֵאֵוִי הָאַתְרוּג לְקַדֵּשׁ אִשָּׁה וְחֻשִׁיב דִּין מְמוֹן וְיָצָא בּוֹ שְׁפִיר נְאֻמָּאֵי לֹא יָצָא בּוֹ לְמ"ד לְפִי שְׁאִין בּוֹ דִּין מְמוֹן וְרַק בְּעֶרְלָה הָא לִיתָא כְּלָל דְּמ"מ לֹא חֻשׁוּב הָאַתְרוּג שֶׁל עֶרְלָה חֻזִי לְקַדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה אַע"ג דְשׁו"פ לְעֵגְנֵן הַמִּצְנָה פֿינֵן דְּהוּי אַה"נ וְאַסּוּר לָהּ לְהַנּוֹת מְהַעֲרָלָה לֹא חֻשִׁיב אֲצִלָּה דְּמִים לְכוֹן חֻשׁוּב אִין בּוֹ דִּין מְמוֹן וְכַדְתָּנּוּ בְּקִדּוּשִׁין הַמְּקַדֵּשׁ בְּעֶרְלָה אִינְהָ מְקַדְּשַׁת וּמִש"ה לֹא יָצָא בּוֹ אֱלֵא דְלִקְמוֹן הַתָּם לְעֵגְנֵן אַתְרוּג שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה דְּשָׂרִי בְּשָׂאָר הַנְּאֻוֹת שְׁאִינֵן שֶׁל

כילוי דפריד אלא למ"ד לפי שאין בו דין ממון אמאי הרי מסיקו תחת תבשילו הרי דקאמר דבעינו דוקא שיהי' בו דין ממון להסיק תחת תבשילו דמשמע הא לאו הכי אי ל"ה שו"פ להסיק תחת תבשילו ל"ה חשוב דין ממון ואמאי הרי פיון דשו"פ לענין המצנה עכ"פ וא"כ ממילא דחזי לקדש בו אשה פיון דדמים של שו"פ פינדה שפיר פיון דמותר לה למפנר האתרוג למצנה א"כ זה גופו יהי' חשוב דין ממון ומ"ש דקאמר הרי מסיקו תחת תבשילו ושמא זה הוכחתי דע"כ דכיון דכתיב לכם באתרוג דבעינו שיהי' בו דין ממון לבד מע"י המצנה ולכן בעינו רק שיהי' ראוי להסיק תחת תבשילו הנאה שלבד המצנה ובלא"ה לא חשיב לכם ומעתה כפי הוכחותינו ביומא טבא קמא דבעי' לכם דוקא בעינו שיהי' בהאתרוג דין ממון לבד משיוי המצנה ובלא"ה לא יצא בו וא"כ תו לא משפחת האי דינא שיהי' יכול לקדש האשה באתרוג שאינו שו"פ רק להמצנה על יו"ט ראשון זולת כששנה האתרוג פרוטה להמצנה ביו"ט שני הוא דיכול לחדשה בהאתרוג כנל"ב: סימן מד ובהיותי בזה ראיתי בספר נחלת יעקב בחדושי שם בסופה שנסתפק בהא דאתרוג אי בעינו שיהי' דין ממון לבעלים עצמאן סגי שיהא בו דין ממון לאחרים לחודא כמו דסגי אצל היתר אכילה אף דלבעלים אין בו היתר אכילה רק לאחרים פחרומה ביד ישאל דיוצא בו ה"נ בדין ממון ונפ"מ פגון שהחליף אה"נ בעד אתרוג דקיי"ל שהחליפין אסורין להמחליף עצמו ולאחרים מותר דלבעלים אין בו דין ממון ורק לאחרים שרי אם יוצאים הבעלים ידי המצנה וע"ש שכ' דאינו יוצא בו והוכיח פן מדברי הרשב"א בתשובה מובא בהג"ה בא"ח סימן תרמ"ט ס"ב דהנודר הנאה מלולב של חבירו או מלולב ושל עצמו דאינו יוצא בו ביו"ט ראשון דבעינו לכם זה לא חשיב לכם וכתב שם בנחלת יעקב בזה"ל והנה א"א לומר בטעמא דהרשב"א דכל אה"נ מקרי אינו שלו דהא הרשב"א בחדושי לסופה דף ל"ה כתב אתרוג של ערלה שאמרו בש"ס הטעם לפי שאין בו דין ממון או היתר אכילה והקשה דא"כ דלא פסול רק מטעם לכם א"ל אמאי פסול ביו"ט ב' ועוד דכל מידי דהוי דידי' וברשותו דלית בי' זכיה לאתרינא לכם מקרי וכו' וע"ש שפ"מ למסקנא להוכיח פן מדברי הרשב"א הנ"ל דע"כ דל"ה דין ממון אף דלאחרים שרי: ונוראות נפלאתי על דברי הגאון מליסא בעל הנחלת יעקב זצלה"ה דאיי' הי' לפי שעתא בהעלם מעינו הבדולח דברי הרשב"א ז"ל מובא בהר"ן בנדרים דף פ"ה גבי פהנים ולוים נהנים לי יטלו ע"כ שהוכיח דגם באוסר פירותיו על עצמו דיטלו אחרים ע"כ משום דהוי פהפקירן ע"י נדרו וע"ש וא"כ היכי מדמה מלתא דהפקיר דע"י נדר דאין להבעלים בה זכיה' הוא דכתב הרשב"א שפיר דלא חשיב לכם דזה פשיטא דמה שהפקירו לא חשיב שלו עוד כלל ואן דשרי לאחרים משא"כ באה"נ דעלמא שפיר כתב הרשב"א דסופה התם דחשיב לכם: ולפע"ד נראה עוד דאדרבה ממקומו הוא מוכרע להיפך דברי הנחלת יעקב זצלה"ה דגם למאן דבעי דין ממון היכא דשרי לאתרינא דחשוב דין ממון שפיר כמו לענין היתר אכילה דחשוב היתר אכילה היכא דלאחרים שרי כמו כן חשוב דין ממון מהש"ס דקאמר אלא בהיתר אכילה כ"ע לא פליגי דבעינו פי פליגי בד ממון מר סבר היתר אכילה בעינו דין ממון לא בעינו ומר סבר דין ממון נמי בעינו וקאמר מאי בינייהו איכא בינייהו מע"ש בירושלים ואלקבא דר"מ דסבר מע"ש ממון גבוה הוא וע"ש והשתא אמאי דחיק הש"ס למוקמי רק אלקבא דר"מ ולענין מע"ש ולא מוקי לה דאיכא בינייהו טובא באתרוג דעלמא שהחליף באה"נ דלמ"ד היתר אכילה

הרי פִּינּוֹן דְּלֹאֲחֵרִים שְׂרֵי שְׂפִיר דְּמִי וְלִמָּאן דְּבַעֵי דִּין מְמוֹן ל"ה דִּין מְמוֹן אֶלְא ע"כ ש"מ דַּאִין חִילּוּק דְּכִינּוֹן דְּלֹאֲחֵרִים שְׂרֵי דְחָשׁוּב נְמִי דִּין מְמוֹן כְּמוֹ לַעֲנִין הִתְרַ אֶכִּילָה שְׂפִיר וּלפ"ז י"ל דַּא"ש דְּבַרֵי רַש"י דְּקָשָׁה דַּמ"ש דְּנִקְטָא פְּאָן לַעֲנִין דִּין מְמוֹן דְּרַאוי לְקַדְּשׁ בּוּ אִשָּׁה דְּנִקְא וּלפ"ד י"ל לַפְמ"ש הַמַּל"מ בְּפ"ה מַה' אֲשַׁנַּת ע"ש שְׁהֶאֱרִיךְ וְהוֹכִיחַ דְּלִשְׁיטַת רַש"י מְקַנְדְּשַׁת כָּל הֵיכָא שְׁהֶאֱשָׁה שְׂרֵי לִיקְנוֹת אַע"ג דַּאֲסוּר לְמַקְדֵּשׁ עֲצָמוֹ וְהוֹכִיחַ כֹּן מְדַבְּרֵי רַש"י בַּע"ז דָּף נ"ד ש"כ' וְז"ל גְּבִי מְכָרְן וְקַדְּשׁ בְּדַמִּיקוֹן מְקַנְדְּשַׁת דְּלֹא מִתְּפָסִי בְּאִסוּר דַּאֲרַף דַּאִיהוּ אֲסוּר לְאִתְּהַבּוּנֵי דְהֵאִי הִנְאָה מְטִיָּא לִי מִיְהוּ ע"י עֶרְלָה אֶבֶל אִיהִי לְאוּ מְעַרְלָה קַא מְטִיָּא לָהּ וְכו' וְע"ש וּלפ"ז י"ש לֹמַר דְּהִינּוּ דְּנִקְטָא רַש"י דִּיכּוֹל לְקַדְּשׁ בּוּ אִשָּׁה דְּנִקְא לְאִשְׁמַעֲיָנָן דְּבַכָּה"ג בְּשֶׁהֲחִלִּיפוּ בַּאֲה"נ דְּשְׂפִיר חָשׁוּב דִּין מְמוֹן כְּמוֹ דְּרַאוי לְקַדְּשׁ בּוּ אִשָּׁה דְּכִינּוֹן דְּלֹאֲחֵרִים שְׂרֵי דְחָשׁוּב דִּין מְמוֹן שְׂפִיר לַעֲנִין הַמְצָנָה כְּמוֹ שְׁיִכּוֹל לְקַדְּשׁ בּוּ הָאִשָּׁה אֶלְמָא דְּחָשִׁיב ד"מ אֶצְלוּ שְׂפִיר אַף דַּאִיהוּ אֲסוּר לְאִתְּהַבּוּנֵי פִּינּוֹן דְּלִדִּידָהּ שְׂרֵי ה"נ לַעֲנִין הַמְצָנָה שְׂפִיר חָשׁוּב דִּין מְמוֹן פִּינּוֹן דְּלֹאֲחֵרִים שְׂרֵי וְהִינּוּ דְּפִי רַש"י לְקַדְּשׁ בּוּ אִשָּׁה לְאִשְׁמַעֲיָנָן דְּחָשׁוּב דִּין מְמוֹן בַּכָּה"ג שְׂפִיר: וְעוּד י"ש לֹמַר בְּבִיָּאוֹר דְּרַש"י דְּנִקְטָא דְּרַאוי לְקַדְּשׁ בּוּ אִשָּׁה דְּנִקְא דִּיבְנוֹאֹר ע"פ דְּרַפְּנִינוּ לְהֵלֵן דְּהִנְה אֲמַרְתִּי בִּיְיָשׁוּב קְנֻשִׁית הַתּוֹס' שְׁהֶקְשׁוּ בְּאַתְרוּג שֶׁל עֶרְלָה וְתַרּוּמָה טְמֵאָה ל"ל טַעְמָא דַּד"מ וְהָא תִּפּוּק לִי מִשּׁוּם דְּכַתּוּמֵי מַכְתַּת שְׁיַעוּרֵי.

וְאֲמַרְתִּי דְּהִנְה הַתּוֹס' בַּש"ס סוּטָה דָּף כ"ה ע"ב ד"ה לְאוּ וְע"ש שְׁפַתְבוּ וְז"ל וְהָא דַּאֲמַר גְּבִי שׁוֹפֵר שֶׁל ע"ז וְגְבִי לּוּלֵב שֶׁל אֲשֶׁרָה וְכו' כְּתוּמֵי מַכְתַּת שְׁיַעוּרֵי הֵתָם אֶפִּילוּ רַבָּנָן מוּדוּ מִשּׁוּם דַּאֲה"נ הִיא וּל"ה אֶלְא כְּעַפְרָא דַּאֲרַעָא בְּעַלְמָא וְלִיכָא שְׁיַעוּרָא וְכו' ע"כ.

וְהִנְה לְכַאוּרָה קָשָׁה ע"ד הַתּוֹס' הָא דְקַאֲמַר בְּמִנְחֹת דָּף ק"ב מְדַאֲמַר ר"ש כָּל הָעוֹמֵד לְזִרוּק כְּזִרוּק דְּמִי כָּל הָעוֹמֵד לְשִׁרוּף נְמִי כְּשִׁרוּף דְּמִי נוֹתֵר וּפְרָה אֲמַאי מְטַמְּאִין טַוּמְאָת אֶןְכִּלִּין דַּלפ"ד הַתּוֹס' סוּטָה הַנ"ל קָשָׁה דְּמַאי פְּרִיךְ מִנּוֹתֵר רַק לר"ש הִרִי בְּנוֹתֵר דַּאֲה"נ גַּם רַבָּנָן מוּדוּ דְּהוּי עַפְרָא בְּעַלְמָא וְכַתּוּמֵי מַכְתַּת שְׁיַעוּרֵי וְאִין לֹמַר דַּה"ט דְּחַק בְּשֶׁל אֲשֶׁרָה פִּינּוֹן דְּכַתְּבוּ הַתּוֹס' בְּפִסְחִים דָּף כ"ו וְעַב"ז דְּבַע"ז גַּם שְׁלֹא כַּדָּה"נ אֲסוּר הוּא דְּהוּי כְּתִימֵי מַכְתַּת שְׁיַעוּרֵי דְּהוּי כְּעַפְרָא דַּאֲרַעָא בְּעַלְמָא מִשָּׂא"כ בְּנוֹתֵר פִּינּוֹן דְּשְׁלֹא כַּדָּה"נ שְׂרֵי ל"ח כְּעַפְרָא דַּאֲרַעָא לְרַבָּנָן וּל"ה כְּתוּמֵי מַכְתַּת שְׁיַעוּרֵי דַּא"כ תְּקַשָּׁה בְּאַתְרוּג שֶׁל עֶרְלָה דְּשְׂרֵי שְׁלֹא כַּדָּה"נ וְתַרּוּמָה טְמֵאָה דְּשְׂרֵי בְּכָל שְׁאָר הִנְאוֹת שְׁאִינְן שֶׁל פִּילוּי בִּיו"ט שְׁנֵי אֲמַאי פְּסוּל פִּינּוֹן דַּל"ש בִּיו"ט שְׁנֵי לְפִסּוּל מִטַּעַם דִּין מְמוֹן וְה"א דַּל"ב לְכֶם וְרַק מִשּׁוּם כְּתוּמֵי מַכְתַּת שְׁיַעוּרָא וְכִינּוֹן דְּבַכָּה"ג מִשּׁוּם כְּתוּמֵי מַכְתַּת שְׁיַעוּרָא אֲמַאי יְהִי פְּסוּל בִּיו"ט שְׁנֵי אַף לַפ"מ שְׁאֶבְאֵר יְהִי נִכּוֹן וְיִתְיַשֵּׁב וְיִתְבָּאֵר לְפָנֵינוּ גַּם דְּבַרֵי פִי הַמְשַׁנְיֹת לְרַבִּינוּ הֶרְמֵב"ם ז"ל שְׂרַאִיתִי בְּסִפְרֵי אִיגְרָא רְמ"א לְרַבִּינוּ אַא"ז הַגָּאוֹן הֶחֱרִיף וְנִפְלָא מוּהַר"ם מְפָרַעַשְׁבוּרְג זְצִלָּה"ה וְהִבִּיא גַּם בְּשֵׁם הַכַּפ"ת שְׁהֶקְשׁ' עַל דְּבַרֵי הֶרְמֵב"ם בְּפִי הַמְשַׁנָּה שְׁפַתְבְּעֶרְלָה וְתַרּוּמָה טְמֵאָה הֵם מְפָלֵל הַדְּבָרִים הַטַּעוּנִין שְׁרִיפָה לְפִיכָּהּ הוּא פְּסוּל לְמַאֲמַר הַשִּׁית פְּרִי וְאֵלוּ אִינְן רַאוּיִן לְאֶכִּילָה עַכ"ד הֶרְמֵב"ם וְהֶקְשׁוּ דְּפַתַּח בְּטַעַם שְׁטַעוּנִין שְׁרִיפָה וְסִינִים בְּטַעַם לְפִי שְׁאִינְן רַאוּיִן לְאֶכִּילָה וְגַם קָשָׁה מַה שְׁפַתְבַּת לְמַאֲמַר הַשִּׁית פְּרִי דְּבַש"ס קַאֲמַר דְּרַק מִטַּעַם לְכֶם הִיא דַּאֲמַעֲטִי הֵיכָא דַּאִינְן רַאוּיִן לְאֶכִּילָה וְעִינִין בְּדְבָרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים: וְלִפִּי קַט שְׁפִלֵי נ"ל דְּהִנְה זֶה מִתְבָּאֵר אֶצְלֵי מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' סוּטָה שְׁהֶבַאתִי דַּעַד כָּאֵן כְּתַבוּ הַתּוֹס' שֶׁם דְּבַאֲה"צ גַּם רַבָּנָן מוּדוּ דְּחָשׁוּב כְּעַפְרָא דַּאֲרַעָא

ואמרינו פתותי מכת"ש רק דומיא דאשרה פינו דאסור גם שלא כדה"נ הוא דחשיב כעפרא דארעא ואפילו אם גם עכשיו לא מצינו לשרפו כגון מצד איסור יו"ט מ"מ אמרינו פינו שגם עתה הוא אסור בכל הנאות ועומד לשריפה אח"כ ה"ל פתותי מכת"ש שפיר משא"כ היכא דשרי בהנאה אפי' רק שלא כדה"נ ואזי אם עומד רק לשרוף גם עכשיו מיד בכל עת ובכל שעה בכה"ג הוא דגם רבנן מודו לר"ש דאמרינו כל העומד לשרוף וכו' משא"כ היכא דשרי אפילו שלכדה"נ ואינו מוכן ועומד לשריפה מיד אזי שפיר אמרינו לרבנן פינו דעכשיו אינו מוכן לשריפה וכינון דשרי בהנאה אפילו שלא כדה"נ קודם השריפה הרי דאינו עומד לשריפה עכשיו ול"ש לע"ע כל העומד לשרוף וכו' לרבנן וא"כ בנותר דשרי שלכדה"נ שפיר פריה הש"ס רק לר"ש כי היכי דתקשה גם על נותר ביו"ט דא"א לשרפו ביו"ט דניתן לו פוקד שני לשריפתו אמאי מטמא טומאת אוכלין לר"ש דלרבנן בכה"ג דשרי בהנאה שלכדה"נ וא"א לשרפו גם עכשיו מיד ליפא למימר כל העומד לשרוף וכו' ורק גבי פרה בנדאי דא"ש דלא פריה רק לר"ש פינו שידוע מה שכתבו התוס' בסופה בפ' ו'לב הגזול דבע"ז של נכרי ל"ש פתותי מכת"ש דכינון דיש לו היתר ע"י ביטול הרי דלרבנן בכה"ג דאית לי היתר ל"ש פתותי מכת"ש וה"נ י"ל גבי פרה דיכול לפדותה לכן ל"ש למפרה אליבא דרבנן ופריה שפיר בין בפרה בין בנותר רק לר"ש פינו דבכה"ג נתבאר דלית להו לרבנן כל העומד לשרוף וכו' ומעתה יהי נכון דלא קשה קושית התוס' גבי אתרוג של ערלה ותרומה טמאה תיפוק לי' משום טמא דכתותי מכת"ש דכינון דהרי באתרוג של תרומה טמאה פשיטא שא"א לשרפו עתה ביו"ט דאין שורפין קדשים ביו"ט א"כ פינו דשרי גם בשאר הנאות לבר משל כילוי לרבנן ל"ש בכה"ג פתותי מכת"ש ויש לומר נמי באתרוג של ערלה אף דמצותו בשריפה ונימא מתוך שהותרה הבצרה לצורף וכו' דהמצנה חשוב צ"ק כמ"ש התוס' בכמה דוכתא מ"מ פינו שכתבו התוס' בכתובות דף ז' על הא דהמוציא חמץ בביתו ביו"ט דכופה עליה בלי ולא שרינו לי' לשרפו משום מתוך וכו' היינו משום דאסור לשרפו מדרבנן משום מוקצה וע"ש והנה אמרינו בסופה דף ל"ז ע"ב דהדם של מצנה אסור להריח בו אתרוג של מצנה מותר להריח בו מ"ט הדם דלריחא קאי כי אקציה מריחא אקציה אתרוג דלאכילה קאי כי אקציה מאכילה אקציה ומעתה יש לומר ה"נ דהוי מוקצה וא"א לשרפו ביו"ט מטעם מוקצה דכינון דלשריפה קאי כי אקציה משריפה הוא דאקציה וא"כ פינו דא"א לשרפן ערלה ותרומה טמאה עכשיו ואינו עומד לשריפה מיד ולענן הנאה שרי פנ"ל מש"ה א"ש דל"ש לרבנן הטעם דכתותי מכת"ש ולכן אילו מטעם פתותי מכת"ש לחודא שפיר הוי יצא בהו ורק משום טעמא דלכם היא דקאמר שפיר דפסול ומינושב קושית התוס' והנה הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' חו"מ אות לי' גבי מוצא חמץ בביתו ביו"ט דכופה עלי' פלי ואינו רשאי לשרפו רק ביו"ט ראשון אבל ביו"ט שני שרי לשרפו כמבואר בש"ע א"ח סימן תמ"ו וכמו שדייק שם הט"ז מדברי רבינו הרמב"ם ז"ל וע"ש ומעתה לפי המבואר דביו"ט שני דרבנן אף דהוי מוקצה מ"מ שרי להרמב"ם לשרפו א"כ ה"נ באתרוג של ערלה פשיטא דשרי לשרפו ביו"ט שני וכן נמי באתרוג של תרומה טמאה נלפע"ד לפי דכל עיקר דאין שורפין תרומה טמאה ביו"ט פתבו התוס' בשבת דף כ"ד ע"ב ד"ה לפי שגזרו תרומה אטו קדשים ע"ש ועיין ברמב"ם פ"ג מה' יו"ט הלכה ח' וא"כ ביו"ט שני דרבנן יש לומר חדא דבמקום מצות התורה דשריפת השמן

לא גזרו רבנן ושרו לשרפו ביו"ט שני והוא דתנן סתמא בשבת בפרק ב"מ דאין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט היינו לפי דבאמת דעיקר הוי משום גזירת קדשים דל"ש נמי רק ביו"ט ראשון דלא נתנה הכ' רק בוקר שני לשריפתם ולא בוקר אחר בחל ט"ז להיות בשבת וגם לפ"ד הט"ז ביו"ד סקי"ו ובא"ח שכ' דהיכא דכתבה רחמנא מפורש להיתר לא מצד חז"ל לגזור ולאסור וה"נ הרי פינו דבקדשים גופיהו לא הי' בי'ד חז"ל הפח לאסור ביו"ט שני פינו דכתבה רחמנא מפורש והנותר ממנו עד בוקר באש תשרופו וא"כ אינו דין דל"ש לגזור ולאסור לשרוף תרומה טמאה ביו"ט שני משום גזירה תרומה אטו קדשים כמובן וז"ב ולכן מסתמא הוי הפי' דמתני' רק ביו"ט ראשון ולא ביו"ט שני והשתא לפ"ז יתבאר לנכון דברי רבינו הרמב"ם בפ"ה המשנה ה"ל דמש"ה הרפיב שפיר שני הטעמים דכיון דאמרנו דביו"ט ראשון דאסור לשרוף האתרוג של ערלה ותרומה טמאה ל"ש הטעם דכתותי מכת"ש פינו דאינו עומד לשריפה מיד ולע"ע גם שרי בהנאה דערלה שלכדה"נ שרי ותרומה טמאה פשיטא דשרי בכל שאר הנאות דעלמא לבד מהנאות פילוי כמו שהוכחנו בסמוך מדברי התוס' סוטה ה"ל לכן כתב שפיר הטעם רק משום דבעינו לכם קשא לאכילה ואולם לפי שהוכחנו דביו"ט שני שרי לשרפן לדעת הרמב"ם וכן"ל לכן ביו"ט שני דל"ש הטעם דלכם דלא בעינו לכם ביו"ט שני ע"ז שפיר כ' הטעם דכתותי מכת"ש פינו דיכול לשרפן גם עכשיו שפיר איכא משום פתותי מכת"ש כנ"ל: ולבר מזה י"ל ביישוב דברי הרמב"ם בפ"ה המשניות ה"ל לפ"מ דקיי"ל מש"ס קידושין דספק ערלה בח"ל שרו ולפמ"שכ הפנ"י בש"ס קידושין דף י"ב שביאר הא דלענין קידושין אפי' רק שו"פ במדי דמדאורייתא מקודשת דלא בעינו אצל קידושין מקומו וישעתו לענין השו"פ וע"ש ומעתה באתרוג של ספק ערלה פינו דחשוב שפיר ד"מ פינו דיכול לקדש בו אשה ורש"י פי' דזה חשוב ד"מ הא דיכול לקדש בו אשה וכיון ששו"פ וגם הוא מותר באכילה לאחרים בח"ל לכן ה"ל ה"א וד"מ והוי יצא בו אי לאו משום טעמא דכתותי מכת"ש ולכן שפיר כתב הרמב"ם ז"ל גם טעמא דכתותי מכת"ש ולא סגי בטעמא דלכם לחודא דנפ"מ לספק ערלה כנ"ל: גם נראה לי ביישוב מה שהקשו כנ"ל על דברי הרמב"ם שכתב לפיכך הוא פסול למאמר השי"ת פרי ואלו אינן ראויין לאכילה דהקשו דהרי בש"ס לא קאמר מטעם פרי רק מטעם לכם דכיון שאינו ראוי לאכילה לא חשוב לכם אף נראה דבדיבור זה כוונת רבינו לדברי התוס' בסופה דף ל"ה שהקשו שם על הא דקאמר לפי שאין בו היתר אכילה אע"ג דבתרומה טמאה מצינו דאמרו מדכתיב לה שלף תהא להסיקה תחת תבשיליה הרי דלא בעינו מלה רק היתר הנאה של הסקה ומירצו התוס' דרק התם פינו דנטמאה ואסרה הפתוב שיף לדרוש מלה שאר הנאות כמו לכם דלולב פינו דל"ש בי' אכילה משא"כ באתרוג דשיף בי' אכילה אזי בעינו מלכם היתר אכילה וזהו נראה שפינון הרמב"ם ז"ל נמי בדבריו למאמר השי"ת פרי הרי דלכם קאי אפרי הראוי לאכילה דוקא ואלו אינן ראויין לאכילה ודו"ק: סימן מה וגם הנה לפי דרכינו זה הראשון שכתבנו ביישוב דברי הרמב"ם וקושית התוס' ה"ל מצאנו ידונו לישוב נועם קושית הפנ"י בסוגיא דכבתה זקוק לה בשבת דף כ"א דאיתא התם אמר ר"ה פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אין מדליקין בהן בחנוכה בין בשבת בין בחול וכו' ע"ש בכל הסוגיא והקשה הפנ"י דבכלל השמינים האלו דאין מדליקין הוי נמי שמון שריפה והשתא קשה בשלמא בשבח שפיר אין מדליקין בשמן

שְׂרִיפָה מִשׁוּם טַעַמָּא דְשַׁמָּא יִטָּה מְדַלִּיקִין בְּהַשׁ"ס מִשָּׂא"כ בְּחִנּוּפָה בְּחֹל אַמַּאי ס"ל לר"ה דְּאִין מְדַלִּיקִין בְּשָׂמֵן שְׂרִיפָה וְאִמְרַתִּי דְּהִנֵּה רְאִיתִי כְּתוּב בְּסִפְרֵי יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב לֹא"ח סִימָן תַּרְע"ג ע"ד הַשְּׂעָר אֲפָרִים שְׂפָתַי בְּתִשׁוּבָה דְּהִיכָא דְּבַעֲי שְׂרִיפָה לֹא יֵצֵא יְדֵי גַר חֲנֻפָה דְּכִינּוּן דְּבַעֲי שְׂעוֹר וְזֶה עוֹמֵד לְשְׂרִיפָה כְּתוּבִי מְכַתֵּת שְׂעוֹרֵי וְהַקְּשָׁה הַש"א מֵהָהוּא דְּשָׂמֵן שְׂרִיפָה וְכַתֵּב ע"ז הַיִּשׁוּעוֹת יַעֲקֹב בְּזוֹה"ל אֲמַנְמֵם אַחַר הָעִיּוֹן דְּבָרֵי זְקֵנֵי הַגָּאוֹן אֵינּוּ נְכוּנִים כִּינּוּן דְּעִיקָר דְּבַעֲי שְׂעוֹר לְגַר חֲנֻפָה הֵינּוּ שְׂיַדְלִיק זְמַן כְּזֶה א"כ מַה בְּכַף דְּעוֹמֵד לְשְׂרִיפָה כִּינּוּן שְׂיֵשׁ בּוֹ כְּשִׂיעוֹר שְׂדוּלָק זְמַן כְּזֶה סָגִי וְאִינוּ דוֹמָה לַש"ד דְּבַעֲי שְׂעוֹר וְאִנִּי תָמַה עַל הַגָּאוֹן שְׂדָמָה עֲנִינִים נְפָרְדִים עכ"ל וּבְכַדִּי שְׂלֵא לְהַשׁוֹת דְּבָרֵי הַש"א לְטוֹעִים בְּדָבָר הַפְּשׁוּט לְכָל ח"ו נִלְפַע"ד בִּיאוֹר דְּבָרֵי ע"פ דְּבָרֵי הָר"ן בְּשִׁבְתָּ שֶׁם בְּטַעַמָּא דְּגַר חֲנֻפָה דְּבַעֲינּוּ דוֹמְיָא דְּמִנּוּרָה וּבַש"ג הוּבָא בַּמַּג"א סִימָן תַּרְע"ב סק"ג לְמַד גַּם הַשְּׂעוֹר לִנ"ח לְשָׂמֵן חֲצִי שְׂעָה מִמָּה דְּאִמְרִינּוּן חֲצִי לֹג שְׂמֵן לְהַמְנוּרָה ע"ש וּמַעֲתָה דְּמִלְכַד הַזְּמַן שְׂצָרִיף לְהַדְלִיק לְפָרְסָם הַנֶּס הִנֵּה צָרִיף הַשְּׂעוֹר לְהִיּוֹת בְּמִנּוּרָה עַל סְמָךְ דוֹמְיָא דְּמִנּוּרָה וְכִינּוּן דְּבָא גַם לְסְמָךְ מַצְנָה שֶׁל הַמְנוּרָה שְׂעוֹרוֹ ע"ז שְׂיִיף שְׂפִיר לֹמַר כְּתוּבִי מְכַתֵּת שְׂעוֹרוֹ וְלִיכָא בְּמִנּוּרָה הַשְּׂעוֹר שְׂלַנְגָד חֲצִי הַלֹּג שֶׁל הַמְנוּרָה וְכִי"ב מַצְיָנוּ בְּתוֹס' שְׂפָתַי בַּר"פ לְוֹלֵב הַגְּזוּל ד"ה מִשׁוּם דַּא"ע"ג דְּטַעַמָּא דְּבַעֲי שְׂעוֹר בְּאִתְרוּג מִשׁוּם דְּלֹא גָמַר פִּירָא מ"מ כִּינּוּן דְּבַעֲינּוּ נְמִי דְּמִינְכֵר לְקִיחְתָּה שְׂפִיר הֵוִי כְּתוּבִי מַכַּת"ש וַע"ש וַא"כ ה"נ אַע"ג דְּצָרִיף רַק לְהַדְלִיק הַזְּמַן וְהוּא דוּלְק מ"מ כִּינּוּן דְּבַעֲינּוּ נְמִי שְׂיִהְיֵי מִינְכֵר הַשְּׂעוֹר לְמַצְנָה עַל סְמָךְ דוֹמְיָא דְּמִנּוּרָה שְׂפִיר שְׂיִיף כְּתוּבִי מַכַּת"ש כֵּן נִלְפַע"ד בִּיאוֹר דְּבָרֵי הַש"א אֵלָּא לְפִי שְׂנַרְאָה לְהַש"א דַּא"פִי לְמ"ד כְּבִתָּה אַז"ל דְּקִי"ל כְּנֻתִי ג"כ שְׂיִיף לֹמַר כֵּן לְכוּן קִשְׂיָא לִי דַּאֲמַאי מְדַלִּיקִין בְּשָׂמֵן שְׂרִיפָה לִנ"ח דְּנִימָא כְּתוּבִי מַכַּת"ש כְּנ"ל.

וְאוּלָּם שִׁלְפַע"ד נִרְאָה לֹמַר דַּז"א רַק לְמ"ד כְּבִתָּה זְקוּק לָהּ וְהֵינּוּ דַס"ל דְּכִינּוּן דְּבַעֲינּוּ דוֹמְיָא דְּמִנּוּרָה לְכוּן גַּם אִי כְּז"ל דוֹמְיָא דְּמִנּוּרָה מִשָּׂא"כ לְמ"ד כַּאֲז"ל ס"ל דְּכָל עִיקָר לֹא אֲתִי רַק לְפָרְסוּמִי נִיפָא וּמַעֲתָה יִתְיַשֵּׁב הֵיטֵב קְוִשִׁית הַפ"ג הַנ"ל וְלִפִּי דְּרַכִּינוּ לְמַעְלָה דַּמַּש"ה בְּחֻנּוּפָה בְּחֹל ס"ל לר"ה דְּאִין מְדַלִּיקִין בְּשָׂמֵן שְׂרִיפָה אַף דַּל"ש הַטַּעַם דְּשַׁמָּא יִטָּה בְּחֹל דְּכִינּוּן דַּס"ל דְּכַבְתָּה זְקוּק לָהּ הָרִי ס"ל דְּכַתוּבִי מַכַּת"ש וְכִינּוּן דְּכַז"ל לְכוּן פְּסוּל לְהַדְלִיק בִּי וְרַק בְּשִׁבְתָּ דְּהַנְצָרָה לְטַעַמָּא דְּשַׁמָּא יִטָּה מִשׁוּם דְּבַשְׂבָּת כִּינּוּן דַּאֲז א"א לְשָׂרְפוּ בְּשִׁבְתָּ וְל"ש דְּמַצְנוֹתוֹ בְּשְׂרִיפָה עַכְשָׁיו בְּשַׁעַת מַצְנוֹתוֹ שֶׁל נ"ח וְכִינּוּן דְּשָׂמֵן שְׂרִיפָה מוֹתֵר בְּהַנְאָה שְׂאִינָה שֶׁל כִּילוּי בְּכַה"ג הַעֲלָנוּ לְמַעְלָה דַּל"ש כְּתוּבִי מַכַּת"ש וְרַק בְּחֹל דְּמַצְנוֹתוֹ שֶׁל הַשָּׂמֵן בְּשְׂרִיפָה גַם עַכְשָׁיו בְּשַׁעַת מַצְנוֹת הַנ"ח דְּשָׂרִי לְשָׂרְפוּ בְּחֹל וְלְכוּן שְׂפִיר אִיכָּא בִּי מִשׁוּם כְּתוּבִי מַכַּת"ש מִשָּׂא"כ לְמ"ד כְּבִתָּה אַז"ל ס"ל דְּשָׂרִי לְהַדְלִיק בְּחֹל בְּהַשָּׂמֵן שְׂרִיפָה דְּלִית לְדִידִי הֵכָא מִשׁוּם כְּתוּבִי מַכַּת"ש כְּנ"ל וְהַשְׂתָּא לְפִי דְּבָרֵינוּ אֵלָּה יְהִי מִינּוּשֵׁב נְכוּן גַּם קְוִשִׁית הַתוֹס' בְּשִׁבְתָּ שֶׁם בַּד"ה וּמוֹתֵר שְׂהַקְשׁוּ מִנ"ל לְרַבָּא דְּסַבְר ר"ה דְּמוֹתֵר לְהַשְׂתַּמֵּשׁ לְאוּרָה דְּלָמָּא הָא דַּאֲמַר אִין מְדַלִּיקִין בְּשִׁבְתָּ מִשׁוּם דְּסַבְר כְּבִתָּה זְקוּק לָהּ וְאִינוּ יְכוּל שׁוּב לְהַדְלִיק בְּשִׁבְתָּ וְלִפִּי הָאֲמוֹר ל"ק וְלֹא מִיַּדִּי מִשׁוּם דַּאֲז לֹא דַס"ל לר"ה דְּמוֹתֵר לְהַשְׂתַּמֵּשׁ לְאוּרָה הֵוִי קִשָּׁה בְּשָׂמֵן שְׂרִיפָה דְּהֵוִי שָׂמֵן טוֹב לְהַדְלִיקָה בְּשִׁבְתָּ אַמַּאי לֹא דַל"ש לְחַוֵּשׁ עַל הַשָּׂמֵן הַהוּא שִׂיא יְכַבָּה וְגַם וְכִינּוּן דְּבַשְׂבָּת לִיכָּא מִשׁוּם טַעַמָּא כְּתוּבִי מַכַּת"ש כְּנ"ל וְהֵוִי קִשָּׁה בְּשִׁבְתָּ בְּשָׂמֵן שְׂרִיפָה אַמַּאי לֹא וַע"כ דַּס"ל לר"ה דְּמוֹתֵר לְהַשְׂתַּמֵּשׁ לְאוּרָה וְאִין מְדַלִּיקִין בְּשָׂמֵן שְׂרִיפָה מִשׁוּם יִטָּה כְּנ"ל וְדו"ק: סִימָן מו עוֹד

נראה לי ביישוב קושית התוס' בסוכה הנ"ל שהקשו גבי אתרוג של תרומה טמאה דל"ל בתרומה טמאה הטעם משום שאין בה היתר אכילה תיפוק לי משום פתותי מכת"ש בדרף נאה אף יפה בעיני דהנה לכאורה הקשיתי לשאול בש"ס פסחים דף ל"ה ע"ב דאיתא התם לעני, מצה ולא במע"ר שלא נטלה תרומתו ופריף פשיטא ומשני לא צריכא שהקדימו בכרי ופי' רש"י שהוא תרומתו דקתני תרומה גדולה מהו דתימא כדא"ל ר"פ לאביי קא"ל פדשני לי וע"ש וקשיא לו בגנוה לפ"ד הי"מ בתוס' סנהדרין דף פ"ח בד"ה מרחו שכתבו דאפי' בהפקירו לאחר מירוח פטור מן התרומה גדולה וא"כ קשה דהרי לעיל מינה התם גבי מצה של דמאי דפריף דמאי הא לא חזי לי ומשני פיון דאי בעי מפקר נכסי' והי' עני וחזי לי ופי' רש"י דמאי הא לא חזי לי ואמרין לקמן מי שאיסורו משום בל תאכל חמץ לבדו יצא זה שאיסורו משום איסור אחר ע"כ וא"כ גם בהאי דמע"ר שלא נטלה ממנו א"ג אמאי לא נימא דיצא מטעם הואיל ואי בעי קר לי ונהי חזי לי כמו בדמאי פיון דלהי"מ הפקר לאחר מירוח פטור מתרומה גדולה: אף נראה דמפח קושיתא אאפ"ש לן מה דאסתפק לר"י בתוס' שם בפסחים ד"ה יוצאין בדמאי אי יצאים בדמאי דוקא בדיעבד כדאמרין הואיל ואי בעי מפקר לנכסי' וחזי לי מ"מ עדיין לא מפקר לי או דלמא דיוצאים אף לכתחלה הואיל ושרי לעניים.

ומעתה נראה לפע"ד דע"כ דמטעם הואיל וראוי עתה לעניים הוא דשרי בדמאי ואפי' לכתחלה דאי לא הוי חזי עתה לעניים ל"ה שרי אפי' בדיעבד מטעם זה דאלו הוי מפקר וחזי לי פיון דמ"מ לע"ע שלא הפקירו לית בי' משום בל תאכל חמץ לחודא דאיכא בי' עוד משום איסור אחר דאמעט מקרא דלא תאכל עליו וכו' דרק השתא הוא דא"ש דאין יוצאין ידי מצה בהאי מע"ר שלא נטלה ממנו תר"ג פיון דלא חזי לע"ע פלל מטעם הואיל ואי בעי מפקר ונהי חזי לחודא אינו יוצא בו וכנ"ל ול"ק תו קושיתינו הנ"ל דהשתא שפיר קאמר דאין יוצאין במע"ר שלא נטלה ממנו תרומה גדולה ואפ"ש לן מזה דרק בעינו דחזי השתא דומיא דחזי גם עתה לעניים לאפוקי בשלא נטלה ממנו התר"ג דרק מטעם הואיל ואי בעי מפקר וחזי לי לחודא לית לן למימר דיצא בו ואפי' בדיעבד: והנה עפ"ז אית בדינינו לישוב נמי קושית התוס' שהניחו בתימה בר"פ לולב הגזול דל"ל קרא דלא תאכל עליו חמץ מי שאיסורו משום בל תאכל חמץ וכו' למעט דלא יצא במצה של טבל תיפוק לי דבלא"ה לא יצא במצה של טבל משום דהוי מצהב"ע ולדברינו והי"מ הנ"ל י"ל דשפיר אצטריף קרא זה דלא תאכל עליו וכו' לענין מע"ר שלא נטלה ממנו תר"ג דאילו מטעם מצהב"ע הרי פתבו התוס' בסוכה התם דבעינו דוקא שהמצוה פא ע"י העבירה ועיים בפנ"י שם בפ"י דמתוך שיוצא בשאול וע"ש וא"כ ה"א הרי פיון דהי' בידו רק להפקירו ולצאת במצה זו מבלי עבירה תו לא חשוב מצהב"ע על ידי העבירה ולכן אצטריף קרא דלא תאכל וכו' למעט לאפ"ה אינו יוצא בהמה פנ"ל: ועפ"ז יש לתרץ ג"כ קושית התוס' בפסחים דף ל"ח ד"ה אתי' לחם לחם שהקשו פיון דילפינו לחם לחם דבעינו מצה משלכם אמאי אצטריף למעוטי מקרא דלא תאכל וכו' דאינו יוצא במצה של טבל תיפוק לי דבעינו מצה משלכם וטבל ל"ח לכם ע"ש ולפי דברינו הנ"ל דעיקר קרא אצטריף לן למע"ר שלא נטרמה ממנו תר"ג הרי פיון דלהי"מ מצי להפקירו ולפטור מהתר"ג שפיר אמרין הואיל למקוהי פשלו ע"י הואיל ואי בעי מפקר ונהי שרי ונהי שילו דרק מטעם הואיל ואי בעי הוי מפקר לא חשוב איסורו משום בל תאכל חמץ

לחונדא וכנ"ל אכל שלו הוי שפיר מטעם הואיל וכו' והלכה שפיר אצטריה קרא דלא
תאכל עליו חמץ למעט דלא יצא בו מטעם פנין דל"ח איסורו משום בל תאכל חמץ
לחונדא שפיר פנ"ל: ואולם שהרשב"א בתשובה סימן תשמ"ו הבאתיו לעיל והובא גם
בשעה"מ בפ"ח מה' לולב ה"ב ד"ה ולפעד"נ על הא שנסאל עלי' הרשב"א במי שאסר
על עצמו נכסיו אם יוצא בלולבו ואף ביום א' משום הואיל ואי בעי מתשיל להוי שלו
והשיב דאינו יוצא בו דלא תשיב שלו והוכיח פן מההוא דאתרוג של תרומה טמאה דפסול
ואינו יוצא בו מטעם הואיל ואי בעי מתשיל אלמא דלא מהני להיות חשוב כשלו ע"י
הואיל ע"ש וק"ל לכאורה דמנין להרשב"א להוכיח פן ממתני' דאתרוג של תרומה טמאה
דלמא לעולם דאמרינן הואיל להיות חשוב לכם נרק דמתניתין מייירי בבא ליד פהו דלא
מהני שאלה בתרומה לאסר שבא ליד פהו כדאימא בש"ס נדרים דף נ"ט ואם דיש לומר
פנין דמתני' סתמא תנו אתרוג של תרומה טמאה פסול דמייירי בכל גוונא ואפי' בלא בא
ליד פהו נמי פסול האתרוג של תרומה טמאה אף בלא זה נ"ל דשפיר הוכיח הרשב"א
דע"כ דמייירי מתני' בהכי בגוונא דמהני שאלה רק בלא בא עוד ליד פהו והיא: דהנה
אמרתי זה כמה ושוב ראיתי לאחי הגאון מהר"א ז"ל בספרו דבר הלכה סימן י"ד שהעיר
בזה בישוב קושית התוס' דסופה הנ"ל שהקשו דבתרומה טמאה ל"ל מטעם לכם תיפוק
לי' דאינו יוצא באתרוג של תרומה טמאה דמצנתו בשריפה כדין תרומה טמאה וכתותי
מכת"ש אף לפ"ד התוס' בסופה הבאתיו לעיל דרק בלולב של אשרה דישראל דלית לי'
ביטול הוא דשייך פתותי מכת"ש לאפוקי בשל עכו"ם דאית לי' היתר ע"י ביטול ליכא
למימר פתותי מכת"ש והינינו דכינן דאית לי' היתר ע"י ביטול תו אינו עומד לשריפה
דוקא ול"ש פתותי מכת"ש ומעתה ה"נ בתרומה טמאה אינו עומד לשריפה דוקא דמצי
לאתשולי על התרומה ולכן א"ש דליכא למימר מטעם פתותי מכת"ש אי לאו משום
טעמא דל"ח לכם ע"ש ומעתה א"ש דע"כ מוכח השתא דמייירי הש"ס דסופה רק בגוונא
שלא בא ליד פהו דמהני עדיין שאלה דבלא"ה תקשה דלמה קאמר רק מטעם לכם ולא
משום פתותי מכת"ש כקושית התוס' והשתא שפיר הוכיח לי' הרשב"א מהאי דאתרוג
של תרומה טמאה לדין זה שנסאל עלה דל"א הואיל להיות חשוב כשלו ע"ז דאל"ה
באתרוג של תרומה טמאה אמאי לא יתא חשוב לכם: ולפ"ז השתא לכאורה דחוי' קמדחי
דברינו שכתבנו לעיל ביישוב קושית התוס' בפסחים דל"ח שהקשו גבי מצה של טבל
ל"ל מלא תאכל עליו חמץ וכו' תיפוק לי' דבלא"ה אינו יוצא משום דל"ח טבל שלכם
דל"ש לומר מטעם הואיל והי' ביזו להפקירו דהוי פטור מתר"ג כפי שהוכחנו דכל עיקר
קרא דלא תאכל עליו חמץ וכו' לא אתי רק לענין מע"ר שלא נטלה ממנו תר"ג דבטבל
דעלמא בלאו קרא אינו יוצא ידי מצה מטעם מצהב"ע כקושית התוס' דר"פ לולב הגזול
וע"כ דרק למע"ר שלא נטלה ממנו תר"ג אתי דל"ש מצהב"ע פנ"ל פנין דהוי יכול
להפקירו ולא בא המצנה ע"י העבירה כמ"ש לעיל דהרי השתא פנין דלא מהני להיות
כשלו ע"י הואיל וכדברי הרשב"א הנ"ל תו תיקו קושית התוס' הנ"ל לדוקתא דל"ל
הקרא דלא תאכל עליו וכו' גם למעט לענין מע"ר שלא נטלה ממנו תר"ג תיפוק לי'
דטבל ל"ח לכם פנין דל"ש לומר דמטעם הואיל ואי בעי הוי מפקר להיותו חשוב כשלו:
אף נראה דהנה ראיתי בשעה"מ בפ"ח מה' חו"מ שהביא בשם השער אפרים שהקשה
על הרשב"א הנ"ל דהכי הוכיח הרשב"א מהאי דאתרוג של תרומה טמאה דאי אמרת

הואיל דִּינְצָא בּוּ מְטַעַם הוֹאִיל וְאִי בְּעֵי מִתְשִׁיל נְהָא ס"ס הִדְר לְטַבְלָא וְלֹא יִצָּא בּוּ גַם אַחַר הַשְּׂאֵלָה וְע"ש בְּשַׁע"מ שְׁהָאֲרִיף בְּזָה: וּלְפַע"ד נִרְאָה בְּיִשְׁוֹב קוֹנְשִׁית הַש"א עַל הַרְשָׁב"א הַגְּ"ל דְּעֵינָן בַּכּפ"ת בְּסוּפָה שֵׁם דְּכַתְב דְּמַתְנִי דְּאֶתְרוּג שֶׁל עֶרְלָה וְשֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה פְּסוּלִים מִיִּירֵי אֶפִּילוּ בַח"ל ע"ש וְעֵינָן בְּתוֹס' חוֹלִין דָּף ו' ע"ב בַּד"ה וְהַתִּיר שְׁהִבִּיא הַר"י שְׁמַצָּא בִּירוּשְׁלַמִי דְּבִשְׁאָר פִּירוּת בַח"ל אִינוּ נוֹהֵג רַק תְּרוּמָה גְּדוּלָה בְּלִבְד וְהַשְׁתָּא א"ש דְּבַרֵי הַרְשָׁב"א דְּשִׁפִּיר כְּתַב הַרְשָׁב"א לְהוֹכִיחַ מֵהָאִי דְּאֶתְרוּג שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה דְּלֹא אֶמְרִינָן הוֹאִיל לְהֵיוֹת פְּשָׁלוּ דְּכִינּוֹן דְּמִיִּירֵי מַתְנִי גַם בְּאֶתְרוּג דְּתְרוּמָה טְמֵאָה בַח"ל דְּפָסוּל וּמַעַתָּה שִׁפִּיר הוֹכִיחַ הַרְשָׁב"א דְּנִימָא הוֹאִיל וְאִי בְּעֵי מִתְשִׁיל דְּאִי מִשּׁוּם דְּהִדְרָא לְטַבְלָה דְּהָרִי גַם בְּטַבְלָה בַח"ל יֵשׁ לוֹ תַקְנָה לְדַבְרֵי הַי"מ בְּסִנְהֶדְרִין הַגְּ"ל ע"י שְׁיַפְקִרְנוּ דְּהַפְקֵר פְּטוּר מִתְר"ג אֶפִּילוּ לְאַחַר הַמִּקְרוֹחַ וְעוֹד נִרְאָה דְּגַם דַּעַת הַרְשָׁב"א כְּדַבְרֵי רַש"י בְּפְסוּחִים דָּף ל"ח דְּהִיכָא דְּבִידוּ אִפִּי תְרֵי הוֹאִיל אֶמְרִינָן ע"ש וַא"כ שִׁפִּיר הוֹכִיחַ לִי הַרְשָׁב"א דְּלָמָּה יְהֵא פְּסוּל הָאֶתְרוּג שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה בַח"ל דְּנִימָא הוֹאִיל וְאִי בְּעֵי מִתְשִׁיל דְּאֶתְרוּג לְטַבְלָה הָרִי הִדְר יָכוֹל לְהַפְקִירוּ וְיִהְיֶה שְׁרֵי וְיִהְיֶה שְׁלוֹ מִמֶּשׁ וְע"כ דְּלֹא אֶמְרִינָן הוֹאִיל לְהֵיוֹת פְּשָׁלוּ פִּן נִרְאָה לְפָרֵשׁ דְּבַרֵי הַרְשָׁב"א: וְאוּלַם לַפ"ד הַתּוֹס' בְּפְסוּחִים דָּף מ"ו ע"ב ע"ש דְּגַם הִיכָא דְּבִידוּ דַל"א תְרֵי הוֹאִיל וַא"כ לְדַבְרֵי הַתּוֹס' הַגְּ"ל אִין לְהוֹכִיחַ מֵהָאִי דְּאֶתְרוּג שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה אַף א"נ דְּמִיִּירֵי מַתְנִיתִין בַח"ל פַּנ"ל מ"מ אִין לְהוֹכִיחַ מֵהָהוּא דְּאֶתְרוּג שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה פְּסוּל דְּלֹא אֶמְרִינָן הוֹאִיל לְהֵיוֹת עִי"כ חֲשׁוֹב פְּשָׁלוּ לְצִאֵת בִּי דְלַעוֹלָם דְּאֶמְרִינָן הוֹאִיל וְרַק דְּשִׁאֲנֵי הֵכָא מִשּׁוּם דַּה"ל תְרֵי הוֹאִיל וְאִי בְּעֵי מִתְשִׁיל וְהִדְר לְטַבְלָה וְהִדְר הוֹאִיל וְאִי בְּעֵי מִפְקֵר וְחֲזִי לִי פַנ"ל דְּתְרֵי הוֹאִיל הָרִי כְּתַבּוּ הַתּוֹס' דַּאֲע"ג דְּהֵוִי בִידוּ דַל"א פַּנ"ל וּמַעַתָּה כְּפִי הוֹכְחוּתֵינוּ לְעוֹלָם לְדַבְרֵי הַתּוֹס' י"ל דְּאֶמְרִינָן הוֹאִיל חֲדָא לְהֵיוֹת חֲשׁוֹב פְּשָׁלוּ וּמַעַתָּה מִתְנַשֵּׁב הֵיטֵב קוֹנְשִׁית הַתּוֹס' בְּהָאִי דְּמַצָּה שֶׁל טַבְלָה מַה שְׁהַקְשׁוּ דַל"ל מְלֵא תֹאכַל עָלְיוּ חֲמִץ וְכו' תִּפּוּק לִי מִשּׁוּם דַּל"ח טַבְלָה שְׁלוֹ אַף לְפִי הָאֲמוּר א"ש הַשְׁתָּא דְּהָרִי כְּתַבְנוּ לַפ"ד לְמַעַלָּה דְּכָל עֵיָקֵר הַקְרָא דְּלֹא תֹאכַל עָלְיוּ וְכו' אֲתִי לְמַעַר שְׁלֹא נִטְלָה מִמֶּנּוּ תְר"ג דְּלַעֲגֵנָן שְׁאִינוּ שְׁלוֹ שִׁפִּיר אֶמְרִינָן הוֹאִיל חֲדָא דְּאִי בְּעֵי מִפְקִירוּ לְהֵוִי פְּשָׁלוּ וְלַכֵּן אֶצְטְרִיף שִׁפִּיר רַק הַקְרָא דְּלֹא תֹאכַל וְכו' לְהוֹצִיאֵנוּ מִיַּדֵּי הַמַּצָּה לְצִאֵת בּוּ דְבַל"ה ה"א דְּיִצָּא שִׁפִּיר וְכוּ"ל וְדו"ק הֵטִיב בְּכָל הַגְּ"ל: סִימָן מִז הִנֵּה בְּחֻסְדָּא לְאַבְרָהָם לְחו"מ סִימָן מ"ב שְׁחִיבֵר הָרַב הַגָּאוֹן מוֹהֲרָא"ת הַאֲבַד"ק בּוֹטְשְׁאֲטֵשׁ ז"ל רְאִיתִי שְׁהַשִּׁיב לְהַה"ג מוֹהֲר"י שְׁמַעֲלֵקִישׁ נ"י בְּנִידוּן שְׁצַד אַחַד מֵהַבָּאִים בְּקִשְׁרֵי הַתְּנָאִים יָרַד מִנְכָסִיו וְאִינוּ יָכוֹל לְסַלֵּק רַק ב' שְׁלִישִׁים מֵהַנֶּדֶן וְהִנֵּה אִתְּתָּ בְּתַקְנֹת אֲרֻצוֹת הוּבָא בְּחֻסְרֵי הַדְרָף פְּשָׁמְסַלֵּק ב' שְׁלִישִׁים מֵהַנֶּדֶן הֵוִי סִילוּק וְשִׂאֵל הַשּׁוֹאֵל אִי הֵוִי הַכְּנוּנָה מֵהַתְּקַנָּה דְּזָה חֲשׁוֹב סִילוּק מִצַּד הַזֶּה וְכִשְׁחִבִּירוּ אִינוּ רוֹצֵה לְקַיֵּים הַקְשָׁר אִזִּי חִבִּירוּ מְחֻיָּב קָנַס אוּ אִינוּ הִי הַתְּקַנָּה רַק שַׁע"י שְׁיָרַד מִנְכָסִיו וּמְסַלֵּק ב' שְׁלִישִׁי הַנֶּדֶן ה"ז עַל שְׁלִישׁ הָאֶחָרוֹן כְּאֹנָס רַחֲמָנָא אֶבְל אֹנָס שֶׁל זֶה רַחֲמָנָא חִיבֵי לְהַשְׁנִי לֹא אֶמְרִינָן וַא"כ זֶה הַשְׁנִי כְּשִׂאֲנוּ רוֹצֵה לְקַיֵּים הַשְׁיָדוּף ע"י שְׁלֹא סַלֵּק חִבִּירוּ כָּל הַנֶּדֶן שְׁלוֹ פְּטוּר מֵהַקָּנַס וְיִתְבַטַּל הַקְשָׁר מְכַל וְכָל פִּן רְאִיתִי בְּבַעַל הַמְּחַבֵּר הַגְּ"ל שְׁהַסְפִּים בְּיַד הַשּׁוֹאֵל הַגְּ"ל שְׁפָסַק לְהַלְכָה וְלַמַּעֲשֶׂה פִּן ע"ש: וְאוּמַר אֲנִי הַלְכָה לְמַעֲשֶׂה שְׁחַלִּילָה לְנוּ לְפָסוּק פִּן וְתַמְנִי טוּבָא אִיף עָלָה עַל רוּחָם לְהַסְתַּפֵּק בְּתַקְנָה זֹה הַגְּלוּנִי לְעֵין כָּל דְּכָל עֵיָקֵר הַתְּקַנָּה הִנֵּה רַק כְּשִׁיִּסְלַק הַב' הַשְׁלִישִׁים הֵוִי סִילוּק בְּאֹפֶן שְׁחִבִּירוּ הַצַּד הַשְׁנִי מְחֻיָּב לְאַשְׁרֵי וְלְקַיֵּים הַשְׁיָדוּף וְאִם לֹא

יְקַיִּים יְשַׁלֵּם הַקֶּנֶס דְּאִילּוּ תֹאמַר דַּל"ה הַתְּקַנָּה רַק לְפִטוֹר אֶת עֲצָמוֹ מִטַּעַם אֲנוֹס רַחֲמָנָא פִּטְרוּ תְּקַנָּה לָמָּה הִגַּעַ עֲצָמָךְ דְּכַשְׁלָא יְהִי לּוֹ לְסַלְק רַק שְׁלִישׁ אֶחָד מֵהֲגֵדוֹן דְּלִיתָא לְתַקְנָה אַעפ"כ הוּא פִּטוֹר מִן הַדִּין דְּאֲנוֹס רַחֲמָנָא פִּטְרוּ וְא"כ תְּקַנָּה לָמָּה הָרִי לְפִנְיָךְ בִּיאוֹר הַתְּקַנָּה יָפָה דַּל"ה רַק לְתַקְנָה דְּבַב' שְׁלִישֵׁי הַסִּילּוּק שְׂיִסְלַק הִצַּד הַזֶּה הָוֵי מְקַיִּים שְׁפִיר לְעַנְנֵי לְדוֹן הַשְּׁנִי עַפ"ז פְּדִין עוֹבֵר לְשַׁלֵּם הַקֶּנֶס מְצִידוֹ לְצַד הַמְקַיִּים וּמְלַבֵּד זֶה נִרְאֶה לֹאמֹר דְּהָא דְכַתְּבַת הַשְּׁ"ךְ דְּאֲנוֹס שָׁל זֶה רַחֲמָנָא חֲיִיבֵי לְאַחֲרִינָא לֹא אֲמַרִּינּוּ ה"ט דְּכִינּוּן דְּהַתְּנָה זֶה שְׂאִינוּ מְחַיִּיב אֶת עֲצָמוֹ רַק בְּאִנְפֵּי שְׂיַעֲשֶׂה חֲבִירוֹ כְּפִי שְׂהַתְּנָה עִמּוֹ וְא"כ מְאִיזָה פְּנִים שְׁלֹא יַעֲשֶׂה חֲבִירוֹ וְיִהְיֶי' עַל צַד הָאֲנוֹס ה"ז לֹא הַתְּחַיִּיב רַק כְּשִׂיעֲשֶׂה חֲבִירוֹ אֶת זֹאת וְהוּא לֹא יַעֲשֶׂה כֵּן הָרִי הוּא פִּטוֹר שְׁפִיר מִשָּׂא"כ בַּנ"ד מְסַתְּמָא יָדַע מֵהַתְּקַנָּה וְיָדַעוּ כָּלֵם שְׂיִכּוֹל אָדָם לְגַרְוֵעַ שְׁלִישׁ אֶחָד מֵהֲגֵדוֹן עַל צַד הָאֲנוֹס כְּשִׂירַד מְנַכְסִיו וְא"כ הָרִי כְּתַב הַשְּׁ"ךְ בַּחו"מ ס"ס מ"ב וּבְסִימָן ס"א לְעַנְנֵי שְׂדוֹרְשִׁין לְשׁוֹן הַדְּיוּט דְּבַכָּה"ג אֲפִילוּ לֹא נִכְתַּב כְּאִלוּ הִי' כְּתוּב מְפִנְרֵשׁ בְּהַשְּׁטֵר דְּמִי וְא"כ מְתַחֲלָה כְּשִׂיעֲשֶׂה חֲבִירוֹ הַקֶּנֶס בְּאֵם שְׂיִהְיֶי' הַמְנִיעָה מְצִידוֹ מְלַקְטִים הַשְּׂיָדוּדָךְ בְּאִנְפֵּי שְׂיִקְטִים הִצַּד הַשְּׁנִי כְּפִי הַתְּנָאִים עַל אִנְפֵּי זֶה הַתְּחַיִּיב דְּגַם כְּשִׂיִסְלַק חֲבִירוֹ פְּחוֹת שְׁלִישׁ מֵהַגְּדוֹנָא שְׁלוֹ ע"י שְׂיָרַד מְנַכְסִיו דְּהָרִי הוּא מְקַיִּים שְׁפִיר ע"פ הַתְּקַנָּה שְׁלֵ הָאֲרָצוֹת וּמְחַיִּיב לְקַיִּים עִי"כ אֶת הַקְּשֶׁר הַחֲזִיתוֹן וּמְקַנֵּס לֹא יִפְטוֹר כִּינּוּן דְּכַבֵּר נִתְקַן דִּיְהִי' חֲשִׁיבֵי ב' שְׁלִישֵׁי הַסִּילּוּק כְּסַלְק הַכֵּל וְכַדְמְפִרְשׁ זֹאת נֶאֱמַר בְּהַשְּׁטֵר דְּמִי מִשָּׂא"כ בְּדִינוֹ שְׁלֵ הַשְּׁ"ךְ דְּהַתָּם מַה"ת לָנוּ לֹאמֹר שְׂזָה נְחִית לְחַיִּיב נִפְשׁוֹ גַם כְּשִׂיִסְלַק חֲבִירוֹ כְּפִי שְׂהַתְּנָה וְיִהְיֶי' מְאִיזָה צַד אֲנוֹס שְׂיִהְיֶי' הָרִי הוּא לֹא יַעֲשֶׂה הַמְעַשֶׂה הַתְּנָאִי שַׁע"כ רַק הַתְּחַיִּיב אֶת עֲצָמוֹ זֶה אֲכֹן זֶה נִרְאֶה בְּרוּר דְּבָאֵם לֹא יְכּוֹל לְסַלְק רַק שְׁלִישׁ אֶחָד מִמֵּה שְׂהַבְטִיחַ אֲזִי נִיְהוּ דַּג"כ פִּטוֹר הַקֶּנֶס דְּאֲנוֹס רַחֲמָנָא פִּטְרוּ מ"מ הָרִי הַשְּׁנִי רִשְׁאֵי לְהַתִּיר הַקְּשֶׁר כִּינּוּן דְּלֹא אֲמַרִּינּוּ אֲנוֹס' כְּמֵאן דְּעֵבֵד לְחַיִּיב לְאַחֲרִינָא כְּדַבְּרֵי הַשְּׁ"ךְ הַנְּ"ל כִּינּוּן דְּלִסְלִיק פְּחוֹת מִב' שְׁלִישִׁים לִיכָּא תְּקַנָּה אֲבָל כְּשִׂמְסַלְק מ' שְׁלִישֵׁי הַגֵּדוֹן שְׂיִטָּא דְּהַדִּין כַּמ"ש כִּינּוּן דְּכָל עֵיקַר הַתְּקַנָּה הָכִי הָוֵי לֹאמֹר שְׂהוּא הַמְקַיִּים וְשְׂמַחֲסִיב הִצַּד הַשְּׁנִי כְּשִׂעוֹבֵר לִיתָן הַקֶּנֶס לֹא זֶה הַמְקַיִּים כֵּן בְּרִירָא דְּהַלְכָּה זֹו בַּס"ד: סִימָן מַח שְׂאֵלָה מְכַבְּדוֹ אֶהוּבֵי בְּנֵי ה"ה הָרַב הַגְּדוֹל הַחֲרִיף וּבְקֵי הַחֲכָם וְשַׁלֵּם כַּש"ת מוה' חַיִּים אַרִי' הַלּוֹי אִישׁ הוֹרְוּיָן נִי' בַּק' קְרָאָא.

בְּנִידוֹן אִינִי נְזוֹנִית וְאִינִי עוֹשֶׂה אִם יְכּוֹלָה הָאִשָּׁה לֹאמֹר כֵּן גַּם אַחַר שְׂעֻשְׂתָּה מַעֲשֶׂה יְדִי וְהָמָּה בְּעִין ת"י: הִנֵּה דְבַר זֶה אֲצִלִּי מְלֵתָא דְּפְשִׁיטָא דְּנֻדָּאִי גַם בַּכָּה"ג יְכּוֹלָה הָאִשָּׁה לֹאמֹר כֵּן דְּהָרִי כִּינּוּן דְּכָל עֵיקַר מַעֲשֶׂה יְדִי' תַּחַת מְזוֹנוֹת הוּא דְּאִתְקַן וְכִינּוּן שְׂהַאִשָּׁה מְחַנְיֶבַת לְעֻשׂוֹת דְּבַר הַקְּצוּב בְּכָל שְׁבוּעַ עֲבוּר מְזוֹנוֹת הַשְּׁבוּעַ כְּמִבְּנָאָר בַּש"ע אַה"ע סִימָן ס"ט וְכִינּוּן שְׂיְכּוֹלָה לֹאמֹר בְּכָל יוֹם אִינִי נְזוֹנִית וְעוֹשֶׂה הַיּוֹם כַּמ"ש הַתּוֹס' וְהָרִא"ש בְּכַתְּבוֹת דָּף מ"ז וְא"כ אִם תְּמַאֵן לְהִיּוֹת נְזוֹנִית מְמַנּוּ עַכְשָׁיו מְמִילָא שְׂיְכּוֹלָה לֹאמֹר אַף עַל מַעֲשֶׂה יְדִי' שְׂעֻשְׂתָּה וְהָמָּה בְּעִין בְּיָדָה עֲתָה אִינִי נְזוֹנִית וְאִינִי נוֹתְנָת הַמַּעֲשֶׂה יְדִי' שְׂשִׁיכִים תַּחַת הַמְּזוֹנוֹת שָׂא"א בְּהֵם דְּכִינּוּן שְׂאִין הַבַּעַל יְכּוֹל לְכּוֹפֶה לְהִיּוֹת נְזוֹנִית מְמַנּוּ בַּע"כ א"כ מְמִילָא דְּבַר הַקְּצוּב שְׂעֻשְׂתָּה שְׁלָה הִיא וְאִינָה מְחַנְיֶבַת לְקַבֵּל הַמְּזוֹנוֹת וְלִתַּת לּוֹ הַמַּעֲשֶׂה יְדִי' שַׁת"י וְאִם כְּבָר הִיא נְתוּנָה מְמַנּוּ מְמִילָא מְלֵתָא דְּפְשִׁיטָא דְּמַעֲשֶׂה יְדִי' הַקְּצוּבִים שְׂמְחַנְיֶבַת לּוֹ עֲבוּר הַמְּזוֹנוֹת שְׂקַבְלָה לְשַׁעֲבֵר שְׁלוֹ הֵם לְפִי שְׂמְחַנְיֶבַת לּוֹ הַמַּעֲשֶׂה יְדִי' הַקְּצוּבִים לּוֹ כַּפ"ע הַמְּזוֹנוֹת שְׂקַבְלָה מְמַנּוּ לְשַׁעֲבֵר אֲבָל מַעֲשֶׂה יְדִי' שְׁלֹא קַבְלָה כְּנֶגְדָם הַמְּזוֹנוֹת עוֹד מַה לִּי כְּשִׂהִיו עַדִּין אִינָם בְּעִין ת"י אִו כְּשִׂהֵם בְּעִין בְּנֻדָּאִי בְּכָל גְּוֹנָא יְכּוֹלָה הָאִשָּׁה לֹאמֹר אִינִי

גזונת וממילא שאינה מחויבת ליתן לו עוד המעשה ידי' דהמעשה ידי' המה רק פאפסרי דמזונות ואם אינה גזונת אינה נותנת לו מעשה ידי' לפ"מ דתקנו מעשה ידי' תחת המזונות וא"כ בנאדי דיכולה האשה לומר איני גזונת ואיני עושה וזו א"צ לפנים: ומה שבהבאת להוכיח מדהתוס' דכתובות דף מ"ז סוף ד"ה זימנין שפתבו ונ"ל לחלק הא דאיני גזונת ואיני עושה מאיני נפדית ואיני נותנת פירות דשאני פירות דידו פידה וזכה בגוף הקרקע אבל מעשה ידי' אינם בעין דל"ש לומר שזוכה בגוף הידים עכ"ל מזה רצית להוכיח דמשמע מלשונם דכשמעשה ידי' בעין דאינה יכולה לומר איני גזונת וא"ע.

באמנה דלא נראה בעיני להוכיח זה מדהתוס' דהרי התוס' לא פתבו רק לומר הואיל ואין לו זכות בגוף הידים מש"ה ל"ה מעשה ידי' שלו עוד דומיא דפירות דליפא למימר דזכיהו חכמים בגוף מעשה ידי' ע"י זכות הידים שלא דלית לי' זכות בגוף הידים והמעשה ידי' בעלמא פיון שאינם בעין מדרךם ל"ש לומר לכל האופנים דהוי תקנה להיות לו זכות בגופיהו דמעשה ידי' שאינם בעין וכיון שלא תקנו להיות להבעל שום זכות בגופיהו כמו גבי פירות דתקנו שיש להבעל זכות בגוף הקרקע מש"ה במעשם ידי' דל"ש לומר שזכיהו לא בידיים ולא במעשה ידי' דעלמא שאינם בעין מדרךם ול"ש לומר דתקנו לו זכות בגופיהו מש"ה גם אח"כ פשינלדו והמה בעין שלא הם ואין להבעל שום זכות בהם זולת שמחויבת האשה ליתנם לו כשניזונת ממנו עבור המזונות שקבלה ממנו ולכן שפיר הוא דיכולה לומר איני גזונת וא"ע ונאפני' פשהם בעין ת"י דכשאינה גזונת ממילא שאינה מחויבת ליתן לו עוד המעשה ידי' פיון שאין להבעל זכות בגופיהו כנ"ל: ואולם שלא להוציא הנזיר חלק אמרתי להוכיח פן לעיניה מדברי הש"ס פתובות ד"ע ע"ב דפריה אם איתא להא דאמר ר"ה אמר רב דיכולה האשה לומר איני גזונת וא"ע קונם שאני עושה לפיה אמאי א"צ להפר לימא מתוה שיכולה לומר איני גזונת וא"ע נעשה פמי שאמרה אנוא"ע ומעתה אי נימא דלאחר שעשתה המעשה ידי' והמה בעין ת"י אינה יכולה לומר אנוא"ע קשה מאי פריה דלמא ה"פ קונם שאני עושה לפיה דהכי קאמרה בעת שעשתה מעשה ידי' דהיינו אחר שיש בידי מעשה ידי' בעין אמרה פן קונם שאני עושה לפיה דאז ליפא למימר דנעשה כאמרה אנוא"ע פיון דאמרת דכשמעשה ידי' בעין בידיה שוב אינה יכולה לומר אנוא"ע ומש"ה הוא דא"צ להפר פיון דמשועבדים להבעל וכמו כן לעיל התם בדף נ"ט בכתובות דמקשו שם התוס' בד"ה שפא יגרשנה לרב דס"ל דיכולה לומר אנוא"ע ל"ל למנקט שפא יגרשנה לימא שפא תאמר א"נ וא"ע והשתא מאי קושיא דלמא מיירי בגוונא שא"י לומר פן כגון בשעה שעשתה והמה בעין אמרה קונם וכו' דבכה"ג ל"ל למימר א"נ וא"ע וע"כ ש"מ דבכל גוונא שאמרה קונם שאני עושה לפיה ונאפני' פשהם בעין הוא דאשמעינן דא"צ להפר שפא יגרשנה דגם פשהם בעין מ"מ יכולה היא לומר א"נ וא"ע דאילו כשפכר קבלה המזונות ממעשה ידי' אלו לשעבר ע"ז מלתא דפשיטא דעל שלו ממש דלא חל נדרה ול"ה צריה תנא לאשמועינן וע"כ כמ"ש וכן יש להוכיח מההוא דכתובות דף ג"ח דפריה על ר"ה דסבר דיכולה לומר אנוא"ע מיתבי תקנו מזונות תחת מעשה ידי' ומשני אימא תקנו מעשה ידי' תחת מזונות ואמאי הוצרך הש"ס להגיה הכרייתא הרי י"ל שפיר דאמי הך דתקנו מזונות תחת מעשה ידי' לאשמעינן דתקנו המזונות תחת מעשה ידי' דמעיקרא דהוי בידיה בעין מקודם שתקבל המזונות דבכה"ג חשוב מעשה ידי' לעיקר לענין שא"י לומר א"נ וא"ע

וע"כ ש"מ כמ"שכ דבכל גוונא יכולה היא לומר א"נ ואיני נותנת המעשה ידי עבורם דכיון שתמאן לקבל המזונות ממנו ממילא דמעשה ידי ש'לה הוי כנ"ל: וש'מעמא זו דהמקדש מעשה ידי אשתו ודאיני נזונת וא"ע הואיל ואתי לידן אימא בה מלתא דהנהה הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהל' ערכין הלכה כ"ח פתב וז"ל וכן המקדש מעשה ידי אשתו ה"ז עושה ואוכלת וכו' אמר לה יקדשו ידיה לעושיהן הואיל והן משועבדין לו הרי כל מעשה ידי קדש הא למה דומה לאומר אילן זה קדש לפירותיו וע"ש בכ"מ שתמה ע"ד הרמב"ם דהרי הש"ס קאמר בכתובות דף נ"ח דאמר ר"ל לא תימא טעמא דר"מ משום דסבר אדם מקדיש דבר שלב"ל לע אלא טעמא דר"מ מתוך שיכול לכופה למעשה ידי נעשה פאומר לה יקדשו ידיה לעושיהן ופריה והא לא אמר הכי ומשני כיון דשמעין לר"מ דסבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה נעשה פאומר לה יקדשו ידיה לעושיהן הרי דמשמע דרק משום טעמא דס"ל דכופין למעשה ידי ואינה יכולה לומר איני נזונת ואיני עושה הוא דאי אמר לה יקדשו ידיה לעושיהן מהני אבל לדין דקיי"ל דיכולה האשה לומר איני נזונת וא"ע אפילו פי אמר הכי לא מהני משום דלאו דידי' והאשה יכולה להפקיע ואין לומר דכי הוצרך הש"ס לטעם זה היינו רק לומר דנעשה כמ"ד אבל אי אמר פן בפ"י אפי' באה"ט מהני וכו' אלא ודאי לדין דקיי"ל דיכולה לומר איני נזונת וא"ע אפי' כו אמר יקדשו ידיה לעושיהן ל"מ וכו' וע"ש שפסיים דלפיכך לא נתבררו לו דהרמב"ם דהרי הרמב"ם פיון דפסק כר"ה דיכולה לומר אנוא"ע היכי פסק דכשאמר יקדשו ידיה לעושיהן דמהני ותירץ דאע"ג דאית לר"מ אין אדם מוציא דבריו לבטלה אי לאו טעמא דיכול לכופה ול"ה הקדש דכיון דאי ס"ל דיכולה לומר אנוא"ע הרי בפשט דבריו שהקדיש מעשה ידי בסתם הוציא דבריו לבטלה שהרי היא יכולה עוד להפקיע ולומר אנוא"ע מש"ה לא אמרינן נעשה וכו' משא"כ אי ס"ל דיכול לכופה וכו' הלכך אמרינן שפיר דאין אדם מוציא דבריו לבטלה ונעשה כאומר וכו' עכ"ד הכ"מ ועיין בלח"מ הלכה י"ט שם שפתב וז"ל ומה שתירץ הכ"מ ז"ל דכיון דיכולה לומר אנוא"ע הרי מוציא דבריו לבטלה וכו' דוחק דכיון דבשעה שהקדיש לא אמרה אנוא"ע כבר חל ההקדש וא"י להפקיע עצמה מהקדש אח"כ עכ"ל וביאור דברי הלח"מ דאף דכשאמרה שוב איני נזונת וא"ע ממילא דלא הי' בידו להקדיש דבר שאינו שלו ואמאי כ' דאינה יכולה שוב לומר א"נ וא"ע להפקיע א"ע דהיכי היא מפקיע עצמה בזה מההקדש פיון דליכא הקדש פלל אף נראה דביאור דבריו דכיון דבפני' אמר פן יקדשו ידיה לעושיהן והיא שתקה ה"ל שתיקתה פהודאה וכאלו היא עצמה אמרה פן בפ"י יקדשו ידי לעושיהן דמי ועיין בפנ"י בחדושי' לקידושין דף ס"ו דכיון שהבעל שותק דחשוב שתיקתו פהודאה וכאלו שוי' אנפשי' חתיכה דאיסורא וה"נ חשיב שתיקתה פהודאה לדבריו וכאלו אמרה בפ"י יקדשו ידי לעושיהן הלכך שוב א"י להפקיע הקדשה ולומר אנוא"ע וכמו שאבאר זה בסמוך עוד ב"ת ב"אור: והשתא נפן לישב דברי רבינו הרמב"ם דתמוהים טובא ובדברי הנו"כ שם קשים דברי' לישבם עוד למענין בהם היטב גלל פן נלפע"ד לישב בדרך נעים אף נחמד למראה העינים באופן שיהיו דברי רבינו בהירים פספירים לעינינו והיא דקשיא לי לפ"ד התוס' בכתובות דף מ"ז הנ"ל דגבי מעשה ידי הואיל ואין להבעל זכות בהידי' הוא דיכולה לומר א"נ וא"ע משא"כ בפירות דיש להבעל זכות בגוף הקרקע לפירות דלפ"ד התוס' אלו תקשה להלום דברי הש"ס דקאמר נעשה כאומר לה יקדשו ידיה

לעושיהן דהיכי מצי הבעל לומר הכי פנין דאין להבעל זכות בגוף הידים ולא דמי לדקל לפירוטיו אף הנה לפ"ד התוס' בש"ס גיטין דף ע"ז ד"ה ידה ע"ש בתירוץ הב' של התוס' דמשמע להדיא מדבריהם דרק לר"ה פנין שייכולה לומר א"נ וא"ע הוא דאמרינן דאין להבעל זכות בהידין שלא משא"כ למ"ד שייכול לכוּפּה למעשה ידי שפיר יש להבעל זכות נמי בגוף הידים וע"ש והשתא אש"ה דהרי הש"ס קאמר לר"ל מתוך שייכול לכוּפּה למעשה ידי דנעשה כאומר יקדשו ידיו וכו' דלדידן שפיר מצי להקדוש הידים לעושיהן פנין דאית להבעל זכות בגופיהו שפיר ואולם שלר"ה דאין להבעל זכות בגוף הידים פנין דיכולה לומר א"נ וא"ע וקדברי התוס' דכתובות ה"ל לפ"ז יקשו לגו דברי רבינו הרמב"ם פנין דפסק כר"ה דיכולה לומר א"נ וא"ע היכי כתב דאומר יקדשו ידיו לעושיהן מהני דומיא דדקל לפירוטיו והא ל"ד דהרי הכא פנין דאין להבעל זכות בגוף הידים היכי מצי לומר יקדשו ידיו לעושיהן ואולם דלאחר מעט ההתבוננות הא לימא להאמר די"ל דאף לר"ה דס"ל דיכולה לומר א"נ וא"ע ואין להבעל זכיה בגוף הידים שלא אכל מ"מ שעבוד אית להבעל עלהידין למעשה ידי בכל עוד שלא תאמר אנוא"ע כמבואר בהש"ס בכחובות שם ובכ"ד דמשועבדים להבעל הידים למעשה ידי לר"ה וכן מבואר בדברי רבינו הרמב"ם גופא שהבאתי שם שפי' בהדיא וכו' בזה"ל הואיל והן משועבדים לו ועיין בהראב"ד פ"ד מה' שותפין ה"ב שכתב שהן מעיקר השיעבוד שמשועבדים להבעל הידים לעושיהן וא"כ אותו השיעבוד שיש להבעל בהידין למעשהיהן הוא דיכול להקדיש ולומר יקדשו ידיו לעושיהן שפיר: ואולם דקשיא לפ"ז לפ"מ שידוע לנו מדברי הר"ת מובא בהרא"ש בכתובות דף פ"ה לענין וזכירת שטרות בטעמא דיכול המלנה למחול להלנה אחר המכירה כדין המוכר שטר חוב לחבירו וקור ומחלו מחל דשני שיעבודים איכא שעבוד גופו של הלנה להמלנה ושעבוד נכסיו ורק את זה השעבוד נכסי' יש בידי המלנה הפח נמכרו לאחר אבל שעבוד הגוף של הלנה שיש להמלנה אין בידי המלנה הפח נמכרו לאחר והלכך פנין דהמלנה מצי למחול להלנה הש"הג ממילא פקע גם שעבוד נכסיו דנכסי דאינוש אינון רק ערבין בי' וע"ש ולפ"ז תקשה מאד היכי מצינן לומר לדעת רבינו דפסק כר"ה דמהני יקדשו ידיו לעושיהן פנין דשעבוד הגוף של הידים לו א"י למפורן לאחר וכן להקדישו אינו יכול: אף לפ"ד הלח"מ ה"ל וכמו שביארנו לעיל ועוד נראה דלדברי הרא"ש גופא שם לענין מעמד שלשתן דא"י למחול אח"כ משום דכיון דבמעמד גם הלנה ה"ל כאלו מחלו המלנה ללנה שעבוד גופו ושעבודו הלנה גופו להאחר ע"ש וה"נ מוכרחינן לומר ע"כ פנין שפפניה אמר הבעל כן יקדשו ידיו לעושיהן והיא שחקה ה"ל כמחל לה הבעל והיא שעבדה להקדוש הידים שלא למעשהיהן ובהקדושה עצמה דמי דה"ל שתיקתה פהודאה על דבריו שאמר יקדשו ידיו לעושיהן וקדברי הלח"מ ה"ל ומעתה יבא הפל ע"נ בעזרת ד' דזהו רק תינח כשאמר לה הכי בהדיא הבעל להאשה יקדשו ידיו לעושיהן והיא שתקה הלכך שפיר דמי שתיקתה פהודאה וכאלו שעבדה גופה להקדוש והקדישה עצמה דמי וא"י שוב לומר א"נ וא"ע להפקיע עצמה מהקדושה כדברי הלח"מ ה"ל שפיר ואולם נחזי אנו במקדיש מעשה ידי אשתו בסתם ולא אמר לה הכי בהדיא יקדשו ידיו לעושיהן ליכא למימר משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה דנעשה כאומר לה יקדשו ידיו לעושיהן דכיון שאצל האשה דאצלה ל"ש א"א מוציא דבריו לבטלה פנין שהיא לא הוציאה שום דיבור

מפיה א"כ ל"מ שתיקתה לדבריו הפשוטים שהקדיש רק מעשה ידי דל"מ על הסתם דהוי דשלב"ל לע להיות פאלו שעבדה ידי לעושיהן ומה אהני לן לומר הואיל ואינו מוציא דבריו לבטלה א"כ ה"ל פאלו אמר יקדשו ידיה וכי פיון שאצלה ל"ה שתיקתה פהודאה ע"ז פיון דל"ש אצלה הסבא דאינה מוציא דבריה לבטלה דל"ה אצלה שום דיבור פנ"ל ומאחר שלא שעבדה היא גופה ידי לעושיהן ממילא דלא מצי הבעל להקדיש שעבוד הגוף שלה מבלעדה פדברי הר"ת ה"ל ולכן א"ש דלדברי רבינו דפסק כר"ה ול"ה לו רק שעבוד על הידים א"ש דלא מצי הש"ס לומר הסבא דנעשה כאומר לה וכו' להיות מועיל הקדשו פנ"ל משא"כ אליבא דר"ל פיון שפופין למעשה ידי והבאנו לעיל מדברי התוס' גיטין דאליבא דר"ל פנון דס"ל דכופין למעשה ידי שפיר אית להבעל זכות בגוף הידים וכיון שפן שיש לו זכות גמור בגוף הידים שלה שפיר יכול להקדיש הידים לעושיהן וכו' ל ואין אנו אחראין שתשעבד האשה עצמה ידי לעושיהן להקדש פיון שהבעל עצמו מצי להקדישן שיש לו זכות גמור בגוייהו ולכן שפיר הוא דקאמר הש"ס רק לר"ל דכיון דס"ל דכופין למעשה ידי וא"כ אית להבעל קנין בגוייהו של הידים להקדישן רק איהו הלכך שפיר אמרינן דכיון דאינו מוציא דבריו לבטלה דנעשה כאומר לה יקדשו ידיה לעושיהן דמהני הקדשו שאומר יקדשו ידיה וכו' גם זולת האשה ולכן שפיר שייך לומר א"א מוציא דבריו לבטלה ומהני גם במקדיש מעשה ידי בסתם משא"כ אליבא דר"ה דהרמב"ם קאי פנותי' מה בצע פידינו פשנימא א"א מוציא דבריו לבטלה אצל הבעל פיון שאצל האשה דל"ש אינה מוציא דבריו לבטלה פנ"ל הלכך ל"מ הקדשו והשעבוד גופה של האשה שהקדיש ע"י דקאמר דמעשה ידי יהי הקדש פיון דמבלעדי האשה ל"מ הבעל להקדישו להשעבוד גופה ואצלה דל"ש א"א מוציא דבריו לבטלה פיון שהיא לא הוציאה דבר מפיה ול"ה שתיקתה פאמרה יקדשו ידי לעושיהן בפ"ה הלכך שפיר קאמר הש"ס רק לר"ל נעשה כאומר וכו' משא"כ לר"ה פנ"ל ומינושב דברי רבינו הרמב"ם פמין חומר: סימן מט ואף גם זה ה"ל ראיתי לברך דברי רבינו הרמב"ם ז"ל בפ"ו מה' אשנות דכתב ה"תם בסתם שתהא נודרת ליתומים וכו' ולא כתב דמדרינן לה על דעת רבים הרי דס"ל כמ"דצריף לפרט את הנדר ואילו בפ"ו מה' ביאת מקדש גבי פהן הנושא נשים בעבירה כתב דמדרינן ליה עד"ר והיא תמוה פמו שתמהו עלי רבים מהאחרוני דלפי המבואר בש"ס גיטין דף ל"ה דצריף על הא דתנן הנושא נשום בעבירה דפסול עד שידור הנאה וכו' ואי אמרת א"צ לפרט את הנדר נחוש דלמא אזיל לגבי חכם ושרי לי ומשני דמדרינן לי עד"ר ע"כ הרי דלמאי דקיי"ל דצריף לפרט את הנדר אין צריף להדירו עד"ר משום דבלא"ה לא חיישינן דלמא אזיל לגבי חכם ושרי לי דהחכם לא יתיר לו וא"כ קשה למה לא כתב הרמב"ם ה"תם משום טעמא דצריף לפרט את הנדר כדכ' בפ"ו מה' אשנות ולמה הוצרך להדירו עד"ר ונקא וכן קשה להיפך דלמה לא כתב הרמב"ם בפ"ו מה' אשנות ה"תם האי תקנה דעד"ר פדכתב בפ"ו מ"ה ב"מ גבי פהן הנושא נשים בעבירה: ונלפע"ד לתרץ תירוץ אחר אשר נדקדק היטב בהסוגיא והתוס' שם בד"ה אבל ניסת וכו' שהקשו וא"ת וידרוה שלא תאכל פכר זה ותאכל לאלתר בפנינו דלכאורה אינה קושיא אחרי שמבואר בכמה מקומות דאין נדר חל על נדר וא"כ אפתי איכא למיחוש דלמא נדרה מקודם על הפינים שלא תאכלם ושככלם הי' גם הפכר ונמצא דאין הנדר שמדירין אותה עכשיו חל דאין נדר חל על נדר ואולם דיש לומר דזה

לא קשׁיָא כּינן שׁלא תּשׁפּוֹר פּלוּם וְלא תּרוּיחַ בְּזַה מְיָדֵי כּי מִמֶּנּוּ פּ אִם לֹא תִשָּׂאל עַל הַנְּדָר הָא' נִמְצָא ס"ס תּהִי בְּאִסּוּר מִהַנְּדָר הָרֵאשׁוֹן וְאִם תִּשָּׂאל אַנְדָר הָא' שׁוּב יַחֲוֹל הַנְּדָר הַב' דְּמִשְׁכַּח רַוּוּחָא וְחִיָּיל וְלא תּרוּיחַ פּלוּם אִף לִפ"מ שְׁמַבְנֵאָר בְּש"ס נְדָרִים דָּף ג' דְּאִתָּא הַתָּם בְּשִׁלְמָא בַּל יַחֲל דְנְדָרִים מִשְׁכַּחַת לֵה פְּגוֹן דְּאָמַר כְּפָר זֶה אוֹכַל וְלא אֶכְלָה וּע"ש דְּקִשָּׁה עַל הַש"ס קוֹשְׁיַת הָעוֹלָם דְּלֹא מְצִינּוּ נְדָר בְּאוֹכַל כּינן דְּאוֹכַל הוּא שְׁבוּעָה וְהָר"ן ז"ל כ' דל"ש נְדָרִים בְּאֶעְשָׂה רַק בְּמַתְסַר חֲפָצָא עֲלֵי וְהִכִּי קָאָמַר הַש"ס פְּגוֹן דְּאָמַר כְּפָר זֶה אוֹכַל לְעַנְנָן בַּל יַחֲל דְנְדָרִים אִף י"ל דְּמִשְׁכַּחַת שְׁפִיר בְּתַנְאֵי פְּגוֹן שְׁאָמַר עַל אַחַת מִשְׁתֵּי הַכְּפָרוֹת קוֹנָם עֲלֵי כְּפָר זֶה אִם נָא אוֹכַל זֶה הַב' וְנִמְצָא דְהוּי כְּפָר הָא' נְדָר וְכָפַר הַב' תַּנְאֵי וְהִלָּף וְאָכַל אֶת הַכְּפָר הָא' הִינּוּ הָאִסּוּר וְאִם לֹא יֹאכַל גַּם הַב' שְׁהוּא הַתַּנְאֵי נִמְצָא דְהוּי חַל נְדָר עַל כְּפָר הָא' וְלִכְף צָרִיף לְאַכּוֹל הַכְּפָר הַב' וְאִם לָאו יְהִי עֲלֵיו הָאִסּוּר בַּל יַחֲל מִחֲמַת כְּפָר הָרֵאשׁוֹן וְכֵה"ג מְצִינּוּ בְּנְדָרִים דַּט"ו ע"ב לְעַנְנָן כְּפָר זֶה עָנִי אִם אֵלָף לְמִקּוֹם פְּלוּנֵי אָכַל הָרִי זֶה בְּבַל יִלָּף וּמַעֲתָה אַפְתִּי אִיפָא לְאַקְשׁוּיֵי ע"ד הַתּוֹס' הַנְּ"ל דְּמֵאֵי מִקְשׁוּ שְׁתֹּאכַל הַכְּפָר בְּפִנְיֵנוּ דְאַפְתִּי נְחוּשׁ דְלִמָּא נְדָרָה מְקוֹדָם לְכוּ עַל דְּבָר אֶחָד וְתִלְאָה פֶּל הַכְּפָרִים הִינּוּ שְׁלֹא אוֹכַל דְּבָר זֶה אִם לֹא אוֹכַל מְאוּתָן הַכְּפָרִים וְאֶכְלָה הַנְּדָר מְעִיקְרָא וּמִמִּילָא הוּי הַתַּנְאֵי בְּבַל יַחֲל וְצָרִיכָה לְמִיכַל הַכְּפָרוֹת אֵלּוּ מִחֲמַת אִסּוּר נְדָרָה הָא' וְעַכְשָׁיו כְּשִׁנְדִיר אוּתָהּ שְׁלֹא תֹאכַל כְּפָר זֶה לֹא יַחֲוֹל הַנְּדָר עֲתָה דְאִין נְדָר חַל עַל נְדָר וְנִמְצָא דְבִהִיתָר אוֹכְלַת וְאֶדְרָבָה עוֹד מְצוּה קַעֲבָדָה בְּאַכִּילְתָּהּ הַכְּפָר הַזֶּה לְמִינָם נְדָרָה הָרֵאשׁוֹן וּמֵאֵי מִקְשׁוּ הַתּוֹס': וְאוּלָם לְאַחַר הָעֵינָן יֵשׁ לוֹמַר דְּהָא לֹא קִשְׁיָא ע"פ דְּבָרֵי הָר"ן בְּנְדָרִים דָּף י"ח שְׁפַתְב בְּטַעַם דְּנְדָר חַל אֶשְׁבוּעָה מִשׁוּם דְּהַשְׁבוּעָה ל"ה רַק אִסּוּר גְּבָרָא וְהַנְּדָר הוּי גַּם אִסּוּר חֲפָצָא וְכִינן שְׁחַל הַנְּדָר עַל הַחֲפֵץ דְּהִיתִירָא חַל נְמִי בְּכוֹלֵל אַגְבְּרָא מִשֵּׁא"כ נְדָר עַל נְדָר דְּשִׁנְיָהֶם אִסּוּרֵי חֲפָצָא לֹא יַחֲוֹל אֶחָד עַל חֲבִירוֹ וּע"ש וּמִמִּילָא לִפ"ז נִתְחַדַּשׁ לְעִינֵינוּ בְּנִידוֹן שְׁלִפְנֵינוּ דְהַנְּדָר הוּי בְּאוֹכַל הַכְּפָר שֶׁל הַתַּנְאֵי לְקִיּוּם הָאִסּוּר הָא' נִמְצָא דל"ש לוֹמַר דְּחַל הַנְּדָר הַב' אַחֲפֵץ עַל הַכְּפָר דְּרַק אַגְבְּרָא רְמִי חַיּוּבָא לְאַכְלָה מִחֲמַת הָרֵאשׁוֹן וְהוּי כְּשִׁבוּעָה הוּאִיל וְרַק אַגְבְּרָא רְמִי חַיּוּב לְאַכּוֹל וּמְצוּה הוּא וְעוֹמֵד עַל לְאַכְלָה מִשׁוּם הָאִסּוּר נְדָרוֹ שְׁמִקּוֹדָם דְּמִי מְשִׁשׁ כְּמוֹ שְׁבוּעָה וְשְׁפִיר אִיפָא רַוּוּחָא לְנְדָר הַב' לְחֹל אַחֲפָצָא דְהִיתָרָא כְּדֵהָר"ן הַנְּ"ל וְלִכּוֹן שְׁפִיר מִקְשִׁים הַתּוֹס' דְּאִיפָא בְּנִידֵנוּ הָעֲצָה שְׁפִיר דְנְדָרוּהָ עַל הַכְּפָר וְתֹאכַל בְּפִנְיֵנוּ וְעַש"ה שְׁתִּירְצוּ שְׁאִינָה חוֹשְׁשֶׁת רַק בְּנְדָר שְׁעוּמָדַת בְּאִסּוּר פֶּל יְמִיָּה: וְלִפִּי דְרַכִּינוּ זֶה יֵשׁ לְיִשְׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' שְׁהַקְשׁוּ בֵּא"ד לְקַמְן וְא"ת וְיִדְרוּהָ עַל דַּעַת רַבִּים דְּאִין לוֹ הַפְּרָה לִכ"ע אִף לִפ"ד הַנְּ"ל יֵשׁ לוֹמַר דְּשְׁפִיר אִית לֵה עֲצָה כְּנ"ל שְׁתַּתְלָה פֶּל הַפִּירוֹת בְּדָבָר אֶחָד וְהִינּוּ שְׁנוּדְרַת שְׁלֹא תִלָּף לְמִקּוֹם פְּלוּנֵי וְכִי"ב אִם לֹא תֹאכַל אֶת פֶּל הַפִּירוֹת וְתִיכְף תִּלָּף לְמִקּוֹם פְּלוּנֵי וְנִמְצָא שְׁהַפִּירוֹת הֵם עֲלֵי בְּחַיּוּב בַּל יַחֲל לְאַכְלָם וְנִמְצָא שְׁלֹא יַחֲוֹל הַנְּדָר עֲתָה שְׁמִדִירִין אוּתָהּ מִהַפִּירוֹת עַד"ר כְּנ"ל וְרַק דְּתֹאמַר כְּמ"ש לְעִיל עִם דְּהָר"ן דְּהוּי ה"ג כְּמוֹ שְׁבוּעָה כּינן דְּרַק אַקְרַקְפָּתָא דְגְבָרָא רְמִי חַיּוּב לְאַכּוֹל הַפִּירוֹת וְא"כ הָרִי שְׁפִיר יַחֲוֹל עֲלֵיָהּ הַנְּדָר שְׁמִדִירִין אוּתָהּ מִהֶם עַכְשָׁיו אִף לִפִּי הַמְּבֹאָר בְּהַסּוּגָא שְׁם דְּאָף עַד"ר לְדָבָר מְצוּה יֵשׁ לוֹ הַתְּרָה וְא"כ מִי לְנוּ מְצוּה גְּדוּלָה מְזוּ שְׁהוּא בְּאִסּוּר בַּל יַחֲל מִפְּחַ הַנְּדָר שְׁמִקּוֹדָם וְשְׁפִיר אִית לְהַנְּדָר זֶה שַׁעַד"ר נְמִי הַתְּרָה וְעִינָן בְּכַפִּינָן שְׁם בְּטַעֲמָא שְׁל דְּבָר מְצוּה נְדָר עַד"ר יֵשׁ לוֹ הַתְּרָה מִשׁוּם דְּהֵאֵי דְנְדָר עַד"ר אִין לוֹ הַתְּרָה קָאֵי רַק מְדַרְבְּנָן וּבְמִקּוֹם מְצוּה לֹא גְזָרוּ רַבְּנָן וְאִין לוֹמַר

דלא תשיב הכא דבר מצוה משום דיכולה לאתשולי על נדרה הראשון ולא יהי תו מצוה לאתשולי על נדר הב' פדי לאכול הפירות מפח נדרה הראשון דז"א דהרי באמת פיון דאין לה חרטה עכשיו אנדרה הראשון ואדרבה רוצה היא בקיומו פדי לאכול הפירות ואין בידה לאתשולי עלי' מאחר שאין לה חרטה עלי' עתה והלכך שפיר חשוב דבר מצוה הא לשאול על הנדר הב' פדי שלא תעבור מפח נדרה הראשון בכל יחל וכאשר תבאר זה לעינינו באר היטב מהש"ס זכות דף ט"ז גבי אונס שגירש דמוקי התם הש"ס פגון שהדירה להאשה עד"ר ונהדר מסיק לקמן התם דאונס לא פיון דחשוב לדבר מצוה דיש לו התרה גם עד"ר ע"ש הרי לן מבואר דאף דגם שם אי אמרה לא בעינא ליתא להעשה דולו תהי' לאשה פלל אצלו ועיין בפ"י רש"י בכתובות ד"מ לענין דאין העשה דוחה ל"ת שפ"י דמלמדן אותה לומר איני רוצה ואפ"ה קאמר התם הש"ס במכות דחשוב דבר מצוה והיינו לפי שפמו שהוא עכשיו תאמר רוצה אני בו איפא העשה חשיבדבר מצוה שפיר לאתשולי אנדרו ולקיים ולו תהי' לאשה וא"ד פאן שא"א לה לשאול אנדרה הראשון עכשיו דאין לה חרטה עלי' פלל ורוצה היא בקיומו פנ"ל דשפיר חשוב דבר מצוה לשאול ע"ז פדי שלא תעבור על הראשון ומינשב היטב קושית התוס' דל"מ בעד"ר פיון דמ"מ אית להנדר התרה ואולם אם נאמר דצריף לפרט את הנדר החכם לא ירצה להתירה פיון שפיר ממה שבאה להתיר לה נדרה שגבתה פתובתה ולא ינדקק לה וא"ש דמינשב קושית התוס' דמש"ה לא מדרינו לה עד"ר פיון דתוכל לעשות ערמה בדבר דיהי' מצוה להתיר נדרה של עכשיו פנ"ל וא"ש השתא דלהכי לא כתב הרמב"ם בפ"ו מה"א דמדרינו לה עד"ר דזה ל"מ מטעם הנ"ל דחיישינו דלמא עשתה נדר מעיקרא בתנאי באופן שתהי' עלי' בכל יחל מפח נדר הראשון ואם רק מטעם עד"ר מהני ההיתר פנ"ל אי לאו מטעם דצריף לפרט את הנדר אבל גבי פהו אף דיהי' עלי' איסור בל יחל מ"מ לא יועיל ההתרה בעד"ר פיון שעבירות נשים פסולות בידו ואין פאן דבר מצוה דנימא דלא גזרו בה רבנן דאדרבה משום עבירות נשים פסולות גזרו שפיר שלא יהי' לו התרה ולא יבא לידי העבירות ולכן שפיר כ' הרמב"ם רק התם גבי פהו הנזשא נשים בעבירה משום עד"ר שפיר: אבא דעדיין לא ינח לנו דברי רבינו לאידך גיסא והוא דיש לדקדק עלי' דלמה לא סגי לי' לכתוב שם גבי פהו משום טעמא דצריף לפרט את הנדר ולא יתיר לו החכם וכמ"ש הטעם זה גבי אשה דבנדאי די לו בזה הטעם ולמה לי' לפרש גבי פהו בנדר עד"ר דוקא: ולכן אודה לד' אשר האיר את עיני גם בזה וכאור בוקר יזרחו שמש דבריו ז"ל ואקדים דברי התוס' בסוגיא זו שם בד"ה ותני עלה שכתבו דאמתניתין גופא ל"ה מצי למיפרך דא"א דאין צריף לפרט את הנדר נחוש דלמא אזיל לגבי חכם ושרי לי' משום דבמתני' ה"מ למימר דפסול מלעבוד אפילו אחר שגירש עד שידור הנאה שלא יקח לעולם נשים פסולות ולכך ל"ש למיפרך וליחוש דלמא אזיל לגבי חכם וכו' פיון דכבר גירש תו ליכא למיחוש שפאל על נדרו פדי ליקח נשים פסולות משא"כ אהא דתני נזדר ועובד יורד ומגרש פריף שפיר נחוש וכו' פיון שעדיין לא גירשה איכא למיחוש דלמא אזיל לגבי חכם ושרי לי' ולא יגרש עכ"ל התוס' וביאור דבריהם שכתבו דאמתניתין גופא ליכא למיפרך משום דכיון שפיר גירש ליכא למיחוש דישאל על נדרו פדי ליקח נשים פסולות דלכאורה אי ליכא למיחוש שישאל על נדרו פדי ליקח נשים פסולות למה הוצרך להדירו פלל מליקח נשים פסולות פיון דאמרת.

דלאחר שגירש ליפא למיחוש שישאל על נדרו לכה אף דהדבר פתוח לפנינו והחילוק מבואר בפשיטות דרב השתא פשמדירו הנאה לא חיישינן שילף שאול על נדרו כדי לשוב לקחת נשים פסולות אחר שפבר גירש משא"כ לא היינו מדירין אותו כלל שפיר יש לחוש שיקח נשים פסולות מאחר שאין עליו שום איסור נדר גם אחר הגירושין זה הוא מבואר התם בדהתוס': וגם הנה לכאורה קשיא לי אכן ראיתי שוב בהאחרונים שהקשו פן ע"ד הר"י הובא בתוס' שבועות דף כ' ע"ב וכן הוא בש"ע יו"ד סימן רט"ו דאין נדר חל לקנים מצות ל"ת כמו שלא לאכול נבלות וכדומה דאין איסור חל על איסור והשתא קשה פאן גבי נושא נשים בעבירה דהרי רש"י פ"א עד שידור הנאה ממנו לגרשה דהיכי חל הנדר על קיום הל"ת דנשיאת נשים פסולות ואולם דע"כ י"ל דמייירי פגון שפדירו הנאה להאי פהן מנשים פסולות ע"י פולל עם שאר הנאות היתר דבכה"ג חל הנדר שפיר מגו דחל אהיתרא חל נמי על איסור ל"ת דנשיאת נשים פסולות אף דלפ"ז צריף להבין לכאורה גם במתני' דמדרינן לי' אחר שגירש שלא יקח עוד נשים פסולות למיחוש מיהו בעי דדלמא ישאל עלהנדר לצורף דבר ההיתר שנסאר עליו בכלל הנדר דע"ז נדאי יש לחוש שירצה להתירו לו לאיזה צורף שיהי' לו בו וממילא כשלא יהי' עליו הנדר אחר שיתירו לו החכם הדר איפא למיחוש דלמא יקח נשים פסולות מאחר שלא יהי' עליו עוד שום נדר כדברי התוס' ה"ל וא"כ אפתי תיקו קושית התוס' דאמאי לא פריף הש"ס ל"ד א"צ לפרט את הנדר אמתני' גופא דגם אחר שגירש פשמדירין אותו שלא ישוב לקחת נשים פסולות בכולל עם ההיתר פנ"ל אפתי גיחוש דלמא אזיל לגבי חכם ושרי לי' משום ההיתר שיצטרף אותו מעתה כשלא יהי' עליו שום נדר שפיר איפא למיחוש שלא ישוב לקחת נשים פסולות וכדהתוס' ה"ל ואולם לאחר העיון יש לומר דאכן שפיר מיושב קושית התוס' ה"ל וגם לפ"ד דהש"ס מקשה שפיר ל"ד א"צ לפרט רק אהא דתני עלה ולא אמתני' גופא והוא דהנה רק השתא פשמדירין אותו קודם גירושין ולכן אי ה"א דצריף לפרט את הנדר לא הי' מתירו החכם דאף דמייירי הכא שפדר בכולל עם ההיתר פנ"ל מ"מ קודם גירושין הרי החכם הנה פדאתי הפהן ויפרט לפניו נדרו לא ירצה להתירו פניו דגיחוש עליו החכם שפא להתיר לעצמו הנדר כדי לקנים אצלו הנשים פסולות ולא יגרש ולא משום ההיתר לחנודא הוא דאתי למשרי לי' נדרי' פניו דקודם גירושין שפיר חיישינן דלמא יבא לאתשולי על נדרי' ולא יגרש כדהתוס' ה"ל ומש"ה גיחא שפיר בש"ס דפריף רק ל"ד א"צ לפרט את הנדר פריף שפיר רק אהא דתני עלה דרב ל"ד ה"ל קשה דגיחוש דלמא אזיל קודם גירושין לגבי חכם ויתיר לו משא"כ אי ה"א צריף לפרט את הנדר ליפא לאקשווי אהא דתני עלה דמייירי קודם גירושין פניו דהחכם לא יזדקק להתירו פנ"ל וליפא למיחוש רק ל"ד א"צ לפרט פריף הש"ס שפיר משא"כ אמתני' פשמדירו אחר גירושין שלא ישוב לקחת נשים פסולות ליפא למיפבר רק אמ"ד א"צ לפרט את הנדר דגם ל"ד צריף לפרט נמי הוי קשה דהרי השתא דמייירי פשמדירין אותו בכולל עם ההיתר פנ"ל מעתה יש לחוש דאזיל אצל החכם להתיר לו משום צורף ההיתר שפידו דהא נדאי חיישינן והחכם פנדאי יתיר לו פניו דאין להחכם לחוש דלמא משום האיסור דנשים פסולות ב' להתירו פניו דאחר גירושין דמייירי מתני' אין לחוש דלמא ב' לשאול אנדרו כדי לקחת נשים פסולות כדברי התוס' ה"ל וכיון שפן הרי החכם יתיר לו נדרו משום צורף ההיתר וכיון שלא

יהי' עליו שום נדר מאי אהני לן שמדירין אותו וה"ל כאלו לא הי' בידו שום נדר ואפתי
איכא למיחוש שיקח נשים פסולות אחר שלא יהי' עליו נדר כלל פדהתוס' הג"ל (וזה
פשיטא שאין להחכם במה שישתלק ממנו נדרו ושמשום זה לא ירצה להזדקק בהיתירו
רק פדי שלא יסתלק הנדר ממנו שאין להחכם רק אם בשעה זו שבא להתירו ליכא
למיחוש שיבא משום האיסור וכיון שמשום האיסור הכא אחר הגירושין בנדאי ליכא
למיחוש שישאל על נדרו משום הנשים פסולות שפיר יתירו החכם משום צורך ההיתר
שביבא) וכיון דאמתני' גופא הוי קשה נמי למ"ד צריף לפרט ומש"ה לא פריף הש"ס למ"ד
א"צ לפרט רק אהא דתני פי עלה ומתני' בנדאי פשיטא להו דליכא למוקמי רק בעד"ר
או מיירי אחר גירושין ורק אחר דתני עלה נודר ועובד וכו' דמיירי קודם גירושין פריף
שפיר ורק למ"ד א"צ לפרט: והנה אחר כל הצעה זו הנה מה טוב ומה נעים לישוב דברי
רבינו שדקדקנו עליו כיון דמדינא צריף להדירו בין קודם גירושין בין לאחר גירושין
וכדמשמע נמי מסתימת הלשון שלא יוסיף לחטא שכ' הרמב"ם וכיון דעל אחר הגירושין
לא סגי הטעם דצריף לפרט את הנדר כנ"ל לכן שפיר כלל שם הרמב"ם בפ"ו מה' ב"מ
כל דינו בחד תקנה דנדר עד"ר דסגי לן דתו ליכא למיחוש למידי כיון דל"מ שום היתר
בנדר עד"ר גבי נשים פסולות כנ"ל: עוד נ"ל בדברי התוס' ניסת אין מדירין אותה
בעיקר קושיותם שהקשו וידרוה שלא תאכל כפר זה ותאכל לאלתר בפנינו נראה לפע"ד
לתרץ דהנה לכאורה יש לה עצה ותחבולה להמלט מן הנדר שידרוה שלא יחול כלל
דהיינו שמקודם שתלף לב"ד תידור לעצמה על כל הפירות ומיני מזונות וקיי"ל אין נדר
חל על נדר ולא יחול תו הנדר הב' ואולם דיש לדחות דמה תרויח בזה הלא אפתי יהי'
איסור נדר הראשון עלי' אבל נראה לפ"ד הריטב"א ז"ל בשבועות דף כ"ז אהא דאמר
רבא נשאל על הראשונה עלתה לו שניה תחתיה ע"ש שכ' דיש לדקדק מתוך פי' רש"י
ז"ל דדוקא כשנשאל על הראשונה קודם אכילת הכפר היא דחיילא שניי' תחתיה אבל אם
נשאל עלי' אחר אכילת הכפר שוב כשנשאל על הראשונה לא חיילא שניי' למפרע ומה
שאכל הי' אז בהיתר שבועה שניי' פי לא הי' לה אז מקום לחול ע"כ ע"ש ומעתה מיושב
היטב קושית התוס' הג"ל דאף שנדירנה שלא תאכל כפר זה ותאכל לאלתר בפנינו באופן
שיהי' אכלה כולה דאין נשאלין עלי' מ"מ דלמא נדרה מקודם באופן שלא יחול עלי' נדר
דהשתא ואף שתאכל לע"ע באיסור נדרה הראשון מ"מ אם תשאל על נדרה הראשון
ויצטרפו החכם מעיקרא לא נשאר עלי' שום איסור מנדר הראשון שלא יהי' הנדר
הראשון אכלה כולה כיון שנדרה על הרבה מיני מזונות לפי שלא ידעה על מה נדרה
אותה עתה בב"ד וגם שהנדר הב' לא הנה אז כיון שאכלה אז בהיתר פדברי הריטב"א
הג"ל: עוד אמרתי שם בתוס' ד"ה אבל ניסת וא"ת וידרוה שלא תאכל כפר זה ותאכל
בפנינו וכו' ולר"א דאמר שהבעל יכול להפר כל נדרים שעתידיה לידור א"ש והקשה
המהרש"א דאפתי אף לר"א לא א"ש מה דפריף פי לא ניסת נמי לכי מינסבא מיפר לה
בעל כיון דאין לה לע"ע בעל שיוכל לומר שהפר לה קודם וכיון שתאכל לאלתר בפנינו
שפיר נדרוה כשלא ניסת ע"ש ובאמת היא קושיא עצומה ולפעד"נ לתרץ קושית
המהרש"א ז"ל ומקודם נפן לישוב קושית התוס' בד"ה ולחוש דלמא אזלה לגבי חכם
ושרי לה שהקשו דגם על מתני' יש להקשות קושיא זו בלא ר"ה ומה ענין קושיא זו ע"ד
ר"ה דהנה לכאורה יש לדקדק נמי בדברי הגמ' דקמשני אין הבעל מיפר בקודמין וכי לא

ידע המקשן זאת הסבא דלא מצי הבעל להפר נדרים שקדמו לו ומאי ס"ד שיפר בקודמין: ובשוב זה אקדים דברי הש"ס נדה דף מ"ו גבי יתומה שנדרה דפריה וקא אין הבעל מיפר בקודמין ומשני כדב פנחס משמין דרבא דאמר דכל הנודרת ע"ד בעלה היא נודרת ע"ש והנה המהרי"ט בח"א ס"ד הסביר דהתוס' שפיתבו דלענין נדרי אשתו אין לחלק בין ברבים בין עד"ר וע"ז כתב הוא ו"ל הטעם משום דכל הנודרת ע"ד בעלה נודרת ואין בידה פח לעקור דעת בעלה שע"כ הוא מיפר לה ע"ש וקר"ן ו"ל כ' בנדרי דף ע"ג הטעם דנודרת ע"ד בעלה משום דנותן לה מזונות מש"ה נודרת על דעתו ע"ש ולפ"ז י"ל בשוב קושית התוס' הג"ל דבלא ר"ה לא יקשה רק לר"ה פריה שפיר משום דשמעינן לי דאמר ניסת אין מדירין אותה ולא מהני להדירה עד"ר משום דס"ל נמי לר"ה דע"ד בעלה נודרת ול"מ נדר עד"ר פדברי המהרי"ט הג"ל דדעת בעלה עוקרת דעת הרבים וע"כ מטעם דקמתנא מיניה ולכן שפיר פריה לר"ה ניסת מ"ט דמיפר לה בעל והבעל מיפר לה אפי' בנדרה עד"ר כי לא ניסת נמי פלומר מ"ט קפיד ר"ה דוקא אנשואין כי לא ניסת נמי אף שנתארסה ולא ניסת נמי ניהוש דלכי מינסבא מיפר לה בעל אף דלע"ע אין הארוס יכול להפר פינו דלא ניסת מ"מ הרי פינו דמשפחת לה באופן שנותן לה מזונות קודם הנשואין כגון שהגיע זמן הנשואין ולא נשאה דאוקלת משלו ובנדאי אז ע"ד בעלה היא נודרת ול"מ עד"ר וא"כ שוב אח"כ כשישאנה יפר לה אף שהוא עד"ר ומשני דאין הבעל מיפר בקודמין פלומר דאע"ג דנדרה כשהיא ארוסה מ"מ הרי קודמין הם לנשואין ובש"ס נדה הג"ל התם מבואר דנשאה נשואין דרבנן אמרינן דמיפר נדרי שקודם נשואין דאורייתא אבל הכא הואיל ונדרה מקודם הנשואין לא קרינן בה אסבית אשה נדרה ועוד לא היתה אשתו רק ארוסתו ובכה"ג ליכא למימר דהבעל מיפר בקודמין וכן מבואר בנדרי דף פ"ט ולפ"ז מיושב היטב קושית התוס' דאע"ג דנימא דר"ה לא פליג אאמימר וס"ל דבעד"ר לא מהני הפרה מ"מ ל"מ שידרוה עד"ר דכיון שנדרה ע"ד בעלה אף בלא ניסת באופן שהוא נותן לה מזונות כגון שהגיע זמן ולא נשאה שפיר פריה לדידן הש"ס דניהוש דלמא אולה לגבי חכם ושרי לה דאין זה בגדר נדר עד"ר כיון שנודרת ע"ד בעלה ודוחה דעת בעלה דעת הרבים וכדברי מהרי"ט הג"ל משא"כ אמתני' לא קשיא לי דלמא אולה לגבי חכם דשפיר משפחת שידרוה עד"ר ובלא ניסת דאז אין שייך לומר דעל דעת בעלה נודרת פינו דלא ניסת רק אר"ה פריה שפיר פינו דקפיד דוקא אנשואין מדקדק המקשן בדבריו דמשמע מדברי ר"ה דאף בהגיע זמן ולא ניסת מדירין אותה ובנה ודאי דלא מהני אף עד"ר פינו שחייב במזונותיה וע"ד בעלה היא נודרת: ולקושית מהר"ש א"ו"ל שהקשה דאפתי אף לר"א לא ינח דמאי פריה כי לא ניסת נמי לכי מינסבא מיפר לה בעל הא יש להדירה שלא תאכל כפר זה ותאכל לאלתר בפנינו דאף לר"א ליכא חשש זה שמא כפר הפר לה פינו שלא הי' לה בעל בשעת נדרה ומכש"כ קודם שנדרה דאין לחוש שמא כפר הפר לה ולדרכינו הג"ל ניהא פינו שאמרנו דדברי המקשן קאי דוקא לר"ה מטעם דמשמע להמקשן מדבריו דאף בארוסה קאמר דמדירין אותה אף בהגיע זמן ולא נשאה דאוקלת משלו ג"כ קאמר דמדירין אותה ואהא ק"ל ניהוש דלמא לכי מנסבא מיפר לה בעל פינו שנדרה על דעתו ול"ה עד"ר כנ"ל ומש"ה ניהא לר"א דר"א לשיטתו דס"ל בנדרי דף ע"ג בלא ניסת במתני' דבוגרת ששהתה י"ב חודש ר"א אומר הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר הרי דס"ל דאף קודם

הנשואין יכול להפר בהגיע זמן ולא נשאו וממילא יש לחוש דלמא פבר הפר לה קודם שנגדרה ואף שתאכל לאלתר בפנינו תאכל בהיתר אליבא דר"א לשיטתו: אברא דאפתי לכאורה יש לדחות דברינו דא"כ תקשי לר"א הנ"ל מאי פריה לכי מינסבא מיפר לה בעל הא תיקף אף פשלא ניסת פינו דחייב במזונותי יכול להפר לר"א ומאי קאמר לכי מינסבא אליבני ואולם לאחר העיין יש לומר ונקדים לישב קושית הגאון מהר"ם זאב בספר ישועות יעקב לא"ח סימן קכ"ח שהקשה אמאי בנשאת אין מדירין אותה הא נדרוה בכה"ג שתאסר על עצמה הפירות אם קבלה פתובתה שתי פעמים דאז נ"ש לומר דיפר לה בעלה פינו של"ה נדר עינוי נפש פינו שאם תחזור הפתובה תאכל בהיתר ויש בינה להחזיר הפתובה ותהי' מותרת בהפירות ואף שיש בהפירות ע"נ מ"מ פינו שיכולה להחזיר הפתובה ותהי' מותרת בהפירות ל"ה נדרי ע"נ ע"כ תנרף קושיתו ונ"ל לתרץ עפ"ד התוס' בכתובות דף נ"ט ע"ח ד"ה ר"ע אומר יפר שהקשו ונ"ל וא"ת היאך יכול להפר הא ל"ה דברים שבינו לבינה ותנצו דלקו חשיב נדרים שבינו לבינה לפי שגם חלקה משועבד להבעל שילקח בה קרקע והוא יאכל הפירות עכ"ל וא"כ הרי הקא גם המעות שתגבה בכתובתה משועבד לי' שילקח בהו קרקע והוא יאכל פירות דמה שקנתה אשה קנה בעלה לפירות וא"כ ניהו דל"ה נדר ע"נ מ"מ הוי נדרים שבינו לבינה פדברי התוס' הנ"ל ושפיר יכול להיפר פשניסת ומש"ה קאמר שפיר ניסת אין מדירין חותה ומעטה מיושב היטב הקושיא הנ"ל דמה נאמר גם פשלא ניסת דאוכלת משלו יפר לר"ח ומאי קאמר לכי מינסבא מיפר לה בעל דז"א דבשלמת פשניסת ל"ק קושית מהרמ"ז הנ"ל דנדרוה שגא תאכל הפירות אם גבתה שני פעמים פתובתה דהוי דברים שבינו לבינה פינו שאוכל פירות ואולם קודם שניסת חף דס"ל לר"א שיוכל להפר נדרה משום דחייב במזונותי מ"מ הינו אוכל פירות קודם שששאה ונ"ה נדרים שבינו לבינה אינו יכול להפר פקושית מהרמ"ז הנ"ל ושפיר יכול להדירה שלא תאכל הפירות אם גבתה פתובתה ב' פעמים ולא יוכל להפר לה ולהכי קאמר לכי מינסבא מיפר לה בעל: סימן נ ואף גם זה ראיתי להעלות פאן עלי לוח מה שעלה ברוחי מדי הצצתי בספר המב"י מ"ק באה"ע בנדון הגט בע"כ ע"י השליח שחדש בעל הנוב"י דגט פזה בטל מתורת דהשליחות לדבר עבירה של החר"ג הוי ונתבטל השליחות לפ"ד התוס' בב"מ דף יו"ד גפי צא וקדש לי אשה גרושה שכתבו דאם אין שלד"ע דהשליחות בטיל ולכן העיר הנוב"י לומר דה"ה בגט בע"כ ששנשלח ע"י השליח דהוי נמי השליחות בעבירה של החר"ג גלל פן אמרינו דאין שלד"ע ונהי השליחות בטיל ואינו גט ואולם שזקני הגאון האמתי רבן של ישראל מופת הדור הגדול בענקים המפורסים מוה' יצחק הלוי איש הורוויץ זצל"ה האבד"ק אה"ו ערך מלחמת התורה לנגדו עד שמתלחמים מלחמת ד' יחד זה אומר בכה וזה אומר בכה דברי אלקים חיים וראיתי מה שכתב בעל הנוב"י לסתור דברי זקני הגאון ויען אשר לפענ"ד נראה בכמה ענינים להצדיק דברי זקני מתלונות בעל נוב"י לכן מצאתי את עצמי פמחויב בדבר להוציא מזמומתי לפעלי ואולי יזכנו ד' להיות אף אני בדל שפלי ומו' ערפי כברא מזכה אבא באיזה מהדברים אשר אומר ואני בזכות זקני הגאון תמכתי ולד' איחל כי הוא יעזרני וזכות זקני הגאון יעמוד לי להפיק רצוני ולהיות אף אני ממסיקי שמעטתא אליבא דהלכתא וזה החלי בעזרתו ותעלה היא העולה עלי רוחי מדי ישןטטו עיני בדברי הנוב"י שם בסימן ע"ז: הגה ראשון תחלת דברי הנוב"י על דברי זקני על

מה שְהביא זקני רְאִייתו מֵההוא דְגַט שְפִתְבוּ עַל אֶסוּרֵי הַנָּאָה וּמִפְתִּיבַת הַגָּט בְּשִׁבְתּוֹ וְיִוְה"כ
דְכָשֶׁר אַף דְהַסּוֹפֵר צָרִיךְ לִהְיוֹת שְׁלִיחַ הַבַּעַל וְלָמָּה לֹא אָמְרִינוּ דְהַשְׁלִיחוֹת בְּטָיִל מִטַּעַם
דְאִין שְׁלִיחַ לְדַבֵּר עֲבִירָה וּע"ז פְּתַב הַנוּב"י וְנ"ל וְתַחֲלָה אָנִי אוֹמֵר מֵה שְהביא מִפְתִּיבַת
הַגָּט עַל אֶסוּרֵי הַנָּאָה וּמִפְתִּיבַת גָּט בְּשִׁבְתּוֹ וְיִוְה"כ הִנֵּה אֵי בְעֵי אָמִינָא וְכו' דְלָמָּה בְּאֵמַת
מִיָּרִי בְכִתְבוּ הַבַּעַל אֶלָּא שְבִאֶסוּרֵי הַנָּאָה וְכו' נִמְצָא דְבָרָיו רַק לְמִי שְאֹסֵר לְכַתְחֵלָה
לְכַתְּבוּ עַל אֶסוּרֵי הַנָּאָה וְהִיא רַק דַּעַת הַתּוֹס' וְהָרִי הַתּוֹס' ס"ל דְלָא בְעֵינֵן שְׁלִיחוֹת לְכַתִּיבַת
הַגָּט וְכו' וּבְכַתִּיבַת הַגָּט בְּשִׁבְתּוֹ וְיִוְה"כ וְדָאֵי דְבָהָא תְלִיא דְלַדַּעַת רַבֵּי הַפּוֹסְקִים דְלָא בְעֵינֵן
שְׁלִיחוֹת בְּכַתִּיבַת הַגָּט וְכו' א"כ מִיָּרִי אֶפְיָלוּ בְכִתְבוּ הַסּוֹפֵר וּלְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְבְעֵינֵן
שְׁלִיחוֹת דְבַעַל לְכַתִּיבָה מוֹקְמִינֵן לִי בְּאֵמַת בְּכִתְבוּ הַבַּעַל עַכ"ל: וְלִקְטַת שְׁכָלִי נִעְלַמוּ מִמֶּנּוּ
הַשְּׂגוֹת אֵלוֹ עַל פְּבוֹד זַקְנֵי הַגָּאוֹן בְּרֵאשׁוֹן מֵה שְפִתְבוּ אֶלָּא שְבִאֶסוּרֵי הַנָּאָה וְכו' וְהָרִי
הַתּוֹס' ס"ל דְלָא בְעֵינֵן שְׁלִיחוֹת לְכַתִּיבַת הַגָּט ע"כ וְהִנֵּה בְּאֵמַת זֶה לְעֵינֵינוּ דְלֵהַתּוֹס' בְּגִיטִין
דָּף כ"ב מְסַפְקוּ לְהוּ בְזָה וְאוּלָם בְּדָף ט' ע"ב פְּתַבוּ בְּסִתְמָא לְהִיפּוֹף בַּד"ה אַע"פ וְנ"ל וְעוֹד
דְלָאוּ בְנֵי שְׁלִיחוֹת נִינְהוּ וְכו' וּמְדַבְּעֵינֵן שְׁיֵאמֵר לְסוֹפֵר לְכַתְּבוּ וְלַעֲדִים חֲתָמוּ מִשְׁמַע דְבְעֵי
שְׁלִיחוֹת וְא"כ אֵין תִּימָה עַל זַקְנֵי שְׁהוֹכִיחַ ע"פ דְבָרֵי הַתּוֹס' הַנְּ"ל מִגָּט שְפִתְבוּ עַל אַה"נ
שְפִיר מְדַאָּסְרוּ לְכַתְחֵלָה לְגַרְשׁ בְּגָט שְפִתְבוּ עַל אַה"ל דַּע"כ דְלָא בְטָיִל הַשְׁלִיחוֹת: גַּם
מֵה שְׁכ' וּלְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְבְעֵינֵן שְׁלִיחוֹת דְבַעַל וְכו' מוֹקְמִינֵן הֵא דְכַתִּיבַת הַגָּט בְּשִׁבְתּוֹ
וְיִוְה"כ בְּכִתְבוּ הַבַּעַל תְּמַהֲנֵי הָרִי כ' הַפְנ"י בְּגִיטִין דָּף כ"ב בַּא"ד בַּתּוֹס' שְׁם לְעַנְיֵן שְׁלִיחוֹת
הַפְתִּיבָה ע"ש דְהִבִּיא בְּהַדְיָא דַּדַּעַת רַבִּינוּ הַרְמְב"ם ז"ל דְבְעֵינֵן שְׁלִיחוֹת וְא"כ תִּקְשָׁה
דְהָרִי כ' הַרְמְב"ם ז"ל בַּפ"ג מֵה גִירוּשִׁין הִי"ט וְנ"ל הַכּוֹתֵב גָּט בְּשִׁבְתּוֹ וְכו' וְכו' פְּתַבוּ
וְחֲתָמוּ בּוּ בְיוֹם בְּזָדוֹן וּנְתַנוּ לָהּ אֵינָה מְגוֹרְשָׁת שְׁהָרִי הַעֲדִים פְּסוּלִין מֵה"ת ע"כ וּמַעֲתָהּ
פִּינֵן דַּדַּעַת הַרְמְב"ם דְבְעֵינֵן שְׁלִיחוֹת בְּכַתִּיבָה הָרִי דְדִיִּיק מֵההוּא דְבְעֵינֵן שְׁיֵאמֵר לְסוֹפֵר
לְכַתְּבוּ וְלַעֲדִים חֲתָמוּ דְבְעֵינֵן שְׁלִיחוֹת וְכִמוֹ שְׁדִיִּיקוּ הַתּוֹס' בְּגִיטִין דָּף ט' וְבְעֵי גַם שְׁלִיחוֹת
הַעֲדִים שְׁיֵאמֵר לָהֶם חֲתָמוּ וְהַשְׁתָּא ל"ל שְׁכ' בְּחֲתָמוּ בּוּ בְיוֹם בְּזָדוֹן דְאֵינָה מְגוֹרְשָׁת מִשׁוּם
דְהַעֲדִים פְּסוּלִים מִן הַתּוֹרָה תִּפּוֹק לִי מִשׁוּם דְבְעֵינֵן שְׁלִיחוֹת וְכִינֵן דְאֵין שְׁלִיחַ לְדַבֵּר
עֲבִירָה הָרִי הַשְׁלִיחוֹת בְּטַל וּמַעֲתָהּ י"ל שְׁמַהֲאֵי דְכַתְּבוּ גָט בְּשִׁבְתּוֹ וְיִוְה"כ הוֹכִיחַ זַקְנֵי דְאֵין
לְפִסְטוֹן פְּסָקָא דַּמְל"מ שְׁהַעֲמִים בְּדַעַת רַבִּינוּ הַרְמְב"ם דְהִיכָא דְאֵין שְׁלַד"ע דְהַשְׁלִיחוֹת
בְּטַל פְּמוֹ שְׁאֲבִיא לְקַמֵּן בְּאֵר הֵיטֵב מְרָאָה מְקוֹמוֹ שֶׁל הַמְל"מ: וְגַם בְּלָאוּ כָּל הַנְּ"ל י"ל
דְגַם לַפ"ד הַתּוֹס' דַּב"מ שְפִתְבוּ דָאֵי אַשְׁלַד"ע דְהָרִי הַשְׁלִיחוֹת בְּטַל מ"מ לִיכָּא לְמַבְטַל
לְהַשְׁלִיחוֹת דְגָט בַּע"כ לַפ"ד זַקְנֵי שְׁכ' שְׁם בְּטַעֲמָא שֶׁל הַתּוֹס' דְבְטָיִל הַשְׁלִיחוֹת לְרָבָא
דַּס"ל דְאָמְרִינוּ כָּל מְלִתָּא דְאָמֵר רַחֲמָנָא לֹא תַעֲבִיד אֵי עֲבַד ל"מ וְאֵיתָא בְּרִישׁ תְּמוֹרָה
הַתָּם גְּבִי אֶלְמָנָה לַכ"ג וְגִירוּשָׁה לַכַּה"ד דְקָאֵמֵר דַּמְש"ה תּוֹפְסִין בְּהוּ קִידוּשִׁין אַף לְרָבָא
דַּס"ל דָּאֵי עֲבַד ל"מ מִשׁוּם דְשָׂאֲנֵי הַתָּם דְגִלִּי קָרָא לֹא יַחֲלַל חֲלוּלִין הוּא עוֹשֶׂה וְכו' א"כ
גִּלִּי רַחֲמָנָא דְקִידוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּהוּ וּמַעֲתָהּ כ' זַקְנֵי דַּז"א רַק בְּהֵם גּוֹפֵם הוּא דְגִלִּי קָרָא
דְמַהֲנֵי מִשָּׂא"כ ע"י הַשְׁלִיחַ דְלָא גִלִּי קָרָא ל"מ וְנִתְבַּטְּלוּ הַקִּידוּשִׁין מִטַּעַם אֵי עֲבַד ל"מ
וְלָכֵן שְפִיר פְּתַבוּ הַתּוֹס' גְּבִי צָא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה גְרוּשָׁה דְנִתְבַּטְּלוּ הַקִּידוּשִׁין ע"י הַשְׁלִיחַ
וּמַעֲתָהּ אוֹמֵר אָנִי לַפַּע"ד הַקְלוּשָׁה דְבְאֵמַת קִשָּׁה לְכַאוֹרָה הֵא דְמְבַנְּאָר בַּש"ע אַה"ע סְקִי"ט
בַּהַג"ה דְבְדִיעֲבַד פֶּשֶׁר גָּט בַּע"כ וְאֵמֵי מֵהֲנֵי נְתִינָת גָּט בַּע"כ בְּדִיעֲבַד וְלָמָּה לֹא נִימָא דָאֵי
עֲבַד לֹא מֵהֲנֵי וְלֹא יְהֵא גָט וְאוּלָם דְהַחֲזִיקוּ מְבַנְּאָר דַּל"ש כָּלֵל לֹמֵר אַע"ל"מ פִּינֵן דְאֵין

האיסור בגוף הגט בע"כ דהרי בעוברת על דת ובמקום מצוה מצינו דע"ז ל"ה החר"ג
וא"כ דמי ממש לכתבו בשבת ויוה"כ דמהני והיינו נמי ע"כ מפני הטעם שמצינו שכ'
המהרי"ט לענין אעל"מ דכיון דרק היום גורם כמו בשחיטה בשבת ל"ש אעל"מ וה"נ
כיון דכשנכתב הגט בחול פשר א"כ אינו מגוף הגט נרק יום השבת ויוה"כ הוא דקגרמו
וכ"כ בגט שכ' על אה"נ נמי י"ל כיון דבמקום מצוה היכא דשייך מצללה"נ שרי הרי
כיון דאינו בגוף הגט א"כ בכלהו הנה"ל ש' בהו אעל"מ משא"כ בכהן שאמר לישאל
צא וקדש לי אשה גרושה התם דכתיב לא יקח וכו' דהאיסור תלוי בגוף הקידושין ולא
נדבר אחר גרם להאיסור שיבא לכן שפיר שייך רק התם אעל"מ ולכן שפיר אמרינן
דהקדושין בטל מוטעם דע"י שליח דלא גלי קרא כנ"ל אמרינן דאעל"מ משא"כ בגט
בע"כ ע"י שליח יתקיים שפיר הגט אפי' לפ"ד התוס' ואפילו לפ"מ דכ' בעל הנוב"י
דקיי"ל פרכא דאעל"מ מ"מ בגט בע"כ ל"ש אעל"מ כנ"ל לשוב ראיתי חילוק זה שכתבנו
בענין אעל"מ מפורש בדברי הט"ז בחו"מ סימן ר"ח שתיירץ בזה פמה קושיות שהקשו
בהא דאלע"מ: אף מה שכ' הנוב"י לדחות דברי זקני שהקשה בהאי דתן שטר שחרור
זה לעבדי כיון דהמשחרר עבדו עובר בעשה א"כ נימא דהשחרר יבטל לדברי התוס'
דב"מ ה"ל דאשד"ע והשליחות בטיל וע"ז כ' הנוב"י וכי שליח המשחרר הוא זה והלא
אינו אלא שליח העבד לזכות לו שלא בפניו מטעם זכני' דמטעם שליחות להעבד וכו'
ע"ש תמהתי על פה קדוש איה יאמר דבר זה דהרי זה מבואר באר היטב בדברי הרמב"ם
בריש פ"ו מה' עבדים ע"ש שכ' לחלק דרק באומר זכה בגט זה לפלוני עבדי יצא לחירות
אע"פ שלא הגיע הגט לידו שזכין לאדם שלא בפניו אבל באומר תן שטר שחרור זה
לעבדי אינו יכול לחזור בו אבל לא יצא העבד לחירות עד דמטי השטר שחרור לידו
ע"ש הרי מבואר בדברי רבינו הרמב"ם ז"ל אף דתן כזכי זה אינו רק לענין שאין רבו
יכול לחזור בו עוד לענין העבד דזכות הוא לו השטר שחרור שפי' השליח אבל השחרור
לא נגמר עד שיקבלו העבד לשטר שחרור מטעם דכיון דאמר תן הרי לא רצה הרב רק
פשיגיע השטר שחרור לידו ושתחרר וע"ש בלח"מ וא"כ הרי מבואר דהוי שפיר גם
לחקמים שליח רבו ע"י שאמר לי' תן ולא ושתחרר העבד רק פשיגיע שליחותו כמו
שאמר המשחרר עד שגיע השטר שחרור ליד העבד ובחנם התרעם בעל נוב"י והרעיש
על זקני בזה: אף באמת הנה לכאורה רצייתי לישב קושיות זקני ה"ל שהקשה בהא דתן
שטר שחרור זה לעבדי ע"ד התוס' דב"מ ה"ל באופן הזה דהו הקשה הגאון מוה' עקיבא
איגר זצלה"ה בתשובות על האי דקאמר הש"ס בגיטין דף ל"ח דאמר ר"י אמר שמואל
המשחרר עבדו עובר בעשה היכי חנייל השחרור דנימא אלע"מ כיון דאיכא איסור עשה
בנתינת השטר שחרור לעבדו ונימא דל"ה שחרורו שחרור ובתחלה רצייתי לתרץ דבאמת
עיקר האיסור היא העשה דלעולם בהם תעבדו ומה שנסתלק ע"י השחרור העבדות זהו
איסורו ומעתה לפ"ד התוס' בריש תמורה גבי צורם אנון בכור שכ' דאם נפל המום
ממילא הוי שרי א"כ אמרינן אי עבד מהני ופי' דברייהם דבאמת גם אי נימא לא מהני הוי
כאלו נפל המום ממילא הרי נמי שרי דלא גרע דאי עבד ל"מ מאילו נתנה המום ממילא
ומעתה אינו דין הכא לא מבעי' אי שמואל לשיטתו דס"ל דהמפקיר עבדו יצא לחירות
וא"צ ג"ש הרי כיון שהוא שחרר העבד ע"י השטר שחרור הרי סילק שעבודו מעליו
ונתיאש ממנו ואף אם תאמר דאעל"מ מ"מ הרי הוא יצא לחירות ע"י שסילק שעבודו

מעליו ונתיאש ממנו כמו גבי נתיאשתי מפלוני עבדי דיצא לחירות דיאוש מטעם הפקר בעבד ועיניו פנ"י שם ואף גם למ"ד דהמפקיר עבדו יצא לחירות וצריה גט שחרור מ"מ פיון דאף א"נ דנימא דלא מהני השחרור הרי מ"מ הוא יצא לחירות ואינו משעבד עמו עוד ועבר מ"מ על העשה דלעולם בהם תעבדו ונהרי ידוע מה שכ' המהרי"ט גבי שוחט בשבת דל"ש אי עבד ל"מ פיון דס"ס גם א"נ דלא מהני קעבד איסורא דשחיטה בשבת לכן אמרינו אי עבד מהני ושחיטתו פשיטה וה"ה פאן הרי גם א"נ לא מהני מ"מ ס"ס איסורא דקעבד עבד דעבר על העשה דלעולם בהם תעבדו פיון דכבר יצא לחירות ואינו משתעבד עוד עמו ע"י שנתיאש ונהוי הפקר ויצא לחירות וא"כ פיון דגם א"נ לא מהני ס"ס לא תתקן האיסור לכן שפיר מהני השחרור פן רצייתי לומר לכאורה ואשר בזה גם קושית זקני הג"ל מתיישבת דהרי כ' בטעמא דהשליחות בטיל לדבר עבירה מטעם אעל"מ והקא גבי שחרור העבד ל"ש אעל"מ מטעם הג"ל ואולם נתישבתי דהא לא ניתן להאמר: ואקדים מה שהשבתי לכבוד בני הרב החרף מוה' חיים ארי' הלוי נ"י לקראקא על דבר קושיתו שהקשה במכתבו אלי בהוא דש"ס ב"ק דף ע"ה דאימא התם מעשה בר"ג שסימא את עין עבדו וכו' א"ל לר"י אי אתה יודע שטבתי עבדי יוצא לחירות וכו' א"ל אין בדבריה פלוג' שפיר אין לה עדים ע"ש וקשיא לי דלפ"ד ר"ג שסבר שייצא לחירות וא"כ פיר נתיאש ממנו ר"ג וא"כ מ"מ יצא לחירות דה"ל כמו מפקיר עבדו דיצא לחירות ולשמואל א"צ גט שחרור ואין לומר דה"ט דלא מהני ההפקר דבטעות הפקירו א"כ מ"ש משור הנסקל שהוזמו עדיו דאמרינו כל הקודם זכה עכ"ת קושיתו: והנה בראשון גלע"ד לישוב בפשיטות עפ"מ שכ' התוס' ב"ק דף ס"ט ד"ה פל דכיון דהיאוש ל"ה אלא לגבי גזלן הוי רק פמתנה ול"ה הפקר לפטרו מן המעשר וע"ש וגם הנה כ' התוס' שם בגיטין דף ל"ח ד"ה המפקיר דלא מהני לשון מתנה בעבד בלא שטר ורק הפקר דלכ"ע מהני לשמואל בלא שטר ע"ש ומעתה תו ל"ק גבי ר"ג דל"ה היאוש רק לגבי העבד לחודא שסבר שייצא לחירות ע"י שסימא עינו וכיון דל"ה היאוש רק פלפי העבד ל"ה כמו נתיאשתי מפלוני עבדי דהפקרו לכל אכל הקא דרק לגבי העבד ל"ה היאוש רק פסילוק וכמתנה בעלמא להעבד דלא מהני בלי שטר כדברי התוס' גיטין הג"ל.

והשבתי לו עוד די"ל דבאמת צריכנא להבין דברי הש"ס בכריתות דשור הנסקל שהוזמו עדיו דאמרינו דכל הקודם זכה ואמאי ל"ה הפקר בטעות והיכי הוי הפקר ומהני זכיות האחר אף הנה כ' הר"ן בש"ס גדרים דף פ"ה לענין האוסר פירותיו עליו דהביא דברי הרשב"א דאחרים יכולין לזכות בהם וא"י לעפב עליהם ולענין אם נשאל אח"כ על גדרו אם יכול לחזור ולתבוע מיד הזוכים כתב שם וז"ל לפי שמשעה שאסרו על עצמו הפקירו וכל שזכה בו אחר קנה פזוקה מן ההפקר ואע"פ שאיסורו הליף ע"י שאלה קנין ממונו של זה אינו בטל ע"י השאלה ע"כ הרי לנו לעינים דאף דחכם עוקר הגדר מעיקרו ומוצא פתח לגדרו שאין התחלה לו מעיקרא ואשתכח דהגדר מעיקרא הי' בטעות וממילא דהוי הפקרו בטעות מ"מ אמרינו פיון שפיר זכה בו זה ובשעה שזכה הי' זכיותו פדיון תו לא מפקינו מזה שפיר זכה ומעתה ה"נ בשור הנסקל אף גם עתה אחר שהוזמו עדיו אע"ג דנמצא דהפקרו הי' בטעות מ"מ שפיר קאמר הש"ס בדקדוק לשונם כל המתזיק בו זכה אף שנמצא אח"כ שהי' בטעות מ"מ פיון שפיר החזיק בו וזכיותו אז בשעתא שזכה הוי

זכני' גמורה תו לא נפקע ממנו והלכך לא קאמר הש"ס לשון הרי זה הפקר רק כל המתחזק בו זכה פנ"ל וגם איתא בש"ס יבמות דף נ"ב דהעודר בנכסי הגר וסבר ששלו לא קני פיון שלא נתפיון לקנותו מן ההפקר ועיין היטב תוס' ב"ב דף נ"ד ד"ה אדעתא ומעתה קא בעובדא דר"ג מה נאמר דהעבד זכה בעצמו מטעם דהוי הפקר הרי פיון שלדעתו הי' משוחרר בלי שום דבר מצד שסימא את עינו נמצא זכה פבר זכני' גמורה דהרי לא נתפיון העבד לזכות בעצמו דסבר שהוא משוחרר מעצמו של ר"ג ועתה פיון דנתגלה הדבר דההפקר של ר"ג בטעות היה לא מהני תו זכיתו אח"כ: ואמינא עוד בישוב קושית בני הנ"ל די"ל דל"ד לשור הנסקל שהוזמו עזיו דל"ה התם פהפקר בטעות משום דאע"ג דנמצא אח"כ דהוזמו מ"מ עד שלא הוזמו נתיאשו בעלי' מהשור לגמרי משום דהזמה לא שכיחא כמו שפצינו בכ"ד משא"כ פאן גבי ר"ג פיון דכל עיקר היאוש ל"ה רק ע"י שפבר דיצא לחירות בסימת העין ונמצא פשנתגלה אח"כ דאין בדבריו פלום הרי היאוש הי' בטעות גמור ואינו דומה ליאוש דאבידה: ומעתה לפי כל הני תירוצים שישבתי לקושית בני נ"י תיקו קושית הגאון מוה' עקיבא איגר לזנכתא דהרי קא גבי משחרר עבדו נמי ליכא למימר דס"ס גם אי עבד לא מהני הרי הוא יצא לחירות מטעם שנתיאש מהעבד ע"י שחרורו דה"נ פיון דל"ה היאוש פי אם לגבי העבד ל"מ לצאת לחירות הסליוק בעלמא והמתנה להעבד בלי שטר וגם לאידך התירוץ גם קא ל"ש לומר שפבר קנה העבד את עצמו מההפקר דהקא נמי דמי לההוא עובדא דר"ג דה"נ העבד לא פיון לזכות בעצמו בתורת קנין וזכני' דסבר שהוא משוחרר ע"י השטר וגם זה י"ל שהיאוש הוי בטעות לפי שפבר ששחררו בהשטר וכיון דל"מ שחרורו מטעם אעל"מ ממילא דהוי ההפקר בטעות כמש"כ וגם מוכן דגם קושית זקני הגאון הנ"ל בההוא דתן שטר שחרור זה לעבדי ממילא נמי לזנכתא הוסיב דל"ש התירוץ שפכתבנו לעיל מפת טעמים אלו: אולם אמרתי דיתישב בטוב קושית הגאון מוה' עקיבא איגר וגם קושית זקני הגאון הנ"ל עפ"מ שראיתי במקנה דף מ"ב סוף ד"ה דברי הרב ודברי התלמוד שהקשה שם קושית זקני בהא דמהני בשולח שטר שחרור ע"י השליח אף דהוי שליחות לדבר עבירה ולא אמרינן דהשליחות בטיל וכ' לחלק דהתם עיקר עבירה מה שאינו עובד עמו דכתיב לעולם בהם תעבדו כמש"כ התוס' בגיטין דף ל"ח בד"ה פל המשחרר דקשאינו יכול להשתעבד עמו ליכא איסורא בכתיבת גט שחרור ולכן יש לומר דאין בכה"ג משום שליח לדבר עבירה פי העבירה שאינו עובד בו עושה האדון בעצמו ובגט שחרור אין איסור וע"ש ומעתה תו ל"ק קושית הגאון הנ"ל פיון דאין האיסור בגוף השטר רק במה שאינו משעבד בהעבד וא"כ מה"ט ל"ש לומר תו דנבטל השטר שחרור מטעם אי עבד לא מהני ממילא דל"ק נמי קושית זקני הנ"ל מטעם זה גופא: אלא דלפע"ד אי בעינא אפתי יכולני לומר דאצתמד קושית זקני הגאון הנ"ל ואף לפי החילוק של המקנה והוא דהנה לכאורה קשיא לי בקידושין דף כ"ב דתנן התם ונחכמים אומרים בכסף ע"י עצמו ובשטר ע"י אחרים וע"ש בתוס' לקמן בזה"כ כ"ג בד"ה מהו שפי' ההוא ובשטר ע"י אחרים דבתורת שליחות קאמר שהעבד עושה שליח לקבל גיטו מיד רבו וגם ר' אלעזר משני התם למתניתין ומוקי להאי ובלבד שיהי' הכסף משל אחרים דמזירי כגון דאקני לי אחר מנה על מנת שתצא בו לחירות וע"ש ולכאורה ר' אלעזר היאך ישנה האי בשטר ע"י אחרים שפי' ע"י שליח העבד וכדמסיק באמת הש"ס לר"ש בן אלעזר דמ"מ שליח מצי

משני פיון דשיקף בגיטין וכיון דשליש מחלוקות בדבר לר"ש בן אלעזר בשטר רק ע"י
אחרים ולרבנן בין ע"י עצמו בין ע"י אחרים ובתורת שליחות כפי התו' הג"ל לרבי
אלעזר קשה פיון דאית לר' אלעזר בש"ס גיטין דף כ"ג דאין בעבד פנעני דין שליחות
דדריש מה אתם ישראל אף שלוחכם ישראל יצא עבד פנעני דאינו ישראל ואין שליחות
לעפ"ם וע"ש וא"כ לדידן היכי מהני בשטר ע"י אחרים בשליחות העבד לרבנן ולר"ש
בן אלעזר וקא אין שליחות לעפ"ם או למ אמרתי דקא לא קשיא לפ"ד התו' בכתובות
דף י"א שפיתבו גבי גר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד דכיון דבהה זכני' נעשה ישראל
ל"ש גבי' אין זכני' לעפ"ם וא"כ ה"נ הרי פיון דע"י שליחות זה שמקבל השליח גיטו
מיד רבו נעשה העבד ישראל לכן מהני השליחות שפיר וגם עיין בתוס' גיטין דף י"ג
ד"ה עבדא שפיתבו דה"ט דהוי זכות ולרבנן אינו יכול לחזור בו דאף דעבדא בהפקירא
ניחא לי דלפי שהוא משועבד ורשות אחרים עליו לכן גדול לו הזכות של שחרור משל
הפקירא ע"ש ולפי זה נחזה אנו בההוא דתן שטר שחרור זה לעבדי דאף שפיתבנו דלדעת
הרמב"ם לא מהני השחרור רק פשיגיע השטר ליד העבד ורק משום דזכות היא לעבד
מהני לענין דאינו יכול לחזור בו פנ"ל ולכן אם יחזור בו רבו קודם שיעייע השטר שחרור
לידו בנדאי דהוי שחרורו שחרור גמור ונמצא ע"י מה באמת מהני הזכוי להעבד דהיא
מטעם שליחות לענין שא"י רבו לחזור בו אף דאין זכני' לעפ"ם הוי רק ע"י השחרור
שנעשה ע"י זכני' זו שא"י רבו לחזור העבד משחרור ונעשה ישראל גמור וכן השחרור
מהני רק ע"י הזכני' דזכות היא לו מה שיעצא לחירות ונסתלק ממנו שעבודו לכן מהני
השטר שחרור אע"ג דחזרבו רבו וא"כ פיון דא"א להשחרור דמהני להתירו בבת חורין
וכדומה מבלעדי זכות החירות דאי לאו החירות ל"ה זכות להעבד ונהי מהני החזרה של
רבו ול"ה שחרורו שחרור וא"כ פיון דאצטרף ע"כ לגוף השטר שחרור לקיומו לסילוק
השעבוד של האדון בכה"ג ה"ל פנעשה באיסור גם גוף השטר שחרור ול"ש סברת
המקנה הג"ל ולפ"ז אפתי פאן בתן שטר שחרור זה לעבדי יש לומר לכאורה דתיקום
קושית זכני' הג"ל דאמאי לא נימא דהשליחות בטיל דאין שליח לדבר עבירה ולא יתקיים
השחרור: ומהחנור בעיני לומר דגם פאן גבי השחרור שיקף החילוק שפיתבנו לעיל בענין
אי עבד לא מהני פמו שחילק גם הט"ז שהבאתי שם פיון דכ' הר"ן בהאי מעשה דר"א
ששחרר עבדו וכו' בשם הי"מ דלעולם בהם תעבדו הוי רק מטעם לא תחנם ובמקום
מצוה שרי וא"כ פיון דאיכא רק שום צד דהשטר שחרור שרי לגמרי הרי פיון דאין
האיסור תלוי בגוף השחרור בזה ל"ש אי עבד לא מהני פנ"ל ומעתה סרה בזה כל
הקושיות הג"ל שהקשו משחרור: אף הנה כל זה אמרנו פי הלכנו בשיטת זכני' שפיתב
בטעמא של התוס' בב"מ דהשליחות בעיל מטעם אי עבד לא מהני אף לולי דברי זכני'
הי' נלפע"ד להבין דברי התוס' בב"מ הג"ל באופן אחר ואשר בהיות פן יתבאר גם פן
דאין לפסוק בההיא גיטא בע"כ דאשתלח ע"י השליח דיבטל מכף דברי התוס' כפי
שאבאר דלפע"ד א"א לפרש דברי התוס' דהשליחות בטיל מטעם הג"ל דרק בי' גופו
הוא דגלי רחמנא דאי עבד מהני דחלולין הוא עושה ואין עושה ממזרים משא"כ ע"י
שליח דלא גלי קרא אמרינו אי עבד ל"מ דבראשון ק"ל מ"ש ללישנא דבר חיובא דמהני
השליחות בכהן שאמר לישראל צא וקדש לי אשה גרושה דלא אמרינו אי עבד ל"מ פיון
שע"י שליחותו קעבד המשלח לאיסורא נימא נמי פיון דלא גלי רחמנא ע"י שליח יבטלו

הקידושין מטעם אעל"מ גם להאי לישנא דמ"ש ועוד שנית דהרי באמת קשה סוגיא דתמורה דפריה על רבא דס"ל דאי עבד ל"מ ונהרי אלמנה לכ"ג דאמר רחמנא לא יקח וכו' הרי פיון דס"ל לרבא דלא אסרה רחמנא רק בקידוש ובעל וא"כ בקידושין לחודא ליפא איסורא והיכי נימא דאי עבד ל"מ ומאי פריה הש"ס דלא יהי' הקידושין חלין אבל מוכרח בזה תירוץ בעל המקנה בקידושין דף ע"ח סוף ד"ה רבא אמר ע"ש שהקשה זה ומירץ היטב דבאמת הא דס"ל לרבא קידוש ולא בעל אינו לוקה הוא רק לבתר דמסיק הש"ס בתמורה התם הא דחלוין הוא עושה ואינו עושה ממזרים הוא דאמרינן דס"ל לרבא דקידוש ולא בעל ליפא איסורא הא אי לא"ה לפי הס"ד דמקשה דל"ה ידענא עוד מהא דחלוין הוא עושה וכו' הוי אסורי לרבא ול"ה תפסי הקדושין מטעם אי עבד ל"מ ורק השתא פיון דאין הולד ממזר ע"כ דאין לרבא איסור בקידושין לחודא רק בקידוש ובעל וע"ש ומעתה פיון דהתוס' בב"מ מקשים להדיא לפ"מ דמסיק הש"ס בתמורה וקים לן דלרבא ליפא איסורא בקידוש ולא בעל א"כ היכי שניף לפרש דהשליחות א מטעם אעל"מ הרי פיון דבקידושין לחודא ליפא איסורא לרבא היכי שניף כל מלתא דארל"ת אי עבד ל"מ: אבל נלע"ד הקלושה לומר דלאו מטעם אעל"מ כ' התוס' דב"מ דהשליחות בטיל ללישנא דאי בעי עביד ורק מטעם אסרינא והשתא ממילא אף גם אי קים לן פרבא ביהא דאי עבד ל"מ מ"מ פיון דלאו מטעם זה היא דכתבו התוס' דנתבטלו הקידושין ותבאר לנו נמי הא דל"ש בשליחות גט בע"כ נמי לומר דלבטל השליחות ואף לפ"ד התוס' דב"מ והיא דמטרם נבין היא גופא ללישנא דאי בעי עביד וכו' דאמרינן דמטעם אי בעי עביד אף דאין הישראל בר חיובא מ"מ אין שלד"ע בכהן שאמר לישראל צא וקדש לי אשה גרושה וטעמא מאי דבשלמא לאידך לישנא דבר חיובא אמרינן שפיר היכא דהשליח בר חייבא פיון דדברי הרב ונדברי התלמוד דברי מי שומעין ע"כ ה"ל לשמוע דברי הרב והשליח חייב אבל להאי לישנא דאי בעי עביד וכו' צריכין אנו להבין דלמה מגרע לנו הא שביד השליח להשיב אחור ידו מלקיים השליחות לענין שליחותו של המשלח דנימא דהמשלח פטור אף נראה דביאור הענין כף הוא דבאמת כל ענין השליחות של אדם דהוי פמותו ילפינן לה מתרומה דכתיב גם אתם לרבות שלוחכם ומעתה ליפא למימר רק במלתא דהיתירא דומיא דתרומה במקום דבעינן שיעשו הבעלים אמרינן דגלי רחמנא דשלוחם פמותם וה"ל פאלו עשאו הבעלים עצמם משא"כ אצל עבירה דלא גלי קרא שפיר אמרינן דאינו עובר האדם רק פשעושה העבירה איהו גופו ולא ע"י שלוחו דבזה לא אמרינן שלוחו פמותו שפעשה עבירת שלוחו יהי' פאלו עשה הוא זולת במעילה וטביחה וכי"ב דגלי קרא דישלד"ע דשלוחם פמותם משא"כ בעלמא דלא גלי לא אמרינן שיעשה עבירה במעשה שלוחו דהתורה לא הקפידה רק על האדם עצמו שהוא גופא לא ליעבד איסורא ומה שיעשה שלוחו ל"ח פאלו עשה עצמו ולפ"ז ביהא דצא וקדש לי אשה גרושה לא הי' מהראוי להיותמעשה שלוחו מועיל פאלו הוא עשה עבירת הקידושין א על לאו לאו דלא יקח וכו' אלא ד"ל לכאורה דה"ט פיון דהמשלח פבר עבר בעת נתינתו הפסך קידושין להשליח ושלחו לקדש לו אשה גרושה על מעשה ההוא גופה הוא עבר מעיקרא משום לא יקח לפי שעי"ז נתקדשה אליו הגרושה ועבד איסורא במעשה גופא המשלח ומעתה יתחייב שפיר של עבירת לא יקח ואולם כל זה הוא רק שניף גבי שליחות פעין חצר דבע"כ מותיב ביה אז שפיר שניף

לומר דחשוב מעשה דבעל הקצר שהגניבה בתוכה מה שנעל בעדה גמר מעשהו מעשה העבירה וכמו שפי' רש"י וה"ל כמו שמצינו דקאמר בכתובות דף ל"א גבי זורק חץ וקרע שיראין בהליכתו דכיון דאי בעי לאהדורי לא מצי מהדר הוי פאלו עשאו מעיקרא בשעת זריקה כל המעשה של קריעת השיראין ולכן פטור וע"ש באס"ז וא"כ ה"נ גבי קצר פיון דאחר שנעל אין אנו מספקין שישנה הקצר שליחותו פיון שאין ביז הקצר לשנות א"כ הרי עשה המשלם מיד במה שנעל את כל העבירה וכן נראה לומר בהאי שכ' התוס' בב"מ התם בד"ה אי בעי לא עביד דכיון שאין השומר יודע שהוא גנוב לכן ה"ל פקצר דבע"כ מותיב בה ע"כ נלע"ד נמי להבין דברייהם לפי דרכינו דבאמת בכל מקום ששלח המשלם לעבירה כמו בצא וקדש לי אשה גרושה וכדומה אית לן ג"כ למימר דעשה העבירה במעשהו ששלחו להשלים פיון שע"כ נתקיימו הקדושים הרי עבר בשעה ששלחו ונתן בידו הפסד לקדש לו אשה גרושה ושוב פשיקדשה השלים הרי עבר המשלם מעיקרא משום לא יקח וכו' פיון דהוי נמי דומיא דקצר דלית לספק שלא יעשה השלים כפי ששלחו דחזקה שלים עושה שליחותו וא"כ להוי נמי פקצר דבע"כ מותיב בה דאמרין שע"י שאין ספק לנו שלא יעשה הקצר שליחותו הרי פעל ועשה המשלם את כל העבירה מעיקרא בשעה שנעל ה"נ הרי פיון דחזקה שלים עושה שליחותו נימא נמי דכבר עבר הוא גופו העבירה בשעה ששלחו ואולם כבר כ' התוס' בש"ס גיטין דף ס"ד דאפי' לרב ששת דאית לי דאפי' בשל תורה סמכינו לקולא אחזקה שלים עושה שליחותו זהו רק כשלא יעשה שליחותו יבא המשלם לידי עבירה וכו' ע"ש וא"כ אינו דין פשיכול המשלם לבא לידי עבירה ע"י שיעשה שליחותו השלים בכה"ג בודאי דליכא בשום צד לומר החזקה שלים עושה שליחותו וכיון שפן זהו רק שייך היכא דשלים לא ידע שהמשלם יבא לידי עבירה דשייך לומר שפיר דה"ל כמו קצר דבע"כ מותיב בה כמש"כ התוס' בב"מ פיון דבכה"ג בשלא ידע השלים שהמשלם יכול לבא לידי עבירה שפיר אמרין דה"ל בשעה שעשאו לשלים פאלו עבד העבירה פיון דהשלם דחזקה שלים עושה שליחותו וה"ל שפיר פקצר דבע"כ מותיב בה שכתבנו בטעמא שהרי הקצר בודאי לא ישה ויעשה העבירה מעיקרא כשנעל בעד הגניבה וה"ה פאן חזקה שלים עושה שליחותו ובודאי לא ישה מפסי ששלחו ולכן שפיר כ' התוס' דבכה"ג כשהשלם שומר לא ידע שהוא גנוב דהרי המשלם עבר בזה שעשאו שלים פנ"ל משא"כ גבי פהו שאמר לישאל צא וקדש לי אשה גרושה דל"ש פאן חזקה שלים עושה שליחותו דאדרבה הרי יכול המשלם לבא לידי עבירה של לא יקח ע"י הקדושים וכיון דלא אמרין חזקה שלים עושה שליחותו הרי המשלם בשעה שעשאו שלים לא עשה העבירה פיון דאין אומרים שהשלם יעשה בודאי שליחותו ול"ה פקצר בע"כ מותיב בה ובזד השלים לשנות ואי בעי עבוד דבכה"ג לא חשוב המעשה שעשאו לשלים לעבירה וא"כ שוב פשיעשה השלים הקדושים ה"ז המשלם אינו עובר על מעשה השלים להיות פמותו דבמקום עבירה לא גלי רחמנא להיות שליחו פמותו לעבד ע"י אם לא יעשה הוא גופי האיסור ולכן השתא א"ש דגם אי נימא דאפי' במקום השלים מ"מ גלי רחמנא דחלוין הוא עושה וכו' ול"ש אי עבד לא מהני מ"מ ללישנא דאי בעי עביד הרי ע"כ דנתבטלו הקדושים שע"ו השלים מטעם זה פיון דע"י דנימא דהוי קדושים למשלם הרי ע"כ מוכרח אפה לומר שעבר המשלם על הקדושים משום לא יקח וכו' פשיכעל אח"כ נזה

א"ר ע"י שלים ולכן ע"כ דל"ה הקידושין קידושין להאי לישנא משא"כ ללישנא דבר תינבא דלית לי סברא הנ"ל דאו בעי עביד אמרינו פיון דרק השלוח לאו בר חיובא שפיר מהני הקידושין אף לרבא מטעם דגלו רחמנא חלולין הוא עושה וכו פמו שאמרו בתמורה דאי עבד מהני נאפ"י ע"י שלים אין חילוק: והנה מה שהביא זקני הגאון על האי דשליחות לדבר עבירה דהשליחות בטיל בזה"ל דלא קיי"ל כפסקא דהמציא המל"מ וע"ז צנוח בעל נוב"י פכרוכיא דלא מצא זה במל"מ אני פליאה דהרי זה מפורש נאמר במל"מ בפ"ג מה' גנובה ה"ו שכ' בעשה שלים לשחוט בשבת וכו עשה השלים דהרי הגנב פטור מדו"ה מטעם דהרי מה שנתחייב הגנב ע"י שחיטת השלים חידוש היא דגלי רחמנא דיש שלים לדבר עבירה בטביחה ומכירה ואולם פשנתערב עוד איסור של שבת פשיטא דלגבי איסור השבת דאין שלד"ע ה"נ לענן הטביחה לא נעשה שליחו עכ"ל והשתא היכי תולה המל"מ הא בהא דהרי אף דלענן שבת אמרינו דאין שלד"ע לענן שלא להתחייב המשלח משום מלאכת שבת של השלים אבל לענן הטביחה למה לא יתקיים השליחות שפיר הרי ע"כ דקים לי להמל"מ סברא זו פיון דהשליחות נתבטל משום העבירה שלשבת נמצא דממילא אין פאן שליחות גם לענן הטביחה אף באמת דלא דמי הא כלל לקדושין דבכאן ל"ש גם ללישנא דאי בעי עבד שפכתנו בטעמא דיצא וקדש לי אשה גרושה שכ' התוס' דהשליחות בטיל דרק התם אין לומר בשום פנים שיתקיימו הקידושין אצל המשלח מבלי שיעבור עלי' נמי בלאו דלא יקח פשיעל אח"כ ולכן ליכא לחלק ולומר דרק העבירה לא יקח לא עשה המשלח על המעשה השלים אבל לענן הקידושין השליחות יתקיים ויתקיימו הקידושין דהרי הא בהא תלי' דאם איכא קידושין ע"כ איכא ממילא עבירה של לא יקח משא"כ בהאי פסקא דמל"מ לפ"מ שביארנו דברי התוס' ללישנא דאי בעי עביד שפיר אית לן למימר דניהו דהמשלח לא עבר על מעשה השלים על עבירת השחיטה בשבת דלענן עבירה של שבת לא אמרינו שלוחו פמותו מ"מ לענן הטביחה לחייב ד"וה דגלי קרא דיש שלד"ע ושלוחו פמותו לענן זה שפיר נתקיים השליחות וחסוב פעשה הוא גופו עבירת הטביחה וא"כ פסקא דמל"מ ע"כ רק דיתבטל השליחות מדין אעל"מ אבל פיון דכבר כ' המהרי"ט הבאתיו לעיל דבשחיטה בשבת דרק היום גורם להאיסור ל"ש אעל"מ שפיר כ' זקני הגאון דלא קיימא פסקא זו דמל"מ להלכה וכמו שהוכחנו למעלה נמי דע"כ ל"ל להרמב"ם זה וגם נתבאר לפ"ד גם בהאי גיטא בע"כ שנסתלק ע"י שלים פיון דמדינא מהני גיטא בע"כ ע"י שלים פמבןאר בגיטין דף יוד לכן אמרינו דאף דלכאורה גם פאן עבירת המשלח מתלי תלוי בהאי גיטא דאם נימא דע"י השלים לית עבירה להמשלח א"כ ע"כ מוכרח אתה לומר נמי דל"ה גט ע"י שלים דאי הוי גט הרי גירש בע"כ ועבר המשלח על החר"ג כמו שאמרנו לענן קידושין דמש"ה לא יתקיימו הקידושין אצל המשלח דאם יתקיימו הרי ע"כ קעבר המשלח על לאו דלא יקח וכיון דאמרנו דע"י שלים ל"ש עבירה ממילא דליכא קידושין גבי גרושה לכהן ע"י השלים וא"כ ה"ה נמי בגט בע"כ נימא נמי דע"כ מוכרח להיות הגט בטל אף באמת החילוק מבןאר לעיני פולם דל"ד לקידושין דשאני גט דמצד עצם הגט מדינא ע"י שלים בע"כ הוי גט פנ"ל ורק מה שיש איזה איסור מחוץ על הגט אין בכח איסור זה לבטל הגט שמדינא בעצם קיים דרק בקידושין דחייבי לאוין הנ"ל הוא דאמרנו דע"י שלים אין מציאות להתקיים קידושין אלו לפי שהקידושין חלין בעבירה לא יקח וכיון

דלא יכול לעבור ע"י שליח ע"כ אין לקיימם ע"י שליח כלל משא"כ לעגנו גט בע"כ
שמדינא קנים הגט בע"כ ע"י השליח ורק שר"ג הטיל חר"ג עליו א"כ מפני שהוא לא
יכול לעבור עליו ע"י השליח לא נתבטל הגט דמדינא קנים דאטו אם נשבע אדם שלא
יגרש אשתו נימא נמי דגט זה שנושטלח ע"י השליח יבטל וכוונאי דהוי גיטא ורק שעבירת
החר"ג ממילא חופף עליו פיון שנתקיים הגט בע"כ בידו מ"מ כמובן: וגם ביארנו כבר
דגם משום טעמא דאי עבד ל"מ אף א"נ דקיי"ל פרכא ל"ש בגט בע"כ ע"י שליח לבטל
דאין שנייה לומר בי' אי עבד ל"מ מפני טעמים שביארנו: סימן נא ועוד דבר א' לי להציג
מה שאמרת על דרך החידוד בביאור עוד דברי התוס' דב"מ ה"ל שכ' לתרץ דנפ"מ
לרבא דאי יש שליחות חלין הקידושין ואי אין שליחות אין חלין הקידושין והוא דבאמת
גם דברי התוס' בתחלת הדיבור שם שכ' על הא דכהן שאמר לישראל צא וקדש לי אשה
גרופה והקשו בתוס' אפי' אמר לכהן נמי ותימצו דכהן מקרי בר חיובא הואיל ואם
מקדשה לעצמו חייב אבל ישראל לא מקרי בר חיובא ודברי התוס' תמהו עליהם גם
בנוב"י שם שכ' דכהן מקרי בר חיובא לפי שאם מקדשה לעצמו חייב הרי פיון דהשתא
לדידן' ליפא איסורא ול"ש דברי הרב וכו' מה עגנו דכתבו פיון דאי מקדשה לעצמו חייב
לעגנו דמש"ה יהי מקרי בר חיובא דמ"ש איהו מישראל לעגנו זה דבר חיובא פיון דל"ש
דברי הרב וכו' אצלו פעת ועיין בדבריהם ולפעד"נ דהנה בתחלה רצייתי לישב לכאורה
קושית התוס' מה שמקשים דאפי' אמר לכהן נמי עפ"מ שנודע מה שכ' בעל הנוב"י מ"ת
ס"ע שהקשה דהמקדש אשה ע"י שליח להולכה היכי מהני הקידושין והא הוי תופס
לבע"ח במקום שחב לאחרים שהרי שוב אין אדם אחר רשאי לזכות באשה זו לקדשה
לנפשו דנעשית א"א ותימצו דמטעם מגו דזכי לנפשי' וכו' הוא דמהני הקידושין ולכן כ'
דכשהאשה ערנה אצל השליח י"ל דאין יכול לקדש האשה זו ע"י השליח ושם בנוב"י
מ"ת נראה דקאי הכי לדינא וע"ד ומעתה לפ"ז מיושב שפיר קושית התוס' דכשמקדש
הפהן להגרופה ע"י שליח פהן לא מהני הקידושין דהוי לי' תופס לבע"ח וכו' דל"ש מגו
דזכי לנפשי' אצלו משא"כ בשליח ישראל שפיר שנייה מגו דזכי לנפשי' וכו' אכן שוב
נתישבתי דיש לכונן גם הדברים בדברי התוס' בתירוץם והיגונו לפ"ד הפנ"י בש"ס
פתובות דף פ"ד שכ' דלדעת התוס' והפוסקים דפליגי על רש"י וס"ל דגם בשליח שנייה
תופס לבע"ח וכו' ונ' דאף דשליח של אדם פמותו וה"ל פזוכה בעצמו דמהני בכ"מ וכו'
דה"ט דהוי שליח התופס לזה במקום שחב לאחרים שליח לדבר עבירה וע"ש ומעתה
י"ל דהוה דברי התוס' דב"מ בתירוץם שתימצו דכהן מקרי בר חיובא והיגונו פיון
דל"ש גבי פהן אצל הגרופה מגו דזכי לנפשי' הלכך ה"ל תופס לבע"ח כשמקדשה
לחבירו ואין שליח לד"ע דהוי בר חיובא שפיר לעגנו תופס לבע"ח כדברי הפנ"י משא"כ
גבי ישראל דשנייה בי' מגו דזכי לנפשו' לא מקרי בר חיובא ול"ה תופס לבע"ח ומעתה
י"ל נמי בביאור דברי התוס' שכתבו דנפ"מ אי יש שליחות חלין הקידושין ואי אין
שליחות לא חלו הקידושין רוצה לומר דאי אין שליחות פגון ללישנא דבר חיובא
כשהשליח פהן לא חלו הקידושין משום דהוי השליח הפהן תופס לבע"ח דלא קני תבירו
משא"כ למ"ד או בעי עבד דמטעם אי בעי עבד לחונדא הוי מהני השליחות והוי מהני
הקידושין אפי' כשהשליח פהן והוא להופך שיטתנו לעיל דהשתא ללישנא דאי בעי עבד
ס"ל להתוס' דל"ש לבטל השליחות פי אם ללישנא דבר חיובא מטעם דל"ש מגו דזכי

לנפש' מצד איסור תופס לבע"ח הוא דל"מ הקידושין דאין שלים לד"ע ונהרי השליחות בטיל משא"כ ללישנא דאי בעי עביד הוי מהני הקידושין ולפ"ז בודאי שאין מקום להוכיח מדברי התוס' הנ"ל לענין שלישות הגט בע"כ לבעל השליחות דהרי התם ל"ה השליח בר חיובא ול"ש תופס לבע"ח וכו' וא"כ לפ"מ שביארנו הוכחנו דאין בידינו בשום ענין לבטל גט זה בע"כ הנשלח ע"י השליח וכדברי זקני הגאון הנ"ל: סימן נב בדבר אשר פתב אלי בני הרב הגדול וכו' מוה' חיים ארי' הלוי נ"י מקראקא בישוב מה שהביא הנוב"י מ"ת לחלק אה"ע ס"ס קושפיא בשם חתנו הגאון מוהר"י אבד"ק פונזא ז"ל בזה"ל על הא דבעי הש"ס בב"מ דף כ"ז אי סימנים דאורייתא או דרבנן מאי נפ"מ לאהדורי גט אשה בסימנים אי אמרת דאורייתא מהדרינן אי אמרת דרבנן כי עביד רבנן תקנתא במקומה באיסורא לא עביד רבנן תקנתא והקשה הנ"ל דאף אי נימא דסימנים דאורייתא מהיכי תימי לן ע"כ מאבידה כדמשמע מועד דרוש אחיה גילף שנהדר בסימניו ונהרי באבידה אינו מוציא מחזקה וכדאיתא בתוס' ספ"ק דכתובות דלהכי אזלינן שם בטר הרוב אף דבשאר ממון אין הולכין אחר הרוב משום דאין המוציא מוחזק ושפיר מועילין סימניו אף מדאורייתא אבל לענין גט אשה קודם שנתנו לה הרי אם תסמוך על הסימניו תוציאנה מחזקת א"א וכה"ג לא שמעינן מאבידה דסימניו יוציאו מחזקה.

ונלע"ד לישב קושיתו דהרי באמת פתב הרמב"ן בפ"ק אלו מציאות דלהכי לא מהני יאוש פשאתי לרשות מוצא דקיי"ל יאוש שלא מדעת ל"ה יאוש משום דהמוצא הוי כהשומר של בעל האבידה והוא תופס האבידה בחזקתו של בעל האבידה ולכן הוי כמו שפיאש דבר שהוא ברשותו הרי חזינו דהאבידה אינה יוצאה מרשותו של בעל האבידה פינן דהוי המוצא תופס ברשותו והא דכתבו התוס' הנ"ל דהמוצא ל"ה כמחזק דאזלינן בטר הרוב התם איירי לענין המוצא גופו דשקלינן וטרינן בתינוק שנמצא בעיר שרובה ישראל דמהדרינן לי' אבידה משום דאזלינן ב"ר ואמרינן דישאל הוא וכתבו התוס' דאף לשמואל דס"ל דלא אזלינן ב"ר במקומה רק בטר חזקת ממון והכא המוצא אינו כמחזק היינו משום דהתם פשיטא דלמוצא גופא אין לו שום חזקה בה דהא בעל האבידה זיהיב סימני' או הביא עדים ודאי שהוא אבדה רק שהמוצא טוען דלמא לאו ישראל את ולא מחייבינא לאהדורי לה וע"כ אזלינן בטר רוב עיר ישראל ויוציאו ממנו דאין להמוצא בה חזקה לגופי' משא"כ הכא באבידה דעלמא לענין לאהדורי לבעל האבידה אז הוי המוצא כמחזק ברשות בעל האבידה כנ"ל ומי שייכול לברר שהוא אבד לו יצטרף להשיב וא"כ אי נימא דמדאורייתא שמעינן דשרי לאהדורי אבידה בסימניו שמעונו שפיר דאף היכא דנוציא מחזקה אזלינן בטר סימניו דהא הכא אמרינן דהאבידה היא של גותן הסימניו אף דשמא יביא אחר עדים ויפירוהו בט"ע אפ"ה מועילין הסימניו להוציא מן המוצא דהוי כמוציא מחזקה פינן שהוא תופס ברשות בעל האבידה וע"כ אי פשיטא לן דסימניו דאורייתא יועילו נמי לענין הגט לברר שזהו להוציא מחזקת א"א עכ"ל בני נ"י: והנה אם חכם בני וחקמות דבריה חביבים עלי בכ"ע פא עדי וכבדתיים עכ"ז לפי לא כן עמדי בזה דלפע"ד אפתי לא העלת ארנכה ותעלה נכונה בישוב קושפיא זו הנצבה כחומה דאפתי גם לדברי הרמב"ן שהבאת לא שמענו מאבידה דיועילו הסימנים להוציא מחזקת ממון דאטו קום לה"ה של בעל הנותן הסימנים כולל ורק שפא זה בסימני' להוציא רק מחזקתו ש"ח דהרי גם בלאו הסימנים שנותן זה גם עלי' יש לספק כמו כן דלמא דידי'

הווי ומחזיק המוצא למענו האבידה כמו שתאמר דלמא של חבירו הווי וא"כ אין לנו באבידה שום חזקת ממון שנאמר שיועילו הסימנים להוציא מחזקה ש"ח כמו בגט דבאו להוציא מחזקת א"א וגם אשר תאמר שפשיביא איך עדים שוב לא יועילו להוציא מזה שיהביא הסימנים גם ז"א באמת דשפיר יועילו העדים ברורים שיהביא חבירו להוציא מזה ורק הסימנים לא הועילו רק כל זמן שלא יביא אחר עדים שישלו אפי מוחקין ע"י הסימנים בחזקת זה שנותן הסימנים לתת האבידה לו וכן מבואר כ"ז היטב מדברי התוס' בש"ס חולין דף צ"ו ע"א ד"ה פלגיא ושם תראה להדיא דרק כל היכא שאין מוחזק בו היא דמהדרינן ע"י סימנים אף אי סימנים דאורייתא משא"כ להוציא ממון מחזקת הבעלים לא מהני הסימנים ועש"ה ותראה שכל דברי אמת וצדק: אף פשאני לעצמי אומר אני בשוב הקושיא דנ"ל לומר להיפך דשפיר דמי האי גיטא להא דאבידה דמהדרינן בסימנים והיינו דניהו דכל עיקר שקלא וטריא של הש"ס דבעי סימנים דאורייתא למהדר גט אשה בסימנים ובלא"ה לא בעי למהדר גט אשה בסימנים משום דכל עיקר האבעי של הש"ס מייירי ע"כ רק בהחזקו שני יב"ש וגם שפירות מצויות דבלא"ה בליפא שפירות מצויות ורק החזקו שני יב"ש לחודא לית לן ספק ואמרין פיון שיודעים אנו שזה אבד גט אין לחוש שמה גם האחר אבד גט פיון שאין שפירות מצויות כמבואר להדיא בתוס' ב"מ דף י"ח ד"ה והיא וע"כ הש"ס דבעי סימנים דאורייתא מייירי בהחזקו וגם שפירות מצויות דאז ה"ל ספק מגורשת וכן מבואר ביאור זה להדיא למענין בהרמב"ם פ"ג מה' גירושין הלכה י' י"א ומעשה לפ"ד התוס' בכתובות דף כ"ג ד"ה תרנייהו בפנוי' קמסהדי שכתבו בזרק ספק קרוב לו ספק קרוב לה דכיון דנדאי זרק לה הקדושין או הגירושין לית לן למימר תו אוקמה אחזקתה ועיין בפנ"י בחדושו לגיטין דף כ"ח שהביא מדברי התוס' בכתובות הנ"ל וגם הוכיח בראיות ברורות דכל היכא שהספק הווי בהקדושין או בהגירושין עצמם אפי אמרין דאתרע חזקתה הראשונה וע"ש ומעשה הרי ה"נ ע"י שיתן לה הגט זה גם בלאו תועלת הסימנים דאורייתא הווי ספק מגורשת כמ"ש הרמב"ם הנ"ל הרי פיון דנדאי נתן לה הגט ורק שספק על הגט גופא הרי אתרע חזקה של הא"א שהי' לה מעיקרא והווי רק ספק לנו ע"י גט זה על החזקה גופא אם זה גט והיא בחזקת פנוי' או אינו גט והיא בחזקת א"א וא"כ ה"ל ממש דומיא דאבידה שספק לנו על החזקה גופא של הממון אם תופס המוצא בשם בעל אבידה אחר והווי בחזקתו או בשם זה הכא לפנינו ואומר שלו היא ולכן עתה פדאמרין דגלמה רחמנא לן גפי אבידה דמהני הסימנים להחזיק הממון בחזקת זה הנותן הסימנים ממילא אף דהווי חזקה זו ספק שמה של האחר הרי דמהני כ"כ נמי יועילו הסימנים לענין גט אשה להחזיקה לנדאי מגורשת דאין ה"נ אין לה חזקת א"א דמעיקרא דכבר אתרע חזקתה ול"ה רק כספק השקול אם היא בחזקת פנוי' דהווי הגט גמור או אינה רק בחזקת א"א דל"ה הגט גט וע"ז שפיר מהני הסימנים לאגלויי באיזה חזקה היא עתה כמו גפי אבידה אף כ"ז ביארתי לישב דברי הש"ס מקושיא הנ"ל אליבא דדברי הרמב"ם ז"ל שהבאתי: אף דעת התוס' בש"ס בב"מ דף כ' ע"ב ד"ה איסורא אינו פן שכתבו דמדאורייתא ל"ח לשני יב"ש ורק דהחשש מדרבנן משום לעז וע"ש וא"כ לכאורה לפ"ד התוס' הנ"ל צריך להבין דברי הש"ס דב"מ דמאי קמבעי' להו התיב אי סימנים דאורייתא ונפ"מ לאהדורי גט אשה בסימנים וכן הא דב"מ דף י"ח ע"ב דרבה בר בר חנה איירכס לי' גיטא פי

מְדַרְשָׁא וכו' אָמַר לָא יִדְעָנָא אִי מְשׁוּם סִימְנִים וּקְסָבְרוּ סִימְנִים דְּאוֹרֵייתָא אַהֲדְרוּהָ נְהִלִי
וכו' ולפ"ד התוס' פִּינּוּן דְּלִיכָא רַק חֲשֵׁשׁ לַעֲזוּ מְדַרְבְּנוּ הֲרִי גַם אִי הוּי סִימְנִים דְּרַבְּנָן נְמִי
מְהַנִּי פִּינּוּ דל"ה רַק חֲשֵׁשׁ דְּרַבְּנָן: אַף גִּרְאָה בְּיָשׁוּב הַדְּבָרִים דְּהִנֵּה עוֹד דְּקָדְקוּ עַל פִּי
רִש"י דפ'י הֵתָם עַל הָא דְקָאָמַר לְאַהֲדוּרִי גִט אִשָּׁה בְּסִימְנִים שְׁאָבוּד מִן הַשְּׁלִיחַ הַמְּבִיאֵו
וְכוּ פִי' בְּהֵאִי דְרַבָּה בַר בַּר חֲנָה ע"ש דְּקָשָׁה מ"ש שְׁלִיחַ דְּנָקֻט רִש"י ו"ל דְּנָקֻא דְהֲרִי גַם
בְּאָבוּד מִהֲבַעַל עֲצָמוּ ג"כ אִיכָא שְׁקָלָא וְטָרְי' זֵו אִי סִימְנִים דְּאוֹרֵייתָא לְאַהֲדוּרִי לִי גִיטֵו
בְּסִימְנִים וְעֵינִין בְּדַבְרֵיהֶם אַף לַפְעַד"נ לִישָׁב כֹּל זֶה בַּחֲדָא מַחְתָּא דנ"ל לַחֲדָשׁ דלפ"ד הַתּוֹס'
בְּרִישׁ גִּיטִין ד"ה אִם יֵשׁ עָלְיוּ עוֹרְרִין שְׁפָתָבוּ בְּמַצָּא שְׁטֵר שְׂאִין בּוּ אַחֲרֵייתָא ה"ט דְּלָא
יַחֲזִיר פִּינּוּן דְּאַתְרַע בְּנִפְלִיתוּ וְלִנְה טוּעֵן מְזוּנְיָה אִין לְגַבּוֹת בּוּ מִן הַדִּין אִפִּי' יִמְצָא עַדִי קִיּוּם
דְּחִיָּשִׁינּוּ דְלָמָּא זִיּוּפִי זַיִינְיָה וַחֲתִים וְרַק דְּאִי לִיכָא לִנְה קָמֵן כְּשֶׁהַמְּלִנְה מְצָא עַדִי קִיּוּם
מְחֻזְרִין לוֹ וְאִם הִדֵּר אֲתִי לִנְה וְטוּעֵן מְזוּנְיָה תּוּ לָא מִהֲמַנִּינּוּ לִי' פִּינּוּן דְּהִוְחֻזַּק בְּהִיתָר מִקְּוֹדֵם
לְכוּ וְע"ש וְלְכוּנְרָאָה בְּעֵינֵי דְאַף דְאַמְרִינּוּ בְּגַד שְׂאִי אֲתִי בַעַל וּמַעֲרַעֵר לוֹמַר מְזוּנְיָה וְכַדּוּמָה
תּוּ לָא מְהִימֵן דְּעַדִים הַחֲתוּמִים עַל הַשְּׁטֵר נַעֲשׂוּ כְּמוֹ שְׁנַחֲקָרוּ עַדּוּתָן בַּב"ד וְרַק דְּרַבְּנָן
הוּא דְאַצְרָכוּ קִיּוּם וְלְכוּ מְשׁוּם עֵיגוּנָא אִקִּילוּ בַּה רַבְּנָן וְהַמְנִינָה לְהַשְּׁלִיחַ וְלָא לְהַבְעֵל
כְּמַבּוֹאָר בְּהַש"ס גִּיטִין ד"ג וְאוּלָם בְּהֵאִי גִיטָא דְאַבוּד וְאַשְׁתַּכַּח דְּכִינּוּן דְּנִפְלַת אַתְרַע בְּנִפְלִיתוּ
וּא"כ אֵלוּ אֲתִי הַבְּעֵל אַח"כ וַיַּעֲרַעֵר לוֹמַר דְּגִט זֶה שְׁנָתָן לָהּ הַשְּׁלִיחַ מְזוּנְיָה הוּי בְּנֻדָּאִי
דְּמִהֲמַנִּינּוּ לִי' מְדְאוֹרֵייתָא פִּינּוּן דְּאַתְרַע בְּנִפְלִיתוּ וְלְכוּ שְׁפִיר קְבָעֵי הַש"ס דְּאִי אֲמַרִינּוּ
סִימְנִים דְּאוֹרֵייתָא אֲזִי פִּינּוּן דְּכָבֵר הַחֻזַּק שְׁזָה הִגֵּט הוּא שְׁאָבֵד הַשְּׁלִיחַ ע"י הַסִּימְנִים וּא"כ
ה"ל כְּאֵלוּ לָא נִפְלַת וְלָא אַתְרַע וְכִינּוּן שְׁהִוְחֻזַּק בְּהִיתָר מִקְּוֹדֵם תּוּ לָא מְהִימֵן הַבְּעֵל אַח"כ
כְּשִׁיטְעוֹן עַל הִגֵּט שְׁהוּא מְזוּנְיָה וְאַשְׁרֵר לְכוּ נ"ל דְּזִהוּ דְּשָׁקֵל וְטָרִי הַש"ס אִי מְהַדְרִינּוּ גִט
אִשָּׁה בְּסִימְנִים דְּאִי הוּי הַסִּימְנִים דְּאוֹרֵייתָא מְהַדְרִינּוּ וְהַשְּׁתָא א"ש דְּלַעוּלָם דְּמְדְאוֹרֵייתָא
לִיכָא חֲשֵׁשׁ לְשַׁנֵּי יב"ש כְּדַבְרֵי הַתּוֹס' הַנְּ"ל וְהוּי הִגֵּט גִּט וְרַק דְּהַסִּימְנִים אַהֲנִי לָן
מְדְאוֹרֵייתָא כ"ה דְּלָא לְגַרְע הַבְּעֵל לְהִגֵּט אַח"כ ע"י שְׁיטְעוֹן אַח"כ עָלְיוּ שְׁהוּא מְזוּנְיָה
וְהַשְּׁתָא א"ש דְּלָא אֲתִי הַסִּימְנִים כֹּלֵל לְהַפְקִיעַ מַחֲזָקָתָא א"א וְרַק לַעֲנִין שְׁלָא לְגַרְע כַּח הִגֵּט
שְׁכָבֵר הַחֻזַּק וּאִש"ה דְּלָא פִי' רִש"י רַק שְׁהַשְּׁלִיחַ אַבְדָּ לְהִגֵּט וְלָא פִי' שְׁהַבְּעֵל אַבְדּוּ דְּכִינּוּן
דְּכָל עֵיקָר הַחֲשֵׁשׁ שְׁלָא יַעֲרַעֵר הַבְּעֵל אַחַר שְׁיַתָּן לְהַאֲשָׁה הִגֵּט וְכַשְׁמְחֻזְרִין הִגֵּט לְהַבְּעֵל
גּוּפָא תּוּ לִיכָא חֲשֵׁשׁ זֶה שְׁיַעֲרַעֵר הוּא גּוּפּוֹ וְתוּ לָא מְהִימֵן פִּינּוּן שְׁכָבֵר הַגִּיד וְקִימּוֹ הוּא
עֲצָמוֹ מִקְּוֹדֵם דְּהוּי גִיטָא וּא"ש הַשְּׁתָא דְּכִינּוּן דְּלָאוּ לַעֲנִין לְהוֹצִיא מַחֲזָקָה קְאִיִּרִינּוּ לַעֲנִין
הִגֵּט וְכַנ"ל לְכוּ א"ש דל"ק קְוִשְׂיָא הַנְּ"ל מְשׁוּם דְּשְׁפִיר דְּמִי הֵאִי גִיטָא לְאַבְדֵּיהָ וְלְכוּ שְׁפִיר
קְשָׁקֵלִי וְטָרִי הַש"ס לְהַחֲזִיר גִּט אִשָּׁה בְּסִימְנִים א"א סִימְנִים דְּאוֹרֵייתָא בְּאַבְדֵּיהָ וְכַנ"ל
וּא"ש הַכֹּל דְּוֹק: סִימֵן נַג וְאַלְהָ דְּבָרֵי בֶן הַמַּחֲבֵר הַרַב הַגְּדוֹל חֲרִיף וּבְקִי מוּה' חֲיִים אֲרִי'
הַלּוּי אִישׁ הוֹרְוּיָן נִי' בַּק"ק קְרָאָקָא: הַרַמְב"ם ו"ל פְּרָק א' מֵהַל' נַעֲרָה הַל' פֶּסֶק וְנ"ל
הֵיטָה בְּתוּלָה זֵו אֲסוּרָה עַל הָאוּנָס וְכוּ' מַחֲיּוּבֵי פְרִיתוֹת וְכוּ' אִם הִתְרוּ בּוּ לּוֹקָה וְאִינוּ
מְשַׁלְּם וְכוּ' וְאִם אִין שָׁם הַתְרָאָה וְכוּ' הֲרִי זֶה מְשַׁלְּם קָנָס וְהַקְשׁוּ עָלְיוּ רַבִּים מְהַאֲחֻרּוּנֵים
דְּדִינּוּ מִתְנַגֵּד לְש"ס סְנֵהֲדְרִין דָּף ע"ג ע"ב דְּקַפְרִיף הֵתָם הַש"ס חֲטָא אֵלוּ חֲטִיבֵי כְרִיתוֹת
(פִּי' דְּמֵהֵאִי קְרָא שְׁמַעֲינּוּ דְרוּדָף אַחַר עֲרוּהָ דְּחִיבֵי פְרַת עָלֶיהָ גִּיתָן לְהַצִּילוּ בְּנִפְשׁוֹ)
וְרַמְיָנְהוּ וְאֵלוּ נַעֲרוֹת שְׁיֵשׁ לָהֶן קָנָס הַבָּא עַל אַחֻתּוֹ וְכוּ' הִנְיָתָא לְמ"ד הַעֲרָאָה וְכוּ' אָלָא
לְמ"ד הַעֲרָאָה זֵו הַכְּנָסַת עֲטָרָה מֵא"ל (דְּהַפְּגָם וְהוֹצָאָת בְּתוּלִים בְּאִין כְּאֲחַד וְנִיתָן לְהַצִּילוּ

בנפשו ולמה ישלם קנס) ומשני הש"ס בכמה גונוי במפנתה או ביכולין להצילו באחד מאבריו ע"ש וא"כ קשיא למה סתם הרמב"ם ז"ל דאונס חייבי פרישות משלם קנס כמפנתה ולא פרט דעסקינו כחד מאוקימתות דש"ס סנהדרין: ונלע"ד ליישב דבאמת יש להבין פרכת הש"ס דהתם ממתני דכתובות לפי מה דאיתא התם שם ב"ב ע"ב דלהרוץ אף דלא בעינו שיקבל התראה מ"מ רק אז הותר להצילו בנפשו אם יזנה אותו קודם ויאמרו לו דע שכן ברית וישראל הוא וכן פ' הרמב"ם ז"ל בריש הלכות רוצח וא"כ הנה יכול ליישב פאן דבלא"ה ר' יוחנן הנצרך לאוקמי מתני דכתובות כ"ה דלא תקשי מאלו הן הלוקין דאיירי בלא התראה וא"כ גיקו נמי מתני דכתובות דאיירי שלא היתה שם אזהרה כלל דהיא ישראלית וקרוכותו ולכך חייב קנס דלא הי' לו דין דרודף ואין סברא לומר דכיון דאם הנהירוהו הי' דינו פרודף לכן אף בלא אזהרה פטור מלשלם פעין חייבי מיתות שוגגין פטורין מלשלם דהא אף שם אצטריך הקישא דחזקה ופשיטא דאין ללמוד רודף משם דדין רודף ל"ה רק איסור שעה וכדאיתא בכתובות דף ל"ה ע"ש והי' נ"ל לכאורה לתרץ ע"פ דברי הריב"ש מובאים במל"מ סוף הל' חובל דהנדרף גופא ראוי להרגו חף בלא אזהרה וא"כ י"ל פאן דלדידה גינתו להצילה בנפשו לכן פריך הש"ס דנפטר באונס מן התשלומין אולם ז"א פיון דכל קנס דאונס ומפנתה לאביה הוי א"כ הוי מיתה ותשלומין לזה ולזה חייב ועתוס' כתובות דל"א דאף לפי המסקנא אינו פטור רק פרודף דניתן להצילו בנפשו לכל העולם משא"כ הכא פיון דבלא התראה לא ניתן להצילו בנפשו רק להנערה גופה שפיר הוי מיתה לזה ותשלומין לזה וא"כ אפתי תקשי דנוקמי' למתני דכתובות דאיירי בחייבי מלקות שוגגין בלא אזהרה כלל ולכן חייב בתשלומין: ונ"ל ליישב קושיא זו ע"פ דברי הראב"ד הובא בכ"מ בפ"ב מהל' נערה דבמאנס דמשלם גם צער דהדין דמשלם את הצער להנערה יהג' דברים אחרים משלם לאב דבצערא דגופה לאזכה לי' רחמנא והנה מקודם צריך ליישב הקושיות שהקשו עליו והנהם דהא בש"ס כתובות דל"ט איתא אלא אמר ר"נ משלם צער פיסוק הרגלים ופריך א"ה מפנתה נמי ומשני משל דמפנתה למה הדבר דומה לאדם שאומר לחבירו קרע שיראין שלי והפטר ופריך שלי דאבנה ניהו וא"כ מפרש לכאורה דלא פהראב"ד דס"ל דלדידה ניהו: ונלע"ד לתרץ שיטת הראב"ד ולפרש אליבין סוגית הש"ס דכתובות בזה האופן דהרי מצינו בש"ס ב"ק דף צ"ג על מתניתין דהאומר לחבירו סמא את עיני וכו' ע"מ לפטור חייב קרע את פסותי ע"מ לפטור פטור ופריך הש"ס מיש רישא ומ"ש סיפא וכו' ע"ש הכי אמר רב ששת משום פגם משפחה פי' דאם אמר סמא את עיני עמ"ל פ מש"ה חייב דאיכא פגם משפחה משא"כ בהכהו ופצעוהו ליכא פגם משפחה ואיתא שם בתוס' דמשום הפל אפי' את הצער הרי דאף דאמר לו סמא את עיני ע"מ לפטור מ"מ חייב לשלם אף צער פיון שעיקר החיוב ד' דברים מחויב לשלם אף דהמכה פטרהו משום הגם משפחתו לכן מגלגלין עליו את הפל ואף את הצער נותן אף דבצער ל"ש פגם משפחה וא"כ השתא מיושב שפיר סוגית הש"ס הנ"ל אליבא דהראב"ד והכי פירושא א"ה מפנתה נמי פי' פיון דמפנתה נמי אית לה צער פיסוק הרגלים ותחייב כמו בסמא את עיני ע"מ לפטור ומשני דזה דומה לאומר קרע שיראין שלי והפטר פי' דהוי רק כהפני פצעני דפטורין ולהכי פריך שלי דאבנה ניהו היינו דפריך הא ע"כ דומה לאומר סמא את עיני ע"מ לפטור דחייב דהא פיון דאף דנתרצה לה מ"מ חייב לשלם

לאבוה בןשית ופגם מד"ת א"כ פיון דגוף חיוב הביאה אין בכחה לפוטרו הוי דינו כמו
התם בסמא את עיני דאין בכחו לפוטרו משום דהוי פגם משפחה ומגלגלין דמשלם אף
את הצער וה"נ משלם את הצער אף דלדידה הוי פיון דגוף החיוב בא משום דהוי פשול
אבוה ולקמן בריש נערה דקפריה הש"ס מאי קמ"ל תנינא וכו' לאבוה איצטריה ל"י
ומתיב לאבוה נמי פשיטא מדקא יהיב מפתה דאי לעצמה אמאי יהיב מפתה מדעתה עביד
התם א"ש פיון דס"ד דאף ב"ופ לדידה יתן שפיר פריה אי לעצמה אמאי יהיב מפתה
דהיינו פיון דכל החיוב מהביאה דאף ב"ופ לעצמה א"כ שפיר הוי פאומר לחבירו קרע
שיראין שלי והפטר דפטור: וע"פ שיטת הראב"ד ז"ל מיושב לפע"ד תמיהת הפנ"י על
מתני' דכתובות דף ל"ו דתנינן הפא על עריות שיש בהן מיתת ב"ד דאין בהן קנס וה"ק
הא הוי מיתה לזה ותשלומין לזה דקפסיק ותני אפילו היכא שיש לה אב וקנסא לאביה
ונ"ל לחדש ולומר דהיכא דלהגוף דמחויב עבירו מותה ג"כ מחויב בתשלומין וע"י
המיתה יפטר מהתשלומין אז ע"כ יפטר ג"כ מן החיוב תשלומין שמחויב בשביל אחר
דכיון דפטרת לי מן התשלומין עבור המיתה לזה פיון דהוי מיתה ותשלומין לאחד איך
תחייבו בשביל האחר אף דהוי מיתה לזה ותשלומין לזה ויש להוכיח פסברא זו מדברי
התוס' שם בכתובות דל"א דמסיק הריב"א דבכ"מ מיתה לזה ותשלומין לזה חייב זולת
ברודף פיון דמחויב מיתה לכל העולם וא"כ ק' דתשאר קושית ר"ת במקומה למה פטור
בגדי סמוך לו ועבד פפות לו דמוקמינן בפירק פיצד הרגל בגדי דסד ועבדא דסד דהתם
איך נפטרו משום רודף פיון דסתמא קתני אטו איירי שהזהירוהו ואנן קי"ל ברודף דבעי
אזהרה אע"כ פיון דלנרדף עצמו לא בעי אזהרה וע"כ פטור מדמי העבד לאדון משום
דלו חייב מיתה (נעתוס' ב"ק דכ"ב שם דס"ד דהש"ס דזה חשוב פחויב מיתה לדידי')
ע"כ גם על הגדי פטור ול"ה מיתה לזה ותשלומין לזה (ואף דהתוס' שם נראה דסברי
דהתם הוי ברודף שחייב לכל העולם מ"מ פיון דסתמא דהש"ס משמע אע"פ שלא
הזהירוהו וע"כ צריף ליישב קושית ר"ת ע"פ סברא זו) והשתא להראב"ד דהצער משלם
לדידה וא"ש מתני' דכתובות דל"ש פאן דין דמיתה לזה ותשלומין לזה אף מה שאינו
משלם קנס לאביה דכיון דע"כ תפטרהו בשביל זה החיוב מיתה מן תשלומין לדידה
שיפטור מלשלם הצער גם מגוף התשלומין לאב יפטר והשתא לפ"ז אליבא דהראב"ד
ממילא מיושב קושיתו למה לא מוקי הש"ס דסנהדרין על רומיא דכתובות דאיירי שם
בלא אזהרה לר' יוחנן דמוקי בלא התרו בו פיון דלהנרדף ע"פ הריב"ש הנ"ל גימון
להצילה בנפשו אף בלא אזהרה ויפטר מצער דמשלם לדידה אין לחייבו מטעם מיתה
לזה ותשלומין לזה לאביה ולהכי יפטר ג"כ מתשלומי קנס לאביה וכו"ל: אולם הנ"ל
לשיטת הראב"ד דאננס משלם צער לדידה וא"כ פיון דמטעם רודף באננס חייבי פרייתות
פטור מלשלם לדידה את הצער אף בלא אזהרה דלה גימון להצילה בנפשו פטור ג"כ
מלשלם קנס לאביה ולא הוי מיתה לזה ותשלומין לזה משא"כ להרמב"ם דס"ל דלאבי'
משלם אף את הצער וא"כ הוי מיתה לזה ותשלומין לזה יקשה למה לא מוקי למתני'
דכתובות לר' יוחנן דאיירי בלא הזהירוהו ולהכי ל"ה רודף וחייב לשלם קנס: ונ"ל לתרץ
אליבא דהרמב"ם פי הלא מפרש דקושית הש"ס ממתני' דכתובות תסוב על הא דתנינן
התם דחייב על אשת אחיו [דהיינו שנתגרשה מן האירוסין] דקנסא לעצמה [ועיין תוס'

ד"ה במפנתה] וכיון דקנסא לעצמה ולדידה אע"פ שלא הזהירוהו הוי גיפתן להצילה בנפשו.

כדעת הריב"ש הנ"ל ונשפיר פריד למה חייב לשלם קנס. אולם סוגיא דידן דמשני רב פפא במפנתה ע"כ ס"ל פהאי מ"ד דקנס אינה יכולה למחול כדאיתא בתוס' הנ"ל ולהכי א"ש דברי הרמב"ם דהוא חייב שם רק הפא על אחותו וכדומה וכסתם מתני' דכתובות דאיירי אליבא פאקומתא דר' יוחנן בשוגג ולא התרו בו ואז ל"ה דין רודף דגיפתן להצילה לכל אדם ולכן חייב דהוי מיתה רק לדידה ותשלומין לאביה.

ואשת אחיו לא חייב פינו דהרמב"ם ס"ל מפניש התם דמפנתה יכולה למחול אף את הקנס ולא אתיא פאוקמת' דרב פפא וכמו שפנרש להדיא בסוגיא דכתובות התם דמוקים למתני' דמלקות ביתומה ומפנתה דפטור לשלם את הקנס וא"ש: סימן נד בש"ע אה"ע בחו"מ סוף סימן י"א כתב בזה"ל ומיהו באשת פהו שפאנסה שאסורה לבעלה יש לעיין אם אסורה לבעל וע"ש בב"ש סק"ג הביאו ג"כ והב"ש הוכיח דאסורה גם להבועל מדברי הג"ה וע"ש.

וכן ראיתי במל"מ בפ"ב מה' סוטה בד"ה עוד יש לי חקירה אחת וכו' אני מסופק באשת פהו שפאנסה מהו לבעל וכו' ונחפשיתי בדברי הראשונים ז"ל ולא מצאתי מי שיאיר עיני בזה זולת זה ראיתי להתוס' בס"פ ד' אחין שכתבו דאשת ישראל שפאנסה דסברא הוא דלא נאסרה על הבעל זולת כשפאנסרה על הבעל ע"כ והמדקדק היטב בדבריהם יראה בעיני ולכו יבין דס"ל דאשת פהו שפאנסה אסורה לבעל עכ"ל המל"מ: אף דתמיה לי טובא דהרי דבר זה מפניש נאמר מהש"ס יבמות דף נ"ו ע"ב גבי אשת פהו שפאנסה דאהדרה לכללה דונטמאה וע"ש בריטב"א ז"ל בשם הרא"ה ז"ל שפיאר זה בהדיא דאמרין דכל היכא דאיכא משום טומאה לגבי בעל כגון באשת פהו דלכללה אהדרה שניה אסורה ג"כ לבעל ע"ש ולכן תמהתי מאד על כל הנה שבהבאתי שלא הביאו ד"ז מדברי הריטב"א המבוארים לכל באר היטב דבאשת פהו שפאנסה באונס דאמרין דכיון דאהדרה לכללה דונטמאה דכיון שפאנסרה לבעל דאסורה נמי לבעל: אברא דקשיא לי מהש"ס סנהדרין דף מ"א דקאמר התם אלא באשה חבירה דקיי"ל דמקטלא אליבא דר' יוסי בר יהודה היכי משפחת לה ומשני פשנתה וחזרה וננתה וכו' ע"ש דהשתא קשה מאי פריד דהרי שפיר משפחת לה ומשני פשנתה וחזרה וננתה וכו' ע"ש דהשתא תחתיה דהשתא ה"ל עדות שאילה"ז שפיר פינו שאין להם שום טענה לומר דרק לאסרה על בעלה פאו כמבואר בהש"ס החם דאלו פן למה ה"ל לומר שפנתה ברצון דהוי מצי להעיד רק שפנתה באונס דג"כ הוי סגי להו לענין לאסרה על בעלה ואבועל גבי אשת פהו וע"כ דלחייבה מיתה קאמי ואולם לפ"מ דמסיק הש"ס בשלחי נדרים דאשת פהו שפאנסה אית לה פתובה א"ש דאפי' א"נ דנוקמא דמירי באשת פהו נמי ה"ל עדות שאי אילה"ז באשה חבירה הואיל ולא התרו בה ויכלו העדים לומר דלהפסידה פתובה ג"כ פאו והשתא אלו הוי רק מעדים שפאנסה לא היתה מפסדת פתובה ולכן העידו דברצון ונתה בכדי להפסידה פתובה ולא לחייבה מיתה קאמי דכלו למימר שלא ידעו שהיא חבירה כדברי התוס' שם וא"כ ס"ס אלו נמי מירי פכהן ה"ל עדות שאי אילה"ז: אלא שלכאורה יש לדקדק דלפ"ז מאי קמבעי' להש"ס בנדרים התם באשת פהו שפאנסה אי אית לה פתובה

אי לא הרי מהכא מוכח מדלא מוקי לה הש"ס באשת פהו דע"כ דאשת פהו שגאנסה אית לה פתובה ולכן שפיר ה"ל עדות שאי אילה"ז ולכן שפיר דלא מציי הש"ס למוקמי דמשפחת אשה חבירה דמקטלא באשת פהו וכנ"ל אף נראה דהא לא קשיא משום דעדפא להש"ס למפשט לה ממתניתין דטמאה אני לה ואלפיא דכ"ע ע"ש בנדרים: ונאשר בזה ניחא לי נמי דלא קשיא לי מה דקשיא לי זה פמה על הש"ס דקמבעי לה בנדרים שהבאתי לענין אשת פהו שגאנסה או אית לה פתובה ונהרי מבואר זה מהפרייטא דש"ס ב"ב דף קמ"ה ע"א דאשת פהו שגאנסה אית לה פתובה ע"ש ומאי קמבעי להש"ס בנדרים אף אולם דע"כ צ"ל נמי דהש"ס בנדרים רצה לפשוט לה יותר ממתניתין דהתם דטמאה אני לה מלפשיט לה מהפרייטא: וכן בדרה שכתבנו יש לישוב מאי דקשיא לי ג"כ דלמה לא מוקמינו לה בסנהדרין באשה חבירה דמקטלא דמשפחת פגון שקנא לה בעלה מעיקרא ע"פ העדים דהשתא לית להעדים פתחון פה לומר דרק לאסרה על בעלה או בועלה באו דאילו פן ל"ה להו למימר שזנתה דדי להו להעיד על סתירה דה"ל לומר רק שנסתרה עמו דסגי להו נמי לענין לאסרה על בעלה ובעלה ולמה להו להעיד שזנתה וע"כ דלתייבה מיתה קאתו וא"כ קשה השתא דלמה להש"ס למוקמי בשזנתה וחסרה וזינתה דוקא: אף נראה דע"כ הוצרך הש"ס למוקמי בהכי בזינתה וחסרה וזינתה דוקא דאילו משום דקינא לה ונסתרה אפתי הוי להעדים פתחון פה לפ"מ דתנן בר"פ ארוסה בסוטה דכשלא רצה הבעל להשקותה או שפא עליה בעלה אחר שנסתרה דנוטלת פתובה ואינה שותת וא"כ ס"ס אית להעדים טענה לומר דרק להפסידה פתובה באו דלולי שאמרו העדים שזנתה ורק נסתרה ה"ל פתובה כשלא רצה הבעל להשקותה או כשיבא עלי' אחר הסתירה ומעתה פשהעידו שזנתה לית לה פתובה בשום פנים וא"כ אפתי ה"ל עדים שאי אילה"ז ולזאת שפיר הוצרך הש"ס למוקמי רק דמייירי בזינתה וחסרה וזנתה לענין דלא ליהוי עדות שאי אילה"ז ומקטלא החבירה בכה"ג: ובהיותי בזה הנה עולה עלי רוחי לישוב מה דתמהו קמאי דקמאי ע"ד מהר"א ששון בתשובה שכתב דהיכא שפבר נאסרה על בעלה מקודם מבוטל אחר תו ל"ש פשם שאסורה לבעל פה אסורה לבעל לענין לאסרה אבוטל שני פיון שפבר נאסרה לבעלה מפח הביאה של הבועל הראשון ותמהו עליה רבים דהיכי פרינס הסוגיא דפרק היו בודקין ה"ל דפריף על הא דמוקי לה בשזנתה וחסרה וזנתה ופריף עליה ונהרי יכולין העדים לומר דלאסרה על בועלה שני באנו הרי דאע"ג דכבר נאסרה על בעלה מזנות ראשון אפ"ה נאסרה על בועל השני מחמת זנות שניי' ועיין בכנ"הג לא"הע סימן קע"ח שהניח דברי המהר"א ששון ה"ל דאשתמיטתי דברי הש"ס מפרק היו בודקין ה"ל: ולחומר הנושא נלפע"ד בישוב דברי המהר"א ששון לפ"מ דאיתא בש"ע אה"ע סימן קט"ו ס"ו דהיכא שיש רגלים לדבר אזי נאמנת האשה לומר טמאה אני לה לאסרה על בעלה פמו להפסידה פתובה וע"ש ומעתה תקשה לכאורה דמאי דוחקה להש"ס למוקמי בזינתה וחסרה וזנתה דוקא ולא מוקי לה בזינתה רק פעם אחת ורק שאמרה מעיקרא גם היא טמאה אני לה דהשתא אי משום דיכולין העדים לומר דלאסרה על בעלה באו ליכא דאילו פן ל"ה להו להעיד על זנתה דוקא דהיה די להם להעיד רק על רגלים לדבר דהוי ג"כ אסורה האשה על בעלה הואיל דמייירי שאמרה האשה ג"כ טמאה אני לה וא"כ אפי' בחד זנתה נמי ע"כ דלתייבה מיתה באו העדים אף נראה לפ"מ דאיתא גם שם בש"ע אה"ע באותו הסעיף

דאם חזרה האשה ונתנה אמתלא לדברי אח"כ דנאמנת לענן להתיר עצמה לבעלה ורק לא לענן הממון של הכתובה וע"ש בח"מ ובב"ש ומעתה א"ש דאילו בנתה רק חדא זימנא אפתי הווי יכלו העדים לומר דלאסרה על בעלה באו לענן שלא תוכל אח"כ ליתן אמתלא ולהתיר את עצמה לבעלה עוד ואולם דלפ"ז השתא לא הוצרכנו לדחוק ולפרש הש"ס דזנתה השני פעמים על פי העדים דוקא דשפיר יש לפרש דמייגרי פגון שאמרה טמאה אני לה והיה גם רגלים לדבר מעיקרא ע"פ העדים מזנות ראשון באופן שזאמנת האשה לומר שזנתה פנ"ל והעדים אתו והעידו על זנות הזו השני דהשתא ליפא למימר תו דיכלו העדים לומר דלאסרה על בעלה באו לענן שלא תוכל האשה ליתן אמתלא אח"כ דא"כ ל"ה להו להעיד על זנות מחדש דה"ל להעדים להעיד רק על זנות הראשון במקום שהעידו על רגלים לדבר ואמרה האשה גם היא טמאה אני לה דהשתא לא יכולה תו האשה ליתן אמתלא וע"כ דלחייבה מיתה באו מדהעידו על זנות השני מחדש וע"ז הדר פריה דאפתי יכולין לתרץ דבורם ולומר גם עתה דלאסרה על בועלה שני באו לענן אם תתן האשה אמתלא על שאמרה טמאה אני לה דהשתא אלו העידו מעיקרא שזנתה מבוועל ראשון תו ל"ה נאסרה על בועל השני עתה כדברי מהר"א ששון הג"ל ולכן לא העידו רק מעיקרא על רגלים לדבר ועתה שזנתה כדי לאסרה אבוועל שני וע"ז משני שפיר עלה דמצי מייגרי דמלבד הרגלים לדבר שהעידו שזנתה מחדש מבוועלה הראשון דהשתא לית להו שום טענה לפטור עצמם דהשתא א"י לומר דלאסרה על בעלה באו לענן פשתתן האשה אמתלא על דברי שאמרה מקודם טמאה אני לה דאילו פנ"ה"ל לומר רק שזנתה מעיקרא כמו שאמרה האשה טמאה אני לה פשהעידו רק על רגלים לדבר ה"ל להעיד שזנתה עמו דג"כ הוי אסורה עליה ועל הבעל גם אחר שתתן האמתלא ע"ד ולכן השתא פשהעידו על שזנתה שנית מחדש מבוועל הראשון ע"כ דלחייבה מיתה קאתי וא"ש והבן זה היטב: ויש לומר עוד בשוב דברי המהר"א ששון דלאתקשה עלי מהאי דסנהדרין פנ"ל דהנה ראיתי הקשה פבוד מר אבא מו"ר הרב הגאון האמתי נ"י בספרו בר לואי בסוף חלק אה"ע ושוב ראיתי קושיא זו גם בנו"ב מ"ת הש"ס דמוקי לה בזנתה וחזרה ונתנה ופריה עלה דהרי יכולין העדים לומר דלאסרה על בועלה שני באנו דמאי פריה דהרי פיון דזנתה מעיקרא פכר אתרע חזקתה וא"כ אי לאסרה על בועלה שני באו היה די להעדים להעיד על דבר פיעור לחודא דג"כ הוי נאסרה על הבעל השני וע"כ דלחייבה מיתה רק באו פשהעידו שזנתה ולא לאסרה על הבעל השני באו.

ואמרתי לישב קושיא זו די"ל דע"כ ה"פ דהש"ס דמוקי לה בזנתה וחזרה ונתנה דהיינו שפאו העדים מזנות שני' והזימם לעדים דזנות ראשון בעמנו הייתם אז ורק העידו על זנות שני' מחדש וכעין שמצינו בש"ס מכות באחד בשבת עמנו הייתם ורק בשני בשבת הרג פלוני וכו' דהשתא לא אתרע חזקתה פלל מעיקרא ולכן ל"מ להעיד על דבר פיעור לחודא ואין לומר דהשתא פשהזימו להעדים הראשונים שוב יכולין אלו העדים דזנות שני' לומר דלאסרה על בעלה באנו דז"א דשפיר משני הש"ס דבכה"ג ע"כ דרק לחייבה מיתה קאתי דאי לאסרה אבעלה ל"ה להו להזימם לעדים הראשונים פלל והנה נאסרה על בעלה ממילא מחמת הראשונים וא"כ השתא פי אתו הנה והזימום לראשונים והעידו על זנות של עכשיו ע"כ דרק לחייבה מיתה באו ואולם דפריה שפיר דאפתי גם בכה"ג יכולין הנה עדים האחרונים לומר דלהכי הוצרכו להזימם לראשונים ולהעיד עכשיו דבאו כדי

לְאַסְרָה אֲבוּעֵל שְׁנֵי דְאִילֹו לֹא הִזְיָמוּם לְרֵאשׁוֹנִים ל"ה נְאֻסְרָה אֲבוּעֵל שְׁנֵי דְכָבֵר הָוִי
אֲסוּרָה עַל בְּעֵלָה וְכַדְבָּרִי הַמְהַר"א שְׁשׁוֹן הַנָּ"ל הֵיטֵב וּל"ק וְלֹא מִיַּדִּי וְדו"ק: סִימָן נה
הֵנָּה בְשׁו"מ סק"ץ בְּאֶחָד שְׁתַּבְעֵ לְחַבְרֹו שְׁלֵקַח מִמֶּנּוּ בְחִנּוּתוֹ כְּמָה פְעָמִים בְּהַקְפָּה עֲנִינִים
וְהֵלָּה טוֹעֵן שְׁאִיזָה דְבָרִים לֹא לְקַח אֲבָל אֵינּוּ טוֹעֵן בְּרִי רַק שְׁכַמְדוֹמָה לוֹ שְׁלֹא לְקַח בְּאוֹתוֹ
פְעַם זֶה שְׁנַרְשָׁם עַל פְּנִקְסוֹ וְזֶה טוֹעֵן בְּרִי שְׁלֵקַח אֲצָלוֹ כֹּל מָה שְׁכַתּוּב בְּהַפְּנִקְסוֹ שְׁלוֹ וְכו'
אֲמַנָּם שֶׁהִדְיָן מוהר"פ נִי' אָמַר שִׁ"ל דְּהָנִי כְּחֻמְשֵׁין יִדְעָנָא וְחֻמְשֵׁין לֹא יִדְעָנָא מִצַּד שְׁמוּדָה
עַל הַרְבֵּה מִהַפְּעָמִים עַל שְׁלֵקַח מֵאִתּוֹ וְרַק בְּאִיזָה מִהַפְּעָמִים טָעַן שֵׁא"י וְהַבְּעַל הַמְחַבֵּר
הַנָּ"ל טָעַן נִגְדוֹ דו"א דְּהָרִי הִי' בְּזַמְנִים מְחֻלְפִים וְא"כ כֹּל אֶחָד הֵלְנָאָה בַּפ"ע וּל"ש בְּזֶה
מוּדָה בְּמִקְצַת דְּאוֹתוֹ הַפְּעַם שְׁאָמַר א"י הָוִי א"י אִם נִתְחַיֵּבְתִּי וּפְטוּר וּמָה נַפ"מ שֶׁהוּדָה
לוֹ שֶׁהֵלְנָה בְּפַעַם אַחֵר הָא ע"ז לֹא נִחְלְקוּ וְעַל הַזְמַן הֵנָּה אוֹמֵר שֵׁא"י אִם הִקִּיפוּ כָּלֵל לְכוֹן
ה"ל א"י אִם נִתְחַיֵּבְתִּי וְכו' עכ"ל מִמֶּשׁ: וְאֲנִי פְּלִיאָה דְּכִי הִיכָא מְצִינוּ לְחֵלֵק בְּמוּדָה
בְּמִקְצַת הַטָּעָנָה בְּזַמַּן מִהַזְמַנִּים שֶׁהִתְחַלְפוּ הַהֵלְנָאוֹת וְהַנְּתִיבוֹת הָא כֹּל דִּין מוּדָה בְּמִקְצַת
אֵינּוּ רַק בְּעַת הַטָּעָנוֹת וְהַתְּבִיעוֹת שְׁתוּבַע לְחַבְרֹו וְהֵלָּה מוּדָה וְכָל אֲשֶׁר יֹאמֵר כִּי הוּא זֶה
עַל טָעָנוֹתוֹ וְעַל הַשְּׂאָר כּוֹפֵר הֵנָּה זֶה חָשׁוּב מוּדָה בְּמִקְצַת לְבַר מֵהִילָּךְ וְגִדּוּלָה מִזֶּה מְצִינוּ
גַּם בְּטָעָנוֹ עֲנִינִים נִפְרָדִים בְּטָעָנוֹ חֲטִין וְשְׁעוֹרִין וְהוּדָה לוֹ בֵּא' מִהֶם דְּחַיִּיב וְעֵינִן בְּהֵרָא"ש
בַּפ' הַשְּׂאוּל גַּבִּי שְׁאֵלוֹ חֲצִי הַיּוֹם וְשִׁכְרוּ חֲצִי הַיּוֹם מָה שֶׁהִבִּיא שְׁדָחָה הֵרָאָב"ן ו"ל
לְהֵרָאָב"ד ו"ל לְעֵנִן טָעָנוֹ מְנָה מְלָנָה וּמְנָה פְּקֻדוֹן וְהוּדָה לוֹ בֵּא' מִהֶם דְּחַיִּיב וְעֵינִן בַּכ"מ
פ"ג מֵה' ט"ו הִי"ד וְאֵין חִילּוּק דְּנוֹקָא לוֹ' דְּבַעֲיָנוּ שְׁיֵהִיו כֹּל הַנֶּהָ עֲנִינִים נִפְרָדִים דְּנוֹקָא
בְּזַמְנִים שְׁנָיִם נְתוּנִים לּוֹ וּבֵאֵם לֹא יֵהִי עַל כְּפִירַת א' מִהַעֲנִינִים כְּכּוֹפֵר הַכֹּל וְדָבָר
שְׁכַתִּים בְּזֶה לְמוֹתֵר וְגַם שְׁאֵינּוּ כְּדָאִי לְכַתְּנֹב עַל הַכְּתָב לְגַבֵּב דְּבָרִים בְּעֵנִן כְּזֶה בְּדָבָר
הַפְּשׁוּט לְכוֹן הוּא דְּגַם בַּכּה"ג חָשׁוּב מוּדָה בְּמִקְצַת וְכָל הַטָּעָמִים שֶׁל מוּדָה בְּמִקְצַת חַיִּיב
שְׁיֵיף גַּם כָּאֵן וְלַחֲנָם טְרַח בְּזֶה לְהַעֲלוֹת עֲלֵי לִיחַ לְחַד דְּבָרִים זָרִים שְׁאֵינָם וּמֵהִיּוֹתֵר תִּימָה
לְפִי שְׁרֵאִיתִי הַדְּבָר מְבוֹאָר וּמְפֻרָּשׁ נְאֻמֵר בְּדָבָרִי הַמְחַבֵּר בַּחו"מ ספ"ח סל"א וְנ"ל תְּבַעוּ
מְנָה הַלּוֹתִיף בְּנִיטוֹן וּמְנָה בְּתִשְׁרִי וְהוּדָה לוֹ בֵּא' מִהֶם דְּחָשׁוּב מוּדָה בְּמִקְצַת הַטָּעָנָה אִיף
לֹא רָאָה אִיף לֹא יִדַּע בְּעַל הַמְחַבֵּר הַנָּ"ל מְדַבְּרִי הַמְחַבֵּר: סִימָן נו ע"ד אֲשֶׁר רֵאִיתִי בְּסִפְר
חֶסֶד לְאַבְרָהָם בְּתִשְׁבּוּהָ ט"ו לְחו"מ שְׁנַשְׂאָל עַל שְׁנַיִם הַדְּרִים בְּעִיר א' וְלֹא הֵנָּה רַב בְּהַעִיר
וְא' מִהֶם הִי' יְכוֹל לְהַשְׁתַּדֵּל אֲצֵל קְרוּבֵי שְׁיָדָם תְּקִיפָה בְּהַעִיר שְׁיִחְתָּמוּ עַל קַבְּלַת רַב
נְאֻמֵר לִיָּה חַבְרֹו שְׁיִשְׁתַּדֵּל שְׁיִחְתָּמוּ עַל רַב פְּלוּנִי וְהוּא יִתֵּן לוֹ מְכִיסוֹ עֲשָׂרִים כֶּסֶף וְכו'
וְעַתָּה טוֹעֵן זֶה מְשֻׁטָּה הֵייתִי בָּהּ וּפְסַק בְּעַל חֶסֶד לְאַבְרָהָם שֶׁם דְּהִדִּין עִם הַטוֹעֵן מְשֻׁטָּה
וּפְטוּר מִלִּיתֵן לוֹ הַסֶּף עֲשָׂרִים כֶּסֶף שֶׁהִבְטִיחַ לִיתֵן וַע"ש: וּלְפַע"ד נִרְאָה בְּרוּר דְּחַיִּיב לְשַׁלֵּם
לוֹ כִּפִּי שֶׁהִבְטִיחַ וְאֵין לוֹ שׁוּם טָעָנָה וְגַם לֹא יְכוֹל לוֹמֵר שֶׁמְחַמַּת יִרְאָה שְׁלֹא יִקְלַקְל עֲנִינֵנוּ
הַנוֹכַח לְהַבְטִיחוֹ לְתַת לוֹ כְּמִבְּנוֹאָר זֶה לְהַדְיָא בַּהֲגַה"ת סמ"ע בַּחו"מ בס"ס קפ"ה דְּשִׁכְרַת
פוֹעֵל א"צ קִנְיָן וְלִכּוֹן רֵאוּבוֹן שְׁאָמַר לְשִׁמְעוֹן אֲתָן לָהּ ב' זְהוּבִים דְּבַר בְּשִׁבְלִי לְשַׁלְטוֹן
דְּצָרִיף לְקַיִים דְּבָרוֹ וּמָה שְׁטוֹעֵן רֵאוּבוֹן שְׁמַחַמַּת יִרְאָה הַבְטִיחוֹ כְּדִי שְׁלֹא יִקְלַקְל עֲנִינֵנוּ נִגְד
הַשָּׂר דְּבָרִים שְׁבַלְב אֵינֶן דְּבָרִים וְאִף בַּנ"ד שֶׁהִשְׁתַּדֵּל וּפְעַל טוֹבָה בְּעַסֵּק חֲתִימַת קְרוּבִי
הַדְּבָר פְּשׁוּט שְׁמַחַחֵיב לְשַׁלֵּם לוֹ מִדִּין פּוֹעֵל וְהִדִּין כְּמוֹ בְּשִׁכְרוֹ לְעֲשׂוֹת בְּשַׁל חַבְרֹו וְא"ל
שְׁכָרָה עֲלֵי בְּסִימָן שַׁל"ו בַּחו"מ דְּדִינוֹ דְּחַיִּיב לְשַׁלֵּם כְּפִי שֶׁהִבְטִיחוֹ לְתַת לוֹ וּמָה שְׁרָצָה
לְדַמּוֹת בְּעַל חַס"לֹא דִין זֶה לְדִין מִי שְׁאָמַר לְחַתְּנוֹ תִּלְמוּד עִם בְּנָה וְאֲנִי אֲשַׁלֵּם לָהּ דְּפְטוּר

מטעם דיכול לומר לו משטת אני בך פנין דבלא"ה מחויב ומצותו הוא ללמוד עם בנו ה"נ בנידון שלפנינו דיש מצוה על כל תושבי העיר לקבל רב שיהיה דבר א' לדור להורות בא"וה וד"מ לכן פשיטא ליה דיכול לומר לו משטת הייתי בך ע"ש שהאריה בזה ולי נראה ברור פשמלה דל"ד דין זה להווא דמצוה התם דיכול למימר ליה משטת הייתי בך פנין דבלא"ה קמחייבת לקנים המצוה והוא בעיני פאוכלא לדנא דרק התם שאני דלא יכול להמלט מהמצוה שלא ללמוד עם בנו פמצות האב על הבן שמחויב האב ללמוד עם בנו או שישכור לו מלמד ללמדו תורה ואיגו בן חורין להבטל מן המצוה בשום פנים לכן שפיר מצי זה שהבטיחו לומר לו משטת הייתי בך דבלא"ה קמחייבת ללמוד עם בנו משא"כ בנידון הרב הכי אין בעולם רב רק זה והוא הי' יכול להשתדל על רב אחר לקבלו בתוך העיר ואולי הטוב ממנו וגדולה מזה רואים אנו בתליצה באה"ע סקס"ט דרק במקום שהחויב רק בתליצה בטענה שאינה חפצה בו וכשמצות תליצה קודמת למ"י הוא דפטורה מלתת לו המאמים וזו בשכירות מטעם דמצית למימר לו משטת הייתי בך דבלא זה מחויבת לחלוץ לי משא"כ במקום יבום אזי חייבת לשלם לו עבור מה שיחלוץ לה וע"ש ובבש"ה נאף גם שבתליצה קמקיים להמצוה וה"ה פאן אף דאיכא קיום מצוה גם ברב זה שקבלו בהעיר מ"מ חשוב זה מהנהו ועשה הפעולה למען זה אשר שלחו לפי שהיה יכול להשתדל על רב אחר זולתו לקבלו בתוך העיר וז"פ וברור בעיני: סימן נז נשאלתי מכבוד א"ג ה"ה החרף המןפלג ושלם ונבון כש"ת מוה' שאול קליגר נ"י ס דראהביטש בנידון רופא יהודי שהעביר את הדרך והי' נוסע בשבת קודש לאדונים לעשות להם רפואות וחקל שבתות בפרהסיא ושאלו נגיד אחד והכבד עליו לדבר על לבו על אנדותה על עשותו את גודל העון בשאט נפשו ויענהו הרופא בהתנצלותו כי ההכרח יאלצהו יען רוב פרנסת ביתו מהאדונים ואם מאן ימאן פעם אחד או שמים לנסוע הלא ישלכוהו ויאבד פרנסתו וישאלהו האיש לערה כמה לשנה יש לה מאת האדונים ויען לערה סך בך וכך לשנה ויאמר אליו האיש הנח מנסיעתך אל האדונים בש"ק ואנכי אחטנה מידי תבקש הסך הנ"ל בכל שנה ותקעו בך על ככה ויעזוב הרופא מעשהו ולא הוסיף עוד לנסוע להאדונים אשר שלחו אחריו ויהי ככלות השנה אז תבע הרופא להאיש לתת לו כפי ההשואה שהיה ביניהם וימאן האיש לענות לו דבר ועתה יבא בשאלה זה נידון להאי דינא עפ"י דת תורתנו הקדושה ע"כ אמרתי לעיני בי' ולגודל טרדתי בענינים אחרים אין הפנאי מספיק להאריה בפלפולים ואת הנלפע"ד פעת רק להלכה למעשה אעיר און לשמוע: דהנה בתחלה לכאורה בנידון אי יכול לטעון המתחייב הנה טענת השטאה על הבטחתו הלא מבואר בחו"מ סימן פ"א סי"ז דאחר קנין א"י לטעון טענת משטה וא"כ לכאורה בהאי קנין אסטימטא של ההאנדשלאג שעשה עמו אם הוא אתרא דקונין ומקנין עצמם הפועלים באסטימטא פזו דקונה היה נראה בעיני לכאורה דא"י לטעון טענת משטה אחר הקנין אף לקמן אבאר דלענין דינא נדון דיכול לטעון פאן משטה הייתי בך: ואולם בתחלה חל עלינו חובת ביאור גם בלאו תועלת הקנין למה לא יחייב לו לשלם כפ"ב מדיני דגרמי ועיין תוס' ב"מ דף ע"ו ע"ב ד"ה אין להם זע"ז אף נראה מלבד שכתבו התוס' ב"ק דף ע"א דלר"מ דחייב מד"ג מ"מ היכא דל"ח ממון זולת אצל הגזלן עצמו פטור זה שמזיקו ע"ש וה"נ דל"ח לכ"ע ישראל להזיק ממון מה שמנעו מלעשות מלאכת הממון בש"ק בידיא דפטור זה שמנעו מד"ג אף דבנ"ד בלא"ה נראה

ואף דנדמה האי דינא להאי דהדקני באינדונא בש"ס ב"ק דף פ"ה דמחייבינו ליה אכל
כאן פשיטא דפטור מלשלם בכל גוונא פינו דאסור ע"פ התורה מלעשות במלאכה בש"ק
ה"ל כמו שאר אסורי הנאה דל"ח אצל שום בר ישראל לדין ממון כלל והמזיקו פטור
מלשלם ועדיפא מהאי שכתבו התוס' בב"ק שהבאתי לענין ד"דג דהרי הכא גם אצל
רופא זה ל"ח ד"מ כלל פינו שאסור לעשותו בשבת ופשיטא דפטור המונע מלעשותו
מלשלם לו כלום: ולבר מן דין יש לומר דאפי' יהי חשוב דין ממון אצל הרופא ג"כ
פטור זה המונע מלשלם לו נזקו דכיון דעל מצות ל"ח בפרט מלאכת שבת ב"ד שלמטה
מזוהרין עליה למנעו מלעשות וא"כ דמי ממש להאי דש"ס ב"ק דף צ"ח לענין גזול חמץ
ובא אחר ושרפו במועד דפטור גם לר"ש דס"ל דדבר הגורם לממון כממון דמי והי'
מהראוי לשלם נזקו שאינו הי' בעין מצי הגזול להחזירו לבעלי מ"מ הוא פטור מלשלם
לו מטעם שהכל מצוין עליו לבערו בפסח וע"ש וה"נ פינו שהכל מצוין למנעו
מלעשות המלאכה אינו דין דלא חשוב להזיק כלל מה שמנעו מלעשותו ופטור מלשלם
לו זולת מצד הקנני שהתחייב את עצמו ע"י הת"כ נראה לי לדון: דהנה איתא בש"ס ב"ב
דף קע"ד ע"ב דקאמר התם והלקתא ערב בין אית לי ובין לית לי משתעבד בר מערב
דכתובה דאע"ג דאית לי לבעל לא משתעבד מ"ט מצוה הוא דעבד ופי' הרשב"ם לפי
דהמשדד בזווגים אין דעתו לפרוע הערבות והוא רק מתכוין לזונגן ע"י הערבות שיתרצו
ע"י פן ולא מידי חסרה דטב למיתב טן דו וכו' ועיין ברמב"ם בפ"ק כ"ה מה' מלנה ולנה
ה"ו שכתב דערב דכתובה אע"פ שקנו מידי דפטור מלשלם שהרי מצוה עשה ולא חסרה
ממון ע"כ ודעת הראב"ד שם דבקנני משתעבד וע"ש במ"מ שביאר הדברים דהרמב"ם
פיון דקים לי להרמב"ם דקנני לא מסלק אסמכתא ורק דאצל ערב דמשתעבד ולית ביה
משום אסמכתא ה"ט משום דאית להערב הנאה מינני אידי דקמהמני לי גמר ומשעבד
נפשי ומש"ה גבי כתובה דלאו מידי מחסרה בהמנותי לא גמר ומשעבד נפשי ול"מ
הקנני דחשיב אסמכתא וביאור הדברים לפ"ד המ"מ הא דהוצרך הרמב"ם לטעמא
דמצוה ולא סגי לי בטעמא דלאו מידי מחסרה והיינו דע"כ משום דבלאו המצוה שפיר
י"ל דה"ל כערב לאחר מתן מעות דאף דלא מחסרי מ"מ ליכא משום אסמכתא דמ"מ
שייך אידי דקמהמני לי גמר ומשעבד נפשי ורק דהכא גבי כתובה דאיכא נמי למימר
דלא שעבד נפשי ורק לזונג ולמצוה נתכוין לכן שפיר אית ביה משום אסמכתא ול"מ
גם קנני זולת בנדוניא דמחסרה לאו כל כמינני לחסרה בשביל המצוה וגמר ושעבד נפשי
ורק כערב לאחר מתן מעות הואיל ואיכא עוד סברא לומר משום דמ"מ הוי שם חסרון
פיס למלנה מעיקרא עכ"פ לכן אפי' היכא דאיכא נמי מצוה מ"מ לית ביה משום אסמכתא
וגמר ושעבד נפשי משום החסרון ממון שהי' להמלנה עכ"פ אכל בכתובה דליכא כלל
חסרון פיס לכן שפיר משום המצוה אמרינן דל"א אידי דמהמני לי וכו' ושפיר הוי
אסמכתא ול"מ הקנני לדברי הרמב"ם ז"ל ואולם דדעת הראב"ד ז"ל דכיון דהקנני מסלק
אסמכתא ס"ל להראב"ד לכן מהני הקנני שפיר פן מבואר לעינינו מדבריו של המ"מ
למענין היטב ועיין בש"ע אה"ע סק"ב ומעתה נלפע"ד דבנידון שלפנינו לא מבועי' לדברי
הרמב"ם בודאי דלא עדיף כאן מערב דכתובה דה"נ פינו דלא מחסרי ולא מידי כמו
שביארנו דל"ח זה שמנעו ממלאכתו בשבת לחסרון ממון וכנ"ל וכיון דאיכא נמי מצוה
שלא יעבור חבירו על חלול שבת בפרהסיא פשיטא דל"מ קנינו וה"ל אסמכתא גמור

דל"ש פֿאן דגמר וְשַׁעֲבֵד נִפְשֵׁי נְרָק דגם לדהראב"ד ו"ל דַּדְעָתוּ דע"י קַנְיָן מְהֵי בְעָרְב דַּכְתּוּבָה לְסַלֵּק הָאִסְמַכְתָּא אַף גַּלְפֵּע"ד בַּנ"ד דַּלְכ"ע ל"מ גַּם קַנְיָן דְנִיהוּ דְקִי"ל בַּחו"מ סִימָן פ"א דְאִין דִּין הַשְּׁטָאָה בְּקַנְיָן מ"מ פֿאן פֿינן דְמִנְטָל עַל כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל לְמַנְעוּ לְחַבְרֵי וּלְאִפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא דְמִלְאֲכַת שְׁבַת עַד מְקוּם שְׂיָדוּ מַגְעַת בְּנֹדָא דִּיכּוּל גַּם לְעִשׂוֹת קַנְיָן עִמּוּ עַל דְרָף הַשְּׁטָאָה וְיִכּוּל לְטַעוֹן גַּם עַל הַקַּנְיָן שְׁלֵוּ מְשֻׁטָה הֵייתִי בָּהּ וּרְאִיתִיו גְּרָאָה מְהֵהוּא דְש"ס ב"מ דָּף לְמ"ד לְעַנְיָן אֲבִידָה אַף דְמְהֵי הַתְּנָה דו"א רַק הֵיכָא דְהִי שָׂר לְעִשׂוֹת מְלֹאכְתוּ פְּנֹאֲמֵר אָפֶס כִּי לֹא יְהִי בָּהּ אֲבִיוֹן פְּמִבְּנֹאֲר מְהַפּוֹסְקִים אָבָל בְּאֵם הָוִי אָסוּר לְעִשׂוֹת מְלֹאכְתוּ וְנְרָק לְעִסּוֹק בְּעִסּוֹק הָאֲבִידָה אֲזִי גַם הַתְּנָה לֹא מְהֵי וְע"ש בַּפְנִ"י הָרִי דְאָף דְהֵתֵם דְה"ל פְּפוּעַל דַּא"צ קַנְיָן וְאִפ"ה ל"מ הַתְּנָה וְה"ט דִּיכּוּל לֹא מְרָ לֹא בְּעִלּוֹ מְשֻׁטָה הֵייתִי בָּהּ פֿינן שְׁאָסוּר לְהַ לְעִשׂוֹת מְלֹאכְתָּהּ וְנְרָק שְׁמֹנְכָרַח אַתָּה לְעִסּוֹק בְּמִלְאֲכַת הָאֲבִידָה שְׁפִיר אֵית לִי טַעֲנַת הַשְּׁטָאָה בְּכָל גְּוֹנָא וְאִינוּ מְהֵדִין לְשַׁלֵּם לֹא כְּפִי קַנְיָנוּ וְאִינוּ דִּין פֿאן דְאָסוּר לֹא לְעִשׂוֹת בְּמִלְאֲכַת הַשְּׁבַת בְּנֹדָא דַּל"מ אִפִּי הַתְּנָה בְּקַנְיָן וְכֵן רְאִיתִי דְמְבֹנָאֲר לְהִדְיָא בַּב"ש סַס"ט סַס"ט סַס"ט גַּבְשָׁם תְּשׁוּבַת הַרְשָׁבָא גַּבִּי חֲלִיצָה דַּל"מ הַקַּנְיָן שְׁלָה לְהַתְחַיֵּיב עֲצָמָה עֲבוּר הַחֲלִיצָה דַּאִפ"ה יְכֻלָּה הָאִשָּׁה לְטַעוֹן טַעֲנַת הַשְּׁטָאָה פֿינן דַּבְּלֹא"ה קְמַחֲיֵיב לְחַלּוֹץ לָהּ וְע"ש וַא"כ ה"נ בַּנ"ד בְּנֹדָא דְכָרוּר דְלֹא מְהֵי גַם קַנְיָנוּ שְׁל הַת"כ שְׁעֵשֶׂה עִמּוּ בְּדָרְף מְנַהֵג הַתְּגָרִים לְעַנְיָן שְׁלֹא יִכָּל הַמַּתְחַיֵּיב לְטַעוֹן טַעֲנַת מְשֻׁטָה הֵייתִי בָּהּ פֿינן דַּבְּלֹא"ה הוּא מְנֹכְרַח לְמַנְעוּ מְמִלְאֲכָתוּ בְּשְׁבַת מַחֲמַת הָאִיסוּר מְלֹאכְתַּת שְׁבַת וְאַלְיָבָא דַּכ"ע ל"מ הַקַּנְיָן שְׁלֹו פְּנ"ל וְיֵשׁ לֹא מְרָ עוֹד דְכִינּוּ דְמַחְוֵיב לְמַנְעוּ לְחַבְרֵי מְמִלְאֲכַת הַשְּׁבַת וּלְאִפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא בְּכָל מַה דְאִפְשָׁר בְּיָדוּ לְעִשׂוֹת א"כ י"ל דְה"ל כְּמוֹ תְלִנָּה וְיִהִיב דַּל"ה מַתְּנָה פֿינן דְבַמַּתְּנָה קִי"ל בְּסִימָן ר"ה דְבַגְלֵי דַּעַת סְגִי שְׁנוּתָן עַל צַד הַהֲכָרַח דַּל"ה מַתְּנָה וְהָכָא אִין לָהּ גִילּוֹי דַּעַת גְּדוּל מְזָה לְפִי שְׁמֹנְכָרַח לְמַנְעוּ מְאִיסוּר מְלֹאכְתַּת שְׁבַת וַא"ל לֹא בְּאִנְפֵּן אַחַר לְרַצוּתוֹ זֹלַת ע"י קַנְיָן הַבְּטָחְתּוּ לֹא אָבָל אִין בְּרַצוּנוּ פְּלָל לְתַת לֹא מַתְּנָה וְעוֹד מְטַעַם דְהָוִי הַכָּאֲרַק קַנְיָן אַתּוּן דְאִפְלָגוּ בִּי קַמְאִי וְעִינּוּ בַּסַּרְמ"ה בַּחו"מ דַּל"מ וְהַב"ש בַּס"ס נ"א פֶּסֶק דְהָוִי סְפִיקָא דְדִינָא וְאִין מוֹצִיאִין מִיַּד הַמְּוַחֲזָק וַא"כ מְפָל הָלִין טַעֲמִים שְׁבִיָּאֲרָנוּ נ"ל בְּרוּר לְדוֹן דְאִין מְקוּם לְחַיֵּיב הַמַּתְחַיֵּיב וְאִפְּלֵוּ בְּאַתְרָא דְנִהִיגִין בְּקַנְיָן הַת"כ כְּמַנְהֵג הַסּוֹחֲרִים כְּמוֹ שְׁבִיָּאֲרָנוּ: אֲלֵא דַּעֲדִינּוּ יֵשׁ לְעִינּוּ בֵּיהּ לְכַאֲרָה בְּעֵשֶׂה עִמּוּ הַת"כ בְּסַתֵּם וְלֹא יְדַעִינּוּ דְלָמָּה הָוִי עַל דְרָף שְׁבוּעָה דְלָמָּה לֹא גִיזַל לְחוּמְרָא דְאִי מְשׁוּם שְׁבוּעָה פְּשִׁטָּא דְמַחְוֵיב לְקַיֵּים שְׁבוּעָתוֹ וְסַתֵּם גְּדָרִים וְשְׁבוּעוֹת לְהַחְמִיר אֲזַלִּינּוּ אַף גְּרָאָה פְּשׁוּט דַּל"ד פְּלָל לְהֵתֵם דְהֵתֵם הָרִי גְּדָר וְנִשְׁבַּע בְּנֹדָא וְנְרָק דְלֹא יְדַעִינּוּ אֲנִפֵּן גְּדָרוּ הוּא דְאִמְרִינּוּ דְסַתֵּם גְּדָרִים לְהַחְמִיר מְשֹׁא"כ בְּשְׁלֹא גִדַּע אִם עֲשֵׂה גְּדָר אוֹ שְׁבוּעָה פְּלָל דְהָרִי הָכָא פֿינן דְהָוִי סַתְּמָא הַת"כ וַא"כ כְּשֶׁהַמְּנַהֵג הַתְּגָרִים נְמִי בַּת"כ לְקַנְיָן שְׂרִי וְכֵן מְבֹנָאֲר בְּהִדְיָא בַּחו"מ מְדַבְּרִי הַג"ה בַּסַּכְכ"ט ס"ה מְדַכ' הֵתֵם לְעַנְיָן עָרַב וְאִפְּלֵוּ נְתָן לֹא ת"כ אִם הוּא בְּמְקוּם שְׁלֹא נִהְגוּ לְקַנְיָן בְּכָהּ וּמ"מ כּוֹפִיִן אוֹתוֹ לְקַיֵּים שְׁבוּעָתוֹ ע"כ הָרִי מְבֹנָאֲר בְּדַבְּרֵי שְׁל הַג"ה לְמַעֲיִין הֵיטֵב דְהֵיכָא דְמַנְהֵג הַתְּגָרִים בַּת"כ נְמִי לְקַנְיָן אִין לְחוּשׁ דְלָמָּה ל"ה לְקַנְיָן עַל הַסַּתֵּם רַק לְשְׁבוּעָה דַּת"כ דְשְׁבוּעָה וְדַקְנִיָּן חֲלוּקִין זֶה מְזָה פְּמִבְּנֹאֲר בַּסַּמ"ע בְּסִימָן ר"א וַנ"ל דְה"ט דְלֹא אִסְרִינּוּ עַל הַסַּתֵּם מְשׁוּם סְפַק שְׁבוּעָה מְשׁוּם דְקִי"ל לְדִידִים שְׁאִינּוּ מוֹכִיחוֹת ל"ה יְדִים וְעִינּוּ בְּרַמְבַּ"ם בַּפ"א מַה' גְּדָרִים הֲלָכָה כ"ג וְה"נ בַּת"כ הֵיכָא דִּי"ל דְדַלְמָא לְקַנְיָן הָוִי בְּמְקוּם שְׁמַנְהֵג הַתְּגָרִים לְקַנְיָן בַּת"כ לְקַנְיָן דְשְׂרִי דַּל"ל

יָדִים שְׂאִינָן מוֹכִיחוֹת דַּל"ה יָדִים וְאִ"כ אֵינוֹ דִּין בְּנ"ד דִּי"ל עוֹד דָּרַק עַל דָּרַף הַשְּׁטָאָה
נִתְפָּוֵן כְּנ"ל וְרַק כְּדִי לְרַצּוֹתוֹ לְבָלִי לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ בִּש"ק בְּנֹדָאֵי דְאַפִּי' יָד שְׂאִינָו מוֹכִיחַ
ל"ה דְּאֶדְרָבָה דְּמוֹכַח לְהִיפָּף דַּל"ה פְּנוּנְתּוֹ לְשֵׁם שְׁבוּעָה דְּבַכְה"ג כ"ע מוֹדוֹ דְּשָׂרִי וְע'
בְּתוֹס' קִידוּשֵׁין ד'וֹ אִם לֹא שְׂיַפְרֵשׁ דְּהוּי הַת"כ עַל דָּרַף שְׁבוּעָה אֶז מְחַוֵּב לְקַיֵּים שְׁבוּעָתוֹ
בְּמָמוֹן שְׁהַתְּחַיֵּיב מִפְּחַ הַת"כ שְׁעַל דָּרַף הַשְּׁבוּעָה כְּנַל"ב לְעַנְיָן דִּינָא: סִימָן נָה בִּשְׁו"מ
סִקְס"ג בְּדָבָר רְאוּבֵן תְּבַע לְשִׁמְעוֹן בַּע"פ אֵיזָה סִף וְהִבִּיא שְׁמַעוֹן פְּתַב מְרֵאוּבֵן שְׁקַבֵּל
רְאוּבֵן הַסִּף הַנְּ"ל מִמְּנוֹ וְע"ז טָעַן רְאוּבֵן שְׁלֹא נָתַן לוֹ הַפְּתַב רַק לְפָנִים נֶגֶד שְׂאָר הַשְּׁוֹתְפִין
וְהָאֵמִין לוֹ שְׂאָר שְׁנוֹתָן לוֹ פְּתַב פְּטוּרִים מ"מ יִתֵּן לוֹ הַסִּף שְׁהַלְוָה לוֹ וְכ' הַבַּעַל הַמְּחַבֵּר
הַנְּ"ל וְנ"ל וְהִנֵּה הַדָּבָר פְּשוֹט כַּמ"ש כִּי מַעֲלָתוֹ שְׂאִינָו נֶאֱמָן בְּמַגוֹ דְּמִזְוִיָּף אָף שְׁהַשְּׁטָר אֵינוֹ
מְקַוֵּים מ"מ הוּי מַגוֹ לְהַשְּׁבִיעַ דְּהָא הִיא מְלָנָה ע"פ וְאֵינוֹ מַגִּיעַ לְשִׁמְעוֹן רַק שְׁבוּעָה וְכָל
שְׂיֵישׁ לוֹ פְּתַב פְּטוּרִים רַק שְׂאִינָו מְקַוֵּים א"כ אֵין מַגִּיעַ לוֹ רַק שְׁבוּעָה וּמַגוֹ לְהַשְּׁבִיעַ לֹא
אֶמְרִינָן וְהִבִּיא שִׁכ"כ הַב"ש סַצ"ו סִק"ח דְּאֵין אוֹמְרִים מַגוֹ לְהַשְּׁבִיעַ וְכו' עכ"ל מִמַּשׁ
ע"ש: וְכַמָּה גְּדֻלָּה הַתִּימָה אִיף לֹא דְקוֹ שְׁנִינָהּ הַשְּׁוֹאֵל וְהַמְּשִׁיב בְּדִין זֶה דְּרַק אֶצֶל הַנְּתַבֵּעַ
אִם הוּא יִתֵּן פְּתַב שְׁחִיב לְהַתּוֹבֵעַ הוּא דְהוּי צָרִיף לְמַגוֹ לְפְטוֹר א"ע מִהַמְּמוֹן שְׁהַתְּחַיֵּיב
ע"פ הַפְּתַב שְׁהוּבָא לְפָנֵינוּ כְּמִבְּנֹאֵר בַּחו"מ כ"מ מִשְׁא"כ הַתּוֹבֵעַ א"צ לְמַגוֹ וְכ"ע יוֹכֵל
לְהַשְּׁבִיעַ לְהַנְּתַבֵּעַ הִיסֵּת עַל טַעְנָתוֹ וְאָף אִם נָתַן הַפְּתַב הָרִי יְכוֹל לְטַעוֹן הַשְּׁבִיעַ לִי אִם לֹא
הִיו לְפָנִים דְּעַל שׁוּם טַעְנַת בְּרִי שְׁלוֹ יְכוֹל לְהַשְּׁבִיעַ לְהַנְּתַבֵּעַ הִיסֵּת וְרַק דְּהַתָּם בִּב"ש לֹא
קְאָמַר רַק כִּינּוֹן דְּלִיכָא דִּין הַשְּׁבִיעַת פְּתוּבָה עַל טַעְנַת צָרִיף תוּף זְמַנּוֹ לֹא אֶמְרִינָן מַגוֹ דְּאֵי
בְּעֵי הוּי טָעַן צָרִיף אַח"ז דְּהוּי בְּעֵית אֲשֶׁתְּבַעֵי דְּמַגוֹ לְהַשְּׁבִיעַ ל"א מִשׁוּם דְּהַתָּם עַל הַטַּעְנַת
צָרִיף תו"ז לְחַוְדָא לִיכָא דִּין שְׁבוּעָה אֶצֶל מִשְׁא"כ בְּשְׁבוּעַת הִיסֵּת דְּעַל כָּל טַעְנָה יְכוֹל
לְהַשְּׁבִיעַ הַתּוֹבֵעַ לְהַנְּתַבֵּעַ הִיסֵּת וְא"צ לְמַגוֹ הֵכָא פְּלֵל וּזְפ"וּב: סִימָן נִט עַל דְּבַר אֲשֶׁר
דְּרַשׁ גְּדַרְשֵׁתִי מִכְּבוֹד אֶהוּבִי בְּנֵי יַקִּירֵי ה"ה הָרַב הַגְּדוֹל הַחֲרִיף וּבְקֵי חֲכָם וְשִׁלְּם כִּש"ת
מוֹה' חַיִּים אַרְי' הַלְוִי אִישׁ הוֹרְוּיץ נִי' מְקַרְאָקָא לְהַגִּיד לוֹ אֵת דְּבַר הַמְּשִׁפֵּט לְאֲשֶׁר נִבְרַר
לְשִׁלִּישׁ עָלְיוֹ אִזְדוּת הַפְּרִימְעָסַע וְהוּא מַה שְּׁבַעֲלֵי בְּתִים הַגְּדוֹלִים בְּעִיר יוֹיעַן סוֹחֲרֵי
הַשְּׁטָרוֹת הַגְּדוֹלוֹת הֵמָּה הַלְּאִזִּין אֲשֶׁר יִתְּנוּ בַּגּוֹרֵל הֵם יִמְכְּרוּ אֵת אֲשֶׁר יַעֲלָה עַל
שְׁטָרוֹתֵיהֶם הַלְּאִזִּין בַּגּוֹרֵלוֹת ע"י הַפְּרִימְעָסִין אֵלּוֹ שְׂיִמְכְּרוּ לְאַחֲרִים וְיִתְּנוּ עַדִּיהֶן בָּם אִיף
שְׂמִכְרוּ לָהֶם אוֹתוֹ הַזְּכוּת כְּשִׁיעֲלָה עַל שְׁטָרוֹתֵיהֶם הַגְּדוֹלוֹת הֵמָּה הַלְּאִזִּין הוּא הַגּוֹרֵל עֲלָה
וְהַצֵּלַח אִזִּי הַקּוֹנֵים מְחַזִּיקֵי הַפְּרִימְעָסִין הֵהֶם יִקְחוּ חֲבָלָם בְּנַעֲיָמִים כְּפִי עָרְפָם הַנְּעֲלָה
וְהַקּוֹנֵים קוֹנֵים פְּרִימְעָסִין אֵלּוֹ בְּעַד אֵיזָה סִף טָרָם בָּא עַת הַגְּרָלָה מִהַלְּאִזִּין כֵּן הוּא מְנַהֵג
בֵּין הַסּוֹחֲרִים לְקִנּוֹת כְּאֵלּוֹ בְּכָל עַת וְכַעַת מְכַר אִישׁ אַחַד בְּק' לְחַבְרִיּוֹ פְּרִימְעָסַע אַחַר אֲשֶׁר
יָצָא עָלְיוֹ הַגּוֹרֵל שְׁהַגְּרִילָה בְּנִימָר הַלְּאִזֵּעַ שְׁלָה וְעֲלָה לְחַלְקֵי הַפְּרִימְעָסַע זֹו רְכוּשׁ רַב סִף
שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי אֶלֶף רֵי"כ ע"ו וְהַמּוֹכֵר שְׁלֹא יָדַע אִם בָּא הַעַת הַגְּרָלָה מְכָרָה לְאַחַר אִף הַקּוֹנָה
יָדַע שְׁהַגְּרִילָה זֹו ע"י טַעֲלִיגְרָאָף כִּי כְּבָר יָצָא עָלְיוֹ הַגּוֹרֵל בְּרְכוּשׁ הָרַב וְהַלְּךָ בְּרַמְאוֹת
וְקָנָה הַפְּרִימְעָסַע מֵאֵת הַמּוֹכֵר: וְהִנֵּה רְאִיתִי בְּדַבְרֵיָף כִּי רְצוּ בְּק' לְדַמּוֹת דִּין זֶה לְבַדִּיל
וְאוֹמַר אֲנִי וְכִי מַה עֲנִין הַבְּדִיל אֶצֶל הַפְּרִימְעָסַע דְּשֵׁם בְּבַדִּיל שְׁלַקַח לְכַסּוֹת הַגַּג וְנִשְׁפָּר
וְנִמְצָא שְׁהִיא שֵׁל כְּסָף מִכְּפָנִים הָרִי זֶה הַמּוֹכֵר לֹא יָדַע מִהַכְּסָף וְלֹא נִתְפָּוֵן לְקִנּוֹתוֹ כְּמִבְּנֹאֵר
שֵׁם בַּהַג"ה אֲשֶׁר"י בְּפָרְקֵי אֵלּוֹ מְצִיאוֹת הַלְּכָף ל"ה הַכְּסָף שֵׁל הַמּוֹכֵר וְאֵין לוֹמַר דְּתַקְנָה
לִי חֲצָרוֹ דְּחֲצָרוֹ שֵׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ שְׁלֹא מַדְעָתוֹ דְּהָרִי כְּתַבּוֹ הַתּוֹס' בְּש"ס ב"ב דָּף נ"ד

וכן בב"מ דכל שאין הנה שימצא לא קנה החצר אלא מדעתו משא"כ הכא הרי הפרימסע
הוי של המוכר וא"כ אחר ההגדרה שנעשה שנה לכל העולם הסוף הרב הרי זו שלו ממש
ושלו היא ששנה הרבה וא"כ שוב פשכר אותה בעד אינה רינייש אחר אשר יצא עליו
הגורל ברכוש הנעלה הלזו לפי שלא ידע עוד המוכר מזה הרי זה מקח טעות דדמי ממש
להוא דש"ס פתובות דף צ"ז שהוא בצורתא דהוי בנהרדעי דובנינהו לאפדנייהו לסוף
אתו חיטי וקאמר התם הש"ס דדינא דהדרו אפדנייהו למרייהו משום דהוי מקח טעות
בשעת המכירה דאגלאי מלתא דהוא ארפא בעקלי הוי קיימא בשעה שמכרו לאפדנייהו
והם לא מכרו רק משום הבצורתא וכיון דאז האי ארפא בעקלי הוי קיימא הרי גלוי לכל
הוא דהוי המכורה בטעות ואדעתא דהכי ל"ה מכרו לאפדנייהו וכי"ב אמרו בב"מ דף
ל"ה גבי פיי דשומא בטעות הוי דהוי פיי מעיקרא בשעת השומא ע"ש וא"כ ה"נ בנ"ד
הרי פיון דלא ידע המוכר מזה כי בא עת ההגדרה פנראה מהשאלה הרי בנדאי דל"ה
המכירה מכירה אחר שפבר בשעת המכירה יצא עליו הגורל בסוף הרב ה"ז מקח טעות
גמור משום דדמי ממש להאי בצורתא פיון דאגלאי מלתא דבהיא שעתא דמכירה
הפרימסע זו הגרלת הסוף הנ"ל ובנדאי דגלוי לכל הוא שעל דעת פן ל"ה מכר אותה
לאיש אחר במעט זה: ובכי"ב מצינו גם בנתיבות בסימן ר"ל ונ"ל הנתיבות ומעשה בא
לידנו שפעם א' בשעת מלחמה הוצרך המלך לקנות פשתן הרבה בלי מספר עד שקנו
הפשתן ד' או ה' פעמים ביותר רב מכפי שקונין בפעם אחר והמלך עשה קאנטראקטען
עם הרבה אנשים על פשתן והלך ראובן ועשה עם שמעון ג"כ קאנטראקט על סוף רב
פשתן והראה לשמעון קאנטראקט מהמלך ואח"כ הפסיד המלך המלחמה ולא רצה ליקח
הפשתן ונדתי שפטור ראובן דבכה"ג כ"ע מודים שלא הי' ראוי למכרו רק למלך וכו'
וגם פיון שנתברר למפרע דבשעת קנין נ"ה המלך רוצה שוב לקיים הקנין ולכל העולם
אפי' החצי אינו שנה הוי פנתברר האונאה למפרע וכו' עכ"ל ע"ש והיינו דהא נמי דמי
ממש להאי דבצורתא וכמ"ש אצל הפרימסע פנ"ל: אלא דבנ"ד גבי פרימסע י"ל
דעדיפא מפל הנ"ל דרק בכל הנך ל"ה רק המכירה מכירה בטעות ואולם הכא פיון שבעת
שמכר הפרימסע סגופה הוי שנה הסוף הרב לכל העולם והוי פמכר זהב בחזקת שפבר
שהוא בדיל ונמצא שהי' זהב דהא פשיטא פיון שהמקח גופו בטעות דבטל מקחו דרק
התם דהוי הטעות במק"א מחמת שלא ידעו מוכרי לאפדני דהאי ארפא בעקלי הוי קיימא
וכן בהוא דפשתן שלא ידע שהמלך חזר מליקח פשתן ואינו דין פאן דהוי הטעות בגוף
המקח פשיטא דהמקח בטל פדתנן בב"ב דף פ"ג ע"ב: אף ורק אם גם לפעמים נמכרו
הפרימסען גם אחר שידעו כי בא העת הגרלה ורק מקודם שנודע מהנמרין שהגרילו
ימחרו וימכרו ויקנו על הספק הגרלה זו או לא אז ג"כ נראה ברור מאחר דאתברר
שהלוקח הוי ידע מהנמרין ע"י הטעליגראף ורק שהמוכר לא ידע מהמה א"כ אדעתא
דהכי שידע הקונה שהגרלה בנדאי לא מכר פיון שי"ל פמו שכ' הרא"ש בש"ס חולין דף
נ"א דכיון שהמוכר מפיר במומי השור והעבד ע"ז הוי סמוך הלוקח ול"ה בעי אתנויי עמו
משום דשארית ישראל לא יעשו עולה ולא יאנהו במקחו ואינו דין פאן דסמוך המוכר
עליו שפסתמא גם הלוקח לא ידע עוד מהנמרין שהגרילו משום שפנדאי שארית ישראל
לא יעשו עולה ולא יאנהו ואדעתא דהכי מכר והכא בלא זה ל"ה בעי מוכר אתנויי עמו
שאינו מוכר לו רק על מנת פן שלא ידע גם הוא עוד מהנמרין שהגרילו פמוהו דהוי

מלתא דל"ש כָּלל שְׁיִגְרִיל נִימְעַר כִּידוּעַ וּא"כ מְסַתְמָא כָּאֵלוּ הִתְנָה דְּמִי שְׁרַק מוֹכֵר עַל מְנַת הַסְּפֵק שְׁגַם הַלּוֹקֵחַ לֹא יָדַע שְׁעֵלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל וְשְׁרַק כְּשֶׁגַם שְׁנִיָּהֶם הַמוֹכֵר וְהַלּוֹקֵחַ אֵינָם יוֹדְעִים מִהֲנִימְרִין שְׁהִגְרִילוּ וְאֵפ"כ מוֹכְרִים וְקוֹנִים זֶה מִזֶּה מִשּׁוּם הַסְּפֵק הוּא דִּיל"ל דְּאִיִּדִי דְּבַעֵי לְקִנּוֹת הַמְּחִיר שֶׁל הַפְּרִימַעֲסַע גָּמַר וּמִקְנָהוּ וְכִמוֹ שְׁמַצִּינוּ גַם בַּסַּמ"ע בַּסַּר"ט סק"ג דְּרַק בְּשָׁנִים שְׁהִחְלִיפוּ שְׁאִין שׁוּם אֶחָד מֵהֶם יוֹדַע מַה שְׁבִבִית הַשָּׁנִי מִש"ה אֲגַב דְּבַעֵי לְמַקְנֵי גָמַר וּמִקְנָה וְהוּא דוֹמָה לְמַשְׁחָק בְּקוֹבְיָא מִשָּׂא"כ בְּשָׂאָחַד יוֹדַע ע"ש אֶלָּא דִּישׁ לְחַלֵּק דַּהֲסַמ"ע לֹא כ' זֶה רַק לְעֵנֵן אֶסְמַכְתָּא דְּלֹא אֶמְרִינֵן דִּל"ה אֶסְמַכְתָּא רַק בְּשָׁנִים שְׁהִחְלִיפוּ פִּינּוֹן דְּשָׁנִיָּהֶם א"י דְּמִי לְמַשְׁחָק בְּקוֹבְיָא דְּאֶמְרִינֵן אִיִּדִי דְּבַעֵי לְמַקְנֵי גָמַרוּ וּמִקְנֵי מִשָּׂא"כ בֵּא' יוֹדַע אֲבָל לֹא לְעֵנֵן אֲוֹנָא דְּהָכָא מִשּׁוּם אֶסְמַכְתָּא בִּלְא"ה לִיכָא פִּינּוֹן שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' ב"מ דָּף ס"ו ד"ה מְנִיּוּמִי לְעֵנֵן קִנְס שְׁדוּכִין דְּלִית בְּהוּ מִשּׁוּם אֶסְמַכְתָּא דְּכָל הַעוֹלָם נוֹהֲגִין בְּהוּ וְה"נ הָרִי מְנַהֵג הַסּוֹחְרִים לְמַקְנֵי בְּהוּ וְלִיכָא בְּהוּ מִשּׁוּם אֶסְמַכְתָּא בַּהֲפִרִימַעֲסַעַן שְׁנוֹהֲגִין הַסּוֹחְרִים לְקִנּוֹת א' מְחַבְּרֵי: אֶלָּא דְּרֵאִיתִי דְּדָבָר זֶה מְבֹנָאָר בְּתַשׁוּבַת גָּאוּנִי בְּתַרְצֵי סִי"ט גְּבִי מְכוֹר לִי בְּאֵלוּ שְׁקֵנָה וּמְחִזִּיר אֲוֹנָא דְּרַק הֵתָם לְפִי שְׁהַלּוֹקֵחַ יָדַע וְאִינָה אוֹתוֹ וְכִינּוֹן שְׁאָמַר בְּלִשׁוֹן מְכִירָה לְכֵן שְׁפִיר אִית בִּי אֲוֹנָא מִשָּׂא"כ בְּשָׁשְׁנִיָּהֶם א"י וְזֶה בְּתוֹכוֹ דְּכָל א' רוֹצֵה לְהַרְוִיחַ וְאִינוּ מְתַפְּנִין לְהוֹנוֹת חֲבִירוֹ פִּינּוֹן דְּלֹא עֵבֵר עַל לֹא תוֹנוּ אִין בּוֹ אֲוֹנָא כְּמוֹ בְּחִלְפִין וְע"ש וּא"כ הַשְּׁתָּא הֵתָם שְׁיַדַע הַמוֹכֵר שְׁהַלּוֹקֵחַ יוֹדַע וִי"ל דְּנִתְרַצֵּה מ"מ שְׁיִיךְ אֲוֹנָא אִינוּ דִּין כָּאֵן שְׁסַבֵּר שְׁגַם הַלּוֹקֵחַ אִינוּ יוֹדַע בּוֹדָאִי דְּהוּי אֲוֹנָא וְכִטִּיל מְקַחוּ גַם בְּכַה"ג כְּשִׁימְכְרוּ עַל הַסְּפֵק אַחַר הַגְּרָלָה כְּשִׁהַלּוֹקֵחַ יָדַע מִדָּה שְׁעֵלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל וְלְכֵן נִלְע"ד דְּבְכָל גְּוֹנָא הוּי הָכָא בִּיטוּל מְקַח וְהַפְּרִימַעֲסַע זֶה בְּחִזְקַת הַמוֹכֵר עוֹמְדַת: סִימָן ס לְכַבּוּד יְדִידֵי ה"ה הָרַב הַחֲרִיף וְכו' כַּש"ת מוה' יוֹסֵף מְרַדְכִי הַלּוּי נִי' אַבְד"ק אוּלְאֶשְׁקוּוּי: יִסְלַח לִי כְּבוֹדוֹ אֲשֶׁר עֲצַרְתִּי עַד כֹּה מְלַעְנוֹת לוֹ כִּי כְּאֲשֶׁר יָדַע כְּבוֹדוֹ כִּי טְרוּד אֲנִכִי כְּעַת בְּעַסְק הוֹצֵאת חֲבוּרֵי הַשׁו"ת לְאוֹר וְכִי רוֹב חֲבוּרֵי זֶה כְּמַעֲט חֲבֵרְתִי וְאֶסְפְּתִי בְּקִיץ הַהוּא וְעָלִי הִי כָּל הַמְּלָאכָה הַמְּרוּבָה כְּתוּבָה וְעִרוּכָה לְגַמְרוּ וְאִין עוֹזֵר לִי וְלְכֵן נִתְתִּי אֵת לְבִי לְהַרְבֵּה עֲנִינִים אֲשֶׁר בְּהֶם נִשְׁאֲתִי וְנִתְתִּי וּמְחַשְׁבוֹתִי הִיוּ נְעִים עִמָּם מְקַדָּם וְלֹא יְכַלְתִּי לְקַרֵּא דְּרוּר וְחוֹפֵשׁ לְנַפְשִׁי לְפָנוֹת מִהֶמָּה עַד אִם עֲשִׂיתִי כְּאֲשֶׁר הִי עִם לְבָבִי וְאֲשִׁימָם בְּסִפֵּר וְכָתוּב וְאַחַר אֲשִׁיב אֶל דְּבָרוֹ דְּבַר הַשְּׂאֵלָה אֲשֶׁר רֵאִיתִי כְּתַב אֵלַי כְּבוֹדוֹ בְּדָבָר הַמְּשֻׁפֵּט אֲשֶׁר בָּא לְפָנָיו בְּדָבָר רְאוּבֵן הַעֲמִיד עַל הַלְּאֶטְרִיעַ סָף עֲשָׂרָה צ"ל חֲדָשׁ וּבָא שְׁמַעוֹן חֲבִירוֹ וְנִתְּן לְרְאוּבֵן חֲמִשָּׁה צ"ח עַל הַקּוּוִיטָל לְהִיּוֹת עִמּוֹ הַעֲסַק הַזֶּה בְּשׁוֹתְפוֹת וְכַעַת הַגְּרִיל רְאוּבֵן וְהַצְּלִיחַ וְעָלוּ הַנִּימְרִין הָאֵלָּה גַם עָלָה וְעַתָּה בָּא שְׁמַעוֹן וְתוֹבַע הַמְּחַצָּה לְחַלְקוֹ אִף רְאוּבֵן מֵאֵן לְתַת לוֹ וְעַתָּה יָבֵא כְּבוֹדוֹ בְּשָׂאֵלָה אִף לְיַיִן לְהֵאִי דִּינָא אִם זָכָה שְׁמַעוֹן בְּחַלְקָה הַמְּחַצָּה אִם לֹא וְלְכֵן אֶמְרֵתִי לְעֵינֵי בִי' וְהִנְנִי לְהַשִּׁיבוֹ כְּיַד ד' הַטּוּבָה עָלִי אִף בְּדְבָרִים הַנוֹגְעִים לְעֵנֵן דִּינָא מֵאֲפָס הַפְּנָאִי וְהִנֵּה בְּתַחֲלָה אֲנַחְנוּ מְחַוְּיָבִים לְדַעַת וְלַהֲבִין פַּח כָּל קִנְיָנָה שֶׁל הַלְּאֶטְרִיעַ וּבְמָה וְאִיךְ וְאִימְתִי מְתַקְּיִים הַקְּנֵן אֲשֶׁר יַעֲלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל אִם בְּשַׁעַת הַגְּרָלָה וְאִם קוֹדָם לְכֵן וְהִנֵּה אִם זֶה מְבֹנָאָר בְּסִימָן קַע"ב בַּחו"מ לְעֵנֵן שְׁוֹתְפִים הַחֹלְקִים בְּגוֹרֵל דִּישׁ שְׁנֵי דַעוֹת אִם הַגּוֹרֵל קוֹנָה דְּאֶמְרִינֵן אִיִּדִי דְּמַפְּיִסִי אֶהְדְּדִי לְחַלּוֹק בְּגוֹרֵל גָּמַרוּ וּמִקְנֵי אֶהְדְּדִי וּא"ב שׁוּב לְקִנּוֹת שׁוּם קִנְיָן בְּחַלְקוֹ זֶה שְׁנַפְּל לְגוֹרְלוֹ מְחַדָּשׁ וְאוּלָּם דְּדַעַת הָרֵא"ש מוֹבָא בַּהֲג"ה שֶׁם דְּגוֹרֵל אִינוּ קִנְיָן רַק מְבַרֵּר הַחֲלָקִים וְאִם הַחֲזִיק אִם"כ אֶחָד בְּחַלְקוֹ אִזִּי הַחֲלֻקָּה כִּיִּמַּת אִף נִרְאָה בַּנ"ד לְדוֹן דְּלָקָל אֵלָּה הַדַּעוֹת

נתקיימים קנין למקניי בי' ואם דנימא דהגורל קונה לפי שהקאסע מקנהו בגורל אגב זוזי לזה שמוסרו לו הפועל עושה רצונם הקוויטל בנימרין שלו לכן מקנהו הקאסע המעות של הנמרין כמה שיעלה עליהם הגורל ולכן בנדאי דאין פאן משום אסמכתא ומקנהו אל בעל הקוויטל המעות קנין גמור בעת צאת הגורל בהנמרין ורק דעדיפא מנה י"ל וכן האמת דבהוצאת השטר היא הקוויטל שיתנו ע"י פועלם נותני הפיתקין שלהם לעת ההיא כבר נשתעבדו הקאסע בגופייהו ליתן לכל מוציא השטר שלהם היא הקוויטל ככל אשר יעלה עליו הגורל וכנאמר עם השטר ההוא ולכן בנדאי דל"ה הגורל רק מברר הנמרין שהגרילו והקנין בגופייהו מעיקרא הוי דהשתא ליפא הכא משום דאין אדם מקנה דבר שלבל"ע כמש"כ המהרי"ט בחו"מ סכ"ג דכל דבר שאינו בעולם ניהו דא"י להקנותו בקנין מ"מ יכול להקנותו ע"י שמשעבד גופו לכשיבא לעולם יתחייב ליתן דהשעבוד חל על גופו וגופו בעולם וכמו דאקנה משתעבד בפ' מי שמת וכו' מהמבואר בסימן ס' בחו"מ וע"ש בנתיבות וה"נ לפי שמשעבדים הקאסע גופייהו ליתן לכל מוציא הקוויטל שיצא עליו הגורל הסוף הנגרל בנדאי דקני קנין גמור והנה לא מבעי' באותן הלאזען שמוציאים בגורל ככל שנה או באיזה פעמים בשנה כפי הילוף וסדר הלאזען בנדאי דקני מטעם הנ"ל קנין גמור ולית בהו משום אסמכתא דהא דכל דאי אסמכתא אינו רק משום דלא גמר ומקנה והכא הרי ממנ"פ יגריל אחד בעולם ולכל אופנים לא ישאר המעות בידם לכן מקנים לפי שפן הסדר להוציא סכום הנקצב להם בגורל מדי שנה או פעמים ושלש בשנה ואין להם עסק ושום תקנה להמעות ההוא להיות נשאר בידם עוד וא"כ הרי גמרו ומקנו בקנין גמור לכל מי שיצא עליו הגורל אדבעסק הלאטריע אינו פן דיכול להיות שלא יגריל שום אדם וישאר המעות בהקאסע ול"ש ס' הנ"ל אכן נראה פשוט דאפ"ה לית בה משום אסמכתא ע"פ המבואר בסימן ר"ז סט"ו בהג"ה דכל דדינא דמלכותא דינא לית בה משום אסמכתא וא"כ פאן פשיטא פיון דעסק הלאטריע הוי דבר הנוגע לגמוסי המדינה ויש הנאה ועסק עמה למלך הרי כתב הש"ך חו"מ סע"ג דבכה"ג בנדאי דאמרינו דינא דמלכותא דינא ולית בה משום אסמכתא ולכן קנהו קנין גמור ע"י שהקאסע שעבדו גופם להמוציא הקוויטל לתת לו כפי הגורל אשר יעלה עליו: ומעתה נפן לענין שלפנינו ראיתי מה שכ' פבודו דאם הנה שמעון נותן לראובן המחצה טרם שלקח ראובן הקוויטל הנה אם דהוי ראובן שליחו של שמעון לחלקו עכ"ז פקפק מעלתו לפ"ד התוס' בש"ס ב"מ דף ע"א ד"ה בשלמא דנימא נמי הכא דאין שליחות לעפ"ם במחילה מכבודו שגה בפ"י זה דהתוס' התם לא פתבו רק לפי שהעפ"ם מחויב לשלם להמלנה הלאותו ולכן נעשה כשהעמידו אצל ישראל האי שמקבל מהעפ"ם שליחו של העפ"ם לתת להמלנה המעות ולכן שפיר פתבו דאין שליחות לעפ"ם אבל הכא מה שייכות לעפ"ם שמקבלים ממנו הקוויטל עם הישראל המשלם לדון דראובן נעשה שלוחו של העפ"ם לתת למשלחו הקוויטל למימר אין שליחות לעפ"ם שהעפ"ם לא ידע משלם כלל ורק את זה שקיבל ממנו הקוויטל ולכן פשוט דלא נעשה ראובן רק שליח שמעון ולא שליח עכו"ם: ובהיותי בזה עמדותי משתומם על בעל נוב"י בחו"מ ס"ל במ"ק ע"ש דכתב ע"ד השואל וז"ל ומה שכ' עוד וכו' אפי' הנה בברור שליח לגבות חובו מן העפ"ם וגבה יכול לחזור משליחתו דטעמא משום זכ"י דמטעם שליחות אין שליחות לעפ"ם ועל זה כ' בעל הנוב"י ודברים בטלים הם דהא דאין שליחות לעפ"ם

היא רק שאין זכות לישראל לזכות לצורך עפ"ם או שעפ"ם יזכה לצורך ישראל אבל
שישראל יזכה לישראל אחר מעפ"ם ודאי יש שליחות וכו' ע"כ ע"ש ופליאה בעיני איך
הי' בהעלם מעינו הַדְּוֹלַח דְּבָרֵי הַסַּמ"ע בְּסִימָן ק"ה סק"ב בְּרֹאוּבֵן שֶׁשָּׁלַח שְׁלִיחוֹ לִיקַח
מִהָעֵפּוֹ"ם יֵינן בְּחֹבוֹ וְכֵן עָשָׂה וּמָשְׁכוֹ וְכו' וְכִשְׁהֵבִיא לְעִיר נִתְּנוּ לְשִׁמְעוֹן שְׁסִי הָעֵפּוֹ"ם
חָיִיב גַּם לוֹ דְּזָכָה שִׁמְעוֹן וְע"ש בְּבֶאֱרַר הַגּוֹלָה הֵיטֵב מִשּׁוּם דָּאִין שְׁלִיחוֹת לְעֵפּוֹ"ם הָרִי דְּגַם
בְּכַה"ג אֶפְיָלוֹ מִן הָעֵפּוֹ"ם שֶׁחָיִיב לוֹ בְּעֵשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל חֹבוֹ אֶמְרִינָן נָמִי דָּאִין שְׁלִיחוֹת
לְעֵפּוֹ"ם וְכֵן מִשְׁמַע נָמִי מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' ב"מ הַנ"ל לְמַעֲיָיִן הֵיטֵב דְּגַם בְּכַה"ג הֵיכָא
דְּהָעֵפּוֹ"ם חָיִיב לְהַמְשִׁילָם דְּאֶמְרִינָן דְּנַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ הָעֵפּוֹ"ם וְאִין שְׁלִיחוֹת לְעֵפּוֹ"ם אִךְ בְּנ"ד
בְּנֹאדֵי דְּהוּי רַק שְׁלִיחַ הַיִּשְׂרָאֵל וְל"ש אִין שְׁלִיחוֹת לְעֵפּוֹ"ם: אִךְ הִנֵּה נִתְּעוֹרְרָתִי מִתּוֹךְ
דְּבָרֵי כְּבוֹד מַעֲלָתוֹ לְעֵינֵי בְּאוֹתָן הַפְּרִימָעֵסִין דְּהֵינּוּ מֵהַ שְׁלֹקְחֵי הַפְּרִימָעֵסִין יִקְחוּ חֵלֶק
בְּרִינּוֹחַ שֶׁל הַלְּאֻזִּין מֵהַ שְׁיַעֲלָה עֲלֵיהֶם בְּגוֹרֵל כְּשִׁיִּקְחֻם רְאוּבֵן בְּשְׁלִיחוֹתוֹ אוֹ בְּשִׁנְתּוֹתָיו עִם
שִׁמְעוֹן דָּאִיךְ מֵהֵנִי בְּהוּי שְׁלִיחוֹת וְהָא הוּי רְאוּבֵן תּוֹפֵס לְבַע"ח בְּמָקוֹם שֶׁחָב לְאַחֲרִים דְּלֹא
קָנִי חֲבִירוֹ שִׁמְעוֹן לְדִהַתּוֹס' ב"מ דָּף יו"ד דְּגַם בְּעֵשֶׂה שְׁלִיחַ אֶמְרִינָן הַתּוֹפֵס לְבַע"ח
בְּמָקוֹם שֶׁחָב לְאַחֲרִים לֹא קָנִי וְהִנֵּה מְלַבֵּד דִּי"ל דְּמִטְעָם מִגּוֹ דְּזָכִי לְנַפְשֵׁי וְכו' מֵהֵנִי שְׁפִיר
אִךְ י"ל דְּבִלָּא זֶה א"ש לִפ"מ שֶׁפָּתְבוּ הַתּוֹס' ב"מ שָׁם ד"ה ר"נ בְּהֵוֹא דְּבִיבָה דְּמִקְלָא
מִיָּם וְנִתְּנָן לְחֲבִירוֹ דְּפִלְיָי הֵתָם ר"נ וְרַב שֶׁשֶׁת וְלר"נ הוּי פְּרָגְלֵי מִי שֶׁנִּתְּמַלְּאוּ לוֹ וּמִסִּיק
דְּקַמְפִּלְגֵי בְּמַגְבִּיָּה מְצִיָּה לְחֲבִירוֹ וְר"נ סָבַר קָנִי חֲבִירוֹ וְל"ה תּוֹפֵס לְבַע"ח וְכו' וְכו' הַר"ת
דְּהֵתָם סָבַר ר"נ דְּקָנִי חֲבִירוֹ דִּל"ה תּוֹפֵס לְבַע"ח בְּמָקוֹם שֶׁחָב לְאַחֲרִים לְפִי שֵׁישׁ הַרְבֵּה
מִיָּם בְּבוֹר וּמַעֲתָה ה"נ ל"ש כָּלֵל תּוֹפֵס לְבַע"ח אֶצֶל רְאוּבֵן דָּאִינוּ חָב לְאַחֲרֵינִי שֵׁישׁ הַרְבֵּה
פְּרִימָעֵסִין לְמִצּוֹא לְקִנּוֹת בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁקָּנָה וְאוֹלָם דִּי"ל לְפִי דָּאֵח"פ כְּשֶׁהִגְרִילָה הַלְּאֻזֵּעַ
שֶׁל פְּרִימָעֵסֵעַ זֶה אֶגְלֵי מִלְתָּא דְּהַצְּלָחָה כְּזוֹ לֹא הִי' בְּנִמְצָא לְקִנּוֹת וְנִמְצָא דְּלִמְפָּרַע הוּי חָב
לְאַחֲרֵינִי וְנִימָא דְּלֹא קָנִי לְחֲבִירוֹ אִךְ גַּם זֶה אִינוּ לִפ"ד הַפְּנִי בְּכַתּוּבּוֹת דָּף פ"ד שֶׁפָּתְבַּ
בְּטַעֲמָא דְּתוֹפֵס לְבַע"ח וְכו' לֹא קָנִי חֲבִירוֹ מִטְעָם דָּאִין שְׁלִיחַ לְדַבֵּר עֲבִירָה וְהַשְׁלִיחוֹת
בְּטִיל וְאוֹלָם בְּנ"ד ל"ש אִין שְׁלִיחַ לְדַבֵּר עֲבִירָה לְפִי שֶׁבְּשֵׁעָה שֶׁקָּנָה הַפְּרִימָעֵסֵעַ עוֹד לֹא
נִוְדַע שֶׁיִּגְרִיל הַגּוֹמֵר שֶׁל הַלְּאֻזֵּעַ זֶה וּבְהִיתָר גְּמוּר לְקַח לְשֵׁם חֲבִירוֹ כִּינּוּ דְּהוּי עוֹד
פְּרִימָעֵסִין אַחֲרֵים לְמִצָּא לְקִנּוֹת בְּאוֹתָהּ שְׁעָה וְל"ש דְּבָרֵי הָרַב וְכו': אִךְ בְּנִידוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ
אִילוּ הוּי נָתַן שִׁמְעוֹן קוֹדֵם מִחֲצִיתוֹ לְרְאוּבֵן וְרְאוּבֵן הִלֵּךְ וְקָנָה לְשֵׁם שְׁנֵיהֶם הַקּוֹנִיטֵל
דְּפְשִׁיטָא דְּקָנִי לְחֲבִירוֹ חֵלֶק הַפְּחָצָה וְדַבֵּר שֶׁפָּתְמִים בְּזֶה אִךְ לְמוֹתָר: אִךְ בְּהֵאִי עוֹבְדָא
שֶׁלְּפָנֵינוּ אַחֲרֵ שֶׁפָּבַר קָנָה רְאוּבֵן הַקּוֹנִיטֵל בָּא שִׁמְעוֹן וְנָתַן חֵלֶק הַפְּחָצָה לְהִיּוֹת הַקּוֹנִיטֵל
בְּשִׁנְתּוֹתָיו עִמּוֹ בְּהֵאִי מִלְתָּא צְרִיכָא לְעֵינֵי אִם קָנִי הַפְּחָצָה וְאִם קָנִי בְּמֵאִי וְאִיךְ יִקָּנָה וְהִנֵּה
אִם מִצַּד קָנִין הַכֶּסֶף פְּשִׁיטָא דְּלֹא קָנִי דְּנִיְהוּ דְּדָמֵי ה"נ לְכָל שֶׁטֶר שֶׁכ' לְכָל מִי שֶׁמוֹצִיא
דְּהֵינּוּ כִּינּוּ שֶׁהַקָּסֵעַ מִשְׁתַּעֲבָדִים גּוֹפִיְהוּ בְּהַקּוֹנִיטֵל שְׁנוֹתָנִים ע"י עוֹשֵׂי רְצוֹנָם לְכָל מוֹצִיא
וּמְבִיא הַקּוֹנִיטֵל כְּשִׁיִּגְרִיל לְפָנֵיהֶם וְלֹא בְּעֵי כוּמ"ס כוּמ"ש כְּשֶׁהִשְׁ"ךְ בְּסִימָן ס"ו דְּלֹא בְּעֵינָן
רַק מְסִירָה לְחֻדָּא בְּשֶׁטֶר כְּזֶה מ"מ כִּינּוּ דְּכָל שֶׁטֶר לֹא נִקָּנָה בְּכֶסֶף לְחֻדָּא מְדִינָא וְכַש"כ
הַתּוֹס' ב"מ ק' וּמוֹבָא בְּשִׁ"ךְ שָׁם וְא"כ לֹא עֲדִיף נָמִי זֶה הַשֶּׁטֶר לְכָל מוֹצִיא מְכָל שְׁאָר
מִשְׁלִטְלִין דְּלֹא נִקָּנִין בְּכֶסֶף רַק בְּאִידֵךְ הַקְּנִינִים וְעֵינֵי בְּנִתְּיבוֹת שָׁם וְא"כ אִי מִצַּד קָנִין
הַקּוֹנִיטֵל ל"ה מִהָרְאוּי לְקִנּוֹת שִׁמְעוֹן בְּנִתְּיבוֹתוֹ רַק הַכֶּסֶף אֶלָּא דְּלַפְע"ד נִרְאֶה לְדוֹן דְּהִנֵּה
בְּאַמַּת כ' הָרָא"ש ב"ב וְקְדוּשֵׁין דָּף י"ג לְעֵינֵי טְבַעַת הַשְּׂאוּל דָּאֵם אָמַר לִי הַשְּׂאוּלֵנִי

טבעת פדי לקדש בו את האשה דכיון שהשאל לו לקדושין מסתמא נתן לו באופן המועיל לקדש בו אשה ואם לא יועיל לשון שאלה מסתמא הנה בדעתו במתנה על מנת להחזיר באופן שיכול לקדש בו האשה וקשיא לי לכאורה מהאי דש"ס פתובות דף נ"ח גבי מקדיש מעשה ידי אשתו דקאמר לא תימא טעמא דר"מ משום דסבר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אלא טעמא דר"מ מתוך שכופין למעשה ידי נעשה כאומר יקדשו ידיך לעושיהו ופריה והא לא אמר הכי ומשני פיון דשמעין לר"מ דסבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה נעשה כאומר לה יקדשו ידיך לעושיהו והשתא קשה לי על הרא"ש פיון דלא קיי"ל כר"מ בהא דאין אדם מוציא דבריו לבטלה וכמו דפסק הרמב"ם בפ"ק א' מה' ערכין, וא"כ היכי כ' הרא"ש בהאי טבעת דאע"ג דאמר בלשון שאלה מ"מ אמרינן דבנדאי הי' בדעתו באוה"מ ונעשה כאומר במתנה עמ"ל אף נראה דהחילוק מבואר למענין דרק התם לשנות הדיבור שאמר בלשון שהקדיש מעשה ידי שאינו מועיל משום דהוי דשלב"ע וצריכין אנו לשנות כל דיבורו ולומר דהנה בדעתו לומר על הידים להקדיש הידים לעושיהו דהוי ענין אחר מפני משמעות דיבורו דהדיבור אינו משמע כלל על הידים רק מעשה ידי גופא דל"מ ההקדש משא"כ פאן דבלשון השאלה דקאמר יש משמעות נמי במתנה עמ"ל דהוא גם כן כענין שאלה פיון שמחזירו לאחר פאן ואין אנו משניין כל הדיבור לכן בידינו לתקן באופן המועיל לומר דברצונו הי' על דרך מתנה עמ"ל באופן שיתקיימו שניהם הדיבור לא ישונה ואופן המועיל לקדושין שאמר לו ששאל לו הטבעת לקדש בו אשה יתקיים וכיון שיכולין לומר דכוננת דיבורו הי' כף בלי ששונה דיבורו אנו אומרים פדי לקיים אופן הנתינה שלו לקדושין דקאמר פיון דבאמת אין אדם מוציא דבריו לבטלה דבכה"ג אית לן כר"מ ורק לענין לשנות הדיבור מטעם אין אדם מוציא דבריו לבטלה בזה לא קיי"ל כר"מ וכן נראה להדיא מדברי התוס' פתובות דף ע' ע"ב גבי נעשה כאומר לה צאי מעשה ידיך במזונותיה והקשו בתוס' ואמאי לא פריה והא לא אמר לה הכי ע"ז פתבו וז"ל דהכא אין אנו משניין הנדר מכמו שגדר ולכן אמרינן הטעם דלמה הוא מדירה מסתמא הוא רוצה שיתקיים הנדר באופן הנה שיהי' המעשה ידיה שלה ע"ש וע"ש בש"מ דבכה"ג הוי כאלו משמעות לשונו הכי הוי פיון שרוצה בקיום נדרו ואין אנו משניין דיבורו שגדר ועד"ז נלע"ד נמי הא דקאמר הש"ס בר"פ המפקיד גבי פפל נעשה כאומר לכשתגוב וכו' הרי פירתי קנולי' לה מעכשיו היינו פיון שרוצה שיתקיים הקרן בידו מקנה לי הפפל ומסתמא הוי באופן המועיל ונעשה כאומר פיון שאין משניין דיבורו וכי"ב מצינו הרבה בש"ס ופוסקים ואשר לפ"ז עלתה בידי לישב דברי רבינו הרמב"ם ז"ל בפ"ו מה' ערכין הלכה ד' שפסק במקדיש עצמו לא הקדיש אלא דמיו וכו' וע"ש במל"מ שהקשה על הרמב"ם דהרי בש"ס גיטין מוקמינן לה כר"מ דסבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה ורבינו לא פסק בריש הלכות ערכין בזה כר"מ וע"ש שהניח זה בצ"ע ולפי דרפינו י"ל משום דכיון דבלשון שהקדיש עצמו איכא נמי שום משמעות על קדושת דמיו וניהו דעל צד הריחוק בכה"ג שפיר דיינינן כר"מ פיון שאין משניין דיבורו ודיינינן משום דאינו מוציא דבריו לבטלה מסתמא כיון בהקדשו הקדש דמיו באופה"מ ואשר להרמב"ם ז"ל נראה לפסוק בכה"ג כר"מ כמו שגראה ממה שהבאנו למעלה מסתימת דברי הש"ס בכ"ד והיוצא לנו מפל מה שביארנו דהיכא דאין אנו משניין דיבורו שאמר ורק היכא דאית לן לקיים בשום פנים

דיבורו ואפילו על צד הריחוק פדי לקיים ענין המקח וכדומה שהי' בלבו לעשות בכה"ג שפיר אנו דנין שפודאי לא הי' דיבורו ומקחו לבטלה ושע"ד קיים הוא עושה וקנימינו מעשהו ודיבורו בכל מה דאפשר ובי"ב לענין להתקיים ענין המכירה שלו מצינו בש"ס גיטין דף מ' גבי האומר עשיתי פלוני עבדי בן חורין והוא אומר לא עשני וכן האומר נתתי שדה לפלוני והוא אומר לא נתן חיישינו שמה זיכה לו ע"י אחר וע"ש ומעתה נלע"ד דאע"ג דמצינו דאין אדם מקנה דשלב"ע דומיא דמקדיש מעשה ידי אשתו וכן בב"מ מה שתעלה מצודתי מכור לה וכי"ב ל"מ רק באמר בפי' שהקנה הדבר שלבל"ע וכדצרכין אנו לשנות דיבורו פדי לקיים מקחו בזה לא אמרינו אין אדם מוציא דבריו לבטלה לומר נעשה כאומר שהקנה גופו לדשלב"ע לשנות דיבורו שאמר משא"כ בשא"צ לשנות הדיבור ואיפא לפרש נמי שהי' בדעתו באופן שיועיל מקחו בודאי אנו דנין דיבורו וכוונתו באופן המועיל לקיים מקחו שפכר ולא לבטלו כגון בשיש לפרש דיבורו וענינו שהי' באופן שמשעבד גופו לדשלב"ע דמהני בודאי אנו אחרין וא"כ אינו דין פאן אילו הני א"ל סתם שמוכר לו מחצה הקנויטל שלו בודאי ל"ה מהני הפסד לחודא לקנות רק לפי שאמר ליה שנותן המחצה על הקנויטל שיהיה העסק בשותפות א"כ פיון דאיפא לפרש לשונו שיהיה באופן המועיל שיהיה שותפים שניהם בהריוח שירויהו בגורל דמהני כש"כ בהדיא בהגה"מ מיי בפ"ד מה' שותפין הלכה ב' וז"ל שותפין שהתנו ביניהם שותפות במה שירויהו תנאן קיים אע"ג דאין אדם לקיים מקחו ולדון שפדעתו היה כף באופן שיתקיים מקנה דשלב"ע פי כל אחד נעשה שכיר ופועל לחבירו וע"ש והיינו לפי שנשתתנו שיהיה שותפים בהריוח שיהיה אע"ג דהני דשלב"ע ה"ל פאלו פל א' מהם הקנה ושעבד גופו להריוח דמהני כש"כ המהרי"ט הבאתיו לעיל בסמוך ועיין בהג"ה בסקע"ו גבי אומנין דלענין מה שירויהו סגי רק בהתנו בדיבור בעלמא ולא בעי קנין וע"ש בנותיבות ואולם בגידון שלפנינו הרי פיון דדין פועל פדין עבד לענין דמהני פי קנין פסד לחודא ועיין בקצה"ח בר"ה שפירת פועלים וכן ראיתי במחנה אפרים בשפירת פועלים וע"ש ולכן פיון דהני בכאן פסד בודאי נתקיים השותפות אף לענין מה שירויהו להבא מטעם ששעבד ראובן גופו להריוח דהרי מה שמשעבד אדם גופו לדשלב"ע הני נמי מטעם עבד ועיין בראב"ד פ"ד מה' שותפין הלכה בב' ב' שכ' שם וז"ל ורבותי הורו שאדם יכול להקנות עצמו לחבירו בקנין פדין עבדים כשם שמצינו באומר יקדשו ידיו לעושיהו והלכף בכאן בודאי מהני קנין פסד כמו דמהני בעבד פנ"ל ואפילו להבא שלא יוכל לחזור בו קודם שיבא לעולם הרינוח כמש"כ הש"ך בסימן קי"ב סק"ב לענין דאקנה דא"י לחזור בו עוד אחר ששעבד גופו ואפילו קודם שקנה ע"ש.

אלא דיש לדון לכאורה דהרי באמת הקשה בסמ"ע בסר"ג על מה דשם בסעיף יו"ד בהג"ה הביא ג' דעות לענין החליף מעות ומטלטלין ע"י ק"ס די"א דהואיל ואצל המעות נתבטל הק"ס נתבטל נמי אצל המטלטלין ונתבטל כל הקנין וי"א דכל הקנין נתקיים מטעם מגו דמהני אצל המטלטלין מהני נמי אצל המעות וי"א דקנה מחצה ונתקיים אצל המטלטלין ולא נתקיים אצל המעות וע"ז הקשה בסמ"ע מההוא דסימן ר"ט ס"ד במקנה דבר שפא לעולם עם דשלב"ע דלא כ' שם אלא דעה אחת דקני מחצה הדבר שפא לעולם ומ"ש: ואמרת ביישוב הדברים ע"פ המבואר במקבר בסימן קפ"ב ס"ט בא"ל מכור בית סאתים ומכר לו בית סאה דהרי הלוקח יכול לחזור בו מהפל לפי שלא הי' רק

דעתו על סאתים ביחד וכיון שחסר לו מסאתים ה"ז יכול לבטל מקחו וא"כ ה"ה במעו
ומטלטלין בק"ס ע"י קנין אחד אמרינו שפיר דכיון דנתבטל הקנין אצל המעות נתבטל
גם אצל המטלטלין דלא סמכו דעתיהו למקני רק תרונהו בהדי הדדי ולכן פליגי שפיר
דיש אומרים דמטעם זה דנתבטל קנינו אצל המעות לא קני נמי המטלטלין וי"א דע"כ
דבכה"ג פיון דאילו תאמר שלא יקנה א' יתבטל הכל לכן אמרינו מגו ונתקיימו תרונהו
ודעת שלישיית דאפילו בכה"ג אמרינו דמאי דחזי למתפיס ביה קנין מתפיס לפי שכן הנה
בדעתם בקנין וכל אחד פקניו בפני עצמו וכפי' הרשב"ם בב"ב וואולם בההוא דסימן ר"ט
במקנה דבר שבא לעולם עם דשלב"ע ה"ה התם אמרינו שפיר לכל הדעות דקני רק מחצה
ונלע"ד דה"ט לפי מה דקיי"ל בש"ס קדושין דף מ"ו דהמקדש במלנה ופרוטה דמקודשת
משום דדעתה אפרוטה הרי פיון דמלנה להוצאה נתנה לכן לא קפדה האשה למימר דלא
סמכה רק דעתה נמי על המלנה וכיון דבמלנה לא מתקדשה גם בפרוטה לא מתקדש
ואמרינו דרק דעתה הוי אמה שהוא בעין וכן בשטר לקמן קאמר ה"ה ש"ס שמיין את
הגנייר אם יש בה שו"פ מקודשת וכו' היא נמי מטעם זה וא"כ ה"ה בדשלב"ע פיון דלא
סמכה דעתו כמבואר בב"מ דף ט"ז א"כ אין לומר דדעתו הנה רק גם על הדשלב"ע עם
הדבר שבא לעולם פיון דלא סמכה דעתיה ולא הנה בדעתו בעיקר רק אדבר שב"ע
לפניו בעין לכן שפיר פסק רק ה"ה בהג"ה דקני מחצה דל"ש ה"ה לומר איך טעמים
שלא יקנה או שיקנה הכל: ומעתה בנ"ד לכאורה פיון דהקנויטל לא נקנה לו בהפסד
ורק שנשטעבד גופו להריוח שיהיה בשותפות ומעתה לכאורה אמאי לא נימא דכיון
דדעת הלוקח מסתמא הנה גם שיהיה לו קנין בגוף הקנויטל כדי שלא יכול ראובן למכור
הקנויטל לאחר לפי שלא נשטעבד ראובן אליו רק פשיה"י ריוח בהלאטרע ומעתה
פשימכור אותם קודם הגרלה לאחר שוב נסתלק השעבוד הגוף מעליו ורשאי הנה למכור
הקנויטל קודם הגרלה לאחר וא"כ בנדאי שמעון בשעתא שקנה הנה ברצונו רק שיתקיים
כל המקח וגם בהקנויטל הנה לו מחצה ונמצא כשנתבטל הקנין פסד אצל הקנויטל יבטל
ממילא הכל לדעת הי"א בסימן ר"ג דבטיל כל הקנין ואולם דלאחר העיון י"ל פאן שפיר
דהרי איתא בש"ס קדושין דף כ"ז בכתבו השטר למוכר והחזיק הלוקח בהקרקע נקנה
אליו השטר בכל מקום שהוא דהשטר אפסרא דארעא הוא ואף דאיתא בש"ס ב"ק דף
מ"ט גבי המחזיק בשטר לחודא של גר דנקטינו דכיון דדעתו נמי אשטר לכן קני השטר
לצור ע"פ צליחותו והנה אם דנה ניחא דלפי שלא נותן הקונה פלוס רק מחזיק בשל גר
ל"ש לומר דאין דעתו לקנות רק יחד פמוכן ואולם דצריף להבין בקדושין דלמה לא
אמרינו דהשטר הוי של המוכר לצור ע"פ צליחותו כמו בב"ק ה"ה גם פשיחזיק
זה בקרקע היכי יקנה להשטר ע"י הקרקע אף דנה אינו דכיון דהתם דדעת המוכר
להקנותו גם להשטר בשעת קנינו לכן אמרינו דא"צ לעשות קנין מיוחד בשטר ורק פיון
דאפסרא דארעא קני ליה בכלל הקרקע ולפ"ז ה"נ אמרינו פיון דדעת ראובן המוכר
להקנותו גם המחצה בהקנויטל גופא כמו שמכר לוא"כ שפיר הוי השטר אפסרא דהריוח
דכל עיקר הקנויטל לראיה על הריוח כמו ה"ה ה"ה השטר לראיה על הקרקע ואם
דנקנה אליו הריוח ע"י שנשטעבד גופי' של המוכר להריוח שייבא נקנה אליו הקנויטל
מחמתו ואם דיש לחלק מהתם דרק ה"ה בכל עת הוי השטר אפסר הקרקע משא"כ פאן
באם ימכור הקנויטל לאחר אזי נפסק הקנין שעבוד שלו פיון שלא שעבד גופו רק

בְּשִׁיחָהּ לֹא רִיחַ שֶׁל הַגּוֹרֵל וּמַעֲתָה כְּשִׁימְפֹרֶן הַקְּוֹיטֵל וְיִהְיֶה שִׁיחָהּ לְאַחַר הַרִיחַ תּוֹ ל"ה
הַקְּוֹיטֵל אֶפְסָרָא דְהַרִיחַ וְכַמּוּבָן: אִף זֶה נִרְאֶה בְּרוּר דְּבַכָּה"ג כ"ע מוֹדִים דְּאֶמְרִינָן מְגוֹ
דְּמַהְיֵי קִנְיָן כְּסָף אֶצֶל שְׁעֵבּוּד גּוּפוֹ מְהֵי נְמִי לְהִיּוֹת הַשְּׁטֵר אֶפְסָר שֶׁל הַרִיחַ וְנִקְנָה עִמּוֹ
מִטַּעַם מְגוֹ וְכָל הַדְּעוֹת יוֹדוּ בְּזֶה דְּאֶמְרִינָן מְגוֹ בַכָּה"ג עכ"פ כְּמוּבָן זֶה הֵיטֵב וְגַם עֵינֵי
כְּנוּב"י מ"ק לְחוּ"מ סכ"ו ד"ה וּלְפ"ז וְדו"ק הֵיטֵב: וְא"כ פְּשִׁיטָא דְנִקְנָה גַם הַשְּׁטֵר גּוּפָא
לְהַלּוּקַח לְחֵלֶק הַמְּחֻצָּה שְׁלוֹ לְעֵנְיָן שְׁלֵא יְכוּל הַמוֹכֵר לְמַכְרוֹ לְאַחַר אֲלִיבָא דְכ"ע וְגַם
פְּשִׁיטָא דְבַכָּה"ג בְּמִשְׁעָבֵד גּוּפוֹ לְדַבָּר שֶׁלְבַל"ע דְל"ש אֶסְמַכְתָּא מִצַּד הַמוֹכֵר דְהָרִי גָמַר
אָדָם וּמִשְׁעָבֵד נִפְשִׁיהּ לְדַבָּר שְׁאִינוּ בְּעוֹלָם עוֹד וְאִינוּ מְצוּי פְּלֵל שְׁיָבֵא לִידוֹ בְּפִרְט פְּאֵן
דְּהוּי מִלְתָּא דְלֵא שְׁכִיחַ פְּלֵל שְׁיִגְרִיל אָדָם בְּלֶאֱטְרִיעַ בְּנֻדָּי דְּאֶמְרִינָן דְּגָמִיר וְשְׁעָבֵד נִפְשׁוֹ
הַמוֹכֵר וְא"כ בְּנֻדָּי דְאִין הַמוֹכֵר יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ מִשׁוּם אֶסְמַכְתָּא וְלָכֵן שְׁפִיר אֶמְרִינָן דְּכִינּוּן
דְּמַהְיֵי הַכְּסָף לְקִנְיָן שְׁעֵבּוּד הַגּוּף שֶׁל הַמוֹכֵר מְהֵי נְמִי לְעֵנְיָן הַשְּׁטֵר גּוּפָא מִטַּעַם מְגוֹ וְכַנ"ל
וְא"ל דְּלְדַעוֹת הַסּוֹבְרוֹת בְּסִימָן קי"ב גְּבִי דְאֶקְנָה דְקוֹנָדָם שְׁקָנָה מְצִי לְחַזֵּר בּוֹ מִשְׁעֵבּוּדוֹ
וְע"ש וְא"כ הָכָא אִפִּי' בְּאִינוּ חוֹזֵר הַמוֹכֵר קוֹנָדָם שְׁיָצֵא הַגּוֹרֵל וְאִשְׁתַּעְבַּד גּוּפוֹ לְהַרְיִיחַ שֶׁל
הַגּוֹרֵל מ"מ אִמָּאֵי לֹא נִימָא פִּינּוּן דְלִגְבֵי הַלּוֹקַח הֵנִי אֶסְמַכְתָּא דְלֵא סְמָךְ דַּעְתּוֹ הַלּוֹקַח
דְּדִלְמָא יִחַזֵּר בּוֹ הַמוֹכֵר וְא"כ נִימָא דְלֵא יִקְנָה הַקְּוֹיטֵל מִפְּלֵל הַקְּנִינָן שְׁעֵבּוּד הַגּוּף דְנִיְהוּ
דְּבַגּוּף ל"ש אֶסְמַכְתָּא גַם אֶצֶל הַלּוֹקַח דְמ"מ מִמִּילָא מִשְׁתַּעְבַּד גּוּפוֹ לֹא אֶבֶל הַקְּוֹיטֵל לֹא
יִקְנָה מִטַּעַם דְלֵא סְמָךְ הַלּוֹקַח דַּעְתּוֹ עָלָיו וְיִהְיֶה בְּיַד רְאוּבֵן לְמַכְרוֹ הַקְּוֹיטֵל לְאַחַר וְיִסְתַּלַּק
שְׁעֵבּוּדוֹ דְלֵא אִשְׁתַּעְבַּד רַק כְּשִׁיחָהּ לֹא רִיחַ וְכַנ"ל אֲכֹן נִרְאֶה דְגַם זֶה לִיתָא דְלֵא שְׁיָיִךְ
אֶסְמַכְתָּא גַם אֶצֶל הַלּוֹקַח פִּינּוּן דְעכ"פ לְעֵנְיָן מִי שְׁפָרַע מְהֵי קִנְיָן כְּסָף שֶׁל הַקְּוֹיטֵל וְא"כ
שְׁפִיר לִיכָּא מִשׁוּם אֶסְמַכְתָּא דְשְׁפִיר סְמָךְ דַּעְתּוֹ שְׁלֵא יִחַזֵּר בּוֹ הַמוֹכֵר וְלֹא יִמְכּוֹר לְאַחַר
הַקְּוֹיטֵל מִצַּד אִיסוּר מִי שְׁפָרַע וְכַמוֹ שְׁמַצִּינוּ בְּסִימָן ר"ז בְּת"כ וְשְׁבוּעָה דְל"ש אֶסְמַכְתָּא
דְהַשְּׁבוּעָה מְחֻזַּק הַקְּנִינָן דְל"ה אֶסְמַכְתָּא וְע"ש וְה"נ הָאִיסוּר מִי שְׁפָרַע שְׁע"י קִנְיָן הַקְּוֹיטֵל
בְּכְסָף מְחֻזַּק הַקְּנִינָן שְׁסָמָךְ עָלָיו הַלּוֹקַח וְלִית בִּי' מִשׁוּם אֶסְמַכְתָּא וְגַם זֶה יִדַע כְּבוֹדוֹ דְגַם
לְדַעוֹת אֵלּוּ הַסּוֹבְרוֹת בְּדֶאֱקָנָה קוֹנָדָם שְׁבַל"ע דְהֵינּוּ קוֹנָדָם שְׁקָנָה מְצִי לְחַזֵּר בּוֹ מ"מ פְּאֵן
בְּשִׁיחָהּ עָלָיו הַגּוֹרֵל רַק קוֹנָדָם שְׁקָבֵל הַמַּעוֹת בְּנֻדָּי דְאִין רְאוּבֵן יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ לֹמֵר בְּפִנֵי
עֵדִים לְעַצְמוֹ אֲנִי מַצִּיל הַמָּמוֹן שְׁאֶקְבֵּל בְּהַלְאֲטְרִיעַ דְכִינּוּן שְׁיָצֵא הַגּוֹרֵל הָרִי כְּבָר בָּא לְעוֹלָם
הַרִיחַ וְנִעְשָׂה הַרִיחַ שֶׁל שְׁנֵיהֶם וּבָשׁוּם פְּנִים א"י לְחַזֵּר אַחַר אֲשֶׁר יָצָא עָלָיו הַגּוֹרֵל וְז"פ
וּמַעֲתָה מִפְּלֵל הַלִּין טַעְמִים שְׁבִאֲרָנוּ בְּאֵר הֵיטֵב נִלְע"ד דְשְׁמַעוֹן זָכָה בְּחֻלְקוֹ הַמְּחֻצָּה: וְהִנֵּה
רְאִיתִי בְּמַכְתָּבוֹ הִבִּיא לְפָנַי הַעֲתִיקָה מֵהַ שְׁכֵתָב אֵלָיו הָרַב מְלָבוֹב וְז"ל הָעֲתִיק פֶּל הַתְּשׁוּבָה
שְׁלוֹ וְלְעֵנְיָן דִּינָא לְפַע"ד שְׁמַעוֹן זָכָה בְּחֻלְקָה מְחֻצָּה שְׁלוֹ דְהִנֵּה הַלְאֲטְרִיעַ הוּא הַגּוֹרֵל וְכַבָּר
כְּחַב הַחוֹת יְאִיר סִימָן ס"א דְגּוֹרֵל הַנִּעְשָׂה כַּהֲגֵן בְּלִי טַעוֹת וּבְלִי פְּעוּלָה אֲנִישִׁיּוֹת הַשְּׁגָחָה
עָלְיוֹנָה דְבוּקָה בּוֹ לְהוֹצִיא לְאוּר אֲמַתּוֹ ע"ש וְא"כ פִּינּוּן שְׁדִינוּ בְּהַשְּׁגָחָה אֶלְקִית א"כ
הִיתָה הַשְּׁגָחָה עַל שְׁנֵיהֶם גַם יַחַד וּמֵאֵן מִפִּיס שְׁהִיָּה הַשְּׁגָחָה רַק עַל רְאוּבֵן בְּלָבֵד וְע"כ
בְּרוּר שְׁגַם שְׁמַעוֹן יֵשׁ לוֹ מְחֻצָּה בְּזֶה וְז"ב וּפְשׁוּט וְלָרֹב הַטְרַדָּא דְכָרִי מְעֻטִים דְכָרִי וְכו'
עכ"ל תְּשׁוּבַת הָרַב הַנֵּ"ל הָעֲתִיק אוֹת בָּאוֹת וְהִנֵּה מְלָבֵד שְׁאִין בְּדְכָרִים פְּאֵלוֹ דִּי לְפִסְנוֹק
ד"ת כְּמוּבָן גַם לְכְבוֹדוֹ אִף לֹא נִימְתָן לְהַעֲלוֹת עָלָיו לֹחַם דְהָרִי ע"ז גּוּפָא אָנוּ דְנִינּוּ הַדִּין עִם
מִי וְאֵם הַדִּין הוּי רַק עִם רְאוּבֵן מִמִּילָא דְל"ה הַהַשְּׁגָחָה רַק עָלָיו וְהִנֵּה יְדִידוֹ דו"ש: סִימָן
סָא רְאִיתִי בְּשׁוּאֵל וּמִשִּׁיב סִימָן י' בְּנִידוֹן רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן שְׁשָׁכְרוּ יַחַד הַפְּרִיפְנָאצִיעַ עַל

מִשָּׁה שְׁלִישֵׁה שָׁנִים וְהִקְאָנְטְרָאָקְט נִכְתָּב עַל שֵׁם רְאוּבֵן וּרְאוּבֵן נָתַן קִאָפְצִיעַ בְּעֵת שְׁנֵתָנוּ לֹו הִקְאָנְטְרָאָקְט וְשִׁמְעוֹן נָתַן לְרְאוּבֵן חֶלְקוֹ הַמְּגִיעַ מִמֶּנּוּ לְקִאָפְצִיעַ סָה מְאָה רִי"כ מִזְמָן גַּם ש"ט בְּעַד מְאָה רִי"כ וְהַמּוֹתֵר נִשְׁאָר חֲזֵיב לֹו אַח"ז עָלָה מוֹרָא עַל רֹאשׁ רְאוּבֵן זֶה שְׁפו"מ דָּשָׁם לֹא יִקְלָקְלוּ הָעֶסֶק וְיִפְסֹד הַרְבֵּה לְזֶה הַלֵּךְ רְאוּבֵן וּמְכַר חֶלְקוֹ וְחֶלֶק שִׁמְעוֹן לְאַחַר שֶׁחֲזִיקוּ שְׁנֵי חֲדָשִׁים וְהָיָה הַיְזָק גְּדוֹל בְּהָעֶסֶק דִּהְיִינוּ שְׁמֵכֵר בְּפִחוֹת הַרְבֵּה מִמָּה שִׁקְיָבֵל הָעֶסֶק וְעוֹד חוּץ לְזֶה הָיָה לְרְאוּבֵן הוֹצָאוֹת וְהַיְזָקוֹת וְכַעַת תּוֹבֵעַ רְאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן חֶלְקוֹ הַיְזָק הַמְּגִיעַ לְפִי חֶלְקוֹ וְאוֹמֵר רְאוּבֵן שֶׁהָיָה מְוֹכֵרֵחַ לְמִכְּוֹר חֶלְקוֹ וְחֶלֶק שִׁמְעוֹן יַעַן שֶׁפְּנוּנְתוֹ הָיָה לְטוֹבַת הַשְּׁוֹתְפוֹת שָׂאֵם ל"ה מוֹכֵר הַפו"מ הָיָה מְקַלְקְלִים הָעֶסֶק וּל"ה שְׁנֵה הַסָּה שִׁשְׁנֵה כְּעַת וְעוֹד טוֹעֵן רְאוּבֵן שֶׁהָיָה מְוֹכֵרֵחַ לְמִסְוֹר חֶלֶק שִׁמְעוֹן כִּי בַתְּבַעוֹ לְשִׁמְעוֹן חֶלְקוֹ לְתַשְׁלוֹם הַקִּאָפְצִיעוּגַם לְתַת עַל י"ש דָּחָה אוֹתוֹ בְּלֵךְ וְשׁוּב וְשִׁמְעוֹן טוֹעֵן אֲנִי אֲמַרְתִּי לֵךְ בְּפִי לְבַל תִּמְכּוֹר חֶלְקִי רַק אֲמַרְתִּי לֵךְ שִׁתְּעַשֶׂה עִמִּי קִאָנְטְרָאָקְט מֵאַחַר שֶׁהִקְאָנְטְרָאָקְט נִכְתָּב רַק עַל שְׁמָה בְּמָה אֶהְיָה בְּטוֹחַ עַל מְעוֹתִי וְגַם כְּעַת אֶקְבֵּל חֶלְקִי בְּאַהֲבָה וְהַמְעוֹת וְהַיְזָק שֶׁעוֹלָה עַד כְּעַת אֲשַׁלֵּם לְשְׁוֹתְפוֹת רַק הַיְזָק שֶׁמְכַרְתִּי אִינִי רוֹצֵה לְסַבֵּל וְאִנִּי אֵין לִי שׁוֹם פְּחַד מֵהַפו"מ וְגַם עֶסֶק הַפְּרִיפְנִאָצִיעַ אֵין שׁוֹמְתוֹ יְדוּעַ וְלַפְעָמִים יִצְמַח שִׁיְהִיָה רִינַח רַב זֶה תִּנְרַף הַשְּׁאֵלָה אוֹת בָּאוֹת: וְהִנֵּה בְּעֵבְרִי בְּדִרְךָ הַעֲבָרָה עַל עֲנֵן הַתְּשׁוּבָה רְאִיתִי כִּי בְּעַל הַמְּשִׁיב הַחֲזִיק בִּיד רְאוּבֵן לֵאמֹר שֶׁהָיָה עִמּוֹ וְנ"ל הַמְּחַבֵּר הַמְּשִׁיב לְשׁוֹאֲלוֹ דְבַר הַלְכָה.

וְאִנִּי אוֹמֵר דָּאֵין בְּזֶה מִמֶּשׁ דְּמָה שִׁטְעֵן כַּמ"ע שִׁשְׁנֵה בְּהַשְּׁוֹתְפוֹת וְהַיְזָק עָלָיו ז"א טַעֲנָה דְשִׁינּוּי מְקָרִי בְּמָה שֶׁעֲשִׂה שְׁלֹא בְּדִרְךָ מְנַהֵג הָעוֹלָם בְּעֶסֶק הַשְּׁוֹתְפוֹת כְּעֵין שְׁמֵכֵר בְּהַקְפָּה וְכַדוּמָה אֶבֶל כָּאֵן כ"ע יוֹדְעִים שְׁכָל שׁוֹכֵר עֶסֶק וּמְתִירָא שְׁלֹא יִפְסִיד הוּא מְשִׁכִירוֹ לְאַחֲרִים בְּמָה שִׁיּוּכֵל וּמוֹטָב לְקַבֵּל נְזָק קָטָן מִמָּה שִׁיִּקְבֵּל נְזָק גְּדוֹל שֶׁחֲשַׁשׁ שְׁלֹא יִפְסֹד הָעֶסֶק לְגַמְרִי וְיָמָה שִׁשְׁמְעוֹן טוֹעֵן שֶׁהוּא אֵינוֹ מְפַחַד הֵלֵא לֹא הַיְדִיעוֹת שְׁוֹת אֶבֶל כָּל שְׁנִרְאָה לְרְאוּבֵן שִׁיְהִיָה הַפְּסֹד גְּדוֹל וּמְכַר חֶלְקוֹ וְחֶלֶק שִׁמְעוֹן כְּדִין עֲשִׂה כִּי שְׁוֹתָף כִּיּוֹרֵד בְּרִשׁוֹת דְּמִי כַּמ"ש רַמ"א בַּס"י כָּל שִׁאֵינוֹ פּוֹשֵׁעַ וְכָאֵן אֲנִי סִהַדִי שְׁלֹא פָּשַׁע שֶׁהָרִי מְכַר גַּם שְׁלוֹ וְאִף דְשִׁמְעוֹן לֹא פְחַד מֵהַפו"מ וְרְאוּבֵן פְּחַד מָה בְּכָף דְשִׁינּוּי וּפְשִׁיעוֹת לֹא מְצִי לְחֻשְׁבוֹ דְחֻזְקָה שְׁבּוֹדָא אֲדָם רוֹצֵה לְעַשׂוֹת כָּל טְצָדְקִי שִׁירוּיַח וְאֵם פְּחַד הָרִי לְבוֹ אוֹנְסוֹ וְאַשְׁרִי אֲדָם מְפַחַד תְּמִיד עַכ"ל מִמֶּשׁ: הָא וְדָאֵ לִיתָא וְהֵלֵא כָּל מִי שֶׁעֵינִים לֹו בְּהַלְכָה הֵלֵא יְדַעוּ וְהֵלֵא יְבִינוּ שֶׁהָיָה וְהַצָּדֵק עִם שִׁמְעוֹן וְזוֹ א"צ לְפָנִים בְּרִאשׁוֹן הֵלֵא גַם בְּהָעֶסֶק כְּשֶׁנִּכְנְסוּ בַתְּחִלַּת הַשְּׁוֹתְפוֹת עַל מְנַת לִישָׂא וְלִיתָן וְלִמְכּוֹר לְזָמָן מִן הַזְּמַנִּים ג"כ מְבִנְיָר בְּהַנְּתִיבוֹת בַּסְקַע"ו סט"ו שְׁרַק כְּשֶׁהִפְסֹד בְּרוּר לְפִי מְנַהֵג הָעוֹלָם בְּהַמְּתַנַּת הַזְּמָן הוּא דִּיכּוֹל לְכוּפּוֹ קוֹדֵם הַזְּמָן אֶבֶל עַל דְּמִיּוֹ שְׁלוֹ שֶׁהוּא בְּעַל פְּחַד מֵהַיְזָק שִׁיבָא ע"ז לְחֻזְדָּא ל"ה יְכוּל לְכוּפּוֹ לְמִכְּוֹר עַד שִׁיִּגִיעַ הַזְּמָן וְאֵינוֹ דִּין כָּאֵן שְׁנִכְנְסוּ בַתְּחִלָּה בְּשְׁוֹתְפוֹת שְׁלֹא לְמִכְּוֹר הָעֶסֶק כָּלֵל רַק לְהַחֲזִיק בִּיחַד שְׁלֵשׁ שָׁנִים וְגַם שִׁאֵין כָּאֵן הַיְזָק בְּרוּר לְפִי רְאוֹת עֵינֵי הַב"ד מָה מְהִי מָה שֶׁמְדַמָּה בְּעֵינֵי שְׁפו"מ יַעֲשׂוּ לְהָעֶסֶק נְזָק בְּאִיחּוּר הַיָּמִים וְכִי בְּשִׁבִיל שֶׁאֵנוּ מְדַמִּים נַעֲשִׂה מַעֲשֵׂה לְהַזִּיק לַע"ע לְחַבִּירוֹ הַיְזָק גְּדוֹל וְהָכִי גַם בַּתְּחִלָּה לֹא נִכְנַס עַל סְפֵק כְּזֶה בְּהַשְּׁוֹתְפוֹת אֵם לְהַפְסֹד אֵם לְרִינַח וְהָרִי גַם בְּשִׁלָּא הָיָה מְחַהוֹ שִׁמְעוֹן אִף שְׁדִין הַשְּׁוֹתְפוֹת כַּש"ש זל"ז לֹא מְצִינוּ לְחִיבּוֹ עַל שֶׁהָיָה לֹו לְקַדָּם בְּרוּעִים וּבְמִקְלוֹת בְּשִׁכְרָר רַק כְּשֶׁהַיְזָק בְּרוּר וְעֵינֵן בְּמַהֲרִי"ט לְחו"מ סַק"ט וּבִלֵּא"ה כְּשִׁאֵין כָּאֵן הַיְזָק בְּרוּר אֵין לֹו לְקַדָּם וְכו' וְכִשְׁקִיָּדָם א"צ לְשַׁלֵּם

לו השָׁכַר וְהוֹצֵאֹת שֶׁהוֹצִיא מִפֶּחַד שְׁלֵא יָבֵא הָאָרִי וְעֵתוֹס' ב"ק דף נ"ח ד"ה אוּ וְגַם לֹא מְצִינּוּ דְשׁוֹתָף יְכוּל לְחַלֵּק שְׁלֵא מִדְּעֵתוֹ ש"ח רַק בְּמִקּוֹם הַפֶּסֶד דְּבָרֵי הַיִּזְקָא וּמַכְש"כ לְחַלֵּק בְּאִנְפֵּן שְׁיַעֲשֶׂה לְחִבְיָרוּ הַיִּזְק רַב וְעוֹד שְׁחִבְיָרוּ צוּנֹחַ פְּכָרוּכֵיָא שְׁאִינּוּ רוּצָה לְמַפְנֵי חֵלְקוֹ וְכִי מַה יֵּשׁ לוֹ עַל נְכֵסֵי חִבְיָרוּ לַעֲשׂוֹת לוֹ הַיִּזְקוֹת גְּדוּלוֹת וְדָאִין בְּשִׁבְלֵי סְפִיקוֹת הַיִּזְקוֹת שְׁיִחְלֹם בְּלִבּוֹ שְׁיִבּוֹאוּ אִתּוֹ כִּי וְהֵלֵא גַם בְּמִקּוֹם שְׁדַרְדַּר לְמַפְנֵי תְּמִיד בְּהַקְפָּה שְׁרֵשָׁאֵי לְהַקִּיף מ"מ פְּשִׁמוּחָה בְּיָדוֹ מִבְּנֵי אָרְבַּח בְּהַג"ה דְּחֵיב לְשַׁלֵּם וְאִין לֵה פּוֹשַׁע גְּדוּל מְזַה וְאִף שְׁגַם חֵלְקוֹ הַקִּיף וְדַרְכּוֹ בְּהַקְפָּה תְּמִיד וְהוּא גַם הוּא בְּנִדְאֵי סוֹבֵר שְׁזַה לְתוֹעֲלַת הַשְׁוֹתָפוֹת וְאִינּוּ עוֹשֶׂה שׁוֹם הַיִּזְק כְּעַת מ"מ ל"ה לוֹ רְשׁוֹת לַעֲשׂוֹת פֶּן בַּע"כ שֶׁל חִבְיָרוּ וּמַכְש"כ בְּנ"ד פְּשִׁהֵי הַיִּזְק מְכַעַת גְּלוּי לְכָל אִין לֵה מְזִיק גְּדוּל מְזַה דְּאִף גַם פְּשִׁהֵי הַיִּזְק בְּרוּר לְכָל שְׁיִבֵּא אִתּוֹ כִּי לְפִי רְאוּת עֵינֵי הַב"ד וְאִזִּי בְּיָדוֹ הִיָּה לְכוּפּוֹ לְמַפְנֵי רַק ע"י שְׁיִאֲמַר לוֹ גַּא"א אַג דְּאִפִּילוּ לְדַעַת הַג"ה בְּסַקְע"א דְּבְמִקּוֹם שְׁאִינּוּ בְּעֵי לְקַנּוּת לְתַשְׁמִישׁוֹ רַק לְמַפְנֵי א"י לֹמַר גַּא"א אַג מ"מ בְּכַה"ג ז"פ דכ"ע מוֹדִים בְּבָרֵי הַיִּזְקָא שְׁיִכּוּל לְכוּפּוֹ לְמַפְנֵי בְּגַא"א אַג דְּבְמִקּוֹם זֶה לֹא סְמִינֵן לֹמַר גַּם מְזַלֵּא דְּבִי תְּרֵי עֲדִיף דְּשׁוֹתָף חוֹלֵק בְּכַה"ג אִף וְרַק לְמַפְנֵי שְׁלֵא מִדְּעֵתוֹ וְרַק עַל דְּמִיוֹנוֹת שְׁלוֹ מְהִיזְק פְּשִׁטָּא דֵּא"י רְאוּבֵן לַעֲשׂוֹת כְּעַת הַיִּזְקוֹת וְנִדְאוֹת לְשִׁמְעוֹן וְאִם יִרְצָה לַעֲשׂוֹת הַיִּזְק בְּשִׁלּוֹ יַעֲשֶׂה וְלֹא בְּשִׁל חִבְיָרוּ כִּי"ב מְצִינּוּ גְּבִי שׁוֹמֵר אִף פְּשִׁהֵיחַ מְמוֹנֵי ג"כ בְּמִקּוֹם שְׁאִינּוּ מִשְׁתַּמֵּר יָפָה מ"מ חֵיב עַל שֶׁל חִבְיָרוּ דְּבִשְׁלֵוֹ וְלֹא בְּשִׁל חִבְיָרוּ עֲשֶׂה הַפֶּסֶד דְּרַק לְעַנְיֵן הַרְיֹנַח לְחַלֵּק לְאַחֲרִים פְּשִׁהֵיכְנִיס אַחַר לְשׁוֹתָפוֹת שְׁלֵא מִדְּעַת שְׁוֹתָפוֹ הוּא דְּתוֹלָה בְּמָה שְׁנִרְאָה בְּעֵינֵי תוֹעֲלַת הַשְׁוֹתָפוֹת כְּמִבְּנֵי אָרְבַּח בְּהַסְמ"ע סק"פ מִשָּׂא"כ לְהַכְרִיחוֹ לְהוֹצֵאָה מִכִּיסוֹ א"י רַק פְּשִׁבְרוּר שְׁהַדְּבָר הַכְּרַח לְשִׁנְיָהֶם אִזִּי כּוֹפִין אוֹתוֹ כְּמִבְּנֵי אָרְבַּח זֶה בְּכ"מ מִשָּׂא"כ כָּאֵן מְפִנֵי שְׁסַפֵּק לוֹ פֶּן יִהְיֶה אִתּוֹ כִּי הַיִּזְק גְּדוּל מְכַעַת פְּשִׁיטָּא דְּלֹא פֶל כְּמִינֵי לְהִזִּיק לְחִבְיָרוּ שְׁוֹתָפוֹ בַּע"כ וְלִכֵּן הַדְּבָר פְּשׁוּט דְּהֵדִין עִם שְׁמַעוֹן וְשִׁחְיָיב רְאוּבֵן לְשַׁלֵּם לוֹ כֹּל הַיִּזְקוֹת שְׁיִפּוֹל לְחַלֵּקוֹ וְיִמָּה שְׁטַעַן הַשׁו"מ דְּמַש"ה יְכוּל לַעֲשׂוֹת רְאוּבֵן כֹּל מַה שְׁבִלְבוֹ בְּהַשְׁוֹתָפוֹת יַעַן שֶׁרַק הוּא הִיָּה עַל הַקְּאֲנִטְרָאָקֵט וְרַק אוֹתוֹ יִתְּבַע הַמְּשִׁכִּיר בְּדִינֵיהֶם וְאִפְּלִי מְגַלִּימָא דְּעַל כְּתַפְּלִי וְלִכֵּן רְאוּבֵן הַעֲיָקֵר בְּזַה וּמִמִּילָא שְׁעִי"כ אִין טַעֲנַת שְׁמַעוֹן טַעֲנָה לֹמַר שֶׁהוּא אִינּוּ מִפֶּחַד כֹּל הַעוֹבֵר יִשְׁתּוּמֵם הִכִּי טָרַם יַדַע רְאוּבֵן מְכ"ז וְאִדְעֵתָא דְּהִכִּי נְכַנֵּס לְהַשְׁוֹתָפוֹת עִם שְׁמַעוֹן וְכִי מַה עֲנִין הַקְּאֲנִטְרָאָקֵט אֲצֵל הַשִּׁיחְיָיב לְגַרְוַע פֶּחַ שְׁמַעוֹן וְרַק שְׁזַה נִשְׁכַּח מִלֵּב הַנּו"נ בְּהַעֲנִין בְּנִידוֹן שְׁתְּבַע שְׁמַעוֹן לְרְאוּבֵן לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ קְאֲנִטְרָאָקֵט כְּנִזְכָּר בְּהַשְׁאֵלָה הַנּוּחַ דְּבָר זֶה תְּלוּי בְּעַנְיֵן וְאִנְפֵּן שְׁנִכְנָסוּ בְּתַחֲלָה בְּהַשְׁוֹתָפוֹת וְאִם לֹא הִיָּה בְּעַתָּה הוּא שׁוֹם תְּנָאֵי לִיתֵן לוֹ קְאֲנִטְרָאָקֵט בְּנִדְאֵי דְּאִין רְאוּבֵן מְחֻיָּב לִיתֵן לוֹ כְּמִבְּנֵי אָרְבַּח מְהַש"ס ב"ק דף ק"ב ע"ב גְּבִי רִישׁ גְּלוּתָא וְעֵתוֹס' ב"ק דף פ"ט ע"ב סד"ה כֹּל וּפְשִׁיטָּא דְּגַם שְׁוֹתָף א"י לְבַקֵּשׁ לוֹ עֲנִין מְחַדֵּשׁ מַה שְׁל"ה תְּנָאֵי בְּשַׁעַת שְׁנִכְנָסוּ לְהַשְׁוֹתָפוֹת וְרַק בְּנִידוֹן הַמְּמוֹן שְׁתְּבַע רְאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן לְתַשְׁלוּם הַקְּאֲפָצִיעַ וְעַל י"ש הַנּוּחַ אִם הִיָּה שְׁמַעוֹן מְמָאן לִיתֵן מְמוֹן כֹּל כִּפִּי שֶׁהַתְּנָה בִּינֵיהֶם בְּעַת הַתְּקַשְׁרוֹ בְּהַשְׁוֹתָפוֹת אִזִּי הִיָּה עוֹקֵר הַשְׁוֹתָפוֹת מִכָּל וְכָל וְהִיָּה יְכוּל רְאוּבֵן לְמַפְנֵי בְּב"ד שְׁלֵא מְרַצוֹן שְׁוֹתָפוֹ עַפ"י הַד"ת אֲבָל רַק כְּשִׁדְחָהוּ בְּלָהּ וְשׁוֹב כְּנִזְכָּר עִם הַשְׁאֵלָה אִזִּי כִּינּוֹן דְּלֹא אֲטַרְחֵן לְבִי דִּינָא לֹא נִתְּבַטַּל הַשְׁוֹתָפוֹת כְּמִבְּנֵי אָרְבַּח בַּש"ע בְּסַקְע"ו בְּכ"מ כ"ז רְאוּבֵן לְכַתּוּב בְּקִיצוֹר רַק לְהַלְכָה בְּרוּרָה פְּשִׁמֵשׁ וְהָאֲרִיכוּת בְּזַה לְמוֹתָר: סִימָן סב שְׁלוּם לְאַהוּבֵי ב"א הַיִּקְרָר הַחֲרִיף הַמְּהוּלָּל כ' אֶלְטִיר הַלּוּי אִישׁ הוֹרְוּיץ נִי' הַנּוּחַ בְּאֵת בְּמַגִּילַת סֶפֶר כְּתוּב חֲלִי ע"י

הב"ד ונפשה בשאלתה על דבר הקנין דרבנן אי מהני לד"ת והנה בתחלה אמרתי אמנע ידי מזה יען פי כפר דשו ביה רבים מהתרוונים וביחוד פבוד מר אבא הגאון האמתי נ"י בספרו ב"ל ח"ר בענין בכור הרים ידו בעינים רוחו ומה אבא אחריהם מה פחי כי אצל להוסיף על דבריהם עוד בזה.

אף יען ראיתי פי מאד תחלה פני להשיב לה על דבריה לכן סעיפי ישיבוני לאמר לאהבתך בל אוכל להשיב פניה ריקם ופניתי מהר לשום עיני בזה ואשר ישים ד' בפני אותו אדבר: ראיתי מה אשר הבאת מההוא דש"ס גיטין דף ר' אמר רב חסדא יכילנא למיפסלינהו לכולי גיטי דעלמא א"ל רבא מ"ט איילמא משום דכתיב וכתב והכא איהי קא פתבה משום דנותנת שכר הסופר דלמא אקנויי אקני ליה רבנן דפי רש"י ז"ל דהוי כמו דיהיב לי איהו דהפקר ב"ד הפקר מזה רצית להביא ראיה כיון דמהני להיות חשוב כמו שכתב הבעל דמהני לד"ת.

הנה לזה אין לה להביא ממרחק לחמה הלא זה היכא דמבואר להדיא דמטעם הפקר ב"ד הפקר הוא דמהני לד"ת נמי הרי זה מבואר בגיטין דף ל"ו וביבמות דפ"ט ובכ"ד היכא דהפקר ב"ד הפקר מאיזה סיניג ותקנה דהי' ביזם הפסח להפקיר ממונו ש"ח ומהני גם לד"ת ע"ש והעיקר אצלנו דמספקינו בכל קנין דרבנן דעלמא אי מהני לד"ת אי הוי ג"כ מטעם הפקר ב"ד וכו' ומאן דס"ל דמהני לד"ת הוא דס"ל דבקנין דרבנן נמי אמרינו לפי שהפקירו והפקיעו ממונו של זה ואוקמוה ברשותו של זה לפי שהיה ביזם הפסח להפקיר ממונו של זה ולזכות לזה זכות גמור מה"ת וכדילפינו לה נמי התם בהש"ס מאלה הנחלות וכו' ע"ש וכמבואר זה בהפוסקים: ומה שהבאת מש"ס קידושין דף י"ז ע"ב ורצית להוכיח משם להיפך דל"מ דרבנן לדאורייתא דאיתא התם אמר רבא ד"ת נכרי יורש את אביו וכו' גר את הנכרי אינו אלא מדברי סופרים דתנן וכו' גר יכול לומר לנכרי טול אתה ע"ז נאני מעות וכו' משבאו לרשות גר אסור נאי ס"ד דאורייתא פי לא באו לרשותו נמי יהיה אסור דקשקל חליפי ע"ז ורצית לומר דא"א דקונה מדרבנן מועיל ד"ת מ"ש דפריה דאי ס"ד דאורייתא הא אפ"י מדרבנן נמי קנינו ד"ת.

דידי ב"א יקירי לא העלית זאת בכור הבחינה דמה ענין קנין דרבנן מועיל לד"ת שנייה התם כיון דא"נ דהוי רק מדרבנן ג"כ הוי אסור חליפין וכמו שבאמת הקשו פן התוס' שם ותיקצו דשפיר קאמר רק דאי ס"ד דאורייתא ונקא משום דאי הוי היירושא רק מדרבנן בכה"ג לא אמרו שיורש הגר כיון דע"כ יהי' אסור לו ולא יועילו בתקנתם ול"ש פאן דבריה שתאמר להוכיח לענין הפקר ב"ד דלא אמרו לחובה דלכן לא אמרו שיירש פאן דמה הפקר ב"ד שנייה דאלו הוו אמרו גם הכא שיירש הגר אף בלאו הפקר ב"ד כולל דא"נ הוי רק מדרבנן הוי אסור משום חליפי ע"ז אף לקמן אבאר לה מה שנראה לומר גם פאן היפך דבריה לפי דברי אפרש כמו שאבאר לעיניה: וראיתי בספרא דמר אבא מו"ר נ"י שם שהעלה דענין הפקר ב"ד הפקר חלוק מהו דקנין דרבנן דהאי דקנין דרבנן הוא רק מטעם שהבעלים נתאשו ע"י קנינו והוי פהפקירו ולכן ל"מ רק היכא דהוי ברשותו דהוי פזוכה מן הפקר ד"ת דהרי רשותו קונה לו ד"ת אבל היכא דליתא ברשותו אזי כיון דהקנין דרבנן שתקנו לו אינו זוכה רק מדרבנן בעלמא לא מהני זכיותו ד"ת ורק מדרבנן בעלמא בכה"ג ולכן פתב בהאי דגזל עצים דסופה דה"ט דחשוב ש"ל

ד"ת דכינון דחז"ל תקנו לו הקנין משום תקנת השבים לכן נתיאש ממנו הנגזל דהוי כהפקר וקנה לו חצרו ורשותו ד"ת מן ההפקר שפיר ע"ש והנה לכאורה צריך להבין את דברי פבוד מר אמו"ר נ"י דבשילמא בלוקח ומוכר או בכה"ג דבהיתרא אתי לידו הוא דאיכא למימר פן דהיאוש מועיל דומיא דאבידה ולכן אמרינו דכינון דע"י קנין דרבנן נתיאשו בעלי' ממנו והוי הפקר שפיר משא"כ בגזילה דבאיסורא אתי לידו הרי יאוש לחודא לא קני בלי ש"ר ול"ח הפקר לגבין דגזלן וע"כ צ"ל להבין דבריו לפע"ד דה"פ דאחר שנתיאש ע"י שהקנו לו חכמים דזה חשוב ושוב פאתי לידו בהיתרא דמהני בתר הכי היאוש שנתיאש ע"י הקנין דרבנן שילו ולכן הוא דזכתה לו חצרו ד"ת מהפקרו ואולם דעדיין קשה לי להבין דבריו שהעיר דכל היכא שאינו ברשותו לזכות ביה אזי לא יועיל הקנין דרבנן דש"ס גיטין דף ע"ח דמבואר התם דמהני קנין ד' אמות דרבנן לחודא להיותה מתגרשת ממנו לגמרי או מתקדשת לו ד"ת על ידם וע"ש ואף דליתא ברשותה בשעת נתינתו כי אם בד"א שילהלחודא מהני ד"ת דבעינו שתקבל ממנו ולא מההפקר וע"כ דבכל גוונא קנין דרבנן מהני לד"ת מהתם שמעינן אלא דיש לומר א"ש דבריו של פבוד מר אבא מו"ר נ"י די"ל דשאני גט וקידושין דחזינו דחז"ל תקנו דמהני התם הקנין דד"א הרי ע"כ צ"ל דרק התם אמרו משום הפקר ב"ד שתקנו ביחוד התם וזכו הד"א להאשה פאלו הוי חצרה שלה משום תקנת עגונות וממילא נמי בקידושין מהני משום לתא דגט מויצאה והיתה כמש"כ פן בהדיא הר"ן ז"ל שם ולכן רק התם ה"ט דמהני שפיר קנין הד"א גם ד"ת אבל בעלמא לא שמענא: אף לילא דבריו של פבוד מר אבא מו"ר נ"י הנ"ל ה' נראה בעיני להוכיח דמהני קנין דרבנן לדאורייתא ואפי' בעלמא באינו ברשותו שפיר והוא מהש"ס נדרים דף ל"ד ע"ב אמר רבא היתה לפניו ש כפר של הפקר ואמר כפר זו הקדש נטלה לאכלה מעל לפי פולה ופי' הר"ן והרא"ש התם דלהכי לא נקט בכפר שילו דבכה"ג לא מעל דה"ל כגזבר של הקדש להכי נקט של הפקר דמייירי שהיתה עומדת הכפר בתוך ד"א שילו וכינון דל"ה שילו מקודם לכן ולכן כשאמר כפר זה הקדש חזייל ומעל שפיר דאינו עוד כגזבר דל"ה שילו מעולם וע"ש בדבריהם דמשלם אותה ואת חומשה שהוציאה לחולין הרי לעינינו דאף דקנין ד"א דרבנן מ"מ הוא מועיל לד"ת בהכרח כיון דקאמר הש"ס במעילה דף ב' דאיכא בין מעילה דאורייתא למעילה דרבנן דאורייתא משלמין חומש דרבנן לא משלמין חומש ומעתה הכא דמשלם חומשה הרי המעילה ד"ת הרי דמהני הקנין ד"א שילו לזכות להקדש ולמעול ד"ת שפיר הרי להדיא דקנין דרבנן מהני לד"ת ואע"ג דליתא ברשותו התם וע"כ ש"מ דגם בש"ד היכא דאמרו רבנן לקנין ע"כ דזכוהו זכות גמור ד"ת: אלא שבהיותי בזה נלפע"ד לחדש מלתא סדמא אף יפה בעיני לענין דינא דרק היכא שאמרו חכמים לקנין להיות לו זכות גמור ולהיותו פאדם בשילו ע"כ דמצרכינן רק לומר התם דמשום התקנה הפקירו גמור והפקיעו ממונו של זה ואוקמוה ברשות חבירו גמור משום דהפקר ב"ד וכו' דבלא"ה היכי מצי לתמן לעקור איסור גזל ד"ת בקום ועשה וכן בסימנים דרבנן ברש"י ב"מ דף י"ח וכן מצינו בנדרים דף מ"ד לענין הפקר שפי' הרא"ש התם ע"ש וכן בכל מקום שמצינו שפרשו דמטעם הפקר ב"ד צא ולמד דרק בכה"ג מצינו שזכוהו חז"ל התם זכות גמור להיות בעליו בהכרח מפח הסניג שלהם א"כ התם אלו ל"ה אמרינו הפקר ב"ד וכו' ל"ה בידם הפח להתיר לזה לעשות כרצונו בממון חבירו ולעקור לאו דגזל בקו"ע אי לאו

משום הפקר ב"ד הפקר נגועו בה ומעתה ה"ה בכל קנין דרבנן שאמרו דמהני להיות שלו
ממש ע"כ ליפא למימר שאמרו שיהיה הקנין דרבנן שתקנו מתקנתם להיותו שלו ממש
אי לא דנימא שהפקירו ממונו ש"ח דאלו הני עלה עוד איסור גזל ד"ת לא הועילו חכמים
בתקנתו שתקנו לו קנין גמור כמו במעמ"ש ותקנת מריש וכדומה קנינים דרבנן שתקנו
להועיל מאיזה תקנה וסייג שלהם משא"כ היכא שלא הוצרכנו לומר שהפקיעו לגמרי
פח ש"ח דאין אנו אתראין להפקר ב"ד וכו' נאצי ממילא מצד הדרבנן לחודא דאית ביה
ליפא למימר דיועיל נמי לדאורייתא וכן נמי בקא דפי' רש"י בפסחים דף ז' ע"א לענין
מקדש באה"נ דרבנן ופי' רש"י התם בזה"ל וואע"ג דאיתי איסור הנאת חמץ דשש ומפקיע
קידושי תורה ושרי א"א לעלמא הא מתרצינו בכ"ד דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש
והפקר ב"ד הפקר והם הפקירו ממונו עכ"ל והנינו דמצרכינן התם לומר נמי מטעם הפקר
ב"ד דכיין דאי אמרת שיועיל ד"ת הקידושין עכ"פ א"כ הרי מצינו דמים לאיסורן ולא
הועילו בתקנתן שאסרו פדין אה"נ לגמרי ולכן ע"כ דרק מטעם שהפקירו ממונו ש"ח
והפקיעו ממונו לגמרי נמי ד"ת קאתינן עלה והשתא לפ"ז נתישבבו היטב כמין חומר דברי
רש"י ז"ל בש"ס ב"מ דף מ"ח שכ' דנפ"מ בין ר"י לר"ל לענין אם קידש בהמעות אש
אשה דלר"י דמעות קונות דאורייתא מקודשת ולר"ל ל"ה קידושין ע"כ והקשה ע"ד
הריטב"א ז"ל והובא באס"ז התם בזה"ל ואינו מחנור דכיין דמדרבנן אינו קונה הפקר
ב"ד הפקר ואף לר' יוחנן אינה מקודשת אף לפ"ד הנ"ל אש"ה ולק"מ ע"ד רש"י דרק
התם לענין שאמרו חז"ל דלא להני קנינו קנין משום גזירה שמה יאמר לו נשרפו חיטין
וכו' לא הוצרכנו לומר שהפקירו חז"ל לגמרי קנינו של המוכר בהמעות מטעם הפקר
ב"ד פלל דדי לנו במה שאמרו חכמים דלא יהי נקנה לו מדרבנן המעות עכ"פ ומה איכפת
לחז"ל אם יהי לו איזה קנין בו מה"ת בהמעות לענין שיהיה קידושיה קידושין ד"ת שהם
לא רצו רק לומר דאפתי מדרבנן ל"מ קנינו לגמרי ואינו שלו להוציאן המעות מדרבנן
ותו לא מידי והשתא לפ"ז ל"ק נמי קושית אאמו"ר נ"י בספרו שם שהקשה על פי' רש"י
הנ"ל דאי אמרת דקנין דרבנן מהני לדאורייתא תקשה לר"ל אמאי ל"ה קידושין ד"ת
הא יש לו קנין דרבנן לענין מי שפרע עכ"פ ויועיל נמי לדאורייתא אף לפ"ד הנ"ל אש"ה
משום דהתם לא תקנו חכמים לקנין גמור רק למי שפרע ולא הוצרכנו להפקר ב"ד פלל
נאין אנו אתראין לומר דתקנו לזכות מדאורייתא מטעם הפקר ב"ד וכו': ועפ"ז
נלפע"ד להבין ג"כ דברי הריא"ז והובא בח"מ ברסכ"ט גבי האומר לאשה הרי את
מקודשת לי בדינר זה על מנת שתחזיריהו לי דכתב הח"מ דאינה מקודשת פלל ואפילו
מה"ת משום דחכמים עקרו לגמרי הקידושין דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואולם
הביא בשם הריא"ז דכתב דהני הקידושין קידושין ד"ת ולפ"ד הנ"ל ז"ל להבין דברי
הריא"ז בטוב טעם דרק בכחובות ד"ג התם משום צנועות ומשום פרוצות שהוצרכו
לגמרי רק להפקיע איסור א"א כדאיתא התם הוא דאמרינן רק התם דהיה בידם הפח
להתיר לגמרי האיסור אשת איש משום התקנה מטעם דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש
ומטעם הפקר ב"ד וכו' קאתינן עלה כפי' התוס' התם וכו' בש"ד משא"כ במתנה עמ"ל
מי יכריחנו לומר דלגמרי רצו להפקיע הקידושין ואפילו ד"ת דדי לנו בששהטילו עליהם
רק איסור דרבנן להצריכה גט משני דל"מ הקידושין דרבנן נמי סגי ול"ש לומר פל
דמקדש וכו' והפקר ב"ד הפקר התם פלל כיין שלא הוצרכו חז"ל להפקר התם פנ"ל:

ולפ"ז השתא יש לומר להבין דברי התוס' בקידושין שהבאת ג"כ לפ"ד אלה על נכון שכתבו משום דהם אמרו ונהם אמרו דלא תקנו לו ירושה כ"ח בהיתר ולכן ל"ה חליפי ע"ז דלכאורה אפתי היכי מצי למימר מ"מ שיטול הגר המעות של הנכרי דכיון דהנכרי יורש את הנכרי אביו ד"ת וא"כ הוי פלו של הנכרי וכיון דהרי רבא גופיה אית ליה בב"ק דף קי"ג דגזל עכו"ם אסור מה"ת היכי שרי ליתול מעותיו של הנכרי שהיה אחיו כיון דאמרת שלא תקני לו ירושה כלל ורק ע"כ דה"פ דהתוס' דרק שלא תקנו לירש האסור ורק ההיתר תקנו שפיר שלא יחזור לסורו והיינו לפי שהיה בידם הפח להפקיע ממונו של הנכרי שהיה אחיו דהוי דידיה ד"ת והוי גזל מה"ת דאסור לרבא וע"כ דמשום הפקר ב"ד נגעו בה דהכריחו משום תקנתם להפקיע ממונו לגמרי ומכרח לפ"ז היפך דבריה דגם שם אמרינן דהפקר ב"ד הפקר ולכן התירו לו המעות היתר לירש הגר להיותו שלו לגמרי פנ"ל: הינצא לנו מדברינו לענין קנין דרבנן שתקנו משום איזה תקנה שלקחם ורצו שיהי' לו לגמרי קנין באין אסור ד"ת דגזל מעכב על ידו הנצרכו רק מטעם הפקר ב"ד דלגמרי אוקמוה ברשותו ואפילו מה"ת דה"י בידם הפח להפקיר ממונו ש"ח ולאוקמי' בחזקתו של זה, משום גדר וסיג שלקחם אבל לא באופן אחר זולת כמו שביארנו: ודע דקשיא לי בזה לכאורה דהשתא אי אמרת דקנין דרבנן מהני רק מדין הפקר ב"ד וכו' פנ"ל ממתניתין דנדריים דף מ"ב דתנו התם המודר הנאה מחבירו לא ישאלנו וכו' ולא ימכור לו ולא יקח ממנו וקשה דניהו דמייירי התם בזבינא חריפא כפי' ה"ר"ן מ"מ אמאי תנו סתמא דלא ימכור לו וכו' והא תנו התם לקמן דף מ"ג דהוי מהלכין בדרה ואין לו מה יאכל מניח על הסלע וכו' ואומר הרי הו מופקרין והשתא קשה לכאורה אמאי תנו סתמא ולא ימכור לו וכו' והרי מצי למכרו בקנין דרבנן דעי"כ גימא דהפקר ב"ד הפקר ונמצא דלאו מדידי' מתהני כלל ורק מן ההפקר.

ואולם לאחר עיון קל הא ליתא לקושיא כלל דרק התם בהפקר לכל אף שבה הפקר ע"י חבירו שהודר ממנו מ"מ ל"ח נהנה מחבירו דה"ל פאחר בעלמא שיכול לזכות וכיון שאחר יכול לזכות הרי הוא גמי רק בזוכה מההפקר ולאו מדידיה מתהני משא"כ בקנין דרבנן זה דל"ה הפקר לכל ורק שאמרינן שחכמים הפקיעו פחו של חבירו לגבי דידי' וא"כ כיון שאפתי ע"י המכירה לו הנאה בזבינא חריפא אסור וק"ל וגם הנה מלבד כל הנ"ל שביארנו לענין קנין דרבנן לדאורייתא דמהני מטעם דאוקמוה ברשותו לגמרי ומטעם הפקר ב"ד וכו' נלפע"ד עוד לחדש בזה לפ"ד הכ"מ בשם הרשב"א ז"ל בפ"ז מה' מכירה הלכה ו' עש"כ לענין קנין אסטימא דהיכא דהוי מנהג הסוחרים לקנין דמהני וז"ל שם על הא דכתב רבינו ואם מנהג המדינה הוא שתקנה וכו' ובאתרא דקנו ממש קנו ושמעין מנהג פי המנהג מבטל הלכה בכל כ"ב שבכל דבר שבממון עפ"י המנהג קונין ומקנין וכו' ועש"ה הרי לן מבואר מדברי הרשב"א הנ"ל שמהני קנין אסטימא גם ד"ת לפי שהמנהג מבטל הלכה בדבר שבממון לפ"ז השתא נ"ל דאינו דין פאן דכל שתקנו חכמים לקנין לקנות בו דלא גרע עכ"פ מנהג שקבעו חכמים לקנין ממנהג הסוחרים וכעין שכ' ר"ן ז"ל בריש נדרים לענין פנויין לשון שפדו להם חכמים דלא גרע הסכמת חז"ל מהסכמת אומה ואומה וה"נ לא גרע מנהג חז"ל דקבעו לקנין ממנהג הסוחרים לקנין ולגמרי מהני לקנות ואף מדאורייתא דלא גרע מכל שאר אסטימא לדהרשב"א הנ"ל: ומעתה לפי פל הצעה הנ"ל נתבאר לפנינו דכל היכא דאמרו רבנן

לקננו גמור ולהיות כשלו לגמרי מתקנתם שהתקינו אזי הדין ברה פשמש דמהני הקנו
של גם לד"ת וז"ב להלכה וכמו שפסק המחבר באה"ע סימן כ"ח גבי מעמ"ש דמהני קנו
דרכנו לדאורייתא שפיר פן נלפע"ד להלכה ע"פ דרכנו זה שביארנו בס"ד: תןשלב"ע